A

Digitized by Google

IV a 12

26. C

Digitized by Google

Digitized by Google

MARTINI BONACINÆ

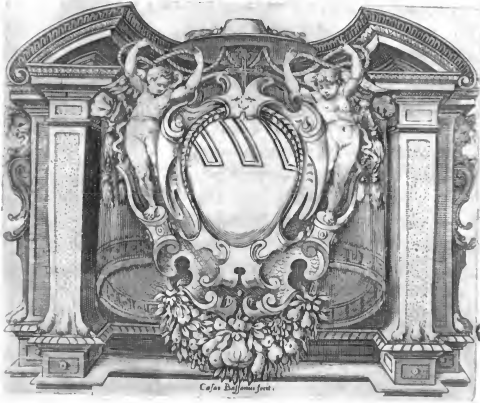
SACRAE THEOLOGIAE, ET I.V.D.

Equitis, ac Comitis Palatini.

TRACTATVS DE CLAVSVRA,

Et pœnis eam violantibus impoſitis.

CVM PRIVILEGIIS.

MEDIOLANI,

Apud hær. quon. Pacifici Pontij, & Io. Baptiſtam Piccaleum ſocios, Impreſſores Archiepiſcopales. MDCXXVI.

Digitized by Google

13.21. H.25

Digitized by Google

ILLVSTRISS.^MO ET REVERENDISS.^MO

PRINCIPI

LVDOVICO LVDOVISIO

S.R.E. CARD. AMPLISS.

MARTINVS BONACINA F.

NON habui, cui potius, quam tibi, Princeps Optimè, meum hoc de Clauſura opuſculum dicatum vellem. Etenim ea ſunt in te vno omnia, quæ in libri Patrono optare ſupra votum eſt. Purpura iſthæc illuſtriſſima haud magna pars eſt ſplendoris tui: nec tam illa virtutes pectoris iſtius exornat, quam in bono ſe collocari lumine quodam modo gloriatur. Habes tu quidem clientes, & aſſeclas eos, quos & magnificentia tua poſtulat, & celſitudo officiorum, quibus fungeris, ſuo planè iure depoſcunt: ſed cætus virtutum animum comitantium multo nobilior micat, & auguſtiori pectoris in aula ſpatiatur. Accedit quod Archiepiſcopus, & populorum cuſtodiæ præpoſitus, ea, quæ ad

communem omnium ſalutem ſpectant, contemplaris aſsiduè, ardenter prouides, retineſque conſtanter. Quare cum inter cætera magni momenti hoc ſit, qua ratione & Patrum decreta, & legum ſancita de Clauſura accuratè ſciantur, ſeruenturque, volui & ego pro modulo meo in partem laboris venire, editoque libro totam hanc materiem diſtinctè, explicatèque proponere. Enimuerò maximum omninò ornamentum eſt eius, quæ adſtitit Regina à dextris Dei circumdata varietate Mater Eccleſia, habere ſelectos Virginum Choros, quæ numero plurimæ, nobilitate conſpicuæ, opulentia Principes, cæteriſque naturæ dotibus inſtructiſsimæ, reiectis voluptatum illecebris, contemptis rerum aſpectabilium blandimentis, Domo, Cognatis, Parentibus poſthabitis, intra religioſa ſepta ſeſe concludant, reſeruata, propè dixerim, Deo venatio, cui vnicè viuunt. Æquum igitur eſt Præſules in id diligenter incumbere, vt tantum decus impollutum, illibatumque cuſtodiant. Impulit etiam me ſpontè aduolantem ſub vmbram tuam Præclariſsimi Card. Hyppoliti Aldobrandini ſuaſio, cuius optimi ſtudiorum meorum Mæcenatis, mihi voces imperia ſunt. Tu Princeps Illuſtriſs.^{mo} operam meam æqui, bonique facies, & me vna cum libro tuam in fidem, clientelamque recipiens animos addes ad maiora tentanda, tuoque nomini conſecranda. Vale Chriſtianæ Reip. diutiſsimè felix.

Digitized by Google

AMPLISS^MO^ PRINCIPI. ET CARDINALI LVDOVICO LVDOVISIO.

IO. MATTHAEVS CARYOPHILVS ARCHIEP. ICONIEN.

SEpta pios claudunt; ſed clauſtri ius vt habendum,
Hanc aperit ſtudio rem BONACINA *ſuo.*
Te liber iſte petit Ludouiſi, viſcera nulli
Qui miſero claudis, das quoque templa Deo.
Et qui clauſtra docet, clauſtrum timet, & tuus eſſe
Vult, tua quod virtus vndique clauſtra fugit.

Digitized by Google

ILLVSTRISS.MO ET REVERENDISS.MO
CARDINALI LVDOVICO LVDOVISIO
FLAMINIVS FILIVCIVS S.T.D.

CVnctis ſolutus ſæculi negotijs
Exoptat annos quiſpiam ſi ducere
Vitæ quietos, clauſtra lætus incolat,
Legeſq; ſacris debitas ſeptis legat,
Quas clauſit auctor doctus hoc volumine
Liber patronum maximum elegit ſibi,
Præclara cuius ingeni benignitas
Satis, ſuperq; nota genti Romulæ,
Totius orbis extra fines permeat,
Clauſtris olympi terminat ſuum decus.

ILLVSTRISS.MO ET REVERENDISS.MO
LVDOVICO CARD. LVDOVISIO. BONONIAE
Archiepiſcopo, S. R. E. Vice Cancellario, Principi, &c.
Ad tractatum doctiſsimi viri D. Martini Bonacinæ de Clauſura.
Auguſtinus Terzagus S.T.D. Protonotarius Apoſt. Canonicus S. Thomæ Med.

SVſtinuit grauidum ceruice Gregorius axem,
Cælifer inq; humeris ſydera torſit Atlas.
Terra ſub hoc, & pontus erat, hic ſolis anhelos
Flexit equos, ſuperos ad ſua vota greges.
Dum claudit, reſeratq; polos, dum colla reclinat,
In te procumbunt pondera, magne nepos.
Clauſurum ſacri ſcitè cænobia cætus
Hunc Mæcenatem te BONACINA *rogat.*
Eſſe nec abnueris, Princeps, cui dogmata cordi,
Cui pietas, & Amor relligionis ineſt.
Quod fuit Æneæ Acchates, cum Agamemnone Neſtor,
Cum Ioue Prometheus, ſit BONACINA *tibi.*

Digitized by Google

Eruditiſsimo Doctori

D. MARTINO BONACINAE VOLVMEN DE CLAVSVRA EDENTI,

IDEM AVGVSTINVS TERZAGVS CANONICVS.

CAElipotens ſecreuit aquas, dum conderet orbem,
Iuſsit & æquoris ſtagna ſubeſſe vadis.
E Cælo flammas placidus conterminat æther,
Singula diſcretis ſtant elementa locis.
Hæc manus excelſi eſt, vt diſtent infima ſummis,
Ne aptas confundant ſimbola iniqua vices.
Dum BONACINA *ſacra pro relligione laboras,*
Semper honorificum pagina docta ſonat.
Addictos ſacris ne turbet ſubdola cætus
Blandities, clauſa viuere in æde doces.
Auſpice te ſanam ſeruant collegia mentem,
Ludit cum vita cælibe pauperies.
Si videare grauis nimium, nimiumq; ſeuerus,
Iuuerit æternum dicere, quid ſit opus.

C. L. V.

HIERONYMI BOSSII, TICINENSIS, ET ROMANI PATRICII,

Atque in Palatina Academia Regij, & Primarij eloquentiæ Profeſſoris, & I. C.

EPIGRAMMA

Ad doctiſsimum, & eruditiſsimum Virum, MARTINVM BONACINAM Equitem, & Comitem Palatinum, de CLAVSVRA ſcribentem.

NVllo terra tuam CLAVSVRA *eſt limite Famam,*
Quæ volat vltra Anni, Solis & vltra vias.
Nam tibi CLAVSTRORVM, *cogis, dum iura recludis,*
Cedere clauſtra ſoli, cedere clauſtra poli.

Il Sig. Dottor Barboſa farà gratia di vedere la preſente opera, e darne il ſuo parere in ſcritto &c.

Fr. Nic. Rid. Maeſt. di Sac. Pall. &c.

Ego Auguſtinus Barboſa I. V. D. Luſitanus, Prothonotarius Apoſtolicus de mandato Reuerendiſſ. P. Nicolai Rodulfi Sacri Apoſt. Palatij Magiſtri perlegi opus, cui titulus eſt, De Clauſura, & pœnis eam violantibus impoſitis. *Auctore Perill. & Admodum Reuerendo D. Martino Bonacina, nihilq; in eo reperi quod fidei, ac bonis moribus aduerſetur, & ideo opus hoc ſummo ingenio, & induſtria elaboratum, ob egregiam ac perſpicuam in eo contentam doctrinam ad Reip. vtilitatem typis mandari poſſe cenſeo, In quorum fidem me propria manu ſubſcripſi.*
Romę. hac Die 2. Ianuarij. 1626.

Auguſt. Barboſa qui ſup. manu propria, Attenta ſuperiori facultate habita Romæ.

Imprimatur. Fr. Antoninus Phœbeus Mag. & Socius.

Imprimatur Mediolani,

Fr. Paulus Ayroldus Ord. Præd. S. T. Mag. Commiſſ. S. Off. Med.

Fr. Al. Bariola Auguſtinianus Conſultor S. Officij pro Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Card. Archiepiſcopo.

Vidit Saccus pro Excell. Senatu &c.

Digitized by Google

TRACTATVS
DE
CLAVSVRA
Et pœnis Violatoribus ipſius impoſitis.

IN explicatione iſtius Tractatus hoc ordine progrediar. Primo loco explicabo Monialium obligationem, qua è Monaſterio egredi prohibentur. Secundo obligationem Religioſorum virorum, qua ſine licentia exire vetantur. Tertio prohibitionem, & pœnas contra accedentes, vel frequentantes Cęnobia Monialium. Quarto violationem clauſuræ per ingreſſum in Monaſteria Monialium. Quinto violationem clauſuræ ob ingreſſum fęminarum in Monaſteria Religioſorum virorum.

Digitized by Google

QVÆSTIO PRIMA.

De obligatione, qua Moniales Monaſterio egredi prohibentur.

VT hæc gradatim, & ritè percipiantur, nouem explicanda propono. Primò quid ſit clauſura, ſeu qui ſint limites, intra quos clauſura continetur. Secundo, quænam Moniales ad clauſuram teneantur. Tertio, quo iure teneantur. Quarto, quibus cenſuris, & pœnis moniales ad clauſuram obligentur. Quinto, quis poſſit ab excommunicatione, & præfatis pœnis abſoluere. Sextò quis poſſit ad clauſuram cogere. Septimo, an Magiſtratus Sæcularis teneatur Epiſcopo auxilium circa Clauſuram Monialium præbere. Octauo, quiſnam facultatem non ſeruandæ clauſuræ, ſeu exeundi à Monaſterio Monialibus concedere poſſit. Nono, quibus ex cauſis hæc facultas concedi poſſit.

PVNCTVM I.

Quid ſit clauſura.

1 *Quid ſit clauſura.*

2 *Monialis non poteſt ad domos Monaſterio contiguas accedere, etiamſi ibi degant fœminæ colligendis eleemoſinis deputatæ.*

3 *Quid de Moniali, quæ ſe recipit ad alieni tecti partem, vel transfert ſe extrà ianuam diſtantia vnius pedis, vel rotam ingreditur.*

4 *Monialis non poteſt ſe recipere ad Eccleſiam exteriorem.*

5 *Monialis Monaſterio egreſſa, ſi domo, in qua conſtituta eſt exeat non violat clauſuram.*

VNICA PROPOSITIO.

1 CLauſura eſt ſpatium, quod intra ianuam Monaſterij ſē per clauſam continetur, ſeu eſt locus Monaſterij, intra quem Moniales ſiſtere debent, & à quo egredi nequeunt ſine violatione præcepti, vel etiam voti, dū clauſurā ex voto ſeruare tenentur; termini autem, & limites iſtius Clauſuræ complectuntur omnia Monaſterij loca, quæ ianua clauſa continentur, & ad quę Sæculares non admittuntur; hæc propoſitio apertè conſtat ex motu proprio Gregorij XIII. edito anno 1572. tertio Kalendis Ianuarij, & incipit, *Deo ſacris virginibus*, ibi, *nec ibidem licere Monialibus, etiā Tertiarijs, egredi à ianua Monaſterij quę eſt pro clauſura Monaſterij ipſius, etiā ad claudendam aliam vlteriorem ianuam qua patere ſolet aditus Sæcularibus venientibus ad rotā, vel ad crates, ſeu loca colloquij deſtinata, vel ad pulſandam ipſam ianuam clauſurę, quę loca cum ſaltem pro cau-*

ſis

ſu prędictis patere ſolent Sęcularibus, extra clauſuram conſeri debent, etiam quo tempore clauſa ſunt.

2 Hinc ſequitur primo Monialem non poſſe ad domos Monaſterio contiguas accedere, etiamſi domos illas inhabitent tantummodo fœminæ eleemoſiuis colligendis, vel ſeruitijs Monaſterio præſtandis deputatæ; Cũ enim ad huiuſmodi domos ſæcularibus pateat acceſſus, intra Monaſterij ſepta non connumerantur, nec clauſuræ terminis clauduntur. Ita Nauar. de regul. comment. 4. n. 56. Sanchez in opere morali tom. 2. lib. 6. c. 15. num. 9. & alij communiter.

Ex quo patet Monialem ad huiuſmodi domum ſe transferentẽ clauſuram violare. Nec obſtat motus Pij V. qui incipit, *circa paſtoralis*, in quo non ſolum Monaſterij loca, ianua principali cauſa, ſub clauſuræ terminis comprehendere videtur; verum etiam proprias domos. Reſpondeo enim nomine domus intelligi Monaſterium, & vnum pro alio accipi. ita communiter Doctores.

3 Secundo ſequitur, Monialem ream eſſe violatæ clauſuræ, ſi ad alieni tecti partem tranſeat; tectũ enim alienæ domus, non eſt pars monaſterij; conſequenter neque intra terminos clauſuræ cõtinetur. Secus sẽtiendum eſt, ſi Monialis in ſuperiori tecti parte, quæ ad Monaſterium pertinet, ſiſtat ſe; hæc enim eſt pars Monaſterij, & intra terminos clauſuræ continetur. Item ſi ad vnum, vel duos pedes ianua exeat, contra clauſuram peccat, etiamſi ſtatim regrediatur, vt oſtendam puncto 4. n. 2. contra Graffium, & alios. Secus ſi monialis Rotam ingrediatur, & Rotam ad partem, quæ Sæcularibus patet, vertat; quandiũ enim à Rota non egreditur, non perfectè violat clauſuram, & cum limites clauſuræ nondum perfectæ excedat, non dicitur intra, neque extra Monaſterium, licet forte grauiter peccet ratione alicuius periculi mortalis. Contrarium tenet Comitolus docens clauſuram hoc pacto violari, cuius ſententia antefactam conſulenda eſt, vt pericula euitentur, & Monialibus rectius proſpiciatur.

4 Tertio ſequitur monialem nõ poſſe tranſferre ſe ad Eccleſiam exteriorem, vel ad alium locum, ad quem ſæcularibus patet acceſſus. Hic enim intra clauſuræ limites nõ continetur, ſicque in præfato Gregorij XIII. motu decernitur.

5 Quarto Monialem, quæ iam Monaſterio egreſſa eſt, ſeque in domum aliquam recepit, non violare præceptum clauſuræ, ſi domo illa exeat; nam domus illa non eſt pars Monaſterij, nec intra clauſuræ terminos continetur.

PVNCTVM II.

Quænam Moniales ad clauſuram teneantur, ita vt Monaſterio egredi nequeunt.

1 *Moniales omnes poſt profeſsionem tenentur ad clauſuram.*

2 *Conuerſę, & Tertiarię tenentur clauſura etiamſi in illis monaſterijs antea ſeruata non fuerit clauſura.*

3 *Nouitię non tenentur ad clauſuram.*

4 *Fęminę, quę non ſunt vere Moniales non habent onus clauſurę.*

5 *Ad clauſuram non tenentur feminę profeſsionem emittentes, hac conditione, vt in domo propria remaneant.*

 6 Quot

6 *Quot peccata committunt Moniales clauſuram non ſeruantes.*

VNICA PROPOSITIO.

1 OMnes, & ſingulæ Moniales, cuiuſcunque ordinis ſint, poſt profeſſionem tenentur onere clauſuræ, modo in congregatione viuant. Ratio eſt, tum quia Concilium Trid. ſeſſ. 22. de regular. cap 22. præſcribit omnia in ſuperioribus decretis contenta ſeruari in omnibus Cænobijs, ac Monaſterijs quarumcunque ſanctimonialium, quocunque nomine appellentur, & ſub quacunque regula, vel conſtitutionibus viuant; vnum autem ex Superioribus decretis eſt de clauſura Monialium in cap. 5. eiuſdem ſeſſ. Tum quia idem ſancitum eſt in motu Pij V. qui incipit, circa paſtoralis, ibi, *cuiuſcunque ordinis, uel militarium, etiamſi Hieroſolimitanę ſint.*

2 Hinc ſequitur primo Moniales, etiam conuerſas, & tertiarias, teneri poſt profeſſionem ad clauſuram. Ita Nauarrus loco cit. num. 45. Rodriquez quęſtionum regularium tomo 1. quæſt. 44. art. 4. Miranda in tract. de Monialibus quæſt. 1. art. 3. & 5. Suarez tom. 4. de relig. lib. 1. cap. 8. num. 14. & 17. Sanchez loco citato cap. 15. num. 13. quidquid in contrarium ante motum Pij V. ſenſerit Corduba de Tertiarijs S. Franciſci, in annotationibus ad collectorem priuileg. v. clauſura. not. 1. Et hoc verum eſt, etiamſi in Monaſterijs prædictarum Monialium nunquam ante Tridentinum hæc clauſura ſeruata fuerit: hoc enim aperte conſtat, tum ex Tridentino loco citato, vbi decernit omnia decreta in quibuſcunque Monaſterijs ſeruari, non obſtante quauis conſuetudine in contrarium. Tum ex motu Pij V. citato, vbi clauſuram ſeruandam præſcribit; etiamſi nunquam in illis monaſterijs ab immemorabili tempore ſeruata fuerit.

Nec obſtat primo, quod in cap. periculoſo, de ſtatu regul. in 6. & in extrauaganti Pij V. circa Paſtoralis, ſolæ Moniales, quæ clauſuram profeſſæ ſunt, ad illam obligatæ videantur. Reſpondeo enim id in præfatis locis non decerni, ſed ſtatui eas moniales, quæ religionem profeſſę ſunt, ad clauſuram obligari, ad diſtinctionem nouitiarum, quæ ad clauſuram non tenentur, cum nondum profeſſionem emiſerint; nemo enim ad onera alicuius ſtatus tenetur, antequam ſtatum illum aſſumpſerit.

Nec obſtat ſecundo, Decretum Tridentini ſeſſ. 25. cap. 5. de regul. vbi decernitur, clauſuram in omnibus Monaſterijs, vbi violata fuerit, reſtitui, & vbi inuiolata eſt, conſeruari: cum autem non reſtituatur, nec conſeruetur, quod nunquam introductum fuit, ſequitur illas ſolum ad clauſuram obligari, quæ ad illam alias tenebantur.

Reſpondeo mentem Concilij eſſe, vt in omnibus Monaſterijs clauſura introducatur, etiamſi antea introducta non fuerit: Concilū enim vult clauſuram, vbi violata fuit, id eſt, vbi non fuit introducta reſtitui, & quamuis verba Concilij aliquam obſcuritatem habeant; nihilominus illorum interpretatio ex mente Concilij deſumenda eſt; potius enim attendenda eſt mens legis, & legiſlatoris, quam ipſius verba: regul. vlt. de reg. iur. cap. intelligentia, & cap. propterea, de verbor. ſignificat. & L. non omnis, in principio ff. ſi certum petatur.

Nec

Nec obſtat Tertio, quod aliquibus Monaſterijs conceſſa fuerit exemptio à clauſura. Reſpondetur enim huiuſmodi priuilegia reuocata fuiſſe in Concilio Trid. loco citato, & in motu Pij V. Secus dicendum eſt de priuilegijs poſt decretũ Concilij, & motu Pij V. conceſſis, vt bene Nauar. in coment. de regul. coment. 4. num. 53. notab. 2. & 3. Sanchez lib. 6. cap. 15. num. 18. Ratio eſt, quia priuilegia futura non ſunt reuocata; ergo tenent ſi legitime concedantur.

3 Secundo ſequitur nouitias non teneri ad clauſuram, quia in iure ſermo eſt de profeſſis, non de nouitijs. Ita Suarez tom. 4. de relig. lib. 1. cap. 8. num. 16. & alij. An autem nouitia exiens è Monaſterio interrumpat nouitiatum, conſtabit ex infra dicendis interrumpere ſi exeat abſque licentia Abbatiſſæ, & Superiorum, ad quas pertinet facultatẽ exeundi concedere. Vide Suarez.

4 Tertio ſequitur illas fæminas, quæ non ſunt vere Moniales, non teneri ad clauſuram; etiamſi aliquę ſimplicia vota emittant, vt erant Virgines Sanctæ Vrſulæ Mediolani in æde Sancti Spiritus degentes; fœminæ vero, quæ ſimpliciter voueut aliquem religioſum viuendi modum, hortandæ ſunt, vt ſolemniter profiteantur: facta autem profeſſione ad clauſuram tenẽtur; quod ſi renuant profeſſionem ſolemniter emittere, & clauſuram recipere, non poſſunt vllam in poſterum in ſuam Congregationem recipere; & ſi aliquam recipiant, receptio irrita eſt, vt patet ex motu Pij V. circa Paſtoralis.

5 Quarto fœminas, quæ ſolemnem profeſſionem emitterent hac conditione, vt in domo propria remanerent, (vt alias factum fuiſſe conſtat ex cap. inſinuante, qui clerici, vel vouentes) non teneri ad clauſuram. Ratio eſt, tum quia in præcitatis iuribus ſermo eſt de Monialibus in congregatione viuentibus: ob id in propoſitione dixi, modo in congregatione viuant. Tum quia iſtæ non habent Monaſterium, ſeu locum clauſuræ. Secus dicendum eſt de illis, quæ in congregatione viuunt; etiamſi tempore profeſſionis animum haberent non obligandi ſe ad clauſuram: onus enim clauſuræ non oritur ex voluntate monialiũ, ſed ex diſpoſitione Summorum Pontificum, qui Moniales profeſſas ad clauſuram obligant. Vide Mirandã tract. de Monial. quæſt. 1. art. 4. concluſ. 5.

6 Sed modo dubium eſt, primo quot peccata committãt Moniales, quæ clauſuram non ſeruant. Reſpondeo committere peccatum contra præceptum Eccleſiæ, præſcribentis Monialibus clauſuram, vt Moniales melius Deo vacent. Imo faciunt etiam contra votum, ſi ſe voto ad clauſuram obſtrinxerunt, aut contra regulam, ſi in regula præcipiatur clauſura. An autem violatio regulæ, voti, & præcepti Eccleſiaſtici differentiam peccatorum ſpecificam inducat, patet ex regulis generalibus traditis de peccatis.

PVNCTVM III.

Quo iure clauſura Monialium introducta ſit.

1 *Proponuntur rationes, quibus probatur clauſuram non eſſe de iure na-*

 turę,

turę, ſed poſitiuo humano.

2 *Reſoluuntur rationes, quibus probatur clauſuram eſſe de iure naturali, & diuino.*

VNICA PROPOSITIO.

1 CLauſura Monialium iure humano poſitiuo; non autem iure naturali, vel diuino indicta eſt.

Quod ſit indicta iure humano poſitiuo patet ex multis decretis, & conſtitutionibus, Bonifacij VIII. in cap. periculoſo, de ſtatu regular. in 6. Concilij Tridentini ſeſſ.25.c 5 Pij V. in Bulla VIII. quæ incipit, *circa Paſtoralis*, & ex Bulla XXVIII. Gregorij XIII. quæ incipit, *Deo ſacris virginibus*, quas refert Laertius Cherubinus tom.2. Stephanus Quaranta, verbo Monaſteria Monialiũ, Naldus verbo clauſura num.4. Azor p. 1. lib. 13. cap.8. Suarez tom.4. de relig. libro 1. cap.8. num.11. & ſeqq.

Quod verò clauſura iure naturali indicta non ſit, probatur; tum quia ius naturæ ſemper idẽ eſt; ſed antiquis temporibus clauſura in vſu non erat; ergo ſignum eſt ipſam nõ eſſe de iure naturæ. Tum quia omne ius naturale, vel eſt per ſe notum, vel ex per ſe notis deducitur. onus autem clauſuræ non eſt principium per ſe notum, neque ex per ſe notis deducitur.

Quod iure diuino non ſit præſcripta clauſura, probatur; quia neq; ex ſcriptura, neque ex traditione aliqua diuina, huiuſmodi clauſura clare deduci poteſt. Ita Nauar. cap. ſtatuimus 19. quæſt. 3. num. 29. comento 4. de regul. Miranda loco citato artic. 1. concl. 2. & fuſiſſimè in tract. de monialibus quæſt.1. art.1. Azor loco cit. cap. 8. quæſito 2. Sanchez loco cit. cap. 15. num. 3. Rodriq. quæſt. regul. to.1. quæſt.44. art. 1. Vega in Summa tom.2. cap.86. caſu 19. Suarez loco citato cap. 8. & alij. Contra nonnullos quos tacito nomine innuit Azor lo. cit.

Ex quo patet à fortiori quid dicendum ſit de clauſura Monachorũ, & religioſorum.

2 Nec obſtat primo dicere Monialem, aut religioſum, dum facit profeſſionem, voto ſe obſtringere ad obedientiam, in qua etiam onus clauſuræ continetur: votum autem iure naturali, & diuino ſeruandum eſt.

Reſpondetur enim, etiamſi daremus Religioſum tacite vouere obedientiam Regulæ, nihilominus Regulæ, & alia pręcepta, in quibus de clauſura fit mentio, non ſunt ius diuinum, ſed humanum; conſequẽter clauſura non eſt de iure diuino, vel naturali. Excipiuntur tamen Moniales S. Claræ, & aliæ quæ votum clauſuræ emittunt.

Nec obſtat ſecundo, clauſuram indictam fuiſſe ad ſcandala, & pericula præcauenda: ius autem naturale, & diuinum dictat ſcandala, & pericula præcauenda eſſe.

Reſpondetur enim, hinc non colligi clauſuram ſimpliciter inductam fuiſſe ante iuris humani diſpoſitionem, ſed exitum è Monaſterijs iure humano vetitum fuiſſe ad præfata pericula præcauenda, quæ etiam lumine naturæ dictante præcaueri debent, etiamſi ius naturæ ad onus clauſuræ ſimpliciter non obliget; ſed ſolum obligat quaſi indirectè, quatenus eſt medium ad vitanda dicta pericula. Ius vero Eccleſiaſticum directè obligat ad clauſuram, quam hoc fine præcepit vt religioſi per-

Digitized by Google

perfectius Deo inſeruiant, & pericu la effugiant.

Neque obſtat tertio c. placuit. 16. q. 1. vbi dicitur, Monachum ſine Monaſterio viuere non poſſe; ſicut piſcis ſine aqua caret vita; ſicut autē piſcis naturaliter ſine aqua viuere non poteſt; Ita Monachus ſine Monaſterio; ergo Monachus iure naturæ in Monaſterio degere debet.

Reſpondetur enim hanc eſſe ſimilitudinem; ſimilitudo autem non eſt identitas.

Ex dictis colligitur poſſe aliquibus in locis Moniales à clauſura excuſari, vbi videlicet præcepta indicentia clauſuram non ſunt recepta, vel vbi contraria conſuetudine abrogata ſunt. Ita Sanchez loco citato num. 4. Azor loco citato cap. 8. quæſito 1. Contra Lamas methodo curationis in appendice §. 2. in fine. Ratio eſt quia clauſura eſt de iure humano; iuris autem humani obligatio non ſemper vbique viget, ſed varijs de cauſis impediri poteſt, vt patet ex dictis de legibus, & de peccatis.

PVNCTVM IV.

Quibus cenſuris, & pęnis afficiantur Moniales clauſuram violantes egreſſu à Monaſterio.

1 *Moniales egredientes, dantes licentiam egrediendi, receptatores excōmunicationem, & alias pœnas incurrunt.*

2 *Monialis excommunicationem incurrit, etiamſi paruo ſpatio extra ianuam procedat.*

2 *Monialis, quæ iuſta de cauſa egreſſa eſt non afficitur excōmunicatione ſi finita egreſſus cauſa ſtatim reuertatur.*

4 *Epiſcopus dans licentiam exeundi prę fatis pęnis afficitur.*

5 *Idem dic de comitantibus, vel receptantibus Moniales iniuſte egreſſas, modo ſint cauſa egreſſus, uel perſeuerantia ingreſſus Secus ſi cauſa urbanitatis, uel conſanguinitatis comitentur, uel recipiant.*

6 *Quid nomine officiorum, dignitatū & adminiſtrationum intelligatur.*

7 *An præfata pęna incurrantur ante ullam Iudicis ſententiam.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Contra Moniales clauſuram violantes, egrediendo à Monaſterio, inducta eſt pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda. Eadem excommunicatio extenditur ad concedentes licentiam egrediendi, comitantes, & receptantes in caſibus, in quibus Monialibus egredi è Monaſterio non permittitur. Imo prædictæ Moniales egredientes, & Superiores egrediē di facultatem concedentes, incurrunt priuationem dignitatum, adminiſtrationum, & officiorum, & inhabiles ad illa, & ad alia in futurum obtinēda efficiuntur. Sic enim decernitur in motu Pij V. qui incipit, decori, & honeſtati.

Hæc propoſitio intelligitur, modo grauis culpa intercedat: grauis enim pęna grauem culpam ſupponit; alioquin inter pœnam, & culpam proportio non ſeruaretur, vt dictum eſt de cenſuris in genere.

2 Hinc ſequitur primo, Monialem quæ extra ianuam, clauſuræ li-

mites terminantem, ambobus pedibus ſe tranſtulit, ream eſſe prædictarum pęnarum; etiamſi receperit ſe ad illud ſpatium, quod iacet inter clauſam Monaſterij portam, & inter aliam, quæ ſæcularibus inſeruit. Idem dic ſi ſe transferat ad eam Eccleſiæ partem, quæ Sæcularibus patet. Ita Rodriquez quæſt. regul. tom. 1. quęſt. 49. art. 5. & Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 15. n. 67. Addo hoc verum eſſe, etiamſi vno, vel altero palmo recipiat ſe ambobus pedibus extra clauſuræ ianuam, & ſtatim redeat: hoc enim pacto clauſura violatur, & honeſtatis, & puritatis amittendæ periculum incurritur. Ita Sanchez lib. 8. cap. 16. num. 76.

Dices excuſari poſſe ratione paruitatis materiæ. Reſpondeo non poſſe titulo paruitatis materiæ in hoc caſu excuſari; quia clauſura certis terminis definitur: hos autem tam excedit is, qui à Monaſterio longe recedit, quam qui ad duos pedes egreditur. Contrarium in ſimili tenet Graff. de caſibus reſerua. cap. 5. num. 45. Naldus verbo clauſura num. 4. loquentes de eo, qui ad duos paſſus ingreditur. Sed ꝙ ego dixi ſuſtinendum eſt. Vide infra dicenda pun. 6. n. 10.

3 Rogabis vtrum Monialis, quæ iuſta de cauſa egreſſa eſt, ſed finita egreſſus cauſa ſtatim nõ regreditur, his pęnis ſubijciatur. Reſpondeo negatiuè. Ratio eſt; quia licet faciat contra præceptum clauſuræ, non ſtatim regrediendo, vt infra dicam: nihilominus dum Pius V. pręditas pęnas imponit, loquitur ſolum de illicitè egredientibus, comitantibus, recipientibus, & licentiam concedentibus: in pęnis autẽ ſtricta interpretatio facienda eſt, vt bene Sanchez num. 70. contra Lamas loco citato in appendice in fine §. 10. Zechium tit. de regul. cap. 3. num. 15. verſ. 9.

4 Secundo ſequitur Epiſcopum, qui licẽtiam exeundi ſine iuſta cauſa Moniali conceſſit, pęnis conſtitutionis Pij V. affici; quia de Epiſcopis expreſſa mentio fit in præfata conſtitutione. Idem dic de Superioribus religionum. An vero Cardinales incurrant, patet ex dictis de cenſuris diſp. 1. q. 1. puncto 4. & de legibus diſp. 10. quæſt. 2. punct. 8. §. incidenti n. 16.

5 Tertio prædictis pęnis ligari comitantes, aut recipientes Moniales iniuſtè egreſſas, ſiue comitantes, vel recipientes ſint Religioſi, ſiue ſæculares; quia textus de his omnibus loquitur: ibi, necnon comitantes, ac illarum receptatrices perſonas, ſiue laicas aut ſæculares, vel Eccleſiaſticas, conſanguineas, vel non.

Hoc tamen intelligendum videtur de illis, qui ſuo comitatu, vel receptione cooperantur egreſſui, vel perſeuerantiæ in egreſſu; ſicut enim excommunicatio lata in fautores, vel receptatores hæreticorum, intelligitur de receptatoribus, vel fautoribus formaliter, id eſt cauſa hæreſis; non vero alia de cauſa; ita intelligenda videtur præſens conſtitutio.

Ex quo licet inferre, eum, qui cauſa vrbanitatis, vel amicitiæ, vel honoris, vel conſanguinitatis Monialem illicitè egreſſam comitatur, vel recipit, non incurrere prædictas pęnas, modo illius delicto non faueat. Ita Rodriquez loco cit. art. vlt. Lamas loco cit. §. 11. Sanchez num. 72 & alij.

Digitized by Google

& alij quamuis Nauarrus in cap. ſtatuimus num. 51. quem ſequi videtur Miranda de Monialibus quæſt. 3. artic. 7. huic ſententiæ ſubſcribere non audeat.

6 Sed modo dubium eſt primo, quid intelligatur nomine dignitatum, adminiſtrationum, & officiorum, quorum priuatio in præfata Pij Quinti conſtitutione inducitur. Reſpondeo intelligi omnia officia, quæ Superiorum propria ſunt, & ſuperioritatem quandam continẽt, vt Prioratus, Prouincialatus, Generalatus, officium Viſitatoris, Cõmiſsarij generalis, Vicarij Monachorum, ſeu Monialium, officium Abbatiſſæ, Prioriſſæ, & ſimilia: hęc enim ſuperioritatem quandam coniunctam habent, & rite nomine dignitatum, adminiſtrationum, & officiorum comprehenduntur. Secus dic de officio Concionatoris, Confeſſoris, Lectoris Theologiæ, Præfecti Pharmacopolæ, Sacriſtiæ, & ſimilium. Idem de officio Definitorum, aut Diſcretorum in Religione Capuchinorum, aſſerit Sorbus ver. ingreſſus Monaſteriorum, n. 8. Sanchez loco cit. num. 66. Filiucius, & alij quos referam de largitione munerum regularibus vtriuſque ſexus interdicta puncto 5. nu. 2. dub. 1.

7 Secundo dubium eſt, vtrum præfatæ pęnę ipſo facto incurrantur ante vllam Iudicis ſententiam, etiam criminis declaratoriam.

Reſpondet Sanchez loco cit. nu. 65. Molina in ſimili tom. 1. de iuſt. diſp. 96. verſ. duo obſerua, Nauar. in expoſit. bullæ de datis, & permiſſis num. 44. & alij, ſententiam criminis declaratoriam requiri, non ſolum ad pęnas, quæ ad ſui executionem, hominis actionem requirunt; verum etiam ad pęnas priuatiuas, quæ nulla actione ad ſui executionem indigent, exceptis cenſuris, quas vſus indicauit ipſo facto incurri.

Ego vero cenſeo pœnas priuatiuas, in quibus exequendis hominis actio non exigitur, vt eſt inhabilitas ipſo facto per ſe loquendo, incurri; eas vero, quæ ad ſui executionem, actionem hominis requirunt, non incurri ante iudicis ſententiam, vt probaui de legibus diſp. 1. quæſt. 1. puncto 7. §. 2. num. 9. & de Contractibus loco ſtatim citando cum Suarez, Nauar. Valentia, Salas, & alijs, quibus adde Graffium 1. p. deciſ. lib. 4. cap. 23. num 12. Sotum, Salonium, Arragonium, & alios apud Sanchez in opere morali lib. 2. cap. 39. num. 31. Vide tradita de legibus loco citato, & de contractibus diſp. 3. quæſt. 8. pun. vlt. §. 3.

PVNCTVM V.

Quis poſſit ab excommunicatione, & præfatis pęnis abſoluere, & diſpenſare.

1 *Solus Pontifex abſoluit dum excommunicatio publica eſt.*

2 *Habens priuilegium à Summo Pontifice poteſt abſoluere in foro conſcientiæ, etiamſi delictum ſit publicum, vel deductum ad forum contentioſum.*

3 *Religioſi habentes priuilegium abſoluendi, poſſunt abſoluere in foro conſcientiæ etiamſi delictum ad forum externum deductum ſit.*

4 *Proponuntur rationes in contrarium ad probandum religioſum non poſſe*

abſol-

abſoluere dum delictum eſt publicum.

5 *Quis poſsit in pœna priuationis officiorum diſpenſare.*

VNICA PROPOSITIO.

1 NEmo præter Summum Pontificem, vel habentem ab ipſo facultatem, iure communi poteſt à dicta excommunicatione abſoluere, dum excõmunicatio publica eſt. Ratio eſt; quia illius abſolutio Summo Pontifici reſeruatur in motu Pij V. ſupra citato. Dixi dum prædicta excommunicatio publica eſt; quia ab excommunicationibus occultis poteſt Epiſcopus, vel habens ab ipſo facultatem, abſoluere virtute Concilij Tridentini ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat. etiamſi præfata excommunicatio lata ſit poſt Trid. decretum, vt docui de cenſuris. Contra Lelium Zechium, & alios.

2 Dixi in propoſitione, vel habentem ab ipſo priuilegium: perſpicuum enim eſt facultatem abſoluendi delegabilem eſſe; conſequenter abſolutionem conferri poſſe ab eo, qui abſoluendi priuilegium habet.

Ex quo ſequitur primo virtute Cruciatæ poſſe ſemel in vita, & ſemel in mortis articulo abſolutionẽ conferri; non vero toties quoties quis iſtam excommunicationem cõtraxit. Ratio eſt, quia licet in bulla concedatur facultas abſoluendi à cenſuris non reſeruatis, toties, quoties quis eas contraxerit; nihilominus à cenſuris reſeruatis non poteſt abſolutio virtute Cruciatæ conferri, niſi ſemel in vita, & ſemel in mortis articulo.

Secundo ſequitur, religioſos habentes priuilegium abſoluendi à cẽſuris Summo Pontifici reſeruatis, poſſe à prędicta excommunicatione abſoluere; quamuis enim religioſi prædictum priuilegium habentes non poſſint hoc tempore ab excommunicationibus bullæ Cęnæ, aut violationis immunitatis Eccleſiaſticæ in terminis conſtitutionis Gregorij XIV. aut violationis clauſurę Monialium ad malum finem, aut prouocantium, & pugnantium in duello, iuxta decretum Concilij Tridentini, & Conſtitutionem Gregorij XIII. aut percuſſionis Clericorũ, iuxta canonem Si quis 17. q. 4 aut ſimonię realis ſcienter cõtractę, atque etiam confidentiæ beneficialis, aut etiam caſuum ab Epiſcopis reſeruatorum, vt conſtat ex decretis Sacræ Congregationis à me adductis in tract. de cenſuris, & ad finem bullæ Cœnæ: nihilominus ab alijs cenſuris, circa quas non extat priuilegiorum reuocatio, poſſunt religioſi abſoluere, iuxta limites ſuorum priuilegiorum.

3 Maior difficultas eſt, vtrum religioſi à cenſuris Papæ reſeruatis abſoluere poſſint; etiamſi cenſuræ ad forum contentioſum deductæ ſint.

Reſpondeo adhuc poſſe in foro conſcientiæ. Ratio eſt, tum quia priuilegium abſolutè, & indiſtinctè conceſſum, abſolutè, & indiſtinctè explicandum eſt: prædictum autem priuilegium conceſſum eſt abſolutè, vt ſuppono, & abſque diſtinctione, dum crimen publicum eſt, vel ad forum contentioſum deductũ; ergo abſolutè intelligendum eſt, & non eſt reſtringendum ad caſum, quo crimen eſt publicum, vel ad iudicium delatum. Tum quia, dum Sũmus Pontifex intendit facultatem

ab-

Digitized by Google

abſoluendi, vel diſpenſandi limitare, dum crimen publicum eſt, vel deductum ad forum contentioſum; ſolet id exprimere, vt patet ex priuilegio Epiſcopis conceſſo in Trid. ſeſſ. 24. cap. 6. cum autem hanc limitationem priuilegijs Religioſorũ non adiecerit, non eſt cur nos illam adijciamus. Ita Sotus in 4. diſt. 22. art. 3. Henriquez lib. 7. cap. 13. n. 2. Rodriquez in additionibus ad bullam nu. 49. §. 9. Sanchez in opere morali lib. 6. ca. 18. num. 42. contra Sorbum ver. ingredi num. 11. & alios.

An autem dum crimen publicum eſt, publica pœna occaſione abſolutiones iniungenda ſit, patet ex dictis de Sacramentis.

4 Obijcies primo huiuſmodi priuilegium odioſum eſt, cum præiudicet poteſtati Iudicum, ad quorum iudicium cenſura delata eſt; ergo ſtrictè explicandũ eſt, cap. olim de verb. ſignificat. ergo non videtur extendendum ad caſum, in quo cenſura in iudicium deducta eſt.

Reſpondeo huiuſmodi priuilegium non obeſſe poteſtati ordinariorum iudicum; quia cum religioſi non poſſint abſoluere, niſi in foro conſcientiæ, iudices integrum ius retinent in ſuo foro; perinde ac ſi delinquẽs abſolutionem in foro conſcientiæ non obtinuiſſet, vt patet ex dictis de cenſuris in communi diſp. 1. q. 3. puncto 10.

Obijcies ſecundo Sixtus IV. in extrauag. & ſi Dominici, 2. de pœnit. & remiſ. prohibet, ne virtute bullæ, vel alterius priuilegij generalis abſoluatur quis delatus, ſententialiter condemnatus, aut publice diffamatus; ſed is cuius cenſura ad forum externum delata eſt, dicitur diffamatus, & delatus; ergo abſolui non poteſt virtute alicuius priuilegij.

Reſpondeo primo Sixtum ibi loqui de abſoluentibus à quibuſdam cenſuris virtute facultatum ab ipſo Summo Pontifice, vel ex ipſius auctoritate conceſſarum, vt clare conſtat ex ipſamet extrauag. non autem loqui de priuilegijs aliorum Pontificum. Ita Sairus, Suarez, Filiucius, & alij, quos in ſimilibus caſibus, in his quæſtionibus retuli.

Reſpondeo ſecundo, illam extrauag. non amplius vi res habere; cum enim illa eſſet additio quædam ad bullam Cœnæ, quæ per nouam bullæ Cœnæ editionem ceſſare ſolet, ſequitur etiam ipſam additionem ceſſaſſe; conſequenter caſus in præfata extrauaganti contentos ſub diſpoſitione iuris communis remanere. Ita Silueſter verbo excommunicatio 7. num. 32. Sotus loco citato num. 43.

Obijcies tertio, Epiſcopus non poteſt in caſibus Summo Pontifici reſeruatis abſoluere, vel diſpenſare, dum crimen eſt publicum, vel deductum in iudicium ex Trid. ſeſſ. 24. cap. 6. ergo multo minus poterunt religioſi, quibus ex officio non competit cura animarum.

Reſpondeo negando conſequentiam: priuilegium enim pendet à voluntate concedentis, qui poteſt vni priuilegium amplum, & alteri reſtrictum, & limitatum concedere: in præfato autem Concilij decreto, licet reſtrictior facultas in hac parte Epiſcopis conceſſa ſit, ſimpliciter tamen maius priuilegium illis datum eſſe videtur; quia datum eſt illis priuilegium per modum ſtatuti; cõplectens non ſolum abſolutionem cen-

cenſurarum ferè omnium; verum etiam diſpenſationem irregularitatis.

Obijcies quarto, ſi religioſi poſsũt abſoluere ab excommunicatione publica, poterunt etiam in reliquis pęnis diſpenſare; ſed hoc eſt falſum; ergo & antecedens.

Reſpondeo negando ſequelam maioris; quia Religioſi non eodem priuilegio gaudent ad diſpenſandũ in alijs pœnis, quo gaudent ad abſoluendum à cenſuris, vt conſtabit ex dicendis in ſolutione dubij proximè ſequentis, in quo explicandum eſt; quis poſſit in alijs pœnis diſpenſare.

5 Dubium igitur eſt, quis poſſit in pœna priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa diſpenſare. Reſpondeo diſtinguendo, vel delictũ eſt publicum, vel eſt occultum; Si delictum eſt publicum, diſpenſatio obtinenda eſt à Summo Pontifice; quia inferior Summo Pontifice, regulariter loquendo, non poteſt in eius lege, & pœnis ab eo latis diſpenſare, & hoc à fortiori in omniũ ſententia verum eſt, ſi ſecuta ſit Iudicis ſententia.

Si vero delictum eſt occultum, Epiſcopus diſpenſare poteſt virtute Concilij Tridentini ſeſſ. 24. cap. 6. vbi Epiſcopis datur facultas diſpenſandi ab omnibus irregularitatibus, & abſoluendi ſibi ſubditos in quibuſcunque caſibus occultis, etiã Sedi Apoſtolicæ reſeruatis. Eadem facultas competit Superioribus Ordinis Sancti Dominici; & conſequẽter Superioribus Ordinum Mendicantium, & gaudentium ipſorum priuilegijs. Tum quia Pius Quintus in quadam bulla, quæ incipit Romani Pontificis, quam refert Rodriquez tom. 1. quæſt. 61. art. 9. ad finem, conceſſit prædictis Superioribus, videlicet Generalibus, Prouincialibus, alijſq; Superioribus localibus, vt per ſe ipſos: non tamen per alios, gaudeant eodem priuilegio erga ſuos ſubditos in foro conſcientiæ, quo gaudent Epiſpopi erga ſuos virtute Concilij Tridentini ſeſſ. 24. cap. 6. Tum quia Superiores Religionum, vt Generales, & Prouinciales, habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem; ſed Epiſcopus diſpenſare poteſt in pęnis ob adulterium, & ob alia crimina adulterio leuiora à iure latis cap. at ſi clericus de adulterijs, de iudicijs; ergo &c. Ita Rodriquez tom. 1. quæſt. 24. ar. 17. & quæſt. 61. artic. 9. Sanchez ex parte loco cit. num. 78. Surbus in ſimili ver. ingreſſus in Monaſteria n. 11. verſ. dicitur quarto, Henriquez in ſimili lib. 14. cap. 19. n. 2. Contra Graffium 1. p. lib. 4. cap. 23. nu. 12.

PVNCTVM VI.

Quinam ius habeant cogendi Moniales ad clauſuram.

1 *Epiſcopus, & Superiores Religioſorum habent ius cogendi Montales ad clauſuram reſpectiuè.*

2 *Epiſcopi, & alij Superiores implorare poſſunt Principum, & Magiſtratum auxilium, & hi tenentur ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda opem ferre.*

3 *Superiores non tenentur ſub mortali decretum clauſuræ quot annis publicare.*

VNI-

Digitized by Google

VNICA PROPOSITIO.

1 Onus cogendi Moniales ad clauſuram incumbit Epiſcopo auctoritate ordinaria in ſuis Monaſterijs: auctoritate vero Sedis Apoſtolicæ delegata, in Monaſterijs Sedi Apoſtolicæ ſubditis, vt conſtat ex Tridentini ſeſſ. 25. cap. 5. In Monaſterijs vero exemptis hęc facultas non competit Epiſcopo, ſed Superioribus illorum ordinum ex capit. periculoſum, de ſtatu religioſorum in 6. ex Tridentino ſeſſ. 25. cap. 9. & ex motu Pij Quinti, qui incipit, circa Paſtoralis. Ita Nauar. in coment. 4. num. 60. de regul. Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 15. num. 21. & alij contra Zerolam verbo Moniales ad 4. quæſitum, & ad 8. verſ. 4. vbi oſtendit facultatem indicendi clauſuram competere Epiſcopo, etiam reſpectu monialium exemptarum.

2 Sed modo dubium eſt primo, vtrum Epiſcopi, ſeu Superiores Monialium vti poſſint opera ſæcularium ad continendas in clauſura Moniales. Reſpondeo affirmatiuè. Hac de cauſa Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 5. hortatur Principes Chriſtianos ad præbendum huiuſmodi auxilium, dum auxilium ab ipſis imploratur: Imo obligat Magiſtratus ſæculares ad opem ferendam ſub pęna excommunicationis ipſo facto incurrenda. Quid autem nomine Magiſtratus intelligatur, dictum eſt in explicatione bullæ Cœnæ, & infra puncto 7.

Ex quo patet differentia inter Principem, & inter Magiſtratus, quod Magiſtratus tenetur ſub cenſura ad præſtandum auxilium; Principes vero non tenentur ſub cenſura; imo neque ſub mortali, quantum eſt ex vi Concilij. Quamquam aliunde fieri poteſt, vt obligentur ſub mortali, cap. omnes Principes de maiorit. & obed. cap. 1. de offic. ordin. & cap. Si Imperator diſt. 96. Ita expreſſe Nauarrus loco cit. n. 46. verſ. ex quibus nota, & Sanchez loco cit. num. 22.

3 Secundo dubium eſt, vtrum Epiſcopi, & alij locorum Ordinarij teneantur ſub mortali publicare ſingulis annis decretum de clauſura Monialium. Ratio dubitandi eſt; quia hoc onus ipſis imponitur in virtute Sanctæ obedientiæ in motu Pij V. Qui incipit, decori, & honeſtati.

Reſpondeo ſatis eſſe decretum alias publicatum fuiſſe, niſi aliud neceſſitas ſuadeat. Ratio eſt, tũ quia aliquibus in locis non ſolet quotannis publicari. Tum quia in alio motu eiuſdem Pij V. qui incipit, *Circa paſtoralis*, & in motu Greg. XIII. qui incipit, *Deo ſacris*, Sermo ſimpliciter eſt de publicatione facienda, & non præſcribitur publicatio quotannis. Ita Nauar. num. 54. & Sanchez num. 23.

Ad rationem dubitandi. Reſpondeo, rigorem illius motus imminutum fuiſſe, tum praxi, & vſu, tum poſterioribus Summorum Pontificum decretis.

PVNCTVM VII.

An Magiſtratus ſęcularis teneatur ſub excommunicatione auxilium Epiſcopo præbere circa clauſuram Monialium.

1 *Magiſtratus ſæculares non præbentes Epiſcopo auxilium circa clauſuram*

Digitized by Google

ram Monialium excommunicatione ligantur.

2 *Affertur materia iſtius excommunicationis.*

3 *Aſſignatur ſubiectum eiuſdem.*

4 *Magiſtratus ſæculares quinam dicantur.*

5 *Iudices Eccleſiaſtici gaudentes poteſtate ſæculari ligantur excommunicatione non præbendo Epiſcopo auxilium circa clauſuram.*

6 *Abſolutio iſtius excommunicationis non eſt Summo Pontifici reſeruata.*

IN hoc puncto quattuor principaliter explicabo, primo, an præfatus Magiſtratus excommunicationē incurrat, non præbendo Epiſcopo auxilium circa clauſuram. Secundo, quænam ſit illius excommunicationis materia. Tertio, quodnam ſit ſubiectum. Quarto, an illius abſolutio Summo Pontifici reſeruata ſit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MAgiſtratus ſęculares non prębentes Epiſcopis auxilium circa clauſuram Monialium excommunicationem incurrunt, vt patet ex Concilio Tridentino ſeſſ. 25. cap. 5. de regular. vbi Concilium curam clauſuræ Monialium imponit Epiſcopis cum facultate implorandi, ſi opus fuerit, brachium ſæculare, & iniuncta magiſtratibus, nolentibus auxilium præbere, excommunicationis pęna, ibi, *quod auxilium vt præbeatur omnes Chriſtianos Principes hortatur Sancta Synodus, & ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda omnibus Magiſtratibus ſęcularibus iniungit.*

SECVNDA PROPOSITIO.

2 MAteria iſtius excommunicationis conſiſtit in omiſſione præbendi auxilium, dum Epiſcopus illud ſibi præberi petit à Magiſtratu ſæculari.

Hoc tamen intelligendum eſt, modo omiſſio ſit mortaliter culpabilis; excommunicatio enim grauem culpam ſupponit. Quamobrem ſi Magiſtratus mandet ſatellitibus, vt in auxilium Epiſcopi ſe conferant; illi vero confingant accedere, ſed re ipſa non accedant, Magiſtratus excuſatur ab excommunicatione.

Hac occaſione agendum eſſet, vtrum Sęculares Principes, & Magiſtratus teneantur Iudici Eccleſiaſtico, brachium ipſorum imploranti, opem ferre etiam non viſo proceſſu, & ſententia Iudicis Eccleſiaſtici. Verum de hac re ſufficienter egi in expoſitione Bullæ Cęnæ diſp. 1. q. 20. §. & 3. quæ, ibi videri poſſunt, dum opus fuerit.

TERTIA PROPOSITIO.

3 SVbiectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli Magiſtratus ſæculares non præbentes auxilium circa clauſuram; in textu enim dicitur, *omnibus Magiſtratibus ſæcularibus*.

4 Sed modo dubium eſt primo, quinam ſint Magiſtratus ſæculares. Reſpondeo eſſe perſonas publicas, quæ iuriſdictionem ſæcularem exercent L. eum qui ff. de iuriſd. omn. iud. vt hoc clarius intelligatur, aduerte, alias varios fuiſſe Magiſtratuum ordines; alij enim erant magni, alii medij, alij minimi, & infimi,

mi, de quibus agit Bartolus in l.1.ff. de offic. eius,cui mandata eſt iuriſdictio. Speculator. tit. de iuriſdictione omnium iudicum, Alterius in Bulla Cœnæ lib.5.diſp. 2. cap. 1. col. 2.verſ. Magiſtratus, Duardus in Bulla Cęnæ can.19.quæſt.2.n.2.

In hoc loco excommunicantur omnes Magiſtratus ſæculares, cuiuſcunque generis, & ordinis exiſtant, quia illa dictio, omnibus, eſt vniuerſalis, & nullum Magiſtratum excludit. l.Iulianus, & l. Teſtamentum in principio ff. de legatis tertio. & l. hoc articulo ff. de hæred. inſtit.

Ex quo ſequitur primo, Pretores, Iudices, Rectores Ciuitatum, Præfectos Prouinciarum, & alios iuriſdictionem ſæcularem exercentes, ſubijci huic excōmunicationi, quia ſub generali Magiſtratuum nomine compræhenduntur.

Secundo, Principes non præbentes auxilium in clauſura monialium non affici excommunicatione, Tum quia Concilium non cogit Principes, ſed illos hortatur ad præbendum auxilium;cogit vero Magiſtratus, ideſt eos, qui ab alio conſtituti ſunt ad iuriſdictionem exercendam; nam qui proprio iure ius dicunt, & Superiorem in temporalibus non agnoſcunt, non vocantur Magiſtratus, ſed Reges, vel Princi pes. Ita Nauarrus, & Sanchez,quos retuli puncto præcedenti n.2.

5 Sed modo dubium eſt, vtrum Eccleſiaſtici Sæcularem iuriſdictionem exercentes, vinculo excommunicationis innodentur, ſi ab Epiſcopo requiſiti ad ferendam opem, eam ferre detrectent. Reſpondeo innodari, quoties huiuſmodi iuriſdictionem exercent titulo ſæcularis poteſtatis, vt ſi à Principe conſtituantur Præſides, vel Conſiliarij alicuius magiſtratus, à quo Ciuitas, vel Prouincia gubernatur; Tunc enim veniunt nomine magiſtratus ſæcularis; Concilium enim non reſpexit ad circunſtantiam perſonæ præciſæ, ſed ad qualitatem muneris, & officij, à quo magiſtratus nomen deſumitur.

QVARTA PROPOSITIO.

6 Abſolutio iſtius excommunicationis Summo Pontifici reſeruata non eſt, quia in Concilio nullū in hoc caſu reſeruationis verbum reperitur.

PVNCTVM VIII.

Ad quem pertineat facultatem exeundi Monaſterio Monialibus concedere.

1 *Epiſcopus poteſt facultatem exeundi Monialibus ſibi, vel Summo Pontifici ſubiectis concedere. Monialibus vero ſubditis religioſis concedunt ſuperiores religioſi, & ſimul Epiſcopus.*

2 *Abbatiſſa non poſſunt facultatem exeundi concedere.*

3 *Vicarius Epiſcopi poteſt facultatem exeundi concedere, quam poteſt Epiſcopus etiam in Monaſterijs Sedi Apoſtolicæ ſubditis.*

4 *Licentia exeundi dari debet in ſcriptis, alicquin non tenet.*

5 *Monialis excuſatur à peccato, & pœnis ſi vrgente neceſſitate exeat; tenetur tamen dum extra Monaſterium exiſtit cauſam ſui egreſſus ſuperio-*

Digitized by Google

facultatem Vicario Generali tribuit, etiam in Monaſterijs Sedi Apoſtolicæ ſubiectis, licet contrarium ſuſtineat Sanchez in opere morali lib.6. cap. 30. quia in Monaſterijs Sedi Apoſtolicæ ſubiectis conceditur facultas Epiſcopo, tanquam delegato. Verum quidquid ſit de hac ratione, reſponderi poteſt Concilium dare facultatem Epiſcopo, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato ad inducendam clauſurã in Monaſterijs Sedi Apoſtolicæ ſubiectis. Dum vero præſcribit, vt Moniales clauſura exire nequeant, loquitur ſimpliciter de Epiſcopis: iuriſdictio autem Epiſcoporum competit etiam Vicario Generali, niſi excipiatur, ſeu niſi res aliena ſit ab eius officio. Idem dic de capitulo Sede vacante, ſeu potius de Vicario Generali capituli Sede vacante, & de alijs iuriſdictionem Epiſcopalem in ſuo territorio habentibus, vt concedit idem Sanchez loco citato nu.30. Barboſa 3.p. allegat. 102. num. 28. ad finem, & alij.

4. Sed modo dubium eſt, primo, vtrum hæc licentia in ſcriptis dari debeat. Reſpõdeo affirmatiuè; quia ſic præſcribitur in motu Pij V. qui incipit, decori, & honeſtati, ibi, ex cauſa cognita, & expreſſe in ſcriptis approbata. Ita Nauarrus q. 3. a. 6. concluſ. 2. Suarez tom. 4. de relig. lib.1.cap.9. num.16.

5. Secundo dubium eſt, vtrum licentia teneat, ſi ſolo verbo detur. Reſpondeo hanc difficultatem ſoluendam eſſe infra puncto ſequenti §.3. vbi reſpõdebo non tenere; quia ſcriptura in hoc caſu videtur de forma: actus autem ſine forma celebratus non ſubſiſtit.

6. Tertio dubium eſt, vtrum Monialis à peccato, & à cenſura excuſetur, ſi à clauſtro vrgente neceſſitate exeat, non obtenta à legitimo Superiore facultate. Reſpondeo excuſari, ſi neceſſitas vrgeat, & periculum ſit in mora; ita vt Superior ob diſtantiam conſuli nequeat. Ratio eſt, quia hic caſus per Epicheiã exceptus videtur, cum neceſſitas lege careat, nec Superior præſumatur velle monialem in tali euentu ad clauſuram obligare. Ita Sorbus v. clauſura moniliũ, caſu primo verſ. circa hunc caſum, Rodriquez tom. 1. quæſt.49.art.2. ad finem, Lamas in apend. §. 10. Sanchez in opere morali lib.6.cap.15. nu.62. Zechius de Republica tit.de regular. cap. 3. num. 15. verſ. 9. & alij communiter. Verum tamen eſt, prædictam monialẽ, quæ vrgente neceſſitate exijt, non obtenta licentia, teneri poſt egreſſum admonere Superiorem, ſi poteſt quandiu extra monaſterium exiſtit; quia cognitio cauſæ pertinet ad Superiorem, fieri poteſt, vt cauſa, quæ moniali legitima videbatur, à Superiore non approbetur, & conſequenter monialis ad clauſurã ſtatim redire cogatur.

Dixi quandiu extra monaſteriũ exiſtit; quia ſi monialis, ceſſante cauſa egreſſus, ad monaſterium redijt, non tenetur ex vi clauſuræ præciſe ſuum egreſſum Superiori ſignificare; quia ipſius facultate, & approbatione non amplius indiget; ita Zechius, & Sanchez locis citatis.

7. Quarto dubium eſt, vtrum monialis excuſari poſſit à peccato, & à cenſuris ratione paruitatis materiæ, vt ſi vno tantum pede ſine licẽtia exeat. Reſpondeo excuſari poſſe, vbi perfecta tranſgreſſionis ratio non eſt: Paruitas enim materiæ à

18. *Monialis non poteſt exire monaſterio ob infirmitatem non contagioſam, etiamſi alioquin mortalis ſit.*

19. *Non ſunt puniendi ſuperiores, qui licentiam exeundi conceſſerunt moniali graui infirmitate, ſed non contagioſa laboranti.*

20. *Proponuntur, & diſſoluuntur rationes eorum, qui aſſerunt licitum eſſe moniali egredi tempore infirmitatis periculoſæ.*

21. *Monialis, quæ iuſta de cauſa egreſſa eſt tenetur finita egreſſus cauſa redire quam primum poteſt moraliter non metaphyſice.*

VNICA PROPOSITIO.

1. VT monialis è monaſterio licitè egredi poſſit, requiritur facultas ſuperioris cum iuſta, & graui cauſa. Ratio eſt tum quia cum monialibus clauſura ſtrictiſſime indicatur, par eſt, vt facultas egrediēdi nonniſi grauiſſima de cauſa à legitimo Superiore approbanda cōcedatur. Tum quia ſic colligitur ex cap. periculoſo de ſtatu regul. in 6. ex Trid. ſeſſ. 25. cap. 5. & ex conſtitutionibus Pij V. & Gregorij XIII. ſupra citatis.

2. Quæres primo, quænam cenſeatur iuſta, & ſufficiens cauſa concedendi facultatem egrediendi è monaſterio. Reſpondeo iure antiquo in cap. periculoſo citato iuſtā, & ſufficientem cauſam cenſeri infirmitatem, ob quā monialis nequeat cum alijs abſque graui periculo, vel ſcandalo commorari. In Tridentino vero loco citato, quę nam ſit iuſta cauſa non determinatur, ſed iudicio Epiſcopi definienda relinquitur. In motu autem Pij V. qui incipit, decori, & honeſtati, tres tātummodo cauſæ concedendi prædictam facultatem exprimuntur. Prima eſt, magnum incendium, quæ cauſa in cap. periculoſo expreſſa non erat. Secunda eſt infirmitas lepræ. Tertia eſt, infirmitas Epidemiæ: nomine autē Epidemiæ intelligitur morbus contagioſus, qui alios inficere ſolet, vt eſt peſtis, morbus gallicus, morbus D. Lazari, ignis Sancti Antonij, & ſimiles; vt autem iſtæ cauſæ ad excuſandum iuſtæ cenſeantur, opus eſt, vt monialibus in monaſterio exiſtentibus alia ratione conſuli nequeat, quam exeundo. Quamobrem ſi moniales curari poſſint in monaſterio, abſque aliarum infectione, aut ſi incendium in monaſterio graſſetur, & moniales ad aliā monaſterij partem abſque vitę periculo ſe recipere, & incendium euadere valeant, non poſſunt è monaſterio exire; quia ceſſat iuſta exeundi cauſa.

3. Ex dictis colligitur primo, Abbatiſſam non poſſe è monaſterio exire, vt viſitet ædificium Eccleſiæ, nū ſibi placeat, vel ut cœmētarijs ſignificet, qua forma conſtruendum ſit. Ita Sanchez 51. Contra quendam Doctorem, cuius nomen reticet. Ratio eſt, quia hic nulla ſubeſt ex trib⁹ prædictis cauſa. Addo Abbatiſſam non poſſe exire cauſa inuiſendi monaſteria ſibi ſubiecta. Tum quia hoc munus pertinet ad Prælatos. Tum quia in motu Pij V. qui incipit decori. Abbatiſſis, & Prioriſſis conceditur ſolum facultas exeundi in caſibus, in quibus hæc facultas alijs monialibus concedi poteſt, & hic caſus expreſsè prohibetur, ibi, *ſeu aliorum monaſteriorum etiam eis ſubiectorum.*

4. Secundo monialem non poſſe

egredi, vt curam nepotum ſuorum gerat, etiãſi nepotes omnibus alijs propinquis deſtituti ſint, vt patet, tum ex proximè allata ratione:tum ex Illuſtriſſimorũ Cardinalium declaratione apud Marzillam ſeſſ. 25. cap.5. An autem exire poſſit ad ſuccurrendum extremæ patris,aut matris neceſſitati, cui aliter ſuccurrere nequeat, quam exeundo, patet ex dictis in ſimili de legibus.

5. Tertio monialem egredi non poſſe ad parentes, conſanguineos, aut alios infirmitatis cauſa, aut alio prætextu viſitandos, vt patet tum ex allata ratione: tum ex præcitato Pij V. motu, vbi hoc expreſſe cauetur, ibi, vt domorum,parẽtum, aliorumq; conſanguineorum viſitandorum.

6. Sed modo dubium eſt, vtrum moniali concedi poſſit facultas exeundi nõ ſolum ob tres allatas cauſas; verum etiam ab alias. Reſpondeo ab alias ſimiles, vel vrgẽtiores concedi poſſe. Ratio eſt, tum quia ſic vſu receptum eſt in nonnullis caſibus,quos infra referam.Tum quia licet clauſuræ relaxatio odioſa videatur, vt potè contra regularem obſeruantiam, & ſpiritualem monialium ſalutem; nihilominus in caſibus prçcitatis, & in conſimilibus, in quibus de communi aliorum bono agitur, relaxatio clauſuræ non aduerſatur regulari obſeruantiæ, & ſpirituali monialium ſaluti, cum huiuſmodi relaxatio in commune bonum dirigatur. Tum quia licet dictio taxatiua niſi, quæ in prçcitato Pij Quinti, motu habetur extenſionem ad alios caſus admittere non ſoleat;nihilominus id fallit,dũ aliter vſu receptum eſt, vel dum aliter ex rationabili ſuperioris voluntate colligitur, dum eadem, vel vrgentior ratio militat, iuxta Euerardum, loco à natura dictionum taxatiuarum num. 4. Gomez primo var. cap. 11. nu. 12. & alios apud Sanch. loco cit.num. 37. Tum quia in alijs diſpoſitionibus locus eſt Epicheiæ, præſertim in re, quæ ad commune bonum dirigitur; ergo eidem locus eſſe videtur in caſibus noſtris conſimilibus, vel vrgentioribus; alioquin ſi monialis inique inuaderetur ad necem, quam alias euadere non poſſet, niſi exeundo,licitè non poſſet exire, quod non videtur admittẽdum,cum magum ius vitæ ſeruandæ contra iniquam aliorum inuaſionem à natura tributum ſit. Ita Nauarrus, Azor, & alij, quos retuli in tractatu de legibus diſp. 1. quæſt. 1. puncto 3. num.19. Suarez tom.4. de relig.lib. 1. cap. 9. num.3.& ſeq. Corbus loco ſupra citato, Lamas S. ro. in methodo curationis, Sanch. loco cit. Rodriquez tom. 1. quæſt. 49. art. 5. & plures alios refert Barboſa de officio, & poteſtate Epiſcopi.3.p.alleg.102.num. 16. Contra Zerolam,in praxi Epiſcop. 1.p.verbo moniales, quæſito 16.q.16.dub. 1.& 2.p. verbo moniales ad finem Gutierez quæſt. Canonic. cap.14.Mirandam de monialibus quęſt. 3.art. 4. concluſ. 1. Ricium in praxi deciſ. 545. & alios apud Barboſam loco cit. num. 15.

7 Hinc ſequitur primo Moniales poſſe tempore belli è Monaſterio exire, ſeque in locum tutum recipere, dum bellum contra hæreticos, aut infideles geritur, periculumq; eſt, vt niſi Moniales Monaſterio egrediantur graui damno afficiantur: hic enim agitur de communi Monialium bono, & hic caſus ſimilis.

ſis eſt præcedentibus. Ita Azor p. 1. lib. 13. cap. 8. quæſito 1. verſ. tertio quæres, Nauarrus in comment. 4. de regular. num. 48. Sanchez loco citato num. 44. Barboſa de officio, & poteſt. Epiſcopi 3. par. allegat. 102. num. 20. & alij contra Zerolam v. moniales ad 16. quæſitum, dub. 2

8 Secũdo, Moniales iuſtam egrediendi cauſam habere, dum totus ipſarum Conuentus in alium locum de conſenſu Epiſcopi transfertur, vt dum Conuentus, qui extra oppidum exiſtit, expoſitus eſt malorum hominum prædæ, & alijs facinoribus: tunc enim intra vrbem, vel intra oppidum frequẽs reduci poteſt, ſi Epiſcopus, alijque Superiores ita expedire iudicauerint, vt clarè decernitur in Tridentino ſeſſ. 25. cap. 5. ad finem. Idemque docet Rodriquez tom. 1. quæſt. 49. artic. 5. verſ. quarto infertur, Sorbus verbo clauſura caſu 6. Sanchez loco cit. num. 53. Miranda de Monialibus quæſt. 3. art. 2. verſ. Sextus caſus, Barboſa num. 27.

9 Tertio Abbatiſſam, vel Prioriſſam, quæ propter fæudum tenetur præſtare iuramentum fidelitatis alicui domino Sæculari, ſi illud per procuratorem præſtare nequit, poſſe cum honeſta ſocietate exire, modo ſtatim, præſtito iuramento, reuertatur. Ratio eſt, tum quia in hoc caſu de communi monialium bona agitur, cum fieri poſſit, vt iuramento non præſtito fęudum cum notabili totius Monaſterii damno amittant. Tum quia hoc expreſſe conceditur à Bonifacio VIII. in ca. periculoſo §. verſ. de ſtatu regul. in 6. neque hoc alicubi reuocatum eſſe reperitur, modo iuramentum pręſtandum ſit domino ſæculari, vt in præcitato cap. dicitur.

Ex quo fit, vt ſuperius in tali euẽtu licentiam exeundi concedere teneatur; quod ſi hanc licentiam Abbatiſſæ iniuſtè deneget, poterit nihilominus Abbatiſſa vti priuilegio ſibi in præcitato cap. conceſſo, modo ſciat licentiam iniuſtè ſibi denegari: nam ſi tantummodo dubitet an ſibi iuſtè, vel iniuſtè denegetur, aquieſcere debet iudicio Superioris, nam in facto Superioris non præſumitur delictum, vt alias probaui, idemque in terminis ſuſtinent Syluester verbo, religio, 7. quæſito 16. dicto 2. & Sanchez loco cit. numero 51.

10 Quarto monialem licitè poſſe de licentia Superioris exire ad reformandum, vel fundãdum aliquod eiuſdem ordinis Monaſterium: hic enim caſus ſimilis eſt præcedentibus, & ad commune bonum pertinet; ita Doctores proximè citandi.

Idẽ dic ſi monialis ad aliud eiuſdem ordinis, & habitus monaſterium, in quo nulla Monialis ad Abbatiſſę munus habilis reperitur, trãſferatur, vt ſit Abbatiſſa, vel vt ianuæ, aut ratæ præficiatur, vel vt nouitiarum curam habeat: hæc enim munera publicam monaſterij vtilitatem reſpiciunt; conſequenter hic caſus ſimilis videtur præcedentibus, ita Rodriquez tom. 1. quæſt. 49. art. 5. ex quo infert Sorbus loco citato, Miranda in tractatu de monial. quæſt. 3. art. 2. verſ. tertius caſus, Sanchez loco cit. nu. 45. & ſeq. Nauarrus coment. 4. de regul. notab. 4. n. 48. & alij contra Zerolã verbo moniales p. 2. dub. 8. Barboſam loco cit. n. 20. licet contrarium ſentiat n. 25. & alios: tutius tamen eſt in his ſedem Apoſtolicam conſule-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

re, vt ſacra Cardinalium Congregatio declarat. teſte Suarez loco citato num.6.

Addo Monialem, quæ ad aliud Monaſterium eiuſdem ordinis, & habitus in vtilitatem publicam trãſlata fuit, poſſe peracto officio, ob quod tranſlata fuit, redire ad prius monaſterium de conſenſu vtriuſq; Monaſterii; etiamſi ſocia cum qua tranſlata fuerat regredi nolit. Ita Sorbus, Sanchez, & Rodriquez locis citatis.

11. Quinto moniales poſſe ad aliã religionem perfectiorem tranſire. Ratio eſt, tum quia communi monialium bono conducit poſſe perfectiorem religionem capeſcere, nec præſumendum eſt Summum Pontificem velle Spiritui Sancto ad perfectiorem ſtatum excitanti reſiſtere, & aditum perfectioni occludere. Tũ quia in cap. licet de regular. viris religioſis cõceditur tranſitus ad arctiorem religionem; ergo idem etiã conceſſus cẽſetur monialibus, cum eadem in vtriſq; ratio militet, & ob id clauſura detrimentum non patiatur.

Neque obſtat cap. vnicum §. cõfirmatos in fine de religioſis domibus in 6. vbi decernitur, vt nullus ordo ad alium, vel conuentus ad conuentũ ſe, ac loca ſua totaliter trãsferat abſq; licentia ſedis Apoſtolicæ.

Reſpondeo enim nos loqui de perſonarum tranſlatione, non de locali: in præcitato autem textu ſermo eſt de tranſlatione, quæ cum loco, ſeu applicatione bonorum faciẽda eſt; ita Rodriquez tom. 3. q. 52. a. 6. lib. 6. cap. 7. num. 6. Zerola in praxi Epiſc. 1. par. ver. moniales ad finẽ, & alij apud præcitatos DD. contra Azorium prima parte lib. 13. q. 1.

12. Sexto monialem poſſe ad aliud monaſterium transferri cauſa punitionis, quoties ius ita decernit, vt in cap. quoniam, de ſimonia, vbi decernitur, vt recipiens aliquam in monaſterium pretio ſit ſimoniacus, & tam receptus quam recipiens eijciantur è monaſterio, vt in arctiori perpetuam pœnitentiam agant, & ratio eſt, tum quia expedit communi bono, vt huiuſmodi delicta hoc pacto puniantur. Tum quia præfatus textus nullibi reuocatus reperitur.

13. Septimo, licitum eſſe moniali exitum, quæ dum in proprio monaſterio aliqua de cauſa commodè corrigi non poteſt, ad aliud monaſteriũ correctionis gratia trãsfertur; communi enim religionis bono conducit monialem ſine ſtrepitu corrigi. Ita Sorbus loco citato, Sanchez nu. 47. Miranda de monialibus quæſt. 3. art. 2. verſ. 4. caſus, & articulo 3. Rodriquez tom. 1. q. 49. art. 5. verſ. ſecundo infertur, & alij contra Zerolam loco ſup. cit.

14. Maior difficultas eſt, vtrũ monialis, quæ adeo incorrigibilis eſt, vt ipſius emendatio, & correctio in nullo monaſterio ſperetur, eijci poſſit.

Reſpondet Sanchez lib. 6. cap. 9. nu. 6. in rigore eijci poſſe; ſicut enim religioſi viri incorrigibiles eijci poſſunt cap. cum ad monaſterium, & ca. fin. de ſtat. Monach. ne ouis morbida ſanas inficiat, ita etiam monialis incorrigibilis in rigore loquendo eijci poſſe videtur.

Ego vero arbitror nullam monialem propter incorrigibilitatem eijci poſſe. Ratio eſt, tum quia id vſu nunquam receptum eſt. Tum quia magnum clauſuræ detrimentum inde

deſequeretur; quàplures .n. ſpe eua dendi incorrigibiles efficerentur. Tum quia par non eſt, vt quis ex ſuo delicto commodum, & immunitatem recipiat. Ideo non ſolum non eſt eijcienda, ſed potius punienda & in Monaſterii carcere detinenda ne alijs ruinæ anſam præbeat. Ita Auguſtinus Barboſa in collect. Doctorum in cap. ne religioſi de regular. & Reuerendiſſimus Dominus meus Cocinus Rotæ Romanæ Decanus optimè meritus in vna Vlixbonen. Monaſterii, 19. Nouembris 1625.

Ad rationes Sanchez reſpondeo, in præcitatis textibus ſermonem eſſe de viris, non autē de monialibus ad quas non eſt facienda extenſio, ſaltem dum eadem ratio non militat, & dum aliter monialibus incorrigibilibus per detentionem in carcere occurri poteſt, ne grauiora in monaſterio incommoda ſequatur.

15 Octauo licitum eſſe monialibus conuerſis è Monaſterio exire ad pectendas elemoſinas conuentui neceſſarias, dum eas per alios commodè petere non poſſunt, ſeruatis tamen conditionibus præſcriptis in motu Pii Quinti, qui incipit, *circa paſtorales*, & in alio motu Gregorii XIII. qui incipit, *ſacris virginibus*, ac denique in quadam Sacrę Congregationis declaratione apud Zechium capitolo 3. numero 15. verſic. 9. tit. de rgul. edita anno 1573 vbi decernitur, & declaratur, ad colligendas eleemoſinas non plures conuerſas mittendas eſſe, quam octo, quæ binę incedant, nec diſiungantur, & ſint probatæ vitę, excedenteſq; annos triginta nouem, nec pernoctent extra oppida, vbi habent Monaſteria, niſi de Epiſcopi licentia, & tunc ſimul dormiant.

Obiicies pręcitatis conſtitutionibus Pii Quinti, ibi, *de cætero nulla*, & Gregorij XIII. ibi, *conuerſas, &c.* decernitur, vt nullæ conuerſę recipiantur, etiamſi profiteri, & intra clauſuram manere velint; Ergo fruſtra in pręcitato caſu excuſamus moniales conuerſas à violatione clauſurę, dum exeunt ad colligendas neceſſarias eleemoſinas.

16 Reſpondeo moniales conuerſas poſſe adhuc ob receptam conſuetudinem recipi, & ad profeſſionem admitti. Ratio eſt. Tum quia in prę citatis iuribus non interdicitur ſimpliciter conuerſarum receptio, ſed illarum, quę fieri nolunt veræ religioſę, ſeu quæ eleemoſinis colligendis deputatæ ſunt. Tum quia in oppoſitum extat conſuetudo, quę tuto ſeruari poteſt. Tum quia multę fœminę, quæ choro aptę non ſunt, vel quę ſufficientem dotem non habēt, à ſtatu religioſo excluderētur, quod non videtur benignę Summi Pontificis intentioni conforme. Tum quia ſicut viri conuerſi in religione virorum admittuntur, vt rerum tēporalium curam gerant, ita ęquitati conſentaneum eſt, vt conuerſę, quę in miniſteria inferiora incumbunt, in Monaſteria monialium admittantur. Ita Sanchez loco citato num. 59. Suarez tom. 4. de relig. lib. 1. cap. 8. num. 19. Rodriquez tom. 1 q. 44. art. 4. colum. 3. verſ. Secunda aſſertio, & alii contra Nauarrum comment. 4. de regul. num. 56. vet. ex quibus; Miranda in tract. de monialibus quæſt. 1. art. 6. vbi hanc quęſtionem fuſe proſequitur.

17 Verum tamen eſt, hoc tempore raro fieri poſſe, vt moniales conuerſę iuſtam habeant cauſam exeun-

di ad colligẽdas eleemoſinas, quia Gregorius XIII. in præcitato motu proprio, ne moniales conuerſæ è monaſteriis exeant, decreuit, vt dimidia pars omnium eleemoſinarũ in quacumq; mundi parte, quacũq; lege, diſpoſitione, vel obligatione pauperibus erogandarum, conferatur monaſteriis monialiũ in neceſſitate conſtitutis, & in eo loco exiſtẽtibus, in quo prędictę eleemoſinæ diſtribuendę ſunt; modo tamen prędictę eleemoſiuę certis pauperibus non debeantur, aut non ſint ad alios vſus, quam ad alendos pauperes deſtinatę: nam ſi certis pauperibus debeantur, aut ad alios certos vſus diſtinctos ab alimentis deſtinatæ ſint, non poſſunt monialibus tradi, vt conſtat ex præcitato motu. Idemque obſeruat Nauar. conſil. 8. num. 2. de ſtatu monach. & alibi Sanchez loco citato nu. 56.

18 Nono infirmitatem non contagioſam, qua monialis ita detinetur, vt ab ea curari nequeat, dum in monaſterio exiſtit, non eſſe iuſtam, & ſufficientem è monaſterio exeundi cauſam, etiamſi huiuſmodi infirmitas vitæ periculum ipſi moniali afferat. Ratio eſt, Tum quia hic caſus non excipitur in præcitatis decretis, nec eſt ſimilis pręcedentibus, in quibus ob communem monialiũ vtilitatem facultas exeundi conceditur. Tum quia magnum hinc damnum clauſurę ſequeretur; cum enim morbi periculoſi frequenter contingant, & ardens ſit monialium è clauſtro exeundi deſiderium, ſępius cõfingeretur cauſæ egrediendi, ſępiuſque exeundi facultas cum magno clauſurę detrimento, & ſpirituali ipſarum monialium periculo concederetur: pręſertim cum Medici faciles ſint ad iudicium, & atteſtationem de grauitate morbi faciendam. Tum quia ſicut probabile eſt Cartuſianos ob commune religionis bonum, in abſtinentia à carnibus conſiſtens, obligari poſſe ad abſtinentiam à carnibus, etiamſi medici illarum eſum ad ſalutem corporis neceſſarium eſſe duxerint; ita etiam moniales ob commune ipſarum bonum, in clauſura conſiſtens, ad clauſuram obligantur tempore infirmitatis non contagioſę, etiamſi exitus è monaſterio alioquin neceſſarius ad ſalutem corporis cenſeatur. Ita Zerolam in praxi Epiſcop. parte 2. verb. Moniales ad finem, Rodriq. tom. 1. q. 49. art. 3. verſ. circa quam extrauagantem. Sorbus verbo clauſura caſu 5. ad finem Gutierez q. canonic. cap. 14. Miranda de monialibus q. 4. art. 4. Corduba in additionibus ad compendium ſub finem verſ. notandum, Barboſa loco citato num. 20. Cenedo collect. 31 ad ſextum Decret. num. 2. & alii quamplures Salmanticæ Doctores teſte Rodriquez, Sorbo, & Sanchez locis citatis contra Nauarrum comment. 4. num. 49. & ſeq. de regular. Graſſium 1. parte lib. 4. cap. 23. nu. 17. Azorium 1. parte lib. 13. cap. 8. quęſito 2. Suarez tom. 4. de relig. l. 1. cap. 9. num. 9. & alios.

Addunt tamen Rodriquez loco citato, verſ. ſed aduertendum, & Sanchez loco citato num. 42. Generales, & eorum viſitatores optimo iure poſſe eos non punire, qui facultatem egrediendi conceſſerunt tẽpore infirmitatis periculoſę: cum enim Claſſici Doctores oppoſitum ſententiam teneantur, non videntur pœna digni, qui eam ſententiã ſectantur: pœna enim ſupponit culpam.

pam; culpam autem non cõmittit, qui claſſici Doctoris opinionem nõ erroneam, nec reprobatã ſequitur.

20 Obiicies primo lex humana non obligat cum vitæ periculo, Ergo moniales non tenentur ad clauſuram tempore infirmitatis, cui occurrere nequeunt, niſi ſe ad alium locum transferant. Reſpondeo legem humanam non obligare cum vitę periculo, quoties illius obſeruantia neceſsaria non eſt ad commune bonum, vt patet ex dictis de legib. & de cenſuris; clauſura autem monialium in tali euentu neceſſaria eſt ad commune bonum ipſarum.

Obiicies ſecũdo Gregorius XIII. teſte Nauarro loco citato, priuilegium quibuſdam monialibus exeundi conceſſit, quoties exitus ad illarum ſalutem iudicio medici neceſſarius eſſet. Ergo ſignum eſt, licitũ eſſe monialibus egreſſum ad tuendam vitam. Reſpondeo negando conſequentiam, nam ex antecedente potius inferri debet non licere monialibus, tempore infirmitatis nõ contagioſę è clauſtro exire abſq; Summi Pontificis licentia, & priuilegio; ſicut enim illis monialibus nõ licuit ſine priuilegio Greg. XIII. exire, ita neque aliis ſine Summi Pontificis facultate licebit.

Obiicies tertio, ſi monialis ab aliquo inuadatur, & vitæ periculũ alia ratione euadere nequeat, quã exeundo, licitè è monaſterio exire poteſt, vt communiter Doctores fatentur. Ergo etiam licitus eſt egreſſus tempore infirmitatis, in qua corporis ſalus deſperatur, niſi monialis exeat; par enim ratio videtur, & parum refert periculum vitæ ab extrinſeco, vel ab intrinſeco prouenire, cum idem in vtroque caſu tuendę vitę ius procedat, nec vlla lege proprię vitę tuẽdę ius auferri queat. L. vt vim ff. de iuſt. & iur.

Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, tum quia periculum extrinſecum raro contingere poteſt; conſequenter conceſſa tunc temporis egrediendi facultate non aperitur via violationi clauſurę, quod nõ accidit in caſu mortis naturalis, qui cũ frequẽtiſſimus ſit, nõ cenſetur ſufficiens egrediẽdi cauſa; alioquin via egrediendi nimium aperiretur. Tum quia dum mors ab extrinſeco inferenda eſt, monialis duplicem habet egrediendi cauſam. Prima eſt, vt euitet peccatum volentis ſibi mortem inferre. Secunda vt vitam propriam tueatur; in infirmitate vero naturali ſecunda ſolum ſubeſt euadendi cauſa. Tum quia mors, quę ab extrinſeco, & violenter inferenda eſt, naturę nimium exoſa, & dura eſt; conſequenter tunc temporis maius homini ius ad impediendum huiuſmodi mortis genus ineſſe videtur.

Quęres ſecundo, Vtrum monialis, quæ titulo morbi contagioſi, aut incendij, vel ruinę totius monaſterij, aut alia de cauſa egreſſa eſt, teneatur ſub mortali, ſtatim finita egreſſus cauſa, ſe ad monaſterium recipere.

Reſpondeo teneri ſtatim ac moraliter poteſt. Ratio eſt, Tum quia ſic decernitur in cap. periculoſo. §. verum de ſtatu regular. in 6. & in motu Pij V. qui incipit *Decori, & honeſtati*, ibi, *ſed nec in prædictis caſibus, extra illa monaſteria, niſi ad neceſſarium tempus ſtare licet*. Tum quia ceſſante cauſa diſpenſationis ceſſat diſpenſatio, vt docui in tractatu de legibus. Ita Rodriquez quæſt. 49. art.

art. 9. initio Sanchez num. 60. Miranda de monialibus quęſt. 1. ar. 5. ſub finem Collector. priuileg. verbo ingredi §. 54. Auguſtinus Barboſa de offic. & poteſt. Epiſcopi 3. parte allegat. 102. num. 58.

Dixi, ſtatim, ac moraliter poteſt, vt oſtenderem non teneri ſtatim metaphiſicæ, ſed moraliter, vt in ſimili docui de obligatione ad reſtitutionem in tract. de cõtract. de Canonico abſente in tract. de horis Canonicis, & de beneficiario non reſidente in tract. variarum tractationum; Pręcepta enim Eccleſię non ſunt metaphyſicę, ſed moraliter explicanda.

Ex quo ſequitur primo monialem, quę adepta ſanitate, ſeu ceſſante cauſa egreſſus, breui ſpatio ingreſſum in Monaſterium diſert; peccati ſaltem mortalis reum non eſſe. Ita Sanchez loco citato num. 68. vbi vnum, vel duos dies breue ſpatium putat.

Secundo monialem, quę ad clauſtrum reuertitur, vel ad Monaſterium, cuius reformatione pręficienda eſt, pergit, non peccare mortaliter: ſi aliquantulum immoretur, aut á recto itinere aliquantulum deuiet, exempli gratia viginti, aut vigintiquinque milliaribus, vt ſacram imaginem inuiſat, aut conſanguineos viſitet. Ratio eſt, quia hoc fieri non videtur in fraudem clauſurę, nec longum ſpatium cenſetur. Ita Sanchez loco citato n. 61: Gutierez lib. 1. canonic. quęſt. cap. 14. ad finem.

QVÆ-

Digitized by Google

QVÆSTIO II.

De obligatione, qua religioſi uiri clauſtro ſine licentia exire vetantur.

IN hac quæſtione explicandum nobis eſt. Vtrum religioſi viri ad clauſuram obligentur, & quas cenſuras aliquibus in caſibus exeundo incurrant.

PVNCTVM I.

Vtrum religioſi viri ad clauſuram teneantur.

1. Religioſi viri non tenentur ad clauſuram perpetuam.
2. Clauſuræ violatio reſpectu religioſorum virorum non eſt peccaminoſa mortaliter per ſe loquendo.
3. Religioſus vir quandonam excuſetur ab omni culpa exeundo à monaſterio.
4. Religioſus vir quando poſsit, vel teneatur monaſterio egredi, vt parentibus ſubueniat.
5. Religioſus vir, an poſsit de licentia ſui ſuperioris manere extra monaſterium ſine habitu.
6. Quot modis contingat clauſuram violari.

DVo principaliter in hoc puncto explicabo. Primò ad quā clauſuram religioſi viri teneantur. Secundò quibus modis, & qua occaſione clauſuram violare conſueuerint.

PRIMA PROPOSITIO.

REligioſi non tenentur ad clauſuram perpetuam. Ratio eſt, quia hæc illis nullo iure indicta fuit. An autem clauſura perpetua poſsit illis imponi, conſtat ex dictis de legibus diſp. 1. q. 1. puncto 3. num. 19. vbi docui, eam non poſſe à proprijs Superioribus; ſed à Summo Pontifice imponi iuſta concurrente cauſa, licet contrarium nonnulli Doctores ſuſtineant. Vide Bannem. 2. 2. q. 1. art. 10. dub. 6. & Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 2. num. 21. & 42.

Dixi non tenetur ad perpetuam clauſuram, vt indicarem ad aliquā clauſuram temporalem teneri, quatenus ſcilicet religioſi ſubditi è clauſtro ſine ſui ſuperioris licentia, expreſſa, vel tacita, præſumpta, vel interpretatiua exire non poſſunt: ſic enim colligitur: Tum ex cap. placuit 16. q. 1. ibi, *ſit clauſtro ſuo contentus, quia ſicut piſcis ſine aqua caret vita, ita ſine monaſterio monachus*, & cap. iuxta cap. monachi. 1. & 26. q. 1. Tum ex regulis omnium religioſorum. Tū quia plures caſus extant, in quibus religioſi viri ſub excommunicatione exire prohibentur, quos caſus in punctis proximè ſequentibus enumerabo.

2. Quæres primo, Vtrum violatio clauſuræ in monachis, ſeu religioſis viris ſit mortalis. Reſpondeo, regulariter loquendo, eſſe tantummodo

Digitized by Google

modo venialem, quia clauſura inducitur, & continetur in regulis religioſorum; quæ autem in regulis religioſorum continentur, præter tria eſſentialia religionis uota, obligare non ſolent ad lethalem culpã, & religioſus vouet obſeruantiam regulæ, quatenus in vſu eſt, & quatenus ipſa regula præſcribit. Ita Nauarr. in cap. ſtatuimus, comment. 4. de regular. num. 29. & ſeq. Miranda in Manuali prælatorum 1. parte q. 32. art. 2. concluſ. 1. & 2. Contra Suarez tom. 4. de relig. lib. 1. cap. 6. num. 5. & ſeq. aſſerentem hanc obligationem reſpectu religioſi ex ſuo genere mortalem eſſe.

Dixi regulariter loquendo eſſe tantummodo venialem; quia per accidens, ratione alterius circunſtantiæ, fieri poteſt mortalis, vt ſi quis clauſtrō egrediatur, vt extra illud diu, & quaſi ſtabili modo viuat contra prælati obedientiam, aut ſi noctu furtiuè egrediatur; egreſſus enim nocturnus, & furtiuus, eſt caſus reſeruatus in decreto Clementis VIII. de caſibus reſeruatis religioſorum caſu tertio, ibi, *nocturna, & furtiua à monaſterio egreſſio, etiam non animo Apoſtatandi facta*, caſus autem reſeruatus arguit grauem obligationem, quæ tunc inducitur, vel inducta ſupponitur, vt bene in hac parte Suarez loco citato num. 7.

3. Quæres ſecundò, quid requiratur, vt religioſus, exeundo à monaſterio, immunis ſit ab omni culpa. Reſpondeo requiri licentiam ſuperioris expreſſam, vel tacitam, vt ſupra dictum eſt, iuxta præſcriptum religionis: hanc tamen licentiam ſuperior licitè non concedit, niſi aliquam illius concedendæ cauſam habeat, quam ipſe iuſtam pro ſuo prudenti iudicio arbitrabitur, & fieri poteſt, vt quælibet leuis cauſa ſufficiat; cum enim obligatio clauſuræ leuis ſit, leuis etiam cauſa ſufficit ad diſpenſandum. Ratio autem, cur aliqua cauſa requiratur, deſumitur ex regulis generalibus à me traditis de diſpenſationibus; quia ſuperior non poteſt in lege diſpenſare ſine aliqua cauſa. Quamquam, qui è monaſterio ſine aliqua cauſa egreditur, ſuperiore ſibi facultatẽ faciente ſine aliqua cauſa, non eſt reus pœnarum, quæ imponuntur exeuntibus ſine licentia, quia exeundi licentiam obtinuit, licet fortè tã ſuperior peccauerit prædictam licẽtiam concedendo ſine cauſa, quam religioſus inferior inducendo ſuperiorem ad prædictam licentiam ſibi ſine cauſa concedendam: cooperatur enim peccato ſuperioris. Ita Nauarrus, & Miranda locis cit. Suarez tom. 4. de relig. lib. 1. cap. 6. num. 11. & ſeqq. Idemque conſtat ex dictis de legibus diſp. 1. q. 2. puncto 3.

Ex dictis colligitur, religioſum, qui iuxta de cauſa extra monaſteriũ degit de licentia ſui Prælati, tutum eſſe in conſcientia, vt ſi remaneat extra monaſterium cauſa vrgentis neceſſitatis, ſui, vel ſuorum, aut in vtilitatẽ monaſterij, aut alia de cauſa, iuxta prudentis ſuperioris arbitrium; dum enim in iure non determinatur, quænam cauſa ad aliquid faciendum iuſta cenſeatur, illius determinatio prudentis arbitrio relinquitur. L. 1. ff. de iure deliberandi, & cap. de cauſis, de offic. deleg.

4. Vtrum verò poſſit quis ab ingreſſu religionis abſtinere, aut poſſit, vel teneatur religione egredi ad ſubueniendum parentibus, alijsq; con-

conſanguineis in neceſſitate conſtitutis conſtat ex dictis de legibus diſp.6.q. vnica puncto 4.num.4.cum Sanchez, Reginaldo, Azorio, & alijs, quibus adde Mirandam loco citato art.7.vbi etiam ar.5. & 6.oſtẽdit, vtrum religioſus degere poſſit extra Monaſterium, vt alicui beneficio inſeruiat.

5. Quæres tertio, vtrum religioſus poſſit de licentia ſui Prælati extra monaſterium manere abſq; habitu. Reſpondeo non poſſe habitũ dimittere abſque licentia Papæ; etiamſi habitum dimittere intendat, vt commodius parentum neceſſitati conſulere valeat. Ratio eſt, quia nullus Papa inferior poteſt, per ſe loquendo in ſacris canonibus, & in iure communi diſpenſare; iure autem communi ſancitum eſt, vt religioſus habitum ſui ordinis non dimittat, cap. vt periculoſa, ne clerici, vel monachi lib.6. vbi religioſus abſque licentia Summi Pontificis, quauis de cauſa, dimittens habitum, & alium aſſumens, vt cum ipſo incedat, ſubijcitur excommunicationi. Tum ex Tridentino ſeſſ. 25. cap. 19. ad finem, vbi interdicitur licentiã cuique regulari concedi occultè ferendi habitum ſuæ Religionis; Ergo multo minus concedi poteſt facultas dimittendi habitum Religionis. Tum quia Monachus ad Epiſcopatum aſſumptus tenetur habitũ ſuæ Religionis geſtare, vt probat Nauar. cap. nullum num.48. Ioannes de Cruce, de ſtatu religionis lib. 1. cap. 2. dub. 4. Miranda loco cit. ar. 8. & alij, quos referam puncto ſequenti. Vbi etiam oſtendam, an ſit excõmunicatus, vel Apoſtata, ſi habitũ dimittat. Tum quia monialis profeſſa tenetur ſemper ſuum habitum deferre, etiam in lecto, & in infirmitate cap. Sanctimonialis diſt. 23. & cap. Vidua cauſa 20. q. 2. (quamquam prædicta iura non continent rigoroſum præceptum; conſequenter monialis mortaliter non peccat exuendo habitum abſque animo illum deſerẽdi, niſi obſtet regula obligans ſub mortali, vel alia circunſtantia.) Ergo etiam religioſus.

SECVNDA PROPOSITIO.

6. Multis modis, & multiplici occaſione clauſuram violare poſſunt religioſi. Primò dimittendo habitum. Secundò matrimonium contrahendo. Tertiò proficiſcendo vltra mare ſine debita Superioris licentia. Quartò adeundo curias Principum inconſulto Superiore. Quintò accedendo ad ſtudia nõ obtenta à Prælato facultate. Sextò exeundo ad audiendas leges, vel phyſicam. Septimò illicitè tranſeũdo ad aliam religionem. Octauò iniquè reclamando contra profeſſionem, indeque occaſionem exeundi arripiendo. Nonò dando voluntariè cauſam expulſioni. Decimò fugiendo, vel apoſtatãdo à religione, cum violatio clauſuræ his omnibus modis ſingulari quadam ratione in iure prohibita ſit, & religioſi clauſuram hoc pacto violantes, peculiares pęnas incurrant, de ſingulis gradatim, & ſingillatim diſſerere ſtatui.

Digitized by Google

PVNCTVM II.

De religioſis habitum ſuæ religionis dimittentibus.

1. *Affertur textus, in quo extat prohibitio dimittendi habitum.*
2. *Habitum ſuæ religionis quiſnam dimittere dicatur.*
3. *Religioſus in omni loco, & tempore habitum ſuæ religionis deferre debet ſaltem ex honeſtatis debito.*
4. *Religioſus à monaſterio fugiens indutus fuit veſtibus non afficitur excõmunicatione quamuis fugiat abſque ſuperioris licentia.*
5. *Apoſtata fugiens cum habitu ſuæ religionis iure communi non afficitur excommunicatione.*
6. *Religioſus qui per ſententiam perpetuo carceri damnatus eſt non ligatur excommunicatione fugiendo ſine veſtibus.*
7. *Religioſus, qui nudus fugit, aut cũ ſolis femoralibus in excommunicationem incidit.*
8. *Religioſus excommunicationem incurrit non ſolum dum totum ſuæ religionis habitum dimittit, verum etiam dum partem detinet alia dimiſſa ſed ex parte retenta nequit religioſus dignoſci.*
9. *Religioſus profeſſus excommunicationem incurrit induendo habitum nouitiorum, quoties nouitij diuerſo habitus genere vtuntur.*
10. *Religioſus excommunicationem incurrit occultando veſtes ſuæ religionis alio habitu ſuper impoſito.*
11. *Religioſus excommunicationem incurrit accedendo ad aliquem locum ſine habitu etiãſi facultatem à ſuo ſuperiore ad illum locum accedendi obtinuerit.*
12. *Religioſus non deferens habitum in ſuo monaſterio excommunicationẽ incurrit iuxta probabiliorem ſententiam.*
13. *Religioſus non incurrit excommunicationem ob quamlibet habitus dimiſsionem.*
14. *Religioſus excuſatur ab excommunicatione dimittendo habitum cauſa ſeruandæ vitæ, dum per loca Turcharum, vel inimicorum tranſiturus eſt.*
15. *Religioſus non incurrit excommunicationem dimittendo habitum cauſa alicuius ludicræ actionis.*
16. *Religioſus aſſumens habitum alterius religionis ſtrictioris non incidit in excommunicationem.*
17. *Religioſus aſſumens habitum alterius religionis contra iura excommunicationem incurrit, licet multi Doctores oppoſitum ſentiant.*
18. *Religioſus dimittens habitum ſuæ religionis ignorans prohibitionem non incurrit excommunicationem.*
19. *Religioſus dimittens habitum incurrit excommunicationem etiamſi animum habeat illum iterum aſſumendi.*
20. *Religioſus dimittens habitum breui tempore, non incurrit excommunicationem etiamſi intentionem habuerit diutius dimittendi.*
21. *Aſsignatur quantitas temporis ſufficiens ad incurrendam cenſuram ob habitus religioſi dimiſsionem.*
22. *Aſsignatur ſubiectum iſtius excommunicationis.*
23. *Religioſus dimittens habitum ligatur excommunicatione etiamſi ipſius ordo inſtitutus fuerit poſt cap. 2. vt periculoſa de religioſis domibus.*
24. *Religioſi ſocietatis Ieſu ligantur excom-*

Digitized by Google

communicatione dimittendo habitum religioſum.

25. *Religioſus promotus ad beneficium parochiale incurrit excõmunicationem dimittendo habitum ſua religionis.*

26. *Religioſus creatus Epiſcopus non tenetur ſub excommunicatione habitum ſua religionis deferre.*

27. *Idem dic de religioſo ad dignitatem Abbatis electo habente propriam diœceſim nulli Epiſcopo ſubiectam.*

28. *Religioſus creatus Epiſcopus, vel Abbas cum dignitate quaſi Epiſcopali tenetur adhuc tribus votis religionis*

29. *Religioſus ad Cardinalatus apicem euectus non ſubijcitur excommunicationi non deferendo habitum ſua religionis.*

30. *Religioſus dimittens habitum ſua religionis excommunicationem incurrit, etiamſi phyſicam, vel leges ſine ſuperioris licentia audire non intendat.*

31. *Ad quem pertineat dare facultatẽ circa dimiſsionem habitus.*

32. *Abſolutio iſtius excommunicationis reſeruata non eſt.*

1. Quamuis Religioſus egredi poſſit retento habitu, & excommunicationem non incurrat, vt probatum eſt puncto præcedenti, nihilominus habitu dimiſſo aliquãdo egreditur, Ideo explicandum hic eſt, primo vtrum Religioſus habitum dimittens excommunicationem incurrat. Secundo, vtrum quælibet dimiſſio habitus ſufficiat ad incurrendam iſtam excommunicationem. Tertio, an omnes, & ſinguli Religioſi hanc cenſuram incurrant habitum dimittendo. Quarto, vtrum iſta excommunicatio reſeruata ſit.

PRIMA PROPOSITIO.

Religioſus profeſſus habitum temere dimittens excommunicationem incurrit, nam vt euagandi materia Religioſis auferatur in cap. 2. vt periculoſa de religioſis domibus, decernitur ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda, ne Religioſus, tacitè, vel expreſsè profeſſus, temere habitum dimittat in ſcholis, aut alibi, in textu enim dicitur, *diſtrictius inhibemus, ne de cetero aliquis, quamtunque Religionem tacitè, vel expreſsè profeſſus, in ſcholis, aut alibi temere habitum Religionis ſuæ dimittat, ſi quis autem horum temerarius violator extiterit, excommunicationis incurrat ſententiam ipſo facto.*

2. Quæres primo, quiſnam habitum in hac materia dimittere dicatur. Reſpondeo eum dici, qui habitum deponit ad ſic incedendum, vel ad ſe occultandum; ita vt eo depoſito nequeat Religioſus dignoſci; cũ enim in hoc capite prohibita ſit habitus dimiſſio, vt anſa vagandi Religioſis ſubtrahatur, is dici debet habitum dimittere, qui ita illum deponit ad ſe occultandum, vel incedendum, vt agnoſci nequeat, an ſit Religioſus; inde enim occaſionem vagandi arripere poteſt, in cuius deteſtationem hic canõ editus fuit: ita ſentire videntur communiter DD.

Hinc ſequitur primo, illum non affici excommunicatione huius capitis, qui ſe veſtibus ſpoliat, vt dormiat; vt habitum purget, vel accommodet, vt melius ſtudeat, vel quieſcat, vt ludat, vt ſaltet, vt ſaxum deferat, vt liberius, & voluptuoſius peccet, &c. hic enim non dicitur habitum

tum

Digitized by Google

tum dimittere ad ſe occultandum, vel incedendum, ſed veſtibus ſe ſpoliare, & hoc verum eſt etiamſi aliũ ad breue tẽpus aſſumat. Ita Suarez de cenſuris diſp.23. ſect. 4. num.29. Nauar. cap.27.num.131. Rodriquez quæſt.regul.quæſt.76.art. 6. Azor.1. par. lib. 12. cap. 13. & 17. Filiucius tract. 14. cap. 8. q. 4. num. 133. Sanchez in opere morali lib.6.cap.8.nu. 55. Sairus lib.3. cap. 33. num. 13. & alij quos magno numero refert Sãctarellus de apoſtaſia cap. 1. num.6. & 7.

Obijcies primo, dimittere habitum, iuxta propriam verbi ſignificationem, ſignificat, deponere, relinquere, exuere, qui autem habitu ſe ſpoliat, dicitur eum dimittere, etiãſi id faciat cauſa dormiendi, vel ob alium finem. Reſpondeo propriam verbi ſignificationem aliquãdo colligi ex fine legis, & ex materia, de qua agitur; cum autem in hoc capite agatur de vitanda vagandi occaſione, verbum, dimittere, accipiendum eſt in ea ſignificatione, ex qua vagandi occaſio arripi poteſt; ex depoſitione autem veſtium ad dormiendum, ad ludendum, ad ſaxum deferendum, & ſimilia, non ſequitur occaſio vagandi, cum præfatas actiones liberè facere poſſit Religioſus, etiamſi habitum non dimittat, niſi regula Religioſorum hoc vetat, vt bene obſeruat Suarez tom.4. de relig.lib. 1.cap.5.num. 18.

3. Obijcies Secundo, Religioſus in omni loco, ac tempore habitum ſuum deferre debet, cap. Vidua 20. quæſt.1.& cap. Sanctimoniales diſt. 23. Ergo ſignum eſt, Religioſum teneri quolibet loco, & tempore habitum deferre; conſequenter ſi ſpoliet ſe veſtibus religioſis, vt ludat, dormiat, vel quid aliud inutile agat, dicitur habitum dimittere; cõſequenter excommunicationẽ iſtius capitis incurrit, præſertim cum ex vno textu deſumi poſſit alterius cognitio, & intelligentia.

Reſpõdeo Religioſum teneri ex honeſtatis debito, non autem ex præcepto quouis loco, & tempore habitum deferre; non tamen hinc ſequitur ſpoliantem ſe veſtibus affici hac excommunicatione, quia textus non loquitur deſpoliante, ſed de dimittente, vt bene obſeruat Nauarr. in Manuali cap. 27. num. 131. Syluester verbo excommunicatio 9. caſu 24. num. 52. & alij quos citat, & ſequitur Sanchez in opere morali lib.6.ca.8.num.49. & Sanctarel. in tract. de Apoſtaſia cap.1.num.5. Suarez tom. 4. de relig.lib.1.cap.5.num. 18. Neque obſtant prçcitata iura, quia non continẽt rigoroſum præceptum, vt in aui puncto præcedenti ad finem.

4. Secundo ſequitur, Religioſũ, qui ſuis veſtibus indutus à Monaſterio abſque Superioris licẽtia fugit, nõ affici excommunicatione huius capitis. Ratio eſt, quia iſta excommunicatio non eſt lata in fugitiuos, & Apoſtatas, ſed in eos, qui habitũ dimittunt; poteſt autem quis eſſe apoſtata etiamſi habitum non dimittat, & poteſt quis habitum dimittere, etiam ſi apoſtata nõ ſit; & quamuis ſponte dimittens habitum, non admittatur ad allegandam quamcumque cauſam, ſed ad monaſteriũ redire cogatur, & tanquam apoſtata puniatur, vt decernitur in Concilio Tridentino ſeſſ.25.cap. 19. non tamen hinc ſequitur ipſum in foro conſcientiæ apoſtatam eſſe. Ita Nauarr. loc. cit. num. 133. Bannes.2.2.

quæſt.12.

quæſt. 12. art. 1. dub. 1. concluſ. 6. de apoſtaſia à fide Leſſius lib. 2. de iuſt. cap. 41. dub. 15. num. 109. Sanchez lib. 6. cap. 8. num. 46. Sanctarel. nu. 19.

Immo Leſſius loc. cit. Sanchez. n. 20. Bannes dub. 2. Suarez de cenſuris diſp. 31. ſect. 6. num. 1. & tom. 4. de relig. lib. 3. cap. 1. num. 27. & alij quàplures apud Sanchez nu. 20. & apud Sanctarellum de Apoſtaſia c. 3. dub. 2. nu. 19. Contra Henriquez in ſum. lib. 13. cap. 40. num. 1. Azorium prima parte lib. 12. cap. 17. quæſt. 6. Armillam verbo Apoſtaſia 12. Tabienam ver. excommunic. 5. caſu. 23. q. 1. Alterium tom. 2. diſp. 17. ca. 2. col. 8. & alios, exiſtimant.

5. Apoſtatam fugientem cum habitu iure communi non affici excōmunicatione, quia hæc nullibi expreſſa reperitur; quamquam ex iure particulari, ſeu ex priuilegio nonnullarum Religionum Apoſtatæ cēſuram excommunicationis incurrunt; in qua re ſinguli Religioſi ſua priuilegia conſulere debent; quilibet enim Religioſus noſſe debet ſuas conſtitutiones, & præcepta. Vide infra dicenda puncto 8. num. 2. & ſeq.

6 Tertiò ſequitur, Religioſum, qui per ſententiam perpetuo carceri damnatus, adiudicatus fuit, non affici hac cenſura, fugiendo ſine veſtibus religioſis. Ratio eſt, quia hic non dicitur habitum dimittere, cum eo iuſtè priuatus fuerit, ſed habitus priuationem patitur, quem ipſe licitè nequit aſſumere. Ita Rodriquez quæſt. regul. tom. 2. q. 22. art. 6. Nauar. in comment. de regul. n. 64. illat. 5. quos ſequitur Sanchez loco citato nu. 47.

7 Quartò religioſum, qui nudus fugit, aut cum ſolis femoralibus, in excommunicationem iſtius capitis incurrere. Ratio eſt, quia hic dicitur habitum ſuæ religionis deponere ad ſe occultandum, vel ita incedendum; cum hoc pacto nequeat dignoſci, & à fuga, ſeu vagandi occaſione retrahi, & retardari. Ita ſentire videtur Suarez, & Filiucius locis citatis, contra Sanchez loco cit. n. 51. Emman. Sà ver. excommunicatio in tit. de excommun. nulli reſ. num. 9. ver. Religioſi, Valentia 2. 2. d. 1. q. 12. pu. 1. ad finem, Nauar. lo. cit. n. 131. & alios apud Sanchez lo. cit. aſſerentes Religioſum, qui habitum dimittit, & alium non aſſumit, non affici excommunicatione, quia nudi, aut indecenter veſtiti communiter vagari non ſolent, & ad ea, quæ raro contingunt, legis diſpoſitio extendi non conſueuit, L. nam ad ea ff. de legibus. Verum hęc ratio non obſtat, quia ex propria huius verbi, dimittere, ſignificatione ſatis conſtat ipſam huic caſui accommodari.

8 Quinto non ſolum eum affici excommunicatione, qui totum habitum ſuæ religionis dimittit, verū etiam illum, qui ſortem veſtium dimittit, & aliam retinet, ſed ex parte retenta cognoſci nequit tamquā Religioſus. Hic enim perinde ſe habet, ac ſi totum habitum dimiſiſſet, cum non appareat habitum religioſum deferre, & vagandi occaſionem aſſumere poſſit. Idem dic ſi partem ſui habitus dimittat, & partem habitus alterius religionis aſſumat, quo aſſumpto cognoſci nequeat tamquam religioſus; militat enim eadem ratio. Secus ſi aſſumpta parte alterius habitus, & parte ſui retenta, adhuc cognoſci poſſit religioſus ſui ordinis ob par-

tem habitus retentam; hæc enim nõ videtur dimiſſio ſimpliciter, ſed ſecundum quid, nec inde liberè vagandi occaſio ſumi poteſt. Ita Suarez de cenſuris d.23.ſect.4.n.28.ver. ex his, Filiucius tract. 14.cap.6.q.4. n.134.Sanchez loco cit.n.52,& rurſus Suarez tom.4.de relig. lib.1.cap. 5.num.11.

9 Sexto profeſſum induētem habitum nouitiorum affici excommunicatione; quoties nouitij non eodem veſtium genere vtuntur, quo profeſſi: quod vt melius intelligatur, obſerua, Nouicios alicubi à profeſſis diſtingui poſſe, aut quia diuerſo habitu vtuntur, aut quia vtuntur, ſuperaddito ſolum aliquo ſigno diſtinctiuo, in habitu ipſorũ nouitiorum, vel in habitu profeſſorum; quando nouitij non adhibent idem veſtium genus, Religioſus induens veſtes nouitiorũ incurrit excommunicationem. Tum quia dicitur habitum dimittere ſuæ religionis; habitus enim nouitiorum non eſt habitus ſuæ religionis, ſed Tyronum experientium, vtrum ſibi religio placeat, vt in eam recipiantur. Tum quia datur ſufficiens vagandi occaſio, in cuius deteſtationem hęc conſtitutio edita fuit; cum enim nouitius liberè poſſit à Monaſterio exire, & ad ſecularem ſtatum redire, induens nouitiorum habitum libere vagari poterit, vel ad ſummum cogi, vt illum habitum exuat, vt bene in hac parte Sanchez num. 53.& Santarellus in tractatu de Apoſtaſia cap.1.n.20.Si Nouitij, & profeſſi vtantur eodem genere veſtium cũ aliquo addito in veſtibus profeſſorum, quo profeſſi à nouitijs ſecernuntur, cenſeo profeſſum incurrere excommunicationem, ſi illud ſuper additum dimittat, ità vt ab externis non cenſeatur profeſſus, ſed nouitius; hic enim habitum ſuæ Religionis dimittit, & anſam vagandi arripit, vt dictum eſt, licet in hoc caſu oppoſitum ſentiat Sanchez loco citato.

Si verò vtantur eodem veſtium genere, ſuperaddito ſolum aliquo ſigno in veſtibus nouitiorum, vt à profeſſis diſtinguantur, arbitror profeſſum aſſumentem illud ſignum ſuperadditum non ſubijci huic excõmunicationi. Ratio eſt, quia non dicitur habitum ſuæ religionis dimittere, ſed aliquid aliud aſſumere, etiam ſi fortè vagandi anſam inde arripiat, nã in materia pœnali ſtandum eſt propriæ, & ſtrictæ verborũ ſignificationi. Ita ſentire debent DD. aſſerentes religioſum non exuentẽ proprias ſuæ religionis veſtes, ſed illas alijs veſtibus tegentem, & occultantem, non affici pœna iſtius excommunicationis.

10 Septimò Religioſum, qui habitum ſuę religionis non exuit, ſed illum veſtibus ſecularibus ſuperimpoſitis ita occultat, vt religioſus cognoſci nequeat, non affici excommunicatione iuxta probabilem multorum DD. opinionem. Ratio eſt tum quia textus loquitur de dimiſſione habitus, non vero de occultatione; in materia autem pœnali ſtandum eſt proprię verborum ſignificationi, & non valet argumentari à paritate rationis, vel à minori ad maius, vel è contra; Tum quia ſi occultatio veſtium ſufficeret ad hanc cenſuram incurrendam, ſequitur Religioſum in hanc pœnam incidere, incedendo in tenebris, vel intra currum, aut velata, & cooperta facie, cum hac ratione vagandi oc-

di occaſio ſequatur; ſed hoc eſt falſum; ergo, & antecedens. Ita Suarez loco cit. num. 4. & de relig. to. 4. cap. 5. num. 12. Filiucius loco cit. num. 135. Sairus lib. 3. cap. 33. num. 9. & alij.

Dixi iuxta probabilem multorũ opinionem, vt aduerterem maiorẽ DD. partem contrariæ opinionis eſſe; aſſerunt enim excommunicationem incurri quoties religioſus proprium habitum ita occultat, vt à circunſtãtibus agnoſci nequeat cuius ordinis religioſus ſit. Ita Iul. Clarus lib. 5. recep. §. fin. in pract. crim. q. 76 n. 16. Nauar. c. 27. n. 131. Mandoſius de ſignat. gratiæ verb. licentia, verſ. qui licentia non obtenta, vbi teſtatur in Rota ita deciſum fuiſſe. Rodriquez quæſt. regul. tom. 1. q. 39. ar. 2. Valentia to. 3. diſp. 1. q. 12. pun. 1. Bannes 2. 2. q. 12. art. 1. q. 3. dub. 2. concluſ. vlt. Azor 1. p. lib. 12. ca. 13. q. 5. & ca. 17. q. 10. & qnam plures alij, quos citat, & ſequitur Sanchez loco cit. num. 63. & Sanctarellus loco citato n. 8. Ratio eſt, Tum quia licet occultans habitum, non dimittat illum materialiter, dimittit tamen formaliter, quia dimittit tamquam habitum, quo diſcerni poteſt, & cognoſci tanquam religioſus, & hoc pacto vagandi anſam arripere poteſt, ad quam vitandam hic canon editus eſt; Tum quia diſpoſitio etiam pœnalis extendi poteſt, quoties ipſa diſpoſitio eliderctur, non facta extenſione, argumen. c. quam in fine de vſur. in 6. vbi irritatur teſtamentum vſurarij, & illa irritatio extenditur ad Codicillum, & donationem cauſa mortis, ne diſpoſitio illa ad teſtamentum reſtricta eludatur. Et Clement. 1. de ſepulturis, vbi diſpoſitio excommunicans ſepelientes tempore interdicti in Cœmeterijs, extenditur ad ſepelientes in Eccleſijs, ne facile illa diſpoſitio eludatur; neque hæc videtur extenſio, ſed tacita incluſio, ex gloſa, & alijs in cap. 1. verb. Italiæ de tempor. ordinand. in 6.

Verum ad has rationes facilis eſt reſponſio ex rationibus allatis ad probandum opinionem Suarez, & aliorum; quamuis enim occultans habitum ſuæ religionis peccet, non tamen dicitur habitum propriè loquendo dimittere, neque ob id conſtitutio huius noſtri capitis eluditur, cum ſaltem valeat in ijs, qui habitum re ipſa dimittunt, & arduũ ſit religioſis alienis veſtibus proprium habitum ita tegere, & occultare, vt à circunſtantibus diſcerni nequeant.

11 Octauo religioſum, qui obtenta à Superiore facultate accedendi ad aliquem locum, ad illum dimiſſo habitu accedit, in excommunicationem incidere, quia licet hic non dicatur vagari, cum facultatem à ſuperiore obtinuerit, nihilominus habitum ſuæ religionis dimittit, & vagandi occaſionem acquirit. Ita Syluester excommunicatio 9. caſu 25. nu. 55. Sayrus loco cit. nu. 19. Santarellus n. 17. Tabiena, Ledeſma, & alij apud Sanchez lo. cit. num. 60. & alij contra Calcaneum conſil. 123. num. 7.

12 Nono Religioſum, qui intra priuatos ſui monaſterij parietes habitum ſuę religionis non deſert, vinculo iſtius cenſuræ obſtringi iuxta probabiliorem Doctorum ſententiam, etiã ſi poſtea non vagetur, nec monaſterio egrediatur. Ratio eſt, quia textus abſolutè loquitur de dimittentibus habitum, quouis in lo

co dimittant, ſaltem ſi hoc faciant ad ſic incedendum, vel ad ſe occultandum, vt patet ex illis verbis, *in ſcholis, vel alibi*, & quamuis re ipſa præfatus religioſus non vagetur, & ſecularium aſpectum fugiat, ſeq; occultet, nihilominus ipſo facto vagãdi poteſtatem acquirit, quàm textus noſter ſub excommunicatione ſubtrahere intendit. Ita Nauar. cap. 27 n. 131. Azor loco cit. c. 17. quæſito 15. Sairus loco cit. num. 11. Sanchez loco citato. num. 61. Santarellus n. 17. & alij contra Calcaneum loco citato, Angelum ver. excommunicatio 7. caſu 27. & alios negantes dimiſſionem habitus intra priuatos monaſterij parietes ſubijci excommunicationi. Idem ſuſtinent Rodriquez q. Regul. tom. 3. quæſt. 76. artic. 6. & alij exiſtimantes religioſum in monaſterio dimittentem habitũ ab excommunicatione excuſari, modo ſe ipſum comſpectui laicorũ non exhibeat. Imo nonnulli DD. teſte Azorio loco citato, arbitrantur idẽ valere, ſiue religioſus in Monaſterio, ſiue alibi habitum dimittat; ſed perſonam ſuam occultet, ſeque alio rum conſpectibus non offerat; hic enim non dimittit habitum animo vagandi. Sed quod nos diximus, probabilius eſt, quia licet dimiſſo habitu non vagetur, nihilominus ea dimiſſio vagandi præbet poteſtatem, quam Summus Pontifex ſub excommunicatione interdixit.

SECVNA PROPOSITIO.

13 NON qualibet habitus dimiſſio ſufficit ad incurrẽdam iſtam excõmunicationem, ſed opus eſt vt dimiſſio ſit temeraria. Ratio eſt, quia in textu bis exprimitur hæc conditio, ibi, *temere dimittat*, & ibi, *ſi quis horum temerarius violator extiterit*, vt autem dimiſſio temeraria cenſeatur duæ conditiones requiruntur.

Prima eſt, vt non fiat ex cauſa rationabili, vera, vel apparente; nam ſi fiat ex cauſa rationabili, vera, vel apparente, non dicetur temeraria; ſed potius prudẽs, diſcreta, & rationabilis, cui temeritas aduerſatur.

14 Hinc ſequitur primò, religioſum excuſari, qui cauſa ſeruandæ vitæ, dum per loca Turcharum, Hæreticorum, vel aliorum tranſiturus eſt, habitum dimittit. Idem militat in eo, qui ob nimium timorem hoc facit ad tuendam propriam, vel alienam vitam, vbi re ipſa neceſſarium non eſſet; quamuis enim male dimittat habitum, non tamen temere, ſed, vt ita loquar, timide, imprudenter, vel ignoranter hoc facit vt bene obſeruat Suarez loco cit. n. 29. verſ. ſecunda regula. Idem valet in eo, qui hoc facit cauſa defenſionis famæ propriæ, aut proximi, vel præcauendum ſcandalum.

Ex quo patet ſolutio illius caſus, in quo quæritur, vtrum religioſus, qui neceſſitatem habet noctu exeũdi, excuſetur ab excommunicatione, ſi ad præcauendum ſcandalum, & prauam ſuſpicionem, ſæcularem habitum deferat. Reſpondeo enim excuſari, quoties talis ſubeſt neceſſitas induendi talem habitum, quæ ipſum à mortali excuſet; ſecus ſi talis neceſſitas non ſubſit, vt ſi ſolum cauſa viſitandi amicum, aut cauſa recreationis monaſterio egrediatur, (modo tamen, ob temporis, ſeu materiæ paruitatem non excuſetur, vt infra oſtendam) ita Bannes 2. 2. q. 12. articul. 1. de apoſtaſia dub. 2. poſt 2. concl. Sanchez. num. 60. & alij.

15 Se-

Digitized by Google

15 Secundo ſequitur illum, non affici excommunicatione, qui habitum dimittit, & alium induit ad lu dieram aliquam actionem inter religioſos faciendam titulo eiuſdem honeſtæ lætitiæ, quia non eſt temeraria dimiſſio. Ita Syluester verbo habitus q. 2. Suarez loco citato n. 29 ad finem, & alijs.

16 Tertio Religioſum, qui habitum alterius religionis ſtrictioris aſſumit, non affici excommunicatione. Ratio eſt, Tum quia hic non peccat, cum ei permiſſus ſit ad arctiorem religionem tranſitus; excõmunicatio autem ſupponit peccatũ mortale. Tum quia hæc non eſt temeraria dimiſſio, quam textus ſub excommunicationis pœna prohibuit. Ita communiter DD.

Hoc tamen intelligitur, modo religionem arctiorem re ipſa ingre diatur, nam ſi habitu ſuæ religionis dimiſſo, veſtes alterius religionis induat, eamque non ingrediatur, excommunicatione afficitur, quia re ipſa habitum ſuæ religionis illicitè dimittit, & vagandi facultatem acquirit; quamuis enim eo habitu iudicetur religioſus; tamen facilè probare poteſt ſe illius ordinis religioſum non eſſe, & vagandi occaſione uti; ita Bannes loc. cit. poſt 2. concluſ. illat. 2. Rodriquez loc. cit. art. 2. notab. Sairus num. 17. Sanch. num. 65. & alij. Addunt Sanchez, & alij hoc verum eſſe, etiamſi huiuſmo di religioſus habitum ſuæ religionis dimittat, vt ad alias citiꝰ admittatur. Ratio eſt, quia habitum ſine iuſta cauſa dimittit, & euagandi occaſioni ſe exponit; Ego vero in ſoro conſcientiæ exiſtimarem iſtum, vt plurimum, excuſandum eſſe ab excommunicatione, quia non videtur habitum temerè dimittere, cum id faciat Zelo religionis, & ex cauſa apparente; ita Tabiena verbo excommunicatio 5. caſu 23. quæſt. 2. num. 3. idemq; ſentire videtur Suarez loco cit. num. 29. Filiucius num. 134. & Sanctarel. num. 2. dum aſſerunt cauſam veram, vel apparentem excuſare.

17. Maior difficultas eſt, vtrum religioſus dimittens habitum ſuæ religionis, & habitum alterius religionis aſſumens contra iura, excõmunicationem incurrat. Reſpondeo incurrere. Ratio eſt, quia hic temere, & cum grauiſſimo peccato dimittit habitum ſuæ religionis; nam adhuc poſt ingreſſum prior religio eſt ſua religio iure, & obligatione, & licet omnimodam vagandi occaſionem non habeat, nihilominus alĩ quam habet, quia ſi ex ſecunda religione, ſaltem ante profeſſionem exire prętendat, id facere non poterit ſine aliquo vagandi periculo. Ita Nauarr. cap. 27. nu. 132. Syluester ver. excommunicatio 9. caſu 24. nu. 54. Suarez loc. cit. num. 32. verſ. amplificatur præterea, Filiucius tract. 14. c. 8. quæſt. 4. num. 134. ad finem. Azor. loc. cit. cap. 14. quæſt. 10. & alij Contra Sanchez loco cit. num. 68. Rodri quez loco cit. art. 4. notab. 2. Sairum num. 17. Leſſium li. 2. de iuſt. cap. 41. dub. 13. nu. 102. Sanctarellum nu. 13 & quamplures alios apud Sanchez loco citato.

Secunda conditio neceſſaria, vt dimiſſio habitus temeraria cenſeatur, iuxta propoſita in ſecundo quęſito eſt, vt fiat ex contemptu legis; nomine autem contemptus in hoc loco non intelligo contemptum for malem legis, ſed animum dimittendi habitum, non obſtante prohibi-

tione legis, quam nouit latam eſſe.

18. Ex quo ſequitur, eum, qui habitum dimittit ignorans prohibitionem, non incidere in excommunicationem, etiamſi ignorantia ſit vincibilis, & mortaliter culpabilis, vel etiam craſſa, vel ſupina (modo non ſit quaſi ſcientia, & ingens temeritas) hic enim non dicitur prohibitionem tranſgredi ex contemptu, ſeu ſcienter, & temere; nam illa dictio, temere, idem eſt, quod conſulto, ſeu ſcienter, vt alibi ſæpius dixi; idemque tenent Cardinalis Clement. prima. §. ſi quis notab. primo de ſtatu monachorum, Ancharanus ibidem num. 15. & alij apud Sanch. in opere morali lib. 6. cap. 8. num. 43 Sanctarellus in tractatu de apoſtaſia cap. 1. num. 2. Contra Nauarrum in Manuali cap. 27. num. 28. & alios exiſtimantes ignorantiam culpabilem non excuſare.

19. Quæres tertio, vtrum ad incurrendam iſtam excommunicationem opus ſit, ut dimiſſio habitus ſit perpetua, id eſt, vt religioſus habitum deponat animo illum amplius non aſſumendi. Reſpondeo ſatis eſſe, vt ad tempus deponat. Ratio eſt, tum quia textus loquitur de illa dimiſſione habitus, quæ vagandi occaſionem præbet; occaſionem autē vagandi prębere poteſt dimiſſio habitus, etiamſi temporalis ſit, & non perpetua. Tum quia in hoc capite excommunicantur religioſi dimittētes habitum in Scholis, aut alibi, ſcholæ autem non ſolent eſſe perpetuę. Ita Caietan. in ſum. ver. excommunicat. cap. 61. Suarez num. 30. Sanchez loc. cit. num. 48. & alij communiter.

20. Sed modo dubium eſt, vtrum dimiſſio habitus ad modicū, & breue tempus exemp. grat. ad dimidiā, vel etiam ad integram horam, ſufficiat ad incurrendam huius canonis excommunicationem. Reſpondeo negatiuè. Ratio eſt, tum quia ſicut paruitas materiæ excuſat à peccato mortali, vbi paruitas materiæ dari poteſt; ita etiam excuſat à cenſura, quæ peccatum mortale ſupponit. Tum quia non dicitur dimitti, quod breui tempore ſumendum eſt. L. diuortium ff. de diuortio. Ita Nauar. cap. 27. num. 131. Suarez de cenſuris diſp. 23. ſect. 4. num. 27. Azor prima parte lib. 12. cap. 13. quæſito 5. Sairus lib. 3. ca. 33. num. 13. Emanuel ſà de excommunicationibus nemini reſeruatis num. 9. Sanchez nu. 55. Sanctarellus nu. 6. & alij communiter. Contra ipſum Suarez de relig. tom. 4. lib. 1. cap. 5. n. 9.

Amplia primo etiam ſi dimittens habitum intentionem habuerit diutius dimittendi, ſed poſtea modico tempore re ipſa dimiſerit. Ratio eſt, Tum quia ad hoc faciunt rationes allatæ. Tum quia materia iſtius excommunicationis non eſt animus dimittendi, ſed ipſa externa dimiſſio habitus, quæ licet per relationē ad intentionē dimittentis ſit mortalis (actus enim voluntatis ſuā malitiā actui externo cōmunicat) nihilominus in ſe non eſt mortalis, nec materia ſufficiens excōmunicationis; ſicut neque excommunicationē in percuſſores clericorum, aut in fures latam incurrit is, qui intentionem habet grauiter percutiendi clericum, aut magnæ rei quantitatē paulatim ſurripiendi; ſed poſtea re ipſa leniter percutit, aut modicam rei alienæ quantitatem aufert, vt bene docet Sanchez loco cit. num. 54. & alij contra Suarez de cenſuris diſp-

diſp. 23. ſect. 4. num. 30. ver. 3. regula exiſtimantem eum affici excommunicatione, qui habitum dimiſit animo diutius vagãdi, licet paulo poſt, mutata voluntate, ad ſuum habitum reuertatur.

Obijcies cum Suarez, iſta excõmunicatio fertur ob temerariam habitus dimiſſionem; hæc autem in modico tempore conſumatur, ſiue breuius, ſiue diutius poſtea duret. Reſpondeo excommunicationem ferri ob dimiſſionem habitus ex ſe ſufficientem ad mortale peccatum, non autem ob quamlibet habitus dimiſſionem, vt in ſimili dictum eſt, de percuſſione Clerici, & de furto ſi contra fures lata eſſet excommunicatio.

Ampliari ſecundo poteſt probabiliter, etiamſi dimiſſio habitus ad breue tempus fiat ex turpi cauſa, exempli gratia, animo furandi, vel fornicandi, aut eundi ad lupanar. Ratio eſt, quia licet illa dimiſſio ſit grauiter peccaminoſa, pro qualitate finis, & circumſtantiæ; in ratione tamẽ dimiſſionis temerariæ, quæ hic ſub cenſura prohibetur, non videtur mortalis ob paruitatem materiæ, & potius nomen deſpoliationis meretur, quam dimiſſionis habitus. Ita Azor 1. par. lib. 12. cap. 13. q. 5. caſu 16. verſ. 15. igitur Sanchez lo. cit. nu. 57. Emmanuel Sà loco cit. & alij contra Rodriquez in ſum. 1. par. cap. 43. nu. 1. ad finem, Bannem 2. 2. q. 12. art. 2. de apoſtaſia dub. 2. cõcl. 2 Suarez loco cit. nu. 31. verſ. at vero, Sairum n. 15.

Ex dictis in hoc dubio ſequitur, religioſum dimittentem habitum, non ſtatim ac illum dimittit, affici excommunicatione, ſed tunc affici dum, dimiſſo habitu, in eo ſtatu perſiſtit tanto tẽpore, quõd iudicio prudentis viri ſufficiens cenſeatur ad mortalem culpam. Ratio eſt, quia excommunicatio lata ob aliquem effectum non incurritur effectu nondum ſecuto; iſta autem excommunicatio lata eſt ob dimiſſionem habitus, & cum quælibet dimiſſio non ſufficiat ad incurrendam excommunicationem, dicendum eſt excommunicationem incurri ob dimiſſionem tanti temporis, quæ iudicio prudentis viri notabilis exiſtimetur. Ita Sairus lib. 3. cap. 33. nu. 11. Tabiena ver. excommunicatio 5. caſu 23. quæſito 1. n. 2. Sanchez n. 54. contra Suarez lo. cit. & alios eximãtes cenſuram contrahi in ipſo puncto dimiſſionis. Ratio Suarez, & aliorum eſt, quia grauitas huius delicti non deſumitur ex duratione tẽporis ſecuta, vel mente cõcepta, ſed ex ipſamet dimiſſione habitus, quæ per ſe res grauis eſt, & ſufficiens ad mortale peccatũ, & cõſequenter ad incurrendã cenſuram, quę ob ipſam dimiſſionem habitus impoſita fuit.

Verũ licet opinio Suarez ſit probabilis, & valde tuta, nihilominus probabilius mihi videtur, quod dixi cum Sanchez, & alijs. Et ex dictis facilis eſt reſponſio ad præfatam rationem Suarez, & aliorum.

21 Maior difficultas eſt in aſſignãda quantitate temporis ſufficiente ad mortale peccatum in hac cenſura. Caietanus verb. excommunicatio cap. 61. Sairus cap. 33. nu. 14. & alij exiſtimant dimittentem habitũ ad horam, vel etiam toto die ex leuitate quadam, & domeſtice manẽdo, non affici excommunicatione: verum iſti loquuntur de dimittente habitum, ſed non exhibente ſe hominum conſpectui.

Mihi dicendum videtur, duas, vel tres horas ſufficere, quia hoc videtur tempus notabile ſecũdum ſe, vnam vero horam, vt plurimum, nõ exiſtimarem notabile tẽpus in hac materia, licet enim vna hora notabilis ſit reſpectu viginti quattuor horarũ ad incurrendam lethalẽ culpã ob ſeruile opus in die feſto, vt ſuo loco docui cum Suarez, & alijs; in hoc tamen caſu, in quo non habetur ratio ad vnũm diem, ſed ſimpliciter ad dimiſſionem habitus notabilem, regulariter loquendo, non cenſerem, & obnoxiam excommunicationi dimiſsionem habitus, per vnam horam cõtra hunc canonem, licet ob alias circunſtãtias fieri poſſit, vt pluribus lethalibus culpis infecta ſit; ita ſentire videtur Sanchez n. 55. & alij, qui dum afferunt modicum tempus ab hac cenſura excuſare, exemplum afferunt ſpatij vnius horæ.

TERTIA PROPOSITIO.

22 OMnes, & ſinguli Religioſi habitum ſuę religionis temere dimittẽtes excõmununicationis gladio feriantur. Ratio eſt, quia textus ſimpliciter loquitur de Religioſis habitũ temere dimittẽtibus.

23 Hinc ſequitur primo, religioſos habitũ dimittentes ſubijci huic cenſuræ, etiamſi eorum ordo, & religio inſtituta ſit poſt editionem huius textus. Ratio eſt, quia lex generalis, & perpetua non ſolum reſpicit, & obligat tunc natos; ſed etiã in poſterum naſcituros; cum enim perpetua ſit, ſemper loquitur, & ſemper afficit. Ob id Suarez de cenſuris d. 31. ſect. 6. n. 7. & alij docent ſuſpenſionem latam contrã ſuperiores ordinum mendicantium, admittentes aliquem ad profeſsionem, nondum expleto nouitiatus anno, extendi ad mendicantes poſtea inſtitutos, d. 22. ſect. 5. nu. 16. excommunicationem latam contra mendicantes tranſeuntes ad aliam religionem, quam Cartuſianorum, extendi ad Patres Societatis IESV, qui finito nouitiatus biennio, vota ſimplicia emiſerunt; ſunt enim veri religioſi, & mendicantium priuilegijs gaudent ex conceſsione Pij V. in bulla anno 1571. edita, & ex Gregorio XIII. in bullis anno 1582. & 1584. editis.

24 Secũdo ſequitur religioſos Societatis Ieſu, qui habitu dimiſſo, ſęcularem induunt in Italia, vbi ſęculari habitu non incedunt, vinculo huius cenſuræ obſtringi; ipſi enim ſunt vere religioſi; conſequenter oneribus religioſorum ſubijciuntur, ſicut etiam illorum priuilegijs fruuntur, & cum lex non diſtinguat, neq; nos diſtinguere debemus. Ita ſentire videtur Filiucius tract. 14. c. 8. quæſito 4. num. 133. dum ſine diſtinctione ait, perſonas, quæ hac cenſura ligantur, eſſe omnes, & ſolos religioſos. Contrarium ex profeſſo ſuſtinet Sanchez in opere morali lib. 6. ca. 8. n. 70. Ratio ipſius eſt, quia cum textus loquatur de profeſſis dimitentibus habitum ſuæ religionis, ſupponit religionem illam habere peculiarem habitum, quo à cæteris diſtinguatur; Societas autem Ieſu non habet habitum peculiarem, & proprium, ſed adhibet habitum cõmunem accommodatũ vſui patriæ, vt patet ex conſtitutionib. par. 6. c. 2. §. 15.

Verum hæc ratio non obſtat, quia licet

licet Societas Ieſu in genere non habeat habitū particularem; in ſingulis tamen regionibus habet habitum peculiarem ab alijs diſtinctum, & diſtinctiuum; conſequenter ſicut religioſus Societatis grauiter peccaret deferendo hic Romæ habitum ſæcularem; ita etiam afficeretur excommunicatione, quia diceretur habitum ſuæ religionis hic dimittere.

25. Tertio ſequitur religioſum promotum ad beneficium parochiale alicuius Eccleſiæ affici excommunicatione, dimittendo habitum ſuę religionis. Ratio eſt, quia adhuc tenetur votis religionis, nec ſimpliciter, & abſolutè exemptus eſt ab obſeruantia regulari, dum eam commodè ſeruare poteſt vna cum Parochiali munere. Ita Syluester ver. religio 7. quæſito 11. S. Antoninus 3. p. tit. 16. cap. 5. & alij, quos citat, & ſequitur Sanchez in opere morali li. 6. cap. 6. num. 36.

26. Maior difficultas eſt, vtrum religioſus creatus Epiſcopus, vel Cardinalis, in iſtam excommunicationem incidat, dimittendo habitū ſuæ religionis.

Reſpondeo duplicem eſſe Doctorum ſententiam.

Prima ſententia eſt affirmatiua. Ratio eſt, tùm quia huiuſmodi religioſi tenentur habitum ſuæ religionis deferre cap. penult. de vita, & honeſtate Cleric. vbi textus enumerat veſtes, quas Epiſcopi deferre debent, exceptis Epiſcopis religioſis, quos ad habitū ſuæ religionis obligat, ibi, *niſi Monachi fuerint, quos oportet ferre habitum monachalem*, quamquam hoc tempore poſt rituale Romanum iuſſu Clementis VIII. reformatum, poſſunt Epiſcopi religioſi, retento colore habitus ſuæ religionis, accomodare ſe formæ veſtium, quas alij Epiſcopi adhibent. Tum quia in cap. 2. ne Clerici, vel Monachi in 6. excommunicatur Abbas religioſus aſſumens Rochetum, ideſt illam albam, & candidam veſtem, quam Epiſcopi ſuper induunt, & exterius deferunt. Ita Syluester verbo Religio 7. quæſito 7. Maiolus de irregularitate ca. 1. num. 13. Surdus de alimentis tit. 8. priuileg. 79. num. 10. & quamplures alij apud Sanchez lib. 6. cap. 6. num. 23. & apud Sanctarellum num. 15. + lib. 2

Secunda ſententia, quæ mihi probabilior videtur, negat huiuſmodi religioſos Epiſcopos in excommunicationem incidere. Ratio eſt; tum quia Religioſus factus Epiſcopus eximitur ab omnibus regulis, & ſtatutis religionis cap. vnico 18. quæſt. 1. ibi, *Monachus, quem Canonica electio à iugo regulæ monaſterij profeſsionis abſoluit.* Ergo in nullam incidit culpā, eas non obſeruando; cum ergo religioſus teneatur habitum ſuæ religionis deferre præcipuè ob regulas & ſtatuta ſuæ religionis, ſequitur exemptum à regulis, & ſtatutis ſuæ religionis non teneri ex vi regularis obſeruantiæ ad habitum illius deferendum; conſequenter religioſum factum Epiſcopum, non affici excommunicatione huius noſtri textus. Tum quia in hoc textu ſermo eſt de religioſo regularis obſeruantiæ ſubdito, & ſub obedientia ſuperioris exiſtēte, vt clarè ex textu cōſtare oſtendam in reſpōſionibus ad rationes in contrarium. Ita Bonifacius Clement. 1. §. rurſus num. 33. & ſeq. de ſtatu Monach. Rodriq. tom. 2. quæſt. 58. art. 3. & alij quos citat, & ſequitur Sanchez lib. 6. cap. 6. num. 23. & Sanctarellus de apoſtaſia cap. 1. num.

Digitized by Google

2 num. 15 & hanc ſententiam probabiliorem cenſet. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 7. quæſito 4.

Ad primam rationem in contrarium; Reſpondeo Religioſum creatum Epiſcopum teneri quidem habitum ſuæ religionis deferre ex cap. penult. de vita, & honeſt. Cleric. in fine, non vero ex vi huius noſtri textus, in quo ſermo eſt de religioſis ſubditis obediẽtiæ ſuorum ſuperiorum; non vero de exẽpto, & abſoluto à iugo regulæ, conſequenter non tenetur habitum ſuæ religionis ſub excommunicatione deferre.

Ad ſecundam Reſpondeo in præfato textu, cuius explicationem ego in hoc puncto tradidi, ſermonem eſſe de Monacho ſubdito; non vero de exempto; cum enim locutus fuiſſet de religioſo habitum dimittente, in hæc verba loquitur, *Nec accedat ad quæuis ſtudia litterarum, niſi à ſuo Prælato cum conſilio ſui Conuentus, vel maioris partis eiuſdem ſibi eundi ad ſtudium licentia primitus ſit conceſſa*; conſequenter Epiſcopus excommunicationem non incurrit deferendo rochetum, vel aliud genus veſtium; cũ hoc nullibi cautum ſit ſub excommunicatione.

27. Hinc patet quid dicendum ſit, primo de religioſo electo ad dignitatem Abbatis, habentem propriam diœceſim, nulli Epiſcopo ſubiectam, huiuſmodi enim Abbas iuriſdictionem habet Epiſcopalem, & aſſimilatur Epiſcopis, excepta conſecratione, & functione ordinis Epiſcopalis, vt bene Sanchez loc. cit. num. 35. Conſequenter etiam exẽptionem à iugo regulæ, & ſtatutorum regularium acquirit; conſequẽter non ligatur cenſuris contra religioſos impoſitis.

28. An autem præfatus religioſus creatus Epiſcopus, vel Abbas cũ dignitate quaſi Epiſcopali eximatur à tribus votis religionis alibi explicandum eſt. Interim breuiter dico non eximi; cum enim ad huc religioſus maneat, remanet etiã obſtrictus tribus votis, quæ ſunt de eſſentia ſtatus religioſi, cap. cũ ad monaſterium in fine, de ſtatu Monachorum. Immo ſi religioſus ad Pontificatum promoueatur, iiſdem votis detinebitur, & quamuis nulli teneatur obedire, hoc ideo contingit; quia nullum in terris ſuperiorẽ habet, ex Arragonio 2. 2. q. 88. ar. 11. Sanchez cap. 6. num. 6. & alijs, ergo à fortiori iiſdem votis obſtrictus manet religioſus creatus Epiſcopus, vel Abbas, quamobrẽ perſpicuum eſt huiuſmodi religioſum teneri voto caſtitatis, vt communiter concedunt DD., tenetur etiam voto obedientiæ non quidem prælatis religionis, cum à regulari obſeruantia, & obedientia Prælatorum religionis eximatur cap. vnico 18. quæſt. 1. Sed Summo Pontif. religioſus enim, dum profeſſionem emittit, obediẽtiam potiſſimum ſpondet, & promitit Summo Pontifici; ab hac autem obedientia non eximitur, dum ad Epiſcopatum promouetur; conſequenter Summus Pontifex poſſet illi ea omnia præcipere, quæ in regulis illius religionis continentur; ſicut ea præcipere potuiſſet ſuperior religionis, antequam ille ad Epiſcopatum promoueretur, conſequenter religioſus Epiſcopus tenebitur Summo Pontifici præcipienti obedire non ſolum ex generali obligatione, qua reliqui fideles, aut ſolum ex obligatione iuramenti, qua omnes Epiſcopi tenentur, ſed ex peculiari voto

Digitized by Google

ſi voto obedientiæ. Præterea huiuſmodi religioſus tenetur voto paupertatis, quia etiam iſta eſt de eſſentia ſtatus religioſi, quamobrem religioſus ad Epiſcopatum aſſumptus, non efficitur dominus redditũ Eccleſiaſticorum, ſed adminiſtrator, vt eos in vſus decentes inſumat; iuxta S. Tho. 2. 2. q. 88. art. 11. Arragon. ibidem Rodriquez to. 2. q. regular. quæſt. 58. art. 3. Azor. 1. parte lib. 7. q. 2. Valentiã 2. 2. diſp. 10. q. 3. puncto 8. Leſſium lib. 2. cap. 40. dub. 14. nu. 113 Sanchez in opere Morali lib. 6. cap. 6. num. 2. & ſeq. Sanctarellum de apoſtaſia cap. 6. dub. 3. & quamplures alios apud præcitatos Doctores Contra Angles in Flor. 2. parte q. vnica de voto art. 2. poſt 3. difficultatem dub. 5. exiſtimantem religioſum creatum Epiſcopum eximi à tribus votis, & ad caſtitatem teneri ſolum ratione ſacrorum ordinum Contra Vaſquez 1. 2. quæſt. 96. a. 4. diſp. 165. cap. 8. num. 91. & 104. Sotum 7. de iuſtitia quæſt. 4. art. 2. ad vltimum, & alios exiſtimantes religioſum Epiſcopum nõ teneri voto paupertatis, ſed effici dominum redditnum Eccleſiaſticorum ſicut efficiuntur Epiſcopi ſæculares. Sed quid ego in hac re ſentiam, infra aperiam de obligatione beneficiatorũ circa fructus, & de eiectis à religione.

29 Secundo patet quid dicendũ ſit de religioſis ad Cardinalatus dignitatem promotis; cẽſeo enim hos non ſubiici huic excommunicationi non deferendo habitum Religionis. Ratio eſt, quia licet ſinguli religioſi, excepto Summo Pontifice, teneantur habitum ſuæ religionis deferre; tamen qui ad Cardinalatum aſſumuntur, non tenentur ex vi regularis obſeruantiæ illum deferre, cum ab ea ſubtrahantur inſtar Epiſcoporum; nam etiam ipſi in Eccleſijs ſuis titularibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habent; conſequenter non afficiuntur excommunicatione impoſita contra religioſos habitum dimittentes. Ita Bonifacius loco citato Sanchez num. 34. & alij.

30. Sed modo ſupereſt dubium, primo vtrum religioſi dimittentes habitum, vt excommunicationem incurrant, debeant etiam ſimul phyſicam, vel leges audire ſine ſuperioris licẽtia. Ratio dubitandi eſt, quia Summus Pontifex in hoc textu loquitur de religioſo dimittente habitum, & accedente ad ſtudia ſine ſuperioris licentia cum conſilio Cõuentus, vel maioris partis, & videtur has duas actiones copulatiuè requirere ad incurrendam excommunicationem, nam in plurali ſubiungit, *ſi quis horum temerarius violator extiterit, excommunicationis incurrat ſententiam*, religioſus autem, qui habitum dimittit, ſed ad ſtudium non accedit, non dicitur violator horũ, ſed alterius actionis.

His non obſtantibus dicendum eſt, alteram iſtarum actionum ſufficere ad incurrendam illam excommunicationẽ; hæc enim eſt Summi Pontificis intentio, ob id Doctores cõmuniter has tamquam duas excommunicationes diſtinctas referunt; Ita Gloſſa hic verbo, horum, Sanchez lib. 6. cap. 8. num. 39. Sanctarellus nu. 19. & alij communiter, teſte Suarez diſp. 23. ſect. 4. num. 26. contra nonnullos, quos tacito nomine refert Anton. capit. Deus qui num. 3. de vit. & honeſt. Clericorũ.

Ad rationem dubitandi. Reſpõdeo, illa verba, *ſi quis horum violator,*

non

Digitized by Google

non intelligi collectiuè, ſed diſiunctiuè, & frequenter caſus pluralis adhibetur pro ſingulari, vt dictum eſt in explicatione Bullæ Cœnæ, & patet ex verbis ſcripturæ, vt ex illis, latrones conuinciabantur ei, id eſt vnus latronum;& ex inſtitutione,& miniſtris extremę vnctionis apud Iacobum, inducant Presbyteros, id eſt aliquem ex Presbyteris, vt explicaui in tractatu de Sacramentis, dũ loquerer de Sacramento extremæ vnctionis.

31 Secundo dubium eſt, ad quẽ pertineat poteſtas diſpenſandi circa delationem habitus. Reſpõdeo pertinere ad Summum Pontificem, quia obligatio deferendi habitum conſurgit ex iure Canonico; facultas autem diſpenſandi in iure canonico, per ſe, & regulariter loquendo pertinet ad Papam.

Dixi per ſe, quia per accidens acceſſoriè,& conſequenter dimitti poteſt habitus ex licentia Prælati, cõceſſa ad aliquod opus, quod exerceri commodè nequit cum habitu, vt ſi Prælatus mittat religioſum ad cõcionandum in locis, in quibus retẽto habitu id facere nequit, aut ſi corporale ac laborioſum opus illi imponat, quod ſine habitus mutatione commodè exerceri non poſſit. Ita Nauar. de Apoſtaſia conſil.70.num. 8. & ſeq. & Suarez tom. 4. de relig. lib.1.cap.5.num.16. & 17.

Obijcies Religioſus, cui à Prælato data eſt facultas peragendi aliquod opus, ſi dubitat, an ſibi liceat opus illud præſtare dimiſſo habitu, ſuperiorem adit,& ab ipſo inquirit, an illud facere poſſit mutato habitu, ergo ſignum eſt ſuperiorem poſſe directè, & per ſe facultatem concedere nõ deferendi habitum. Reſpõdeo Religioſum tunc temporis adire ſuperiorem, non vt ab ipſo directè circa delationem habitus diſpenſetur, ſed vt ipſe declaret, an tunc temporis licita ſit habitus dimiſſio, vt bene obſeruat Suarez de relig. tom.4.lib.1.cap. 5.

QVARTA PROPOSITIO.

32 ABſolutio iſtius excommunicationis iure communi reſeruata non eſt. Ratio eſt, quia in cap. vt periculoſa citato, nulla de reſeruatione fit mẽtio, conſequenter abſolutio à quolibet confeſſario ad confeſſiones Religioſorum excipiẽdas approbato conferri poteſt, niſi aliud iure ſpeciali aliquibus in locis, vt Mediolani, caueatur, vt docui de cenſuris in genere: propterea in huius rei explicatione opus non eſt hic diutius immorari.

PVNCTVM III.

De religioſo profeſſo matrimonium ſine licentia Papæ contrahente.

1 *Affertur textus, quo probatur huiuſmodi religioſum excommunicatione ligari*, reliqua remiſſione innuuntur.

1 IN Clemẽt. vnica. de conſanguinit. & affinit. extat excommunicatio contra contrahentes matrimonium in quibuſdã caſibus, quos enumeraui in tractatu de excommunicationibus omnibus in particulari d.2. q. 2. pun. 7. dum loquerer de contrahentibus matrimonium in caſibus

ſtibus prohibitis, inter quos recenſetur caſus matrimonij à religioſo profeſſo contracti; ſed cum hunc caſum ibi ſufficienter explicauerim, nec quicquam hic addendum occurrat, ad ibi dicta me remitto, vbi etiã innui hanc cenſuram iure communi reſeruatam non eſſe, cum in præfata clementina nullum de reſeruatione verbum habeatur.

PVNCTVM IV.

De religioſo vltra mare proficiſcente ſine licentia ſui ſuperioris.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*

2 *Aſsignatur materia iſtius excommunicationis.*

3 *Licentia tacita non excuſat religioſum euntem vltra mare ſine licentia ſui Superioris, ſed licentia debet eſſe in ſcriptis expreſſa.*

4 *Religioſus transferens ſe ſine licentia ad partes tranſmarinas, vbi eſt maior fidelium pars ligatur excommunicatione.*

5 *Superior concedens facultatem alicui religioſo litterato, ſed non prouido, vel experto transferendi ſe ad partes tranſmarinas non eximitur ab excommunicatione.*

6 *Superior concedens licentiam religioſo alterius ordinis eundi vltra mare non ligatur excommunicatione.*

7 *Aſsignatur ſubiectum iſtius excommunicationis.*

8 *Superior alicuius ordinis non incurrit excommunicationem transferẽdo ſe vltra partes tranſmarinas ſine licentia.*

9 *Religioſus conferens ſe ad partes trãſmarinas ſine licentia excommunicationem incurrit etiamſi id faciat abſque prauo animo, vel ſcandali periculo.*

10 *Abſolutio iſtius excommunicationis Summo Pontifici reſeruata eſt.*

Qvatuor in hoc puncto explicabo, primo vtrum religioſus excommunicationem incurrat eundo vltra mare. Secundo quænam ſit materia iſtius excommunicationis. Tertio quodnã ſit ſubiectum. Qurto vtrum iſta excommunicatio Summo Pontifici reſeruata ſit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Religioſus proficiſcens vltra mare ſine licentia ſui ſuperioris excommunicationem incurrit; nam Ioannes XXII. cum intellexiſſet nonnullos Religioſos ſe trãſferre ad partes transmarinas, in quibus pauci fideles reperiebantur, vt eos deciperent, & in errorem inducerent, vel retinerent, ſub excommunicatione interdixit, in extrauag. Ad noſtrum, ne vlli religioſi accedant ad huiuſmodi loca ſine licentia ſui ſuperioris, & ne ſuperiores huiuſmodi facultatem cõcedere accedat qu buſuis fratribus ſui ordinis, exceptis fratribus ſcientia, prudentia, & experientia vſu præditis.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Materia iſtius excommunicationis eſt duplex actio, vna ex parte religioſi inferioris, altera ex parte ſuperioris.

Prima igitur actio eſt, transferre ſe ad partes transmarinas abſque licentia ſuperioris; nam in bulla dicitur, *ne ipſorum aliquis abſque ſuperioris*

ris ordinis ſui licentia ſibi per ipſius litteras patentes conceſſa, de cætero ad partes ante dictas ſe transferat.

3 Sed modo dubium eſt, vtrum ſufficiat licentia tacita, vel etiam expreſſa, ſed non in ſcriptis conceſſa. Ratio dubitandi eſt; tum quia taciti, & expreſsi eadem eſt conditio, & natura. Tum quia de ratione, & ſubſtantia priuilegij non eſt ſcriptura, vt probaui in tractatu de legibus.

His non obſtantibus, arbitror licentiam expreſſam, & ſcriptis exaratam requiri, quia Pontifex in ſua bulla hoc explicitè petit, ibi, *per ipſius litteras patentes*, & excommunicat aliter præſumentes, ibi, *præſumentes contrarium quouis modo*.

Ad rationes dubitandi. Reſpondeo eas procedere, quoties non cõſtat de contraria legiſlatoris voluntate, vt in noſtro caſu conſtat.

4 Secundo dubium eſt, vtrum transferens ſe abſque licentia ad partes tranſmarinas, vbi eſt multitudo fidelium, ligetur vinculo iſtius excommunicationis. Reſpondeo negatiue, ſi ibi maior ſit pars fidelium, quam infidelium; nam in bulla ſermo eſt de transferentibus, in quibus pauci fideles reſpectu infidelium commorantur.

Secunda actio ex parte ſuperioris eſt, concedere licentiã accedendi ad partes tranſmarinas alijs, quam viris doctis, & expertis; nam in bulla dicitur, *ſuperioribus ipſis nihilominus iniungentes, ne quibuſuis ſui ordinis fratribus, niſi dumtaxat viris litteratis, prouidis, & expertis, huiuſmodi licentiam impertiri præſumant.*

Ex quo ſequitur ſuperiorem affici excommunicatione, ſi huiuſmodi licentiam concedat fratri ſui ordinis inexperto, aut illiterato, niſi forte id bona fide, vel ex ignorantia agat; textus enim vtitur verbo, præſumant.

5 Maior difficultas eſt primo, vtrum ſuperior incurrat iſtam excõmunicationem, concedendo licentiam alicui, quem nouerat litteratum ſcientia valde inſtructum, non tamen prouidum, vel expertum. Reſpondeo incurrere, quia textus requirit triplicem conditionem in eo, cui facultas concedenda eſt; nẽpe ſcientiam, prudentiam, & peritiam, ſeu experientiam; loquitur enim per dictionem coniunctiuam, & ibi, litteratis prouidis, & expertis.

6 Secundo difficultas eſt, vtrum iſta excommunicatio incurratur à ſuperiore concedente huiuſmodi licentiam fratribus alterius ordinis. Reſpondeo negatiuè, quia textus loquitur de concedente licentiam fratribus ſui ordinis, ibi, *ne quibuſuis ſui ordinis fratribus.* verũ tamen eſt fratres ſe tráſferẽtes vltra mare cũ huiuſmodi licentia, in excommunicationem incidere. Tum quia huiuſmodi licentia irrita eſt, vt potè obtenta ab eo, qui eius concedendæ poteſtatem nõ habet. Tum quia Summus Pontifex excommunicat religioſos transferentes ſe vltra mare abſque licentia ſuperioris ordinis ſui; hic autem non eſt ſuperior ordinis ſui.

TERTIA PROPOSITIO

7 SVbiectum iſtius excommunicationis, ſunt omnes, & ſinguli religioſi cuiuſcunque ordinis, religionis, transferentes ſe ad præfatas partes tranſmarinas abſque

licentia ſui ſuperioris; nam in bulla dicitur, *Vniuerſis, & ſingulis religioſis; cuiuſcunque conditionis, religionis, ordinis, vel ſtatus exiſtant &c.* Idem dicẽdum eſt de ſuperioribus, textus enim vniuerſaliter loquitur, tam de ſuperioribus, quam de religioſis ſubditis, ibi, *Nos enim quoſcumque præſumentes contrarium quouis modo, excommunicationis ſubiacere ſententiæ volumus ipſo facto à qua nullus ab alio quã à Põtifice Romano poſsit abſolutionis beneficiũ obtinere.* Verũ tamẽ eſt ad iſtam excõmunicationẽ incurrẽdam requiri præſumptionem; conſequenter ignorantiam excuſare, quia textus vtitur verbo, *præſumentes.*

8 Sed modo dubium eſt primo, vtrum ſuperior ordinis accedens ad huiuſmodi loca ſine licentia, pœna iſtius excommunicationis obſtringatur. Reſpondeo negatiuè, quia textus loquitur de religioſis ſubditis accedentibus ſine licentia ſuperioris ordinis; nomine autem ſuperioris ordinis non intelligo Guardianum, aut Rectorem Conuentus, ſed Generalem, vel æqualem in iurisdictione, vel alium ab ipſo delegatum ad hanc facultatem concedendam; hic enim per antonomaſiam ſuperior ordinis nuncupatur.

9 Secundo dubium eſt, vtrum religioſi accedẽtes ſine licẽtia ad huiuſmodi loca, abſque animo inducendi aliquem in errorem, & ſine ſcandali periculo, pœnam excommunicationis contrahãt. Reſpondeo affirmatiuè, ratio eſt, Tum quia licet Summus Pontifex ob huiuſmodi periculum inductus fuerit ad faciendã iſtam conſtitutionem, nihilominus in diſpoſitione generaliter loquitur; fieri enim poteſt, vt quis ob caſum particularem moueatur ad faciendam legem vniuerſalem. Tum quia, quando finis legis ceſſat ſolũ in particulari caſu, lex adhuc obligat, vt docui in tractatu de legibus cum probabiliori, & communiori DD. ſententia.

QVARTA PROPOSITIO.

10 Abſolutio iſtius excommunicationis Summo Pontifici reſeruata eſt, nam in Extrauaganti; ad noſtrum, de regul. & tranſeunt. ad relig. dicitur, *nos enim quoſcunque præſumentes contrarium quouis modo, excommunicationis ſubiacere ſententiæ volumus ipſo facto, à qua nullus ab alio quã à Romano Pontifice poſſit (niſi dumtaxat in mortis articulo) abſolutionis beneficiũ obtinere.*

PVNCTVM V.

De religioſo adeunte curias Principum abſque ſuperiorum ſuorum licentia.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*

2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*

3 *Recenſentur conditiones neceſſariæ ad iſtam excommunicationem incurrendam.*

4 *Monachus, qui bono animo curiam ingreſſus eſt, ſed poſtea in curia cõmoratur intentione damnum inferẽdi ſuis Prælatis, vel Monaſterijs excommunicationem non videtur incurrere iuxta probabilem auctoris opinionem.*

5 *Religioſus ad curiam Principum accedendo animo damnum inferendi*

liga-

ligatur excommunicatione etiamſi nullum damnum re ipſa inferat.

6 *Religioſus accedens ad curias Principum intentione damnum inferendi ſuis prælatis, vel Monaſterio, ſubijcitur excommunicationi etiamſi ad præfatas curias accedat cum licentia ſui prælati.*

7 *Licentiam ſpecialem quiſnam habere cenſeatur.*

8 *Religioſus quibuſnam perſonis intentionem nocendi habere debeat, vt incurrat excommunicationem latam contra accedẽtes curias principum animo nocendi.*

9 *Religioſus accedens ad curiam animo nocendi alteri religioſo, qui non ſit prælatus non incidit in excommunicationem.*

10 *Religioſus habens intentionem nocendi alteri religioni, aut alteri Monaſterio non obſtringitur excommunicationis vinculo.*

11 *Aſsignatur ſubiectum iſtius excommunicationis.*

12 *Monachi omnes, & Canonici regulares non habentes adminiſtrationem ligantur excommunicatione dum ad curias Principum accedunt animo nocendi ſuis prælatis, vel Monaſterijs.*

13 *Vt Monaci præfatam excommunicationem incurrant debent adminiſtrationem habere.*

14 *Monachus accedens ad curias Principum animo nocendi excuſantur ab excommunicatione, ſi hoc faciat ex ignorantia.*

15 *Iſta excommunicatio Summo Pontifici reſeruata non eſt.*

QVattuor principaliter in hoc pũcto explicabo. primo Vtrũ præfati religioſi excommunicationem aliquam incurrant adeundo cũrias Principum abſque Superiorum licentia. Secundo, quænam ſit materia iſtius excommunicationis. Tertio quodnam ſit ſubiectum. Quarto an præfata excommunicatio Summo Pontifici reſeruata ſit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MOnachi, & Canonici regulares adeũtes Curias Principum ad nocendũm ſuis Prælatis, aut monaſterijs, excommunicationem ipſo facto incurrunt; nam in Clementina prima, in agro, de ſtatu Monachorum, fertur excommunicatio contra Monachos, & Canonicos regulares accedentes ad Curias principum, his verbis, *Nos eorũ in hac parte reprobis auſibus obuiare volentes, hoc edicto perpetuo prohibemus, ne Monachi, aut regulares Canonici adminiſtrationem aliquam non habentes, ad Curias Principum abſque ſpeciali Prælatorum ſuorum licentia, ſe conferre præſumant, quod ſi, vt ſuis Prælatis, aut Monaſterijs damnum aliquod inferant, ad dictas Curias ſe conferre præſumpſerint, excommunicationis ſententiam eos incurrere volumus ipſo facto.*

SECVNDA PROPOSITIO.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt, accedere ad Curias Principum, animo nocendi ſuis Prælatis, aut monaſterijs, ex quo licet inferre ad incurrendam iſtam excommunicationem duas conditiones requiri.

3. Prima eſt acceſſus ad Curias Principum.

Secunda eſt intẽtio nocendi ſuis Præ-

Digitized by Google

Prælatis, aut Monaſterijs; quomodo autem iſta intentio, ſeu actus internus puniri poſſit pęna excommunicationis, cum ſub humanam poteſtatem cadere non videatur, patet ex dictis de legibus, & de cenſuris in genere.

Ex his duabus conditionibus colligi poteſt ſolutio multorum caſuum.

Colligitur Primo, eum non affici hac cenſura, qui animum habet nocendi ſuis Pręlatis, ſed ſe ipſum ad præfatas Curias non confert, vt ſi mittat procuratorem, vel etiam ſi neminem mittat; textus enim loquitur de conferentibus ſe, vt patet ex illis verbis, *ad dictas Curias ſe conferre præſumpſerint.*

Secundo eum, qui inchoat iter ad Curias Principum, ſed pęnitentia ductus animum nocendi mutat, & curiam alio animo ingreditur, non affici excommunicatione, quia textus non loquitur de inchoante iter cauſa nocendi, ſed de conferēte ſe ad Curiam; is autem dicitur ſe ad Curiam conferre, qui Curiam ingreditur. Idem valet in eo, qui eo prauo animo egreſſus fuerat monaſterio, ſed morbo, aut alio impedimento detentus, non potuit Curiā ingredi; hic enim non dicitur conferre ſe ad Curiam Principum.

Tertio eum, qui cauſa negotiorum, in vtilitatem monaſterij in Curia agendorum, iter inchoat, ſed in itinere ſtatuit, & dēcernit damnum monaſterio, vel ſuis Prælatis inferre, affici excommunicatione, ſi hoc animo Curiam ingrediatur.

4 Maior difficultas eſt, vtrum excommunicatione ligetur is, qui bono animo Curiam ingreſſus eſt, ſed dum in Curia commoratur, vult ibi permanere, vt damnum inferat.

Suarez de cenſuris diſp. 23. ſect. 5. num. 6. Filiucius tractat. 14. cap. 8. quæſito 6. num. 141. putant ligari, quia in hoc textu non tam prohibetur acceſſus ratione itineris, ſeu motus, quam ratione exiſtentię, ſeu aſſiſtentiæ in Curia ad nocēdum. hæc ſententia probabiliſſima eſt. Sed oppoſitum mihi probabilius videtur, quia in materia pęnali non eſt faciēda extenſio vltra propriam verborum proprietatem; aliud enim eſt conferre ſe ad Curias, aliud in Curia exiſtere, & ſicut excommunicationem contrahit is, qui Curiam ingreditur animo nocendi ſuis Prælatis, etiam ſi ſtatim, ac Curiam ingreſſus eſt, mutet animum; ita non debet is excommunicationem incurrere, qui bono animo Curiā ingreſſus eſt, ſed animo mutato ibi perſiſtit intentione nocendi, conſequēter ſignum eſt Summum Pontificem noluiſſe excommunicatione punire perſiſtentiam in Curia, ſed acceſſum ad Curiam cum præfata intentione; alioquin in primo caſu excommunicatio non incurreretur, quod nullus Doctorum conceſſit, nec concedere poteſt.

5. Quarto colligitur, religioſum accedentem ad Curiam Principum ſæcularium intentione damnum inferendi, ſubijci huic excommunicationi, etiamſi re ipſa nullum damnū inferat; nam hic facit actionem ſub cenſura prohibitam; etiamſi damnū re ipſa non ſequatur; actio enim prohibita ſub cenſura, eſt acceſſus animo nocendi. Ita Suarez, & Filiucius locis citatis Toletus lib. 1. cap. 40. num. 7.

6. Quinto Religioſum, qui ad Curias Principum ſęcularium ſe cō-

ferr animo nocendi ſuis Prælatis, vel Monaſterio in excommunicationem incidere, etiamſi fortè accedat de licẽtia ſui Prælati. Ratio eſt, quia licet in hoc textu præſcribatur vt nullus monachus, vel Canonicus regularis ad Curias Principum ſe conferre præſumat abſque ſpeciali licentia, nihilominus dum imponitur excommunicatio accedentibus animo nocendi, nulla de licentia fit mentio; conſequenter, ſiue accedat obtenta licentia, ſiue non obtẽta licentia excommũnicationem incurrit, modo accedat eo prauo animo: duo enim prohibentur in hoc textu. Primum eſt accedere ad Curias Principum ſine ſpeciali licentia, exceptis iis, qui adminiſtrationẽ habent, quia ipſis ſæpè opus eſt, cauſa adminiſtrationis, Curiam adire. Secundum eſt, accedere ad Curias Principum animo nocendi ſuis Prę latis, vel monaſterijs, ſiue licentia obtenta ſit, ſiue non. Ita Panormit. Syluester, Caiet. Nauar. & alij, quos citat, & ſequitur Suarez loco cit. n. 6. Filiucius loc. cit. nu. 140. Sairus li. 3. cap. 34. num. 27.

7. Is dicitur ſpecialem licentiam habere, cui à ſuperiore data eſt facultas accedendi ad Curiam Principis, vel ad Curias Principum. Secus ſi data ſit facultas eundi, quo velit; hæc enim non eſt licentia ſpecialis, ſed generalis; conſequenter monachus cum hac generali licentia con ferens ſe ad Curias Principum non excuſatur à peccato; conſequenter neque à cenſura, ſi animo nocendi accedat. Ita Sairus loc. cit. & alij.

8. Sed modo dubium oritur, erga quas perſonas animum nocendi habere debeat is, qui ad Curias ſe confert, vt cenſuram huius textus incurrat. Reſpondeo debere animũ nocendi habere ſuis Prælatis, aut monaſterijs; ibi, *vt ſuis Prælatis aut monaſterijs*.

Ex quo ſequitur, primo accedentem ad Curiam animo nocendi ſuo Abbati, vel Generali in hanc cenſurã incurrere; vterque enim eſt ſuus Prę latus, idem dic, ſi animum nocẽdi habeat toti religioni. hoc enim pacto intendit etiam nocere ſuo monaſterio; damnum enim totius religionis eſt etiam damnum ſui monaſterij, & qui prohibet damnum inferri parti, multo magis prohibet inferri toti, vt bene Suarez loc. cit. num. 7. & Filiucius num. 141.

Secundo ſequitur, accedentem ad Curiam animo nocendi alicui religioſo ſui monaſterij, qui prælatus non ſit, non affici hac excommunicatione; quia textus loquitur de habente animum nocendi ſuis Prælatis, vel Monaſterijs; hic autem non eſt Prælatus, vt ſuppono, neque eſt monaſterium, ſeu damnum monaſterij, quia damnum particularis perſonę non cedit in damnum religionis, vel monaſterij ſecundum ſuam cõmunitatem, quod ſi aliquãdo id contingit, accidentarium eſt, & alioquin non opus fuiſſet hic exprimere Præfatos, quorum damnũ magis in communitatem redundat, quam damnum priuatorum.

10. Tertio habentem intentionem nocendi alteri religioni, aut alteri monaſterio non affici excommunicatione, etiamſi alterum monaſterium ſit eiuſdem religionis; Textus enim loquitur de nocentibus ſuis Prælatis, aut monaſterijs, vbi notanda eſt illa particula, ſuis, quę ſtrictè, & propriè accipienda eſt, pro vt habet relationem ad ipſummet

Digitized by Google

ſummet Religioſum delinquẽtem, alterum autem monaſterium eiuſdẽ religionis non eſt ſuum. Ita Suárez, & Filiucius locis citatis.

TERTIA PROPOSITIO.

11 Svbiectum iſtius excommunicationis, ſunt monachi, & Canonici Regulares non habentes aliquam adminiſtrationem, ſi ad Curias Principum accedant intentione nocendi ſuis Prȩlatis, vel monaſterijs. hȩc propoſitio clare conſtat ex verbis textus initio allatis.

Hinc ſequitur hac cenſura non ligari quoslibet religioſos, ſed tantũmodo monachos, & canonicos regulares. Tum quia textus iſtorum ſolum meminit, & verba in materia pœnali, & odioſa non ſunt amplianda; ſed reſtringenda. Tum quia fruſtra exprimerentur Canonici Regulares, cum perſpicuum ſit omnibus, iſtos eſſe religioſos; ita communiter DD.

12. Maior difficultas eſt primo, vtrum omnes, & ſinguli Monachi ſubijciantur huic excommunicationi. Reſpondeo duplicem eſſe DD. ſententiam.

Prima cenſet non omnes monachos huic excommunicationi ſubijci, ſed ſolum nigros, id eſt Benedictinos. Ratio eſt, quia licet textus abſolutè, & ſine limitatione loqui videatur nihilominus, ſi attentè legatur, ſolum de monachis nigris loquitur; nam in principio illius diſpoſitionis meminit tantummodo monachorum nigrorum, vt patet ex illis verbis, *quia vero nonnulli monachorum ipſorum*, ideſt, nigrorum, ſeu Benedictinorum, *per Curias Principum, vagando diſcurrunt &c.* conſequenter dum excommunicat monachos, ad Curias ſe conferentes, intelligẽdus eſt de illis monachis, de quibus antea locut' fuerat. Ita Angelus verb. excommunicatio 7. caſu 38. Suarez loco citato num. 4. Filiucius loc. cit. num. 139.

Secunda ſententia, quæ mihi probabilior videtur, eſt omnes monachos huic excommunicationi ſubijci, quia textus abſolutè, & ſine limitatione loquitur; quamuis enim Sũmus Pontifex ab euagatione monachorum nigrorum occaſionem arripuerit edendi hanc cõſtitutionem, nihilominus dum excommunicationem impoſuit, eam indiſtinctè poſuit contra monachos, & contra Canonicos regulares, de quibus antea mentionem non fecerat. Ita Panormit. hic num. 9. Syluester excommunicatio 9. num. 78. Toletus li. 1. cap. 40. num. 8.

13. Secundo difficultas eſt, vtrũ ſinguli monachi, vel regulares Canonici transferentes ſe ad Curiam Principum cum prȩfata intentione, ligentur hac cenſura. Reſpondeo ligari, modo adminiſtrationem non habeant; textus enim de his tantũ loquitur, & licet in ijs verbis, in quibus excommunicatio continetur, expreſſa mentio non fiat de habentibus adminiſtrationẽ, nihilominus ex ſerie, & contextu verborum clare conſtat, textum de his loqui, nomine autem adminiſtrationis, nõ intelligo ſolum temporalem, verũ etiam ſpiritualem; textus enim abſolutè loquitur per verba excludentia quamlibet adminiſtrationem, ibi, *adminiſtrationem aliquam non habẽtes*; habens autem adminiſtrationẽ ſpiritualem dicitur aliquam adminiſtrationem habere, & ſæpe contin-

git, vt non ſolum habentes iuriſdictionem temporalem neceſſe habeant ſe conferre ad Curias Principum; verum etiam habentes iuriſdictionem ſpiritualem, vt experientia docet, conſequenter in vtriſque militat ratio, & exceptio. Ita Gloſſa, & Panormit. hic, Suarez loc. cit. nu. 5. Contra Angel. loc. cit. & Cardinalem hic.

14. Tertio difficultas eſt, vtrum ignorantia excuſet. Reſpondeo affirmatiuè, quia textus loquitur de præſumentibus ſe conferre, & hoc verum eſt, etiamſi ignorantia craſſa, & ſupina ſit, modo non ſit coniuncta cũ ingenti temeritate; hæc enim comparatur ſcientiæ, vt alibi ſæpius oſtenſum eſt.

QVARTA PROPOSITIO.

15 ABſolutio iſtius excommunicationis, iure communi reſeruata non eſt. Ratio eſt, quia Põtifex in præfata Clemẽtina iſtius excommunicationis abſolutionem non reſeruauit; reſeruatio autem inducenda non eſt, niſi ſit in iure expreſſa, vt colligitur ex cap. nuper de ſent. excom.

PVNCTVM VI.

De religioſo conferente ſe ad ſtudia abſque licentia ſuperioris.

1. *Affertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2. *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3. *Acceſſus ad ſtudia cuinam cenſeatur ſub excommunicatione prohibitus.*
4. *Religioſus accedens ad ſtudia ſui oppidi ſine licentia ſui prælati non incurrit iſtam excõmunicationem.*
5. *Religioſus non afficitur excommunicatione accedendo ad aliud monaſterium ſuę religionis, in quo ſtudia exercentur.*
6. *Religioſus transferens ſe ad aliud monaſterium ſuæ religionis intentione dandi operam ſtudijs, quę extra monaſterium exercentur, non incurrit excommunicationem ſi intentionem habeat degendi in monaſterio ſuę religionis.*
7. *Quęnam licentia requiratur, vt religioſus immunis ſit ab excommunicatione accedendi ad ſtudia.*
8. *Generalis, aut Prouincialis poteſt facultatem concedere religioſo ſibi ſubdito accedendi ad ſtudia.*
9. *Religioſus accedens ad ſtudia ex licentia inualida non eximitur ab excommunicatione.*
10. *Conſilium ſufficit, vt petitum ſit à maiori parte conuentus etiamſi non adſit conſenſus dum ſuperior concedit religioſo facultatem eundi ad ſtudia.*
11. *Non eſt neceſſe totum conuentum conuocare dum alicui religioſo concedẽda eſt facultas eũdi ad ſtudia.*
12. *Religioſus non eximitur ab excommunicatione dum egreditur ad ſtudia non conuocato conuentu, etiamſi alioquin adſit conſilium maioris partis religioſorum.*
13. *Aſſignatur ſubiectum iſtius excommunicationis.*
14. *Prælatus monaſterij non afficitur excommunicatione accedendo ad ſtudia ſine licentia.*
15. *Abſolutio iſtius excommunicationis reſeruata non eſt.*

Qua-

QVatuor de more agam, primo, an præfatus religioſus excommunicationem incurrat. Secundo quænam ſit iſtius excommunicationis materia. Tertio quodnam ſit ſubiectum. Quarto vtrum iſta excommunicatio Summo Pontifici reſeruata ſit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 REligioſi accedẽtes ad ſtudia ſine licentia ſui Prælati, & conſilio conuentus, vel maioris partis, laqueo excommunicationis obſtringũtur, nam in cap. 2. vt periculoſa, ne clerici, vel Monachi in 6. excommunicantur religioſi profeſſi *accedentes ad quæuis ſtudia litterarum, niſi a ſuo Prælato cum conſilio ſui Conuentus, vel maioris partis eiuſdem, ſibi eundi ad ſtudium licentia primitus ſit conceſſa.*

SECVNDA PROPOSITIO.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt acceſſus ad ſtudia abſque licentia ſuperioris cum conſilio Conuentus, vel maioris partis, vt patet ex verbis textus proximè citatis.

3 Quæres primo, quiſnam acceſſus ad ſtudia ſub excommunicatione in hoc loco prohibeatur. Reſpondeo prohiberi illum acceſſum, quo religioſus cauſa ſtudiorum proficiſcitur extra oppidum ſui Monaſterij. Ratio eſt, quia textus loquitur de proficiſcente alio cauſa ſtudẽdi, Et hoc verum eſt, ſiue intendat dare operam ſtudijs alias prohibitis, vt legibus, aut phyſicæ, ſiue alias permiſſis, vt Theologiæ, aut ſacris Canonibus; textus enim generaliter loquitur, ibi, *ad quæuis ſtudia.* Ita Palud. in 4. diſtinct. 18. quæſt. 3. art. 3. n. 42. Nauar. cap. 23. nu. 133. Suarez diſp. 23. ſect. 4. nu. 35. Sairus de cenſuris lib 3. cap. 33. n. 20. Filiucius tract. 14. cap. 8. quæſito 4. n. 136. Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 8. n. 76. Sanctarellus in tract. de Apoſtaſia cap. 2. n. 1. & alij communiter.

Hinc ſequitur religioſum, qui ſine licentia accedit ad ſtudia ſui Oppidi, non affici excommunicatione huius capitis ex communi Doctorum ſententia; & hoc verum videtur, etiamſi, dum Religioſus ſcholas ſui Oppidi frequẽtat, extra monaſteriũ cõmoretur; nã ex vi hui' capitis excõmunicationem non incurrit, cum textus loquatur de proficiſcẽte alio, quamquam aliunde fieri poteſt, vt grauiter peccet, manendo extra Monaſterium abſque debita licentia, vt puncto 1. oſtenſum eſt, ita expreſſe Sanchez lo. cit. nu. 76. Sanctarellus nu. 2. idemque ſentire videntur alij præcitati DD.

5 Sed modo dubium eſt, vtrum accedens ſine licentia ad Monaſterium ſuæ religionis in alio Oppido exiſtens, vbi ſunt ſtudia intra clauſtrum, afficiatur excommunicatione. Reſpondeo negatiuè, quia hic non dicitur accedere ad ſtudia; ſed potius mutare Cęnobium, & Monaſterium, nec textus intendit quãcunque profectionem abſque licentia prohibere ſub excommunicatione, ſed profectionem ad ſtudia extra clauſtrum ſita. Ita communiter Doctores.

6 Maior difficultas eſt, ſi transferat ſe ad alium ſuæ religionis Conuentum intentione dandi operam ſtudiis, quæ extra Monaſterium exiſtunt. Reſpondeo neque in hoc ca-

ſu in excõmunicationem incidere, ſi intentionem habeat manendi in monaſterio, & iuxta modum ordinarium, ad ſcholas accedendi; hęc enim dicitur potius mutatio Cęnobii, quam profectio ad ſtudia, nec ordinarius modus accedẽdi ad ſtudia, habitando in proprio conuentu, prohibitus eſt ſub cenſura in hoc textu; ita communiter Doctor. Secus dicendum eſt, ſi religioſus intentionem habeat accedendi ad aliud Oppidum, in quo ſunt ſtudia, & ſimul manendi extra Conuẽtum. Hæc enim eſt vera profectio ad ſtudia; conſequenter eſt materia iſtius excommunicationis, ſi fiat ſine debita licentia. Idẽ dicendũ cẽſeo, de illo, qui ſine licentia ad aliud Oppidum ſe transfert cauſa ſtudiorum, animo tamen habitandi extra Conuentum, ſed accedendi ad ſtudia, quæ intra ſuæ religionis clauſtrum ſunt; hic enim non dicitur mutare Cęnobium; ſed ad ſtudia proficiſci, cum in conuentu habitare non intendat, niſi occaſione ſtudiorum: Ita Sanchez loco cit. n. 75. & Sanctarellus loc. cit. n. 2.

7 Quæres ſecundo, quænam licentia requiratur, vt religioſus in iſtam excommunicationem non incidat, accedendo ad ſtudia. Reſpondeo requiri licentiam proprij Prælati immediatè, cum conſilio Conuentus, vel maioris partis; in textu enim dicitur, *Niſi à ſuo Prælato cum conſilio ſui conuentus, vel maioris partis, &c.* Prælatus autem, qui Conuentum habet, eſt Prælatus immediatus; nomine autem Prælati Conuentus nõ ſolum intelligitur ipſe Abbas, verũ etiam locum ipſius tenens, qui vere eſt illius religionis Prælatus. Ratio eſt, quia hic prælati iuriſdictionem exercet, & ipſius vices in omnibus gerit, vt ſuppono. Ita Tabiena ver. excommunicatio 5. caſu 23. & alij, quos citat, & ſequitur Sairus libro 3. capit. 33. nuero 23. Sanchez loco citato numero 88. & Sanctarellus numero 3.

Hæc tamen intelligenda ſunt, modo prælatus immediatus, vel ipſius locum tenens per conſtitutiones religionis non prohibeatur hanc facultatem concedere cũ conſilio Conuentus; Summus enim Pontifex nõ videtur velle conſtitutionibus derogare, ſeu facultatem ampliare, ſed potius reſtringere, & coarctare, vt ſi facultatem concedendæ huiuſmodi licentię habeant, nequeant eam concedere ſine conſilio Conuẽtus, vel maioris partis. Ita Suarez de cenſuris diſp. 23. ſect. 4. nu. 37. vbi ſic loquitur, in religionibus, in quibus Pręlatus non habet hanc poteſtatem, nec cum conſenſu Capituli poterit dare hanc facultatem, quia hoc ius non intendit illis dare poteſtatem, ſed illa ſuppoſita, ponit modum in vſu; conſequenter vbi hoc fuerit reſeruatum Generali, vel Prouinciali, ad illum pertinebit dare hanc facultatem. Idem tenet Sanchez loco cit. n. 27. ad finem. Subdit tamen Suarez, eum, qui facultatem obtinuit à ſuo Prælato cum conſilio Conuentus, excuſari ab excommunicatione huius textus, etiamſi Prę latus iuxta inſtitutum ſuæ religionis nequeat hanc facultatem concedere. Ratio eſt, quia licet hæc licentia non ſufficiat iuxta cõſtitutiones religionis, nihilominus ſufficit ad euitandam iſtam excommunicationem, quod duplici ratione probatur, tum quia ſeruatur forma iſtius textus. Tum quia accedens ad ſtu-

dia

dia cum huiuſmodi licentia, non dicitur temerarius violator iſtius canonis. Verum quid ego ſentiam explicabo dub.2.n.9.

8 Sed modo dubium eſt primo, vtrum ſufficiat licentia Generalis, aut Prouincialis. Ratio dubitandi pro parte negatiua eſt; quia in textu præſcribitur licentia Prælati Cōuentus, ibi, *A ſuo Prælato cum conſilio ſui Conuentus*. Generalis autem, vel Prouincialis, propriè loquendo non habet Conuentum.

His non obſtantibus. Reſpondeo Generalē, & Prouincialē poſſe hanc facultatem cōcedere. Ratio eſt, quia non minori poteſtate gaudet Generalis, vel Prouincialis, quam Abbas ſeu Prælatus Conuentus. Idem dic de Epiſcopo reſpectu religioſorum non exemptorum, niſi aliud ferant ipſorum conſtitutiones; nam Epiſcopus eſt ſuperior immediatè Prælato non exempto, ſicut eſt Generalis reſpectu exempti. Ita Syluester nu. 55. Sanchez num. 87. & Sanctarellus loco cit. nu. 3.

Addo Generalem, aut Prouincialem, vel etiam Epiſcopum in caſu propoſito, poſſe hanc facultatem cōcedere abſque conſilio Conuentus. Ratio eſt, tum quia Generalis, aut Prouincialis nō dicitur propriè habere Cōuentum; dum autem textus requirit conſilium Conuentus, loquitur de Prælato proximo, & immediato, qui Conuentum habet. Tum quia Summus Pontifex voluit ſolum prælati immediati poteſtatē arctare, vt in concedenda exeundi facultate maturo conſilio procedat. Ita Nauar. cap. 27. num. 133. Caietano verbo excommunicatio cap. 61. Azor. 1. parte lib. 12. ca. 13. quęſito 5. Sairus loco citato num. 21. Sanchez num. 77. Suarez num. 73. & alij communiter.

9. Secundo dubium eſt, Vtrum ad excuſandum ab hac cenſura ſufficiat licentia inualidè obtenta, vt ſi obtenta ſit per dolum, vel metum grauem, vel à ſuperiore non habente facultatem eam concedendi, vt ſi prælatus per conſtitutiones ſuæ religionis nequeat hanc facultatem concedere. Reſpondeo huiuſmodi licentiam non ſufficere. Ratio eſt, Tum quia idem eſt, facere aliquid cum licentia inualida, ac facere ſine licentia. Tum quia ſicut contrahēs matrimonium cum conſanguinea intra gradus prohibitos incurrit excommunicationem, ſiue contrahat abſque vlla prorſus licentia, ſiue contrahat cum diſpenſatione inualida, modo ignorantia non excuſet, Clement. 1. de conſanguinitate, & affinitate; ita excommunicationem incurrit religioſus, qui ſtudia petit abſque vlla licentia, vel cū licentia inualida, ſiue licentia inualidè obtenta ſit à prælato immediato, ſiue à mediato, vt à Prouinciali, vel Generali; militat enim in omnibus eadem ratio; licet non eadem in omnibus forma ſeruanda ſit, cum ad licentiam prælati immediati requiratur etiam conſilium conuentus, vel maioris partis; ad licentiam vero Prælati mediati nō requiratur huiuſmodi conſilium, vt dictum eſt num. præcedenti, quamobrem Summus Pontifex in hoc textu duo requirere videtur, primum eſt, vt religioſus ſtudia non petat abſque licētia, ne vagandi anſa tribuatur; alterum eſt, vt dum licentia à prælato immediato petitur, ſimul etiam cōſilium Conuentus petatur. Ita Sānchez loco citato num. 79. & Sancta-

Digitized by Google

rellus num. 5. quamuis Suarez n. 73. diſſentiat in caſu, quem ex ipſo attu li quæſito 2. ad finem. num. 7.

10. Quæres tertio, vtrum dum li centia accedendi ad ſtudia obtinetur à prælato immediato cum conſilio Conuentus ſatis ſit, vt prælatus conſilium conuentus, ſeu maioris partis audierit, an etiam neceſſe ſit, vt Conuentus, ſeu maior eius pars conſenſerit. Reſpondeo non requiri conſenſum, ſed ſufficere cõſilium Conuentus, ſeu maioris partis. Ratio eſt, quia in textu non dicitur cum conſenſu, ſed cum conſilio; dum autem conſilium ad aliquã rem præſcribitur, ſatis eſt illud petere, & expectare, non vero eſt obligatio illud ſequendi, vt docui de matrimonio, dum loquerer de matrimonio contracto à filio familias abſque conſenſu patris; quod præſertim valet in hac materia, quæ onero ſa eſt, & pœnalis; conſequenter non amplianda. Ita Francus hic. num. 3. & 5. Suarez tom. 5. diſp. 23. ſect. 4. n. 37. vbi refert Nauarrum, & Caietanum. Contra Sanchez num. 82. Sairum lib. 3. cap. 33. num. 20. Sanctarellum loco cit. nu. 8. & alios apud Sanchez locô citato.

11. Rogabis, Vtrum neceſſe ſit conuocare totum Conuentum ad conſilium petendum. Reſpondeo, præciſa peculiari religionis conſtitutione, ſatis eſſe maiorem Conuentus partem conuocare, quia in textu dicitur, *cum conſilio Conuentus, uel maioris partis*, fruſtra autem conuocaretur totus conuentus; cum totius Conuentus conſilium neceſſarium non ſit. Ita Suarez loco citato Contra Monachũ in expoſitione huius textus n. 2. & Sanchez nu. 80.

12. An autem ſufficiat petere cõſilium à maiori parte religioſorum, non conuocato Conuentu, conſtat ex alibi dictis nõ ſufficere, quia hoc non eſt conſilium Conuentus; ſed ſingulorum.

TERTIA PROPOSITIO

13 Subiectum iſtius excommunicationis ſunt omnes religioſi profeſſi ſubditi prælato immediato Conuentus, accedentes ad ſtudia ſine debita licẽtia; textus enim de ſuis indiſtinctè loquitur.

Hinc ſequitur primo nouitium non affici hac cenſura, quia textus loquitur de profeſſo, vt patet ex illis verbis, *tacitè, vel expreſsè profeſſus*.

Secundo religioſum ſocietatis Ieſu affici hac cenſura, ſi ſtudia ſine debita facultate petat. Ratio eſt, quia religioſus ſocietatis Ieſu emiſſa poſt biennium profeſſione eſt verè religioſus profeſſus; conſequenter tenetur oneribus religioſorum; conſequenter ſi ad ſtudia accedere velit, licentiam habere debet à legitimo ſuperiore, vt à Rectore, Prouinciali, vel Generali. Ita Sanchez num. 74.

14. Tertio Prælatum monaſterij non affici hac cenſura proficiſcẽdo ad ſtudia ſine licentia, etiam ſi forte aliunde peccet. Ratio eſt, quia hæc licentia neceſſaria eſt religioſo, qui ſubditus eſt Prelato habenti cõuẽtum, vt patet ex illis verbis, à ſuo Prælato, cum conſilio ſui Conuentus; huiuſmodi autem Prælatus nõ eſt ſubditus Prælato habenti conuẽtum; Ita Nauarrus cap. 27. num. 133. Sairus loc. cit. num. 22. Suarez n. 38. Filiucius tract. 14. cap. 8. quæſito 4. num. 136. Azor loc. cit. quæſito 5. caſu 16. Sanchez num. 85. Sanctarellus loc. cit.

loc.cit. num.7. & alij apud præcitatos DD. contra Syluestrum verb. excommunic. 9. caſu 25. num. 55.

Ex dictis colligi facilè poteſt; quænam cõditiones requirantur, vt religioſus excommunicationem huius textus contrahat.

Prima eſt, vt ſit religioſus profeſſus; ſecunda, vt accedat ad ſtudia quęcumque illa ſint abſque licentia Prælati, & conſilio cõuentus, vel maioris partis; Nonnulli DD. vt Armilla verb. excõmunicatio caſu 53. ad finem addunt requiri, vt accedat habitu dimiſſo. Sed hoc falſum eſt, vt probaui puncto 2. num. 30.

QVARTA PROPOSITIO.

25 Abſolutio iſtius excommunicationis iure communi Sũmo Pontifici reſeruata non eſt. Ratio eſt, quia nullibi reſeruata reperitur.

PVNCTVM VII.

De Religioſo Monaſterio egrediente ad audiendas leges, vel medicinam.

1. *Aſſignantur textus, in quibus inter dicitur religioſis exitus à clauſtro ſub excommunicatione, & huius excommunicationis materia aſſignatur.*
2. *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3. *Exire de clauſtro quiſnam dicatur.*
4. *Religioſus audiens medicinam, vel leges in eadem Ciuitate non incurrit excommunicationem.*
5. *Religioſus exiens de clauſtro alia de cauſa quam occaſione audiendi phyſicam, vel leges non incurrit excommunicationem.*
6. *Religioſus non exiens animo audiẽdi medicinam, vel leges non videtur in excommunicationem incidere etiamſi poſtea extra clauſtrum permaneat animo eas audiendi.*
7. *Religioſus, qui clauſtro exiuit animo audiendi phyſicam, aut leges excommmunicationem incurrit etiãſi poſtea illas non audiat modo ad monaſterium intra duos menſes non reuertatur.*
8. *Religioſus monaſterio egreſſus intentione audiendi medicinam, vel leges excommunicationem incurrit etiamſi poſtquam egreſsus eſt mutauerit intentionem illas audiendi.*
9. *Religioſus egrediens monaſterio ad docendum medicinam, vel leges non incurrit excommunicationem iuxta communiorem Doctorum ſententiam.*
10. *Docens leges, vel medicinam coram religioſo non grauiter peccat nec excommunicationem incurrit.*
11. *Religioſus, qui clauſtro egreſſus eſt animo audiendi leges, vel phyſicam non incurrit excommunicationem, ſi intra duos menſes ad clauſtrum redeat.*
12. *Tempus, ſeu ſpatium duorum mẽſium intra quod religioſus ad monaſterium redire debet, vt ab excommunicationis vinculo ſit exemptus quo die computandum ſit.*
13. *Aſſignatur ſubiectum iſtius excommunicationis.*
14. *Nouitius non incurrit excommunicationem exeundo è clauſtro ad audiendas leges, vel medicinam.*
15. *Votum habens ingrediendi religionem*

gionem non incidit excommunicationem audiendo leges, vel medicinam.

16. *Superior religioſorum non poteſt religioſis facultatem concedere audiendi leges, vel medicinam. Abſolutio iſtius excommunicationis reſeruata non eſt.*

QVatuor explicabo, primo an incurrat excommunicationẽ; ſecundo quænam ſit materia iſtius excõmunicationis. Tertio quodnam ſit ſubiectum. Quarto an eius abſolutio reſeruata ſit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 REligioſus è clauſtro exiens ad audiendas leges, vel medicinam ſubijcitur excommunicationi, niſi ad clauſtrum intra bimeſtre redeat, nam vt euagandi, & ſtudijs à religioſo ſtatu alienis implicandi ſe, occaſio religioſis auferretur, Alexãder. III. in cap. non magnopere, ne clerici, vel monachi, excommunicationem impoſuit religioſis exeuntibus ad phyſicam, vel leges audiendas, & intra duos menſes non redeuntibus: quam excommunicationem Honorius III. in cap. ſuper ſpecula, eodem titulo confirmauit, auxit, & ad clericos extendit, vt infra oſtendam.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 MAteria iſtius excommunicationis ſunt duæ actiones in his textibus expreſsę, & religioſis prohibitæ.

Prima actio eſt, è clauſtro exire ad audiendas leges, vel phyſicam.

Nomine phyſicæ intelligitur medicina; nomine legũm intelligitur ius ciuile, interpretatio iuris communis, inſtitutionum ciuilium, ſtatutorum alicuius Regni, Prouinciæ, vel Ciuitatis.

Hinc ſequitur, religioſum phyſicæ, vel medicinæ ſtudentem in clauſtro; non affici pœna excommunicationis; quia non dicitur clauſtro exire ad audiendam phyſicam, vel leges.

3. Sed modo dubium eſt, quid ſit exire de clauſtro ad audiẽdas leges, vel medicinam, dubium enim eſt, vtrum ſatis ſit egredi monaſterio, & in eodem oppido, prędictas ſcientias audire, & ad monaſterium finita lectione redire, vel opus ſit alio ſe transferre ad habitandum, aut degere extra monaſterium, ibique prędictis ſcientijs ſtudere. Reſpondent Suarez de cenſuris diſp. 23. ſect. 3. n. 11. Filiucius tract. 14. cap. 8. quæſito 2. num. 128. ſatis eſſe exire, & in eodem oppido præfatas ſcientias audire, & redire, ratio eſt, tum quia iſta conſtitutio nullius fere momenti eſſet, cum religioſi non conſueuerint alia ratione de clauſtris ad audiendas doctrinas, etiam ſacras, exire. Tum quia Honorius III. in cap. ſuper ſpecula, eãdem excommunicationem extendit ad clericos ſeculares, præfatas doctrinas audientes, ergo eadem ratione videtur voluiſſe prohibere viris religioſis, etiam ſi ad alium locum non ſe conferant ad habitandum.

4 Sed mihi probabilior videtur opinio Caietani ver. excommunic. nu. 50. Nauar. in Man. cap. 21. n. 107 Toleti lib. 1. cap. 38. nu. 6. Sairi lib. 3. cap. 23. n. 2. & Sanctarelli in tract. de apoſtaſia c. 2. n. 19. aſſerentium, religioſum non incurrere pœnam excõmuni-

municationis, audiendo medicinã, aut leges in eadem ciuitate, ſi domum ſero redeant. Ratio eſt, quia præfati Pontifices excommunicationem ferunt contra religioſos exeuntes ad præfatas ſcientias audiendas niſi ad clauſtrum ſuum intra duorũ menſium ſpatium redierint. Ergo indicare videntur, opus eſſe, vt exeant ad habitãdum extra clauſtrum; nam qui in monaſterio habitant, & ad Scholas publicas accedunt, quotidie ad clauſtrum redire ſolent, vel ſaltem redeunt intra duos menſes.

Ad rationes in contrarium reſpondeo, ſatis eſſe, vt iſta excommunicatio locum habeat in ijs caſibus, quibus verba textus accommodari poſſunt, ex quo patet differentia inter religioſos, & clericos hiſce ſtudijs operam nauantes, de quibus ſuo loco; nam in materia cenſurarum non eſt argumentandum à pari, vel à fortiori; ſed verbis diſpoſitionis ſtandum eſt, vt idem Suarez pluribus in locis de cenſuris cõcedit.

5 Secundo dubium eſt, vtrum ad incurrendam iſtam excommunicationem opus ſit, vt religioſus exeat intentione audiendi præfatas ſcientias. Reſpondeo affirmatiuè. Ratio eſt, quia in textu dicitur, vt nõ permittantur ad has ſcientias audiẽdas exire. Si ergo alia de cauſa exeant, contra iſtam conſtitutionem non faciunt; licet aliunde peccent pro qualitate finis, cuius gratia egrediuntur. Ita communiter DD. idẽ dicendum videtur, ſi principaliter alia de cauſa exeant, & minus principaliter ob præfatas ſcientias; actio enim ſpecificatur à fine principali. Quamobrem non ſolum à cenſura, verum etiam à peccato excuſatur religioſus, qui monaſterio egreditur, vt ſua præſentia honoret amicum, concluſiones publicè ſuſtinentem, aut lecturam de legibus, aut de medicina inchoantem. Ita Sairus lib. 3. cap. 33. n. 3. ad finem, Panormitan. in cap. ſuper ſpecula, Toletus lib. 1. cap. 38. nu. 8. Sanctarellus loco cit. nu. 16. & alij communiter.

6 Maior difficultas eſt, vtrum religioſus, qui non exiuit animo audiendi præfatas ſcientias, ſed poſtea mutata voluntate permanet extra clauſtrum principaliter animo eas audiendi, ſicque poſt huiuſmodi voluntatis mutationem duos menſes extra clauſtrum moratur, in hanc excommunicationem incidat. Reſpondet affirmatiuè Panormit. in c. magnopere ne clerici, vel monachi, Suarez diſp. 23. ſect. 3. n. 15. Filiucius tract. 14. ca. 8 q. 2. n. 127. Sairus lib. 3. cap. 33. n. 3. & alij communiter. Ratio eſt, quia licet prior exitus ad hoc ordinatus non fuerit, tamen exiſtentia extra Monaſterium ad hoc ordinata fuit, & hoc eſt q̃ Summus Pontifex principaliter prohibere intendit, licet verbis ſufficienter non expreſſerit.

Sed mihi probabile videtur non incidere in excommunicationem. Ratio eſt, quia diſpoſitio pœnalis nõ videtur extendenda vltra mentem diſponentis, verbis expreſſam; mẽs autem diſponentis verbis expreſſa iſtam extenſionem non admittit, cũ non loquatur ſimpliciter de exiſtentibus extra monaſterium animo mo ſtudendi præfatis ſcientijs; ſed de egredientibus eo animo, & ſimul extra monaſterium hoc animo perſiſtentibus ſpatio duorum menſium: quamobrem ipſemet Suarez, Filiucius, Sairus, & alij DD. com-

muniter ad iſtam excommunicatio nem incurrendam, duas ſaltem cõditiones requirunt. Prima eſt, vt religioſi exeant de clauſtris ſuis intẽtione audiendi præfatas diſciplinas. Secunda, vt ad clauſtrum intra duos menſes non redeant; nos autem ſupponimus, religioſum hoc animo egreſſum non fuiſſe; conſequenter defectu primæ conditionis in excommunicationem non incurrere probabiliter exiſtimamus: quã quam oppoſita ſententia tutior eſt, & in praxi ſecurior.

Hinc patet reſponſio ad rationẽ Suarez, & aliorum.

7 Tertio dubium eſt, vtrum religioſus, qui clauſtro egreſſus eſt animo audiendi præfatas ſcientias, ſed re ipſa non audiuit, hanc cenſuram incurrat.

Reſpondeo affirmatiuè, modo intra duos menſes ad Monaſterium non reuertatur. Ratio eſt, tum quia alioquin ſequeretur religioſum, qui integros duos menſes conſumpſit in itinere intentione audiendi præfatas ſcientias in Academia maximè diſtanti non ligari hac cenſura. Tum quia iſta excommunicatio nõ eſt lata contra religioſos audientes, ſed contra religioſos egredientes animo audiendi præfatas ſcientias, & non redeuntes intra duos menſes. Ergo cenſura incurritur, etiamſi auditio non ſequatur; adeſt enim effectus completus ſub cenſura prohibitus, etiamſi auditio non ſequatur. Ita Suarez loco cit. nu. 14. & Sanctarellus de Apoſtaſia ca. 2. n. 17. Contra Caietanum verb. excommunicatio cap. 50. vbi cenſet auditionem requiri ad iſtam excommunicationem incurrendam.

8 Addo cum Panormit. in cap. magnopere ne clerici, vel monachi, contra Suarez, Sairum, Toletum, Sanctarellum, & alios, præfatum religioſum excommunicatione ligari, etiamſi poſt exitum è clauſtro intentionem mutauerit audiendi præfatas ſcientias. Ratio eſt, quia mutatio voluntatis non tollit in hoc caſu materiam excommunicationis; materia enim excommunicationis eſt, egredi animo audiendi præfatas facultates, & non reuerti intra duos menſes; in textu enim dicitur, *Si exierint, & non redierint*, non autem dicitur, ſi non mutauerint animum.

Hinc ſequitur, religioſum, qui animo audiendi præfatas ſcientias monaſterio egreſſus eſt, & poſtea mutata voluntate extra monaſteriũ degit, vt rebus ludicris, vel etiam ſerijs, vel etiam Theologiæ incumbat, ligari cenſura huius excommunicationis, quia adſunt conditiones requiſitæ ad iſtam excommunicationem incurrendam; Contraria tamen opinio Suarez, & aliorum probabilis eſt, & vero ſimili diſponentis voluntati innixa, vt patebit ex obiectione ſtatim afferenda.

Obiicies, ſicut legiſlator non intendit pœna quoſli bet clauſtro exeuntes punire; ſed exeuntes ad hunc finem, ita neque intendit perſeuerantes punire, niſi quatenus ad hũc finem perſeuerant; Hoc enim ſignificari videtur illo verbo negatiuo, *non redeundi*. ergo religioſus non ligatur excommunicatione ſi mutata poſt monaſterij egreſſum voluntate, non intendit legibus, aut phiſicæ operam dare. Reſpondeo negando paritatem antecedentis propoſitionis; Summus enim Pontifex ad incurreudam excommunicationem exigit egreſſum eo animo fa-

factum: ad excuſandum autem non expreſſit mutationem illius voluntatis ſufficere, niſi actu redeat; actualis autem regreſſus non contingit ſola mutatione voluntatis; quamobrem ſicut religioſus deliquerat, & excommunicationis periculo ſe expoſuerat exeundo cũ animo audiendi leges, aut phyſicam, ita par eſt, vt periculum purget non ſola mutatione volũtatis, ſed actuali regreſſu.

9 Quarto dubium eſt, vtrum religioſus exiens ad docendum præfatas facultates, iſtam excommunicationem contrahat.

Reſpondent affirmatiue S. Ant. Oſtien. Archidiac. Sylu. apud Suar. diſp. 23. ſect. 3 n. 17. Ratio eſt, quia Alexander XIII. in Concilio Turonen. in cap. non magnopere, ne Clerici, vel Monachi, diſertis verbis excommunicat religioſos exeũtes ad legendam phyſicam, aut leges, ibi, *Statuimus, vt nulli omnino poſt votum religionis, & poſt factam in aliquo loco religioſo profeſsionem, ad phyſicam, legeſue mundanas legendas permittantur exire*: Verbum autem legere potius ſignificat docere, quam audire.

Ego vero cum benigniori, & cõmuniori Doctorum ſententia cenſeo religioſum exeuntem ad docendum leges, vel phyſicam non ligari excommunicatione. Ratio eſt, quia Honorius III. in cap. ſuper ſpecula citato loquitur ſolum de exeuntibus ad audiendam legem, vel phyſicam; imo refert excommunicationem Alexandri III. tamquam latam in audientes, non vero in docẽtes, ibi, *Contra religioſas perſonas de clauſtris exeuntes ad audiendas leges, vel phyſicam Alexander prædeceſſor noſter ſtatuit in Concilio Turonen. vt niſi infra duorum menſium ſpatium ad clauſtrum redierint, ſicut excommunicati ab omnibus euitentur*. Cum ergo Honorius loquatur ſolum de audientibus, & ſimul affirmet Alexandrum de audientibus locutum fuiſſe, procul dubio dicendum videtur religioſos docentes non affici pęna excommunicationis. Ita Nauar. c. 27. n. 116. verſ. 6. Toletus lib. 1. cap. 38. n. 16. Suarez loc. cit. nu. 17. Filiucius loc. cit. n. 129. Sanctarellus nu. 18. Panorm. & alij apud Suarez loc. cit.

Ad rationem contrarię ſententię. Reſpondeo verbum, legere, poſitũ in conſtitutione Alexandri, idem eſſe, ac ſtudere, tum quia aliquando ſic vulgo accipitur. Tum quia Honorius III. ita interpretatus eſt.

10 Quinto dubium eſt, vtrum peccet, vel excommunicationem incurrat is, qui leges, vel phyſicam docet coram religioſo.

Reſpondeo negatiuè, niſi fortè religioſus habitum dimiſerit, vt infra explicabo; Et hæc circa primam actionem.

Secunda actio, ſeu potius omiſſio in hoc textu prohibita eſt, non reuerti intra duos menſes, vt patet ex vtroque textu ſupra citato.

11 Sed modo dubium eſt primo, vtrum religioſus, qui clauſtro exiit animo audiendi leges, vel phyſicã, liber ſit ab excommunicatione, ſi intra duos menſes redeat.

Reſpondeo affirmatiuè. Ratio eſt, quia cenſura ſub conditione lata nõ incurritur, non adimpleta conditione, hæc autem excommunicatio lata eſt ſub conditione, niſi religioſi ad clauſtrum intra bimeſtre redeant, ibi, *ſi vero exierint, & ad clauſtrum ſuum infra duorum menſium ſpatium nõ redierint, ſicut excommunicati ab omnibus euitentur*. eodem pacto intelligẽ-

dum

dum eſt, cap. ſuper ſpecula,) in quo Honorius III. ad tollendas varias quorundam opiniones clarioribus verbis eandem excommunicationẽ ipſo facto iniunxit; ita communiter DD. quamquam non improbabiliter ſuſtineri poteſt religioſos ſolo egreſſu excommunicationem incurrere ob verba textus in cap. ſuper ſpecula cit. ibi, *nos volentes, vt de cætero ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant.* Verum reſponderi poteſt excommunicationem ipſo facto incurrere niſi intra bimeſtre redierint: hoc enim ſpatium ibi non excluditur, cum Honorius referat cõſtitutionem Alexandri, & illam non reuocet ſed confirmet, & clarius indicet excommunicationem ipſo facto incurri, lapſo ſcilicet bimeſtri, iuxta conſtitutionem Alexandri, quam ipſe refert.

12. Secundo dubium eſt, à quo die computandum ſit ſpatium duorum menſium, intra quod ſi religioſi ad clauſtrum non redierint, excõmunicatione ligantur. Reſpondet gloſſa in cap. ſuper ſpecula verſ. duorum, computandum eſſe à tempore ſcientiæ huius conſtitutionis, ſiue publicationis.

S. Antoninus 3. parte tract. 24. ca. 52. & alij putant numerandum eſſe à die qua religioſi leges, vel phyſicam audire incipiunt; cum enim egreſſus à monaſterio non ſit interdictus, niſi per ordinem ad auditionem prædictarum facultatem, metiẽdum videtur tempus à die, qua religioſi dictas facultates audire incipiunt.

Ego vero cum probabiliori, & communiori DD. ſententia exiſtimo tempus cõputandum eſſe à die, qua religioſus egreditur ad præfatas ſcientias audiendas. Ratio eſt, tum quia ſpatium inchoandum eſt à tempore tranſgreſſionis; trangreſſio autem inchoatur ab ipſomet egreſſu à Monaſterio. Tum quia in textu dicitur, *Si exierint, & infra duorum menſium ſpatium non redierint*, clare igitur indicatur initium ab exitu è Clauſtro deſumendum eſſe. Ita Panorm. cap. ſpecula n. 8. Suarez loco cit. nu. 16. Filiucius loc. cit. nu. 129 Sairus lib. 3. cap. 33. nu. 4. Sanctarellus loc. cit. nu. 20. Angelus, Silueſt. Tabiena, & alii apud præcitatos Doctores.

13 Subiectum iſtius cenſuræ ſunt omnes, & ſinguli religioſi exeuntes è clauſtro ad præfatas facultates audiendas, niſi intra duos menſes redierint. Ratio eſt, quia in cap. non magnopere dicitur, *ſtatuimus, vt nulli omnino poſt votum religionis &c.* quæ loquendi forma generaliſſima eſt.

Hinc ſequitur primo huic cenſuræ ſubijci religioſos, non ſolum antiquarum, verum etiam recentiorũ Religionum. Ratio eſt, quia etiam iſti ſunt veri religioſi, & lex ſemper loquitur, ac acceſſores afficit. Ita Sanchez, & alij, quos retuli puncto ſecundo de excommunicatione lata contra Religioſos habitum ſuæ religionis dimittentes.

Secundo, Patres Societatis Ieſu, ſi contra iſtam conſtitutionem delinquant, in excommunicationem incidere, quia ſunt veri religioſi, vt patet ex conſtitutione Greg. XIII. quæ incipit, *Aſcendente*. Suarez nu. 9. Filiucius nu. 127. Sanchez lib. 6. cap. 8. nu. 74.

14 Tertio nouitios ab hac cenſura immunes eſſe, tum quia non ſunt propriè loquendo religioſi. Tum quia

quia magnoperè loquitur de religio ſis poſt factam profeſſionem.

25 Quarto habentem votum ingrediendi religionem non incidere in hanc cenſuram, quia nondum eſt religioſus; conſequenter neque oneribus religioſorum afficitur.

Obijcies in cap. non magnopere citato, non ſolum fertur excommunicatio contra religioſos profeſſos, verum etiam contra habentes votũ religionis, ibi, vt nulli poſt factum votum religionis, & poſt factam in aliquo loco profeſſionem. Ergo habentes votum religionis incidere poſſunt in hanc cenſuram.

Reſpondeo illa verba eſſe Synonima, & ſequentia apponi ad declaranda magis præcedentia. Alias reſponſiones afferunt Suarez nu. 9. & Panormitanus, quæ apud ipſos videri poſſunt ſi lubet.

26 Sed modo dubium ſupereſt, vtrum ſuperior religioſorum poſſit in hac re cum ſuis religioſis diſpenſare. Reſpondeo negatiuè. Ratio eſt, tum quia inferior non poteſt in lege ſuperioris diſpenſare, niſi diſpenſandi facultas ei concedatur. Tum quia in textu dicitur, nulli omnino permittantur exire, vbi notanda eſt illa dictio, omnino, quæ diſpenſationem prohibere videtur. Imo illa verba directe ad Prælatos religioſorum diriguntur, & prohibitionem continent permittendi, quemquam exire ad præfatas facultates audiendas; ipſi tamen ſuperiores permittentes religioſos exire non incurrunt excommunicationem ipſo facto latam; quia in præfatis textibus contra ipſos non extat huiuſmodi excommunicatio.

QVARTA PROPOSITIO.

27 Abſolutio iſtius excommunicationis Summo Pontifici reſeruata non eſt, quia nullibi reſeruata reperitur; conſequenter regulis generalibus, quas tradidi de cenſuris in genere, ſtandum eſſe cenſeo.

PVNCTVM VIII.

An etiam Magiſtri, ſeu Doctores ligentur excommunicatione docendo Religioſum leges, vel medicinam, aut in ſcholis retinendo.

1 *Afferuntur textus, in quibus iſta cenſura continetur.*

2 *Enumerantur actiones ſub excommunicatione prohibitæ.*

3 *Docens ſcienter leges, vel phyſicam religioſum profeſſum poſt dimiſsionem habitus excommunicationem incurrit.*

4 *Quænam conditiones requirantur ad ad iſtam excommunicationem incurrendam.*

5 *Legum nomine quid intelligatur.*

6 *Doctor, ſeu magiſter detinens religioſum in ſuis ſcholis, qui habitũ dimiſit excommunicationem incurrit, etiamſi eum non doceat.*

7 *Retinere aliquem in ſcholis quiſnam dicatur.*

8 *Ad incurrendam iſtam excommunicationem ſufficit actio docendi, vel retinendi.*

9 *Doctor, ſeu magiſter retinens in ſuis ſcholis religioſum habitu exutum non ligatur excommunicatione ſi eum retineat dũ lectio non habetur.*

10 *Doctor, ſeu magiſter docens aliquos dum nouit religioſum in domo propinqua ipſum audire non ligatur excommunicatione.*

11 *Doctor, ſeu magiſter quidnam facere*

re teneatur dum aduertit religioſum adeſſe in ſua ſchola, qui dimiſſo habitu intendit ipſum audire.

11 *Aſſignatur ſubiectum iſtius excommunicationis.*

13 *Retinens religioſum poſt dimiſſum habitum in ſuis ſcholis non afficitur excommunicatione ſi retinens non ſit Doctor.*

14 *Magiſtri, & Doctoris nomine quid intelligatur.*

15 *Iſta excõmunicatio reſeruata nõ eſt.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 MAgiſtri, ſeu Doctor. qui religioſum, poſtquam dimiſit habitum, medicinam, aut leges docere, aut in ſcholis retinere præſumunt, excommunicationis pena ipſo facto puniuntur; nam in capit. vt periculoſa, ne cler. vel monach. in 6. duplex habetur excõicatio.

Prima eſt contra ipſos religioſos, qui habitum ſuæ religionis temerè dimittere, vel ad ſtudia litterarum ſine licentia Prælati, & conſilio Cõuentus, vel maioris partis eiuſdem accedunt, & de hac excommunicatione ſupra diſſerui.

Secunda eſt contra magiſtros, ſeu Doctores, *qui religioſos habitu ſuo dimiſſo, legem, vel phyſicam audientes ſcienter docere, aut in ſcholis ſuis præſumpſerint retinere.* Hæc ſunt ipſiſſima præfati capitis verba.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 ACtiones ſub præfata excõicatione prohibitæ ſũt duæ.

3 Prima eſt ſcienter docere leges, vel phyſicam, id eſt medicinam præfatos religioſos profeſſos, qui ſuæ religionis habitum dimiſerunt, & hoc verum eſt ſiue doceantur in ſcholis, ſiue extra ſcholas, quia in hoc cap. excommunicantur abſolutè docentes huiuſmodi religioſos. Quoad retinentes vero exigitur, vt in ſcholis retineãt; vt bene Archid. Franc. Io. Andreas, & alij in expoſitione huius textus, quibus adhæret Sanc. in op. mor. li. 6. c. 8. n. 94.

Hinc colligi poteſt primo, eum, qui præfatas ſcientias docet religioſum, qui habitum non dimiſit, non incidere in excommunicationem iſtius Canonis.

Secundo eum non affici hac pœna, qui religioſum, poſtquam habitum dimiſit, docet Theologiam, aut alias facultates, quæ nomine legum, vel medicinæ non veniunt.

Tertio eum non ligari vinculo excommunicationis, qui religioſũ profeſſum docet, quem ignorabat habitum dimiſiſſe, ſiue ignorantia ſit iuris, ſiue facti, ſiue ignorantia ſit craſſa, & ſupina, ſiue etiam affectata, licet multi DD. de ignorantia affectata oppoſitum valde probabiliter ſentiant. Ratio iſtarum illationum eſt, quia Summus Pontifex in præcitato cap. requirit, vt religioſus habitum dimiſerit, ibi, *habitu ſuo dimiſſo*; præterea, vt magiſter doceat illum leges, vel medicinam, ibi, *leges, vel phyſicam*; denique, vt magiſter ſcienter doceat, ibi, *ſcienter docere*; Is autem dicitur ſcienter docere, qui non laborat ignorantia iuris, vel facti, etiamſi forte religioſus ea laboret. Is autem non dicitur ſcienter docere, qui aliqua ignorãtia laborat, niſi fortè adſit ingens temeritas, vt ſi Doctor probabiliter ſuſpicetur, & nolit veritatẽ certo inquirere. Ita Nauar. in manuali cap. 27. n. 134. verſ. 17. Caietanus verb. excommunicatio cap. 61. Suarez d. 23. ſect. 4. nu. 39. Filiucius tract. 14.

cap. 4.

Digitized by Google

cap. 4. quæſito 11. numero 63. Saitus cap. 35. nu. 5.

4 Hinc facilè colligi poteſt ſolutio illius difficultatis, qua quæritur, quænam conditiones requiruntur, vt aliqua ex præfatis actionibus ſufficiat ad incurrendam cenſuram huius capitis. Reſpondeo tres conditiones requiri. Prima eſt, vt magiſter doceat religioſum medicinã, aut leges. Nomine autem legum intelligendum puto ius Ciuile, non autẽ canones, quia iſtorum ſtudium non dedecet religioſum.

Secunda, vt ſcienter doceat, vel retinere præſumat in ſcholis ſuis, vt dicetur in explicatione ſecundæ actionis.

Tertio, vt religioſus, qui docetur vel retinetur, habitum dimiſerit; ita communiter DD. Contra gloſſam hic verbo dimiſſo.

Ex quo ſequitur eum, qui docet, vel retinet religioſum apoſtatam, à quo habitus nondum fuit dimiſſus, vinculo huius excommunicationis non obſtringi, quia deficit tertia conditio.

Dices ipſe religioſus, qui ad huiuſmodi ſtudia accedit ſine ſui Prælati licentia ligatur excommunicatione, etiamſi habitum non dimiſerit, cap. vt periculoſa cit. Ergo etiam illa obſtringitur Doctor, qui eum admittit, cum delicto ipſius cooperetur.

Reſpondeo negando conſequentiam; niſi præfatus religioſus denunciatus ſit excommunicatus; nã poſt Concilium Conſtantienſe non incurritur excommunicatio participando cum excommunicato tolerato, vt alibi dictum eſt, & infra etiam fuſius oſtendam.

Dixi, niſi ſit denunciatus: nam ſi denunciatus ſit ob iſtud crimen, excommunicationẽ incurrit: quia participat in crimine criminoſo. cap. nuper. de ſentent. excomunic. Ita Nauar. cap. 27. num. 134. Suarez num. 36. Sanchez lib. 6. cap. 8. nu. 90. & alij. Immo in tali euentu ſi doceat huiuſmodi excommunicatum, poſt dimiſſum habitum, duplicem excõmunicationẽ incurrit, vnam in c. nuper, & alterã in hoc textu c. 2. ne cle. vel Monac. vt bene Sanchez loc. cit.

6. Secunda actio eſt, præſumere præfatum religioſum in ſuis ſcholis retinere, etiamſi non doceatur: nam textus iſtam actionem prohibet, ibi *aut in ſcholis ſuis præſumpſerint retinere.*

7. Sed modo dubium eſt, quiſnã dicatur aliquem in ſcholis retinere.

Reſpondent Suarez num. 41. & Filiucius loc. cit. illum diu retinere qui aliquem poſitiuum influxum, ſeu concurſum exercet, rogando, conſulendo, defendendo ſua auctoritate, & fauore, aut aliqua violentia.

Ego vero cenſeo illum dici retinere, qui locum in ſuis ſcholis concedit, ſeu eum in ſcholis ſuis commorari permittit, cum alioquin poſſet expellere, eique cura ſcholæ incumbat. Quamobrem magiſter ſcholæ, in qua præcepta medicinæ, aut iuriſprudentiæ traduntur, ſi præfatũ religioſum in ſua ſchola excipiat, aut in ſchola exiſtere permittat, in hanc cenſuram incidit.

Idem dicendum arbitror de rectore ſcholarum, qui prædictum religioſum non expellit: nam ipſe ad hoc tenetur ex officio, vt bene Sanchez lib. 6. cap. 8. num. 97. & Suarez loc. cit. Hoc tamen intelligendũ eſt modo ipſe ſit Doctor: nam in textu

ſermo eſt tantummodo de Doctoribus, & magiſtris, vt bene Suarez n. 41. & Sanchez num. 92.

8. Sed modo dubium eſt, primo vtrum ad incurrendam huius canonis excommunicationem requiratur, vt adſit vtraque actio docendi, & retinendi, vel alterutra ſufficiat.

Reſpondeo alterutram ſufficere, quia textus diſiunctiuè loquitur. Quamobrem retinens huiuſmodi religioſum in ſuis ſcholis ligatur hac cenſura, etiamſi eum non doceat; ſicut etiã eadem afficitur, qui docet, ſed non expellit, dum hoc onus ipſi non incumbit; hic enim nõ incurrit, eo quod retineat, ſed quia docet, vt accidit in aliquibus Collegijs, in quibus cura recipiendi, vel expellendi non pertinet ad magiſtrum, ſed ad Rectorem, ſeu Doctorem Academiæ, vt bene Suarez nu. 41. Filiucius num. 30. Sanchez loco cit. num. 63.

9. Secundo dubium eſt, vtrum retinens in ſuis ſcholis præfatum religioſum, dum lectio non habetur, incidat in hanc cenſuram. Reſpondeo negatiuè. Ratio eſt, quia in textu excommunicatur magiſter, vel Doctor docens, vel retinens religioſum audientem leges, vel medicinã, audiri autem non poteſt, qui non loquitur.

10. Tertio dubium eſt, vtrum magiſter, qui aliquos docet incidat in excommunicationem, dum nouit religioſos in domo ſcholis propinqua ipſum audire.

Reſpondeo negatiuè, tum quia dicitur quaſi per accidens docere, quantum eſt ex ipſius voluntate. Tũ quia impedire non poteſt, ne in domo illa exiſtant. Ita gloſſa, Archid. Ioannes Andreas, & alij DD. hic Syluester, & Tabiena locis cit. Sanchez num. 95.

11. Quarto dubium eſt, quid facere teneatur Doctor, ſeu magiſter, dum aduertit aliquem religioſum in ſua ſchola adeſſe, qui dimiſſo habitu intendit ipſum audire.

Reſpondeo cum Syluestro verb. excommunicatio 9. caſu 26. quæſito 3. num. 57. Tabiena excommunicatio 5. caſu 23. quæſito 4. & alijs contra Sanchez, Suarez, & alios locis proximè citandis, magiſtrum volentem lectionem ſuam proſequi, poſſe huiuſmodi religioſum aliqua vi expellere, præciſo tamen ſcandalo, aut alio graui periculo. Ratio eſt, quia ius prohibet illum admitti, Ergo tacitè facultatem concedit expellendi. Si ergo alia ratione expelli nequeat, quam aliqua vi, licitum videtur aliquam vim adhibere ad huiuſmodi religioſum expellendũ. Quod ſi religioſus admonitus exire nolit, aut ſine ſcandalo, vel graui periculo expelli nequeat, lectio dimittenda eſt, quia ſub excommunicatione vetitum eſt huiuſmodi religioſum docere. Contrarium docent Sanchez num. 98. & ſeq. Suarez nu. 40. Filiucius nu. 63. & alij. Vide quæ tradidi in tract. de cenſuris in genere diſp. 2. q. 2. puncto 3. §. 1. nu. 11. & ſeq. & §. 2. num. 12.

Obijcies ad incurrendam iſtam excommunicationem requiritur, vt magiſter ſcienter doceat præfatum religioſum. Doctor, autem, qui ſuã adhibuit diligentiam ad expellendum religioſum, non dicitur ſcienter illum docere, dum ſuam lectionẽ proſequitur ad docendos alios, ſed dicitur permittere, & tollerare. Sciẽtiæ enim requiritur, vt adſit plenum & perfectum voluntarium: hoc autem

gem non adeſt, dum magiſter conatus eſt expellere, illumque quaſi nolens permittit.

Reſpondeo magiſtrum ſcienter, & voluntariè docere: cum enim nõ laboret ignorantia iuris, vel facti, & poſſit cõmode deſiſtere, tenetur deſiſtere, & non deſiſtendo dicitur ſcienter admittere, & eſt ſufficienter cõtumax contra præceptum: Ita Syluester, & Tabiena locis cit. Roſella verb. excommunicatio 1. caſu 16. nu. 8. & alij apud Sanchez cõtra ipſum Sanchez nu. 9. & Suarez loc. cit. num. 40.

TERTIA PROPOSITIO.

12 SVbiectum iſtius excomunicationis, ſunt magiſtri, ſeu DD., qui religioſũ habitu ſuo dimiſſo, legem, aut medicinam audientem ſcienter docere, aut in ſcholis ſuis retinere præſumunt. Hæc propoſitio patet ex dictis in ſecunda.

13. Sed modo dubium eſt primo, vtrum, qui retinet aliquem in ſuis ſcholis ligetur ex communicatione; etiamſi retinens non ſit Doctor. Reſpondeo non ligari niſi ſit Doctor, aut magiſter illius ſcholæ, in qua præfatus religioſus docetur, vel retinetur: in textu enim ſermo eſt tantummodo de magiſtris, ſeu DD.

14. Secundo dubium eſt, quid nomine magiſtri, & Doctoris hoc in loco intelligatur. Reſpondet Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 8. n. 96. idem ſignificari ſub vtroque nomine; conſequenter Doctorem in hoc loco dici magiſtrum docentem, non vero inſignitum gradu doctoratus, niſi ſimul doceat. Ratio eſt, Tum quia verſamur in materia pœnali, quæ reſtringenda eſt, & nõ amplianda, quantum verba patiuntur: Illa autem verba DD., ſiue magiſtri patiuntur hanc reſtrictionem; quia dictio illa, ſiue, intelligi poteſt declaratiuè, & non ſtat diſiunctiuè, vel amplificatiuè, L. ſi quis; ita ff. de aur. & argent. legatis; conſequenter facit hunc ſenſum, docens, ſiue ſit inſignitus doctoratu, ſiue ſit ſimplex magiſter, afficitur excommunicatione, docendo præfatos religioſos. Hoc pacto intellexiſſe videtur gloſſa hic Nauarr. cap. 27. num. 134. & alij quamplures, qui ſolius Doctoris mentionem fecerunt, explicantes hunc textum. Tum quia in textu dicitur, aut in ſcholis ſuis præſumpſerint retinere; ſcholæ autem non ſolent eſſe inſignitorum laurea doctoratus, ſed exercentium magiſtri munus; conſequenter ſoli docentes, & magiſtri, in hoc textu comprehendi videntur. Hæc opinio probabiliſſima eſt.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum Suarez loc. cit. num. 39. & 45. & alij non idem ſignificari nomine magiſtri, & Doctoris, ſed nomen Doctoris adhibitum eſſe ad ſignificandum gradum Doctoratus; nomen vero magiſtri ad ſignificandum docendi officium. Ratio eſt, quia materia, licet, pœnalis, explicanda eſt iuxta propriam verborum ſignificationem, nomen autem Doctoris non ſolet adhiberi ad ſignificandum docentem, ſed decoratum laurea Doctoratus; conſequenter ne ſuperflue poſitum cenſeatur, hãc extenſionem admittit, conſequenter alternatiuam, & diſiunctiuam ſignificationẽ facit, ſicut dictio, aut, ex Caualcano de vſufructu mulieri relicto. cap. 9. num. 48. quem refert Ceuedus pract. queſt. ſing. 42. num. 2.

E 2 & Au-

& Auguſtinus Barboſa de dictionibus dict. 324. nm. 2.

Hinc patet reſponſio ad primam rationem in contrarium.

Ad ſecundam Reſpondeo, ſcholas aliquando eſſe docentium, aliquando Doctorum, qui actu non docent, ſed docendi munus in ipſis exerceri curant.

QVARTA PROPOSITIO.

35 Abſolutio præfatæ excommunicationis Summo Pōtifici reſeruata non eſt, quia nullibi reſeruata reperitur.

PVNCTVM IX.

De tranſeuntibus ab vna ad aliam religionem.

Qvinque principaliter explicabo in hoc puncto.

Primo Vtrum licitus ſit tranſitus ab vna ad aliam religionem.

Secundo quo iure, & quibus perſonis competat ius tranſeundi ad aliam religionem.

Tertio quænam conditiones ſeruandæ ſint, dum quis ab vna ad aliam religionem tranſit.

Quarto quos effectus pariat tranſitus ab vna ad aliam religionem.

Quinto quas pœnas incurrat tranſiens ab vna ad aliam religionem.

§. PRIMVS.

Vtrum tranſitus ab vna ad aliam religionem licitus ſit.

1. *Tranſitus ab vna ad aliam religionem, an licitus ſit.*
2. *Nouitiatum, vel profeſſionem an quis ſuſcipere poſſit animo aduolandi ad aliam religionem.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Licitus eſt tranſitus ab vna ad aliam arctiorem religionē, niſi aliud obſtet. Ratio eſt, Tū quia id expreſsè habetur cap. licet. cap. non eſt, cap. ſane, & cap. ſignificatū de regular. Tum quia cuilibet iure naturæ competit ius perfectioris vitæ capeſcendæ, cum hoc pacto melius Deo ſeruiatur, & ſaluti propriæ conſulatur; ita communiter Doctores.

Dixi, niſi aliud obſtet, quia ſi aliqua ſubſit circunſtantia prohibens ingreſſum, non licebit ingredi; mutatis enim circunſtantijs mutantur etiam obligationes, quamobrem ſi ex tranſitu religioſi ad aliam religionem graue ſequatur ſcandalum, ſeu notabilem famæ iacturam religio patiatur, non licebit religioſo ad aliam religionem aduolare.

Obijcies primo, tranſitus ab vna ad aliam religionem aduerſatur præcepto Apoſtoli 1. Corinth. 7. *quiſquis in vocatione, qua vocatus eſt, permaneat.* Ergo huiuſmodi tranſitus licitus non eſt. Reſpondeo primo, illa Apoſtoli verba non continere præceptum, ſed conſilium; faciens autem contra conſilium non peccat.

Illud enim eſt aliquid eſſe de præcepto, aliud de conſilio. Reſpondeo ſecundo illa Apoſtoli verba intelligenda eſſe cum hac tacita conditione, niſi iuſta ſubſit cauſa tranſeundi, ſeu niſi perfectior vitæ ſtatus eligatur.

Obijcies ſecundo Pius Quintus Anno 1569. in quadam conſtitutione, quę incipit, *Quacumq; ſacrarũ*, vetuit recipi, vel retineri fratres alterius Religionis; ſed eos iuſſit remitti ad proprios ordines. Ergo licitus non eſt tranſitus ab vno ordine ad alium. Reſpondeo primo præfatam Pij V. conſtitutionem intelligi poſſe de illis, qui non petita licentia tranſeunt. Ita Rodriquez quæſt. regular. tom. 3. q. 52. art. 8. Reſpondeo ſecundo intelligi de tranſeuntibus virtute priuilegiorum, quibus nonnullæ Religiones gaudebant; nam ipſe huiuſmodi priuilegia abſtulit, & virtute illorum neminem ad alium ordinem tranſire permittit; non tamen facultati iure communi conceſſæ derogauit, vt colligitur ex illis verbis, *vigore huiuſmodi priuilegiorum tantum, & præter iuris communis diſpoſitionem*. Ita Sãchez in opere in opere morali lib. 6. ca. 7 num. 2.

2 Sed modo dubium eſt, Vtrum licitum ſit alicui nouitiatum, vel profeſſionem ſuſcipere animo firmo, vel dubio tranſeundi ad aliam religionem, cum ſtudiorum curſum perfecerit, vel ad præsbyteratus ordinem promotus fuerit. Reſpondeo poſſe quidem ad arctiorem religionem tranſire; ſed grauiter peccare ingrediendo religionem, vel profitendo cum præfata firma, vel dubia intentione.

Quod adhuc arctionem religionē ingredi poſſit. Ratio eſt, quia ius maioris perfectionis capeſcendæ nondum ſublatum fuit; delictum enim non tollit ius maioris perfectionis: ſed potius obligationem arctioris vitæ capeſcendæ inducit.

Quod vero grauiter peccet ingrediendo, vel profitendo cum præfata intentione. Ratio eſt, quia decipit religionem in re graui; ſicut grauiter peccat vir matrimonium contrahendo cum intentione aduolandi ad religionem intra bimeſtre, vt patet ex dictis de matrimonio. Addo præfatum religioſum, qui eo animo ingreſſus, vel profeſſus fuit, teneri ad reſtitutionem expenſarum, quas Monaſterium fecit in ipſo alendo; nam ex peccato contra iuſtitiã cum damno alterius conſurgit obligatio reſtituendi. Verum tamen eſt, præfatum religioſum poſſe in reſtitutione expenſarum detrahere æſtimationem laboris, & miniſterij in vtilitatem Monaſterij exhibiti, dum Monaſterium eo miniſterio indigebat, & totidem expenſas feciſſet pro alio miniſtro; tunc enim admitti poteſt quædam compenſatio, & Monaſterium in hac parte nullũ patitur damnum. Secus ſi Monaſterium id miniſterium præſtitiſſet per alium eiuſdem religionis miniſtrũ abſque his expenſis, adhuc enim monaſterium patitur damnum, vt bene Sanchez in opere morali lib. 6. c. 10. num. 2.

Obijcies, nouitius, qui bona fide ingreſſus eſt, ſi poſtea recedat à religione, non tenetur ſoluere expenſas in ſuis alimentis à Monaſterio factas. Ergo neque tenetur, qui nouitiatum inchoauit animo recedendi, cum par ratio videatur, nec magis peccaminoſa ſit intentio, quã

Digitized by Google

factum ipſum, ſeu quam ipſe deſceſſus à Monaſterio. Reſpondeo negando conſequentiam, ratio diſparitatis eſt, quia ingrediens cum animo recedendi decipit religionem, illique iniuſtè damnum infert; conſequenter obligatur ad reſtitutionem, qui vero bona fide ingreditur, nullum decepit; ſed vtitur iure ſuo, exeundo; cuilibet enim nouitio ius competit libere egrediendi; non poſſet autem libere egredi, ſi ad expenſas teneretur; frequenter enim in Monaſterio detineretur, prætextus expenſarum nũdum ſolutarum. Adde quod ſicut nouitius non poteſt mercedem laboris, valorem expenſarum excedentis, exigere; ita neque obligatur expenſas monaſterio reſtituere, etiamſi nouitiatus tẽpore nihil lucratus ſit. Ita Leſſius verb. Religio 5. quæſito 8. Emman. Sà eod. ver. nu. 8. Rodriquez tom. 3. q. 15. art. vlt. Sanchez loco cit. n. 4. Azor. 1. parte libro 12. capit. 3. quæſito 6.

Hoc tamen iure merito limitatur à Sanchez, niſi aliter conuentum ſit, vt in cænobijs monialium contingere conſueuit; quamobrem ſi pactum initum eſt, vt expenſæ nouitiatus Monaſterio ſoluantur, nouitia ad illarum ſolutionem obligatur, nulla ratione habita miniſterij ab ipſa, tempore nouitiatus exhibiti. Ratio eſt, tum quia pactum ſoluendi expenſas ſimpliciter inierũt. Tum quia monaſterium non videtur deterioris conditionis domino conducente famulum; dominus autem frequenter cõuenire ſolet cum famulo, vt expenſas primi anni ſoluat nulla ratione habita miniſterij ab ipſo famulo eo anno exhibendi, vt patet ex dictis de contractibus, dum loqueret de ſtipendio famulorum.

Hinc patet primo differentia inter eum, qui religionem ingreſſus, vel profeſſus eſt, cum animo certo, vel dubio exeundi, & inter illum, qui bona ſide ingreſſus fuit; quod ille grauiter peccat, & tenetur ad reſtitutionem damni; hic vero non peccat grauiter, neque tenetur ad reſtitutionem, etiamſi poſtea in religione per aliquod tempus perſiſtere intendat, donec ſtudiorum curſum peregerit, aut donec commoda, & opportuna occaſio ſeſe obtulerit; in hoc enim caſu non decipit monaſterium, ſed vtitur iure ſui ſtatus; nec monaſterium ob id cenſetur rationabiliter inuitum, cum fieri poſſit, vt præfatus religioſus, ingreſſum differendo, propoſitum mutet, & in eadem religione perſeueret.

Secundo patet differentia inter illum, qui cum animo exeundi ingreſſus, vel profeſſus eſt, & inter illũ, qui ingreſſus, vel profeſſus eſt cũ animo quidẽ perſeuerãdi, addita tamẽ conditione, niſi Deus tranſitum ad arctiorem religionem inſpirauerit; in primo enim caſu peccat, & tenetur ad reſtitutionem, non vero in ſecundo, quia prefata conditio non aduerſatur intentioni recipiẽtium, & tacitè ſubintelligitur, etiamſi expreſſa non fuiſſet; eadem autem videtur ratio expreſſi, & taciti. Ita Sanchez in opere morali li. 6. cap. 7. numero 17.

§. SE-

§. SECVNDVS.

Quo iure, & quibus perſonis competat ius tranſeundi ad religionem arctiorem.

1 *Tranſitus ad arctiorem religionem conceditur non ſolum iure humano verum etiam iure naturali diuino.*

2 *Tranſitus ad arctiorem religionem conceditur omnibus religioſis.*

3 *Religioſi etiam conuerſi, vel oblati tranſire poſſunt ad arctiorem religionem.*

4 *Monialis tranſire poteſt ad arctiorem religionem.*

5 *Conuentus totus tranſire poteſt ad arctiorem religionem.*

6 *Prælatus religionis aduolare poteſt ad perfectiorem religionem.*

7 *Epiſcopus regularis tranſire poteſt ad arctiorem religionem petita prius à Summo Pontifice licentia.*

8 *Epiſcopus regularis an poſſit renunciato Epiſcopatu tranſire ad laxiorẽ religionem.*

9 *Parochus fieri poteſt religioſus abſq; diſpenſatione.*

10 *Tranſiens ab vna religione ad aliam* [redacted] *tenetur nouum peragere nouitiatum.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 TRanſitus ad arctiorẽ religionem, non ſolum conceditur iure humano cap. licet de regul. verum etiam iure naturali diuino, nam iure naturali diuino cuique cõpetit ius vacandi maiori perfectioni, & votum ſuum in melius commutandi; cum enim votum non ſit impeditiuum maioris boni, ſequitur quemlibet poſſe votum in melius commutare, & perfectiorem vitæ ſtatum ſectari; hoc enim gratius eſt Deo, in cuius cultum, & honorem res promiſſa fuit. Neque obſtat Prælato prioris religionis acquiſitum eſſe ius ob præcedentem profeſſionem, cui iuri non poteſt religioſus propria auctoritate derogare. Reſpondeo enim illud ius acquiſitum non fuiſſe Prælato propter ipſum Prælatum, ſed propter Deum; conſequenter in commutatione voti, quæ contingit tranſeundo ab vna in aliam religionem, habenda eſt ſolum ratio Dei, non autem Prælati. Ita Caietanus 2.2. quæſt. 88. art. 12. verſ. ad huius euidentiam, Sanchez lib. 6. cap. 7. nu. 3. Sanctarellus de Apoſtaſia cap. 8. dub. vnico nu. 8. ad finem verſ. obijcies quarto & n. 33. verſ. dico duodecimo contra Azorium 1. p. lib. 11. c. 17. quæſito 18. & alios.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 QVibuſcunque religioſis cõpetit ius tranſeundi ad perfectiorem religionem. Ratio eſt, quia quilibet facere poteſt, quod Deo gratius eſt, ſed Deo gratior eſt perfectior religio, quam minus perfecta. Ergo quilibet tranſire poteſt ad perfectiorem religionem.

Hoc tamen limitatur, niſi fortè huiuſmodi tranſitus aliquibus interdicatur, vel tranſeundi facultas denegetur, quamuis enim iure naturali diuino cuilibet competat ius tranſeundi ad perfectiorem vitæ ſtatum, nihilominus vſus huiuſmodi in-

iuris iuſtis de cauſis à Summo Pontifice impediri poteſt; vt cauſa vitādi ſcandali, aut quietis religionis, aut quia non conſtat an alia religio ſit perfectior, ea quam deſerit, aut quia iuſtam habet dubitandi rationem, religioſum aduolantem ad aliam religionem non duci bono; ſed prauo ſpiritu. Satanas enim frequenter in Angelum lucis ſe transformat, & incautos decipit, vt dicitur cap. licet de regul.

Obſerua tamen hanc eſſe differētiam inter eum, cui interdicitur ingreſſus in aliam religionem, & illū, cui denegatur ingreſſus abſolutè, vel ſub conditione non obtentæ à Prælato licentiæ, quod primus validè ingreditur, & ei cenſetur ſolum interdictus ingreſſus, temerè, leuiter, vel cum detrimento prioris religionis factus, vt apertè conſtat ex cap. licet de regular; ſecundus vero, cui denegatur facultas ingrediendi abſolutè, vel non obtenta licentia, non validè ingreditur, niſi licentiā obtinuerit, etiam fortè affectu perfectionis ad illam religionem tranſire intendat; defectus enim formæ ad aliquem actum requiſitæ tollit valorem actus, vt patet in contractu, qui licet, iure naturæ concedente, validè celebrari poſſit inter contrahentes, tamen certa præſcribi poteſt forma, qua prætermiſsa contractus irritus in vtroque foro cenſeatur. Neque obſtat cap. licet citatum, quia loquitur ſolum, dum trāſitus ad aliam religionem interdicitur. Ita Hoſtienſis in præfato cap. licet. Ioannes Andreas Cardinalis, & alij apud Sanchez libro 6. cap. 7. nume. 10.

Ex dictis ſequitur primo, quemlibet religioſum iure communi poſſe ad arctiorem religionem tranſire, vt patet ex ratione in propoſitione allata.

3 Secundo ſequitur non ſolum religioſos Sacerdotes, verum etiā conuerſos, & Oblatos religioni, qui ſcilicet, ſe & ſua bona monaſterio dedicarunt, poſſe ad arctiorem religionem tranſire. Ratio eſt, Tum quia in his omnibus eadem ratio militat. Tum quia non ſunt deterioris conditionis alijs. Tum quia ipſorum oblatio hanc tacitam conditionem habet; niſi melior vitæ ſtatus ſuſcipiatur; hanc enim tacitam conditionem habet quilibet contractus cum homine celebratus, vt docui de voto, & de matrimonio. Ita Panormit. in cap. non eſt de regular. Angelus ver. Monachus nu. 1. Sanctarellus de Apoſtaſia cap. 8. n. 1. Sanchez lib. 6. cap. 7. nu. 9. & alij apud Barboſam in cap. licet nu. 4. de regular. & apud alios præcitatos Doctores.

4 Tertio ſequitur monialem poſſe ad aliam religionem arctiorem tranſire. Ratio eſt, tum quia in ipſa militat eadem ratio. Tum quia iure antiquo poterat. cap. 1. 20. q. 4. Ergo etiam poteſt iure nouo, cum à iure antiquo recedendum non ſit, niſi quatenus iure nouo decernitur. Neque obſtat obligatio clauſuræ, indicta à Concilio Trid. ſeſſ. 25. c. 5. & à Pio V. in motu, qui incipit, *Decori*. Reſpondeo enim Concilium non loqui de tranſeuntibus ad perfectiorem religionem. Quamobrem monialis poteſt ad arctiorem religionem tranſire, petita prius à Superiore Ordinario licentia, etiamſi fortè non obtineatur: Concilium enim in hoc caſu non loquitur. Ita Rodriquez quæſt. regular. quæſt. 52. art.

-art.*6*. Sanch. loco cit. nu. *6*. Nauar. conſil. 5. de ſtatu Monachorum n.3 & *6*. Sacra Cardinalium Congregatio in vna Nannaten. 16. Ianuarij 1615. Barboſa in cap. licet nu.3. de regular. Sanctarellus de Apoſtaſia cap.8. nu. 37. & alij, quos referam quæſt. ſequenti puncto 8. num. 11. contra Azorium 1. par. lib. 13. cap. 8. quæſito 1. ſub initium.

5 Quarto ſequitur totum conuẽtum poſſe arctiorem religionem adire. Tum quia quę ratio eſt partis ad partem, eadem eſt totius ad totum. L. quę de tota ff. de rei vendicat. Tũ quia id fieri ſupponitur in cap. recolentes. Verſ. cæterum, de ſtatu Monach. Neque obſtat cap. vnicum de religioſ. domib. in *6*. & cap. ſicut de exceſſibus Prælat. Reſpondeo enim in his textibus non prohiberi tranſitum perſonarum ad arctiorem religionem; ſed tranſlationem locorũ, ſeu vnionem duplicis Monaſterii. Ita Rodriquez tom.3. quæſt.52. art. *6*. Sanchez loco citato numero 7. & alij.

6. Quinto Prælatum religionis poſſe inſtar cęterorum ad arctiorẽ religionem tranſire, modo Prælatus non ſit immediatè ſubditus Põtifici, vt Generalis; hic enim petere debet licentiam à Pontifice, qua denegata non poteſt tranſire, alioquin reuocari poſſet cap. ſi Abbas de elect. in *6*. Papa vero petenti licentiam non reſpondente, tranſire poſſet ad religionem, quia licentiã ei denegaſſe non præſumeretur. Ita Syluester verb. Religio 4. quęſito 3. Azorius. 1. parte lib. 12. cap. 14. quæſito 7. ad finem Sanchez loco cit. n. 8. & alij apud Barboſam in cap. licet. de regular. num. 5.

7. Sexto Epiſcopum regularem poſſe ad ſtrictiorem religionem trãſire, vt patet ex ratione generali potere tamen debet licentiam à Papa quia in cap. licet de regular. generaliter vetitum eſt, Epiſcopis ad religionem trãſire abſque facultate Papæ. Ita Sylueſter Azor. Sanchez, & alij. Ob id in tractatu de voto dixi votum, quo Epiſcopi vouerunt ingreſſum religionis intelligẽdum eſſe cum hac conditione, ſi Pontifex ingrediendi facultatem conceſſerit. Ita Suarez tom. 1. de relig. lib. 3. de voto cap. 4. num. 8. Azor. 1. parte lib. 11. cap. 16. quęſito 2. Sanchez in opere morali lib. 4. cap. 25. num. 36. & alij.

Idem dic de Epiſcopo, qui de licentia Papæ Epiſcopatui renunciauit; hic enim cum immediatè Summo Pontifici, inſtar Prælatorum exemptorum ſubiectus ſit quamdiu in ſæculo viuit, non poteſt ſine licentia Papæ ad religionem accedere. Si vero iam redijt ad ſuam religionem & poſtea velit ad arctiorem tranſire ſatisfaciet patendo licentiã ſuorum Superiorum, inſtar Prælati religionis de quo egimus illatione præcedenti.

8. Septimo Epiſcopum, qui renũciato de licentia Papę Epiſcopatu non vult ad priorem religionem redire, non poſſe ad laxiorem tranſire. Ratio eſt, quia licet non teneatur redire ad priorem religionem; ſubtractus enim fuit à regulari obſeruantia (quamuis ad illam rediui poſſit à Papa, cum ei ex obedientiæ voto obedire teneatur, vt bene Vaſquez 1. 2 diſp. 165. cap. 8. num. 93. Sanchez in opere morali lib. *6*. ca. *6*. num. 4.) tamen eſt verus religioſus prioris religionis; conſequenter ad laxiorem tranſire non poteſt. Ita

An-

Digitized by Google

Ancharanus Clement. 1. num. 4. de regular. Sanchez cap. 7. num. 8. ad finem, quorum opinio probabiliſſima eſt: ſed mihi probabile videtur poſſe ad laxiorem tranſire, poſito quod nolit ad priorem redire; nam hęc ſecunda religio, quamuis non ſit arctior reſpectu primæ religionis eſt tamen ſtrictior reſpectu ſtatus ipſius Epiſcopi: conſequenter tranſitus ad laxiorem religionem ei licitus videtur, obtenta prius licentia à Summo Pôtifice, ſicut diximus de prælatis religionis exemptis, nulli ſubiectis; ita in ſimili Bonifacius in Clement. 1. num. 83. de regular.

9. Rogabis primo, Vtrum Parochus fieri poſſit religioſus abſque vlla diſpenſatione. Reſpondeo affirmatiuè. Tum quia quilibet religioſus habet ius tranſeundi ad ſtrictiorem religionem. Ergo à fortiori, qui non eſt religioſus poteſt religionē aſſumere. Tum quia hoc nullo iure prohibetur; Ita Sanchez cap. 7. nu. 21. in reſponſione ad ſecundum.

10. Rogabis ſecundo, Vtrum tranſiens de vna religione ad aliam teneatur nouum peragere nouitiatum in ſecunda religione, ad quam tranſit. Reſpondeo affirmatiuè. Tū quia, qui profeſſionem in aliqua religione facturus eſt, debet illius aſperitates, & onera experiri, tam vt ipſe cognoſcat, an religio ſibi placeat, quā vt ipſamet religio probet, an præfatus religioſus ſuæ religioni aptus ſit, & idoneus; fieri enim poteſt, vt vnus vni religioni idoneus ſit, & non alteri; ſed religioſus prædictas aſperitates, & onera experitur, præuio nouitiatu. Ergo tenetur nouitiatum in ſecunda religione peragere. Tum quia Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. ca. 15. generaliter requirit nouitiatum ante profeſſionem. Ita Rodriquez tom. 3. queſt. 15. ar. 11. Emanuel Sà verb. Religio num. 35. Sanchez in opere morali lib. 5. cap. 4. num. 12. Azor. 1. parte li. 12. cap. 14. quæſito 15. Miranda q. 31 art. 21. Barboſa in cap. licet de regular num. 25. Leſſius lib. 2. c. 41. dub. 13. num. 161. & alij, Contra Sorbum verb. Nouitius verſ. An requiratur integer annus Henriquez lib. 13. ca. 40. num. 2. in Comment. lit. O. & alios.

Obijcies primo Leo X. priuilegium conceſſit tranſeunti ad aliam religionem, vt in ea profiteri poſſit abſq; pręuio nouitiatu, ſi ita viſum fuerit diſcretis monaſterij in quo profiteri intendit. Ergo non indiget nouo nouitiatu. Reſpondeo illam Leonis conceſſionem cenſeri reuocatam in Tridentino, ubi irritatur profeſſio ſine præuio nouitiatu emiſſa.

Obijcies ſecundo non poteſt quis eſſe veteranus, & tyro; ſi autem indigeret alio nouitiatu eſſet ſimul tyro, & veteranus. Reſpondeo non dedecere, vt idem ſit tyro, & veteranus reſpectu diuerſorum; nam erit veteranus ratione primę religionis, tyro ratione ſecundæ, ad cuius profeſſionem admitti cupit, vt fiat illius religionis monachus.

§. TERTIVS.

Quænam conditiones ſeruandæ ſint, dum quis ab vna ad aliam Religionem tranſit.

1 Prima conditio eſt, vt volenti ad aliam religionem tranſit

ſtre interdictus non ſit tranſitus; in iſtis enim de cauſis concedi poteſt priuilegium alicui religioni, vt ipſius religioſi ad aliam religionem tranſire nequeant; quibus autem religioſis vetitum ſit ſub cenſura ad aliam religionem commigrare, aut alios recipere, conſtabit ex infra dicendis puncto vlt. ſect. 2.

Secunda conditio eſt, vt volens ad aliam religionem tranſire, licentiã à ſuperiore petat.

Tertia eſt, vt bono zelo tranſeat, & ſine damno primæ religionis.

Quarta, vt tranſeat ad religionẽ arctiorem, de his ſingulis conditionibus ſeorſim agam in ſequentibus difficultatibus, reiecta prima ad pũctum vltimum ſect. 2.

PRIMA DIFFICVLTAS.

Vtrum tranſiens ad aliam Religionem petere debeat licentiam à Superiore, & à quo Superiore eam petere teneatur.

1. *Tranſiens ad arctiorem religionem licentiam à ſuo ſuperiore petere tenetur.*
2. *Tranſiens ad arctiorem religionem tenetur ſuo ſuperiori cauſam tranſitus aperire.*
3. *Prælatus non debet religioſum alterius religionis laxioris admittere dum illi denegatur à ſuo ſuperiore licentia tranſeundi.*
4 *Appellatio quandonam religioni interdicta cenſeatur.*
5. *Religioſus qui licentiam tranſeundi ad aliam religionem obtinuit prius inquirere debet religionem à qua recipiatur antequam monaſterio egrediatur.*
6. *Tranſitus ad arctiorem religionem conceditur petita à ſuperiore licentia etiamſi licentia denegata fuerit.*
7. *Profeſsio in arctiori religione facta valida eſt etiamſi petita, vel obtenta non fuerit licentia.*
8. *Religioſus tranſiens ad aliam religionem, in quanam religione manere teneatur dum lis in hac re ſuboritur.*
9. *Tranſire volens ad arctiorem religionem à quonam licentiã tranſeundi petere debeat.*
10 *Religioſus volens tranſire ad arctiorem religionem non tenetur licentiam à Conuentu petere.*
11. *Monialis volens ad arctiorem religionem tranſire non ſatisfacit petendo licentiam ab Abbatiſſa.*
12. *Tranſeundi licentia ad æqualem, vel laxiorem religionem à quo petenda ſit.*
13. *Quænam cenſeatur iuſta cauſa concedendi licentiam tranſeundi ad laxiorem religionem.*
14. *Summus Pontifex non poteſt ſine cauſa concedere licentiam tranſeundi ad laxiorem religionem.*
15 *Religioſus facultatem habens tranſeundi ad laxiorem religionem non poteſt ingredi religionem equitum militarium.*
16 *Superior concedens licentiam tranſeundi ad arctiorem religionem, non tenetur cauſam conceſsionis iudicialiter cognoſcere.*
17 *Licentia tranſeundi ad aliam religionem valida eſt etiamſi in ſcriptis conceſſa non fuerit.*
18. *Superior religionis an poſsit religioſum aliquem admittere animo dimittendi illum extra monaſterium manere.*

VNI-

Digitized by Google

VNICA PROPOSITIO.

1 Volens ad arctiorem religionem tranſire, licentiam trāſeūdi petere debet; ſic enim expreſsè habetur in cap. licet de regular. ibi, ***Subditus à Prælato cum humilitate & puritate debet tranſeundi licentiam poſtulare, ne bonum obedientiæ contemnere videatur***. Addo volentem ad aliam religionem tranſire teneri ſub mortali licentiam petere. Ratio eſt. Tum quia in cap. licet citato imponitur præceptum petendi licentiā, ibi, *debet tranſeundi licentiam poſtulare*, Verbum autem, debet, iuxta propriam ſignificationem non importat debitum honeſtatis ſed præcepti, vt patet ex cap. ſicut Eccleſia 12. quæſt. 2. cap. oblatæ de appellat. & alibi conſequenter indicat obligationē ſub mortali in materia graui, vt docui de legibus diſp. 1. quæſt. 1. puncto 7. §. 4. num. 6. cum Syluestro, Valentia, Vaſquez. Azorio, & alijs, omiſſis quampluribus alijs apud Sa irum in claui regia lib. 3. cap. 7. n. 27. apud Sanchez in opere morali lib. 6 cap 4. num. 36. & ca. 7. num. 33. apud Salas de legibus diſp. 10. ſect. 9. nu. 49. & 51. apud Sanctarellum de Apoſtaſia cap. 8. dub. vnico. Cum ergo textus in cap. licet vtatur verbo præceptiuo, debet, & res grauis ſit, (omittens enim petere licentiam præſumitur contemnere bonum obedientiæ, & vtramque religionē magnis litibus, & ſcandalis exponere) ſequitur religioſum migrantem ad aliam religionem non petita licentia grauiter peccare per ſe loquendo, ut bene Sanchez lib. 6. cap. 7. nu. 33. Contra Abbatem antiquum verb. nonnullos alios apud Sanchez.

Addo religioſum non ſatisfacere petendo licentiam poſt religionis ingreſſum, quia licentia, quæ ad aliquem actum requiritur, actum ipſum præcedere debet, vt bene Panormit. in cap. licet. num. 11. de regular. Azor. 1. p. lib. 12. cap. 14. quæſito 6. ad finem, Barboſa in cap. licet citato num. 17. Sanch. loco cit. n. 34. & alij.

2. Sed modo dubium eſt, primo Vtrum religioſus volens ad arctiorem religionem tranſire, teneatur ſuperiori, à quo licentiam petit, cauſam tranſeundi ſignificare. Reſpondeo affirmatiuè. Ratio eſt, Tū quia Superior tenetur licentiam concedere volenti ad arctiorem tranſire, ſed non poteſt eam concedere, niſi cognita cauſa. Ergo tenetur cauſam cognoſcere; ſed eam cognoſcere nō poteſt, niſi aperiatur ſibi à religioſo volente arctiorem religionem ingredi. Ergo volens religionem arctiorem ingredi, dum licentiam ingrediendi petit à ſuperiore, debet ei cauſam tranſeundi ſignificare. Tum quia religioſus tranſire non poteſt ad aliā religionem ex leuitate, & temeritate, ductus Angelo Satanæ, qui ſæpe in lucis Angelum ſe transformat. Ergo ſuperiori, cui religioſi ſibi ſubditi cura concredita eſt, conſtare debet ipſum non duci leuitate, & temeritate, alioquin exponeret ſe periculo cooperandi leuitati alterius. Ita Innocentius in cap. licet num. 8. Innocentius ibidē nu. 1. & 2. Sanch. loco citato n. 36.

Ex quo licet inferre primo, ſuperiorem non debere licentiam tranſeundi concedere, non cognita cauſa, cur religioſus, ſibi ſubditus ad aliam religionem tranſire velit. Ita Doctores citati.

Sc-

Digitized by Google

Secundo ſuperiorem religionis non debere alterius religionis ſubditum in ſuam religionem admittere, niſi conſtet ipſum petijſſe licentiam tranſeundi. Ratio eſt, Tũ quia fieri poteſt, vt ille religioſus prauo ſpiritu ducatur. Tum quia credendum non eſt omni ſpiritui, ſed probandi ſunt ſpiritus, inquit Apoſtolus. Tum quia in cap. ſtatuimus 19. quęſt. 3. habetur, ſuperiorem alterius religionis, ad quam religioſus tranſire intendit, non debere illum admittere abſque litteris commendatitijs ſuperioris prioris religionis, ibi, *diſcedentem vero nullus Abbatum, vel Epiſcoporum, nullus Monachorum ſine communi litterarum cautione ſuſcipiat.*

Hoc tamen intelligendum eſt, niſi ſuperiori ſecundæ religionis cõſtet licentiam inique denegari à ſuperiore prioris religionis; tũc enim ſicut licitum eſt ipſi religioſo tranſire ad arctiorem religionem nõ obtenta licentia; ita liberum eſt Prælato ſecundæ religionis illum admittere; Si vero licentia iuſtè denegatur, Superior arctioris Religionis licite non poteſt admittere, vt patet ex ratione ſuperius allata. Imo ſi religioſus probare intendat licentiam ſibi iniuſtè denegari, Superior ſecundæ religionis non poteſt illũ admittere, donec declaratum fuerit licentiam ſibi inique denegari; cognitio autem iſtius cauſæ pertinet ad Prælatum immediatè ſuperiorem illo, qui licentiam denegáuit; nam in huiuſmodi Prælato eminenter continetur facultas inferioris Prælati, & ſicut in alijs cauſis, in quibus ſubditus inique vexatur à ſuo Prælato, poteſt ad alium Prælatum ipſo immediatè ſuperiorem appellare, ita etiam in hoc caſu. Ita Hoſtienſis, Innocentius, Cardinales, Barboſa, & alij in cap. licet citato: quibus adde Sanchez nu. 39. vbi n. 37. cum Syluestro optimè addit præfato religioſo licitum eſſe in hoc caſu ad ſuperiorem appellare, etiamſi in illa religione interdicta ſit appellatio.

4 Tunc enim non cenſetur interdicta appellatio in ijs, quæ pertinent ad ſalutem, ſed in ijs, quæ pertinent ad correctionem, & punitionem.

5 Secundo dubium eſt, vtrum religioſus, qui licentiam tranſeundi ad arctiorem, vel æqualem obtinuit, poſſit ſtatim egredi religione, vel teneatur prius religionem inquirere, in qua recipiatur. Reſpondeo teneri prius religionem inquirere, alioquin obligationem clauſuræ violat. Imo apoſtata vocatur ab aliquibus Doctoribus, cũ recedat à Religione animo non amplius redeundi, & ſub nullius obedientia exiſtat; hoc tamen intelligitur niſi licentiã egrediendi à Prælato obtinuerit, manens adhuc ſub illius obediẽtia, donec ad aliam religionem admiſſus ſit; tunc enim nec clauſuram violat, neque eſt apoſtata, cum de licẽtia Prælati exeat, & ſub illius obedientia degat; ſicque in dubio explicanda eſt licentia, quam Pręlatus ſimpliciter conceſſit prefato religioſo exeunti, quia nõ præſumitur rem illicitam conceſſiſſe. Prælatus tamẽ in hac re magna vti debet prudentia, ne vagandi occaſionem prębeat. Ita Rebuffus in praxi tit. de trãſlat. Monach. n. 8. Rodriquez tom. 3. quæſt. 52 art. 19. ad finem, Sanch. n. 38. Barboſa in cap. licet de regul. Sanct. de Apoſt. c. 8 dub. vnic. & alij.

6 Ter-

6 Tertio dubium eſt, Vtrum religioſus volens ad arctiorem religionem tranſire, poſſit ad eam tranſire, petita, ſed non obtenta licentia. Reſpondeo poſſe, Ratio eſt, tũ quia vbi ſpiritus Dei, ibi libertas, & & qui ſpiritu Dei aguntur, non ſunt ſub lege. Tum quia ſic expreſſe decernitur in cap. licet citato, ibi, *libere poteſt ſanctioris vitæ propoſitum adimplere, non obſtante proterua indiſcreti contradictione Prælati*.

Hoc tamen limitandum eſt primo, modo prius debito tẽpore expectet, an ſuperior ſibi licentiam concedere velit; nam cui onus imponitur petendi conſilij, aut licentiæ, incumbit etiam onus expectandi reſponſum intra debitum tempus cap. cum in veteri, in fine, de elect. Si tamen ſuperior rogatus, vt licentiam intra debitum tempus cõcederet, nihil reſpondit, licitum eſt ſubdito ad arctiorem cõmigrare, vt patebit ex rationibus in ſecunda limitatione afferendis. Ita Syluester verbo religio 4. quæſito 1. notab. 2. Sanchez loco citato num. 35. Azor 1. par. lib. 12. cap. 14. quæſito 5. ver. Quæres poſtquam, Angelus, & alij apud præcitatos Doctores, & apud Barboſam in cap. licet de regular.

Limitandum eſt ſecundo, modo ſuperior licentiam tranſeundi indiſcrete, ſeu iniuſte neget, vt patet ex allatis rationibus; ſuperior autẽ licentiam iniuſtè denegare cẽſetur dum conſtat cauſam ſufficientem non eſſe ad denegandam licentiam, ſeu dum licentiam denegat, nulla aſſignata ratione denegatæ licentiæ, nec cauſam vult afferre, cur eam deneget, poſtquam rogatus fuit, vt cauſam afferret; cum enim religioſus poſſit ad perfectiorem ſtatũ aduolare, & ſuperior licentiam aduolandi concedere teneatur cap. licet citato, ibi, *ſine difficultate, & prauitate qualibet debet tranſeundi licentiam indulgere, ne videatur proprium impedire diuinitus inſpiratum*, ſequitur ſuperiorem præſumi licentiam iniquè denegare, dum cauſam denegandi licentiam recuſat afferre; quando tamen probabile eſt, ſuperiorem iuſtam habere cauſam denegandi licentiam, non poteſt religioſus ad aliam religionem tranſire, ne ſibi ius dicere videatur; ſed ad alium Prælatum ſuo immediato Prælato immediatè ſuperiorem appellare poteſt, vt ſupra dictum fuit.

7 Quarto dubium eſt, Vtrũ profeſſio valida ſit, dum quis ad aliquã religionem tranſit, non petita licẽtia, aut petita, ſed non obtenta. Reſpondeo validam eſſe, ſi profeſſio in arctiori religione fiat; conſequenter roligioſum non poſſe poſt dictã profeſſionem à prima religione repeti, & reuocari, vel ad eam propria ſpontè redire. Ratio eſt, Tũ quia licet in ca. licet, licẽtiã peti præſcribatur nihilominus prohibetur moleſtari, qui bona fide tranſijt, nec irritatur profeſſio aliter facta. Tum quia multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent. Tum quia cuilibet religioſo iure naturæ, competit ius aduolandi ad arctiorem religionem, etiamſi fortè delinquat, in modo non petendo licentiam à Prælato, vel eam per dolum extorquendo. Ita S. Antonin. 3. parte tit. 16. cap. 4. verſ. quod ſi etiam, & alij apud Sanctarellum de Apoſta. c. 8. dub. vnico n. 6. contra Sanchez lo. cit. n. 11. & 89. & ſeqq.

Idem

Idem probabiliter dicendum videtur de illo, qui ex leuitate ad arctiorem religionem tranſijt; hunc enim probabile eſt validè profiteri, cum ipſius votum in aliud ſtrictius, ac Deo gratius commutetur, attenta rei ſubſtantia, & non inſpectis circunſtantijs extrinſecis. Contrarium ſuſtinent Abbas lib. 1. conſi. 95. n. 2. Sanchez loco citato n. 11. Barboſa in cap. licet de regular. Sanctarellus n. 8. verſ. Obijcies tertiò, & alij ferè communiter.

Addo idē probabiliter dici poſſe, ſi Prelatus conſcius leuitatis religioſi, vel illius ignarus facultatem conceſsit tranſeundi ad arctiorem religionem; quamuis enim prælatus immediatus religioſus peccet præfatam licentiam concedendo, nihilominus profeſſio valida videtur; licet Sanchez n. 63. putet profeſſionem, & licentiam irritam eſſe, quia prælatus immediatus non poteſt ius Religioni acquiſitū alienare ſine facultate ſibi à iure conceſſa; Religio autem habet ius in præfatū religioſum. Hic opinioni non libenter adhæreo, quia votum commutatur in maius bonum, & maior arctitudo videtur cauſa ſufficiens concedendi licentiam; etiamſi alia non ſubſit cauſa, vt idē Sanc. n. 64. concedit, loquens de Summo Pontifice: propterea licentia valida videtur, quia ſubſiſtit cauſa finalis licentiæ, quæ eſt tranſitus ad arctiorem religionem, valida etiam videtur profeſſio, quia votum commutatur in maius bonum. Idem dic de illo, qui ad arctiorem religionem tranſit cū detrimento religionis, vt patet ex allatis rationibus, & concedit idē Sanchez nu. 92. cum alijs. Secus dicendum eſt primo, ſi religio, à qua hic tranſit, priuilegium habeat irritans profeſſionem aliter factam, vt per ſe patet. Secundo ſi propria auctoritate, ſeu non obtenta licētia tranſeat ad laxiorem, vel æque arctam; perſpicuum enim eſt ipſius profeſſionem irritam eſſe; cum nullum ius tranſitum ad huiuſmodi religionem concedat, vt benè Sanchez nu. 93. & alij communiter.

8 Quintum dubium eſt in quanam religione manere debeat religioſus, qui non petita licentia ad aliam religionem tranſiuit; ſed lis ſuboritur, in qua religione permanere debeat. Reſpondeo, lite pendente, debere in poſteriori remanere. Ratio eſt, quia ſicut prædo in poſſeſſione tenendus eſt, donec de ipſius delicto conſtet, ita à fortiori danda eſt manutentio religioni, donec conſtet religioſum ad priorem religionem pertinere. Ita Hoſtien. Abbas, & alij, in cap. licet de regul. contra Innocentium ibidem nu. 3. Sanchez n. 101. & alios.

Obijcies, qui prior eſt tempore, potior eſt iure; ſed prima religio prius poſſidet, Ergo etiam potioris eſt iuris; conſequēter illi tradēdus eſt religioſus, donec lis definiatur. Reſpondeo priorem religionem nō eſſe potioris iuris, eo quod non curauerit religioſum ſibi ante profeſſionem reſtitui, nec præſumitur trāſitum ignoraſſe; cum ſuperiores religionum teneantur ſingulis annis fugitiuos reuocare. Neque obſtat culpa Prælati, qui huiuſmodi religioſum ad ſuam religionem ſtrictiorem admiſit.

Reſpondetur enim ipſius culpam compenſari cum culpa Superioris primæ religionis, & multa illicitè fieri, quæ tamen facta tenent.

nent. Approbo tāmen ſententiã In nocentij loc. cit. Cardinalis in cap. licet num.3.quæſt.11. & ſeq. Sanch. num.100. & aliorum aſſerentium religioſum, qui ad aliam religionem tranſiuit, poſtquam Abbas prætendens Monachum illicitè tranſire appellauit ex cauſa veroſimili ante trāſitum, & nihilominus Monachus, appellatione pendente tranſijt, debere ſtatim ante cauſæ cognitionem priori Monaſterio, officio iudicis, reſtitui per viam attentati.

SECVNDA PROPOSITIO.

9 Religioſus volens tranſire ad arctiorē religionem, licentiam petere poteſt ab immediato ſuperiore Monaſterij. Ratio eſt, quia in cap. licet citato habetur, licentiam à Prælato petendam eſſe; ſed immediatus ſuperior monaſterij eſt vere Prælatus. Ergo licentia ab eo peti poteſt. Non nego tamen quin etiam peti poſſit à Prouinciali, vel Generali, quia iſti verè ſunt Prælati religionis, & in ipſis facultas inferiorum Prælatorum eminenter continetur. Imo ſi Prælatus Monaſterij ad arctiorem religionem tranſire velit, licentiam à Prouinciali, vel Generali petere debet. Si Prouincialis tranſire velit, licentiam à Generali poſtulare tenetur, quia religioſus ad arctiorem religionē trāſire non poteſt, non petita à Prælato licentia. Si vero Generalis ad perfectiorem religionem aſpiret, facultatem à Papa impetrabit, vt ſuperius probaui.

10 Addo religioſum, qui ad arctiorem religionem tranſiturus eſt, ſatisfacere petendo licētiam ab immediato Prælato monaſterij, et ſi eam non petat à Conuentu. Ratio eſt, quia religioſo iure naturali diuino competit ius ad perfectiorem religionem capeſcendam, & iure poſitiuo iubetur ſolum licentiam à Prælato petere, nulla conuentus facta mentione. Ergo fruſtra aſſeritur licentiam Conuentus requiri, nec Cōuentui iniuriam facit, cum vtatur iure ſuo, aduolando ad religionem perfectiorem, petito ſolius Prælati conſenſu. Ita Nauar. Comment. 4. de regular. nn. 10. Rodriquez to. 3.quæſt.52. art.3. Sanchez in opere moral. lib.6. cap.7. num.59. & ſeqq. Sanctarellus de Apoſtaſia cap.8. dub vnico. nu.19. & ſeqq. Barboſa in ca. licet n. 10. de regular. contra Turrecrematam in cap. ſtatuimus 19. q. 3. & alios, exiſtimantes requiri conſenſum Conuentus.

11 Obijcies monialis volens ad ſtrictiorem religionem tranſire, non ſatisfacit petendo ab Abbatiſſa licentiam. Ergo neque religioſus ſatisfacit petendo licentiam à Prælato immediato.

Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, Tum quia Abbatiſſa non eſt proprie Prælata. Tum quia in concedenda licētia tranſeundi ferēdum eſt iudiciū, an volens tranſire Spiritu Sancto ducatur; huiuſmodi autem iudicium non videtur mulieribus conceſſum. Tum quia cum agatur de egreſſu à Monaſterio, ſtrictiſsimæ clauſuræ ſubiecto, & Abbatiſſa ingrediendi facultatem concedere nequeat, vt in ſequentibus quæſtionibus probabo, ſequitur Abbatiſſam non poſſe Moniali concedere facultatem tranſeundi ad aliam religionem; ſed huiuſmo-

huiuſmodi licentiam petendam eſſe à Prælato, cui ſubſunt moniales, ſiue is ſit Epiſcopus, ſiue Prelatus regularis. Ita Rodriquez. to. 3. quæſt. 52. art. 6. Sanchez loc. cit. nu. 6.

Addo Sacram Congregationem velle ad ſe recurſum haberi, dum monialis ad aliud Monaſteriū transferenda eſt, neque licentiam concedere ſolet, niſi ſeruatis quibuſdā conditionibus, quarum Prima eſt, vt aliud monaſterium paratum ſit illam recipere. Secunda, vt dotem afferat. Tertia, vt careat ſpe redeundi ad prius Monaſterium. Quarta, vt tranſlatio fiat recta via cōmitantibus grauibus matronis conſanguineis. Vide Barboſam in cap. licet n. 3. de regular.

12 Maior difficultas eſt, à quonā peti, vel concedi poſsit licentia, dum religioſus tranſiturus eſt ad religionem æquè ſtrictam, aut laxiorem.

Reſpondeo, & dicò primo, dum Religioſus tranſiturus eſt ad Religionem æqualem, & iuſtam habet cauſam ad eam tranſeundi, hanc facultatem concedere non poteſt immediatus Prælatus monaſterij; ſed Generalis de conſenſu capituli generalis, ſeu præcipuorum Patrum, imo probabile eſt prouincialē poſſe hanc facultatem cōcedere, niſi aliud ferant conſtitutiones religionis. Addo probabile eſſe Epiſcopū poſſe iuſta de cauſa huiuſmodi facultatem concedere religioſo non exempto ſibi ſubiecto; hęc reſponſio plures habet partes.

Prima eſt, facultatem tranſeundi ad religionem ęque arctam concedi non poſſe ab immediato Prælato monaſterij. Ratio eſt, Tum quia non ſolus ſuperior monaſterij habet ius in religioſum, verum etiam tota Prouincia. Ergo ſolus ſuperior monaſterij non poteſt huiuſmodi licētiam concedere, cum non poſſit iuri totius prouinciæ derogare. Tum quia nullo iure præſcribitur huiuſmodi licentiam immmediato monaſterij Prelato competere.

Secūda pars eſt, huiuſmodi facultatem à Generali cōcedi poſſe, quia ipſe ſummam in religione auctoritatem habet. Imo probabile eſt huiuſmodi facultatem à Prouinciali concedi poſſe, Ratio eſt, tum quia cedere poteſt iuri ſuo, concedendo, vt religioſus in quem habet ius alteri religioni acquiratur. Tum quia nullo iure ſufficienter probatur hanc facultatem Prouinciali ademptam eſſe.

Hoc tamen intelligitur, modò adſit cōſenſus maioris partis Conuentus. Ratio eſt, tum quia grauia negotia ſine conſenſu Conuentus peragi non debent. Tum quia conuentus habebat ius in præfatum religioſum. Ergo par non eſt, vt à Prælato alienetur abſque conſenſu Cōuentus, ſeu potius Concilij Prouincialis, vel præcipuorum patrum illius Prouinciæ. Ita Ang. verb. Religioſus nu. 34. Leſſius de iuſt. & iur. lib. 2. ca. 40. dub. 13. num. 107. Sanch. loco citato num. 65. Sanctarellus loco citato nu. 22. & alij, Contra Frācum, & alios aſſerentes non requiri conſenſum Conuentus.

Tertia pars eſt, id fieri debere iuſta concurrente cauſa, Prouincialis enim aut alij religionis ſuperiores non poſſunt ius religionis adimere ſine iuſta cauſa; prior autem religio ius acquiſierat in religioſum per ipſius profeſſionem. Ita Præcitati Doctores. Imo multi Doctores exiſti-

Digitized by Google

mant neque Summum Pontificem licitè poſſe abſque iuſta cauſa facultatem religioſo concedere tranſeũdi ad religionem æque arctam, quia non poteſt in foro conſcientiæ derogare iuri acquiſito religioni, niſi id faciat ex cauſa; quamuis Angelus verb. Religioſus nũm. 34. exiſtimat huiuſmodi licentiam in vtroque foro à Pontifice concedi poſſe quia magno in religioſos iure gaudet.

13. Iuſta cauſa concedendi huiuſmodi licentiam eſt corporis inhabilitas, aut magna difficultas adferendas religionis auſteritates, noua aeris temperies, dum eadem religio non habet aliud monaſterium ſalubriori gaudens aere. Item magna parentum neceſſitas, cui religioſus in prima religione nequeat commode ſuccurrere. Item perſecutio aliorum religioſorum cui ipſe religioſus cauſam non dedit, vel ſi cauſam dedit, eam abſtulit, & pęnituit, & nihilominus perſecutio, ſeu mala tractatio adhuc perſeuerat; poſſent etiam aliæ cauſæ percenſeri, quæ iudicio prudentis legitimæ cenſebuntur. Vide Rodriquez tom. 3. q. 52. art. 9. Azor. 1. p. lib. 12. cap. 14. quæſito 8. Sanchez loco citato num. 72. Barboſa in cap. licet num. 15. de regular.

Quarta pars eſt, Epiſcopum probabiliter poſſe hanc facultatem ex iuſta cauſa concedere religioſo ſibi ſubdito, & non exempto à ſua iuriſdictione. Ratio eſt, quia Epiſcopus reſpectu huiuſmodi religioſi, eſt inſtar prouincialis. Ergo Epiſcopus concedere poteſt licentiam tranſeũdi ad religionem æquę arctam, modo adſit conſenſus Conuentus iuxta ſupra dicta, & iuxta ea quæ tradidi de religioſis eiectis. Ita Sanch. num. 66. Sanctarellus num. 23. & alij.

Reſpondeo, & dico ſecundo, dũ religioſus ad religionem laxiorem tranſire intendit, facultas tranſeundi concedi non poteſt à Prælato monaſterii immediato, vt patet ex prima reſpõſione. Imo neque à Prouinciali, vel Generali, ſaltem ſi Papa commode conſuli poſſit; quamuis Nauarr. conſil. 56. de regular. Azor. 1. parte lib. 12. cap. 15. quęſito 1. Sanctarellus de Apoſtaſia cap. 8. num. 27. Leſſius lib. 2. cap. 41. dub. 13. num. 103. Sanchez loco citato Miranda quæſt. 31. art. 6. Barboſa in cap. licet de regular. num. 13. & alij communiter in hac parte diſſentiũt aſſerentes Prouincialem, aut Generalem reſpectu exemptorum, & Epiſcopum reſpectu non exemptorum ſibi ſubditorum, poſſe ex iuſta cauſa & præuio conſenſu Conuentus facultatem tranſeundi ad laxiorem religionem concedere.

Sed ratio mea eſt, primo quia Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. ca. 19. generaliter prohibet quemquã transferri ad laxiorem religionem vigore cuiuſcumque facultatis. Neque obſtat reſponſio Nauarri, Sanchez, Sanctarelli, & aliorum, aſſerentium Concilium loqui de concedentibus licẽtiam prætextu priuilegiorum, quibus ipſi abutebantur, non vero loqui de iure ſibi alias conceſſo; Reſpondeo enim hanc diſtinctionem non rite accommodari textui Concilij, tum quia generaliter loquitur, nec vtitur nomine priuilegij, ſed nomine cuiuſcumque facultatis, vt excludat omnem poteſtatem transferendi religioſum ad laxiorem religionem. Tum quia illa verba, *vigore cuiuſcumque facultatis*, non apponuntur

nuntur

nuntur taxatiuè, & reſtrictiuè, ſed ampliatiuè, vt colligitur ex generaliſſimo loquendi modo, & ex dictione, etiam, quæ in hoc caſu non ſolū habere videtur uim copulatiuam, ſed etiam eſt extenſiua, & amplificatiua, vt ex L. 2. C. de teſtibus notant Surdus deciſ. 8. num. 12. Menochius conſil. 336. num. 17. Rota apud Farinacium tom. 1. parte 1. deciſ. 367. num. 1. & deciſ. 408. num. 1.

Secundo quia vix poteſt iuſta cauſa ad laxiorem tranſeundi contingere, cum multa in eadem religione reperiri ſoleant cœnobia, in quibus occurri poteſt cauſis cogentibus religioſum transferri; præſertim cum religioſus in qualibet religione tribus votis ſubſtantialibus teneatur, ab alijs vero ob regularem obſeruãtiam debitis, excuſari poſſet ob iuſtam cauſam, vt bene in hac parte Rodriq. tom. 3. q. 52. art. 9. Contra Sanchez n. 72.

Tertio, quia religioſus ante Cõcilium Tridentinum tranſire non poterat ad laxiorem religionem, niſi obtenta facultate ab eo, qui priuilegium huiuſmodi licentiæ concedendæ habebat. Ergo neque poteſt hoc tempore conſequenter, cum huiuſmodi priuilegia in Cõcilio abrogata ſint, ſequitur religioſum non poſſe hoc tempore ad laxiorem trãſire ex licentia obtenta à Prælato inferiore Papa, niſi forte Prælato noua priuilegia poſt Cõcilij editionem conceſſa fuerint, ſicut conceſſa fuerunt Patri Generali Societatis Ieſu, vt patebit ex quinta ratione.

Quarto quia in extrauaganti, viã ambitioſę, de regular. impoſita eſt excõmunicatio mendicantibus trãſeuntibus ad ordinem monaſticum abſque licentia Summi Pontificis. Ergo ſignum eſt neminem tranſire poſſe ad laxiorem religionem ſine licentia Summi Pontificis.

Quinto quia Patri Generali Societatis Ieſu peculiare priuilegium conceſſum fuit a Paulo III. Anno 1549. & à Greg. XIII. Anno 1582. in Bulla, quæ incipit, Cum alias, vt ſuis religioſis, etiam ſolemniter profeſſis facultatem concedere valeat tranſeundi ad alias quaslibet religiones. Ergo ſignum eſt Generalem non poſſe huiuſmodi licentiam abſque priuilegio Sedis Apoſtolicæ concedere, ſaltem dum non eſt periculum in mora, vel difficilis non eſt ad Pontificem recurſus. Ita Rebuff. in praxi benef. tit. de tranſlat. Monachor. num. 10. Azor. 1. parte lib. 12. cap. 14. quæſito 8. & alij.

14. Addo neque Summum Pontificem poſſe in foro conſcientiæ, licentiam tranſeundi ad laxiorem religionem cõcedere ſine iuſta cauſa. Ratio eſt, quia facultas tranſeundi ad laxiorem continet commutationem voti in minus; conſequenter continet quandam diſpenſationem; ſed Papa non poteſt ſine iuſta cauſa in voto, ſeu iure diuino diſpenſare. Ergo non poteſt facultatẽ tranſeundi ad laxiorem concedere in foro conſcientiæ. Huiuſmodi tamen licentiam valere pro foro externo communis eſt Doctorum ſententia, quam ſequitur Nauar. commentar. 4. de regular. num. 10. Azor. loco citato quæſito 8. ad finem Rodriquez tom. 3. quæſt. 52. art. 10. Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 7. n. 1. Leſſius lib. 2. cap. 41. dub. 13. nu. 102. Sanctarellus de Apoſtaſia c. 8. dub. vnico num. 24. Ratio eſt quia nullum in terris ſuperiorem habet, nec quiſquam ei dicere poteſt, cur

Digitized by Google

ita facis. Imo Sopranus præceptor meus, vir eruditiſſimus in tractatu de alienatione bonorum Eccleſiaſtiçorum putat huiuſmodi licentiam in vtroque foro validam eſſe, quamuis Papa grauiter peccet, eam ſine cauſa concedendo, quia poteſtate ſibi à Deo conceſſa abutitur. Sed quid ego in hac re ſentiam, patet ex dictis de diſpenſationibus, de voto, & de alienatione bonorum Eccleſiaſticorum, & alibi.

Ex dictis ſequitur primo facultatem, quam Generalis ex iuſta cauſa alicui conceſſit tranſeundi ad aliam religionem, explicandam eſſe de arctiori, vel æquali, non vero de laxiori; quamquam Sanchez num. 74. putat explicandam etiam eſſe de laxiori, ſi conceſſa fuit cum dictione vniuerſali; ſed hoc ego non approbo, vt patet, Tum ex rationibus ſuperius allatis. Tum quia actus explicandus eſt, vt potius valeat, quam pereat. Tum quia Superior nõ præſumitur rem illicitam concedere L. merito ff. pro ſocio.

15. Secundo ſequitur licentiam à Generali, vel etiam à pontifice cõceſſam tranſeundi ad quamlibet religionẽ laxiorem, non extendi ad religionem Equitum militarium, niſi exprimantur. Ratio eſt, quia licet huiuſmodi equites ſint veri religioſi, non tamen ſub communi religioſorum nomine comprehenduntur, verba autem iuxta communem loquendi modum accipienda ſunt. Ita Rodriquez loco citato art. 12. Sanchez num. 75. & Sacra Cardinalium Congregatio, quæ declarauit huiuſmodi licentias non extendi ad tranſitum ad ordines militares, niſi exprimantur, Contra Nauarr. conſil. 58. num. 1. de regular.

Obijcies Contrà dicta in ſecunda reſponſione, ſeu concluſione. Generalis, vel etiam prouincialis poteſt cum conſenſu Conuentus religioſum, ad chorum profeſſum, deputare miniſterio laicorum, ſeu cõuerſorum, idem dic de Epiſcopo in religionibus non exemptis, & ipſi Epiſcopo ſub dictis. Ergo etiam poteſt facultatẽ tranſeundi ad laxiorẽ religionem concedere, cum par ratio videatur, ſtatus enim laicorum, ſeu Conuerſorum nõ videtur adeo perfectus, ſicut eſt ſtatus profeſſorum, Choro deputatorum. Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, Tum quia prouincialis, ſeu Generalis (ſolus enim Generalis, vel Prouincialis, præciſis legitimis conſtitutionibus in contrarium, hanc poteſtatem habet cũ conſenſu Conuentus, nam hæc tráſlatio grauis eſt, & maior, quam tráſlatio de vno monaſterio ad aliud monaſteriũ, quã ſolus Prouincialis vel Generalis facere poteſt) dum religioſum ad Chorum profeſſum transferunt ad ſtatum conuerſorũ non dicuntur illum transferre ad laxiorem religionem, ſed transferre ab vno ſtatu ad alium intra eandem prorſus religionem manente ſubſtantiali ipſius religionis ſtatu. Tum quia ſtatus Conuerſorum humilior eſt, durior, & arctior. Ergo religioſus Choro deputatus ad hunc ſtatũ tráſferri poteſt à legitimo Superiore. Tum quia id fieri poteſt in pœnam religioſi, etiamſi ob id religioſus profeſſus translatus ad ſtatum conuerſorum per accidẽs ferat cõmodum exemptionis diuini officij recitandi, cum in eo ſtatu conſtituatur, in quo non extat conſuetudo recitandi diuinum officium, niſi illud

recita

recitare teneatur ratione ſacri ordinis, vel alio titulo, vt docui de horis canonicis. Ergo etiam id fieri poteſt alia iuſta de cauſa; cuiuſmodi cauſa eſt ineptitudo addiſcendi litteras neceſſarias religioſis Choro deputatis, ingens ad humiliorē ſtatum affectus, & ſimilia. Ita Sotus de iuſt. lib. 10. quæſt. 5. art. 3. verſ. ad aliud vero Azor. lib. 10. cap. 6. quæſito 7. Sanch. in opere morali lib. 6. cap. 7. num. 8 & alij Contra Nauar. in cap. quando quæſt. 21. num. 20. de conſecratione diſt. 1.

16 Quæres primo, Vtrum Prælatus concedens licentiam tranſeundi, debent cauſam concedendæ licentiæ iudicialiter cognoſcere, ſumptis teſtibus coram notario, & præuio iuramento. Reſpondeo negatiuè, quia hoc nullibi cautum eſt; ſed ſolum requiritur cognitio legitimæ cauſæ.

17 Quæres ſecundo, vtrum Prælatus facultatem dare debeat in ſcriptis. Reſpondeo id non requiri, quia ſcriptura non eſt neceſſaria ad valorem priuilegij, vt docui de legibus, cum communi Doctorum ſententia. Idemq; in hoc particulari caſu ſuſtinent Nauar. lib. 3. conſil. 36. nu. 1. de regular. Sanchez loco cit. nu. 69 contra Azorium 1. par. lib. 12. ca. 15 quæſito 1. perſpicuum tamē eſt ſcripturam requiri, vt in foro externo conſtet licentiam trāſeundi ad aliā religionem datam fuiſſe, dum in foro externo alia ratione fides fieri non poteſt conceſſæ licentiæ.

18 Quæres tertio, an Prælatus religionis poſſit religioſū trāſeuntē ad ſuā religionē admittere animo illū retinendi in Monaſterio, ſed intentione concedendi licentiam manendi extra clauſtrum. Reſpondeo nō poſſe cum hac intentione admittere. Ratio eſt, quia hoc expreſſe cautum, & interdictum eſt in Concilio Tridentino ſeſſ. 14. cap. 11. ibi, *nemo cuiuſuis ordinis Prælatus, vel ſuperior vigore cuiuſuis facultatis aliquem ad habitum, & profeſſionem admittere poſſit, niſi ut in ordine ipſo, ad quē transfertur ſub ſui Superioris obedientia in clauſtro perpetuò maneat.*

Negandum tamen non eſt, quin Prælatus poſſit huiuſmodi religioſo tranſlato facultatem concedere manendi ad breue tempus extra Monaſterium cauſa concionandi, vel audiendi confeſsiones, quia hoc non cenſetur in præfato Tridentini decreto comprehendi: Tridentinum enim voluit vagandi, & apoſtatandi occaſionem auferre; huiuſmodi autem occaſio ſequi non ſolet exiſtenti extra monaſterium cauſa concionis, vel confeſsionum. Ita Sacram Cardinalium Congregationem declaraſſe ferunt.

Imo Nauar. Cōment. 4. de regul. nu. 41. & ſeqq. Rodriquez to. 3. q. 52 art. 4. & Sanchez in opere morali l. lib. 6. cap. 7. nu. 83, exiſtimant prælatum poſſe huiuſmodi religioſo trāſlato ad aliam religionem concedere facultatem manendi extra Monaſterium ſicut eam licitè concedere poteſt proprijs eiuſdem religionis alumnis; mens enim Concilij fuit, vt cum ipſis ageretur, ac cum proprijs alumnis.

SECVNDA DIFFICVLTAS.

Vtrum tranſitus ab vna religione ad aliam fieri debeat bono affectu, & ſine damno primę religionis.

1 *Tranſitus ab vna religione ad aliam fieri debe bono zelo.*

2 *Tranſitus ad aliam religionem in dubio præſumitur factus bono, & non prauo animo.*

3 *Superioris iudicio ſtandum eſt quando dubitatur an religioſus bono, vel prauo animo aliam religionem ingredi velit.*

4 *Tranſitus ad aliam religionem fieri debet ſine damno primæ religionis.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Tranſitus ab vna religione ad aliam fieri debet bono zelo, ſeu amore maioris perfectionis; ſic enim aperte colligitur ex ca. licet de regular. vbi habetur, tranſitum ad aliam religionem non temerè, aut leuiter, aut cõtemptu faciendum eſſe; præſumitur autem non eſſe factus ex bono zelo, ſeu affectu maioris perfectionis, dum religioſus id fecit ob præuiam rixam, vel ob inconſtantiam, & leuitatem, qua religiones mutare conſueuit, aut etiã ſi hoc egit non petita à ſuperiore licentia. Omiſsio enim petitionis licentiæ, vt plurimum arguit prauum affectum, vel leuitatem, niſi oppoſitum aliunde colligatur.

2 Quæres primo, Vtrum bonus, vel prauus animus præſumendus ſit, dum dubitatur, an bono, vel prauo animo ad aliam religionem tranſire velit. Reſpondeo bonum animum, & zelum præſumendum eſſe: Tum quia quilibet in dubio præſumitur bonus, & non malus. Tum quia ex ſignis externis in cognitionem ducitur eorum, quę in corde latent; cum autem externus ad arctiorem religionem tranſitus ex ſe bonus ſit, inde facile poſſumus cõijcere ipſum ex bono mentis affectu emanare. Ita Panormit. in cap. licet nu. 8. Hoſtienſis ibidem in fine, & alij apud Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 7. nu. 14. & apud Sanctarde Apoſtaſia cap. 8. num. 11. ſub finem contra Ancharanum in cap. licet n. 7. notab. 9.

3 Quæres ſecundo, vtrum quando dubitatur, an bonus, vel malus animus adſit, & ob id Superior facultatem tranſeundi denegat, ſtandum ſit potius iudicio ipſius ſubditi, vel ſuperioris.

Reſpondeo iudicio neutrius ſtandum eſſe; ſed requirendum eſſe iudicium alterius ſuperioris, eiuſque iudicio acquieſcendum eſſe; ſicut accidit, dum quis iniuſtè vexatur, aut dum ambigitur, an religio arctior ſit. Ratio eſt, quia ſic habetur in c. licet citato. ibi, *Si vero probabiliter dubitetur, Verum quis velit ad ordinem arctiorem, ſeu laxiorem ex charitate an ex temeritate tranſire, Superioris eſt iudiciũ requirendum, ne fortè Angelus Satanæ in lucis Angelum ſe transformet.* Ita communiter Doctores.

SECVNDA PROPOSITIO

4 Tranſitus ab vna ad aliam religionem fieri debet ſine notabili damno, vel infamia prioris religionis, niſi forte deprauati mores illius religionis cauſam trãſeundi dederint. Ratio eſt, quia in

cap.

cap. licet. citato apertè decernitur religioſum non debere ad arctiorē religionem tranſire cum iactura, & damno prioris religionis. Exiſtimo tamen huiuſmodi profeſſionem validam eſſe cum nullo iure irritetur; quamquam prior religio habet ius repetendi religioſum, qui cum notabili ipſius religionis iactura ad aliam translatus eſt. Ratio eſt, Tum quia in cap. licet citato permittitur tranſitus, modo fiat ſine graui iactura, & damno prioris religionis, cui Pontifex in eo textu conſulere intēdit. Tum quia religioni competit ius petendæ reſtitutionis in integrum, dum læſa fuit in temporalibus cap. de in integr. reſtitut. Ergo multo magis hoc ei competere debet, dum in ſpiritualibus alienatione perſonæ lęſa fuit. Ita Syluest. ver. Religio 4. q. 1. ad finem Hoſtienſis in cap. licet nu. 5. de regular. Ancharan. ibid. num. 1. oppoſit. 2. Innoc. ibid. n. 1. Sanchez loc. cit. nu. 11. & 92. & alij contra Panormitanum in cap. licet num. 12. & alios, aſſerentes licitum eſſe religioſo ad perfectiorē religionem tranſmeare, non obſtante damno religionis, quia per accidens religioni ſequitur dānū, quod imputari non debet religioſo, cum hic iure ſuo vtatur, & ſpiritui Sancto meliora permouenti reſiſtere nō teneatur.

TERTIA DIFFICVLTAS.

Vtrum tranſitus ab vna Religione ad aliam fieri debeat in arctiorem.

1 *Tranſitus ad aliam religionem fieri debet in perfectiorem.*
2 *Perfectior religio, quænam dicatur.*
3 *Religio, quomodo iudicari poſſit arctior alia.*

VNICA PROPOSITIO.

1 TRanſitus ad aliam religionē fieri debet in profectiorem niſi legitima diſpenſatio tranſeundi ad aliam obtenta fuerit. Ratio eſt quia in cap. licet de regular. conceditur ſolum tranſitus ad perfectiorem religionem, ibi, *libere poteſt ſanctioris vitę propoſitum adimplere.* Ita cō muniter Doct.

2 Sed modo dubium eſt, quid intelligatur nomine perfectioris religionis, ad quā tranſitus conceditur. dubium .n. eſt an intelligatur ſanctior, & perfectior, an vero aſperior, arctior, & durior.

Aliqui Doctores eam vocāt perfectiorem, quæ ſanctior, & fructuoſior eſt; illa autem videtur ſanctior, & fructioſior, quæ animarum ſaluti ſtudet; cum enim maior perfectio deſumatur à fine, & ad quem religio illa ordinatur, & à medijs ad illum finem condūcentibus, ſequitur religionem illam perfectiorem eſſe, cuius proprium munus eſt ſaluti animarum conſulere; ſalus enim animarum eſt præſtantiſſimus omnium finis, cuius cauſa Chriſtus Dominus Noſter humanam naturam aſſumere, & mortem obire dignatus eſt, & cuius gratia Epiſcopi in ſingulis diœceſibus cōſtitui ſolet. Ob id Epiſcopi ſc. licet cit. interdicitur ingredi religionē abſq; Sūmi Pontificis licentia, in cap. 2. 19. q. 3. Canonici regulares prohibentur ad Monachos tranſire; cum tamen iſtorum regula durior ſit, & aſperior cap. quod Dei timorem de ſtatu Monachor. Ita

nem recipèrent, prætextu quarti voti in ſua religione emittendi. Ita Nauar. comment. 4. de de regular. n. 3. Rodriquez tom. 3. q. 52. art. 4. Azor 1. parte lib. 12. cap. 14. quæſito 8. Sanchez nu. 23. & ſeqq. Leſsius lib. 2. cap. 41. dub. 13. num. 101. Barboſa loco cit. n. 19. Sanctarellus loco cit. & alij.

Hinc ſequitur primo non licere à Carthuſia trāſire ad aliam religionem; licere vero ab alia religione ad Carthuſiam, per ſe loquendo, quia hæc omnium aſperrima iudicatur. Ita Doctores cit.

Secūdo ſequitur iure merito ſub excommunicatione prohibitum eſſe nonnullis religioſis aliam religionem ingredi, aut alios admittere. Ratio eſt, Tum quia fieri poteſt, vt decipiantur in diudicanda maiori religionis aſperitate. Ob id iudicio Summi Pontificis ſtandum eſt. Tū quia fieri poteſt, vt huiuſmodi prohibitio quieti, & tranquillitati religionis valde conducat.

§. QVARTVS.

De effectibus conſurgentibus ex tranſitu ab vna ad aliam religionem.

DVo effectuum genera cōſurgūt ex tranſitu ab vna ad aliam religionem. Primum eſt, circa perſonas ipſas tranſeuntes. Secundum circa bona ipſorum tranſeuntium: de vtriſque in ſequentibus difficultatibus conſueta breuitate diſſeram.

PRIMA DIFFICVLTAS.

De effectibus ex tranſitu ad aliam religionem conſurgentibus circa perſonas ipſas tranſeuntes.

1 *Tranſiens ad aliam religionem non tenetur ad vota primæ religionis.*

2 *Tranſiens ad aliam religionem ſedere debet in ſecunda religione, iuxta tempus, quo profeſsionem in ſecunda emiſit.*

3 *Tranſiens ad aliam religionem quandonam à prima iterum recipiendus ſit.*

4 *Tranſiens ad aliam religionem, vt ibi ſit Prælatus finito officio remanet religioſus primæ religionis.*

QVatuor dubia hac occaſione explicabo. Primum eſt, Vtrū legitime tranſlatus ad aliam religionem teneatur votis primæ religionis. Secundum, vtrum translatus ab vna religione ad aliā poſsit in Capitulo ſedere iuxta profeſsionem in prima religione factā. Tertium eſt, vtrum religioſus, qui ad aliam religionem tranſiuit, poſſit iterum ad primam redire. Quartum eſt, Vtrum translatus ad aliam religionem, vt ibi ſit prælatus, & ſuperior, finito officio, maneat religioſus primæ, an ſecundæ religionis.

1 Quæres igitur primo, Vtrum legitime translatus ad aliam religionem teneatur ad vota ſpecialia primæ religionis, vt ſi religioſus Minimo-

rnorum transferatur ad aliam religionem teneatur in ſecunda religione ſeruare votum abſtinentiæ, à carnibus, & laticinijs, quo religioſi Minimi obſtricti remanent.

Reſpondeo nõ teneri. Ratio eſt, Tum quia huiuſmodi vota ſunt annexa priori ſtatui, non vero ſecundo; ceſſante autem principali ceſſat acceſſorium. Tum quia vota primæ, religionis commutantur in vota ſecundæ; is autem, cuius vota in alia commutata fuerunt, non tenetur illa ſeruare. Ita Suarez to.2. de relig. trac. de voto lib.6. cap.3. nu.7. Sanchez lib.6. cap.7. nu.87. Barboſam in cap. licet num.18. de regular. & alij apud præfatos Doct.

2 Quæres ſecundo, Vtrum tranſlatus ab vna religione ad aliam debeat in Capitulo ſedere iuxta tempus profeſsionis emiſſæ in prima religione, an iuxta tempus profeſsionis factæ in ſecunda. Reſpondeo debere ſedere iuxta tempus, quo profeſsionem in ſecunda emiſit. Ratio eſt, quia ex tunc cæpit eſſe religioſus illius religionis; hoc autem intelligitur, & limitatur, ſi tranſlatus fuit, vt eſſet ſubditus, & filius illius religionis; non autem ſi tranſlatus fuit, vt eſſet illius ſuperior; nam ſi tranſlatus fuit, vt eſſet Superior finito, vel renunciato officio ſedebit poſt Prælatum in memoriam gradus & honoris, quem geſsit, niſi adſint alij, qui prævaleant ratione maioris honoris, vt bene Nauar. lib.1. conſ. 11. de maiorit. & obed. Rodriquez tom.3. quæſt.52. art.29. & in ſum. 2. parte cap.6. nu.10. Sanchez loco cit. nu.86. & lib.5. ca.4. nu.13. Barboſa in cap. licet nu.27. de regular.

Hinc patet contraria ratione, eũ, qui transfertur de vna Prouincia ad aliam eiuſdem religionis, debere, poſtquam incorporatus eſt ſecundæ, ſedere in Capitulo iuxta tẽpus, quo profeſſus fuerat; quia non trãſfertur, vt profiteatur, ſed vt filius, & ſubditus religionis. Ita Rodriq. loco citato art.30.

3 Quæres tertio, vtrum religioſus, qui ad aliam religionem tranſijt, iterum admittendus, & recipiẽdus ſit à prima religione, ſi ad illã reuertatur, vel à ſecũda expellatur. Reſpondeo diſtinguendo, vel religioſus ad primam religionẽ redit, antequam valide profiteretur in ſecunda religione, vel poſtquam validè profeſſus fuit in ſecũda religione. Si redit antequam valide profeſſus ſit in ſecunda, recipiendus eſt à prima, quia adhuc eſt verus illius religionis Monachus, & hoc verum eſt, etiamſi debitam licentiam obtinuiſſet tranſeundi ad aliam religionem. Ratio eſt, tum quia huiuſmodi licentia non efficit ipſum non eſſe religioſum illius religionis. Tum quia facultas data ex cauſa, ceſſat ceſſante cauſa, ob quã data fuit; huic autem data fuit facultas exeundi ex cauſa profeſſionis faciendæ in alia religione; quam cauſam ſupponimus ceſſare, cum in alia religione non profiteatur; Imo idẽ valet, etiamſi licentia abſolute, & ſimpliciter data fuerit; huiuſmodi enim licentia irrita eſt, & inualida, eo quod anſam vagandi præbeat Contra textum in cap. Abbates. 18. quæſt. 2. Si vero redeat ad priorem religionem, poſtquam in ſecunda valide profeſſus fuit, prima religio non tenetur illum admittere, quia præfatus religioſus nõ eſt amplius illi ſubditus; ſed eſt ſubditus ſecundæ religionis, à qua egreditur, vel

expellitur. Ita Sylueſter verb; Religio 4. quęſito 5. Azor. 3. parte li. 12. cap. 14. quæſito 11. Sanchez nu. 104. & ſeq.

4. Queres quarto Vtrum religioſus translatus ad aliam religionem, vt ibi ſit Prælatus, & Superior, finito officio, maneat religioſus, & monachus primæ an ſecundæ religionis. Reſpondet Doctores ſtatim citandi, remanere monachum ſecundæ religionis. Ratio eſt, quia emittere debet profeſſionem in ſecunda religione; nam, qui vitam cum alijs ſimilem ſuſcipit ſimilem ſentire debet in legibus diſciplinam cap. recolentes de ſtat. Monach. & quilibet accommodare ſe debet vitæ, & moribus eorum, quibuſcum verſatur, cap. in nona 16. quæſt. 7. per profeſſionem autem in ſecunda religione vota primæ religionis commutata remanent in vota ſecundę; conſequenter in ſecunda manere debet. Ita Rodriquez tom. 3. quęſt. 52. art. 26. Barboſa in cap. licet de regular. num. 26. Miranda tom. 1. q. 31. ar. 22. Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 7. num. 85. & alij. Sed mihi magis placet opinio Petri de Peruſio, & aliorum apud Rodriquez loco citato, aſſerentium præfatum religioſum, regulariter loquendo manere ſubditum, ſeu monachum primæ religionis, quia qui ad aliam religionem proficiſcitur, vt ibi ſit Prælatus, nō ſolet ibi profeſſionem emittere, cū profeſſio integrum nouitiatus annum prærequirat, niſi in hac parte à ſede Apoſtolica diſpenſetur; ſubiectio autem religionis acquiritur per profeſſionem.

SECVNDA DIFFICVLTAS.

De effectibus ex tranſitu ad aliam Religionem conſurgentibus circa bona ipſius Religioſi.

1 *Bona religioſi cuinam acquirantur dum ab vno monaſterio ad aliud eiuſdem religionis monaſteriū trāſmittitur.*

2. *Bona quæ priori monaſterio acquiſita fuerant, remanent apud prius monaſterium dum religioſus ab vna ad aliam religionem tranſit niſi forte poſterius monaſterium cogatur religioſum ſuſcipere.*

3. *Bona monaſterij incendio, vel alia ratione deſtructa ad quem pertineant.*

4. *Bona religionis à Summo Pontifice deleta cui acquirantur.*

5. *Tranſiens ad aliam religionem non poteſt quicquam ſecum deferre abſque licentia ſuperioris primæ religionis.*

6. *Monialis non poteſt ſecum deferre dotem dum ad ſui inſtantiam, vel ad inſtantiam ſecundi monaſterij transfertur ad aliud monaſterium.*

7. *Hęreditas; quę non delata fuerat antequam religioſus profiteretur in ſecunda religione pertinet ad primam religionem.*

8. *Hæreditatis tempus quodnam inſpiciendum ſit quo ad hereditatis acquiſitionem.*

9. *Vſusfructus deuoluitur ad ſecundum monaſterium, ad quod religioſus tranſit niſi relictus fuerit contemplatione prioris monaſterij.*

10. *Vſusfructus in dubio præſumitur relictus*

lictus contemplatione monaſterij.

11. *Bona acquiruntur ſecundo monaſterio dum alicui relicta fuerunt hac conditione, vt monaſterium in ijs non ſe ingerat.*

12. *Bona quæ religioſus acquiſiuit poſt tranſitum ad aliam religionem non pertinent ad primam.*

13. *Bona ad quem pertineant dum quis à religione capaci ad incapacem tranſit.*

14. *Bona cuinam acquirantur dum religioſus extra monaſterium degit.*

15. *Religioſus habens beneficium penſionem, vel dignitatem, cuinam acquirat.*

16 *Epiſcopus religioſus bona, quæ acquirit à die confirmationis Pontificiæ acquirit Eccleſiæ cuius eſt Epiſcopus.*

17. *Cardinalis religioſus cuinam acquirat bona poſt Cardinalatum.*

18. *Penſionarius religioſus cuinam acquirat.*

19. *Religioſus promotus ad prioratum, uel Abbatiam alterius monaſterij acquirit priori monaſterio.*

20. *Religioſus acquirens aliquid poſt tranſitum ad aliam religionem pertinet ad ſecundam religionem.*

21. *Religioſus non acquirit ſecundo monaſterio etiam illa bona, quæ priori monaſterio acquiſita fuiſſent eo tempore, quo ipſe in eo monaſterio extitiſſi monaſterium capax bonorum extitiſſet.*

VT in hac re gradatim progrediar quatuor explicanda propono.

Primo, ad quem pertineant bona religioſi, dum tranſit ab vno monaſterio ad aliud eiuſdem religionis.

Secundo dum tranſit ab vna religione bonorum capaci, vel incapaci ad aliam etiam capacem, vel incapacem.

Tertio dum tranſit ab vna capaci ad aliam incapacem.

Quarto dum tranſit ab vna incapaci ad capacem.

PRIMA PROPOSITIO.

1 QVando religioſus certam ſedem non habet, ſed ad nutum ſuperioris amouetur, & tranſmittitur ab vno monaſterio ad aliud eiuſdem religionis, cuius vnum eſt caput, id eſt Generalis, vel Prouincialis, bona ab huiuſmodi religioſo acquiſita iure communi pertinent ad totum ordinem ſeu religionem, & ad generalē pertinet illa applicare, cui velit monaſterio, niſi aliud ferat conſuetudo, vel ſtatuta religionis. Ratio eſt, quia qui ſentit onus, par eſt, vt commodum percipiat, regula qui ſentit de regul. iur. in 6. Sed totus ordo ſentit onus illius religioſi, cum religio ipſa religioſo ſit obligata. Ergo par eſt, vt totus ordo commodum illorum bonorum ſentiat, iuxta diſtributionem à legitimo ſuperiore faciendam, niſi aliud ferat conſuetudo, vel ſtatuta.

Dixi quando religioſus certam ſedem non habet, nam ſi certam quaſi ſedem habeat, eo quod religioſi illius ordinis mutari non ſoleant à monaſterio, in quo profeſſionem emiſerunt, bona, quæ religioſus acquirit, pertinent ad illud monaſterium, quia dicitur illius filius. Hoc tamen intellige, niſi aliqua bona acquiſierit contemplatione, vel ex re poſterioris monaſterij, in quo reperitur: tūc enim perſpicuum eſt

huiuſ-

Digitized by Google

huiuſmodi bona pertinere ad poſterius monaſterium, vt patet ex dictis de contractibus.

Dixi, niſi aliud ferat conſuetudo, vel ſtatuta religionis à Sede Apoſtolica confirmata; hæc enim ſeruanda ſunt; quamobrem alicubi receptum eſt, vt bona acquirantur monaſterio, in quo profeſſus fuit; alibi, vt acquirantur monaſterio, in quo moritur. Vide Nauarrum commentar. 2. num. 5. de regular. Azorium 1. par. lib. 12. cap. 10. quæſito 4. Sanchez loco citato num. 53. & ſeq.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 DVm religioſus transfertur ab vna religione ad aliam, bona, quæ prius monaſterium capax acquiſitionis bonorum acquiſierat ratione illius religioſi, non transferuntur in poſterius monaſterium, etiamſi capax bonorum ſit, ſed remanent apud prius monaſterium, niſi forte poſterius monaſterium cogatur illum recipere, ſeu niſi religioſus ad aliam religionem transferatur cauſa pœnitentiæ ibi peragendæ. Ratio eſt, Tum quia huiuſmodi bona abſolute acquiſita fuerũt priori monaſterio, & non ſub conditione; bona autem alicui abſolutè acquiſita, ad alium deuolui non debent. Tum quia ſic habetur Authẽt. de Monachis. §. ſi vero relinquens, ibi, *Si vero relinquens monaſterium ad aliud tranſeat, etiamſi quidem eius ſubſtantia maneat, & vendicetur à priori monaſterio, vbi abrenuncians hanc reliquit*. Tum quia nullo iure probatur acquiſita priori monaſterio ad poſterius transferenda eſſe. Tũ quia, quę religioſus acquirit, acquirit monaſterio, cuius eſt monach⁹; ſed religioſus tranſiens ad aliam religionẽ eſt monachus prioris religionis, donec in poſteriori religione profeſſionem emittat; Ergo quæ acquirit vſque ad profeſſionem in ſecunda religione faciendam, acquirit priori monaſterio. Ita Syluest. verb. Religio 4. quæſito 10. Nauarr. conſil. 55 num. 9. de regular. Rodriquez tom. 3. quæſt. 5. art. 5. Sanchez in opere morali lib. 7. cap. 32. num. 8. Azor. 1. parte lib. 12. cap. 15. quæſito 3. Emanuel Sà verb. Religio num. 35. Molina tom. 1. de iuſt. diſp. 140. verſ. quando religioſus, Barboſa in cap. licet num. 29. & ſeq. de regular. & alij Cõtra Nattam conſil. 180. num. 8. Panormit. cap. quod à te de cleric. coniug. & alios arbitrantes præfata bona tranſmitti ad poſterius monaſterium, exceptis iis, quæ religioſus tempore ingreſſus expreſſe donauit monaſterio, ſeu, quæ donauit contemplatione ingreſſus; & Contra Bartholomeum Socinum tom. 4. conſil. 52. num. 18. & alios aſſerentes, dominium bonorum pertinere ad prius monaſterium, vſumfructum vero ad poſterius monaſterium, donec religioſus vixerit.

Dixi in propoſitione, niſi poſterius monaſterium cogatur illum recipere, ſeu niſi transferatur, vt ibi pœnitentiam agat; tunc enim pars vſusfructus, ſufficiens ad alimenta religioſi, tradenda eſt poſteriori monaſterio. Tum quia par non eſt, vt poſterius monaſterium inuoluntarie iacturam alimẽtorum patiatur. Tum quia ſic decernitur in cap. dilapſis 16. quæſt. 6. & ca. ſi quis rapuerit 27. quæſt. 1. & Authent. de Sanctiſſimis Epiſcopis §. penultimo. Ex quo fit, vt dum religioſus ad aliud monaſterium in pœnam tranſmittitur

tur, teneatur prius monaſterium vſumfructum bonorum, quæ priori monaſterio, intuitu religioſi acquiſita fuerant, in ea quantitate tribuere, quæ arbitrio prudentis ſufficiat ad congruam illius religioſi ſuſtentationem quamdiu religioſus in poſteriori monaſterio manet; niſi forte poſteriori monaſterio inſeruiat, eique adeo vtilis ſit, vt ipſius obſequia pretium alimẽtorum adæquẽt. Tunc enim prius monaſterium nihil dare tenetur poſteriori monaſterio; cum damnum ex illius monachi detentione non patiatur, & alimenta compenſentur pretio obſequiorum; quod pretium alias non deberetur poſteriori monaſterio; ſed priori; nam quæ monachus acquirit, acquirit monaſterio, cuius eſt monachus. Ita Sylueſt. verb. Religio 4. quæſito 10. Tabiena eod. verb. quæſito 27. Rodriquez tom. 3. quæſt. 5. ar. 5. Molina diſp. 140 Verſ. quando religioſus Sanchez lib. 7. c. 32. num. 46. Azor. 1. parte lib. 12. cap. 15. quæſito 3. & alij apud Auguſtinum Barboſam in cap. licet. nu. 29. de regular.

Obijcies primo, contra dicta in propoſitione, qui ſentit onus alimentorum, & expenſarum, par etiã eſt, vt commodum ſentiat bonorũ; ſed ſecundum monaſterium ſentit onus alimentorum, Ergo par etiam eſt, vt ſentiat commodum bonorũ, quæ priori monaſterio intuitu ipſius religioſi acquiſita fuerant. Reſpondeo primo ſecundum monaſterium ſentire commodum obſequiorum religioſi ad illud tranſeuntis; religioſus enim illi inſeruit, & conſequenter onus alendi compenſatur onere inſeruiendi; nec prius monaſterium quicquam ei tradere teneatur, cum ei bona abſolute, & non ſub conditione acquiſita fuerint. Reſpondeo ſecundo poſterius monaſterium debere ſibi hoc incommodum imputare, cum volens acceptauerit illum religioſum, cuius bona nouerat, vel noſſe debebat priori monaſterio acquiſita fuiſſe.

Obijcies ſecundo, bona, quæ prius Monaſterium acquiſierat, nõ fuerunt illi tradita abſolutè, ſed acceſſoriè, & in conſequentiam perſonę, ſeu ſub conditione, quandiu religioſus in eo Monaſterio manſerit, nec ab illo licitè exierit. Ergo ſi aliud Monaſteriũ transferatur, transferũtur etiã bona, quia ceſsãte principali ceſsat acceſſoriũ, & factũ corruit conditione non adimpleta. Reſpondeo huiuſmodi bona abſolutè acquiſita fuiſſe priori Monaſterio etiã ſi occaſione, & in conſequentiam perſonæ profitentis priori monaſterio tradita fuerint; non tamen hinc ſequitur poſteriori monaſterio deberi, cum religioſus ad illud tranſiens nullum ius in illa bona habeat.

3 Obijcies tertio, ſi Monaſteriũ aliquod, inundatione, incendio, vel alia ratione deſtruatur, nec reædificetur, bona religioſorum deuoluuntur ad Monaſterium, ad quod tranſferuntur religioſi illius Monaſterij deſtructi. Ex Bartolo in l. quod ſeruus 35. nu. 2. ff. de ſtipulat. ſeruor. & alij apud Rodriquez to. 3. quæſt. 5. art. 4. & 6. & apud Sanchez lib. 7. cap. 32. num. 59. Ergo etiam bona, quæ religioſus in prima religione acquiſierat, tranſeunt ad religionem, ad quam diuertit, cum par ratio videatur. Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt quia ſecundum monaſterium ſuc

cedit

cedit in locum prioris; conſequenter par eſt, vt in bona prioris ſuccedat. Si vero non omnes religioſi in idem Monaſterium ingrediantur, ſed diuerſa petant Monaſteria, cenſeo bona pro rata cuilibet monaſterio, ad quod diuertunt, applicanda eſſe, quia hoc pacto ſeruatur æqualitas.

4 Si obiter quęras, ad quem pertineant bona religionis, quæ à Summo Pontifice deleta fuit, aut cuius religioſi omnes extincti fuerunt, nullo ſuperſtite. Reſpondeo diſpenſationem huiuſmodi bonorum pertinere ad Summum Pontificem, ſi loquamur de religione exempta. Si vero loquamur de religione non exempta, ſed epiſcopo ſubiecta, pertinent ad Epiſcopum, non tamquam dominum illorum bonorum, ſed tamquam diſpenſatorē bonorū vacantium. Ita Sanc. lo. cit. n. 58. Azor. 1. p. lib. 12. cap. 16. q. 10. & alij.

Ex dictis in hac ſecunda propoſitione ſequitur ſolutio multorum caſuum.

5 Primo ſequitur religioſum trāſeuntem ad aliam religionem non poſſe quicquam ſecum deferre, niſi à Prælato primæ religionis, vel à Summo Pontifice expreſſe, vel tacitè data ſibi fuerit facultas deferendi. Ratio eſt, quia bona pertinent ad prius monaſterium, & religioſus nihil habet, ſed vſus, quem Prælatus religioſo concedit reuocabilis eſt ad nutum ipſius Prælati; quamobrem non poteſt ſecum deferre ſcripta, ex quorum delatione damnum priori monaſterio ſequeretur. Secus ſi nullum inde ſequeretur damnum priori monaſterio, vt ſi originale ibi relinquat, & exemplar, id eſt, copiam ſecum deferat; aut ſi probabiliter credat Prælatum non eſſe inuitum. Tunc enim non peccat, cum nihil inuito Superiore accipiat. Ob id excuſatur deferendo ſecum veſtes; Prælatus enim cenſetur tacitè conſentire; nam conceſſo vno conceduntur omnia, ſine quibus id fieri nequit. L. penult. ff. de vſufruct. vt benè Nauar. conſil. 55. de regul. n. 9 Aretinus, quem citat, & ſequitur Rodriquez tom. 2. quæſt. regul. quęſt. 79 art. 2. ad finem; Sanch. lo. cit. n. 13.

Secundo ſequitur religioſum, qui ad aliud monaſterium tranſmittitur, vt ibi ſit Prælatus, vel vt aliud negotium ibi peragat, non habere ius ad vſum fructum bonorum primæ religioni acquiſitorum, vt bene Sānchez lib. 7. cap. 32. nu. 11. contra Nauarrum comment. 4. de regu. num. 24. verſ. 11. & Rodriquez loco citato, quid autem dicendum ſit de vſufructu relicto alicui religioſo, cōſtabit ex infra dicendis illatione ſeptima.

6 Tertio ſequitur monialem authoritate Papæ translatam ad ſuam inſtantiam, vel ad inſtantiam ſecundi monaſterij, de vno monaſterio ad aliud, non poſſe ſecum deferre dotem, vel alia bona priori monaſterio acquiſita. Ratio eſt, Tū quia dos, & alia bona non fuerunt tradita ſub conditione, ſi in eo monaſterio manſerit, ſed ſolum ſub conditione ſi profeſſionem emiſerit; cum autem profeſſionem in dicto monaſterio emiſerit, ſequitur prius monaſterium eſſe abſolutè dominum prędictorum bonorum. Tum quia poſterius monaſterium hoc ſibi incommodum imputare debet, cum volens admittat monialem, quæ nihil proprij habet; cum ipſius dos priori monaſterio acquiſita fuerit.

Digitized by Google

cap. licet citato apertè decernitur religioſum non debere ad arctiorẽ religionem tranſire cum iactura, & damno *prioris* religionis. Exiſtimo tamen huiuſmodi profeſſionem validam eſſe cum nullo iure irritetur; quamquam prior religio habet ius repetendi religioſum, qui cum notabili ipſius religionis iactura ad aliam translatus eſt. Ratio eſt, Tum quia in cap. licet citato permittitur tranſitus, modo fiat ſine graui iactura, & damno prioris religionis, cui Pontifex in eo textu conſulere intẽdit. Tum quia religioni competit ius petendæ reſtitutionis in integrum, dum læſa fuit in temporalibus cap. de in integr. reſtitut. Ergo multo magis hoc ei competere debet, dum in ſpiritualibus alienatione perſonæ læſa fuit. Ita Syluest. ver. Religio 4. q. 1. ad finem Hoſtienſis in cap. licet nu. 5. de regular. Ancharan. ibid. num. 1. oppoſit. 2. Innoc. ibid. n. 1. Sanchez loc. cit. nu. 11. & 92. & alij contra Panormitanum in cap. licet num. 12. & alios, aſſerentes licitum eſſe religioſo ad perfectiorẽ religionem tranſmeare, non obſtante damno religionis, quia per accidens religioni ſequitur dãnũ, quod imputari non debet religioſo, cum hic iure ſuo vtatur, & ſpiritui Sancto meliora permouenti reſiſtere nõ teneatur.

TERTIA DIFFICVLTAS.

Vtrum tranſitus ab vna Religione ad aliam fieri debeat in arctiorem.

1 *Tranſitus ad aliam religionem fieri debet in perfectiorem.*

2 *Perfectior religio, quænam dicitur.*

3 *Religio, quomodo diiudicari poſſit arctior alia.*

VNICA PROPOSITIO.

1 TRanſitus ad aliam religionẽ fieri debet in profectiorem niſi legitima diſpenſatio tranſeundi ad aliam obtenta fuerit. Ratio eſt quia in cap. licet de regular. conceditur ſolum tranſitus ad perfectiorem religionem, ibi, *libere poteſt ſanctioris vitæ propoſitum adimplere.* Ita cõmuniter Doct.

2 Sed modo dubium eſt, quid intelligatur nomine perfectioris religionis, ad quã tranſitus conceditur. dubium .n. eſt an intelligatur ſanctior, & perfectior, an vero aſperior, arctior, & durior.

Aliqui Doctores eam vocãt perfectiorem, quæ ſanctior, & fructuoſior eſt; illa autem videtur ſanctior, & fructioſior, quæ animarum ſaluti ſtudet; cum enim maior perfectio deſumatur à fine, & ad quem religio illa ordinatur, & à medijs ad illum finem conducentibus, ſequitur religionem illam perfectiorem eſſe, cuius proprium munus eſt ſaluti animarum conſulere; ſalus enim animarum eſt præſtantiſſimus omnium finis, cuius cauſa Chriſtus Dominus Noſter humanam naturam aſſumere, & mortem obire dignatus eſt, & cuius gratia Epiſcopi in ſingulis diœceſibus cõſtitui ſolẽt. Ob id Epiſcopis c. licet cit. interdicitur ingredi religionẽ abſq; Sũmi Pontificis licentia, in cap. 2. 19. q. 3. Canonici regulares prohibentur ad Monachos tranſire; cum tamen iſtorum regula durior ſit, & aſperior cap. quod Dei timorem de ſtatu Monachor. Ita

ſæ profeſſionem in ſecunda religione factam non pertinet ad primam religionem. Reſpondeo hæreditatē perfectè acquiri per aditionem hæreditatis, vt probant textus in obiectione adducti imperfectè tamen, & quoad ius adeundi hæreditatem acquiritur per delationem; quo iure prior religio non priuatur ob ingreſſum, ſeu profeſſionem religioſi in ſecunda religione factam.

Sexto ſequitur bona, quæ prius monaſterium acquiſiuit, non eſſe reſtituenda ſecundæ religioni, ad quā religioſus tranſit, vel ipſimet religioſo à prima religione exeunti, etiamſi forte illa bona cedant ſubſtituto poſt mortem ipſius religioſi in ijs caſibus, in quibus per profeſſionem non excluditur ſubſtitutus. Ratio eſt, quia prius monaſterium valide acquiſiuit ius à tempore, quo religioſus profeſſionem emiſit, cum onere ſolum reſtituendi poſt mortem religioſi illa bona ſubſtituto, quoties ſubſtitutus per profeſſionē non fuit excluſus. Ita Baldus cap. in præſentia de probat. num. 15. Iaſon L. cum fundos §. ſeruum in fine ff. ſi certum petatur, quos ſequitur Sanchez lib. 7. cap. 32. num. 15.

9. Septimo ſequitur vſumfructū alicuius rei, quem religioſus acquiſierat ante profeſſionem, vel etiam poſt profeſſionem, contemplatione ſui, non contemplatione prioris monaſterij, non remanere penes prius monaſterium, ſed penes ſecundum à die profeſſionis factæ in ſecunda religione. Ratio eſt, tum quia vſuſfructus non erat perfectè acquiſitus monaſterio, ſed ſucceſſiuè quotidiè acquirebatur ex monachi perſona. Tum quia vſusfructus ſequitur perſonam, & pendet à monachi vita, in monaſterio perſeuerante; nam vſuſfructus dicitur ſeruitus perſonalis. L. 1. ff. de vſu, & vſufructu. Ergo tranſlata perſona transfertur vſusfructus in monaſterium, ad quod religioſus tranſit, modo monaſterium ſit capax bonorum; hoc enim ſecundum monaſterium ſuccedit, in iura ipſius religioſi. Si vero ſecundum monaſterium eſt incapax bonorum, conſolidatur vſusfructus cum proprietate, & tranſit ad dominum rei, non vero ad prius monaſterium; cum prius monaſterium non haberet ius in vſumfructum, niſi ex ipſius religioſi perſona, vt bene Sanchez in opere morali lib. 7. cap. 13. nu. 63.

Dixi contemplatione ſui, & non contemplatione monaſterij, quia ſi vſusfructus relictus fuit alicui religioſo contemplatione prioris monaſterij, pertinet centum annis ad prius monaſterium; nam vſusfructus alicui monaſterio, vel Eccleſiæ, vel Communitati relictus abſque temporis determinatione durat cētum annis, iuxta L. An vſusfructus ff. de vſufructu, & Ratio eſt, quia cū vſusfructus ſit ius perſonale, pendens ab hominis vita, & ſpatium cētum annorum ſit finis lōgæ vitæ hominis, fit, vt vſusfructus relictus monaſterio, Eccleſiæ, vel communitati duret centum annis, qui eſt terminus longæ vitę.

10. In dubio autē, an vſusfructus relict⁹ ſit cōtēplatione monaſterij, vel cōtēplatione perſonæ. Rñdeo præſumi relictū cōtēplatione monaſterij, ſi religioſus tūc tēporis profeſſionē fecerat. Ratio eſt, quia cū monachus nihil ſibi acquirere poſſit, ſed monaſterio acquirat, præſumitur vſusfructus relictus contemplatione monaſterij; conſequenter dura-

bit centum annis, ſicut vſusfructùs relictus ſeruo præſumitur in dubio relictus contemplatione domini, cui ſeruus omnia acquirit, ex Bart. L. finali C. de vſufructu, & vſusfructus relictus filio familias præſumitur in dubio relictus in contemplatione ſuperuiuentis; conſequenter ſi pater ſuperſtes ſit poſt filij mortẽ, vſumfructum habebit L. final. C. de vſufruct. & ibi Baldus num. 5. Gomez in L. 48. Tauri num. 2. Sanchez lib. 7. cap. 13. num. 61. & alij.

11. Octauo ſequitur peculium conceſſum religioſo hac lege, vt monaſterium in illud non ſe ingerat, alioquin illud perdat, acquiri ſecundo monaſterio, quo ad fructus percipiendos, poſtquam religioſus profeſſionem in ſecundo monaſterio emiſerit. Ratio eſt, quia monaſterium ius non habet in præfatum peculium, niſi quatenus religioſo defertur; in hoc autem caſu ſuppono non deferri religioſo abſoluto, Ita Sanchez loco citato num. 14.

TERTIA PROPOSITIO.

12 Bona acquiſita à religioſo, poſtquam tranſijt à religione capaci, vel incapaci ad religionẽ incapacem, vel etiam capacem, non pertinent ad primam religionem, modo in ſecunda religione profeſſus ſit. Ratio eſt, tum quia non eſt amplius religioſus prioris monaſterij; Ergo illi amplius non acquirit. Tum quia Epiſcopus, vel alius omnino ſubtractus ab obedientia Superiorum regularium, non acquirit priori monaſterio, ſed ſibi vſumfructum; Papæ vero dominium, cum quo vſusfructus conſolidatur obitu ipſius Epiſcopi, vel alterius omnino exempti à Prælatorum obedientiâ, vt bene Leſſius loco citato num. 89. Azor. 1. parte lib. 12. cap. 10. quæſito 7. Sanchez num. 61. & alij; ergo neq; acquiſita à religioſo in ſecunda religione pertinent ad primam religionem.

Dixi modo in ſecunda religione profeſſus fuerit, nam ſi in ſecunda religione profeſſionem non emiſit, bona pertinent ad primam religionem ſi capax eſt. quamobrem quæ religioſus ad aliam religionem trãſlatus in pęnam ſuorum delictorum acquirit, pertinent ad primam religionem, cuius eſt religioſus. Ratio eſt, quia quę monachus acquirit ſuo monaſterio acquirit; poſterius autẽ monaſterium, ad quod translatus fuit, non eſt ipſius monaſterium, cũ in eo profeſſionem non emiſerit, & ad illud in pęnam translatus ſit. deducenda tamen ſunt ex huiuſmodi bonis alimenta, dum prius monaſterium tenetur ſecundo monaſterio alimenta præſtare iuxta ſupra dicta num. 2. verſ. Dixi, & hoc pacto intelligenda eſt Authent. Ingreſſi C. de Sacroſanct. Eccleſ. Ita Sanchez nu. 49. & alij Contra Rodriq. tom. 3. quæſt. regularium. quæſt. 5. art. 5. & alios.

13. Rogabis cuinam acquirãtur bona, quæ religioſo, ſeu primæ religioni acquiri deberent, niſi ad religionem incapacem aduolaſſet. Reſpondeo acquiri illi, qui in huiuſmodi bonis ſuccederet mortuo præfato religioſo, niſi aliter conſtet de mente diſponentis. Ratio eſt, quia profeſſio in religione incapaci comparatur morti naturali. L. 1. §. ſed ſi Patronus ff. de coniungend. cum emancipat. liber.

14. Obijcies contra dicta in propoſi-

poſitionē, primo, quæ religioſus extra monaſterium de licentia ſuperioris acquirit, pertinent ad prius monaſterium ex communi Doctorum ſententia. Ergo etiam ad prius monaſterium pertinent acquiſita à religioſo, poſtquam tranſijt ad aliā religionem; non enim plus operatur tranſitus ad aliam religionem, quam operetur exiſtentia in ſeculo de licētia legitima Superioris. Reſpondeo negando conſequentiam, Ratio diſparitatis eſt, quia religioſus in ſæculo exiſtens remanet monachus, ſeu religioſus religionis, à qua recedit; tranſiēs vero ad aliam religionem, facta profeſſione, nō eſt amplius religioſus primæ religionis: conſequenter quæ extra monaſterium acquirit, acquirit ipſi monaſterio, niſi forte extra monaſterium moriatur: tunc enim in quibuſcunque bonis religioſi ſuccedit Camera Apoſtolica ex conſtitutione Gregorij XIII. quę incipit Officij noſtri. Hoc tamen limita niſi religioſus facultatem teſtandi haberet, & de illis teſtatus ſit; Tunc enim in hac parte Camera Apoſtolica non ſuccedit; alioquin vanum eſſet, & inutile teſtandi priuilegium. Ita Azor. 2.p. lib. 8. cap. 3. quæſito 15. Sanchez in opere morali lib. 7. cap. 32. num. 61. Rodriquez, Sanctarellus, & alij, quos infra referam, dūm loquar de bonis acquiſitis à religioſo eiecto.

15. Obijcies ſecundo, bona, quę religioſus tranſlatus ad beneficiū, pēſionem, vel dignitatem acquirit, priori monaſterio acquirit. Ergo multo magis religioſus tranſlatus à religione capaci ad aliam incapacem acquirit primæ religioni. Reſpondeo acquiſita à religioſo tranſlato ad beneficium, vel dignitatem non acquiri monaſterio; ſed Eccleſiæ, ſi religioſus ſubtractus erat à regulari obſeruantia, vt patebit ex rationibus illatione prima adducendis; quamobrem prętatus religioſus habet quidem adminiſtrationē bonorum, dum viuit, dominium tamē bonorum pertinet ad Eccleſiam, in qua beneficium, vel dignitatem habet, & eo mortuo vſusfructus conſolidatur cum proprietate, & Eccleſiæ acquiritur, ſeu ſucceſſori in beneficio; quatenus beneficiarius frui ſolet fructibus bonorum ſuæ Eccleſiæ. Iure tamen nouo huiuſmodi bona acquiruntur Cameræ Apoſtolicę poſt mortem religioſi, ſi religioſus extra monaſterium degebat, iuxta motum Greg. XIII. qui incipit, Officijs noſtri. Ratio cur bona à præfato religioſo acquiſita non pertineāt ad monaſterium eſt, quia præfatus religioſus nullam cum monaſterio communionem habet, cum à regulari obedientia legitimè ſubtractus ſit, vt ſuppono.

16. Ex quo ſequitur primo bona, quæ religioſus ad Epiſcopatum aſſumptus donatione, legato, teſtamento, vel alia ratione acquiſiuit à die confirmationis Pontificiæ, pertinere ad Eccleſiam, cuius eſt Epiſcopus. Ratio eſt, Tum quia ſic habetur in cap. vnico 18. quæſt. 1. Tum quia non poteſt aſſignari, cui alij acquirat; non enim poteſt ſibi acquirere, cum ratione voti paupertatis abdicauerit à ſe ius acquirendi dominium, & à Papa diſpenſatus ſolum fuerit quoad vſum, & adminiſtrationem bonorum, vt ſuppono; Nec acquirit religioni, cum à religione abſtractus ſit. Ita Molina tom. 1. de iuſt. quæſt. 140. verſ. Quando religioſus minor. Azor. 1. p. li. 12. ca.

Digitized by Google

10. quæſito 6. Sanch. in opere morali lib. 7. cap. 32. num. 63. & ſeq. Leſſius, & alij.

Dixi à die confirmationis, quia tunc incipit acquirere Eccleſiæ, cũ tunc ſubtrahatur à regulari ſubiectione, tuncque ſubijciatur immediatè Summo Pontifici, & iuriſdictionem Epiſcopalem acquirat cap. tranſmiſſam de elect. Ita Emanuel Sà verbo religio. n. 64. Rodriquez tom. 3. quęſt. 69. art. 4. Sanchez loco citato nu. 67. contra Hoſtienſem ca. cum olim nu. 10. de priuileg. Alciatum lib. 1. conſil. 1. num. 22. & alios, aſſerentes, religioſum creatum Epiſcopum acquirere Monaſterio vſq; ad tempus conſecrationis; poſt cõſecrationem vero acquirere Eccleſiæ, & contra Beroium in ſuis quæſtionibus, quæſt. 83. n. 1. Ancharanũ cap. cum olim 2. num. 7. de priuilegijs, & alios ſuſtinentes religioſum creatum Epiſcopum acquirere monaſterio vſque ad diem captę poſſeſſionis Eccleſiæ; à die vero captæ poſſeſſionis acquirere ſuæ Eccleſiæ. Sed quod Ego dixi verius eſt, & valet non ſolum in Epiſcopo habente Eccleſiam, verum etiam in Epiſcopo titulari, vt patet ex allatis rationibus. Azor loc. cit. quæſito 7. Sanchez nu. 68.

17 Idem militat in religioſo ad Cardinalatum euecto, quia ſubijcitur immediatè Summo Pontifici, & ſubtrahitur ab obedientia regulari. Riminald. tomo 3. conſil. 342. n. 28. quem citat, & ſequitur Sanch. nu. 70.

Idem dic de religioſo, cui data fuit Eccleſia in Commendam, & abſtractus fuit à regulari obedientia. Sanchez n. 69. contra Alciatum loco citato n. 30. Idem dicendum arbitror de alio quolibet beneficiario, dum perfectè eximitur à ſuorũ Prælatorum obedientia, vt patet ex allatis rationibus. Si vero non ſubtrahitur a regulari obſeruantia, ſed adhuc ſubiectus ſuo Prælato regulari remanet, cenſeo adminiſtrationem huiuſmodi bonorum pertinere quidem ad ipſum religioſum, dũ viuit, vt docui in lib. Variar. tract. dum loquerer de largitione munerum regularibus vtriuſq; ſexus interdicta. Eo tamen mortuo lucra, & alia bona, quæ ei ſuperſunt, ad monaſterium pertinere videntur, iuxta regulam, quicquid acquirit monachus, acquirit Monaſterio, niſi fortè aliquid ei traditum ſit intuitu Eccleſiæ, vel niſi lucratus ſit ex rebus Eccleſiæ; nam tradita intuitũ Eccleſiæ, vel acquiſita ex rebus Eccleſiæ pertinent ad Eccleſiam, vt alias docui: quamuis Nauar. comment. 2, de regular. nu. 6. Azor. 1. p. lib. 12. cap. 10. quæſito 6. Emanuel Sà verb. Religio n. 64. generaliter aſſerant, beneficiarium acquirere Eccleſiæ, & contra Sanchez ex parte nu. 76. Bart. & alios apud ipſum Sãchez ſentientes acquiſita operis beneficiarij, vel ex rebus Eccleſiæ pertinere ad Eccleſiam.

18 Secundo, ſequitur acquiſita à religioſo habente penſionem de licentia Papæ pertinere ad monaſterium; quamuis enim religioſus illius penſionis adminiſtrationem habeat, illamque ad libitum expendere poſsit, vt docui de largitione munerum, eo tamen mortuo, reſiduũ penſionis, & alia occaſione penſionis, acquiſita, pertinent ad monaſterium, niſi religioſus omnino ſubtractus eſſet ab obedientia Prælatorum regularium, vt dictum eſt de

bene-

beneficiario, & extra monaſterium mortuus ſit; Tunc enim acquiſita ab huiuſmodi religioſo penſionario pertinent ad Cameram Adoſtolicã Ex motu Gregorij XIII. Ita Azor, loco cit. quæſito 7. Sanchez in opere mor. lib. 7. cap. 32. n. 78 Emanuel Sà verb. Religio nu 27. & alij.

19 Tertio ſequitur religioſum promotum ad prioratum, vel Abbatiam alterius monaſterij acquirere priori monaſterio, quia non eſt exemptus ab obedientia prioris monaſterij, vt ſuppono, ſed adhuc eſt religioſus prioris monaſterij; quæ antẽ religioſus acquirit, ſuo monaſterio acquirit. Secus dicendum videtur, ſi aliquid acquirat contemplatione prioratus, ſeu ex re prioratus; acquiſita enim hoc facto cedũt prioratui, vt in ſimili dixi de beneficiario. Ita Pariſius cap. in præſentia n. 183. de probationibus, Riminald. tom. 3. conſil. 342. num. 39. & ſeq. & Sanch. lib. 7. cap. 32. nu. 81. quamuis alij generaliter aſſerant acquiri prioratui.

QVARTA PROPOSITIO.

20 SI religioſus tranſeat à religione bonorum incapaci, vel etiam capaci ad aliam capacem, bona, quæ religioſus in ſecunda religione acquirit donatione, legato, hæreditate, induſtria, vel alia ratione, pertinent ad ſecundam religionem, iuxta vulgatam regulam, quæ monachus acquirit monaſterio. Neque obſtat incapacitas, quam contraxerat in prima religione; illa enim ſublata fuit; neque omnino extinxerat ius acquirendi; ſed ſuſpenderat, & conſopiuerat; conſequenter debita diſpenſatione, ſeu tranſlatione ad ſtatum capacem acquiſitionis excitatur, & reuiuiſcit, non quidem ad recuperanda bona, quæ ante adeptam capacitatem delata erant, ſed quo ad bona in futurũ deferenda, vt bene tradunt Bald. Authent. ingreſsi de Sacrarum Eccleſ. Sylueſter verb. Religio 4. quæſito 10. Tabiena eodem verbo n. 29 Azor. 1. p. lib. 12. cap. 15. quæſito 3. Sanchez loco citato nu. 24. & ſeqq. Molina tom. 1. diſp. 140. verſ. quando religioſus, Leſsius de iuſt. lib. 2. cap. 41. dub. 11. nu. 88.

Ob id optime tradit Baldus loc. citato, ſi extet ſtatutum excludens fœminas, extantibus maſculis, non poſſe quidem religioſum profeſſum in religione incapaci fœminam excludere, quandiu in dicta religione manet, tamen ſi ad religionem capacem, vel ad Epiſcopatum transferatur, excludit fœminam, ſi ad hunc ſtatum translatus ſit re adhuc integra, id eſt, antequam fœmina ſucceſſerit.

21 Maior difficultas eſt, vtrum religioſus acquirat ſecundo monaſterio etiam ea, quæ priori monaſterio acquiſita fuiſſent eo tempore, quo ipſe in eo monaſterio extitit, ſi prius monaſterium capax bonorũ fuiſſet. Reſpondeo negatiuè, quia dicta bona acquiſita iam fuerant hæredibus ex teſtamento, vel ab inteſtato ſuccedentibus, vt ſuppono; hæredes autem iure ſuo priuandi non ſunt ob capacitatem monaſterij ſuperuenientem. Et hoc verum cenſeo iuxta probabiliſſimam ſententiam, etiamſi hæreditas præfatis hæredibus ſolum delata erat, ſed nondum adita, antequam religoſus in ſecunda religione bonorum capaci profeſſionem emitteret, nam per delationem ius quæſitum eſt hæredi ab

inteſtato, vt in ſimili dictum eſt de monaſterio, ad quod delata fuit hæreditas, antequam religioſus in ſecundâ religione bonorum capaci profiteretur, quamuis multi Doctores oppoſitam ſententiam tueātur.

Ex quo licet obiter inferre præfatum religioſum non recuperaturum huiuſmodi hæreditatem, etiāſi religioſus legitimè exeat, & velit hæreditatem adire; nam ius alteri quęſitum eſt per delationem.

Ex dictis in hac propoſitione ſequitur primo hæreditatem, quæ religioſo exiſtenti in religione incapaci relicta fuit, pertinere ad ſecundam religionem capacem, ad quam religioſus translatus erat ante mortem teſtatoris. Ratio eſt, quia hæreditas defertur morte teſtatoris, quo tēpore ſupponimus religioſum exiſtere in ſtatu capaci, & ipſum religioſum eſſe neceſſarium hæredem. Ratio eſt, quia licet huiuſmodi religioſus ſuccedere non poſſit ex vi teſtamenti (nam vt quis ſuccedat ex vi teſtamenti opus eſt, vt eſſet habilis tempore confectionis teſtamenti, tempore mortis teſtatoris, quo defertur hæreditas, & tempore aditionis hæreditatis. L. ſi alienum 49. §. ſi extraneis ff. de hæred. inſtit.) ſuccedere tamen poteſt tamquam neceſſarius hæres, inſtar ſucceſſoris ab inteſtato, vt ſuppono; cum enim inſtitutio quo ad ipſum ſit prorſus irrita vt potefacta, dum erat incapax ſucceſſionis, ſequitur ipſum non ſuccedere ex teſtamento, ſed ab inteſtato cum ab hac ſuccedendi ratione incluſus non ſit, & ſit capax hæreditatis, eo tempore, quo ipſa defertur. Si vero inſtitutio facta fuerat ab extraneo, religioſus inſtitutus tempore, quo incapax erat, non ſuccedit, quia nullum habet ſuccedendi titulum; non enim ſuccedere poteſt ab inteſtato, cum non ſit neceſſarius hæres, vt ſuppono in hoc ſecundo caſu, ſed ſit extraneus reſpectu inſtituentis. Neque ſuccedit ex vi teſtamenti, cum tempore conditi teſtamenti incapax eſſet. Ita gloſſa in L. ſi alienum citata, Rodriquez tom. 2. quæſt. 79. art 1. Sanchez li. 7 cap. 32. num. 30. & ſeq.

Dices ſi religioſus incapax ſubſtitutus ſit alicui, & poſtea effectus ſit capax eo tempore, quo ſuccedendum eſt, vt ſi tunc temporis ſit profeſſus in religione capaci, vel creatus ſit Epiſcopus, valide poteſt vi ſubſtitutionis ſuccedere. Ergo etiā valide poteſt ſuccedere, ſi ab extraneo inſtitutus fuerat tempore incapaci; ſed reperiatur capax tempore mortis teſtatoris, quo hæreditas defertur. Reſpondeo negando conſequētiam; ratio diſparitatis eſt, quia ſubſtitutiones ſunt conditionales, Videlicet ſi pupillus in ætate pupillari moriatur, vel ſi ſubſtitutus ſuperuiuat grauato; in inſtitutione autem conditionali ſpectatur tempus impletæ conditionis. L. ſi cum hęres 4. ff. quando dies leg. ced. & reg. quæ legata 18. de regul. iur. vt bene Sanchez lib. 7. cap. 32. num. 36.

Secundo ſequitur, bona pertinere ad ſecundum monaſterium, quoties bona illa legato, vel teſtamento relicta fuerant ſub conditione, & conditio adimpletur poſt profeſſionem in ſecūda religione facta, etiāſi forte teſtator obierit, dum religioſus in priori monaſterio exiſtebat; ſed conditio tunc temporis nondū adimpleta fuerat. Ratio eſt, quia in vltimis voluntatibus ſpes non tranſmittitur, ſed attenditur tempus adim-

adimpletæ conditionis. L. ſi cum hæres 4. ff. quando dies legat. cad.

Idem dicendum cenſeo in contractibus celebratis ſub conditione poteſtatiua, quæ videlicet pendet à voluntate illius, cum quo celebratur huiuſmodi contractus, quia etiam tunc inſpicitur tempus adimpletæ conditionis, ſecus dicendum eſt, ſi contractus celebratus fuit ſub conditione caſuali, quæ non pendet à volũtate illius, cui imponitur, vt ſi dicatur tantam tibi pecuniam tradam, ſi victor in ludo extitero, ſeu ſi amicum craſtina die inuenero. Ratio eſt, quia in contractibus conditionalibus inſpicitur tempus celebrati contractus quoad ius acquirendi. L. ſi filius familias 78. ff. de verbor. obligat. cum enim obligatio contractus conditionalis, adimpleta conditione, retrotrahatur ad diem celebrati contractus; iure merito inſpiciendum eſt tempus celebrati contractus. Ita Couar. cap. 1. num. 20. de teſtament. Azor. 1. parte lib. 12. cap. 15. ad finem, Sanchez in opere morali lib. 7. cap. 32. num. 41. & ſeq. & alij.

Tertio ſequitur bona, quæ alicui religioſo bonorum incapaci relicta fuerant ſub conditione, ſi tranſeat ad religionem capacem, acquiri ſecundæ religioni, quia diſpoſitio cõditionalis vim habet, adimpleta cõditione, ſicut etiam ſi religioſus pro feſſionẽ in religione incapaci emittens, reſeruata ſibi certa bonorum quantitate, ſi in dicta religione incapaci non perſeuerat, illa bona acquirit, poſtquam ad ſtatum bonorum capacẽ peruenerit, vt ſi factus eſt Epiſcopus, vel ad religionem bonorum capacem tranſiuit. Neq; obſtat incapacitas medio tempore exiſtens, ſeu profeſſio in religione incapaci, Tum quia huiuſmodi profeſſio non omnino extinguit ſed ſuſpendit ius ſuccedendi, & acquirendi; conſequenter incapacitas durat ſolum, quandiu religioſus vinculo illius religionis obſtringitur, id eſt quamdiu permanet in religione incapaci, & quamuis religioſus translatus ad aliam religionem bonorum capacem, vel ad Epiſcopatum non omnino liberatur à voto paupertatis, nihilominus non ita paupertatis onere tenetur, ac in religione incapaci. Ita Nata tom. 1. conſil. 180. num. 2. & ſeq. Sanchez in opere morali lib. 7. cap. 32. nu. 37. & alij.

Dices non firmatur tractu temporis, quod ab initio non ſubſiſtit, regula penultima, de reg. iur. ſed diſpoſitio, qua aliquid relictum eſt religioſo incapaci, irrita erat; nam, vt inſtitutio valida ſit, op' eſt, vt is qui inſtituitur capax ſit tempore conditi teſtamenti. Reſpondeo primo illam regulam intelligendam eſſe, niſi nouus ſtatus ſuperueniat. Reſpondeo ſecundo illam diſpoſitionem numquam fuiſſe inualidam, ſed validam eſſe, & obligare à tẽpore adimpletæ conditionis.

§. QVINTVS.

De pœnis contra religioſos ad aliam religionem tranſeuntes.

Religioſi tranſeũtes ab vna ad aliam religionem, vel tranſeũt in caſibus permiſſis, vel in caſibus non permiſſis; prius agam de tranſeuntibus in caſibus permiſſis, poſt-

modum de trãſeuntibus in caſibus non permiſſis.

PRIMA DIFFICVLTAS.

De pœnis contra religioſos ad aliam religionem in caſu permiſſo aduolantes.

1. *Tranſeuntes ad aliam religionem incapaces ſunt quorumcumque beneficiorum.*
2. *Tranſiens ad aliam religionem priuatur voce in capitulo tam regulari quam ſæculari.*
3 *Tranſiens ad aliam religionem priuatur loco in capitulo quo ad honores non vero priuatur loco in choro inhabilis tamen efficitur ad quælibet officia, & adminiſtrationes etiam extra religionem.*
4. *Officij nomine quid intelligatur.*
5. *Religioſus inualide profeſſus non incurrit pœnam tranſeundo ad aliã religionem.*
6 *Mendicantium nomine, quinam intelligantur.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 PRimus effectus eſt, vt omnes religioſi tranſlati ad aliam religionem, incapaces ſint quorumcunque beneficiorum ſæcularium, etiam curatorum; ſic enim expreſſe decernitur in Concilio Trid. ſeſſ. 14 cap. 11. in fine, de reformat. ibi, *taliter translatus etiamſi canonicorum regularium fuerit ad beneficia ſæcularia, etiam curata omnino incapax exiſtat.*

Et hoc verum cenſeo, etiamſi præfatus religioſus tranſlatus ſit ad arctiorem religionem, Conciliũ enim generaliter loquitur. Ita Sanchez, in opere morali lib. 6. cap. 7. n. 108. Leſſius lib. 2. de iuſt. cap. 41. dub. 13. num. 105. ad finem.

SECVNDA PROPOSITIO.

MEndicantes tranſeuntes ad non mendicantes, etiam cum facultate Pontificis, plures pœnas incurrunt Clement. 1. vt profeſſores de regular.

2. Primo priuantur voce in Capitulo; & hoc verum eſt, tam de voce actiua, quam de paſſiua, quia textus generaliter loquitur, vt bene Nauar. commentario 4. de regular. num. 24. Leſſius loco citato n. 105. Sanchez num. 120.

Maior difficultas eſt, Vtrum ſi mẽdicans translatus ad non mendicantes obtineat adminiſtrationem in Eccleſia ſæculari collegiali, poſſit habere vocem in Capitulo illius Eccleſiæ. Reſpondendum mihi videtur non habere; quia textus generaliter loquitur, ibi, *vocem aut locum in Capitulo non habeant, etiamſi hoc ſibi ab alijs libere concedatur.* Ita Cardinalis in dicta Clement. num. 5. oppoſit. 3. Contra gloſſam ibidem verb. inibi, Imolam ibidem num. 12. Sanchez num. 121. & alios; neque obſtat illa dictio, inibi, in textu adhibita, quæ videtur cadere in religioſos adminiſtrationem habentes in Religione. Reſpondeo enim illam dictionem non connecti cum verbis inducentibus priuationem vocis, & loci in Capitulo, ſed coniungi cum verbis præcedentibus, nam in meo Codice ponitur virgula poſt dictionem, inibi.

3 Secun-

Digitized by Google

3. Secundo priuantur loco in Capitulo, videlicet quoad honores in electionibus, & tractatibus, non vero quo ad onera, vt in diſciplinis, & correctionibus. Iſta enim Clemẽtina inducta fuit in pęnam tranſeũtium; conſequenter exemptionem ab onerib⁹ nõ inducit, ſed ab honoribus, vt bene Cardinalis in dicta Clementina num. 7. Ancharanus num. 5. Bonifacius num. 78. Sanch. num. 123. & alij.

Addo non priuari loco in Choro & alijs congregationibus, quia Clemẽtina loquitur ſolum de priuatione loci in Capitulo, ita gloſſa loco citato verb. locum, Bonifacius n. 67. Sanchez num. 124. & alij.

Tertio inhabiles efficiuntur ad prælaturas adminiſtrationes, & quę libet officia, etiam tamquam vicarij, ſeu miniſtri, vel locum aliorum tenentes, nec animarum curam pro ſe, vel pro alijs exercere poſſunt, vt clare habetur in præfata Clementina.

Addo inhabiles effici ad præfatas adminiſtrationes, & officia, non ſolum intra religionem, verum etiã extra religionem; quia textus generaliter loquitur. Ita Ancharanus in hac Clementina in fine, Cardinalis ibidem verb. ad prioratus quæſt. 2. Sanchez num. 126. & alij. Contra Federicum conſilio 161. incipit, Quidam religioſus.

4. Nomine officij hoc in loco probabile eſt intelligi quælibet officia, quæ in religione officia nuncupantur, vt eſt officium Oeconomi, Cellarij, Oſtiarij, munus publice cõcionandi, officium lectoris Theologiæ, iuris canonici, vel aliarum facultatum, officium Vicarij Epiſcopi ſaltem dum huiuſmodi officium per religioſos exercêri ſolet, nam in dicta Clementina prohibentur quælibet officia; non tamen prohibetur, quin ad doctoratus lauream promoueri poſſit; quia hæc non eſt adminiſtratio, vel officiũ. Ita Cardinalis loco citato n. 5. gloſſa hic verb. officia, Leſſius num. 105. Sanch. nũ. 126. & alij.

5. Excipi tamen debent ab his pœnis in ſecunda propoſitione relatis, Primo religioſi inualide profeſſi in prima religione; ratio eſt, quia præfata Clementina loquitur de mẽdicantibus profeſſis tranſeũtibus ad non mendicantes, ibi, *vt profeſſores in qua vocati ſunt vocatione perſiſtere &c.*

Excipi ſecundo poſſunt mendicantes tranſeuntes ad religionem Carthuſianorum. Ratio eſt, quia huiuſmodi tranſitus iure cõmuni permiſſus eſt, etiamſi Carthuſia non ſit ordo mendicantium; in Clementina autem citata, Sermo ſolum videtur de tranſeuntibus virtute alicuius priuilegij etiam Apoſtolici. Ita Sanchez loco citato nu. 110. contra Leſſium loc. cit. n. 105.

Excipitur Tertio, ſi mendicans tranſeat ad aliam religionem mendicantem, vel ſi religioſus non mendicans tranſeat ad aliam religionẽ non mẽdicantem, niſi peculiaris aliqua extet prohibitio; nã in præfata Clementina ſermo eſt de mendicãte trãſeunte ad non mendicantes. Ita Nauar. de regular. conſil. 66. in fine Sanchez loco citato nu. 110. Azor. 1. p. lib. 12. cap. 14. quæſito 12. & alij.

Excipitur quarto, ſi religioſus trãſlatus ad non mendicantes reuertatur iterum ad mendicantes; hic enim affici non videtur præfatis pęnis

nis, poſtquam ad mendicantes redijt; nam clementina loquitur de mendicantibus tranſeuntibus ad non mendicantes habita ratione ordinis non mendicantis, & in materia pœnali non eſt facienda extenſio, vt bene Bonifacius loco cit. n. 118. Contra Cardinalem loco cit. nu. 4. & alios.

Excipi quinto poteſt Epiſcopus ordinis mendicantium, qui dimiſſo de licentia Papæ Epiſcopatu tranſit ad non mendicantes; nam præfata Clementina loqui videtur de religioſis profeſſis, regulari obſeruantia aſtrictis, vt colligitur ex illis verbis, *vt profeſſores huiuſmodi paupertatis ordinis eo libentius, in qua vocati ſunt vocatione perſiſtere*, & cæt. Ita Bonifacius in dicta Clementina nu. 83. & ſeq. contra Cardinalem ibidem nu. 17. Sanchez loco citato numero 119 & alios.

6 Sed modo dubium ſupereſt, quinam mendicantium nomine intelligantur, quibus ad non mendicantes tranſeuntibus præfatæ pœnæ impoſitæ fuerunt. Reſpondeo nomine mendicantium intelligi eos, qui ex vi ſuæ profeſſionis, vel regulæ, vel conſtitutionum à Sede Apoſtolica confirmatarum nequeũt redditus, vel poſſeſſiones ad congruam ſuſtẽtationem in communi habere, ſic enim decernitur in cap. vnico §. confirmatus de religioſis domibus in 6.

Dixi conſtitutionum à Sede Apoſtolica confirmatarum, quia religioſi, qui redditus, vel pẽſiones ad congruam ſuſtentationem habere poſſunt, non ex vi profeſſionis, aut regulæ, ſed ſolum vi cõſtitutionũ non confirmatarum à Sede Apoſtolica, non ſunt vere mendicantes iuxta probabiliorem ſententiam; quia huiuſmodi religioſi poſſent præfatas conſtitutiones, etiam iuratas collegialiter mutare, & variare; nam lex ſicut à legiſlatore pendet in fieri, ita etiam in conſeruari. Ita Bonifacius in Clement 1. de regular. num. 79. Ancharan. ibidem n. 6. Nauar. conſil. 65. Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 7. num. 114. contra Decium in cap. ad noſtram num. 27. de appellat. Mandoſium regul. cancellar. 23. quæſito 3. in fine, & alios.

Hinc ſequitur primo, moniales ordinis mendicãtium, aut minorũ, vel aliorum, quæ ex vi regulæ profeſſionis, vel conſtitutionum à Papa confirmatarum, non prohibentur redditus, aut poſſeſſiones habere, non eſſe proprie mendicantes. Secus ſi aliquæ moniales reperiantur, quibus præfatos redditus in cõmuni habere ex regula, vel profeſſione interdictum ſit. Ita Syrueſt. ver. Religio 3. quæſito 3. Angelus verb. Nouitius nu. 6. Sanchez nu. 116. & alij contra Gloſſam in Clement. 1. verb. quoſlibet de regular. Bonifacium ibidem n. 56. Imolam num. 8. & alios.

Secundo ſequitur illos non eſſe mendicantes, qui redditus in communi habere poſſunt ex vi regulæ, vel profeſſionis, etiamſi actu ſtipem mendicando quærant.

Tertio illos eſſe mendicantes, qui ex vi profeſſionis, regulæ vel cõſtitutionum à Sede Apoſtolica confirmatarum, redditus habere nõ poſſunt. Sed nihilominus ipſi contra prohibitionem, redditus illicitè habent, nam ex vi regulæ, vel conſtitutionum huiuſmodi bona habere nequeunt, vt ſuppono, ergo mendicantium nomine veniunt.

Quar-

Quarto illos eſſe mendicantes, qui redditus habere non poſſunt ex vi regulæ, vel profeſſionis, ſed ſolũ ex diſpenſatione, & conceſſione Summi Pontificis; ſicut in Concilio Tridentino ſeſſ.25. cap.3. de regul. conceſſum fuit omnibus mendicantibus, exceptis Capucinis, & minoribus de obſeruãtia, redditus, & poſſeſſiones in communi habere; conceſsio enim, & diſpenſatio non trahitur ad diuerſa, & priuilegium tollens vnum non tollit aliud cap. Paſtoralis de priuileg. & gratia in fauorem cõceſſa ad aliquem effectum, non debet prę̨iudicium afferre quo ad alia. Ita Bonifacius, & Imola locis citatis, Syluest. loco citato quæſito 3. Sanchez nu. 105. Rodriquez tom.3. quæſt. regul. quæſt.52. art.15 ad finem.

Quinto ſequitur illos eſſe mendicantes, qui ex vi ſuæ regulæ, vel profeſſionis bona habere non poſſunt, etiamſi inſtituti fuerint poſt editionem cap. vnici citati; nam lex generalis, & perpetua non ſolum complectitur tunc natos, verum etiam in poſterum naſcituros, quia ſemper loquitur: quamobrem mendicantiũ nomine non ſolum veniunt ordines Sancti Dominici, S. Franciſci, Sancti Auguſtini, & Carmelitani, de quibus mentio habetur in cap. vnico citato: verum etiam ordines Sancti Franciſci de Paula, & Societatis Ieſu; quamuis enim Collegia Societatis Ieſu poſſeſsiones habeant, nihilominus inter mendicantes recẽſentur, vt declarauit Pius Quintus in Bulla anno 1571.

SECVNDA DIFFICVLTAS

De pœnis, ſeu cenſuris contra religioſos, quibus vetitum eſt ad alias religiones tranſire.

1 *Fratres reformati excommunicationem incurrunt tranſeundo ad fratres conuentuales, aut recedendo ab obedientia ſuorum miniſtrorum.*

2 *Capucini recipientes fratres minores de obſeruantia ſine licentia Papæ excommunicationem incurrunt, quam etiam contrahunt ipſimet fratres de obſeruantia tranſeuntes ad Capucinos.*

3 *Fratres minimi excommunicatione ligantur recipiendo fratres minores de obſeruantia.*

4 *Religioſi ordinis humiliatorum excommunicationem incurrunt aliquẽ recipiendo.*

5 *Religioſi cuiuſcunque ordinis excommunicationem incurrunt recipiendo Patres Societatis Ieſu non obtenta à Generali licentia eadem excõmunicatione ligantur, ipſimet patres ſine præfata licentia tranſeuntes.*

6 *Religioſi clauſtrales ſubijciũtur excommunicationi recipiendo minimos.*

7 *Religioſi minores excommunicationem incurrunt recipiendo fratres Ordinis Prædicatorum.*

8 *Minimi ſubtrahentes ſe ab obedientia correctorum excommunicationi ſubijcieuntur.*

9 *Tertiarij heremitæ deferentes habitum minimorum excommunicationis*

nis gladio feriuntur.

10 *Religioſi mendicantes incurrunt excommunicationem tranſeundo ad non mendicantes.*

11 *Aſsignatur materia iſtius excommunicationis.*

12 *Ordines, ad quos mendicantibus prohibetur tranſitus quinam ſint.*

13 *Admittens mendicantem ad ordinē non mendicantem ligari non videtur excommunicatione niſi hoc faciat prætextu priuilegij.*

14 *Profeſsio mendicantis in religione nō mendicanti facta irrita eſt.*

15 *Licentia ſpecialis quanam dicatur.*

16 *Generalis Societatis Ieſu facultatem ſuis religioſis concedere poteſt tranſeundi ad quaslibet religiones.*

17 *Aſsignatur ſubiectum iſtius excommunicationis.*

18 *Religioſus mendicans excommunicatione ligatur tranſeundo ad non mēdicantes, etiamſi religio ipſius inſtituta fuerit poſt legem huiuſmodi tranſitum prohibentem.*

19 *Eiectus in perpetuum à religione mēdicantium tranſire poteſt ad non mēdicantes.*

PLures extant excommunicationes contra nonnullos religioſos tranſeuntes ad aliam religionē, vel eos admittentes, quarum ſingulas ſeorſim in ſequentibus enumerabo.

1 Prima eſt Leonis X. in bulla vnionis, in qua ſub excommunicatione latæ ſententiæ interdixit ne fratres reformati tranſeant ad fratres conuentuales, vel recedant ab obedientia ſuorum miniſtrorum, præciſo caſu proximè referendo, verſ. excipitur.

Eandem excōmunicationem extendit ad omnes, ac ſingulos Conuentualium ſecundum priuilegia viuentium Prælatos, ac ſubditos, ſi aliquem ex præfatis reformatis recipere audeant.

Excipitur tamen caſus ab hac cēſura incurrenda, quando ſcilicet capitulum prouinciale minus malum eſſe arbitratur dimittere aliquem reformatum ad nondum reformatos, quam ipſum inter reformatos retinere.

An antem id licite fiat, etiamſi minus malum cenſeatur, videri poteſt apud Sorbum in addit. ad collectorem verb. Conuentuales fratres n. 2. vbi ex determinatione Capituli generalis Mechlinenſis oſtendit non eſſe licitum, fratres familiæ obſeruantiæ admittere, ſed in propria religione puniendos eſſe, etiam pęna carceris; ſecus ſi antea profeſsi fuerant ſub conuentualibus, deinde ad fratres de obſeruantia ſe tranſtulerant, & modo ſub conuentualibus iuxta obſeruantiæ præſcriptum ſtare volunt.

Ex dictis facile colligi poteſt, quænam ſit materia, & quodnam ſubiectum iſtius excommunicationis.

2 Secunda eſt Pauli III. edita anno 1537. incipit, Romani. præterea Iulij III. in bulla, quæ incipit, Officij edita anno 1550. & denique Sixti V. in bulla, pro ea, anno 1586. in qua præcedentes conſtitutiones cōfirmantur, & excommunicantur nō ſolum Capucini recipientes fratres minores de obſeruantia ſine facultate Summi Pontificis, aut ſine licētia in ſcriptis eorum Prouincialium miniſtrorum, verum etiam ipſimet fratres de obſeruantia preſumentes ſe ad congregationem Capucinorum transferre abſque Præfata licentia; præterea receptio irritatur,

Digitized by Google

& inhabilitas ad quælibet officia in ducitur.

Hinc colligi poteſt primo materiam iſtius excommunicationis eſſe duas actiones. Prima eſt, recipere fratres de obſeruantia ſine debita licentia. Secunda tranſire ad religionem Capucinorum ſine præfata licentia.

Secundo colligitur ſubiectū iſtius excommunicationis eſſe ipſos fratres de obſeruantia tranſeuntes ad Capucinos ſine debita licentia, & præterea ipſos capucinos, qui recipiunt, ſiue ſint Prouinciales, ſiue Guardiani, Vicarij, Præſides, miniſtri Domorum, alijque Superiores; de his enim omnibus ibi ſermo eſt. Vide Sorbum in verb. recipere ver. partes, & Filiucium tract. 14. cap. 8. quæſito 10. n. 150.

3 Tertia eſt Iulii II. in bulla quæ incipit, exponi, in qua Summus Pontifex excommunicat Fratres S. Franciſci de Paula, qui Minimi nuncupantur, recipientes, vel retinentes ſine licentia Papæ fratres ordinis minorum de obſeruantia; quæ circa iſtam excommunicationem dici poſſent facilè colliguntur ex dictis in præcedentibus. Vide Viualdum loco cit. nu. 40. & Filiucium n. 151.

4 Quarta eſt contra profeſſos ordinis humiliatorum admittētes aliquem ad habitum, vel profeſsionem ſui ordinis: iſta excōmunicatio edita fuit à Pio V. in bulla, quemadmodum, occaſione nefandi ſceleris attentati à Farina religioſo illius ordinis contra S. Carolum, quem ſclopo ad necem petere intēdebat; ſed cum Deus euidenti miraculo illæſum, & incolumem ſeruauit: propterea vi huius bullæ ordo Humiliatorum paulatim extinctus fuit; conſequenter mihi adepta eſt occaſio differendi de hac excommunicatione.

5 Quinta eſt contra religioſos cuiuſcumq; ordinis recipientes patres Societatis Ieſu ſine licentia ſui Superioris (exceptis tamen Carthuſianis) & contra ipſoſmet patres Societatis ſine dicta licentia ingrediētes aliam religionem quam Carthuſianam, & contra dantes auxilium. Iſta excommunicatio lata fuit à Pio V. in bulla, quæ incipit, Aequum reputauimus.

Obſeruant tamen Suarez diſ. 22. 21. ſect. 5. nu. 21. & Sanchez num. 20 Superiorem Societatis Ieſu ex priuilegijs Pij IV. & V. poſſe ab hac cenſura abſoluere, vt alibi docui. Vide infra dicenda dub. 3. n.

Addo cum Sanchez religioſos ſocietatis neque poſſe ad Carthuſiam tranſire niſi obtenta à ſuperioribus licentia, quam licentiam Pater Generalis ſibi reſeruauit. Ratio eſt, quia Patres Societatis Ieſu gaudēt priuilegijs Carmelitarum, ex priuilegio Pij V. Carmelitis autem conceſſum fuit priuilegium à Paulo V. die 3. Aprilis 1610. ne ad Carthuſiā tranſire valeant ſub excommunicationis pęna ipſo facto.

6. Sexta eſt contra Clauſtrales recipientes minimos ſine licentia Summi Pontificis, iſtam excommunicationem impoſuit Iulius II. in Bulla, quæ incipit, virtute conſpicuos.

7. Septima contra minores recipientes fratres ordinis Prædicatorum volentes ad ipſos tranſire ſine expreſſa licentia Papæ, vel ſuorum ſuperiorum; iſta excommunicatio lata fuit à Clemente, teſtibus S. Antonino 3. p. tit. 24. cap. 70. Suarez de cen-

Digitized by Google

cenſuris diſp.22.ſect.5.nu.17.Armil la excommunicatione 67. Filincio tract.15.cap. 8. quæſt.7.nu.197.Imo Filiucius eam recenſet inter excom municationes reſeruatas; Suarez ve ro aſſerit in indulto Clementis nul lam fieri mentionem reſeruationis huius excommunicationis.

Addit Suarez hac excommunica tione nō ligari fratres minores trā ſeuntes;quia Clemens excommuni cat recipientes non vero tranſeuntes. Videri poſſunt, dum opus fuerit,ſingula priuilegia religioſorum, in quorum fauorem præcedentes excommunicationes latæ ſunt.

8. Octaua eſt contra Minimos, qui ſe ab obedientia Correctorum ſubtrahunt ex Paulo III. in Bulla. Cum ſicut.

9. Nona eſt, contra tertiários Eremitas deferentes habitum minimorum; ex Leone X. in Bulla, licet alias &c.

10. Decima eſt contra religioſos mendicantes trāſeuntes ad religio nes non mendicantes; nam Martinus V.vt conſeruationi ordinum mendicantium prouideret,in extra uaganti, Viam ambitioſæ,de regular. & tranſeunt. ad relig. impoſuit excommunicationem religioſis mēdicantibus aduolantibus ad religio nem non mēdicantium abſque ſpeciali Summi Pontificis licentia, excepto Carthuſienſium ordine: hic igitur explicabo materiam, & ſubiectum iſtius excōmunicationis, quāuis Leſſius lib.2.cap.41.dub. 13.nu. 103.& Sanctarellus de Apoſtaſia ca. 8.num. 27. putant præfatam extrauagantem ex parte vſu receptam nō fuiſſe quoad licentiam Sedis Apoſtolicæ, aut ſaltem intelligi ſolum, dum quis ad laxiorem religionem tranſit abſque iuſta cauſa.

11. Quæres primo, quænam ſit materia iſtius vltimæ excommunicationis. Reſpondeo eſſe duplicem actionem.

Prima eſt, tranſire ad religioſos monaſticos ſine ſpeciali Summi Pōtificis licentia; nam in præfata extrauaganti dicitur, *in futuris autem nullus ex profeſſoribus alicuius ex ordinibus mendicantium huiuſmodi in aliquem monaſticum ordinem (Chartuſienſium dūtaxat excepto) poſſit, aut debeat per quemcumque recipi, vel admitti virtute alicuius licentiæ, vel indulti, abſque ſedis huiuſmodi licentia ſpeciali ſub dictis pœnis.*

Dices in præcitatis verbis non prohibetur tranſitus, ſed receptio, & admiſſio. Ergo religioſo mendicanti vetitum nō eſt ſub excommunicatione trāſire ad ordines monaſticos; in pœnis enim non eſt faciēda extenſio. Reſpondeo prohiberi non ſolum receptionem; ſed etiam tranſitum. Tum quia vna pars diſpoſitionis aliam explicat. Tum quia præcitata verba relationem habent ad præcedentia, vt conſtat ex illa loquendi forma, *ſub dictis pœnis*; ſed in præcedentibus verbis ſermo eſt non ſolum de recipientibus; verum etiam de receptis, ibi, *ſub pœna excommunicationis*, quam, *tam recipientes, quam recepti ipſo facto incurrant.* Ergo &c. Ita ſupponere videntur omnes Doctores, qui huius cenſuræ meminerunt.

Secunda actio eſt recipere, ſeu cooptare religioſum mendicantem in ordinem monaſticum abſque ſpeciali Summi Pontificis licentia, vt patet ex verbis relatis in prima actione.

12. Sed modo dubium eſt, primo,

Digitized by Google

mo, quinam ſint ordines, ad quos tranſitus mendicanti prohibetur ſub excommunicatione. Reſpōdeo eſſe ordines monaſticos, qui in præfata extrauaganti enumerātur, qualis eſt ordo S. Benedicti, & ſimilium; nam in dicta extrauaganti dicitur. *Tam Sancti Benedicti, quam Ciſtercienſis, Camaldulenſis, Vallis Vmbroſæ, Canonicorum Regularium Santi Auguſtini, vel aliorum monaſticorum ordinum.*

Hinc ſequitur non eſſe vetitum ſub excommunicatione tranſitum mendicantis ad alium ordinem mēdicantem; quia tranſitus ad hunc ordinem ex vi iſtius extrauagantis non prohibetur, vt bene Sanch. li. 6. cap. 7. num. 110.

Dico ex vi iſtius extrauagantis, quia ex priuilegijs particularibus nonnullarum religionum fieri poteſt, vt ob huiuſmodi tranſitum excommunicatio incurratur, vt patet. Tum ex priuilegijs ordinum Prędicatorum, & Societatis Ieſu. Tum ex alijs, de quibus ſupra.

13. Secundo dubium eſt, Vtrum admiſſio tranſitus mendicantis in ordinem monaſticum ſub excōmunicatione prohibeatur, ſiue fiat prætextu alicuius priuilegij, ſiue non. Reſpondendum videtur ſub excommunicatione hoc loco prohiberi ſolum, ſi fiat prætextu priuilegij; quia in extrauaganti dicitur, *recipi, vel admitti virtute alicuius licētię, vel indulti*; in materia autem pœnali ſtandum eſt ſtrictæ verborum interpretationi, niſi aliud conſtet de mente diſponentis, aut niſi aliud ferat conſuetudo. Ita Sanchez lib. 6. cap. 7. num. 110.

An autem religioſus ordinis mēdicantium tranſiens ex propria malitia, & abſque vllo priuilegio ad ordinem monaſticum, incurrat excōmunicationem latam cōtra religioſos dimittentes habitum, patet ex dictis quæſtione præcedenti puncto 6.

14. Tertio dubium eſt, Vtrum receptio, & admiſſio religioſi mendicantis in ordinem monaſticum valida ſit. Reſpondeo non ſolum eſſe illicitam, & ſub excommunicatione prohibitam, verum etiam eſſe inualidam, quia in hac extrauagā ti dicitur, *nihilominus ſecus facta non teneant ipſo iure.*

Excipiendus eſt tamen duplex caſus. Primus eſt, dum quis tranſit ad ordinem Carthuſienſium, nam hic ordo excipitur in dicta extrauaganti, ibi, *Carthuſienſium dumtaxat exceptos*; ad hoc facit illud Ioannis Maioris in 4. diſt. 38. quæſt. 21. Carthuſia religionum optima.

Secundo excipitur, ſi hoc fiat de ſpeciali Summi Pontificis licentia, quia in textu dicitur, *abſque ſedis huiuſmodi licentia ſpeciali.*

15. Illa autem cenſetur licentia ſpecialis, in qua religioſis mendicātibus datur facultas conuolandi ad ordines monaſticos, etiamſi forte nomen particularis perſonæ nō exprimatur; quicquid in contrarium dicat Suarez diſp. 22. ſect. 5. num. 18 Filiucius tract. 15. cap. 8. quæſito 3. num. 191. poſſet enim Summus Pontifex non ſolum perſonæ particulari, verum etiam omnibus religioſis Franciſcanis nō reformatis vulgo, Zoccolanti, facultatem concedere aduolādi ad ordinem S. Benedicti, vel ad quemlibet ordinem monaſticum, & hæc facultas valida eſſet, etiamſi nullius religioſi in particulari mentio fieret; aliud enim eſt ſpecialis licentia, aliud expreſſio

per-

perſonæ particularis; ad ſpecialem igitur licentiam ſufficere videtur expreſſio mendicantium, (cum his enim diſpenſatur) & expreſſio religionis non mendicantis, ad quam tranſitus conceditur; ſiue iſta religio exprimatur, ſpeciatim, ſiue ſub communi aliqua ratione pro qualitate licentiæ amplæ, aut reſtrictæ; vt bene in hac parte Suarez, & Filiucius locis citatis.

Hinc ſequitur non ſufficere licẽtiam prælati religionis, quã religioſus mendicans derelinquere intendit, vt aduolet ad non mendicantes; quia Martinus V. requirit licentiam ſpecialẽ Sedis Apoſtolicæ &c.

16 Excipi tamen debet Præpoſitus Generalis præclariſſimę Societatis Ieſu, cui ſpecialiter conceſſum fuit, vt facultatem cõcedere valeat ſuis religioſis, etiam ſolemniter profeſſis, tranſeundi ad alias quaslibet religiones, vt patet ex conſtitutionibus Pauli III. anno 1549. & Gregorij XIII anno 1582. in Bulla, quæ incipit, cum alias, editis in fauorẽ illius Societatis.

Verumtamen eſt, hoc priuilegiũ non ſuffragari alijs religionibus titulo communicationis, quia ſpecialiter, & incommunicabiliter huic Societati conceſſum fuit, & participatio cum alijs religioſis explicitè prohibetur in præfata Bulla Greg. XIII. §. 3. verſ. non obſtantibus. Ita Sanch. in opere morali lib. 6. cap. 7. num. 31. & alij.

17. Quæres ſecundo, quodnam ſit ſubiectum iſtius vltimæ excommunicationis. Reſpondeo eſſe non ſolum religioſos mendicantes tranſeuntes ad aliquem ordinem monaſticum ſuperius enumeratum abſq; licentia ſpeciali Summi Pontificis: verum etiam ſuperiores ordinum monaſticorum recipientium mendicantes abſque præfata Sedis Apoſtolicę licentia; hæc reſponſio perſpicuè conſtat ex dictis in explicatione vtriuſq; actionis, quæ vtrique iſtius propoſitionis parti reſpondet.

18. Sed modo dubium eſt, primo, Vtrum religioſi, qui poſt editionem iſtius extrauagantis auctoritate Apoſtolica cooptati ſunt in numerum mendicantium ſubijciantur huic excommunicationi, tranſeũdo ad ordinem religioſorum non mendicantium. Reſpondeo affirmatiuè, quia lex ſemper loquitur, & omnes ſucceſſores afficit, vt patet ex dictis de legibus.

Hinc ſequitur religioſos Societatis Ieſu, qui poſtquam ſolemniter profeſſi ſunt, aut qui poſt biennium vota ſimplicia emiſerũt, ſubijci huic excommunicationi tranſeundo ad ordinem monaſticum abſq; ſpeciali facultate Summi Pontificis, aut ſui Præpoſiti, iuxta dicta in exceptione nu. 16. nam Societas Ieſu adſcripta eſt in nummerum mendicantiũ, & gaudet priuilegijs indultis, & gratijs fratribus mendicantibus cõceſſis, vt patet ex Bulla Pij IV. anno 1565. & ex Bulla Pij V. anno 1571. Vide Suarez loco citato num. 16. & Sanchez num 117.

19. Secundo dubium eſt, Vtrum religioſus ordinis mendicantium à religione eiectus, & habitu priuatus, poſſit abſque ſpeciali Summi Pontificis facultate ad quemlibet ordinem monaſticum tranſire.

Suarez loco citato num. 20. & Filiucius loco citato num. 191. negãt poſſe. Ratio eſt, Tum quia hoc eſt priuilegium ſpecialiter conceſſum Generali Societatis Ieſu à Gregorio

tio XIII. vt Generalis illius Societatis poſſit emiſſis facultatem transeundi ad aliam religionem concedere. Tum quia religioſus eiectus adhuc eſt verus religioſus talis religionis illique ſubijcitur, ita vt ſi reuocetur, redire teneatur. Ergo adhuc nequit ad aliam religionem trãſire abſque ſpeciali Summi Pontificis facultate.

Contrarium tenet D. Antoninus 3. parte tit. 16. cap. 4. §. 4. vbi teſtatur hanc fuiſſe peritorum ſententiam, quia religioſus eiectus non videtur cogendus in ſeculo remanere; conſequenter ei liberum videtur, ad quam velit religionem, aduolare.

Mihi diſtinguendum videtur, vel eſt eiectus in perpetuum, vel ad tempus in pœnam alicuius criminis: ſi eſt eiectus ad tempus, non poteſt abſque ſpeciali facultate Sedis Apoſtolicæ tranſire ad aliam religionẽ, vt patet ex rationibus Suarez. Si vero eſt eiectus in perpetuum, cenſeo poſſe ad aliam religionem tranſire. Ratio eſt, Tum quia veroſimile non eſt Summum Pontificem velle viam ad perfectiorem ſtatum excludere. Tum quia Martinus V. iſtam conſtitutionem edidit ad conſeruandum ordinem Mendicantium, ibi, *Volentes etiam conſeruationi Ordinum Mendicantium prouidere*. In hoc autem caſu ordo mendicantium nullum patitur detrimentum; cum non ſit repetiturus religioſum, quem in perpetuum eiecit, niſi forte magnam ſpem habeat emendationis, vt dicam puncto vltimo de eiectis à religione.

Hinc patet reſponſio ad rationes Suarez, quatenus ſecundæ iſtius diſtinctionis parti aduerſantur: ad primam enim reſpondeo in præfata bulla Gregorij contineri non ſolum facultatem dandæ licentiæ ingrediẽdi aliam religionem de conſenſu Superioris loci, & in ea profitendi, impoſita excommunicatione latæ ſententiæ contra Monachos, alioſque regulares audentes aliquid attentare contra illius bullæ tenorem, verũ etiam contineri facultatem expellendi ob ipſa ſocietate illos, quos Præpoſitus Generalis emittendos iudicauerit; quod non adeo facile concedendum fuit reliquis religioſis, & ob id ad participatio iure merito prohibetur. Ad ſecundam reſpondeo adhuc eſſe religioſum, quo ad tria vota ſubſtantialia, & teneri primo ſuperiori obedire, quandiu in eo ſtatu perſiſtit, vt illi obedire poſſit; non vero teneri à religionis ingreſſu abſtinere, ſi à prima eiectus fuit in perpetuum. Vide quæ infra tradidi puncto de eiectis à religione.

Hic ſolum aduertendum ſupereſt has ſeptem vltimas excommunicationes eſſe reſeruatas Summo Pontif. ob id illas in meo tractatu de cẽſuris in particulari inter reſeruatas enumeraui, & huc de verbo ad verbum transferri volui, mutato ſolum ordine.

PVNCTVM X.

De religioſis contra profeſſionem reclamantibus, & ob id à religione diſcedentibus.

Qvinque principaliter in hoc puncto explicabo. Primo ad quod teneatur Religioſus inualidè profeſſus. Secũdo ex quibus cauſis Religioſus inualidè profeſſus reclamare poſſit. Tertio quid ſeruan-

Digitized by Google

dum ſit ab eo, qui reclamare intendit. Quarto quo tẽpore facienda ſit reclamatio, vt Religioſ' dimitti poſſit. Quinto, quam culpam, & pœnam incurrat, qui legitimè nõ reclamat.

PRIMA DIFFICVLTAS.

Ad quid teneatur religioſus inualidè profeſſus.

1 *Religioſus inualidè profeſſus non tenetur ex vi profeſſionis regulã, aut vota ſeruare.*

2 *Religioſus inualidè profeſſus tenetur profeſſionem ratificare, aut intra quinquennium reclamare.*

3 *Profeſſionis ratificatio quid requirat.*

4 *Ratificatio profeſsionis an nouum cõſenſum ex parte acceptantis exigat.*

5 *Religioſus inualidè profeſſus non tenetur, vt profeſsionem ratificet nouum peragere nouitiatum.*

6 *Ratificans profeſsionem an frui poſsit priuilegijs, ac ſi ab initio validè profeſſus fuiſset.*

QVatuor principaliter explicãda ſunt in hac difficultate. Primo Vtrum Religioſus inualidè profeſſus teneatur regulam, aut vota ſeruare. Secundò, an profeſſionem ratificare teneatur. Tertio quid requiratur ad ratificãdam profeſſionem Quarto, Vtrum ratificans profeſſionem vti poſſit priuilegijs religionis, ac ſi ab initio validè profeſſus fuiſſet.

PRIMA PROPOSITIO.

1 RElігioſus inualidè profeſſus non tenetur ex vi profeſſionis Regulam, aut vota ſeruare. Ratio eſt, quia obligatio ex vi profeſſionis eſt effectus conſequens profeſſionem validam; hic autem ſuppono profeſsionem inualidam eſſe. Ex quo ſequitur præfatum Religioſum inualidè profeſſum non eſſe Apoſtatam fugiendo, neque teneri voto obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis; conſequenter poſſe matrimonium validè, vel etiam licitè pręciſo ſcandalo, contrahere. Ita Nauar. conſil. 89. n. 6. & 7. Henriquez li. 11. cap. 8, num. 9. in Comment. lit. S. Sanchez lib. 7. de matrim. diſp. 37. num. 36. Emmanuel Sà verb. religio num. 71. Arragona 2. 2. quæſt. 88. ar. 1. col. 19. concluſ. 1. Azor. 1. parte lib. 12. cap. 5. quæſito 1. Rodriq. in ſum. cap. 92. n. 5.

Dixi ex vi profeſsionis, quia ratione alterius circumſtantię fieri poteſt vt obligetur, vt ſi ſcandalum præbeat, Regulam, aut vota coram alijs non ſeruando; quilibet enim tenetur ſcandali occaſionem præcauere, vt patet ex dictis de legibus. Ita Doctores citati.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 REligioſus inualidè profeſſus tenetur reclamare, ſi quinquennium nondum elapſum fuit, aut tenetur profeſsionem ratificare. Ratio eſt, quia non reclamando, & profeſsionem non ratificando iniuriam religioni infert, cum recipiat alimenta, & alia commoda in vtilitatem profeſſorum inſtituta.

Maior difficultas eſt, vtrum teneatur profeſsionem ratificare, elapſo quinquiennio, dum ei tempus non amplius vacat ad reclamandum, & ſi te-

Digitized by Google

ſi reclamāuerit, credit ſe non audiēdum.

Reſpondeo duplicem eſſe Doctorum ſententiam.

Prima eſt Henriquez li. 11. & Sanchez lib. 7. de matrimonio diſp. 37. num. 38. & ſeq. negantium huiuſmodi Religioſum teneri ratificare profeſsionem, non ſolum dum profeſſionem inualidam bona fide emiſit, verb. grat. per metum, verum etiam, dum mala fide profeſſus eſt, vt ſi fictè, & abſq; interno conſenſu profeſsionem fecit. Ratio eſt primo, quia fictè contrahens non tenetur matrimonium vere contrahere, niſi aliud notabile incommodum timeatur, ad quod vitandum obligetur contrahere. Ergo neque inualidè profeſſus tenetur profeſsionem ratificare. Secundo quia Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 19. non loquitur in foro conſcientiæ, ſed nititur præſumptione ratificationis profeſſionis; nullum enim eſt verbum reſpiciens conſcientiæ forum; ſed ſolū denegans actionem in foro externo vt patet ex illis verbis. *Non audiatur, niſi intra quinquennium*, & infra, *nullatenus ad allegandam quamcunque cauſā admittatur*, & quāuis iſta præſumptio ſit iuris, & de iure, nihilominus non opponitur rei veritati, & foro conſcientiæ, ſed ſolum in foro externo non admittit probationem in contrarium, vt bene Menochius de pręſumpt. lib. 1. quæſt. 3. nu. 16. & q. 5. nu. 15. & ſeq. Tertio quia iugum Religionis eſt valdè onerosum præſertim ijs, qui illud ſpontè non ſuſcipiunt. Ergo cogendus non videtur ad ratificandam profeſsionem, ſed poteſt, & tenetur fugiendi occaſionem quærere, eaque inuenta in remotas partes aufugere, vbi etiam ſine ſcandalo traducere poſsit, & ſi alia ratione aufugere nequeat, quā admonendo Superiorem, vt ſibi fugiendi copiam faciat, tenetur illum admonere, non quidem, tamquam Superiorem, cum tranſacto quinquenio à ſuperiore audiendus non ſit: ſed tamquam conſultorem, & priuatam perſonam, quæ ſibi in re licita opem ferat: quamquam raro eueniet, vt Prælatum admonere teneatur, quia Prælatus ei fidem non præſtabit, nec ſe multis incommodis, quæ pati poſſet, fugiendi copiam faciendo, inplicabit.

Secunda ſententia, quæ mihi probabilior videtur eſt Rodriq. in ſumma 2. parte cap. 92. nu. 5. Angles in floribus 2. parte de voto quæſt. vnica art. 1. difficul. 4. & aliorum affirmantium præfatum religioſum inualidè profeſſum teneri profeſsionem poſt quinquennium ratificare, ſaltē dum profeſsio irrita fuit ob ipſius culpam. Ratio eſt primo, quia coniux concedens alteri coniugi licentiam ingrediendi Religionem cogitur etiam ipſe Religionem ingredi, ſi in ſęculo periculum incontinentię timeat. Ergo multo magis cogendus eſt ad ratificandam poſt quinquēnium profeſsionē, qui ſua culpa profeſſionē inualidè emiſit. Secūdo quia fugiendo notam infamiæ incurrit, & magnam ſcandali anſam præbet, manendo in religione non ratificata profeſsione ſe ipſum grauibus periculis exponit, & grauia religioni damna infert, nam bonis Religionis aletur, vota profeſſorum feret, ad ſacros ordines ſine titulo, & ſine litteris dimiſſorijs legitimi prælati promouebitur (profeſsio enim inualida non poteſt eſſe titulus, quo inualidè profeſſus ad ordines pro-

moueatur, & Superior Religionis non poteſt dimiſſorias concedere, vt ſuppono ex dictis de cenſuris in particulari diſp. 3. q. 1.) diſpenſationem, & abſolutionem virtute priuilegiorum religionis obtinebit, & peccata fatebitur Confeſſario, qui fortè non eſt approbatus ab ordinario, ſed ſolum à ſuperiore Religionis; conſequenter inualida erit confeſſiò. Hæc illi ſuffragatur L. Barbarius ff. de offic. Præt. vt falſo putat Sanchez num. 38. quia ex ea lege colligitur iuriſdictionē ſuppleri, dum exercens iuriſdictionem habet titulum coloratum illius iuriſdictionis; hic autem non adeſt titulus coloratus huiuſmodi iuriſdictionis, cum conſtet Prælatum Religionis non poſſe, niſi cum ſuis Religioſis diſpenſare, facultatem recipiendi ordines concedere, & nouitios, ac vere profeſſos abſoluere. Tertio quia profeſsio eſt cōtractus mutuus, quo religioſus obligatur Religioni, & religio veram habuit intētionem admittendi hunc ad profeſsionem. Ergo hic etiam veram habere debet intentionem capeſcendi Religionē & ſi illam ficta profeſsione decepit, tenetur fictionem tollere. Quarto quia Religio, licet ſit graue iugum, nihilominus eſt etiam valde vtile ipſimet profeſſo onus, illud ſuſcipiēti, & onus vtilitate, & incommodū fructu compenſatur; conſequenter ægre ferre non debet, in eas ſe coniectum eſſe anguſtias, vt ad illud ſubeundum obligetur: adeſt enim iuſta cauſa iſtius obligationis.

Ad primam rationem primæ ſententiæ. Reſpondeo, quicquid ſit de matrimonio, negando conſequentiam; facilius enim eſt, vt quis obligetur ad ſtatum perfectionis, quam ad ſtatum matrimonij, qui perfectioni capeſcendæ raro conducit.

Ad ſecundam Reſponderi poſſet primo, Concilij decretum eſſe diſpoſitiuum pro vtroque foro; Tridentinum enim hoc quinquenium præfixit, vt religio tanto tempore præſcribat contra Religioſum ius reſiliendi, modo perſona contra quam præſcribitur, eſſet eo tempore capax huius paſsiuæ præſcriptionis.

Reſpondeo ſecundo, etiamſi admittam Concilium niti præſumptione, & conſequenter in foro conſcientiæ non obligare, ſi veritas ſit in contrarium; nihilominus Religioſus ficte profeſſus aliunde obligatur ad profeſsionem ratificandam, vt patet ex rationibus ad probandam ſecundam ſententiam allatis.

Ad tertiam patet reſponſio ex quarta ratione allata ad probandā ſecundam ſententiam.

TERTIA PROPOSITIO

3 AD validam profeſsionis ratificationē requiritur nouus conſenſus quo religioſus ſciens præcedentem profeſsionem inualidam eſſe eam approbet volens, vt ex tūc teneat, & firma ſit, ſiue approbet verbis, ſiue factis, ſiue etiam ſolo animi conſenſu, vt ſi actus profeſſorum faciat intentione approbandi profeſsionem, aut ſi dicat ex nūc me trado Religioni inſtar aliorum profitentium. Ratio cur nouus conſenſus requiratur, eſt quia profeſsio perficitur conſenſu circa materiam habilem, ſeu cum ſubiecto habili; hic autem conſenſus deſiderabatur in prima profeſsione inualida, vt ſuppono. Ergo nouus conſenſus neceſſarius eſt.

Dixi

Dixi, quo Religioſus ſciens præcedẽtem profeſſionem inualidam; nam ſi Religioſus ignorans præcedentem profeſſionem inualidam, eam ratifecet, & approbet, ratificatio non ſubſiſtit; quia ratificans non cẽſetur habere abſolutum profitendi animum; ſed ex ſuppoſitione falſa valoris prioris profeſſionis in illam conſentit; cum enim nihil magis contrarium conſenſui reperiatur, quam error. L. ſi per errorem ff. de iuriſd. omn. Iudic. & L. nihil conſenſui ff. de reg. iur. Hic autem cõſentiat per errorem, quo putat priorem profeſſionem validam eſſe, ſequitur vere non conſentire: conſequenter profeſſionem non ratificare, vt in ſimili docui de voto cum communi Doctorum ſententia.

4. Maior difficultas eſt, Vtrum ad validam profeſſionis ratificationem requiratur etiam nouus conſenſus, id eſt noua acceptatio ex parte Religionis.

Reſpondeo probabiliter ſuſtineri poſſe non requiri nouum Religionis conſenſum; modo Superior qui prius conſenſerat, non reuocauerit conſenſum. Ratio eſt, Tum quia Religio, ſeu Superior iam ex parte ſua ſuum præſtiterat conſenſum. Ergo accedente nouo conſenſu Religioſi, & perſona habili ad profeſſionem, profeſſio ipſa coaleſcit. Tum quia in praxi arduum eſt nouum à Superiore, ſeu Religione conſenſum extorquere. Tum quia Summus ipſe Pontifex, ſeu Eccleſia cenſetur conſentire, & acceptare ratificationem: cum enim in cap. ſignificatum de regular. & cap. 1. de regular. in 6. & in Tridentino ſeſſ. 25. cap. 19. decernatur, profeſſionẽ irritam certo tempore coaleſcere per ipſius profeſſi ratificationem, colligitur Summum Pontificem, qui ſupremus eſt Religionum Generalis, talem ratificationem acceptare, neque aliam requirere. Ita Sanchez loco citato nu. 6. & alij contra Azorium loco ſtatim citando.

Ex quo patet à fortiori in ratificatione profeſſionis antea inualidæ opus non eſſe iteratione cœremoniarum, quæ ex conſuetudine, vel conſtitutionibus Religionis adhiberi ſolẽt. Tum quia non ſunt de ſubſtantia. Tum quia neque iterantur benedictiones in matrimonio antea inualide celebrato. Tũ quia iſtæ antea adhibitæ fuerunt. Ita Nauarr. conſil. 27. num. 2. de regular. Azor. 1. p. lib. 12. cap. 4. quæſito 7. ad finem, Sanchez loco citato nu. 66.

Obijcies contra dicta in ſolutione difficultatis, prior acceptatio, & cõſenſus Religionis fuit irritus, Tum quia fuit circa perſonam inhabilem, ſi profitens tunc temporis inhabilis erat ad profeſſionem. Tũ quia Superior Religionis non habuit intentionem obligandi ſe erga Religioſum, niſi etiam Religioſus ipſe obligaretur Religioni. Cum autem religioſus non obligauerit ſe Religioni, neque Religio illi ſe obligauit: conſequenter opus eſt noua acceptatione cognito nullitatis profeſſionis defectu.

Reſpondeo conſenſum illum nõ fuiſſe materialiter irritum, cum Religio vere conſenſerit, etiamſi forte elicitus eſſet erga perſonam tunc temporis inhabilem, & quamuis Religio non conſenſiſſet, ſi nouiſſet hunc non validè profiteri, nihilo minus re ipſa conſenſit: conſequenter obligatur Religioſo, poſtquam hic

Digitized by Google

ſuum conſenſum præſtiterit.

5. Quæres Vtrum Religioſus inualidè profeſſus teneatur nouum peragere nouitiatum, dum profeſſionem ratificare intendit.

Reſpondeo nō teneri nouum nouitiatum peragere, ſi nouitiatus validius fuit. Ratio eſt, Tum quia nullo iure probari poteſt nouo nouitiatu opus eſſe. Tum quia Concilium Tridentinum ſeſſ.25.cap.15.de Regular. ſtatuit ad valorem profeſſionis integrum nouitiatus annum præmittendum eſſe; ſed hic ante ratificationē profeſſionis præmiſſus fuit. Ergo ratificatio profeſſionis valida eſt, non iterato nouitiatu.

Addo probabiliſſimum mihi videri, non opus eſſe nouo nouitiatu, etiamſi præcedens irritus fuerit, modo tempore ratificationis expletus fuerit nouitiatus annus. quāobrem valida eſt ratificatio profeſſionis facta ab eo, qui Religionem ingreſſus fuerat, vt Religioni illuderet, & Religioſos deciperet; quāuis enim huiuſmodi nouitiatus formaliter irritus eſſet defectu conſenſus ingredientis (nouitiatus enim perficitur mutuo Religionis, & ipſius ingredientis conſenſu) nihilominus ſufficere videtur ad validā profeſſionem, vel ad eius ratificationem. Ratio eſt, quia nouitiatus materialiter validus eſt; nam ille nouitiatus materialiter validus eſt, quo religio integro anno experta eſt mores ingredientis, & ipſe ingrediens expertus eſt onera religionis; in noſtro autem caſu Religio experta eſt mores ingredientis, & ingrediens onera religionis. Ita Sāchez lib.7.de matrim.diſp.37.nu 46 & ſeq. Azor. 1.p.lib.12.cap.1.quæſtio 6. verſ.Si quæres. Contra Nauar. lib.3.conſil.26.num.17.& 19.& conſil.89.num.5. Rodriquez in ſumma 2. parte cap. 5. num. 2. & alios.

Obijcies quod nullum in ſe eſt, nullum iuris effectum operari poteſt, & non entis nullæ ſunt qualitates L.eius qui in prouincia ff.ſi cert. pet.cap. bonæ de elect. Ergo nouitiatus irritus prodeſſe non poteſt ad validam profeſſionis ratificationem. Reſpondeo quod nullum eſt in ſe materialiter, & formaliter, nullum operatur effectum; quod vero validum eſt materialiter effectū operari poteſt.

Ex dictis ſequitur nouitiatum iterandum nō eſſe, dum profeſſio irrita fuit, eo quod integro anno nouitiatus peractus non fuiſſet ante profeſſionem; cōpletus autem fuit, dum profeſſio ratificata fuit; quāuis enim ille nouitiatus ſufficiens non eſſet ad profeſſionem præcedētem; ſufficit tamen ad profeſſionis ratificationem; & hoc valet, etiāſi publicè conſtaret profeſſionem, & nouitiatum præcedentem viribus carere; adhuc enim eadem ratio militat, vt bene Sanchez nu.48.

QVARTA PROPOSITIO

6 Probabile eſt religioſum, qui profeſſionē ratificauit, frui poſſe priuilegijs religionis ac ſi ab initio validè profeſſionem emiſiſſet alijs religioſis ignorantibus nullitatem profeſſionis. Ratio eſt, Tum quia ratificatio eſt veluti quędam ratihabitio, quæ retrotrahitur ad diem actionis, quæ ratificatur. Tum quia Religioſi in hac parte non cōſentur inuiti, ſaltem dum Religioſus, qui ſuam profeſſionem ratificauerit, diſpenſationem commodè

modè obtinere non poteſt, aut nequit ſine incommodo, & nota abſtinere ab ijs actionibus ſibi ratione antiquitatis, exiſtimatæ profeſſionis competentibus. Tum quia Religio, quantum eſt ex parte ſua, illum ad ea priuilegia admiſit vſque à tempore acceptationis. Ergo illis vti poſſe videtur, ac ſi ab initio validè profeſſus fuiſſet: propterea perſeuerare poteſt in priori Sede, prius ſuffragiũ ferre, & ſimilia. Ita ex parte Nauar. conſil. 17. nu. vlt. de regular. contra Sanchez ex parte lib. 7. de matrim. diſp. 37. nu. 68.

SECVNDA DIFFICVLTAS.

Quibus ex cauſis religioſo competat ius reclamandi contra profeſsionem.

SOlutio iſtius difficultatis conſtabit cognitis cauſis, propter quas profeſſio irrita eſt.

Quarum prima eſt defectus legitimi conſenſus. Secunda, defectus integri nouitiatus. Tertia defectus legitimæ ætatis. Quarta defectus legitimi ſexus. Quinta defectus legitimi Superioris profeſſionem acceptantis. De his ſingulis agam in ſequentibus paragraphis.

§. PRIMVS.

1. *Defectus legitimi conſenſus ſufficientem exhibet cauſam reclamandi cõtra profeſsionem.*
2. *Nouitiatus an interrumpatur ob ſuperuenientem dementiam.*
3. *Metus, aut vis eſt ſufficiens cauſa ad reclamandum contra profeſsionem factam per vim, vel metum.*
4. *Profeſsio facta ſub conditione de futuro non eſt valida ante conditionis euentum.*

1 PRima cauſa reclamandi eſt, dum quis profeſſionem emiſit ſine legitimo conſenſu ad profeſſionem requiſito; Cum enim huiuſmodi profeſsio irrita ſit. (profeſſio enim eſt contractus mutuus, quo Religioſus religioni, & religio ipſimet Religioſo obligari ſolet: Contractus autem mutuo conſenſu perficitur.) Sequitur religioſum non teneri onere illius profeſsionis; conſequenter poſſe reclamare; quamquam fortè in foro externo non audietur dum defectum conſenſus probare non poterit; nam quæ in animo conſiſtunt, alieno teſtimonio probari non poſſunt.

Hinc ſequitur primo regularem, qui profeſsionem tempore dementiæ celebrauit (modo dementia non eſſet in vna, vel altera materia tantum, ſed mente omnino priuaret) poſſe acquiſita ſanitate reclamare, quia inualidè profeſſus eſt; nouitiat⁹. n., & profeſſio peragi non poſſunt ſine libero conſenſu; amens autem conſentire non poteſt. Et hoc verũ ſentio, etiamſi compos ſui eſſet, dũ religionem ingreſſus eſt, ſed poſtea dementia correptus fuit, & ea durante profeſsionem emiſit, vt patet ex allata ratione.

2 Maius dubium eſt, Vtrum ſuperueniente dementia, annus nouitiatus interrumpatur, ita vt ſublata dementia, iterum inchoandus ſit annus nouitiatus, vel ſaltem in anno integro nouitiatus computari non poſsit dementiæ tempus.

Reſpondo diſtinguendo, vel dementia breuis eſt, vel longa. Si breuis, nouitiatus non interrumpitur. Tum quia modicum pro nihilo reputatur. Tum quia vſu, & praxi religionum omnium receptum eſt, vt nouitiatus non interrumpatur ob freneſiam octo, vel quindecim dierum, ex morbo prouenientem; Sed tempus freneſis in ſpatio vnius integri anni ad nouitiatum requiſiti computatur. Si vero dementia eſt longa, & extraordinaria, Verb. grat. per vnum menſem, vt eſt illa, quæ ex morbo non prouenit, impedit nouitiatus curſum, ita vt Tempus, quo ipſa durat, computari non poſsit in ipſo nouitiatus anno. Ratio eſt, quia nouitiatus annus inſtitutus eſt, vt nouitius explorare valeat monaſticam diſciplinam; illam autem experiri non poteſt tempore amentiæ, cum debito rationis vſu tunc temporis careat, ſublata tamen amētia nō eſt iterum inchoandus annus nouitiatus, ſed habenda eſt ratio illius temporis præcedentis profeſsionē, & tantum temporis ſupplēdum eſt, vt anno integro cenſeatur nouitiatū peregiſſe. Rō eſt, Tum quia licet tempus dementiæ dormire faciat, vel ſuſpendat nouitiatum, vtpotè peractum tempore inhabili, non tamen illum interrumpit; Nouitiatus enim interrūpitur voluntario egreſſu à religione, aut expulſione; Hic autem voluntariè egreſſus non fuit, nec fuit expulſus, ſed in Monaſterio manſit, vel extra Monaſterium, de licentia Prælati. Tum quia huiuſmodi demens gaudet priuilegio canonis; conſequenter percuti non poteſt ſine excommunicatione; conſequenter adhuc eſt nouitius, alioquin ipſum percutiens excommunicationis vinculo non ligaretur.

3 Secundo ſequitur regularem, qui profeſsionem per vim, vel metū celebrauit, poſſe intra quinquenniū contra profeſsionem reclamare. Ratio eſt, Tum quia profeſsio celebrata non fuit cum legitimo conſenſu; conſenſus enim ad profeſsionem requiſitus debet eſſe liber; Vis autē, & metus licet non auferant omnino conſenſum, & voluntarium, nihilominus efficiunt inuoluntarium mixtum. Tum quia ius canonicum huiuſmodi profeſsionem irritam reddit cap. 1. de his, quę vi. Tum quia Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. ca. 19. de regular. inter cauſas, propter quas religioſum audiri poſſe concedit, expreſſe enumerat vim, & metum. Obſerua tamen vim, & metum debere eſſe grauem. Tum quia in iure non habetur ratio metus leuis. Tum quia metus leuis non irritat carnale matrimonium. Ergo neque ſpirituale, id eſt profeſsionem; quo modo autem contingat metus grauis, aut leuis, & quando irritare poſſit profeſsionem, colligi poteſt ex dictis de matrimonio quæſt. 3. pun. 8. & ex dictis de legibus diſp. 4. q. 2 pun. 3. § 1. vbi fusè ſatis, & prolixè explicaui quandonam matrimoniū, aut votum irritetur vi, vel metu, ad ibi dicta me remitto; ibi etiam §. 2. num. 5. egi quandonam votum, vel matrimonium celebratum per metum, vel dolum irritum ſit. Quæ ibi docui, accommodari poſſunt profeſsioni per errorem, vel metum celebratæ.

4. Tertio ſequitur profeſſionem celebratam ſub conditione de futuro non eſſe validam, nondum adimpleta conditione. Tum quia deficit conſenſus requiſitus ad profeſſionē ab-

Digitized by Google

abſolutam. Tum quia actus agentiũ non operatur vltra intentionem eorum; intentio autem profitentis eſt obligare ſe ſolum dependenter ab illa conditione; propterea matrimonium celebratum ante conditionis euentum, validum eſſet; adimpleta tamen conditione profeſſio perficitur, neque opus eſt nouo conſenſu, modo prior ante conditionis euentum reuocatus nõ fuerit. Ratio eſt, quia conſenſus iam præceſcit, & ad profeſſionis valorem nihil deſiderabatur præter conditionis euentum. Ergo illo adueniẽte profeſſio valida eſt, vt bene Sãchez in opere morali lib. 5. cap. 8. num. 88. & alij, quos ego retuli de matrim. quęſt. 2. pun. 9. de contractibus diſp. 3. quæſt. 1. puncto 4. & de voto in tract. de leg. diſp. 4. quæſt. 2. puncto 2. num. 2. & ſeq.

Hæc tamen intellige, modo conditio contraria non eſſet ſubſtantię profeſſionis, id eſt tribus votis ſubſtantialibus religionis. Tum quia conditio contraria ſubſtantiæ voti, vel matrimonij deſtruit votum, & matrimonium, vt probaui de matrimonio, & de voto. Tum quia Deus non acceptat illam conditionem. Ergo neq; acceptat promiſſionem ſeu profeſſionem, cum illa fiat ſolũ ſub ea conditione. Ita Couar. 4. decret. 2. p. cap 3. §. 1. num. 18. Rodriq. tom. 3. quæſt. 17. art. 6. Azor. lib. 11. cap. 15. quæſito 9. Sanchez loco citato num. 92. & alij, quos retuli de matrim. & voto locis citatis, omiſſis quampluribus alijs apud pręcitatos Doctores. Cõtra Bernardum Diaz regula 521. num. vnico, & alios.

Hinc primo infertur inualidam eſſe profeſſionem hoc pacto celebratam. Profiteor hac conditione, vt proprium retineam indepẽdenter à Superioris facultate, & viuam iuxta meę voluntatis arbitrium, vel vt caſtitatis onere non obſtringar; nã iſtæ conditiones ſubſtantiæ profeſſionis aduerſantur. Secus dicendũ eſt de profeſſione facta ſub conditione manendi in propria domo. Ratio eſt. Tum quia huiuſmodi conditio non eſt contra ſubſtantiam profeſſionis; cum religioſus de licentia Superioris domi degere poteſt. Tũ quia ſic colligitur ex ca. fin. qui Cler. vel uouen. Poterit tamen ſuperior huiuſmodi licentiam iuſta de cauſa reuocare, quia non ademit ſibi facultatem reuocandi, dum iuſta ſuperuenerit cauſa. Ita Azor. lib. 12. ca. 5. quæſito 2. Sanchez loco citato nu. 102. Emanuel Sà verb. Religio nu. 6. & alij.

Secundo infertur validam eſſe profeſſionem, dum quis profeſſionẽ emittit hac conditione, modo ſibi reſeruetur vſus domus, vel facultas retinendi certam pecuniæ ſummam ex facultate Superioris, & ad ipſius Superioris nutum reuocabilem; iſta enim conditio non repugnat ſubſtantiæ voti paupertatis, cum paupertatis votum actuali retentione vſus alicuius rei, dependenter à voluntate Superioris non violetur, hoc pacto intelligitur. cap. final. qui Cler. vel vouentes, & ita explicandum eſt in dubio, dum quis in profeſſione reſeruat ſibi aliqua bona; Cum enim in dubio nullus præſumatur delinquere, credendus eſt voluiſſe modo licito promittere, & profeſſionem validam emittere, vt bene Sanchez loco citato num. 98.

An autem valida ſit profeſſio, qua quis intendit quidem vouere caſtitatem, ſed non vult caſtitatem ſeruare

uare, conſtat ex dictis, de matrimonio quæſt.1.& de voto, quę ibi videri poſſunt dum opus fuerit.

§. SECVNDVS.

1. *Nouitiatus integer requiritur ad profeſsionem alioquin datur locus reclamationi contra ipſam.*
2. *Nouitiatus fieri debet in legitima ætate, & quænam ſit ad ipſum legitima ætas.*
3. *Nouitiatus peragi debet anno continuo.*
4. *Annus nouitiatus ſufficere videtur ad profeſsionem etiamſi nouitius eo expleto exierit, & poſtea iterum admiſſus fuerit abſque alio nouitiatu.*
5. *Nouitiatus hoc tempore peragi debet in habitu religionis.*
6. *Nouitiatus quandonam peragi poſſit extra monaſterium.*

1 Secunda cauſa, ob quam contra profeſſionem reclamare licet, contingit dum profeſſio celebrata fuit non pręmiſſo integro nouitiatus anno. Concilium enim Tridentinum ſeſſ.25.ca.15.ad validam profeſſionem requirit vnum integrum probationis annnm, inchoatum poſt pubertatem, id eſt poſt decimum quartum annum; quamuis enim non prohibeat adoleſcentes recipi, & in Religione inſtrui ante decimum quartum annum, illud tamen tempus in anno probationis, & nouitiatus computari non vult, vt conſtabit ex ſolutione dubiorum proxime ſequentium.

Hoc tamen intelligitur, & limitatur, niſi obſtent peculiaria aliquarum religionum priuilegia; quamobrem Paſſarellus de priuilegis minimo fol.123.Henriquez lib. 13.ca. 40.num.2 in Comment.lit.R.teſtãtur Pium V. facultatẽ Ordini Prædicatorum conceſſiſſe, vt nouitia morbo vexata, & iudicio medicorũ morti proxima, profeſſionem emittat, & monaſterio dos, & illius bona acquirantur, vt pluribus Sanchez in opere morali lib.5. cap.4.nu.16. Miranda quæſt. 22.art.10. Beia 4.p. caſu vltimo Barboſa cap.16. num.4. de regular. vbi etiam addunt huiuſmodi profeſſum teneri, ſi conualeſcat complere annum nouitiatus, & profeſſionem iterum emittere.

Secundo intelligitur, & limitatur in Equitibus S. Iacobi S. Ioannis, Alcantaræ, & Calatrauæ. Hos enim conſtat profeſſionem emittere ſtatim elapſo decimotertio anno etiã ante nouitiatus annum. Neque hoc abrogatum fuit in Concil. Tridentino, vt ſacra Cardinalium Cõgregatio declarauit, teſtibꝰ Azorio 1.par.lib. 13.cap.4. quęſito 2. Sanchez loco citato num.17.Petro Marzila, & alijs.

An autem in anno profeſſionis & nouitiatus computandus ſit dies biſſexti conſtabit ex infra dicendis de profeſſione ante legitimam ętatem celebrata.

2. Sed modo dubium eſt primo, an ſufficiat nouitiatum quouis tempore fieri. Reſpondeo negatiuè, ſed fieri debet in legitima ætate, legitima autem ætas ad nouitiatum, eſt pubertas completa iuxta communẽ Doctorum ſententiam. Nouitiatus enim inſtitutus fuit ad experiendũ, & explorandum monaſticam diſciplinam, Religionis onus, & aſperitates, quarũ vna præcipua eſt, onus caſtitatis ſeruandę. Nouitius autem non poteſt plene, & perfecte religionis

gionis

gionis aſperitates experiri ante cõpletæm pubertatem hac de cauſa Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 15. de regular. irritam facit profeſſionem emiſſam ante decimumſextum annũ completũ etiamſi fortè nouitiatus ante decimum ſextum annum peractus, & completus fuerit.

3. Secundo dubium eſt, Vtrum annus in quo nouitiatus peragitur debeat eſſe continuus, vel ſufficiat interruptus, vt ſi nouitius peracto tribus, vel quatuor menſibus nouitiatu aufugiat, vel à Religione expellatur, & poſſea iterum admittatur, computato priori tempore. Reſpondeo annum nouitiatus debere eſſe integrum, & continuum. Ratio eſt, Tum quia dum in lege præſcribitur aliquod tempus debet eſſe continuum, vt pluribus probat Couarruuias 3. Variar. reſolut. cap. 1. num. 1. Gutierez canonicar. quæſt. lib. 1. ca. 12. num. 24. & alij. Tum quia ideo petitur annus probationis, vt nouitius onera religionis ritè, & perfectè experiatur; ritè autem, & perfectè non experitur ea per aliquod tempus intermittendo: ſicut ieiunium longi temporis non perfectè experitur, qui cum intermiſſione, & interuallo illud perſoluit.

Et hoc verum eſt, etiamſi nouitius à Monaſterio aufugierit animo redeundi, & interim regulas Monaſterij ſeruauerit, & onera ſuſtinuerit; adhuc enim nouitiatus dicitur interruptus; interrũpitur enim recedendo à Religione contra obedientiæ præſcriptum: niſi fortè receſſerit ad breue tempus animo ſtatim redeundi, vt ſi cauſa conuiuij, aut repreſentationis, aut fornicationis quadam nocte monaſterio diſceſſit ſtatim reuerſurus, etiamſi interim habitum exuerit, ne dignoſceretur, vel vt commodius peccarè poſſet: hic enim non dicitur deſertor religionis, vel eius habitus, & modicum pro nihilo reputatur, nec moralem continuationem tollit. Secus dicendum videtur, ſi duorum, vel trium dierum mora interceſſit; tunc enim annus non cenſetur continuus; nam res illa non dicitur continua, intra quam intercedunt qualitates contrariæ; in hoc autem caſu intercedit factum contrarium videlicet dimiſſio nouitiatus, & regularis obſeruantiæ, & obedientiæ. Ita Nauarr. de regular. conſil. 32. & 33. Sanchez in opere morali lib. 5. cap. 4. nu. 31. & ſeq. Barthol. à S. Fauſto in theſauro relig. lib. 5. quæſito 164. Barboſa cap. 16. num. 5. de regular.

4. Tertio dubium eſt, Vtrum ſufficiat nouitiatus, quo per vnum annum integrum in religione peracto, Nouitius egreſſus fuit: ſed poſtea iterum ad idem, vel aliud eiuſdem ordinis, & obſeruantiæ Monaſterium rediit, & in eo ad profeſſionẽ abſq; nouo nouitiatu admiſſus fuit. Reſpondeo ſufficere, etiamſi longa mora interceſſerit. Ratio eſt, tũ quia hic re vera vno integro anno religionis onera expertus fuit, tanquam nouitius, hoc tamen intelligitur, niſi conditio, & circonſtantia perſonæ, aut Religionis adeo mutata fuerint, vt nouitius onera, & aſperitates religionis ſufficienter expertus non cenſeatur; huiuſmodi enim nouitiatus perinde eſt, ac ſi peractus in ea Religione non fuiſſet. Tum quia licet Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 16. ſtatuat, vt Superiores finito nouitiatus anno admittant, vel eiiciant nouitios, ni-

hilominus

Digitized by Google

hilominus admiſſio ſi iuſta ſubſit cauſa differri poteſt ex declaratione Sacræ Cõgregationis. Ita Rodri quez tom.3.quæſt.15. art.10. ad finẽ S. Antoninus, Syluester, Armilla, & alij apud Sanchez in opere moral. lib.5.cap.4.num.34.& 21.

5. Quarto dubium eſt, Vtrum ſufficiat Nouitiatus, qui vno anno vel aliqua anni parte peractus non fuit in habitu religionis, ſed in ſæculari. Reſpondeo hoc tempore non ſufficere. Ratio eſt. Tum quia Concilium Tridentinum ſeſſ.25.cap.15. de regul. ſtatuit annum nouitiatus menſurandum eſſe à die habitus. Tũ quia nouitiatus inſtitutus fuit, vt nouitius exploraret, & experiretur aſperitates, & onera religionis; delatio autem habitus religionis inter onera, & aſperitates religionis iure merito recenſetur. Tum quia ita vſu, & praxi religionum receptũ fuit. Ita Syluester verb. Religio 5. quæſito 5. Azor.tom.1.lib.12.cap.2. quæſito 9. Rodriquez tom.3. quæſt. 15.art.9. Munda quæſt.22.art.6. Barthol. à S. Fauſto quæſt.177. Barboſa cap.46.nu.7. de regular. & alij, quos citat, & ſequitur Sanchez lib.5.cap. 4. nu.29. Contra Panormit. in cap. ſuper eo in fine de regular. & alios.

6. Quinto dubium eſt, Vtrum ſufficiat Nouitiatus extra Monaſterium peractus. Reſpondeo ſufficere, dum peractus fuit ex legitima ſuperioris licentia. Ratio eſt, Tũ quia Superior per annum explorauit eo pacto mores nouitij, & nouitius ea ratione expertus eſt onera religionis, quatenus ei permiſſum fuit à Superiore. Tum quia nouitius extra monaſterium degens de licentia ſui Superioris cenſetur in Monaſterio commorari, cum ibi exiſtat dependenter à voluntate, & præcepto ſui Superioris, ſeu ſub obedientia ſui Prelati. alioquin non liceret nouitio delicentia ſui Prælati peregrinationem ſuſcipere, aut Hoſpitali inſeruire, & alia pietatis opera depẽdenter à Prælati ſui voluntate præſtare. Ita Nauarr. de regular. conſil. 32. Azor.tomo 1.lib.12.cap.2.quæſito 8.in fine. Sãchez lib.5.cap.4.nu. 27. & ſeq. Bitius in praxi deciſ.510 Barboſa cap.16.num.5. & 8. de regular.

§. TERTIVS.

1 *Reclamatio conceditur contra profeſsionem factam extra legitimam ætatem.*

2 *Aetas quomodo computanda ſit.*

3 *Biſſexti dies an computandus ſit in legitima ætate ad profeſsionem requiſita.*

4 *Aetas an computanda ſit à die natiuitatis an à die conceptionis.*

5. *Aetas legitima quo modo probetur.*

6 *Profeſsio facta ante legitimam ætatẽ non valet non ſolum, vt profeſsio, verum neque, vt votum ſimplex.*

1 Tertia cauſa, ob quam regularis intra quinquennium cõtrà profeſsionem reclamare poteſt, eſt defectus legitimæ ætatis: legitima autem ætas in religione tam virorum, quam mulierum, eſt annus decimus ſextus completus ex Trid. ſeſſ.25. cap.15. de regular.

2 Hæc autem ætas computanda eſt de momento ad momẽtum, alioquin completa non diceretur, quãobrem ſi non conſtaret de hora natiuitatis, expectãdus eſſet totius diei, ſi non conſtaret de die, ſed de ſolo menſe, expectandus eſſet totius mẽ-

ſis

ſis exitus; ſi non conſtaret de menſe, ſed de anno, expectandus eſſet totius anni finis. Cum enim poſſeſsio ſtet pro lege præſcribente certum tempus completum, in fauorem ipſius iudicandum eſt, ita vt nullus ad profeſsionem admittatur, quem nõ conſtet ſexdecim annos integros cõpleuiſſe. Ita Sfortius Oddo in ſimili, tract. de reſtitut. in integrum par. 1. quæſt. 2. art. 9.

3 Sed modo dubium eſt primo, Vtrum dies biſsexti computandus ſit in ætate ad profeſsionem, vel ad nouitiatum requiſita. Reſpondent nonnulli Doctores non eſſe computandum. Tum quia annus à iure præfixus in odioſis conſtat. 365. diebus. Tum quia ſicut ille annus 1582. Ex quo Gregorius XIII. abſtulit decem dies à menſe Octobris, cenſebatur integer annus iuxta ſententiam multorum Theologorum, & iuris peritorum apud Henriquez lib. 10. cap. 19. in Coment. lit. K, & apud Fornarium de ordine cap. 3. numer. 4. ita & cæt.

4 Sed contrarium mihi probabilius videtur. Tum quia dies illa biſſexti eſt complementum quadriennij præcedentis, & deerat ad complementum integri circuli ſolaris per Zodiacum. Tum quia duo illi dies pro vno computantur cap. quęſiuit de verb. ſignific. & L. 3. §. minorem ff. de minor. & L. cum biſſextus ff. de verb. ſignif. Tum quia anni computandi ſunt iuxta ritum, & vſum Eccleſiæ, vt in ſimili tradunt cõmuniter Doctores de interſtitijs. Vſu autem Eccleſiæ receptum eſt, vt dies biſſexti computetur, alioquin non ſolum non eſſet computandus dies præſentis anni biſſextilis; Verum neque annorum præcedentium biſſextilium.

4 Secundo dubium eſt, Vtrũ ętas computanda ſit à die natiuitatis, an à die conceptionis. Reſpondeo cõputandam eſſe à die natiuitatis, quia communi vſu receptum eſt, vt ætas à die natiuitatis computetur; dies tamen natiuitatis non ſolũm dicitur is, quo quis naturaliter ex vtero matris prodit; Verum etiam ille, quo quis ſecto matris vtero in lucẽ editur. Ita Couar. 4. decret. 2. parte cap. 8. §. 2. nu. 3. Mandoſius de ætate minori. cap. 1. num. 25. Sanchez in opere morali lib. 4. cap. 35. n. 4. contra Sfortium Oddo de reſtitut. in integ. 1. par. quæſt. 2. art. 2, num. 48. & alios, arbitrantes ætatem computãdam eſſe à die conceptionis, dum fauorabile eſt proli ita computari, ſecus dum eſt odioſum proli, vt in hoc caſu.

5 Tertio dubium eſt, quo modo legitima ætas probetur. Reſpondeo in hac re conſulendum eſſe Menochium de præſumpt. præſumpt. 51. & Maſcard. de probat. tom. 2. concluſ. 667.

6 Quarto dubium eſt, vtrũ profeſsio emiſſa ante legitimam ætatẽ, vel non completo nouitiatus anno, valeat ſaltem vt votum ſimplex.

Reſpondeo negatiuè. Ratio eſt, quia Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 15. huiuſmodi profeſsionem omnino irritat ac ſi facta nõ fuiſſet. quomodo autem Concilium irritare poſsit profeſsionem patet ex dictis de Sacramentis.

Ex quo patet differentia inter profeſsionem inualidam defectu ætatis, & nouitiatus, & inter profeſſionem alia de cauſa inualidã, quod in primo caſu nullam inducit obligationem, quia Tridentinum illam iuribus priuat; in ſecundo vero ca-

Digitized by Google

ſu vim habet voti ſimplicis modo vouens ſimpliciter vouerit, etiam inde pendenter à profeſsione ſolemni, ſeu à votis ſolemnibus. Ratio eſt, quia dum actus non valet eo modo quo fit, valet ſaltem eo modo quo valere poteſt; c. vnico §. idem quoque, de deſponſat. impuberum in 6.

Dixi modo vouens ſimpliciter vouerit; nam ſi vouit ſolum dependenter à religione, id eſt dependenter à fine manendi in religione, perſpicuũ eſt nulla ratione obligari, quia votum non obligat vltra vouentis intentionem, & in dubio, an ſimpliciter vouerit, probabiliſsimum eſt præſumi ſimpliciter vouiſſe, quia poſſeſsio ſtat pro voto; nam pro eo ſtat poſſeſsio pro quo ſtat iuris præſumptio, ius autem præſumit huiuſmodi profitentem habuiſſe intentionem obligandi ſe eo modo, quo potuit, iuxta regulam citatam, ex cap. vnico de diſponſ. impub. ob id in c. quidem, & in cap. placet. de cõuerſ. coniug. decernitur, virum coniugatum, qui profeſsionem ſine debita facultate emiſit teneri ſimplici voto caſtitatis ad non petendum debitũ, quia hoc ſolum pacto obligare ſe potuit, ita Nauar. conſil 10. de regular. libro 3. Tabiena verb. nouitius quæſito 8. num. 9. ad finem Sanchez nu. 104. & alij aſſerentes eum, qui profeſsionem emiſit apud illum, qui eã acceptare non poterat, obligari tribus votis ſimplicibus.

§. QVARTVS.

1 *Reclamatio conceditur contra profeſsionem factam ab eo, qui non erat ſui iuris.*

2 *Vir coniugatus non poteſt validè profiteri per ſe loquendo.*

3 *Seruus non poteſt validè profiteri.*

1 QVarta cauſa eſt, quando profitens non erat ſui iuris; ita vt ſeipſum alteri validè tradere nequeat: cum enim res vni tradita alteri tradi nequeat; ſequitur eum, qui non eſt ſui iuris, non poſſe profeſſionem emittere, qua ſe religioni tradat.

2. Ex quo ſequitur primò verum coniugatum non poſſe validè profeſſionem emittere inuita coniuge, niſi fortè perpetui diuortij cauſam habeat, vt ſi vxor adulterata eſt, & ipſe gratiam reconciliationis nondum conceſſit, vt patet ex dictis de matrimonio, quæ ibi videri poſſunt.

3. Secundo ſequitur ſeruum non poſſe abſque domini conſenſu validè profiteri. Tum quia licet ſeruus caſtitatis voto ſe valeat obſtringere, non tamen poteſt ſe omnino religioni tradere abſque domini facultate, cum ſubiectus ſit domino, qui iure ſuo priuari non debet. Tum quia in cap. ſi quis incognitus 17. quæſt. 2. decernitur ſeruum abſque domini licentia ingreſſum repeti poſſe, illique reſtituendum eſſe, ſi intra biennium à die, qua nouit ſeruum ad Religionem aduolaſſe, repetat, niſi fortè ſeruus adeo diſtet, vt intra triennium repeti non potuerit. Ex quo textu licet inferre, ſeruum intra triennium profiteri non poſſe; poſſe vero elapſo triennio, quia dominus non repetens intra triennium cenſetur tacitè conſentire, & ius reuocandi præſcribitur, modo bona fides adfuerit, nam ſi monaſterium mala fide admiſit ad religionem, ſciens, vel dubitans ipſum eſſe ſeruum, tenetur domino

ſatisfacere ſoluta ſerui æſtimatione, tum quia præſcriptio ſupponit bonam fidem. Tum quia par non eſt, vt monaſterium ex ſua fraude, aut culpa commodum reportet. Vide Syluestrum verb. Religio 2. quæſito 3. Tabienam eod. verb. quæſito 10. Azorium 1. parte lib. 12. cap. 1. quæſito 3. Sanchez in opere morali lib. 5. cap. 4. num. 42. & ſeq.

§. QVINTVS.

1. *Fęmina non poteſt in religione virorum profiteri, neque è contra.*
2. *Ermaphroditus an inualidè profiteatur.*
3. *Ermaphroditus poteſt contra profeſſionem reclamare etiamſi profeſſus ſit in religione virorum, & viribus ſexus in ipſo praualeat.*

1 QVinta cauſa reclamandi cōtra profeſſionem eſt diuerſitas ſexus vt ſi fœmina in Religione virorum, aut vir in religione Monialium profeſſionē emiſit: huiuſmodi enim profeſſio irrita eſt. Tum quia defecit intentio in acceptante Superior enim intentionem non habuit admittendi ad religionem perſonam diuerſi ſexus: cōſequenter errauit circa ſubſtantiam perſonæ. Error autem circa ſubſtantiam perſonæ irritat contractum. Tum quia ſic decernitur in cap. de ſinium 18. quæſt. 2. Tū quia quod fauore Religionis inuentum eſt, nō debet in ipſius damnum applicari; fauore autem religionis inuenta eſt profeſſio, vt homines Deo, eiuſque cultui vacent; hoc autem vix fieri poſſet admiſſo in eodem Monaſterio virorum, & mulierum cōſortio. Ita Nauarr. Vgolinus & alij quos retuli de cenſuris diſp. 2. quæſt. 2. puncto 2. num. 13. & de Sacramentis diſp. 8. quæſt. vnica puncto 5. num. vnico.

Ex quo ſequitur primo, eum, qui Monaſterium Monialium ingreſſus fuit cum ex aſpectu pudēdarum partium pro fœmina haberetur, poſſe, & debere à Monaſterio recedere; ſi poſtea virilia prodeant vt alias contigiſſe audiui.

2. Secundo ſequitur hermaphroditum, in quo viribus ſexus praualet, nō poſſe validè profiteri in Monaſterio Monialium, quia cenſetur vir. Si vero profiteretur in religione virorum, valida eſſet profeſſio, quia hic cenſetur vir. Si vero vterq; ſexus æqualis ſit, in neutra religione validè profiteri poteſt. quia tam eſt vir, quam fœmina; fęmina autem in religione virorum, & vir in religione fœminarum validè profiteri nequit; in dubio autem vter ſexus præualeat, ſtandum eſt iudicio medicorū innixo aſſertioni ipſius hermaphroditi; quod ſi petito Medicorum conſilio, res adhuc dubia ſit prę ſumendum eſt ſexum ęqualem eſſe conſequenter huiuſmodi hermaphroditum inualidè profiteri, & inualidè ordines ſuſcipere, quia poſſeſſio ſtat pro Religione, in qua nullus admitti debet, quem non conſtet illius ſexus eſſe, in cuius religione profiteri intendit. Ita Nauarr. e regular. conſil. 47. Sanchez in opere morali lib. 5. cap. 4. num. 41. & alij.

3. Maior difficultas eſt, Vtrum hermaphroditus, in quo virilis ſexus præualet, poſſit contra profeſſionem in religione virorum factam reclamare, vel alio remedio vti, quo monaſterio egrediatur. Reſpondeo affirmatiuè; quamuis enim profeſ-

ſio

Conuentus Superior, vel etiam alius ipſo Superior in officio, vt eſt Prouincialis, aut Generalis; ſicut enim immediatus Prælatus admittere poteſt ad profeſſionem, Ita etiam Prouincialis, vel Generalis; cũ poteſtas Prælati immediati eminenter contineatur in Prouinciali, & Generali, & his ex officio competat onus conſulendi bono illius Cõuentus. Imo Generalis, aut Prouincialis interdicere poteſt immediato Conuentus Superiori, ne quenquam ſine ſuo conſenſu admittat, Prælatus enim Conuentus ſubijcitur Generali, & Prouinciali. Imo Generalis, aut Prouincialis poteſt ex iuſta cauſa hanc ſibi facultatem in particulari caſu reſeruare, Ratio eſt, Tum quia Generalis coarctare poteſt facultatem Prouincialis ad admittendum cap. exijt. §. Verum quia ad finem de verbor. ſignificat. in 6. Ergo ſignum eſt Generalem coarctare etiam poſſe facultatem immediati Conuentus ſuperioris. Tum quia poteſtas immediati Prælati eminenter continetur in Generali & Prouinciali. Ex quo fit, vt ſi immediatus ſuperior Conuentus aliquem ad profeſſionem admittat, poſtquam admittendi facultas ei reſeruata fuit à Generali, vel à Capitulo Generali, inualidè admittat, quia caret admittendi facultate, vel quia deſideratur animus admittendi, ſicut Parochus inualidè aſsiſtit illi matrimonio, cui facultatem aſsiſtendi Epiſcopus ex iuſta cauſa ſuſpendit. Secus ſi Generalis, aut Prouincialis ſolum interdixit Superiori Conuentus acceptare; tunc enim validè acceptaret, quia prohibitio faciendi aliquem actum, non irritat actum, ſicut validum eſt matrimonium celebratum coram Parocho, cui à Pontifice interdictum erat aſſiſtere vt docui de matrim. q. 2. punt. 8. num. 18.

Obijcies Generalis, vel Prouincialis non poteſt irritare profeſsionem: cum enim religioſus per profeſsionem peculiari ratione ſubijciatur Summo Pontifici, ſupremo Religionum Superiori, & Prælato, non poteſt Prçlatus Summo Pontifice inferior hanc ſubiectionem impedire, & profeſsionem irritare. Reſpondeo Generalem, aut Prouincialem non irritare profeſsionem directè (id enim ad ſolum Pontificem ſpectat,) ſed ſolum indirectè, quatenus adimit inferiori Prælato facultatem admittendi; Ex quo poſtea ſequitur profeſsionem inualidè emitti, defectu poteſtatis in admittente.

3. Ex dictis colligi poteſt primo, Abbatiſſam poſſe profeſsionem Monialium acceptare. Tũ quia in cap. conſuluit, qui Clerici, vel vouentes, deciditur quandam fœminam, quæ dimiſſo habitu nupſit validè nupſiſſe, quia profeſſa non fuit in manu alicuius Epiſcopi, vel Abbatis, vel Abbatiſſæ. Ergo ibi ſupponitur Abbatiſſam poſſe profeſsionem acceptare. Tum quia Abbatiſſa immediatam habet in ſuo monaſterio auctoritatem. Neque obſtat dicere Abbatiſſam carere iuriſdictione, cuius fœmina incapax eſt; conſequenter carere poteſtate admittendi; Reſpondetur enim admiſsionem non eſſe proprie actum iuriſdictionis, ſed potius ſuperioritatis, pertinentis ad poteſtatem æconomicam, ſeu dominatiuam, vt docui de legibus diſp. 1. quæſt. 1. puncto 3 num. 3. cum Molina, Couarruuia, & Suarez.

Digitized by Google

Idem in terminis tradunt Azor.lib. 12.cap.5. quæſito 6. Sanch.in opere morali lib.5.cap.4.num.76. vbi plures alios allegat.Hoc tamen tempore profeſsio monialium in monaſteris Epiſcopo ſubiectis fieri ſolet coram Epiſcopo, vel alio facultatem habente ab Epiſcopo, vel ab ipſius Vicario, præuio tamen conſenſu maioris partis Capituli, ſeu Conuentus conſentientis talem ad profeſsionem admitti.

4 Secundo colligitur Epiſcopum non poſſe quemquam in Monaſterijs exemptis propria auctoritate ad profeſſionem admittere. Tum quia ipſe non eſt Conuentus ſuperior. Tum quia ille poteſt profeſſionem admittere, qui poteſt religioſum religioni incorporare; Epiſcopus autem non poteſt quemquam propria auctoritate incorporare Religioni; cum religiones vt plurimũ à iuriſdictione Epiſcopi exemptæ ſint. Ita Nauar. conſi.4. nu.2.& ſeq. de regular. Rodriq. tom.3.q.17 art. 11. Azor. 1.parte lib.12.cap.5.q.4. Sanchez loco citato num. 74.& alij contra Innocentium cap. porrectũ n.5. de reg. Hoſtienſẽ,& alios, quos increpat, & redarguit Rodr. lo. cit.

5 Secundo dubium eſt, Vtrum poteſtas admittendi ad profeſſionem competat ſoli Prælato Conuentus, ita vt ipſe admittere poſſit abſque conſilio, vel conſenſu Conuentus. Rñdeo nõ poſſe ſe ſolo admittere; ſed requiri conſiliũ,& conſenſum Conuentus. Rõ eſt, quia immediatus ſuperior Conuentus non poteſt propria auctoritate, & independenter à conſilio Conuentus facere præcipua religionis negotia, ex quibus graue commodum, vel damnũ Conuentui ſequi poſſet; admiſsio autem ad profeſſionem præcipuum eſt religionis negotium, ex quo malè peracto grauiſſima religioni incommoda ſequi poſſent. Ita Azor. cap.4 quæſito 3. Nauar. Comment. 3. de regular. nu. 5. Syluest. Angelus, Tabiena, & alij apud Sanchez n.64.

6 Maior difficultas eſt, vtrum ſatis ſit, vt Superior conſilium Conuentus audiat, vel etiam illud ſequi teneatur. Reſpõdeo teneri etiam illud ſequi. Ratio eſt, Tum quia Superior tenetur ſequi conſilium, & conſenſum ſuorum Religioſorum, dum eos ad conſilium adhibet tamquam collegas, & officij participes, vt in hoc caſu. Tum quia hic eſt cõmunis vſus, & praxis religionum, teſtibus Nauarr. conſil. 9. de regular. Rodriquez tom. 3. quæſt. 17. art. 7. Sanchez loco citato num. 65. & alijs

Exiſtimo tamen non requiri conſenſum totius Capituli, ſed maioris partis, quia quæ à maiori parte fiunt à toto Capitulo fieri cenſentur.

Hinc patet primo quid dicendũ ſit de Epiſcopo reſpectu Monialium ſibi ſubiectarum. Epiſcopus enim non poteſt contradicente maiori Conuentus parte aliquem ad profeſſionem admittere, quia admiſſio ad profeſſionem pertinet ad Abbatiſſam, ſeu ad Prælatum monaſterij cum conſenſu maioris partis Conuentus. Ita DD. cit.

Secundo patet Prælatum Conuẽtus non poſſe vacante Conuentu aliquem ad profeſſionem admittere, nec Conuentum poſſe admittere vacante Abbatis ſede, niſi fortè hoc faciat ſub ſpe ratihabitionis ipſius futuri Abbatis; tunc enim valida erit admiſſio, poſtquam Abbas illã ratam habuerit vt infra oſtendam.

Tertio patet non poſſe aliquem

quem ad profeſsionem admitti, diſſentiente Abbate, etiamſi totus Cõuentus, vel eius maior pars conſentiat, nam facultas admittendi pertinet ad Abbatem, & ad conuentum, vt benè Rodriquez tom. 3. quæſt. 17 art. 7. Sanchez nu. 68. & alij.

7 Tertio dubium eſt, Vtrum profeſſio validè acceptari poſſit ab excommunicato, vel ſuſpenſo. Reſpondeo affirmatiuè, quia excommunicatio, vel ſuſpenſio, non habet hunc effectum irritandi admiſsionẽ ad profeſsionem: admiſsio enim ad profeſsionem non eſt proprie actus iuriſdictionis; acta autem iuriſdictionis facta ab excommunicato, vel ſuſpenſo à iuriſdictione irrita ſunt, modo ſit excommunicatus, vel ſuſpenſus, vitandus, ſeu denunciatus, vt alibi docui.

Addit Sanchez nu. 79. profeſsionem validam eſſe, etiamſi admiſſa fuerit à ſuſpenſo ab admiſsione ad profeſsionem, etiam denunciato, quia ſoli actus iuriſdictionis facti à ſuſpenſo denunciato inualidi ſunt; ſed hoc mihi non probatur, nam per huiuſmodi ſuſpenſionem priuatur facultate non admittendi, actus autem factus ab eo, qui ad illum faciendum facultatem non habebat, irritus eſt. Tũ quia Parochus ſuſpenſus ab aſsiſtẽdo matrimonio inualidè aſsiſtit, iuxta eundem Sanch. n. 71 Ergo etiam ſuſpenſus ab admiſſione ad profeſsionem inualidè admittit, modo denunciatus ſit ſuſpẽſus; acta enim tolerati, ſeu non denunciati valida ſunt, extrauag. ad euitanda.

8 Quarto dubiũ eſt, vtrum profeſſio acceptari, & admitti poſsit per alium. Reſpondeo affirmatiuè, quia quæ per alium facimus, per nos ipſos fieri cenſentur. Imo Cardinalis, & alij, quos citat, & ſequitur Rodriquez loco citato art. 12. & Sanchez num. 77. putant laicum poſſe ex commiſsione Prælati Conuentus acceptare profeſsionem, quia profeſsio vires habet, non ex acceptatione laici præciſe, ſed ex conſenſu Prælati mandantis profeſsionem ſuo nomine acceptari.

9 Quinto dubium eſt, vtrum profeſsio irrita defectu admittentis, qui eam admittere non valebat coaleſcat, & vires habeat accedente conſenſu illius, qui eam admittere poteſt. Reſpondeo diſtinguendo, vel profeſſio admiſſa fuit nomine potentis eam acceptare, vel non. Si non fuit admiſſa nomine potentis illam acceptare, non coaleſcit accedente ratihabitione petentis acceptare, quia nullus ratum habere poteſt, quod ſuo nomine factum nõ fuit. Si vero fuit admiſſa nomine valentis illam admittere, coaleſcit à die, quo rata habetur, modo profitens ſuum conſenſum antea non reuocauerit; nam ad validam profeſſionẽ nihil aliud deſiderabatur, quã approbatio, & ratihabitio valentis approbare, & ratam habere. Ergo accedente illius approbatione, & ratihabitione tunc vires habere incipit. ita Azor. lib. 12. cap. 5. quæſito 7 Nauar. conſil 40. num. 7. de regular. Rodriquez tom 3. quæſt. 17. art. 12. Sanchez n. 8. & alij.

Ex quo ſequitur matrimonium à religioſo initum ante præfatam ratihabitionem, validum eſſe, quia profeſsio nondum acceptata fuerat ab eo, qui eam acceptare poterat.

Obijcies ratihabitio retrotrahitur ad diem actus, Ergo profeſsio poſt approbationem potentis eam acceptare vires habet, ac ſi ab initio

acceptata fuiſſet: conſequenter matrimonium medio tempore celebratum, inualidum eſt. Reſpondeo ratihabitionem fictione iuris retrotrahi in caſibus in iure expreſsis, non autem in alijs.

10 Quæres primo, vtrum, qui ob morbum, aut ſenectutem impotens eſt ad ſeruandam religionis regulã, reclamare poſsit contra profeſsionem. Reſpondeo negatiuè. Ratio eſt, quia reclamatio conceditur cõtra profeſsionem irritam; profeſsio autem facta ab eo, qui impotens eſt ad ſeruanda regulæ præcepta valida eſt; cum ſubſtantia profeſsionis conſiſtat in tribus votis ſubſtantialibus, voto ſcilicet Caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, quæ corporis viribus non nituntur, ſed voluntate, & voluntatis affectu; reliqua vero præcepta regulæ obligant ſolũ iuxta corporis vires, ſeu niſi iuſta cauſa excuſet. Ita Sanch. n. 52.

Obijcies nullus obligari poteſt ad impoſsibile. Ergo inualida eſt profeſsio præfati impotentis ad ſeruanda religionis præcepta. Reſpondeo præfatum religioſum non obligari ad impoſsibilia, ſed ad poſsibilia; votorum enim ſubſtantialium adimpletio ei poſsibilis eſt; Obſeruantia vero aliorum præceptorum, quamuis ipſi fortè impoſsibilis ſit ob morbum, vel ob ſenectutem: tamen ad illa non obligatur; niſi quatenus poteſt; Neque opus eſt, vt nouitiatus tempore ſingulas religionis aſperitates expertus ſit, ſed ſatis eſt vt in genere eas explorauerit; alioquin nouitius, qui toto nouitiatus anno morbo laborauit, non diceretur nouitiatum peregiſſe; conſequẽter ad profeſsionem validè admitti non poſſet. Contra communem Doctorum ſententiam Nauarri conſil. 32. num. 5. Rodriq. tom. 3. quæſt. 15. art. 10. & Sanchez loco citato nu. 52. fieri tamen poteſt, vt præfata impotentia tanta ſit, vt iuſtam ſuperiori cauſam præbeat dandi religioſo facultatem degendi extra Monaſteriũ in domibus parentum, vel conſanguineorum; quamquam cautè ſe debent gerere ſuperiores in huiuſmodi facultate concedenda, debentq; ſtatuta religionis conſulere, an ſibi talis licentiæ concedendæ poteſtas competat.

11 Quæres ſecundo, vtrum religioſus reclamare poſsit contra profeſsionem præfatam abſque præuia informatione, quam Sixtus V. anno 1586. in bulla, quæ incipit, cum de omnibus, & in alia bulla primæ declaratoria, & modificatoria, ſeruari præcepit, irritata alioquin profeſsione. Reſpondeo non poſſe ob id reclamare, quia profeſsio facta ſine præfata informatione, & ſolemnitate à Pio V. præſcripta irrita non eſt: nam Clemens Octauus Anno M.DCII. præfatas Sixti conſtitutiones reuocauit quo ad irritationẽ profeſsionis; relictis in ſuo robore pœnis contra ſuperiores admittentes aliquem non ſeruata forma à Sixto V. conſtituta de informatione præmittenda, & de non admittendis ad religionem facinoroſis hominibus, quorum delicta ad forum ſæculare delata fuerant, antequam in religionem reciperentur.

TERTIA DIFFICVLTAS.

Quid ſeruandum ſit ab eo, qui contra profeſſionem reclamare intendit.

1 *Reclamare intendens non auditur dimiſſo habitu.*

2 *Reclamans dimiſſo habitu poterit eo aſſumpto reclamare, & audiri.*

3 *Religioſus inualidè profeſſus in foro conſcientiæ licitè exire poteſt, dum in foro externo nullitatem ſuæ profeſſionis probare non poteſt.*

VNICA PROPOSITIO.

TRes conditiones ſeruandæ ſunt ab eo, qui contra profeſsionẽ reclamare intendit.

1 Prima eſt, vt habitum ante reclamationem non deponat, alioquin non eſt audiendus, ſed cogendus eſt ad monaſterium redire, iniunctis ei Apoſtatarum pœnis; ſic enim expreſſe decernitur in Concilio Tridentino ſeſſione 25. cap. 19.

Hoc tamen communiter limitatur a Doctoribus, niſi iuſtam habeat habitus dimittendi cauſam: Concilium enim loquitur de ſponte dimittente: Hic autem non dimittit propria ſponte, & temere, ſed ex iuſta cauſa, vt ſi facultatem obtinere nequeat eundi ad reclamandum, nec ire poſsit niſi habitu depoſito. Ita Nauar. Comment. 4. de regular. n. vlt. Azor. 1. parte lib. 12. cap. 4. quæſito vlt. Sanchez lib. 7. de matrim. d. diſp. 37. nu. 3. Rodriquez tom. 3. q. regular. quæſt. 17. art. 17. circa medium.

2 Quæres, vtrum qui dimiſſo habitu reclamare volebat, & ob habitus dimiſsionem non fuit auditus, poſsit poſtea reclamare aſſumpto habitu. Reſpondeo affirmatiuè, quia Tridentinum non intendit in perpetuum denegare audientiam religioſo habenti iuſtam reclamandi cauſam, durum enim valde videretur eum ad religionem cogere, qui religionis onus non ſuſcepit. Ita Nauar. Sanchez, & Rodriquez locis citatis. Neque obſtat illa dictio, ſeu Clauſula. *Nullatenus ad allegandam quamcumque cauſam admittatur;* intelligenda enim videtur, vt non audiatur quandiu habitum non induit.

3 Secunda conditio eſt, vt cauſas nullitatis ſuæ profeſsionis deducat coram ſuo ſuperiore, & Ordinario: nam in Tridentino dicitur, *non aliter, niſi cauſas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario.* Nomine ſuperioris intelligo immediatum Conuentus Prælatum, qui profeſsionem eius admiſit, vel eum, qui in ipſius locum ſucceſsit: nomine Ordinarij intelligo Epiſcopum, vel ipſius Vicarium, in cuius diœceſi religioſus domicilium habebat antequam religionem ingrederetur. An autem nomine ordinarij intelligatur etiam Abbas, ſeu Prælatus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in ſuo territorio habens, aut Capitulum Sede vacante, vel eius Vicarius, alibi ſæpius explicaui: & affirmatiuè reſpondi.

4 Quæres vtrum religioſus licitè exire poſsit, ſi cauſas coram ſuo Superiore, & ordinario deduxit: ſed non probauit, & ob id exeundi facultatẽ non obtinuit. Reſpondeo in foro

foro conſcientiæ licitè poſſe exire niſi obſtet ſcandalum, aut alia circunſtantia, ad quam præcauendam in religione manere teneatur. Ratio eſt, quia ex vi profeſsionis, vtpote inualidæ, non tenetur in religione permanere. Ergo licitè exire poteſt, niſi alia circunſtantia præualeat, & oppoſitum ſuadeat.

Tertia conditio eſt, vt reclamatio intra debitum tempus fiat, vt conſtabit ex ſolutione difficultatis proximè ſequentis.

QVARTA DIFFICVLTAS.

Quo tempore facienda ſit reclamatio, vt religioſus dimitti poſsit.

1. *Tempus reclamandi contra profeſſionem quodnam ſit.*
2. *Dies profeſsionis computatur in ſpatio quinquennij conceſſo ad reclamandum.*
3. *Tempus quinquennij ad reclamandum conceſſum incipit à die profeſſionis etiam reſpectu illius, qui nullitatem profeſsionis ignorabat.*
4. *Impeditus ad reclamandum intra quinquennium, an adhuc poſsit elapſo quinquennio reclamare.*
5. *Vir coniugatus profeſſus abſque licentia vxoris non poteſt elapſo quinquennio reclamare.*
6. *Vxor repetere poteſt virum profeſſum abſque ſua licentia.*
7. *Impedimento perpetuo dirimente profeſsionem laborans elapſo quinquennio audiri poteſt.*

VNICA PROPOSITIO.

TEmpus, intra quod reclamatio permittitur, incipit à die profeſsionis, vſque ad quinquennium ſiue profeſsio expreſſe, ſiue tacitè emiſſa fuerit; nam in Tridentino ſeſſ. 25. cap. 9. de regular. dicitur, *niſi intra quinquennium tantum à die profeſſionis*, ita communiter Doctores.

2. Sed modo dubium eſt primo, an dies illa profeſsionis computetur in ſpatio quinquennij. Sanchez lib. 7. de matrim. diſp. 37. num. 2. hãc difficultatem proponit, & indeciſam relinquit, putans raro euenturum, vt reclamatio fiat tali tempore, quo dubitetur, an dies illa cõputari debeat.

Ego ſentio diem illam computandam eſſe de momento ad momentum; ita ut quota hora facta fuit profeſsio tacita, vel expreſſa, eadem prorſus hora in vltima die quinquẽnij finiatur terminus ad reclamandum conceſſus. Ratio eſt, tum quia conſtat Concilium nolle tempus prorogare, & extendere vlla ratione vltra quinquennium, vt patet ex illis dictionibus, niſi, & Tantum, quæ taxatiuæ ſunt, & ampliationem non admittunt. Tum quia tempus, ſaltem in materia iuri alterius contraria, debet eſſe completum de momento ad momentum. L. 3. §. minorem ff. de minor. Tum quia ſi dies illa non computaretur, non diceretur concedi quinquennium à die profeſsionis, vt ſtatuit Concilium. Sed ab alia die; ita in ſimili Panormit. cap. ſuper ſpecula num. 8. Suarez de cenſur. diſp. 23. ſect. 3. nu. 16. Sairus de cenſuris lib. 3. cap. 33. nu. 4. Sanctarellus de Apoſtaſia c. p. 2. nu.

Digitized by Google

20. Suarez, Angelus, & alij quamplures, quos in tract. de cenſuris in particulari adduxi.

3. Secundo dubium eſt, vtrum præfatum quinquennij ſpatium cõputandum ſit à die profeſſionis, etiã in illo, qui tunc temporis laborabat ignorantia inualiditatis profeſſionis, aut alio impedimento. Reſpondeo affirmatiuè. Ratio eſt, Tũ quia Concilium Tridentinum intentionem habuit tollendi lites, ne vltra quinquennium turbari, & vexari poſſet religio à religioſo reclamãte, & objiciente profeſſionis inualiditatem; litium autem occaſio ſublata non fuiſſet, ſi religioſo liberũ eſſet, elapſo quinquennio à die profeſſionis, cauſam ignorantiæ, vel alterius impedimenti adducere. Tum quia Concilium Tridentinum dicit hoc quinquennium numerandum eſſe à die profeſſionis tantum, falſum autem eſſet à die profeſſionis tantum numerari, ſi computandum eſſet à die ſcientiæ nullitatis profeſſionis, vel alterius impedimenti, notanda enim eſt illa dictio, Tantum, quæ limitat, impedit, & excludit extenſionem, & cõtinet negatiuã, quoad alios caſus. L. Iulianus, & L. non tantum ff. de petit. hæredit. L. Qui aliena §. libertas ff. de negotij geſtis L. 3. §. Cum Titio ff. de adiment. legat. & cap. Cum Eccleſia de cauſa poſſeſſ. Ita Nauar. Comment. 4. de de regular. nu. 71. Verſ 3. Sanchez de matrim. lib. 7. diſp. 37. num. 19. Azor. 1. par. lib. 12. cap. 12. cap. 4. ſub finem, & alij.

Obijcies primo, impedito nõ currit tempus L. 1. in fine C. de annuali except. Nullum autem impedimẽtum aſſignari poteſt maius ignorantia; ob id ſpatium quatuor annorũ conceſſum ad petendam reſtitutionem in integrum non currit ignoranti, vt docui de contract. & patet ex cap. 1. de integrum reſtitut. in 6. Reſpondeo tempus currere etiam impedito, quando tempus præfixũ fuit in fauorem alterius, non vero in odium negligentiæ illius, qui agere debeat; In noſtro autem caſu quinquennium præfixum fuit fauore religionis, ne vltra quinquennium perturbetur, non vero in odium negligentiæ ipſius profeſſi; conſequenter huiuſmodi profeſſo ignoranti profeſſionis ſuæ nullitatem, aut alia ratione impedito currit tempus. Secus dic de tempore aſsignato ad petendam reſtitutionem in integrum; hoc enim tempus aſsignatũ fuit in odium negligentis reſtitutionem petere cognito ſuo iure; alioquin ſemper ius petendæ reſtitutionis retineret.

Obijcies ſecundo, ſi tempus quinquennij curreret ignoranti, vel aliter impedito, ſequeretur ipſum priuari iure ſuo abſque ſua culpa, ipſiq; negligentiam imputari Contra L. argentum ff. commodati. Reſpondeo ignorantem non priuari iure ſuo, ſed ius retinere, quamuis eo vti nequeat poſita ignorantia, aut vltra quinquennium.

4 Tertio dubium eſt, Vtrũ ignorans, vel impeditus, qui intra quinquennium non potuit vti remedio ordinario, poſsit elapſo quinquennio vti beneficio reſtitutionis in integrum, petendo ſibi nouum tempus aſsignari, intra quod religioſus reclamare poſsit, & ſi non reclamet, cenſeatur profeſsionem ratificare.

Nauarrus Comment. 4. de regul. num. 71. verſ. tertio conſil. 6. nu. 2.

li. 1. de his quæ vi, Sanch. loco cit. num. 22. Rodriquez tom. 3. quæſt. 17. art. 16. ſub finem, & art. 17. verſ. ex quibus, relato Menochio, & alijs, putant audiri poſſe remedio extraordinario beneficij reſtitutionis in integrum aduerſus quinquennij lapſum, ratione ignorantiæ, vel alterius impedimenti ad reclamandum. Ratio eſt, quia Concilium Tridentinum ideo non vult religioſum admitti ad reclamandum cõtra profeſsionem vltra quinquenium, quia religioſus præſumitur tanto tempore profeſsionem ratificaſſe; hæc autem præſumptio quamuis ſit iuris, & de iure, conſequenter non admittat probationem contra ipſam præſumptionem in iudicio ordinario, non tamen impedit, ne detur reſtitutio in integrum, & probatio in iudicio extraordinario, quã quis probare intendit iuſtam cauſam reſtitutionis in integrum, ex Maſcar. de probat. in principio quæſtio. 10. num. 67. Menoch. lib. 1. præſumpt. quæſt. 70. initio, Alexandro Ruino, & alijs. Et hoc non ſolum militat in minoribus, Verum etiam in maioribus, ex clauſula generali, ſi qua mihi iuſta cauſa in L. 1. ff. ex quibus cauſis maiores. Concedunt tamen præfati Doctores non eſſe concedendum aliud quinquennium in Tridentino expreſſum, aut quadriennium a die ſcientiæ, iuxta regulã generalem de reſtitutione in integrum, ſed arbitrio prudentis definiendum eſſe, cum ſpatium in hac parte a iure definitum non ſit.

Ego vero probabilius exiſtimo nullum remedium competere religioſo poſt quinquennium. Ratio eſt, Tum quia Concilium Tridentinum loco cit. concedit religioſum audiri ſolum intra quinquennium; Ergo non permittit ipſum vti alio remedio, cum eo vti non poſsit, niſi audiatur. Tum quia in pari cauſa reſtitutionis in integrum inter duos minores, melior eſt conditio poſsidentis L. ſi minor. 35. ff. de minor. ſed religio priuilegio minoris gaudet cap. 1. de in integrum reſtitut. Ergo religioſus non poteſt contra religionem vti priuilegio reſtitutionis in integrum. Tum quia Concilium Tridentinum loco citato denegat, religioſum vltra quinquennium audiri ob pacem, & tranquillitatem religionis; religio autem hac pace, & tranquillitate priuari poſset, ſi religioſus tranſacto quinquennio vti poſset remedio extraordinario beneficij reſtitutionis in integrum; Multi enim hoc ſubſidiũ implorarent. Tum quia quod vna via denegatur, altera concedi non debet, reg. 84. de reg. iur. in 6. Tũ quia etiamſi admittam Concilium in præfato decreto niti præſumptione ratificationis profeſsionis intra tantum temporis; nihilominus huiuſmodi præſumptio eſt iuris, & de iure, contra quam non datur probatio; perinde enim ſe habet huiuſmodi prẹſumptio, ac ſi eſſet firmum ius, & ea poſita certum quid ſtatuitur, etiamſi in lege non exprimatur probationem in contrarium non eſſe admittendam, vt bene Menoch. de præſumpt. lib. 1. quæſt. 3. n. 16. & ſeq. Tum quia etiamſi remedium extraordinarium in legibus ciuilibus non cenſeatur excluſum; in hoc tamen caſu videtur excluſum, cum in Tridentino denegetur omnis prorſus audientia, & ius canonicum nõ ſubijciatur ciuili. Tum quia Gregorius XIII. ex ſententia Suarez Cardina-

Digitized by Google

dinalium Congregationis declarauit, religioſum audiendum non eſſe vltra quinquennium, etiamſi allegaret vim, & metum ſemper duraſſe, quamuis contrarium ſentiant Nauar. Sanchez, Rodriquez, & alij. Ergo idem dicendum eſt de ignorantia, vel alio impedimento, cum eadem in omnibus ratio militet, & alleganti in hoc caſu ignorantiam, vel aliud impedimentum aduerſetur præſumptio iuris, & de iure. Ita Pariſius de reſignat. benef. lib. 13. q. 5. n. 46. vbi teſtatur ita declaratum fuiſſe à Sacra Cardinalium Congregatione, Ceuallus quæſt. prat. q. 500. in fine, & alij.

Ad rationem in contrarium reſponſio patet ex rationibus à me allatis ad probandam meam ſententiam. Neque approbo, quod tradit Rodriquez tom. 3. quæſt. 17. art. 16. vbi ait, religioſum nulliter profeſsũ non poſſe quidem elapſo quinquennio admitti ad allegandam cauſam nullitatis profeſsionis, poſſe vero admitti ad allegandas cauſas, quare intra quinquennium non reclamauerit. Sed hoc mihi non probatur; ſicut enim admitti non debet ad allegandas cauſas nullitatis, ita neque admitti debet ad allegandas cauſas, cur intra quinquennium non reclamauerit, cum ex admiſſione ad allegandas iſtas cauſas accedendum poſtea ſit ad probandas cauſas nullitatis.

5. Ex dictis ſequitur virum coniugatum, qui profeſſionem abſque licentia vxoris mortuæ intra quinquennium in religione non emiſit, non poſſe elapſo quinquennio reclamare cõtra profeſſionem. Ratio eſt, quia licet vir coniugatus inhabilis ſit ad profeſſionem abſque licentia coniugis, nihilominus Conciliũ præſumens intra quinquennium adfuiſſe conſenſum, non vult quemquam poſt quinquennium ex quauis cauſa audiri, vt tranquillitati, & paci religionis conſulatur; ita Rodriquez in ſumma tom. 1. cap. 139. Henriq. lib. 12. cap. 5. num. 16. Emanuel Sà verb. Religio num. 33. & alij. Contrarium ex parte ſuſtinet Sanch. lib. 7. de matrim. diſp. 37. num. 69. & diſp. 34. num. 15. Concedo tamen vxorem ipſam, tam intra quinquennium, quam eo elapſo habere ius ad repetendum virum, Tum quia ſic habetur cap. quidam, & cap. placet de conuerſ. coniug. Tum quia ipſa non conſenſit, vt ſuppono, neque iuri ſuo ceſſit, nec Concilium iuri ipſius derogare intendit, ſed ſolum vetuit ipſummet religioſum poſt quinquennium audiri. Videri poteſt Sanchez lib. 7. diſp. 34. vbi plura diſſerit de religioſo poſt conſumatum matrimonium profeſſo, quæ etiam ego attigi in meo tractatu de matrimonio.

7. Quarto dubium eſt, Vtrum laborans perpetuo impedimento irritante profeſſionem, elapſo quinquẽnio audiri poſſit. Reſpondeo affirmatiuè, ſi manifeſtè conſtet tale impedimentum adeſſe. Ratio eſt, Tum quia, quod fauore alicuius introductum eſt, in ipſius damnum retorqueri non debet. L. Quod fauore C. de leg. & regula. Quod in gratiã de reg. iur. in 6. Si autem religioſus laborans perpetuo impedimento dirimente profeſſionem, religione exire non poſſet, religio detrimentũ pateretur, quia cogeretur retinere perpetuo inhabilem, quod videtur contra Concilij mentem; cum hoc decretum in fauorem religionis ediderit. Tum quia Concilium denegat

gat audiendi poſt quinquennium, quia præſumit religioſum conſenſiſſe; hæc autem ratio ceſſat in habente perpetuum impedimentum, cum ipſius conſenſus validus eſſe nõ poſſit. Tum quia ſequeretur mulierem, quæ mentito ſexu profeſſionem in monaſterio emiſit, cogi in eodem monaſterio remanere, quod eſt abſurdum; Ita Nauar. conſil.26.nu.12. & 48.num.2.de regular.Sanchez lib. 7.de matrim.diſp.37.nu.32.vbi hoc idem ſentiendum putat de impedimento temporali, quod toto quinnio perdurauit, vt ſi metus incuſſus fuerat ad extorquendam profeſsionem, & toto quinquennio durauit, aut ſi adoleſcẽs ante legitimam ætatem profeſſus fuit, & defectus legitimæ ætatis toto quinquennio perdurauit. Sed oppoſitum in temporali impedimento ſuſtinẽdum arbitror, vt docui dubio præcedenti, niſi fortè impedimentum tale eſſet, vt intra quinquennium nunquam elici potuerit conſenſus validus, vt ſi toto quinquennio erat coniugatus, & licentiam ab vxore non obtinuerat, Tum enim probabile eſt religioſum poſſe reclamare, quia in hoc caſu ceſſat Concilij præſumptio, & ipſius diſpoſitio hunc caſum numquam cõprehendit, vt bene in hac parte Sanchez.

Idem dici poteſt in defectu legitimæ ætatis permanente toto quinquennio. Secus dic de metu, quia in hoc caſu non ceſſat præſumptio, cũ fieri poſsit, vt aliquo tẽpore metus ceſſauerit, & conſenſus validus elici potuerit.

Obijcies contra ſolutionem quarti dubij, Concilium non vult religioſum audiri vltra quinquennium ex quacunque cauſa, ibi, *vel quacunque ex cauſa*; notanda eſt autem illa dictio, *Quacunque*, quam conſtat generalem eſſe, & ſicut dictio, Quicunque, comprehendit omne genus perſonarum, ex Rota diuerſorum 1.par. deciſ.368.num.5.& alijs, ita dictio, Quæcunque, comprehendit tam ſimiles, quam diſsimiles qualitates ex gloſſa Clemen. quinta Verb. quauis de ſent.& re iudic. Ergo laborãs impedimento, licet perpetuo, audiri non debet; alioquin ex aliqua cauſa audiretur contra Concilij diſpoſitionem. Reſpondeo Concilium nolle audiri ex quauis cauſa circa perſonas habiles; non autem circa perpetuo inhabiles, & quamuis vtatur dictione vniuerſali, & indiſtinctè loqui videatur; nos tamen ſufficientem rationem habemus diſtinguendi, & reſtringendi verba Concilij ad eas ſolum perſonas, quas Cõcilium comprehendi voluit. Gomez reg.de triennali. q.2. ſub initium, & reg. de annali poſſeſs. quæſt. 3. verſ. non obſtat dictio Rebuff. in tract. de pacif. poſſeſſor. num. 172. & alij.

QVINTA DIFFICVLTAS.

Quam culpam, & pœnam incurrat religioſus reclamans contra profeſsionem.

1. *Reclamans contra profeſsionem validam pœnis apoſtatarum ſubijcitur religionem deſerendo.*
2. *Reclamans contra profeſsionem inualidam mortaliter non peccat.*
3. *Suſceptio ſacrorum ordinum non ſufficienter indicat religioſum tacitè ra-*

tè ratificaſſe profeſſionem.

4. *Religioſus inualidè profeſſus quam cenſuram incurrat ſuſcipiendo ſacros ordines.*

5. *Religioſus inualidè profeſſus priuilegijs religionis non gaudet.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 RElígioſus reclamans contra profeſsionem validam, ſciẽs validam, ſed falſis teſtibus probans inualidam eſſe, & ob id reſiliens à religione grauiter peccat, & pœnas Apoſtatarũ incurrit. Ratio eſt quia hic verè eſt Apoſtata; diſcedit enim abſque debita licentia à religione, animo ad illam non redeundi. Ergo pęnis Apoſtatarum ſubijcitur; reclamatio enim non conceditur contra profeſsionem validam. Neq; obſtat licẽtia à Superioribus obtenta; quia obtenta fuit per dolum, & mendacia præbentia cauſam conceſſionis licentiæ, vt ſuppono.

Et hoc militat tam in profeſſione tacita, quam in expreſſa quia eadẽ ratio in vtraque valet. Ex quo fit, diſcedentem à religione eſſe Apoſtatam, & Apoſtatarum pœnis ligari, ſi profeſſione ſemel inualidè emiſſa habitum religioſum detulit, & aliquid profeſſorum proprium fecit, animo ratificãdi, & approbandi profeſsionẽ; hoc enim facto tacitè profeſsus eſt; reclamatio autem non cõceditur contra validam profeſſionẽ, expreſſam, vel tacitam. An autem reclamans contra profeſſionem gaudeat priuilegijs religionis cõſtat ex dicendis de eiectis à religione puncto vltimo §. 3. num. 1.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 REligioſus, qui inualidè profeſſus eſt, & poſtea profeſsionẽ expreſsè, vel tacitè non ratificauit, regulariter loquendo, non peccat mortaliter reclamando contra profeſsionem. Ratio eſt quia iure ſuo vtitur, & Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 19. reclamandi licentiam intra quinquennium concedit.

Imo Nauar. Rodriquez, Sanchez & alij exiſtimant religioſum inualidè profeſſum, poſſe etiam elapſo quinquennio propria auctoritate fugere, de qua re ſupra.

Hinc ſequitur primo, eum, qui profeſsionem per vim, aut metum grauem fecit, poſſe contra profeſsionem reclamare, etiamſi habitum detulerit, & acta profeſſorum geſſerit abſque animo approbandi profeſſionem. Idem militat etiamſi præfatus religioſus ſacros ordines ſuſceperit; nam ob ſacrorum ordinum ſuſceptionem non cenſetur ratam habuiſſe profeſsionem. Ratio eſt, Tũ quia hoc nullo iure ſancitur. Tum quia ſuſceptio ſacrorum ordinũ eſt res diſtincta à profeſsione; à diſtinctis autem, & diſparatis non valet illatio L. Papinianus exuliſ ff. de minor. Tum quia delatio habitus profeſſorum, & collatio ſuffragiorum in Capitulo non ſufficit ad oſtendendum præfatũ religioſum tacitè profeſſum fuiſſe. Ergo multo minus ſufficit ſuſceptio ſacrorum ordinum, quę non eſt actus magis proprius profeſſorum quam delatio habitus profeſſorum, & collatio ſuffragiorũ in Capitulo. Ita Rodriq. quæſtionum regular. tom. 3. quæſt. 17. art. 16. ad finem.

4. Sed modo dubium eſt, primo, Verum religioſus inualidè profeſſus cenſuram aliquam incurrat ſuſcipiendo ſacros ordines. Reſpondeo ſolutionem conſtare ex dictis de cẽ-

ſuris

ſuris in particulari diſp. 3. quæſt. 1. puncto 8. vbi docui incurrere ſuſpẽſionem, Tum quatenus ordines ſacros ſine titulo ſuſcipit (hic enim ſuſpenſionem incurrit ab ordinum executione, & eos exercendo irregularitatem contrahit.) Tum etiam, quia accedit ad ordines ſine litteris dimiſſorijs legitimi Prȩlati. Hæc tamen intellige, niſi ignorantia, vel metus infamiæ excuſet à culpa ſuſcipientem, vel exercentem ordines ſuſceptos ſine valido profeſsionis titulo, leges enim humanȩ cum graui incommodo obligare non ſolent.

5. Secundo dubium eſt, Vtrum religioſus inualidè profeſſus priuilegijs religionis gaudeat. Reſpondeo negatiuè, quia verè, & propriè religioſus non eſt; An autem abſolui, & diſpenſari poſsit à Superioribus religionis, conſtat ex ſupra dictis non poſſe, quamquam Sanchez lib. 7. de matrim. diſp. 37 putat poſſe donec religioſus occaſionem arripiat reclamandi, aut fugiendi.

PVNCTVM XI.

De Apoſtatis, & fugitiuis, eorumque fautoribus, ſeu receptatoribus.

Qvinque principaliter in hoc puncto explicabo.

Primo quiſnam dicatur Apoſtata, & quis fugitiuus.

Secundo quam obligationem habeant Prælati erga fugitiuos, & Apoſtatas.

Tertio quas pœnas incurrant Apoſtatæ.

Quarto quam cenſuram incurrãt.

Quinto Vtrum receptatores, vel detinentes Apoſtatas alicui cenſuræ ſubijciantur.

§. PRIMVS.

Quiſnam dicatur Apoſtata, & fugitiuus.

1 *Apoſtata quiſnam dicatur.*
2 *Nouitius non eſt Apoſtata deſerendo religionem.*
3 *Monialis turris ſpeculorum in vrbe non ſunt propriæ religioſæ.*
4 *Tranſiens ad aliam religionem non eſt propriè Apoſtata, etiamſi fortè tranſeat ad laxiorem.*
5 *Fugitiuus à religione quis dicatur.*
6. *Apoſtata, & fugitiuus non ſunt idem.*
7. *Religioſus fugiens è carcere cenſetur fugitiuus.*
8. *Religioſus fugiens à triremibus an ſit fugitiuus.*
9. *Religioſus confugiens ad ſuperiorem abſque licentia immediati prælati, vt ab iniqua eius vexatione liberetur non eſt fugitiuus.*

APoſtaſia, alia eſt ab ordine, alia à fide, alia à religione; de hac vltima loquimur, nam de alijs alibi egimus.

PRIMA PROPOSITIO.

1 APoſtata dicitur, qui à vera religione diſcedit, animo, deſerendi ſtatum Religioſum, ſeu intentione non redeundi ad Religionem. Ita Doctores ſtatim citandi, & hoc verum eſt ſiue diſceſſerit cum habitu, ſiue non; cum enim habitus Monachum non faciat, opus non

non eſt, vt Apoſtata ſine habitu diſceſſerit; quam obrem poteſt aliquis eſſe Apoſtata, etiamſi habitum deferat, ſicut etiam poteſt aliquis non eſſe apoſtata, etiamſi habitum non gerat. An autem religioſus habitum non geſtans excommunicatione ligetur, conſtat ex ſupra dictis puncto 2.

Hinc ſequitur primo. Illum eſſe Apoſtatam in foro conſcientiæ, qui diſceſſit animo deferendæ Religionis, ſed pœnitentia ductus ſtatim reuerſus eſt; huic enim conuenit definitio Apoſtaſiæ; conſequenter eſt Apoſtata; nam cui conuenit definitio, cõuenit etiam definitum, iuxta communem Dialecticorum regulã. quamquam in foro externo non pręſumitur Apoſtata. Tum quia Apoſtata diſcedere non ſolet, vt ſtatim redeat. Tum quia, qui ab aliquo loco recedit, & ſtatim reuertitur, non cenſetur receſſiſſe cap. diuortium de pœnit. diſt. 2. & L. 1. §. qui præſens ff. de verb. obligat. ob id fugiẽs è carcere, ſed ſtatim rediens non ligatur pęnis ſtatuto impoſitis contra fugientes è carcere, & qui gabellam defraudare cępit, deinde ſtatim pęnituit, & ſoluit, non ligatur pœnis defraudantium gabellas. Maſcard. de probat. par. 2. concluſ. 834 num. 26. Bald. Plotus, & alij apud Sanctarellum loco ſtatim citando numero 6.

2 Secundo ſequitur Nouitios, qui à religione fugiunt, non eſſe Apoſtatas, etiamſi fortè ipſi vota ſimplicia caſtitatis, obedientiæ, & paupertatis emiſiſſent. Ratio eſt, quia Apoſtaſia eſt receſſus à ſtatu vere Religioſo; ipſi autem non recedũt à ſtatu religioſo, cum nondum profeſſionem in religione emiſerint, vt ſuppono.

Idem ſentiendum eſt de nonnullis mulieribus, quas alicubi Beatas, alibi, Tertiarias, alibi Vrſulinas vocant. Iſtæ enim Apoſtatæ non ſunt, etiamſi fortè ſimplicia vota paupertatis, obedientiæ, & caſtitatis emiſerint: ipſarum enim Religio, ſeu potius Congregatio approbata non fuit à Summo Pontifice tamquam Religio, vt ſuppono; conſequenter effectus veræ, & approbatæ Religionis non inducit, conſequenter ſi pręfatæ mulieres matrimonium contrahant, validè contrahunt, quamuis illicitè; non enim quodlibet votum caſtitatis irritum reddit ſubſequẽs matrimonium, ſed votum ſolemne, ſeu emiſſum in approbata Religione, vt bene Rota apud Puteum deciſ. 136. lib. 1. Arrag. 2. 2. quæſt. 12. art. 1. dub. vnico de Apoſtaſia à Religione, Sanchez lib. 7. cap. 8. num. 7. Bannes 2. 2. quæſt. 12. art. 1. de Apoſtaſia à Religione dub. 1. Sanctarellus de apoſtaſia cap. 3. dub. 1. num. 5 Idem dicendum eſt de Monialibus Turris Speculorum in Vrbe Roma; quia ipſę proprie non ſunt Religioſæ Nauar. conſil. 6. & 7. de ſtatu Monachor. Riuillus de iure perſonarũ lib. 8. cap. 2. num. 7. Sanctarellus loco cit. n. 5.

4 Tertio ſequitur eum, qui ad aliam Religionem tranſit, non eſſe Apoſtatam etiamſi fortè ad laxiorẽ tranſeat, iuxta probabilem nonnullorum ſententiam; quamuis enim tranſitus, ſeu profeſſio in Religione laxiori irrita ſit; non tamen efficit Religioſum Apoſtatam; cum huiuſmodi Religioſus nõ haberet ſimpliciter animum recedendi a ſtatu Religioſo. Ita Emanuel Sà ver. religio nu. 71. Maiolus, Sairus, Sanchez, Leſſius, Azor & alij quos referam §. 3. n.

Digitized by Google

3. num.8. Contra Suar. & alios, præfatus tamen religioſus cenſendus eſt fugitiuus, quia diſcedit à ſua religione abſque debita facultate, & tranſit ad aliud monaſterium, eidẽ Prælato non ſubiectum, vt ſuppono.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 FVgitiuus à Religione dicitur qui Monaſterio ad tempus diſcedit, non animo recedendi à religione ſed intentione poſtea redeundi, vt ſi fugiat ob Prælati metum, & rigorem, vel ob vagandi voluntatem, aut alia ſimili de cauſa. Et hoc verum eſt, ſiue fugiat cum habitu, ſiue illo dimiſſo, vt dictum eſt in prima Propoſitione. Ita Valentia 2. 2. diſp. 1. quæſt. 12. puncto 1. Leſſius lib. 2. cap. 41. dub. 15. num. 109. Azor. 1. parte lib. 12. c. 16. quæſito 1. Arragon. 2. 2. quæſt. 12 art. 1. Sanctarellus de Apoſtaſia ca. 3. dub, 1. num. 1. & 2. Sanchez in opere mor. lib. 6. cap. 8. num. 2. Suarez to. 4. de relig. lib. 3. cap. 2. Rodriq. to. 1. q. 30. ar. 3.

6 Ex dictis colligitur primo, non idem eſſe Apoſtatam, & fugitiuum quamuis enim omnis Apoſtata ſit fugitiuus; non tamen omnis fugitiuus eſt Apoſtata; conſequenter neque ſubijcitur pęnis contra Apoſtatas impoſitis, etiamſi hâbitum alijs veſtibus tegat, vel dimittat, vt benè Rodriq. to. 1. quæſt. regular. q. 30 art. 2. Rota Romana teſte Mandoſio de ſignat. grat. verb. licẽtiæ, verſ. qui licentia non obtenta, & Sanch. loco cit. nu. 5.

Secundo colligitur Religioſum Societatis Ieſu fugiẽtem ad tempus animo ad religionem redeundi, nõ affici excommunicatione, & alijs pęnis latis in Bulla Pij V. & Gregorij XIV. quæ incipit, Aſcendente Dño; nam illæ pęnę non videntur latæ cõtra fugitiuos, ſed contra exeuntes, & recedentes, ſeu deficientes à Religione, id eſt Apoſtatas; is autem iuxta communem loquendi modum non dicitur recedere, & exire, qui ſolum ad tempus vagari intendit. Ita Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 8. nu. 11.

Tertio colligitur pœnas latas in Bulla XIV. Pauli IV. quæ incipit, poſtquam diuina bonitas, Contra Religioſos extra Clauſtra ſuorum locorum regularium degentes, ſeu vagantes extẽdi ſolum ad Apoſtatas; non vero ad fugitiuos, vt patet, Tum ex principio Bullæ, Tum quia in ea Bulla decies mentio fit Apoſtaſiæ, & Apoſtatarum; ſicut autem vna Lex aliam explicat; ita multo magis vna pars legis aliam eiuſdem legis partem, & eadem vox in eadem lege repetita grande myſterium continet; ita gloſſa celebris in Clementina prima verb. diœceſani de iur. patron. Rodriquez tom. 1. quæſt. 30. ar. 4. Nauar. lib. 5. conſil. vnico num. 9. & ſeqq. Sanctarellus de Apoſtaſia cap. 3. dub. 1. num. 9. Sanchez loco ci. num. 10. Neque obſtat bulla 89. Pij V. quę incipit, Quæcumque Sacrarum, quia in illa prohibetur ſolum tranſitus ab vna ad aliam Religionẽ virtute facultatum aliquibus Religionibus conceſſarum. Ita Sanctarellus num. 9. quamuis Sanchez, & alij aliam afferant reſponſionem. Vide infra dicenda §. 4. numero 5. verſic. obijcies.

7 Quæres primo. Vtrum religioſi in carcere incluſi, ſeu perpetuo carceri damnati, cenſendi ſint fugitiui,

ſi è carcere fugiant. Reſpondeo affirmatiuè. Ratio eſt quia recedunt à Monaſterio abſq; debita licentia, & licet valde probabilis ſit ſententia Doctorum aſſerentium ſæculares licitè poſſe è carcere fugere, cum ibi conſtituantur, non vt ibi ſpontè maneant, ſed vt ibi detineantur, vt docui de legibus diſp 10. q.3.pun.2.n. 13.& ſeq. Religioſis tamen regulariter loquendo ius non competit fugiendi, quia exeundi, aut vagandi poteſtate ſe priuarunt in profeſſione. Ita Bannes 2.2. quæſt.*69*. art.4. poſt 5. concluſ. Arragon. ibidem circa ſecundum argumentum dub.1.ad finẽ Rodriquez to.2.quæſt.22.art.*6*. Sanchez loco citato numer. 12.& ſeqq. quamquam Bannes loco citato putat Religioſum perpetuo carceri, aut grauiſſimæ pęnæ damnatum poſſe fugere, non vt vagetur, ſed vt veniam à Superiore, Prælato, vel à Sũmo Pontifice obtineat.

Dixi regulariter loquendo, vt exciperem nonnullos caſus, in quibus religioſus fugiendo non cenſetur fugitiuus, vt ſi damnatus ſit carceri, & poſtea mors, aut mutilatio ei inferenda ſit; cum enim cuique à natura magnum ius tributum ſit ad vitã propriam tuendam, non videtur delinquere fugiendo, vt vitam, & membra tueatur. Ita Arragon. loco citato. Leſſius lib.2.cap.31.dub.5.num. 34 Rodriquez tom.1.quæſt.30.art.3 Sanctarel. de apoſtaſia cap.3.num.7. & alij apud Sanchez loco citato nu. 15. contra Sairum in Claue Regia lib.12.cap.18.num.14. Valentiam 2. 2. diſp.5.q.13.puncto 4. in ſolutione ad Tertium, & alios. Idem dic ſi ſẽtentia ſit iniuſta, aut ſi religioſus tãta pœna dignus non ſit, aut ſi ſententia quidem iuſta ſit, modus tamen exequendi ſit iniuſtus; reus enim non tenetur in conſcientia huiuſmodi ſententiæ obedire. Ita Nauar. cõment. 4. de regular. num.*64*. corrolar.7.& 8. Sairus loc.cit.nu.10. Sanchez n.14. & alij.

8 Quæres ſecundo, Vtrum religioſus damnatus ad triremes, cenſendus ſit fugitiuus, ſi inde fugiat, ne cruciatus, & moleſtias eius ſtatus ferat.

Reſpondent Arragon. Sairus, Sanchez, & alij locis citatis cenſendũ eſſe fugitiuum ob rationes in 1. quæſtione allatas de fugiente à carcere.

Sed oppoſitum mihi probabile videtur, quia vel miſſus erat ad triremes in perpetuum, & ſic non videtur fugitiuus cum cenſeatur in perpetuum à Monaſterio eiectus; eiectus autem à Monaſterio non eſt fugitiuus; vel miſſus erat ad triremes ad tempus, & ſic neque videtur fugitiuus, ſaltem ſi hoc faciat non vt vagetur; ſed vt ab ærumnoſo illo ſtatu liberetur, & Superiorẽ, vel Pontificẽ pro veniæ impetratione deprecetur. Ratio eſt, Tũ quia homines dãnari non ſolent ad triremes, vt ibi ſpontè maneant, ſed vt patiantur ibi detinẽri. Tum quia in ſententia eiuſdem Sanchez, & aliorum non cenſetur fugitiuus, qui è carcere fugit, ſciens ſibi alicuius membri mutilationem inferendam. Ergo neque fugitiuus cenſendus videtur, qui è triremibus fugit, vt pœnas triremium euadat; multi enim æquiori animo ferrent aliquod ſibi membrum vna vice amputari, quam in triremibus longo tẽpore torqueri; nam hoc genus pęnę perpetuæ morti comparatur L. penultima ff. de regul. iur. Ita ſentire videtur Bannes 2. 2. quæſt.*69*.art.4. poſt 5. concluſ.

9 Quæ-

Digitized by Google

9 Queres tertio, Vtrum religioſi cenſendi ſint fugitiui, & pęnis fugitiuorum puniri debeant, quoties ad Superiorem confugiunt abſque licentia immediati ſuperioris, vt eximantur ab iniqua vexatione, quam iniuſte ab immediato Superiore patiuntur,

Reſpondeo negatiuè, modo certo conſtet de iniqua vexatione, nec alia ratione valeant ſe ab iniqua vexatione eximere, quam adeundo Superiorem; nam iure naturæ cuilibet competit ſua defenſio: hac ratione intelligendum eſt Tridentini decretum ſeſſ.25. cap.4. de regul. vbi prohibentur Religioſi egredi ſuis monaſterijs abſq; licentia Superioris; etiamſi egrediantur, vt ad Superiores accedant, niſi ab ipſis vocati fuerint, Ita Rodriquez tom.1.q.30.art. 4. Azor 1. parte lib.12.cap.11.quæſito 7. & 8. Sairus in Claue Regia lib. 12.cap.17.num.4. Sanchez num. 17. Emman. Sà verb. religio nu.71.

§. SECVNDVS.

De obligatione, qua Religionum Prælati tenentur erga fugitiuos, & Apoſtatas.

1 *Religionum prælati tenentur fugitiuos, Apoſtatas, vel eiectos reuocare ſi ſpem habeant emendationis.*

2 *Prælati religionum non reuocantes annuatim fugitiuos, vel eiectos, priuationem officiorum, & alias pęnas incurrunt.*

3 *Enumerantur pęnæ impoſitæ contra non ſeruantes decretum ſacræ Congregationis circa fugitiuos, & Apoſtatas.*

4 *Pœnę an incurrantur ante iudicis ſententiam remiſſiuè.*

1 PRælati Religionum tenentur, per ſe loquendo, fugitiuos & Apoſtatas, aut etiam eiectos data opportunitate reuocare, ſi ſpes ſubſit emendationis. Ratio eſt; Tum quia ex officio tenentur ſaluti ſubditorum conſulere. Tum quia ſic ſtatuitur in cap. fin. ne religioſi de reg. vbi Præſidentes Capitulis celebrandis, ſeu Abbates, ſeu Priores iubentur ſingulis annis quærere ſuos fugitiuos, vel eiectos, qui ſi in Monaſterijs ſuis recipi poſſunt, Abbates, ſeu Priores ipſorum compellendi ſunt per cenſuram eccleſiaſticam ad illos recipiendos, ſalua ordinis diſciplina, quod ſi fieri non poteſt, prouideant in locis proximis apud eandem Monaſteria, ſi fieri poteſt abſque ſcandalo, vel in alijs Religioſis domibus eiuſdē ordinis ad pęnitētiā ibi peragendā dando eis neceſſaria ad vitā. Hoc idem cum approbatione eiuſdem cap. ne Religioſi, citato, decernitur, & innouatur in quibuſdam decretis Sacræ Congregationis, editis Anno 1624. die 21. Septembris, quorum initium eſt, Sacra Congregatio, vbi eadem Sacra Congregatio ex peculiari Summi Pōtificis Vrbani VIII. facultate innouat præfatum textum de fugitiuis, & eiectis annuatim reuocandis, illumque extendit etiam ad eos, qui iuſte, & legitime expulſi fuerunt, modo certa ſpes ſubſit emendationis, & graues pęnas tranſgreſſoribus imponit, vt patet ex verbis eiuſdem Sacræ Congregationis, ibi, *ac poſtremo cenſuit eſſe innouandam, & ſua Beatitudinis auctoritate innouat conſtitutionem Fælic. record. Gregorij IX. relatam in cap. finali extra de Regul.* ac præterea declarat eā

con-

Digitized by Google

conſtitutionem in ijs quoque vendicare ſibi locum ſeruandamque eſſe, qui iuſtè, deffinitiuèque ac iuris ordine ſeruato expulſi fuerint, dummodo tamen in Capitulis huiuſmodi ſubſit ſpes euidens emendationis ex litteris ſaltem teſtimonialibus Ordinarij, cuius conſcientiam in his litteris concedendis Sacra Congregatio ſerio onerauit. Vide Suarez tom.4. de Relig. lib. 3. cap. 1. num. 17. & ſeq.

2. Quæres primo Vtrum Prælati Religionum, qui præfatos fugitiuos aut eiectos annuatim non reuocant, dum ſpes ſubeſt emendationis, pœnam priuationis officiorum, & alias pœnas in decreto Sacræ Congregationis expreſſas incurrant. Ratio dubitandi pro parte negatiua eſt, Tum quia pœnæ illius decreti impoſitæ ſunt facientibus, vel molientibus aliquid contra ea, quæ in dicto decreto expreſſa ſunt; qui autem non reuocat Apoſtatas, fugitiuos, vel eiectos, non facit, ſed omittit; pœna autem lata Contra facientes non afficit omittentes facere. Tum quia in materia pęnali benignior, & mitior interpretatio facienda eſt: nam odia reſtringi, fauores conſueuerunt ampliari.

His non obſtantibus cenſeo præfatas pœnas à prælatis incurri. Ratio eſt, Tum quia licet omiſſio nõ ſit actio phyſice loquendo, reputatur tamẽ actio; nam qui non facit, quod debet, aliud facit, quam debet. Tum quia Superior non reuocans præfatos fugitiuos dicitur aliquo modo facere aduerſus ea quæ in decreto Sacræ Congregationis præſcripta ſunt; ergo punitur pęnis illius decreti, nam cui conueniunt verba diſpoſitionis, conuenit etiam ipſa diſpoſitio. Tum quia perſpicuum eſt has pœnas incurri ab ijs, qui formam à Clemente VIII. præſcriptam, & ab eodem Sacræ Congregationis decreto approbatam circa admittendos ad Religionem non obſeruant, etiãſi hoc cõtingat per omiſſionem præfatę formæ: ergo prædictæ pęnæ incurruntur etiam ab ijs, qui fugitiuos vel eiectos annuatim non reuocant. Tum quia intentio Sacræ Congregationis hæc eſſe videtur, vt puniãtur Superiores pręfata decreta non exequentes, ſeu non obſeruantes, vt patet ex illis verbis, *in ſupraſcriptis decretis, & ordinationibus exequendis*, & infra *iniungit, ſerioque mandat, vt illa diligenter obſeruent, atque obſeruari procurent.* Superior autem non reuocans fugitiuos, vel eiectos non obſeruat decretum Congregationis.

Ad primam Rationem in contrarium. Reſpondeo pœnas Sacræ Cõgregationis impoſitas eſſe non exequentibus ipſius decreta, qui ob id contra ipſius decreta facere cenſentur; vna enim pars diſpoſitionis aliã explicat.

Ad ſecundam, Reſpondeo in materia pœnali mitiorem interpretationem faciendam eſſe, quantum legiſlatoris intentio patitur, quæ ex alia diſpoſitionis parte aliquando colligitur.

3. Quæres ſecundo, quænam pęnæ tranſgreſſoribus decreti Sacræ Congregationis impoſitæ ſint, & ad quem ipſarum relaxatio, & diſpenſatio pertineat. Reſpondeo id clare conſtare ex verbis Sacræ Congregationis, ibi, *Si quis vero ipſorum aduerſus ea, quæ ſuperius pręſcripta ſunt, vel corũ aliquid, quoquo modo facere, vel moliri pręſumpſerit, ipſo facto pœnam incurrat priuationis omnium officiorum quæ tunc obtinebit, vociſque actiuæ, & paſſiuæ, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa in poſterum*

obtinenda, pœnaq; huiuſmodi ſit Sanctitati ſuæ, ac Sedi Apoſtolicæ reſeruata, ijſdē Superioribus, etiam Generalibus, & Protectoribus illam moderandi, ſeu relaxandi poteſtate penitus interdicta, & nihilominus ſit irritum, atque inane quicquid ſecus à quoquam actum extiterit. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis in fauorem quarumcunque perſonarum, atque ordinum tam mendicantium, quam non mendicantium, Congregationis, Monaſteriorum, Conuentuum, Domorum, ac locorum Regulariū quorumcumque; nec non illorum etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, vel conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque indultis, & priuilegijs, etiam in corpore iuris clauſis, aut ex cauſa, vel titulo oneroſo, vel in limine fundationis conceſsis, etiam mari magno ſeu Bulla aurea, aut alias nuncupatis, ſub quibuſcunque tenoribus; formis, & cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus decretis, etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut alias quomodolibet, etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſsis, & iteratis viribus approbatis, & innouatis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus, & formis ſpecialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſsio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſeruanda eſſet; Tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata, inſerti forent, præſentibus pro expreſsis habens, quibus quoad ea, quæ ſupradictis quomodolibet aduerſantur, illis alias in ſuo robore permanſuris, ſpecialiter, & expreſſe, Sanctitatis ſuæ auctoritate, derogat, cæteriſque contrarijs quibuſcunque.

4. An autem præfatæ pęnę ſtatim incurrantur ante vllam Iudicis ſententiam, & reus teneatur propria ſponte officium à ſe abdicare, conſtat ex regulis generalibus traditis de legibus, dum loquerer de obligatione legis pęnalis diſp. 1. quęſt. 1. puncto 7.

Quæres Tertio, Vtrum Religio, ſeu monaſterium alere teneatur fugitiuum. Reſpondeo hoc quæſitum ſoluendum eſſe §. proximè ſequenti propoſitione tertia, ſicut etiam ex dicendis puncto ſequenti conſtabit quid dicendum ſit de eiectis.

§. TERTIVS.

An Apoſtata, vel fugitiuus pęnam aliquam incurrat.

1. *Apoſtata, & fugitiuus vbique capi poteſt à ſuo ſuperiore.*
2. *Apoſtata non gaudet priuilegijs religionis, ſi dimiſſo habitu prætendat irritam eſſe profeſsionem.*
3. *Apoſtata, aut fugitiuus gaudet priuilegijs totius religionis.*
4. *Apoſtata, vel fugitiuus priuatur alimentis.*
5. *Apoſtata eligi poteſt in ſuperiorē, peracta pænitentia niſi, alia obſtet circumſtantia.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 APoſtata, & fugitiuus à Religione vbique capi poteſt à ſuo Superiore etiam extra ſuum monaſterium, & territorium. Ratio eſt, Tum quia poſſeſſor alicuius rei poteſt

ceſt eam capere, & vendicare vbicū-
que illam inueniat. L. quis §. diffe-
renti ff. de acquirend. poſſeſſ. ob id
dominus poteſt ſeruum, vel famulū
fugientem, & inuentum etiam extra
Prouinciam capere. L. 1. C. vbi cauſa
ſtat. & L. 1. C. vbi Curialis; ſed Reli-
gioſus eſt ſub poteſtate, & poſſeſſio
ne ſui Superioris; Religioſus enim
ſe ipſum in profeſſione tradidit Su-
periori. Ergo Superior poteſt illum
capere, vbicumque inueniat. Tum
quia Honorius III. in cap. à nobis,
de Apoſtatis, ſtatuit Apoſtatas, qui
minis, vel blanditijs nullatenus poſ-
ſunt induci, vt abiectum habitū reaſ
ſumant, poſſe ſub graui cuſtodia car
cerari, & ibi durè affligi, vt ſolummo
do vita ſibi miſera reſeruetur. Ita
Nauar. comment. 3. de Regular. nu.
50. Rodriquez tom. 1. quæſt. 30. art.
6. Sanchez in opere morali lib. 6.
cap. 8. num. 33. & 36. Sanctarellus de
Apoſtaſia cap. 3. dub. 2. num. 12. &
alij.

Addo, nonnullis, vt Carmelitis
conceſſa fuiſſe priuilegia, vt Apoſta-
tas capere valeant, etiam in Vrbe
Roma. Ideo Superiores Religionū
in hac re conſulere debent priuile-
gia ſuę Religioni directè vel per cō-
municationem conceſſa.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Religioſus Apoſtata non gau-
det priuilegijs Religionum,
ſi habitum dimittat, prætendens irri
tam eſſe profeſsionem. Ratio eſt,
Tum quia par non eſt, vt priuilegijs
gaudeat illius ſtat⁹, à quo abhorret.
Tum quia ita ſancitum fuit in Tri-
dentino ſeſſ. 25. cap. 19. de regular.

Obſerua tamen primo in præfato
Tridentini decreto non induci pri-
uationem priuilegiorum ipſo facto,
ſed requiri Iudicis ſententiam, quia
vtitur verbis futuri temporis, ibi;
*Interim vero nullo priuilegio ſua Religio
nis iuuetur*; Ita Sanchez loco citato
num. 34. & alij.

Obſerua ſecundo hanc pœnam
non incurri à quibuſcumque Apoſ-
tatis, ſed ab illis, qui iam habitum
dimiſerunt, prætendentes inualidā
eſſe profeſſionem; quamuis enim
Concilium antea locutum fuiſſet
non ſolum de dimittentibus habitū
verum etiam de recedentibus cum
habitu, ſed ſine licētia Superiorum,
tamen dum pœnam iniungit loqui-
tur ſolum de dimittentibus habitū,
ibi. *Quod ſi antea habitum ſponte dimiſe
rit nullatenus ad allegandam quamcum-
que cauſam admittatur, ſed ad monaſte-
rium redire cogatur & tamquam Apoſta
ta puniatur, interim vero nullo priuilegio
ſua Religionis iuuetur.* Cum autem hoc
decretum ſit pœnale, non eſt facien-
da extenſio ad quoſcunque Apoſta-
tas, ſed ad illos ſolum, de quibus Cō
cilium loqui diximus; Ita Sanch. nu.
34. & alij.

3. Ex quo licet inferre Apoſtatā,
qui cum habitu receſsit, & à fortiori
alium quemcunque Religioſum, lici
tè, aut illicitè à Religione diſceden
tem, gaudere priuilegijs toti Reli-
gioni conceſſis. Ratio eſt, Tum quia
non extat ius in contrarium. Tum
quia adhuc ſunt veri Religioſi, obſtri
cti vinculo obedientiæ Religionis.
Ergo gaudent priuilegijs toti Reli-
gioni conceſſis, donec per ſententiā
priuentur. Tum quia huiuſmodi pri
uilegia perſonalia ſunt, vt ſuppono.
Ergo ſequuntur perſonam vbicum-
que exiſtat. Secus dic' ſi priuilegia
conceſſa eſſent alicui ſpeciali mona-
ſterio; cum enim apoſtata non videa

tur formaliter eſſe illius monaſterij pars, non gaudet illius priuilegijs; ſicut etiam eiecti à Religione non gaudent priuilegijs Religionis, quia Religio illos reijcit; tamquam putrida membra, illosque in ſtatu quaſi ſæculari conſtituit. Ita Mandoſius de priuilegijs ad inſtar. gloſſa 3. num. 8 & ſeq. Sanchez loco citato num. 35. & alij.

TERTIA PROPOSITIO.

4 APoſtata, vel fugitiuus priuatur alimentis, ſeu iure alimentorum, quæ Religio ei exhibuiſſet. Ratio eſt, Tum quia Pater non tenetur alere filium ſua culpa diſcedentem, & maritus non tenetur alere vxorem ab eo ſua culpa diuertentem, vt docui de legibus. Ergo neq; Religio tenetur Religioſum à Religione fugientem alere. Tum quia monaſterium tenetur Religioſum alere, quia Religioſus Monaſterio inſeruit; ſed hæc ratio ceſſat in Religioſo Apoſtata, & fugitiuo. Ergo etiam ceſſare debet obligatio. Tum quia frangenti fidem fides ſeruanda non eſt; ſed Apoſtata, vel fugitiuus frangit fidem, qua obedientiam, & obſequium Religioni pollicitus fuerat. Ergo etiam monaſterium non tenetur illi fidem ſeruare, qua ſe ad ipſum alendum, & ſuſtentandum obſtrinxerat. Ita Surdus de alimentis tit. 8. priuileg. 97. num. 6. & quæſt. 27. num. 22. Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 9. num. 21. Sanctarellus de Apoſtaſia cap. 3. dub. 2. num. 22. & alij.

Ex quo licet inferre, monaſterium non teneri ſoluere expenſas factas à fugitiuo, uel Apoſtata ad ſui ſuſtentationem, vt ſi nummos mutuo accepit ad ſe alendum, vel ſi caupo, vel alij cibum bona fide exhibuerunt ignorantes ipſum eſſe Apoſtatam, vel fugitiuum. Ratio eſt, tum quia monaſterium non tenetur alere huiuſmodi fugitiuum. Tum quia monaſterium non tenetur ex contractu, vel delicto Religioſi, niſi quatenus monaſterium ea de cauſa factum eſt locupletius, & ditius; ſed monaſterium ea de cauſa non eſt factum ditius, & locupletius, cum alere non teneretur religioſum Apoſtatam. Imo potius ipſum monaſterium dãnum tulit quia ſi illi pecuniam, vel cibos non miniſtraſſet, Apoſtata, vel fugitiuus facilius reſcipuiſſet, & ad Religionem redijſſet, fame intellectum illi præbente. Ita Doct. cit.

Obijcies primo, is tenetur expenſas alterius ſoluere, cuius negotium vtiliter geſtum fuit; ſed illi, qui alimenta Religioſo fugitiuo, vel Apoſtatæ præbuerunt, negotium monaſterij vtiliter geſſerunt. Ergo monaſterium tenetur præfatas expenſas ſoluere. Reſpondeo vtiliter geſtum non eſſe negotium Monaſterij; cum Monaſterium alere non teneretur fugitiuum. Imo huiuſmodi negotiũ cum Monaſterij detrimento geſtum fuit, quia fieri poteſt, vt Religioſus regreſſum ad Religionem ob id diſtulerit, & prorogauerit.

Obijcies ſecundo, qui ſentit commodum, par eſt, vt ſentiat onus; ſed Monaſterium ſentit commodum lucri, quod facit Apoſtata, vel fugitiuus; nam quicquid Religioſus acquirit monaſterio acquirit. Ergo par eſt, vt Monaſterium damnum ſentiat expenſarum.

Reſpondeo primo monaſterium hoc tempore non ſentire commodũ bonorum, quæ Apoſtata acquirit vt in-

vt infrà oſtendam, nam bona Apoſtatæ poſt mortem cedunt Cameræ Apoſtolicæ ſi extra Monaſterium moriatur.

Reſpondeo ſecundo, illam Regulam, qui ſentit commodum, &c. non valere in ijs caſibus, in quibus acquirens aliquid, ita eſt alteri ſubiectus, vt dominium rei acquiſitæ non comparet; ob id quæ ſeruus acquirit Domino acquirit; & tamen dominus non tenetur ad reſtitutionē damnorum à ſeruo illatorum, niſi quatenus in illis factus eſt locupletior, vt docui de reſtitutione.

Obijcies tertio capiens Religioſum fugitiuum, vt eum Religioni cō ſignet, repetere poteſt à Monaſterio expenſas, quas in præfato Religioſo alendo fecit. Ergo etiam illas repetere poteſt is, qui alia occaſione præfato Religioſo alimenta dedit.

Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia ille vtiliter geſſit negotium monaſterij, fecitq; quod monaſterium facere tenebatur; Monaſterium enim inquirere tenetur religioſum fugitiuum, & conſequenter tenetur expenſas facere, quæ neceſſariæ ſunt ad reducendum præfatum religioſum ad religionē: nā qui tenetur ad finē, tenetur etiam ad media ad illum neceſſaria.

Obicies quarto, ſi religioſo non teneretur ad præfatas fugitiui expēſas ſequeretur illum, qui alimenta religioſo fugitiuo bona fide præbuit, priuari rebus ſuis abſque ſua culpa, cum nequeat reſtitutionem ab aliquo obtinere.

Reſpondeo primo id ſibi debere adſcribere, & imputare, cum bona fides, ius ipſi non conferat contra Monaſterium.

Reſpondeo ſecundo religioſum fugitiuum, vel apoſtatam teneri poſtea ad reſtitutionem ex lucris, quæ fecerit, de licentia Superioris, vt docui quæſt. 4. var. tractat. dum loquerer de largitione munerum Religioſis vtriuſque ſexus interdicta.

5 Rogabis ad quem pertineant bona Religioſi Apoſtatæ, vel fugitiui.

Reſpondeo diſtinguendo, vel præfatus religioſus manet in ſeculo, vel ad aliam religionem tranſit, ſi legitimè tranſit ad aliam religionem, acquiſita poſt profeſſionum ſecundæ religionis pertinent ad religionem, ad quam tranſit, quia fit ſubditus illius religionis. Si vero illegitimè trāſit ad aliā religionem, bona ipſius (exceptis ijs quæ contemplatione ſecundi Monaſterij acquiſiuit) pertinere videntur ad priorē religionem, etiamſi fortè ſecunda religio bona fide receperit Apoſtatam, vel fugitiuum; iuxta Alexandrum L. 1. §. per ſeruum nu. 14. ff. de acquir. poſſeſ. Ratio eſt, quia prima religio numquam amiſit ius in præfatum religioſum. Ita Molina tom. 1 de iuſt. diſp. 144. verſ. quando religioſus, Silueſt. verbo religio 4. quæſito 10. Azor. 1. par. lib. 12. cap. 15. quæſito 3. Rodriquez tom. 2. quæſt. 79. art. 2. Sanctarellus de Apoſtaſia cap. 3. dub. 3. nu. 24. & alij apud præcitatos Doctores. Contra Bartolum L. ſi ſeruus ff. de ſtipulat. ſeruor. Sāchez lib. 7. cap. 33. num. 14. & alios

Si vero Apoſtata, vel fugitiuus non aduolauit ad aliam religionem; ſed in ſæculo mortuus eſt iure antiquo bona ipſius pertinebant ad Monaſterium cap. Abbates 18. quæſt. 2. iuxta regulam quicquid Monachus acquirit, Monaſterio acquirit; iure

vero nouo in conſtitutione Gregorij XIII. quæ incipit, Officij noſtri; Bona prefati apoſtatæ, vel fugitiui poſt mortem acquiruntur Cameræ Apoſtolicæ, ſiue præfata bona debe rentur præfato religioſo ab inteſtato, ſiue donatione, ſiue alia ratione. Ita Nauar. conſil. 17. de ſtatu Monach. Sanctarellus loco citato nu. 23 Sanchez lib. 7. cap. 33. num. 9. & 21. Rodriquez tomo 1. quæſt. regular. q. 30. & alij.

QVARTA PROPOSITIO

6 Religioſus Apoſtata eligi non poteſt in Abbatem, vel Superiorem etiamſi ad religionem redierit, ſeque ad meliorem frugem receperit, & bonæ ſit opinionis iuxta Syluestrum verb. excommunicatio 9. caſu 24. num. 52. notab. 2. & alios. Sed mihi probabilior videtur opinio aſſerẽtium apoſtatam poſſe poſt vitæ ſuæ emendationem eligi in religionis Superiorem, niſi aliud extet impedimentum, aut niſi aliud ferant conſtitutiones, ac priuilegia religionis. Ratio eſt, quia pœna inducenda non eſt, niſi in iure ſit expreſſa; In iure autem expreſſa non eſt huiuſmodi pœna. Ita Azor. 1. parte lib. 12. cap. 17. quæſito vltimo, Sanchez lib. 6. cap. 8. num. 32. Sanctarellus de Apoſtaſia cap. 3. dubio 2. num. 21. & alij apud præcitatos Doct.

Neque obſtat cap. per tuas de voto, quia non loquitur de apoſtatis, ſed ſolum decernit eum, qui poſt votum religionis promotus fuit ad Epiſcopatum debere illum reſignare, vt adimpleat votum religionis, quia votum adhuc obligat.

§. QVARTVS.

Vtrum Apoſtatæ præter pœnas in §. proxime præcedente enumeratas, incurrant aliquam cenſuram, vel irregularitatem.

1. *Apoſtata iure communi non eſt excommunicatus.*
2. *Apoſtata in aliquibus religionibus excommunicationem incurrit.*
3. *Apoſtata religionum participantium priuilegia Societatis Ieſu non ſunt excommunicati præciſis ſuæ religionis priuilegijs.*
4. *Apoſtata non poteſt ordines ſuſcipere, & ſuſceptos exercere.*
5. *Aſsignatur materia ſuſpenſionis latæ contra Apoſtatas.*
6. *Tranſiens ad aliam religionem, ibique ſacrum ordinem ſuſcipiens non eſt ſuſpenſus ab exercitio illius ordinis.*
7. *Aſsignatur ſubiectum ſuſpenſionis latæ contra Apoſtatas.*
8. *Monachi, & Abbatis nomine quinã intelligatur.*
9. *Explicantur effectus ſuſpenſionis latæ contra Apoſtatas.*
10. *Apoſtata, qui tempore Apoſtaſiæ ſacrum ordinem ſuſcepit, non poteſt dimiſſa Apoſtaſia ad ſuperiorem ordinem prmoueri ante diſpenſationẽ Summi Pontificis.*
11. *Abſolutio ſuſpenſionis latæ contra Apoſtatas Summo Pontifici reſeruata eſt.*

Hic non agam de Apoſtatis, vel fugitiuis diſcedentibus habitu dimiſſo; hos enim conſtat vinculo

do excommunicationis abſtringi, vt ſupra docui puncto 2. ſed loquar de Apoſtatis præcisè: ſex autem in hoc §. principaliter explicabo.

Primo, Vtrum Apoſtata exiens à Religione excommunicationem incurrat.

Secundo, an pęnam ſuſpenſionis, vel potius irregularitatis contrahat.

Tertio, quænam ſit materia iſtius cenſuræ, ſeu pęnæ.

Quarto, quodnam ſit ſubiectum.

Quinto, quem effectum pariat hæc cenſura.

Sexto, quis in ea diſpẽſare poſsit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Apoſtata iure communi excõmunicationem non incurrit propter Apoſtaſiam præcisè. Ratio eſt, quia iſta excommunicatio in iure non reperitur, vt cum Sanchez, & alijs docui quæſt. 2. pun. 2. num. 5. quibus adde Leſſium lib. 2. de iuſt. cap. 41. dub. 15. n. 109. Bannes 2. 2. quæſt. 12. art. 1. dub. 1. concluſ. 2. Arragonium ibid. & Sanctarellum de Apoſtaſia cap. 3. dub. 2. contra Azorium p. par. lib. 13. cap. 17. quæſito 6. & alios.

2 Dixi iure communi, quia Apoſtatæ in nonnullis Religionibus ex peculiari priuilegio ipſarum Religionum ſunt excommunicati, vt patet ex priuilegijs, Societati Ieſu cõceſſis à Gregorio Decimotertio anno M D. LXXXIV. in bulla 89. quę incipit, Aſcendente Domino §. 22. verſ. Denique, vbi religioſi Societatis deficientes à religione excommunicantur ipſo facto, & Apoſtatarum pęnis ſubijciuntur, & abſolutio iſtius excommunicationis impendi non poteſt ab alio, quam à Summo Pontifice, aut à Præpoſito General Societatis, vt ibidem dicitur.

3 Rogabis vtrum Apoſtatæ aliarum Religionum, participantium priuilegia Societatis Ieſu, in hanc cenſuram incidant. Reſpondeo negatiuè, quia Gregorius in præfate bulla §. 29. verſ. præſentis, communicationem illius conſtitutionis, & gratiæ fieri prohibet.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Apoſtata à religione repellitur ab ordinum ſuſceptione, & ab exercitio illorum, quos Apoſtaſiæ tempore ſuſcepit; conſequenter ſuſpenſus eſt, vel potius irregularis. Ratio eſt, quia in cap. hi, qui diſt. 50. prohibentur Apoſtatæ ad Clericatus officium admitti, & in c. conſultationi de Apoſtatis decernitur, Monachum, qui aliquem ſacrum ordinem in Apoſtaſia recipiens, quãtumlibet ſuo fuerit reconciliatus Abbati, & receperit pœnitentiam non poſſe abſque diſpenſatione Romani Pontificis in ordine ſic ſuſcepto miniſtrare, ex primo textu colligitur potius irregularitas, quam ſuſpẽſio; nam impedimentum à iure inductum, ne quis ad Clericatum promoueatur, eſt irregularitas; in cap. autem, hi, qui, diſt. 50. extat prohibitio, & impedimentum ne Apoſtata ad clericalem ſtatum, & officium admittatur. Idem colligi poſſe videtur ex cap. conſultationi. Ideo enim Apoſtata prohibetur in ordine ſacro ſuſcepto miniſtrare, quia vetitũ illi erat ordinem ſacrum ſuſcipere, pęna enim ſupponit culpam, & prohibitionem, quæ prohibitio vocari poteſt impedimentum canonicum, & irregularitas, vt docui de cenſuris

in genere cum Sancto Antonino 3. p. tit. 27. de ſuſpenſione cap. 4. verſ. Apoſtatæ. Vgolino de irregular. ca. 36. §. 4. Maiolo lib. 5. cap. 30. Henriquez lib. 13. cap. 40. num. 1. Contra Sanctarellum de Apoſtaſia ca. 3. dub. 2. num. 16. & Sanchez lib. 6. cap. 8. numero 26.

Verum quia multi putant Apoſtatam à religione non eſſe irregularé, ſed ſuſpenſum, data pro nunc eorũ opinione, hic conabor explicare iuxta ipſorum ſententiam, quænam ſit materia, ſubiectum, effectus, & duratio iſtius ſuſpenſionis.

TERTIA PROPOSITIO.

5 MAteria iſtius ſuſpenſionis eſt recipere ſacrum ordiné in Apoſtaſia; nam in textu dicitur, *Sacrum ordinem in Apoſtaſia recipiens*; Nomine autem ſacri ſacri ordinis intelligo Subdiaconatum, Diaconatum, & Sacerdotium, imo etiam cõſecrationem Epiſcopalé; hæc enim eſt extenſio ordinis Sacerdotalis. Ita Suarez tom. 4. de relig. lib. 3. ca. 1. nu. 30. Sanchez loco citato nu. 26. Sanctarellus loco citato nu. 15.

Ex quo licet inferre primo illum non remanere ſuſpenſum, qui minores ordines in Apoſtaſia ſuſcepit. Ita Suarez, Sanchez, Alterius, Sanctarellus, & alij locis proximè citandis contra plures alios: conſequenter qui minores ordines in Apoſtaſia ſuſcepit, non indiget diſpenſatione, niſi fortè illos ſuſceperit in excommunicatione: tunc enim eſt irregularis, ſi ſequamur ſententiam, quam tradidi de irregularitate d. 7. q. 3. pun. 4. n. 1.

Secundo eum non affici ſuſpenſione, qui ſacrum ordinem ſuſcepit ante Apoſtaſiam: conſequenter non repelli ab exercitio illius ordinis. Idem dic de eo, qui ordinem ſuſcepit poſt Apoſtaſiam, poſtquam diſpenſationem à Summo Põtifice obtinuerat; hic. n. non recepit ordiné in Apoſtaſia, vt bene Suarez num. 5. Alterius, Sanctarellus, & alij.

Qui vero Sacrum ordinem recepit poſt Apoſtaſiam, & poſt reconciliationem cum Abbate, ſed ante Summi Pontificis diſpenſationem, miniſtrare non poteſt, non ſolum in ordine ſuſcepto tempore apoſtaſiæ, Verum neque in ſuſcepto poſt Apoſtaſiã, Ratio eſt, quia ordo ſuſceptus poſt Apoſtaſiam, eſt ordo ſuperior ſuſcepto in Apoſtaſia; qui autẽ ſuſpenſus eſt ab executione inferioris ordinis, ſuſpenſus etiam eſt ab executione maioris, quia maior virtualiter continet minorem, vt alibi cum cõmuni Doct. ſententia docui.

Tertio Apoſtatam, qui depoſita Apoſtaſia, ad ſuam Religionem redijt, & in ea ordines ſuſcepit, poſſe ordinibus vti; quia eos non ſuſcepit in Apoſtaſia. Ita communiter Doct.

Obijcies Paulus IV. in bulla 14. quæ incipit *Poſtquam diuina bonitas*, ſuſpendit Apoſtatas ab omni cuiuſuis ordinis executione, & omni gradu, priuatq; omnibus officijs, beneficijs, & cæt.

Reſpõdeo primo illam bullam ad terminos iuris communis reductam fuiſſe à Pio V. in bulla tertia, quæ incipit, Sedis Apoſtolicæ.

Respondet ſecundo Sanchez nu. 3. illam Pauli IV. bullam vſu receptam non fuiſſe, ſed prima reſponſio mihi non probatur.

6. Rogabis Vtrum Religioſus, qui ad aliam Religionem aduolauit & in ea ſacrum ordinem ſuſcepit, ſuſpen-

ſpenſus remaneat ab ordine in ea Religione ſuſcepto. Reſpondeo negatiuè, ſi aduolauit ad Religionem arctiorem. Ratio eſt, Tum quia ita declaratur in cap. ex parte de temp. ordinat. Tum quia non eſt Apoſtata, & hoc verum eſt, etiamſi fortè peccauerit quoad modum, tranſeundo ad aliam Religionem, in qua iam profeſſus eſt, vt quia ad illam tranſiuit ſine debita licentia; hic enim nō eſt Apoſtata.

Addo probabiliter non remanere ſuſpēſum ab ordine ſuſcepto, etiā ſi tranſierit ad religionem laicorū. Tum quia hic non videtur ſimpliciter Apoſtata. Tum quia hoc videtur declaratum in cap. ex parte citato, vbi Pontifex quendam Monachum, qui ad Monachos nigros ſe tranſtulerat, & ad ſacerdotij ordinem eo tempore promotus fuerat, mandat in executione officij ſacerdotalis libere permitti; ita gloſſa in cap. conſultationi, Maiolus de irregular. li. 2. cap. 1. num. 18. Sairus lib. 4. cap. 13. n. 16. Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 8. num. 8. & 28. Alterius tom. 2. diſp. 17. cap. 2. col. 7. & 9. dub. 3. Azorius 1. parte lib. 12. cap. 17. quæſito 5. Leſſius lib. 2. cap. 41. dub. 13. nu. 102. Sanctarellus in tractatu de Apoſtaſia cap. 3. dub. 2. num. 17. & alij apud Alterium, Sanctarellum, & Sanchez locis citatis, Contra Syluestrum excommunicatio 9. §. 54. quæſito 6. & verb. Apoſtaſia §. 2. verſ. quod intelligo, Nauarr. in Manuali, cap. 27. nu. 131. Caietanum in ſumma verb. excōmunicatio caſu 61. Suarez tom. 5. diſp. 31. ſect. 6. num. 4. Filiucium tract. 13. num. 163. & ſeq. & alios, quorum opinio probabilis eſt.

Obijcies recedens ab vna Religione animo non redeundi, & in laxiori profeſſionem faciens eſt Apoſtata, & inualidè profitetur. Ergo ligatur pœnis Apoſtatarum. Reſpondeo inualidè quidem profiteri, ſed non eſſe proprie Apoſtatam cum nō habeat animum recedendi ab inſtituto religioſo, conſequenter non afficitur pœnis Apoſtatarum. Ita DD. citati, Contra Suarez, & alios.

An autem hic ligetur excommunicatione, ſaltem tāquam deſertor habitus ſuæ religionis, ſuperius explicaui q. 2. pun. 2, du. 17.

QVARTA PROPOSITIO.

7 SVbiectum iſtius prohibitionis, ſeu ſuſpenſionis, ſunt religioſi recipientes ſacrum ordinem in Apoſtaſia. Ratio eſt, quia in præcitatis iuribus ſermo eſt de Apoſtatis à Religione, Apoſtatæ autem à religione ſunt religioſi iam profeſſi. Nomine Monachi in cap. conſultationi intelligitur quilibet religioſus, & nomine Abbatis intelligitur religioſi ſuperior. Ita Suarez tom. 4. de relig. lib. 3. cap. 1. num. 29. vbi ait hāc eſſe veriorem Doctorum ſententiam. Ratio eſt, Tum quia Summus Pontifex in cap. ſecundo de poſtul. declarat in canone prohibente Monachum aduocatum eſſe, comprehēdit Canonicum regularem, licet in Canone expreſſa mentio fiat tantūmodo de Monachis. Tum quia diſpoſitio facta eſt intuitu religioſi ſtatus. Ergo comprehendit omnes religioſos. Ita innuit Panormit. in cap. Quod Dei timorem, de ſtatu Monachi Nauar. commentar. 3 de regul. num. 41. Suarez tom. 4. de relig. lib. 3. cap. 1. num. 29. & alij aſſerentes diſpoſitionem etiam odioſam loquentem de Monachis extendi ad canonicos

nicos regulares, quando fundamentum diſpoſitionis tale eſt, vt Monachi, & Canonici regulares æquiparẽtur ſecundum ius antiquum; legislator enim intendit eos omnes comprehendere, licet Monachos dumtaxat quaſi materialiter nominauerit.

QVINTA PROPOSITIO.

6 Effectus iſtius prohibitionis, ſeu ſuſpenſionis eſt, impedire, ſeu ſuſpendere executionem ordinis tempore Apoſtaſiæ ſuſcepti, vt patet ex verbis cap. conſultationi, initio citati.

Ex quo ſequitur primo Apoſtatã poſſe vti ordine ſuſcepto ante Apoſtaſiam, quia repellitur ſolum ab executione ordinis ſuſcepti in Apoſtaſia, niſi forte alia cenſura ſit obſtrictus, de qua hic non loquimur, aut niſi abſtinere debeat ob lethalem culpam nondum deletam iuxta dicta de Sacramentis. Ita Sanchez n. 24. Suarez de cenſuris Alterius, & alij locis citatis.

Secundo Apoſtatam poſſe relicta Apoſtaſia ordines ſuſcipere, & in eis miniſtrare, quia per pœnitentiã, & reditum ad priſtinum ſtatum tollitur hoc impedimentum iuxta Suarez de relig. tom. 4. lib. 3. cap. 1. num. 28. & alios: textus enim loquitur de recipiente ſacrum ordinem in Apoſtaſia.

10. Maior difficultas eſt, Vtrum Apoſtata, qui tempore Apoſtaſiæ ſacrum ordinem ſuſcepit, poſſit poſt Apoſtaſiam ad alium ſuperiorem ordinem aſcendere abſque diſpenſatione. Reſpondeo negatiuè. Tum quia ſuſpenſus ab executione minoris ordinis, ſuſpenſus etiam eſt ab executione ſuperioris ordinis, vt ſupra dictum fuit num. 5. Ergo ſuſpenſus eſt etiam à ſuſceptione maioris ordinis; cum ordines ſuſcipiantur propter ipſorum exercitium. Tum quia quibus vetitum eſt minus cenſetur etiam vetitum maius cap. cum illorum de ſent. excomm. cap. illud diſt. 95. & L. qui indignus ff. de Senator. miniſtrare autem in minori ordine iam ſuſcepto minus eſt, quam ſuperiorem ordinem ſuſcipere. Ita Panormit. in cap. fin. num. 2. de Apoſtaſia Suarez num. 3. Alterius loco citato dub. 2. col. 8. Card. Tabiena, Armilla, & alij apud Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 8. num. 22. & apud Sanctarellum loco citato nu. 3. Contra nonnullos Canoniſtas teſte Ioanne And. hic, Sanchez loco citato num. 22. & Suarez de cenſuris n. 3. & hæc à fortiori vera ſunt in mea ſententia, qua tueor Apoſtatam eſſe irregularem; irregularitas enim impedit ſuſceptionem ordinum, & illorum exercitium.

Verum tamen eſt, in ſententia aſſerentium Apoſtatam non eſſe irregularem ſed ſuſpenſum ab executione ſacri ordinis ſuſcepti in Apoſtaſia, ſublata ſuſpenſione ordinis ſuſcepti tempore Apoſtaſiæ, non indigere alia diſpenſatione, vt ad ſuperiores aſcendat. Ratio eſt quia impediebatur ordinem ſuſcipere, eo quod ſuſpenſus eſſet ab executione ſuſcepti, ex qua ſuſpenſione accesſoriè cõſurgebat impedimentum ſuſcipiendi maiores ordines; ſublato autem impedimento principali, ceſſat etiã acceſſorium, vt bene Sanchez num. 23. & alij.

SEXTA PROPOSITIO.

11 Abſolutio, ſeu diſpenſatio in hac ſuſpenſione, ſeu potius impe-

impedimento canonico pertinet ad Summum Pontificem; nam in cap. conſultationi habetur eum, qui ſacrum ordinem ſuſcipit in Apoſtaſia, non poſſe in eo miniſtrare abſque diſpenſatione Romani Pontificis, etiamſi religioſus ſuo Abbati reconciliatus fuerit, & receperit pœnitentiam.

An autem Apoſtata ligatus excõmunicatione, ſuſpẽſionem, vel irregularitatem incurrat ſuſcipiendo ordines, & diſpenſationem obtinere poſſit ab Epiſcopo, explicatum eſt diſp. 3. quæſt. 1. puncto 6. de cenſuris in particulari.

§. QVINTVS.

An recipiens, ſeu detinens Apoſtatas cenſuram aliquam incurrat.

1. *Apoſtatam detinens quandonam ligetur excommunicatione.*
2. *Apoſtatam ordinis Prædicatorum detinens in ſuis monaſterijs excommunicatione ligatur.*
3. *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
4. *Aſſignatur ſubiectum iſtius excommunicationis.*

TRia breuiter in hoc pũcto agã. Primo an detinens Apoſtatas cenſuram incurrat.

Secundo quęnam ſit huius cenſuræ materia.

Tertio quodnam ſit ſubiectum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 DEtinens Apoſtatas non videtur reus excommunicationis, in genere loquendo, niſi admonitus ab Ordinario loci eum dimittere nolit iuxta Pauli IV. conſtitutionem, nam Paulus IV. in Bulla 14. quæ incipit, *poſtquam Diuina bonitas* generaliter excommunicat omnes cuiuſcunque gradus, & conditionis homines, qui recipiunt, ſeu nutriũt Apoſtatas, aut auxilium, conſilium vel fauorem præſtant ne redeant ad ſuum monaſterium, domum, aliumue locum regularem, ſi poſt quam ab ordinario loci, in quo degunt, admoniti à præmiſſis non deſiſtant. Hæc tamen excommunicatio iure communi reſeruata non eſt.

2. Addo detinentem in ſuis Monaſterijs Apoſtatas Ordinis Prædicatorum excommunicatum eſſe ex Bonifacij conſtitutione, teſtibus S. Antonino 3. part. tit. 24. ca. 7. & alijs, quorũ teſtimonio, & auctoritate in hac re nitar, cum Bonifacij conſtitutionem in Bullario non inueniam.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 MAteria primę excommunicationis eſt retinere Apoſtatas, ſeu auxilium præſtare, ne redeant ad ſuum Monaſterium poſt Epiſcopi admonitionem, vt patet ex dictis num. 1.

Materia ſecundæ excommunicationis eſt detinere in ſuis Monaſterijs Apoſtatas ordinis Prædicatorum; quis autem dicatur detinere, patet à ſimili ex ſupradictis in hac quæſt. 2. puncto 7. num. 7. de ijs, qui detinent religioſos in ſcholis poſt dimiſſum habitum.

TERTIA PROPOSITIO.

4 SVbiectum primæ excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli, qui

Digitized by Google

li,qui non dimittunt Apoſtatas, vel auxilium prǽſtant, ne redeant ad ſuum Monaſterium poſt admonitionem Epiſcopi.

Subiectum ſecundæ excommunicationis ſunt religioſi, quorum auctoritate Apoſtata in ſuis Monaſterijs detinetur.

Hinc ſequitur religioſum, qui alloquitur, aut inſeruit Apoſtatæ ordinis Prædicatorum, in Monaſterio iam commoranti, non affici excommunicatione, quia non dicitur detinere,

PVNCTVM XII.

De eiectis à religione, & pœnis ipſis impoſitis.

QVamuis eiectus à religione nō dicatur formaliter cōtra clauſuræ obligationem delinquere, cum à ſuperioribus amandetur; nihilominus cum monaſterio recedat, & extra Monaſterium conſtituatur ob precedentia delicta, non absre cenſui de hac re hic agere, quamobrem ſeptem præcipuè explicanda propono. Primo Vtrum religioſus profeſſus à religione expelli poſſit. Secundo Vtrum religioſus eiectus ob deprauatos mores teneatur eos corrigere vt iterum admittatur. Tertio Vtrum à votis, & oneribus religionis liber remaneat. Quarto Vtrum ad aliam religionem tranſire poſsit, vel teneatur, vel cogi poſsit. Quinto Vtrum ſub obedietia Epiſcopi degere debeat, quādiu in ſæculo manet, & an habitum ſuæ religionis deferre poſsit. Sexto quas pœnas incurrat.

Septimo ad quem pertineant bona quę religioſus à religione eiectus acquirit.

§. PRIMVS.

Vtrum Religioſi profeſsi à Religione eijci poſsint.

1. *Religioſus non poteſt abſque iuſta cauſa expelli à religione.*
2. *Religioſus iniuſtè expulſus à religione an petere poſsit alimenta non ſolùm præterita, vel etiam futura.*
3. *Religioſus, an poſsit abſque licentia ſuperioris in iudicio comparere tamquam actor, vel reus.*
4. *Expelli poteſt religioſus à religionē iuſta concurrente cauſa.*
5. *Expellendi cauſa quęnam iuſta cenſeatur.*
6. *Incorrigibilis quiſnam dicatur.*
7. *Expelli non poteſt religioſus, qui celato aliquo vitio profeſsionem validā emiſit.*
8. *Religioſus expelli non poteſt virtute priuilegiorum religioni conceſſorū, niſi priuilegia poſt decretum congregationis iterum confirmata, vel cōceſſa fuerint.*
9. *Monialis non poteſt monaſterio ob incorrigibilitatem eijci.*
10. *Religioſus ſemel eiectus vel fugitiuus à quonam alendus ſit, ſi poſtea iterum admittatur non in eodem, ſed in alio monaſterio.*
11. *Religio an inſtitui poterit cum facultate expellendi religioſum abſque iuſta cauſa.*
12. *Religioſus Societatis congruenter peccat dando cauſam eiectioni.*
13. *Religioſus Societatis liber remanet ab obligatione votorū niſi per fraudem, vel peccata hac intētione commiſſa*

miſſa expulſus ſit.

14. *Eiectus à religione per fraudem ab ipſo e[illegible] commiſſam non tenetur quidq[illegible]m religioni reſtituere.*

15. *Eijciendi facultas cuinam competat*

EXplicabo primo Vtrum religioſi abſque cauſa expelli poſſint, ſecundo ex cauſa, & quænam ſit iuſta cauſa expellendi.

PRIMA PROPOSITIO.

1 REligioſus non poteſt abſque iuſta cauſa expelli. Ratio eſt quia, ſicut religio ius in ipſum per profeſſionem acquiſiuit, ita ipſe ius acquiſiuit, vt à religione alatur, & ſuſtentetur. Ergo Expelli non poteſt ſine graui cauſa; quilibet enim tenetur ſtare contractui.

Obijcies in alma Societatis Ieſu religione extat facultas ad libitum expellendi Religioſos poſt biẽnij profeſſionem.

Ergo religioſus expelli poteſt abſque iuſta cauſa, alioqin inſtitutio præfatæ Religionis in hac parte damnanda videretur.

Reſpondeo primo, nullam religionem extare, quæ poſſit aliquem religioſum ſine cauſa expellere; quamuis enim præfata Societas id poſſit ex inſtituto religionis, id tamen interdictum eſt in conſtitutionibus.

Reſpondeo ſecundo à caſu particulari non poſſe concluſionem generalem inferri: ſed de hac re infra fuſius agam.

Ex dictis ſequitur primo ſuperiorem, qui religioſum abſque iuſta cauſa expellit, grauiter peccare; facit enim contra ius religioſi in re graui.

Secundo ſequitur præfatum ſuperiorem teneri ad reſtitutionem dãni, quod religioſus eiectus patitur; nam ex violatiobe iuſtitiæ cum damno alterius conſurgit obligatio reſtituendi.

Tertio religioſum iniuſtè eiectũ poſſe Monaſterium cogere, vt ſe iterum ad religionem admittat, quilibet enim ius ſuum petere poteſt.

Quarto religioſum iniuſtè eiectũ poſſe compellere Monaſterium, vt ipſum alat, & expenſas ad litem neceſſarias confetat. Ratio eſt, quia ius habet, vt à Monaſterio alatur. Ergo petere poteſt alimenta, & ea quæ ad ſui ſuſtentationem neceſſaria ſunt. Et hoc verum eſt etiamſi diſputetur, an ſit Monachus; cũ enim in poſſeſſione exiſtat recipiendi alimenta, non debet illis ante Iudicis ſententiam priuari. Ita Menochius de præſumpt. lib. 1. q. 35, n. 21. Surdus de alimentis. tit. 1. quæſt. 12. num. 2. Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 9. nu. 7. Sanctarel. de Apoſtaſia cap. 5. dub. 2. num. 19. Molina to. 1. de iuſt. diſp. 140. verſ. quando Religioſus, Velaſchus tom. 1. conſil. 7. num. 3. Lancellot. Filiuc. Boerius, & alij quamplures apud præcitatos Doctores.

2 Maior difficultas eſt, Vtrum petere poſſit non ſolum alimenta futura, verum etiam præterita.

Reſpondeo poſſe quidem futurã petere, vt patet ex allata ratione; non vero præterita, niſi fortè debitum contraxerit ad ſe alendum. Ratio eſt, tum quia obligatio, qua Monaſterium alere tenetur religioſum, eſt ſubſidiaria; obligatio autem ſubſidiaria ceſſat ceſſante cauſa præſtandi ſubſidij. Tum quia pater, qui aliquo tempore filium non aluit, non te-

tenetur ad reſtitutionem alimentorum, ſaltem in foro conſcientiæ, niſi filius debita contraxerit ad ſe alendum; tunc enim pater tenetur ſaltē debitis ſatisfacere, cum ea loco alimentorum ceſſerint, & vtiliter in hac parte geſtum fuerit negotium patris, qui filium alere tenebatur, vt docui de legibus diſp. 6. quæſt. vnica puncto 6. §. 1. num 12. & de contract. diſp. 3. quæſt. vltima puncto 3. num. 5. cum Vaſquez, Pontano, Azorio, Molfeſio, & alijs. Tum quia id, quo Monachus ſe aluit erat Monaſterij, vt ſi quis eum aluit animo donandi, vel ſi Monachus ſe ipſum eleemoſinis, vel ex acquiſitis propria induſtria ſuſtentauit; quicquid enim monachus acquirit monaſterio acquirit. Ergo monaſterium ad reſtitutionem alimentorum non tenetur. Ita Surdus loco citato tit. 5. quæſt 1. num. 48. & tom. 1. quæſt. 128 n. 10. Menoch. Sanch. & alij loc. cit.

3 Obijcies religioſus non poteſt abſque Superioris licentia in iudicio comparere, vel tamquam actor ad agendum, vel tamquam reus ad ſe defendendum, quia nihil religioſus habet, mortuuſque cenſetur, & ſeruo, ac filio familias comparatur, contra quos, vel pro quibus iudicium fundari nō poteſt. L. ſeruus ff de iudic. & L. lis nulla eod. tit.

Reſpondeo primo in tali euentu Religioſum ſuſtinere perſonam in iudicio, iure naturę id ſibi permittente. Secundo cenſeri adeſſe rationabilem ſuperioris, vel ſaltem Summi Pontificis licentiam. Tertio religioſum in præfato caſu agere non vt ei alimenta reſtituantur iure actionis, ſed officio Iudicis, qui ex officio tenetur ſuum cuique tribuere, vt benè Cardinalis in clement. 1. de ſtatu monachor. Sanchez loco citato nu. 10. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Religioſus poteſt iuſta concurrente cauſa ob religionis vtilitatem à Monaſterio expelli. Ratio eſt, tum quia vulnera, quibus remedium applicari non poteſt, abſcindi poſſunt cap. quia 81. diſtinct. Tum quia naturali lumine dictante bonū publicum præferendum eſt priuato. Si ergo communi religionis bono conducat religioſum eijcere poteſt. Tum quia ſicut reſpublica purgari debet à ſordibus improborum hominum, illam inficiencium. L. congruit ff. de offic. Præſidis. ita etiam religio. Tum quia frangenti fidem fides ſeruanda non eſt cap. frangenti de regul. iur. in 6. Sed religioſus improbus turpiter ſe gerendo frangit fidem, qua pollicitus fuerat regularem obſeruantiam. Ergo religio non tenetur illi fidem ſeruare, qua ſe obſtrinxerat ad illum in religione retinendum. Tum quia reſerandæ ſunt carnes putridæ ne ſanos corrumpant, & ſcabioſa ouis à caulis repellenda eſt, ne reliquas inficiat, vt bene S. Hieron. Epiſt. ad Galat. c. 5. S. Thomas quodlibeto 12. articulo vltimo, Rodriquez quæſt. regular. tom. 1. q. 36. art. 13. Molina de iuſt. d. 130. verſ. de electis, Nauar. de reg. conſil. 77. num. 1. Leſſius lib. 2, cap. 4 dub. 14. num. 106. Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 9. num. 3. Azor. p. parte lib. 12. ca. 16. quæſito 2. Miranda in manuali to. 1. quæſt. 52. art. 1. concluſ. 1. Sanctarellus de Apoſtaſia cap. 4. dub. 1. Barboſa in cap. ne religioſi de regular. nu. 5. & alij communiter contra Angelum verb. Ab-

bas

Digitized by Google

bas num.13. Graffium p. parte deciſ. lib.3. cap. 5. num. 145. & alios.

Sed modo tria ſuboriuntur dubia. Primum eſt quænam ſit iuſta cauſa expellendi. Secundum, Vtrũ inſtitui potuerit religio, quæ poſſit aliquem ſine cauſa expellere. Tertium, ad quẽ pertineat facultas expellendi.

5 Primum ergo dubium eſt, quęnam ſit iuſta cauſa expellendi religioſum à monaſterio.

Reſpondeo iure communi iuſtã cauſam cenſeri incorrigibilitatem; ad hoc enim faciunt rationes allatæ in ſecunda propoſitione.

6. Incorrigibilis cenſetur iuxta ſententiam plurimorũ Doct. qui ter monitus adhuc perſiſtit in patrandis iiſdem, vel grauioribus, aut æqualibus delictis.

Alij illum vocant incorrigibilem, qui in eiſdem, aut æqualibus, vel grauioribus permanet delictis, nec vlla extat ſpes de illius reſcipiſcentia, & emendatione. Ita Graffius 1. parte lib.2. cap.24. num.19. Sanctarellus loco citato cap.4. dub.2. num.6. Sairus lib. 5. de cenſuris cap. 21. num. 37. Sanchez loco citato num.4. & alij.

Ego vero arbitror, vt quis hoc tempore incorrigibilis ad effectum expulſionis, & eiectionis cenſeatur, non ſatis eſſe, vt in eiſdem, aut æqualibus, vel grauioribus delictis perſeueret; ſed præterea requiri, vt vno anno in carceribus probetur, ieiunio, & pœnitentia, & ſi poſt huiuſmodi probationem non reſipuerit, ſed adhuc pertinaciter deprauatis moribus adhærere velit, incorrigibilis habeatur, & expellatur, ſic enim expreſſe ſancitum fuit à Sacra Cardinalium Congregatione de ſpeciali Summi Pontificis Vrbani VIII. mandato die 21. Septembris Anno MDCXXIV. ibi, *Adhęc, vt in poſterum è Religionibus nullus legitimè profeſſus eijci poſſit, niſi ſit vere incorrigibilis; Vere autem incorrigibilis minimè cenſeatur, niſi non ſolum concurrant ea omnia, quæ ad hoc ex iuris communis diſpoſitione requiruntur; ſublatis hac in parte ſtatutis, & conſtitutionibus cuiuſque Religionis, & Ordinis, & etiam à Sede Apoſtolica approbatis, & confirmatis. Verum etiam vnius anni ſpatio in ieiunio, & pœnitẽtia probetur in carceribus; proindeque vnaquęque Religio priuatos habeat carceres in qualibet ſaltem prouincia. Elapſo autem anno, ſi nihilominus non reſcipuerit, ſed animo indurato in ſua peruicacia perſeuerauerit, ne contagione peſtifera plurimos perdat, tanquam pecus morbida, ac membrum putre eijci tandem poſſit ſed ab ipſomet Generali tantum de Conſilio, & aſſenſu Sex Patrum ex grauioribus Religionis eligendis in ſingulis Capitulis, vel Congregationibus generalibus; Tumque non niſi instructo ſecundum eorũ ſtylum, & conſtitutiones proceſſu, & plene probatis cauſis expulſionis ad ſacrorum Canonum pręſcriptum.*

Neque obſtant ſtatuta, conſuetudines, vel priuilegia quæcunque in contrarium quia hæc in dicto decreto penitus reuocantur.

7. Quæres primo, Vtrum iuſtam expulſionis cauſam præbeat religioſus, qui profeſſionem emiſit, celato morbo, aut alio notabili vitio, quo cognito ad profeſſionem admiſſus non fuiſſet; vt ſi morbo gallico, aut alio graui defectu laborabat, ob quẽ ius irritam profeſſionem non reddit, vt ſuppono: Superiores tamen Religionis, eo cognito, non admiſiſſent ad profeſſionem. Reſpondent aliqui Doctores expelli poſſe, quia religionem in re graui decepit; conſequenter

ſequenter puniri poteſt pęna deceptioni accommodata, qualis eſt excluſio à religione, ad quam admiſſus non fuiſſet, eo vitio cognito. Ita Emanuel Sá verb. religio num. 34. Nauarr. Rodriquez, & Sorbus apud Sãchez de matrim. lib. 7. diſp. 37. n. 55. & apud Barboſam in cap. ne religioſi p. 5. de regular.

Sed hoc ego non approbo, Tum quia licet huiuſmodi religioſus pęna dignus ſit ob deceptionem; nihilominus deceptio non eſt circa ſubſtantialia Religionis, vt ſuppono, neque eſt tanti momenti, vt excluſionem poſtulet. Religio enim eſt ſtatus perfectionis, à quo ſine graui cauſa excludi non debent, qui eum amplexi fuerunt, Tum quia obſtat decretum Sacrę Congregationis, de quo dictum eſt in prima reſponſione. Ita Rodriq. quæſt. regular. tom. 3. q. 17. ar. 9. & Sanchez in opere morali lib. 5. cap. 4. num. 58. & ſeq.

8. Quæres ſecundo Vtrum religioſus poſsit alijs de cauſis præter incorrigibilitatẽ expelli virtute priuilegiorum. Reſpondent nonnulli Doctores affirmatiuè. Ideo aduertunt Pium Quintum Ordini S. Hieronymi quoddam priuilegium conceſſiſſe, quo Capitulum Generale, vel etiam priuatum poſsit fratres patrantes delictum, cui iure communi pœna mortis inferri ſolet, perpetuo carceri mancipare, vel ad triremes ad tempus, vel in perpetuum mittere, in alijs grauioribus, vel grauiſſimis delictis poſſe etiam priuationem habitus inferre eodem priuilegio gaudente religiones, quibus communicata ſunt priuilegia; ita Sanctarellus loco citato Miranda in Manuali quæſt. 2. par. 2. tom. 1. & alij apud Barboſam loco citato.

Ex quo patet inquiũt religioſum poſſe à religione expelli ob nefandum ſodomiæ vitium, propter homicidium, & conſimilia delicta, quia huiuſmodi delicta grauiſsima ſunt, & pœna mortis iure communi puniuntur; hoc tamen intelligendum eſt, niſi aliqua ſubſit cauſa, quæ delicti grauitatem minuat, vt ſi quis occidit inuaſorem vitæ, etiam ſi fortè occiderit non ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ, aut ſi quis ex quadam pietate reum ad mortem damnatum è manibus Iudicis eripuit; quamuis enim huiuſmodi actio in foro externo morte puniatur, nihilominus digna non videtur pęna excluſionis à religione, dum affectu quodam pietatis præſtitam eſſe cõſtat; ita Rodriq. tom. 1. quæſt. 30. art. 18. & 19.

Ego vero non approbo dicta in hac reſponſione quia priuilegia in decreto Congregationis reuocata ſunt, & non permittitur eiectio, niſi ob incorrigibilitatem, de qua ſupra in prima reſponſione.

9. Obijcies primo contra dicta in ſecunda propoſitione, Monialis nõ poteſt ob delicta, licet enormia, Monaſterio eijci. Ergo neque vir religioſus. Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia publico religionis bono expedit, vt monialis à monaſterio non excludatur, vt quęſt. 1. docui, publico vero religionis bono conducit, vt religioſus incorrigibilis à religione excludatur. Tum quia reliqui timore expulſionis in officio continẽtur. Tum quia pars morbida, quæ reſecatur, cęteras non inficit.

Obijcies ſecundo cap. final. de regular. ſuperiores religionum iubentur ſingulis annis Apoſtatas fugitiuos,

ſtos,& eiectos ad Monaſterium reuocare, ſi hoc fieri poſsit ſine ſcandalo; ſi vero ſine ſcandalo id fieri nō poſſit, iubentur Prelati illos in alijs eiuſdem religionis locis collocare ad pœnitentiam ibi peragendam. Reſpondent primo aliqui Doctores, illum textum inteligi de eiectis iniuſtè defectu poteſtatis in dimittente, vel defectu legitimæ cauſæ aut defectu ordinis legitimi non ſeruati in dimiſſione alicuius; ita Nauarr. cōſil.78. de regular. Azor.1.par.lib.12. cap.17.quæſito 2. Rodriq. tom. 1. q. 30.art.71.

Reſpondeo ſecundo illum textū contraria conſuetudine abrogatum fuiſſe; conſequenter ſuperiores religionum non tenentur hoc tempore iuſtè eiectos requirere,& ad religionem admittere: iniuſtè vero eiectos Apoſtatas,& fugitiuos tenentur inquirere, & ad religionem admittere, impoſita pro modo culpæ pœnitentia. Superior enim religionis ſpirituali religioſorum ſibi ſubditorum ſaluti conſulere ex officio tenetur. Ita Sanchez loco citato nu.18. Azor. loco cit. quæſito 1.

Obijcies tertio Superior tenetur religioſo ſibi ſubdito occaſionem peccandi auferre. Ergo non poteſt illum expellere, quia religioſus a monaſterio eiectus maiores habebit peccandi occaſiones. Reſpondeo religioſum incorrigibilem non expelli, vt illi detur occaſio peccandi, ſed ut alijs religioſis peccandi occaſio ex ipſius cōſortio auferatur, & aliquando licitum eſt peccatum alicuius permittere iuſta cōcurrente cauſa.

Dices huiuſmodi religioſum poſſe in Monaſterij carcere perpetuo includi. Reſpōdeo valde oneroſum eſſe religioni aliquem in carcere abſque emendationis ſpe perpetuo detinere.

Obijcies quarto, Monaſterium tenetur religioſum alere. Ergo nō poteſt illum à Monaſterio excludere. Reſpondeo teneri alere quandiu in Monaſterio exiſtit, aut quandiu iuſta de cauſa non expellitur; ſi vero iuſta de cauſa expellatur, Monaſterium ab hoc onere liberatur; ſicut enim filio contumaci pater denegare poteſt alimenta. L. aliud quoque Authent. vt cum de appellat. cognoſc. Ita religio denegare poteſt alimenta religioſo, qui iuſta de cauſa expulſus fuit. Ita Surdus de aliment.tit.7.quæſt.35.num.1.Sanch. loco cit. num. 1. Sanctarellus de Apoſtaſia cap.4.dub. 1.num.2.

10. Rogabis à quonam alendus ſit religioſus ſemel eiectus, vel fugitiuus; ſed poſtmodum ad eandem religionem admiſſus, non quidem in eodem Monaſterio, in quo profeſſus fuerat, ſed in alio. Reſpondeo alendum eſſe à Monaſterio, ad quod mittitur, ſi prima religio eſt bonorū incapax: cum enim prius Monaſteriū nihil proprij habeat, non eſt cur ad alendum alium, in alio Monaſterio exiſtentem, obligetur. Si vero religio capax eſt bonorum, alendus eſt à priori Monaſterio, ſi religioſus dotem, ſeu hæreditatem ei attulit; cum enim præfatum Monaſterium ſenſerit commodum dotis, ſeu hæreditatis, par etiam eſt, vt in commodum expēſarum ſentiat. Si vtrumque Monaſterium aliquid accepit, vtrumq; tenetur aliquid conferre, & contribuere, vt per ſe patet. Si neutrum Monaſterium quicquam accepit, alēdus eſt à monaſterio, cui vtilis eſt; par enim eſt vt ab eo alatur, cui inſeruit,

ſeruit, ſi neutri vtilis eſt, nec vtrumque monaſterium partem contribuere poteſt; Capitulum generale proſpicere tenetur, quia ei generalis cura impoſita eſt. Videte Syluestrũ verb. Apoſtaſia quæſito vlt. Azorium loco cit. quæſito 3. Rodriquez tom. 3. quæſt. 25. ar. 2. Sanch. loco cit. num. 14. Barboſam in cap. ne religioſi num. 4. de regular. & quæ ſupra tradidi de tranſeuntibus ad aliam religionem §. 4. difficultate 2. num. 2. & ſeq.

11. Secundum dubium eſt, Vtrũ laudabiliter, & ſine vllius iniuria inſtitui potuerit Religio præclariſsimę Societatis IESV in qua Reuerẽdiſs. Patri Generali libera facultas competit expellendi religioſos poſt biennij vota.

Reſpondeo affirmatiuè, Ratio eſt, Tum quia ſcienti, & volenti nulla fit iniuria cap. ſcienti de reg. iur. in 6. Patres autem Societatis, ſcientes, & volentes hoc grauamen, admittuntur ad profeſsionem. Tum quia ſicut ſeruus poteſt ſe ipſum alteri in perpetuum vendere, domino ipſius traditionem acceptante, in quo caſu ſeruus eſt domino perpetuo deuictus, & obligatus, licet domino liberum ſit illum manumittere, & libertatem ei cõcedere; ita religioſus potuit ſe religioni tradere, & obligare relicta tamen religioni facultate illum dimittendi. Tum quia multi cõtractus liciti claudicant, ideſt, non obligant ex vtraque parte, vt ſi minor cum maiore contrahat, poteſt minor beneficio reſtitutionis in integrum gaudere, non vero maior; ſi impubes ſponſalia cum pubere contrahat, poteſt ipſe adepta pubertate reſilire, non vero pubes, ita iure diſponente in fauorem minoris ætatis. Ergo etiam in fauorem religionis concedi potuit facultas religioni, vt profeſſus illi obligetur; non vero religio ipſi profeſſo; præſertim cũm par ſit, vt religio, quę magnam adhibuit curam in religioſo inſtruendo, peculiare aliquod priuilegium, & commodum ſentiat. Tum quia licet religio non obligetur vouenti ratione votorum, obligatur tamen ratione conſtitutionum, cum religio ex vi cõſtitutionum Societatis nequeat religioſum profeſſum abſque iuſta cauſa dimittere; conſequenter dum religioſus dimittitur, ſua culpa dimittitur. Tum quia illud inſtitui potuit, quod bono religionis cõducit; bono autem religionis cõducit hęc libera facultas; hoc enim pacto religioſi magis in officio continentur metu emendationis, & dimiſſionis. Tum quia nulla in hoc caſu inæqualitas reperitur, ſed maius priuilegium, & exemptio ex parte eiecti; nã reliquæ religiones poſſunt religioſum incorrigibilem expellere, & nihilominus religioſus expulſus adhuc obſtrictus remanet votis ſubſtãtialibus religionis; religioſus vero à Societate dimiſſus, liber remanet ab obligatione votorum, ac ſi ſui iuris eſſet, & nunquam vouiſſet. Tum quia huiuſmodi religio iure merito approbata fuit à Gregorio XIII. Pio V. & ab alijs Pontificibus, & à Cõcilio Tridentino ſeſſ. 25. cap. 16. de regular. Ergo ſignum eſt ipſius inſtitutionem laudabilem, & approbandam eſſe, alioquin Concilium, & Pontifices in re tanti momenti erraſſent, quod ſine abſurdo dici non poteſt; ita Sanchez in opere morali lib 6. cap. 9. num. 64. Sanctarellus de Apoſtaſia cap. 7. dub. 1.

12. Quæres primo, Vtrum religioſus

gioſus ſocietatis IESV grauiter pec cet contra vota, committendo aliquos defectus, propter quos præuidet ſe dimittendum à Religione.

Reſpondeo primo, ſi mediocrẽ diligentiam non adhibet ad euitandos pręfatos defectus, mortaliter peccat, etiamſi huiuſmodi defectus ex ſua natura mortaliter peccaminoſi non eſſent. Ratio eſt, quia qui obligatur ad finem, indirectè etiã obligatur ad capeſcenda, cum mediocri diligentia, media ad illum finem neceſſaria; huiuſmodi medium eſt abſtinentia à præfatis defectibus vt ſuppono. Tum quia, qui votum emiſit grauiter peccat, reddendo ſe impotentem ad illius voti adimple tionem. Ergo etiam grauiter peccat religioſus, faciendo aliquid, quo præuidet ſe expellendum, & conſequenter fieri impotentem ad id, quod vouerat, ob id religioſus importune petens dimitti, & non curans mediocrem diligentiam adhibere ad ſe corrigendum ab ijs defectibus, propter quos licitè expelli poſſet, grauiter peccat, quia non adhibet media ad voti adimpletionẽ neceſſaria, ſed potius affectum, & animum habet obligationi voti cõtrariam.

Ex quo patet à fortiori huiuſmodi religioſum grauiter peccare ſi pec catum aliquod perpetret, vt a religione amandetur, & dimittatur.

Reſpondeo ſecundo ſi mediocrẽ diligentiam adhibet ad præfatos defectus præcauendos, non grauiter peccat, etiamſi occaſione illorum animaduertat ſe à religione dimittendum. Ratio eſt, quia votum non obligat ad omnem conatum adhibẽdum ad ipſius adimpletionem; ſed tantummodo ad mediocrem, vt docui de legibus; & de voto: ita Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 9. n. 69. & ſeq. & Sanctarellus de Apoſtaſia cap. 7. dub. 2. num. 11.

Quæres Secundo, Vtrum religioſus Societatis IESV liber maneat ab obligatione votorum, poſtquam à religione dimiſſus fuit.

13. Ratiò dubitandi eſt, quia religioſi aliarum religionum non liberantur à votis ſubſtantialibus, poſtquam à religione expulſi fuerunt. Ergo neque liberantur religioſi Societatis, cum ipſorum religio ſit approbata, nec ipſi validè queant matrimonium inire. His nõ obſtantibus. Reſpondeo religioſum Societatis poſt biennij vota dimiſſum, non teneri votis in religione emiſſis, modo dimiſſus non fuerit ob fraudem, vel ob peccata ad hunc finem perpetrata. Ratio eſt, Tum quia votum non obligat vltra vouẽtis intentionem; Sed religioſi Societatis Ieſu, dum vota biennij emiſerunt, intentionẽ habuerunt promittendi obedientiã caſtitatem, & paupertatem quandiu in religione retinentur. Ergo non obligãtur votis, poſtquam à religione dimiſſi fuerunt. Tum quia votum ſub conditione non obligat, niſi ea conditione adimpleta; Vota autem biennij fiunt ſub conditione, ſi retineantur, & non dimittantur; ita Sanchez, & Sanctarellus locis cit.

Obijcies Superiores religionis dimittentes aliquem, non habent facultatem diſpenſandi in votis religionis; ſunt enim Summo Pontifici reſeruata. Ergo dicta vota non ceſſant. Reſpondeo primo pręfata vota non ceſſare ob diſpenſationem, ſed ob tacitam conditionem, ſub qua emiſſa fuerant, vt bene Sanchez num. 62. Reſponderi poſſet, ſecundo

huiuſmodi vota ceſſare per diſpenſationem ex facultate Generali conceſſa à Summo Pontifice, cum enim Religio, & forma dimittendi hoc pacto approbata ſit à Summo Pontifice, cenſetur etiam data facultas diſpenſandi in votis cum ijs, qui à religione ob deprauatos mores dimittuntur Sanctarellus de Apoſtaſia ca. 7. dub. 2. num. 10. Sed prima reſponſio mihi magis probatur.

Dixi modo dimiſſus non fuerit ob fraudem, vel ob peccata hac intẽtione commiſſa, vt expelleretur; nã ſi hoc pacto dimiſſus fuit, arbitror ipſum ab obligatione votorum liberum non remanere. Ratio eſt, Tum quia illa dimiſſio, ſeu licentia irrita eſt, & inualida, vt pote per dolũ dãtẽ ipſi cauſam obtẽta; licẽtia enim, ſeu condonatio obtenta per dolum dantem ipſi cauſam, inualida eſt, vt docui de matrimonio, & de contractibus. Tum quia ſi religioſus vouiſſet recitare coronã ſingulis diebus, dum manet in religione, teneretur adhuc recitare, poſt quam fraudibus eiectus fuit iuxta probabiliorẽ ſententiam Leſsij lib. 2. cap. 40. dub. 15. num. 122. & aliorum. Ergo &c. Tum quia ita declaratum fuit in Congregatione Generali Societatis Ieſu decreto 18. §. 4. Ex quo ſequitur huiuſmodi religioſum dimiſſum per dolum, non eſſe tutum in conſcientia; ſed eſſe Apoſtatam, & pœnis Apoſtatarum iuxta priuilegia Societatis Ieſu, ſubijci, vt bene Sanchez num. 67. quicquid aliqui in oppoſitum ſentiant.

Ex quo licet inferre præfatos religioſos ita eiectos non eſſe tutos in conſciẽtia, ſed teneri iterum ad monaſteriũ redire, detecta fraude, quã commiſerant, vt eijcerentur; adhuc enim ſunt veri religioſi; conſequenter tenentur vota religioſis adimplere, & fraudem detegere, & aperire Prælato, vt iterũ recipiantur. Si vero fraude manifeſtata Prouinciali, ad religionem non admittantur, ex tunc deſinunt eſſe veri Religioſi, quia tunc cenſentur dimiſſi: quamuis enim ſolus Generalis dimittat, nihilominus Prouincialis ex cauſa, quæ ei iuſta videbitur, poteſtatem habet non admittendi, ſemel dimiſſum; conſequenter approbandi, & ratum habendi præcedentem dimiſſionem.

14. Rogabis Vtrum dimiſſus per fraudem quam ipſe religioſus adhibuit, vt dimitteretur, teneatur aliquid religioni reſtituere. Reſpondeo negatiuè. Ratio eſt, Tum quia huiuſmodi reſtitutio non eſt in vſu. Tum quia religioſus non tenebatur, ſicut ſeruus, ex iuſtitia laborare in commodum, & vtilitatem Monaſterij; ſed religioni deuictus erat ex voto obediẽtię, quod eſt actus religionis; ex violatione autem actus religionis non oritur obligatio reſtituẽdi; ſed ex violatione iuſtitiæ; ita Sanchez loco cit. num. 71. P. Nauarrus, Vaſquez, Sotus, Leſſius, & alij quos retuli de contract. diſp. 2. quæſt. 1. pũcto vnico num. 6. Idem à fortiori militat in eo, qui defectus ſuos non correxit, præuidens ſe ob illos dimittendum.

15. Tertium dubium eſt ad quem pertineat facultas expellendi.

Reſpondent Doctores ſtatim citandi conſulenda eſſe in hac parte religionum priuilegia, & ſi natura rei ſpectetur, aſſerunt hanc facultatem competere Generali, aut Prouinciali de conſenſu maioris partis Conuentus iuxta priuilegia Alexandri

Digitized by Google

ſtri Sexti, & Pij V. de quibus Rodriquez tom. 1. quæſt. 30. art. 16. & 17. & Sanctarellus de Apoſtaſia cap. 4. num. 3. & ſeq.

Ego vero arbitror hoc tempore ex decreto Sacræ Congregationis ex ſpeciali auctoritate Summi Pontificis edito; facultatem expellendi religioſos pertinere ſolum ad Generalem de conſilio, & aſſenſu Sex Patrum ex grauioribus religionis, ſeruata forma quam explicaui puncto 1. dub. 1. non obſtantibus in cõtrarium conſtitutionibus, ſtatutis conſuetudinibus, vel priuilegijs, tã in iure, quam extra ſub quibuſcunque formis, etiam in limine fundationis conceſſis, vt apertè habetur in præfato Cõgregationis decreto.

§. SECVNDVS.

Vtrum Religioſus eiectus teneatur ſe corrigere, & ad Religionem redire.

1. *Religioſus eiectus tenetur ſe corrigere, vt iterum admittatur.*
2. *Eiectus à religione ſi iterum recipiatur admittendus non eſt in eodẽ loco.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Religioſus à religione eiectus tenetur ſuos deprauatos mores corrigere, & emendare, vt iterum in religionem recipiatur. Ratio eſt, tum quia fidem in profeſſione datam obſeruare tenetur; in profeſſione autem fidem dedit religioſè viuendi. Tum quia commodum ex ſuo delicto referre non debet. Tum quia quandiu deprauatos mores ſuos non corrigit, per ipſum ſtat, ne votum perſeuerantiæ in religione adimpleat; ita Sairus, Graffius, Leſſius, Reginaldus, & alij locis proxime citandis.

Ex quo licet inferre huiuſmodi religioſum iuſte perpetuo eiectum teneri petere, vt iterum in monaſterium admittatur, vt patet ex allatis rationibus; ita Sairus in Claui Regia lib. 10. cap. 9. num. 25. & 27. Sotus lib. 7. de iuſt. quæſt. 2. art. 5. in ſolut. ad Tertium. Arragon. 2. 2. quæſt. 88. art. 3 verſ. huiuſque diximus, Leſſius lib. 2. cap. 41. dub. 15. num. 115. Sanctarellus de Apoſtaſia cap. 5. dub. 1. num. 8. Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 9. num. 25. Reginaldus lib. 18. num. 419. & alij, quos retuli de legibus diſp. 4. quæſt. 2. puncto 5. num. 25 omiſſis quamplurimis alijs, quos præcitati Doctores adducunt, Contra Rodriquez in ſumma 2. parte ca. 95. num. 11. Emanuel Sà verb. religio num. 40. Azorium prima parte lib. 12. cap. 17. quæſito 1. & alios arbitrantes religioſum iuſte in perpetuum eiectum liberari à poteſtate Superiorum, neque teneri ad religionem redire, etiam ſi à Superioribus religionis redire cogatur.

2. Quæres Vtrum religioſus eiectus, ſi ad religionem iterum redeat admittendus ſit in eodem loco, & gradu, quem antea obtinebat. Reſpondeo negatiuè, quia cum delictũ commiſerit, puniri poteſt priuatione gradus, & dignitatis. Imo priuationem iſtam iam contraxerat per expulſionem, nec ſufficiens ratio afferri poteſt, cur ad priorem locum admitti debeat. Ita Nauar. ex parte conſil. 79. de regul. & Rodriq. tom. 1. q. 30. art. 29. ad finem. An autem

1. num. 1. & alij apud præfatos Doctores, Contra Rodriquez in ſumma 2. parte cap. 95. num. 11. Toletum lib. 4. cap. 18. num. 1. Emanuelem Sà verb. religio num. 40. & alios, aſſerentes non teneri voto obedientiæ, vel etiam paupertatis.

Hinc ſequitur primo præfatos eiectos teneri ad trium uotorum obſeruantiam, etiam poſtquam admitti petierunt, ſed eis denegata fuit redeundi facultas; militant enim eædem rationes, quamuis multi Doctores oppoſitum ſentiant de voto paupertatis, & obedientiæ. Verum tamen eſt, non teneri ad paupertatem, & obedientiam eo pacto, quo in religione tenebantur, cum enim Superior illos eiciat, nec velit illis neceſſaria ad victum miniſtrare, cenſetur illis facultatem dare vt ſibi meliori, quo poſſunt modo, conſulant.

Præterea cum Superior illos expellat, & curam illorum deponat, vi detur illos à regulari obſeruantia ſubtrahere, & in eo ſtatu conſtituere, quo ſui quaſi iuris exiſtant, propterea poſſunt habere patrimoniũ, ne mendicare cogantur; quamuis enim dominium ratione voti paupertatis habere non poſsint, poſſunt tamen habere vſum patrimonij ad ſui ſuſtentationem, ne mendicare cogantur ex Nauarr. conſil. 84. de regular. Rodriquez tom. 1. quæſt. 30. art. 24. & Sanchez loco citato num. 59. vbi etiam aſſerunt poſſe beneficium habere, ſed hoc ego generaliter loquendo non admitto, vt dicam §. ſexto.

2. Præterea ſi religioſi, poſtqnam eiecti fuerunt, aliquid inutiliter expendant, aut ad actus turpes, & inhoneſtos, vt in meretrices inſumãt, non peccant contra paupertatis votum iuxta valde probabilem nõnullorum DD. ſentẽtiam, Molinæ tom. 2. diſp. 276. verſ. quod ad cęteros Leſſij lib. 2. de iuſt. cap. 41. dub. 15. num. 113. Sanchez in opere Morali lib. 6. cap. 9. num. 47. Sanctarellus de Apoſtaſia cap. 6. dub. 2. num. 11. Valeri, verb. munera num. 27. & aliorũ contra nonnullos alios. Ratio eſt, quia eiectis in perpetuum permittitur, dum viuunt, adminiſtratio bonorum, ac ſi religioſi non eſſent, & illorum bonorum dominium haberent. Tum quia vſu, & experientia ita comprobatum eſt, Religio enim, à qua eiectus fuit, nullam de huiuſmodi bonorum adminiſtratione curam habere conſueuit. Ex quo licet inferre accipientem aliquid inter viuos à Religioſo eiecto non teneri ad reſtitutionem, etiamſi acceperit ad illicitos, & turpes actus, quia licet religioſus eiectus non ſit vere dominus bonorum, nec poſſit quicquam tamquam proprium ſibi acquirere, perinde tamen ſe habet, ac ſi vere dominus eſſet. Ita præcitati Doctores.

Dices Religioſus eiectus perinde ſe habet, ac ſi dominus eſſet, poſſet etiam de bonis teſtari, cum par ratio videatur. Reſpondeo negando poſſe teſtari, quia vere dominus nõ eſt, & licet dum viuit perinde ſe habeat, ac ſi dominus eſſet bonorum, quæ poſſidet, & iuxta Sanchez num. 45. & alios Contra Sairum lib. 6. ca. 9. & alios, poſsit diuitias accumulare, non tamen permittitur teſtari, cum re ipſa dominus non ſit; ita Leſſius loco citato Molina diſp. 277. verſ. quod ad cęteros Sanchez num. 46. Sanctarellus loco citato, Rodriquez tom. 1. quæſt. 30. art. 26. ſub finem.

Ad quem autem pertineant bona, quæ Monachus eiectus acquirit conſtabit ex dicendis §. 7.

3. Secundo ſequitur præfatum Religioſum eiectum ſi à Superioribus petatur, vt ad Monaſterium reuertatur, teneri redire, & ad id cogi poſſe, vt patet ex allatis rationibus, quamuis enim Superior eijciendo religioſum, curam illius deponat, non tamen iuri ſuo cedit, quin poſſit illum ad religionem repetere, & ad hoc cogere.

Dices religioſus eiectus cogere non poteſt religionem, vt ſeipſum iterum admittat. Ergo neque religio poteſt illum cogere, vt redeat; hęc enim correlatiua videntur. Reſpondeo negando conſequentiam, quia ſententia expulſionis lata fuit in fauorem religionis expellentis, & in odium, & pęnam religioſi delinquẽtis; conſequenter par non eſt vtriuſque ratio, vt bene Rodriquez tom. 1. quæſt. 30. art. 20. ad finem Azor. loco cit. quæſito 2. Sanctarellus de Apoſtaſia cap. 5. dub. 1. num. 9. & 18. Sãchez loco citato nu. 32. Contra Molinam loco citato verſ. quod ad votum, Leſſium lib. 2. cap. 41. dub. 15. n. 112. & alios.

4. Tertio ſequitur religioſos, qui aliquod votum vltra tria ſubſtantialia in religione expreſſe emiſerunt, teneri ad illorum obſeruantiam, etiam poſtquam à religione expulſi fuerunt, vt ſunt religioſi Minimi, qui quartum votum abſtinentiæ quadrageſimalis emittunt, aut illi religioſi, qui expreſsè vouent opus vacandi redemptioni captiuorum.

Nam Ratio, quę militat in illis tribus votis ſubſtantialibus, militat etiam in hoc quarto, cum omnia æque principaliter, & expreſſe emittantur. Contraria tamen opinio probabilis eſt, quam ſequitur Vega in ſum. 2. par. cap. 86. caſu 16. & Sanchez loco cit. num. 56. quorum ratio eſt. Tum quia ſuperuenit mutatio notabilis, qua præuiſa quartum illud votum non emiſiſſent. Tum quia quartum illud votum non emittitur principaliter, & intuitu ſui, ſed tamquam quid acceſſorium tali ſtatui religioſo, & tamquam aliquid faciens ad feliciorem illius religionis ſtatum conſeruandum. Verum hæ rationes idem probant de reliquis votis, à quorum obligatione cum eiectus non eximatur, vt probatum fuit in ſecunda propoſitione, dicendum quoque eſt non eximi à quarto illo voto, quamquam oppoſita ſentẽtia, vt dixi, probabilis eſt.

5. Obijcies primo contra dicta, eiectus à Societate poſt vota biennij liber remanet ab obligatione votorum, ac ſi non vouiſſet. Ergo etiã liber remanet eiectus ab alia religione, cum par ratio videatur, & profeſſus in Societate poſt vota biennij, ſit vere religioſus, & matrimonium inualidè contrahat. Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia reliqui religioſi vouent abſolutè, religioſus vero Societatis poſt biennium non emittit vota abſolutè, ſed ſub conditione, ſi à religione non expellatur, vt dictum fuit §. 1. dub. 2. quamobrem Vaſquez 1. 2. quæſt. 96. art. 4. diſp. 165. cap. 8. n. 91. & ſeq. putat religioſum à Societate Ieſu expulſum liberum à votorũ obligatione remanere, Sanchez vero lib. 6. cap. 9. num. 75. putat huiuſmodi vota non ceſſare quidem, ſed ſuſpenſa remanere quandiu expulſus extra Societatem manet; conſequenter dum in ſæculo manet non

tene-

Digitized by Google

tenetur ex quarto voto circa miſſiones obedire Pontifici pręcipienti ipſum adire infideles ad ipſorum conuerſionem procurandam, quia huiuſmodi votum cenſetur emiſſum habita ratione ſtatus religioſi, non vero ſæcularis; opinio Sanchez mihi probatur, alioquin dicendum eſſet religioſum à Societate eiectum noua profeſſione indigere, ſi iterum admittatur.

Obijcies ſecundo religioſus expulſus per ſententiam expulſionis deſinit eſſe membrum religionis. Ergo non tenetur ad onera, ad quæ tenentur membra religionis, ſicut ſeruus à Domino manumiſſus, & expulſus, fit ſui iuris, nec priori domino amplius obedire tenetur. Reſpondeo religioſum non abſolute eximi, & liberari ab oneribus religionis; cum adhuc religioſus remaneat; ſeruus vero liberè manumitti, & expelli poteſt; conſequenter fit ſui iuris.

Obijcies tertio Monaſterium per ſententiam expulſionis ceſſit iuri, quod in religioſum habebat. Ergo religioſus expulſus factus eſt ſui iuris, conſequenter vinculo obedientiæ non tenetur obedire, dum ad religionem reuocatur. Reſpondeo Monaſterium non ceſſiſſe omnino iuri ſuo, ſed ſolum ſe exemiſſe ab onere ipſum alendi, & cuſtodiendi in pœnam ſuorum delictorum.

Obijcies quarto res iudicata ſeruanda eſt. L. res iudicata ff. de regulis iuris; ſed cauſa religioſi eiecti iudicata fuit per ſententiam expulſionis in perpetuum à religione. Ergo ſeruanda eſt. Ergo reuocari non poteſt ad religionem, vel ſi reuocatur non tenetur obedire. Reſpondeo iudicatum non fuiſſe religioſum abſolui ſimpliciter ab oneribus religionis, cum ab illis abſolui non poſſit à Superiore religionis.

Obijcies quinto ſi religioſus eiectus non eximitur ab obligatione obedientiæ, & paupertatis, neque eximitur ab alijs votis, vel præceptis annexis regulari obſeruantiæ, vt ad ieiunium Feria ſexta iuxta præſcriptum religionis ordinis S. Franciſci, & ad alia religionis onera, & vota; ſed in ſententia multorum Doctorū eximitur ab alijs votis, & religionis præceptis. Ergo etiam à voto paupertatis, & obedientiæ. Reſpondeo iuſta communiorem, & probabiliorem ſententiam, huiuſmodi religioſos in perpetuum eiectos non teneri ad huiuſmodi vota, ſeu regulares obſeruantias, quia ſunt onera conſequentia ſtatum monaſticum, & religioſum; qui autem in Monaſtico, & religioſo ſtatu non exiſtit, non tenetur ad illius onera, ſicut qui votum fecit capeſcendæ religionis, non tenetur ad illius onera, nondum aſſūpto ſtatu religioſo; ita neque ad illa tenetur, qui ſtatum religioſum ſuſcepit, ſed ab illo expulſus fuit. Tum quia religioſus profeſſus per ſe, & immediatè ſolum promiſerat tria vota ſubſtantialia: reliqua vero conſecutiuè ſolum, & acceſſoriè, poſito ſtatu Monaſtico, & regulari; cum antē ab eo ſtatu deponatur, deponi etiā videtur ab obligatione regularis obſeruantiæ, quæ talem ſtatum conſequitur, & comitatur, vt bene Nauar. conſil. 78. num. 2. de regular. Leſſius loco citato. Arragon. 2. 2. quæſt. 55. art. 3. verſ. Hucuſque diximus, Sanchez, lib. 6. cap. 9. nu. 52. Rodriq. tom. 1. quęſt. 30. art. 20. Sorbus verb. eijcere in fi. Eman. Sà verb. religio n. 40. Sanctarellus de Apoſtaſia ca. 6. dub. 3. num. 15. & alij. Contra Sylueſtrā verb.

verb. religio 6. quæſito 17. Angelũ eodem verbo num. 4. & alios. Idem ſentiendum arbitror non ſolum de eiectis per iuſtam ſententiam, verũ etiam de eiectis per iniuſtam, ſiue ſit iniuſta materialiter defectu cauſæ, ſiue formaliter defectu Iudicij. Ratio eſt, Tum quia militat in omnibus eadem ratio. Tum quia exemptio à regulari obſeruantia non pendet à iuſtitia, vel iniuſtitia expellentium, ſed ex ſtatu, in quo eiectus cõſtituitur, mutato ſtatu regulari, vt bene Sanchez num. 57. An autem religioſus eiectus teneatur ad horas canonicas patet ex dictis de horis canonicis puncto 2. num. 3. cum Soto non teneri, quia conſtituitur in ſtatu, in quo non eſt conſuetudo recitandi diuinum officium, niſi forte religioſus eiectus ordine ſacro inſignitus ſit, vel beneficium habeat; quamuis Nauar. cap. 7. de orat. num. 19. Suarez, Leſſius, Azorius, & alij, quibus adde Rodriquez tomo 1. q. 30. art. 20. ſub finem, putant eiectum ad penſum Canonicarum precum teneri. Vide, quæ tradidi de horis canonicis loco citato.

6. Dixi in reſponſione iſtius quartæ obiectionis, religioſos in perpetuum eiectos, quia ſi non ſunt eiecti in perpetuum, ſed ad tempus, vt ad triremes, ſed non in perpetuum, verius, & in praxi tutius eſt teneri ad regulares obſeruantias ea ratione, qua eas commode ſeruare poſſunt. Ratio eſt, quia ſunt vere membra religionis, nec ſunt à religione eiecti, ſed ad tempus in pęnam criminum relegati. Ergo adhuc tenentur oneribus religionis, quæ ibi cõmode obſeruare poſſunt, inſtar aliorum religioſorum, qui iuſta de cauſa de ſuperioris licentia à monaſterio abſunt; ita Sanchez loco citato num. 58. Suarez Leſſius, Azorius, & alij, quos retuli de horis canonicis loco citato.

§. QVARTVS.

Vtrum Religioſus eiectus, ad aliam Religionem tranſire valeat, teneatur, vel cogi poſsit.

1. *Religioſus eiectus, & iam emendatus poteſt ad aliam religionem etiã laxiorem tranſire, ſi deſperat fore, vt ad primam iterum admittatur.*
2. *Religioſus eiectus non tenetur aliã religionem ingredi.*
3. *Religioſus eiectus cogi non poteſt ad ingreſſum in aliam religionem.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Religioſus eiectus, qui iam emendatus eſt, ſed deſperat fore, vt ad primam religionem admittatur, poteſt propria auctoritate abſque vlla licentia aliam ingredi æque perfectam, vel etiam laxiorem. Ratio eſt, Tum quia ſicut adulter, ſi poſtquam reſipuit, gratiam reconciliationis ab altero coniuge innocente petijt, ſed non obtinuit, poteſt Religionem ingredi, nec ab innocente reuocari poterit, facta profeſsione, vt docui de matrimonio; ita Religioſus in perpetuum eiectus, ſi poſt emendationem petijt iterum admitti, & nõ fuit admiſſus, poteſt, quam velit, Religionem ingredi, & facta profeſsione non poteſt amplius à prima reuocari, quia ſe-

ſecundæ acquiſitum eſt ius per proſeſſionem, ſibique prima religio imputare debet, quod illum ante proſeſſionem non reuocarit, & admiſerit. Tum quia Religioſus in perpetuum eiectus eſt quaſi ſuo iuri relictus, nec prior Religio præſumitur bono ipſius obeſſe; ſed melius eſt homini religionem ingredi, quam in ſæculo manere; Ergo religionem ingredi poteſt; ita Nauar. conſil. 78. n. 2. de regular. Emanuel Sà verb. religio num. 40. Armilla verbo religio num. 15. Sanchez in opere morali li. 6. cap. 9. num. 36. Rodriquez tom. 1. quæſt. 30. ar. 22. Sanctarellus de Apoſtaſia cap. 5. dub. 1. num. 15. & alij cõtra Tabienam verb. religio quæſito 25. & Angelum eodem verbo num. 42. aſſerentes requiri licentiam Prælati prioris religionis, vt ad æqualẽ, vel laxiorem licitè tranſeat, & Contra Suarez 3. parte to. 5. diſp. 22. ſect. 5. num. 20. & alios docentes ingredi non poſſe abſque Summi Pontificis licentia.

Obijcies Gregorius XIII. in bulla, quæ incipit, *Cum alias fœlicis recordationis*, conceſſit priuilegium Patri Generali Societatis Ieſu, vt eiectus à ſua Religione facultatem concedere valeat aduolandi ad aliam religionem, & communicationem iſtius priuilegij denegauit. Ergo ſignum eſt religioſum alterius religionis eiectum, poſſe ſolum de licentia Papæ ad æqualem, vel laxiorem religionẽ tranſire; non vero propria auctoritate, aut de licentia ſolum prioris Prælati. Reſpondeo hoc eſſe peculiare priuilegium Societatis, vt pater Generalis facultatẽ dare valeat quibuſcũque eiectis à ſua religione, vt de licentia ipſius Patris Generalis tranſire poſſint ad aliam religionem, quam facultatẽ quibuſcunque eiectis dare non poſſet abſque priuilegio Papæ; non tamen hinc ſequitur eiectos in perpetuum ab aliqua religione non poſſe etiam ad laxiorem tranſire, ſi emendati ad priorẽ non admittantur, ſeu deſperent fore vt admittantur, hic enim eſt caſus particularis, priuilegium vero Societatis eſt generale, & complectitur quoſcunque eiectos.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Religioſus in perpetuũ eiectus non tenetur aliam religionẽ ingredi, ſi prior illum nolit iterum admittere, niſi forte eiectus fuerit ſub hac conditione, vt ad aliam trãſiret. Ratio eſt. Tum quia religioſus, cuius religio omnino extincta eſſet, non teneretur aliam religionem ingredi. Ergo neque eiectus à religione. Tum quia tenetur ad id, quod promiſit, ſed promiſit, ſeu profeſſus eſt hanc religionem, nõ vero aliam, vel in genere; Ergo non tenetur ad aliam tranſire. Ita Molina tom. 1. de de iuſt. diſp. 140. verſ. quod ad votum Rodriquez tom. 1. quæſt. 30. art. 20. Sanchez loco citato num. 34. Leſſius lib. 2. ca. 41. dub. 15. nu. 111. Sanctarellus de Apoſtaſia cap. 5. num. 12. Azor. 1. parte lib. 12. cap. 17. quæſito 2. Barboſa in cap. ne religioſi num. 9. de regular. & alij. Contra Sylueſtrum verb. religio 6. quæſito 12. Tabienã eodem verb. num. 26. Angelum verb. religioſus num. 41. & alios, aſſerentes huiuſmodi religioſum teneri ad aliam tranſire.

Dixi niſi forte eiectus fuerit cum hac conditione, vt ad aliam tranſiret; nàm ſi hoc pacto eiectus fuit, tenetur ad aliam tranſire, quia tene-

tur

Digitized by Google

tur adimplere conditionem, quam promiſit, ſi vero ad aliam religionē non tranſeat, tenetur redire ad primā. Tum quia non fuit à prima libere, & abſolutè eiectus, ſed ſub conditione; Quamdiu ergo per ipſum ſtat ne conditio adimpleatur, deuictus remanet primæ religioni. Tum quia ſic in ſimili pręcepit Pius V. in priuilegijs Societatis Ieſu verb. Apoſtatæ §. 9. Vide Sanchez loco citato nu. 43

TERTIA PROPOSITIO.

3 Religioſus eiectus cogi non poteſt ab eijciente, vel à Pontifice, vt ad aliam religionem tranſeat. Ratio eſt, Tum quia religio eſt ſtatus perpetuus, ſicut eſt matrimoniū; ſed nullus cogi poteſt ad matrimonium ineundum, Ergo neque ad religionem; ſtatus enim perpetuus volūtariè, & ſponte, non coactè aſſumi debet. Tum quia religioſus non poteſt cogi, niſi ad id, quod ipſe promiſit; ſed non promiſit nouam religionem. Ergo non tenetur ad nouā religionem. Ita Doctores ſtatim citandi.

Dices huiuſmodi religioſus detineri poteſt in arcto Monaſterio in pęnam delictorum. Ergo à fortiori cogi poteſt ad religionem. Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia dum detinetur in Monaſterio, id fit in pęnam, & vindictam præteritorum criminum; pœna autem imponitur inuito, profeſſio vero religionis ſpontanea, & voluntaria eſſe debet. Ita Rodriq. tom. 1. quæſt. 30. art. 13. ad finem Sanctarellus cap. 5. num. 12. Leſſius loco citato num. 114. Sanchez loco citato num. 42. Barboſa loco citato num. 9. Contra Sorbum verb. eijcere, & alios apud Sanctarellum de Apoſtaſia cap. 5. num. 4.

§. QVINTVS.

Vtrum Religioſus à Religione eiectus teneatur obedire Epiſcopo, aut ei ſe præſentare, & habitum ſuæ Religionis deferre.

1. *Religioſus eiectus non tenetur ex voto obedire Epiſcopo, ſed tamquā ſubditus illius.*
2. *Eiectus à religione quandonam habitum religionis deferre poſſit.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Religioſus eiectus à religionē non tenetur ex vi voti obedire Epiſcopo. Ratio eſt, quia ex vi voti tenetur ſolum ad id, quod in profeſſione promiſit; in profeſſione autē non promiſit obedientiam Epiſcopo. Addo neque teneri ſe Epiſcopo præſentare, illique ſignificare ſe à Monaſterio eiectum. Tum quia id non promiſit in profeſſione. Tum quia praxis eſt in contrarium. Tum quia nullà afferri poteſt ratio ad oſtendendam iſtam obligationem; ita Rodriquez, Molina, Sanchez, Sanctarellus, & alij, Contra Nauarrum conſil. 77. & ſeq. de regular. Sorbum verb. eijcere, & alios apud Barboſā in cap. ne religioſi num. 11.

Concedo tamen teneri obedire Epiſcopo, tamquam ſubditum iuriſdictionem illius in cuius diœceſi habitat; nam Epiſcopus generalem habet iuriſdictionem in eos, qui in ſua Diœceſi habitant; niſi aliqui ſint peculiari

culiari priuilegio exempti, huiuſmo di autem priuilegio non gaudent eiecti à religione cum religio illos expellat, & priuilegio religionis priuare intendat; ita Rodriquez tom. 1.quæſt.30.art.25. Molina loco citato Azor.1.parte lib.12.cap.16.quæſt. 11. Sanchez loco citato num. 29. Leſſius num.114. Sanctarellus de Apoſtaſia ca.6.dub.1.num.3. quamuis num. 17. cum Nauarro, & Miranda putat remanere ſubiectum Epiſcopo originis probabile tamen eſt teneri ex vi voti obedire Pontificis. Tum quia ſicut ex vi voti tenetur obedire Prælato religionis præcipientis, vt ad religionem redeat; ita multo magis tenetur Summo Pontifici qui eſt Prælatus religionis, & cui religioſus ſpecialiter, & expreſſe obedientiam vouere ſolet. Tum quia religioſus factus Epiſcopus tenetur Sũmo Pontifici ex vi voti obedire, vt concedunt communiter Doctores, quamuis priuilegio ſubtrahatur à regulari obſeruantia. Ergo multo magis tenetur religioſus qui à regulari obſeruantia ſubtrahitur, in pœnam, & odium criminum. Contrarium docet Sanchez loco cit. nu.29. de religioſo eiecto.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Religioſus eiectus a religione, Si priuatus fuit habitu, non poteſt illum deferre, quia ſententiæ iuſtæ obedire tenetur, Si vero cum habitu expulſus fuit, tenetur illum deferre. Ratio eſt, Tum quia adhuc eſt religioſus. Ergo habitum religionis deferre tenetur, niſi illo in iuſtã ſuorum criminum vindictam priuatus fuerit. Tum quia religioſus creatus Epiſcopus tenetur habitum ſuæ religionis deferre, vt ſuperius docui quamuis à regulari obſeruantia priuilegio Papæ eximatur. Ergo à fortiori religioſus eiectus tenetur illũ deferre, cum à regulari obſeruantia expellatur in pœnam delictorum. Tum quia par non eſt, vt commodũ reportet ex ſuo delicto. Tum quia ſententia condemnatoria non operatur effectus in ea non expreſſos. Ita Reginaldus, Leſſius, Molina, Clauis Regia, & Azorius, quos retuli de legibus diſp.4. quæſt.2.puncto 5. num.25. quibus adde Rodriq. tom. 1.quæſt.30.ar.27. & tom.2. quæſt.23. art.6. circa medium, Sanchez loco citato num.55. Sanctarellum de Apoſtaſia ca.5.dub.1.num. 14. Barboſam loco citato num. 3.

Dices religioſus eiectus à religione eximitur ab ijs, quæ ad regularem obſeruantiam pertinent; delatio autem habitus ad regularem obſeruantiam pertinet. Reſpondeo delationem habitus non eſſe quid conſequens religioſum ſtatum, ſed quid præciſum, & prærequiſitum, & à Papa in genere præceptum; nam religioſi in genere iubentur habitum deferre, nec illum abſque debita facultate dimittere poſſunt; alioquin iure communi excommunicationem incurrunt, vt ſuperius docui, confirmatur ex dictis de religioſo ad Epiſcopatum aſſumpto, quem Papa eximit à regularibus inſtitutis, non autem à delatione habitus ſuæ Religionis.

§. SEX-

§. SEXTVS.

Vtrum eiectus à Religione promoueri poſsit ad ordines, vel ab ijs ſuſcipiendis, vel exercendis ſuſpenſus remaneat.

1. *Eiectus à religione ſuſpenſus eſt ab exercitio ordinum.*
2. *Nouitius eiectus non eſt ſuſpenſus.*
3. *Eiectus non remanet ſuſpenſus ſi iterum recipiatur, vel ad aliam religionem tranſeat.*
4. *Aſsignatur effectus iſtius ſuſpenſionis.*
5. *Suſpenſio lata contra eiectos reſeruata eſt Summo Pontifici.*
6. *Eiectus à religione quandonam ſit irregularis.*
7. *Eiectus à religione non poteſt ad mortem damnari à ſuperioribus religionis.*

TRia principaliter explicabo in hoc §. Primo, an eiectus religione ſuſpenſus ſit; Secundo quem effectum pariat iſta ſuſpenſio. Tertio à quo auferri poſſit. deinde nonnulla ſubijciam, ad hanc rem ſpectātia.

PRIMA PROPOSITIO.

1 REligioſus à religione eiectus ſuſpenſus eſt; nam ita ſancitum fuit à Sacra Cardinalium Congregatione de facultate Summi Pontificis VRBANI VIII. die 21. Septembris 1624. ibi, *Item & eiecti extra religionem degentes ſint perpetuo ſuſpenſi ab exercitio ordinum.*

2 Sed modo dubium eſt, primo, an hoc militet in nouitio ob delictum eiecto. Reſpondeo negatiuè. Tum quia ſacra Cardinalium Congregatio loquitur de religioſis eiectis; Nouitius autem nondum eſt religioſus licet forte religioſorum priuilegijs fruatur, dum in Monaſterio degit. Tum quia ſicut Nouitij impune ſua ſponte exeunt; ita etiam impune eijci poſſunt.

3. Secundo dubium eſt, Vtrum religioſus eiectus, ſi iterum recipiatur, vel ad aliam religionem tranſeat, eximatur ab hac cenſura. Reſpondeo eximi, quia Summus Pontifex loquitur de religioſis degētibus extra religionem. Et hoc verum videtur, etiamſi trāſeat ad laxiorem, aut etiamſi nouam ineat, & peragat nouitiatum: hic enim non dicitur degere extra religionem.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 ISta ſuſpenſio repellit ab exercitio ordinum, vt patet ex verbis Sacræ Congregationis ſuperius citatis. Nomine autē ordinum hoc in loco probabilius cenſeo non ſolū intelligi maiores, verum etiam minores, quia Sacra Congregatio abſolutè loquitur.

Hinc ſequitur primo eiectum à religione incidere in irregularitatē celebrando, aut functiones ſacrorū ordinum exercendo, quia violat cenſuram per exercitium ordinis Sacri.

An autem idem valeat in eo, qui functiones minorum ordinum exercet, diſſenſio eſt inter Doctores, de qua re ſufficienter egi de cenſuris in genere diſp. 7. quæſt. 2. puncto 5. numero primo.

Secundo ſequitur eiectum à religione non poſſe beneficium recipere cui adnexus ſit aliquis ordo, ſeu fun-

functio ordinis; ſuſpenſus enim ab exercitio ordinum, ſuſpenditur etiã à beneficio, cui ordo adnexus eſt, vt patet ex dictis de cẽſuris in genere.

Tertio eiectum à religione non poſſe ad ſuperiores ordines aſcendere. Tum quia cui vetita eſt functio ordinis, vetita etiam eſt illius ſuſceptio, cum ordines ſuſcipiantur vt exerceantur. Tum quia non habent titulum, ad quem promoueantur; titulus enim religionis ipſi non ſuffragatur, cum eiectus à religione, ab ipſa alendus non ſit, vt bene Sanchez lib. *6*. cap. *9*. nu. 59.

TERTIA PROPOSITIO.

5 ABſolutio, aut moderatio iſtius ſuſpenſionis Summo Pontifici reſeruata eſt. Ratio eſt quia in præfato Sacræ Congregationis decreto dicitur, *ſublata ordinarijs locorum facultate dictam ſuſpenſionem relaxandi, aut moderandi.*

6. Quæres primo Vtrum eiectus à religione non ſolum ſit ſuſpenſus, verum etiam irregularis. Reſpõdeo etiam irregularem eſſe, ſi delictum commiſit, cui adnexa eſt irregularitas, vt ſi delictum grauiſsimum, & notorium commiſit, cui adiuncta ſit infamia, & irregularitas, poſita delicti notorietate.

7. Quæres ſecundo, Vtrum eiectus à religione poſsit ad mortem pro delicto condemnari. Reſpondeo à Superioribus religionis non poſſe ad mortem condemnari; Eccleſiaſticis enim vetitum eſt cauſam ſanguinis exercere, vt docui de irregularitate. Aduertit tamen Rodriq. tom. 1. q. 30. art. 28. poſt Caſſaneum, & alios, huiuſmodi eiectos puniri poſſe pęna mortis à foro ſæculari. Sed hoc ego, generaliter loquendo, non approbo, niſi forte fuerint degradati, & Curiæ Sæculari traditi, nam ipſorum iudicium ad Eccleſiaſticos Iudices ſpectare videtur, ſiue attendatur tempus, quo delictum commiſerunt, ſiue ſpectetur tempus quo à religione eiecti, cum clericali habitu ſub Epiſcopi obedientia cõſtituti ſunt, & ad alicuius Eccleſiæ ſeruitium deputati iuxta Tridentini decretum. Vide tradita in expoſitione Bullę Cęnæ. diſp. *16*. puncto 5. & ſexto.

§. SEPTIMVS.

Ad quem pertineant bona, quæ religioſus à Religione eiectus acquirit.

1. *Aſſertur prima ſententia docens præfata bona ad monaſterium pertinere.*
2. *Aſſignatur ſecunda ſententia docens pertinere ad Eccleſiam, ſeu Epiſcopum.*
3. *Proponitur tertia ſententia ſuſtinens bona religioſi eiecti poſt mortem pertinere ad Cameram Apoſtolicam.*

VArię ſunt in hac re Doctorum ſententiæ.

1. Prima eſt aſſerentium pertinere ad monaſterium, à quo eiectus fuit. Ratio eſt, Tum quia monaſteriũ in hac parte iuri ſuo non ceſſit. Tum quia par non eſt, vt monaſterium ius ſuum amittat ob delictum religioſi expulſi: ita Molina tom. 1. de iuſtitia diſp. 140. verſ. quo ad votum, Leſſius lib. 2. cap. 41. dub. 15. num. 110. & alij

quorum

Digitized by Google

quorum opinio probabilis eſt; quãuis oppoſitum doceat Nauarr. commentar.2.n.33. de regular. Sanch.in opere morali lib.7.c.33.n. 26. Azor. 1.par.li.12.ca.16 quęſito 9. quia monaſterium poſt iuſtam eiectionem nullam cum præfato religioſo communionem habet; eatenus autem religioſus acquirit monaſterio, quatenus communionem cum ipſo habet. Verum ad hanc rationem reſponderi poſſet, eiectum à religione acquirere religioni, quia adhuc illi ſubijcitur, & ab ea reuocari poteſt, nec ipſa iuri ſuo ceſſit, licet bonorũ adminiſtrationem ei permittat.

2. Secunda ſententia eſt aſſerentium, acquiſita ab eiecto pertinere ad Eccleſiam, ſeu Epiſcopum inſtar bonorum vacantium. Ita Nauar.cõmentar.2.de regular.num.33.Sayrus in Claui regia lib.6.cap.9.num.28. Sanctarellus de Apoſtaſia ca.6.dub.3.num.6.Sanch.loco cit.nu.28.& alij Sed hæc opinio mihi non probatur, quia cum illa bona dominum habeant, nempe monaſterium, ſi illorũ bonorum capax eſt, vocari non poſſunt bona vacantia, vel derelicta.

3. Tertia ſententia eſt affirmantium acquiſita à religioſo expulſo iure nouo pertinere poſt religioſi obitum ad Cameram Apoſtolicam: ſic enim ſtatuit Greg. XIII. in motu proprio, incipit, Officij noſtri. Ita Azor.tom.2.li.8.ca.3.quæſito 15. Rodriq. tom.3.q.30.ar 26. Sanch. in opere morali li.7.ca.33.n.9. Sanctarellus de Apoſtaſia cap. 3.n.23.& alij apud Barboſam in cap. ne religioſi n. 15. de regular.

Hæc tamen intelligenda ſunt, modo religioſus eiectus, extra religionem obierint, nam ſi ad primam religionem redijt, bona ipſius pertinent ad illam religionem; ſicut & iſ probabile eſt ad illam pertinere dominium bonorum, dum religioſus eiectus viuit, etiamſi in ſæculo degat, vt docet prima ſententia.

Si vero ad aliam trãſiuit, in eaque profeſſionem emiſit, bona ipſius pertinent ad ſecundam religionem, nã per profeſſionem trãſeunt cum illo bona, & quæ monachus acquirit, monaſterio acquirit, modo monaſteriũ capax ſit. Si vero ſit incapax, dominium pecuniæ, & aliorum bonorum, quæ religioſo incapaci (vt ſunt religioſi S. Franciſci) in eleęmoſinaum tribuuntur, pertinet ad Sũmum Pontificem, cap. exijt, qui ſeminat, de verbor. ſignific. in 6. & præſertim ex conſtitutionibus Martini V.& Pauli III. Ita Sanc.l.7.c.18. nu.21.& ca.33.nu. 28.& ſeq. Rodriq. tom.2.q.125. Sanctarellus n.7. Vide Rebellum 1.par.li.1.q.7.sect.4.n.35. Azor. 1.par.li.12.ca.16.quæſito 9. Sãchez li.6.ca.9.& lib.7.ca.18.& ca.33. Sanctarellum loco cit. nu.7. Molinã Leſſium, & Reginaldum, quos retuli de legibus diſp.4.q.2.puncto 5.n.2.& quæ ſupra tradidi de Apoſtatis §. 3. num. 5.& de effectibus, quos parit tranſitus ab vna religione ad aliam. An autem eiectus à religione liberam habeat, dum viuit, bonorum adminiſtrationem, poſſitque acquiſita ad ſuum libitum expendere, conſtat ex dictis de largitione munerum regularibus vtriuſque ſexus interdicta, & in hoc pun. 4.§.3. num. 2.

QVAE-

QVÆSTIO III.

De prohibitione, & pœnis contra accedentes, vel frequentantes Monaſteria Monialium impoſitis.

VT gradatim in iſtis difficultatibus explicandis progrediar, antequam de violatione clauſuræ per ingreſſum in monaſteria monialiũ agam, cenſui agere de prohibitione accedendi, vel frequentandi prædictorum monialium cœnobia; quamuis enim ſolo acceſſu ad monaſteria monialium clauſura non violetur, nihilominus quia plures extant conſtitutiones non ſolum iuris communis; verum etiam Conciliorum Synodalium, quarum cognitio ad praxim maximè conducit, non abs re eſſe duxi, conſtitutiones, & diſpoſitiones ſaltem iuris communis acceſſum prohibentes breuiter, & dilucidè explicare, Synodales quilibet in ſua Prouincia conſulere poterit. Quamobrem hic quinque explicabo. Primo quid ſit acceſſus. Secundo quænam perſonæ prohibeantur ad monaſteria monialium accedere. Tertio quam culpam committant accedentes. Quarto quam pœnam incurrant. Quinto quo pacto poſſit quis à culpa, & pœna excuſari accedendo.

PVNCTVM I.

Quid ſit acceſſus ad Monaſterium.

1. *Quid nomine acceſſus ad monaſterium intelligatur.*
2. *Ex nominis ſignificatione nonnulla inferuntur.*
3. *Nomine Monaſterij, cuius acceſſus interdicitur non intelligitur monaſterium materialiter ſumptum, ſed ipſa moniales.*

VNICA PROPOSITIO.

1 ACceſſus ad Monaſterium eſt ille actus quo quis ſe transfert, aut transferri ſinit ad monaſteriũ: hoc.n. eſt ad aliquẽ locũ accedere, iuxta cõmunem loquendi modũ.

Digitized by Google

2. Hinc ſequitur primo illum, qui cogitauerat ſe ad monaſterium trāſferre, & ob id iter inchoauit, ſed mutata voluntate alio profectus eſt, aut aliqua de cauſa ab inchoato itinere deſtitit, non poſſe dici ad monaſterium accedere, vel acceſſiſſe: aliud enim eſt inchoare iter cauſa acceſſus, aliud re ipſa accedere, & verba cum effectu intelligi debent L. 1. §. hæc verba ff. quod quiſque iuris, & L. quoties ff. qui ſatiſd. cog. & cap. ſi à Iudice de appellat.

Secundo ſequitur, illum, qui domum monaſterio contiguam habet, & è feneſtra ſuæ domus monialem alloquitur, nō dici ad monaſterium accedere; quia non dicitur, ſe ad monaſterium trāſferre, cum ibi exiſtat: acceſſus enim indicat motum ad aliquem locum; ſicut receſſus ſignificat motum ab aliquo loco. Ita Graffius lib. 1. deciſ. cap. 13. num. 23. quem ſequitur Homobonus de caſibus reſeruatis pun. 2. caſu. 5. pag. 295.

Tertio ſequitur illum, qui obtenta licentia accedendi ad monaſteria monialium, & loquendi cum aliqua aliam data occaſione alloquitur, nō facere contra preceptum, quo prohibetur acceſſus; quia preceptum eſt de non accedendo. Secus ſi præceptum alicubi ſit de non loquendo, niſi fortè acceſſus, & locutio copulatiuè prohibeātur, vt re ipſa aliquibus in locis iure ſpeciali copulatiuè prohibentur, & illorum abſolutio reſeruatur.

Quarto illum non dici accedere, qui famulum, vel ancillam, aut aliū ad monaſterium traſmittit; aliud n. eſt perſonaliter ire, aliud alium mittere; famulus vero, aut alius, qui mittitur, dicitur accedere, & pœnis accedentium afficitur, niſi iuſta de cauſa excuſetur, vt ſi alioquin graue incommodum pateretur, non accedendo. Ita Graffius p. 1. conſil. 22. de ſent. excomm. num. 35. & Homobonus loco cit. verſ. 4. vbi à caſu reſeruato (in ijs ſcilicet locis in quibus acceſſus, & locutio reſeruantur) excuſant famulum iuſſu domini munera deferentem, vel loquentem cum moniali; quia qui iuſſu iudicis aliquid facit, non videtur dolo malo facere; quia neceſſitatem parendi, & obediendi habet. L. non videtur §. qui iuſſu ff. de regul. iur. Verum hæc ratio nimis probat, & caſui noſtro accomodari tantum debet, dum is, qui mittitur graue incommodum pateretur non obediendo, aut dum aliqua pœna imponitur contra præſumentes accedere.

Hinc patet à fortiori conſentientes, & cooperantes ad alterius acceſſum non affici pœnis accedentium, cum ipſi non accedant, vt ſuppono; ſunt tamen rei eiuſdem culpæ, vt patet ex regulis generalibus traditis de peccatis.

3 Sed modo dubium eſt, quid nomine monaſterij, cuius acceſſus interdicitur, intelligatur. Reſpondēt Panormit. in cap. monaſteria num. 3 de vit. & honeſt. cleric. Hoſtienſis ibidem num. 1. Imola ibid. num. 1. & alij, nomine monaſterij intelligi nō ſolum ipſas moniales, verum etiam ipſummet locū materialem, in quo moniales degunt: hoc enim pacto verba in propria ſignificatione accipiuntur.

Ex quo ſequitur accedentem, ſeu frequētantem monaſteria materialiter accepta ſubijci pœnis impoſitis contra accedentes, vel frequentantes; etiamſi non alloquatur, vel inſpiciat moniales, vel ab ipſis inſpiciatur

Sed

Sed mihi probabilius dicendum videtur nomine monaſterij intelligi ipſaſmet moniales. Ratio eſt, tum quia in cap. periculoſo, loco monaſterij dicitur ad moniales, ibi, *nulli pateat ingreſſus, vel acceſſus ad moniales*. Tum quia accipitur contentum pro cõtinente; alioquin ſequeretur illum, qui cauſa intuendi exteriorẽ monaſterij pompam, & ornatum, aut cauſa audiendi ſacrum ad monaſterium accederet, ſubijci pęnis cõtra accedentes, vel frequentantes impoſitis, quod à benigna Summi Pontificis mente alienum videtur. Is ergo dicitur ad monaſterium accedere, qui ad eum locum ſe transfert, vt moniales alloquatur, inſpiciat, vel ab illis inſpiciatur. Ita Nauarr. commentar. 4. de regul. nu. 61. verſ. 5. Innocentius in ca. monaſteria cit. Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 16. nu. 112. Rodriquez tom. 1. quæſt. 45. art. 2.

Ad rationem in contrarium patet reſponſio ex dictis.

PVNCTVM II.

Quænam perſonę prohibeantur ad monaſteria monialium accedere.

1. *Omnibus interdictum eſt accedere ad monaſteria monialium.*
2. *Multo magis interdictum eſt illa frequentare.*
3. *Nomine Clericorum non veniunt religioſi, aut Clerici in dignitate conſtituti.*
4. *Quotuplex acceſſus requiratur, vt quis monaſterium frequentare dicatur.*
5. *Non eſt interdictum vniuerſaliter iure communi litteras monialibus ſcribere.*
6. *Illi, quibus ſub cenſuris interdictum eſt litteras monialibus ſcribere non incurrunt cenſuras, niſi ipſęmet litteræ ad moniales perueniant.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Omnibus tam laicis, quàm clericis, & regularibus interdictum eſt iure communi ad monialium monaſteria accedere, & illa frequentare. Quod vetitum ſit omnibus accedere patet. Tum ex cap. periculoſo, de ſtatu regular. in 6. vbi cauetur, ne quis abſque ſpeciali facultate, & ſine rationabili, & manifeſta cauſa ingrediatur, vel accedat ad Monaſteria monialium. Tum ex cap. monaſteria, citando, in quo ſermo eſt de laicis, & clericis, vt infra explicabo. Tum ex decreto Sacræ Cõgregationis infra adducẽdo, in quo peculiaris extat prohibito contra religioſos ad monaſteria monialium accedentes, & ex cap. 10. actione 18. quæſt. 2. quod eſt Concilij Hiſpalenſis 2. cap. 11. vbi religioſus ab acceſſu remouetur, & ſuperioribus cũ moniali loquentibus cautela, ſeu forma ſeruanda præſcribitur.

2. Ex quo patet à fortiori vetitũ eſſe monaſteria monialium frequentare. Ratio eſt, tum quia ſine acceſſu monaſterium frequentari non poteſt. Tum quia ſic apertè decernitur in capit. monaſteria, de vita, & honeſtat. clericor. ibi, *Monaſteria Sanctimonialium ſi quiſpiam clericus ſine manifeſta, & notabili cauſa frequentare præſumſerit per Epiſcopum arceatur, & ſi non deſtiterit ab officio Eccleſiaſtico reddatur immunis; ſi laici excõicationi ſubdantur, & à cętu fidelium fiãt penitus alieni.*

 Verum

3. Verum circa hunc textum obſerua primo in eo mentionem fieri de laicis, & clericis; non vero de religioſis: nam in materia odioſa, & pęnali nomine clericorum non veniunt religioſi; imo neque veniunt Epiſcopi, aut alij Clerici in dignitate conſtituti, vt Prælati, aut Canonici Eccleſiæ Cathedralis. Ratio eſt, quia hi ſpeciali nota digni ſunt, niſi fortè verba ſimpliciter ita generalia ſint, vt ad quoſlibet extendantur. Ita Panormitanus, Rubrica de vit. & honeſt. clericorum num.4. Angelus, Syluester, & alij apud Sanchez in opere morali lib.6.cap.15. nu. 74. omiſſis ijs, quos ego retuli de cenſuris in genere, & alibi.

An autem Fratres Minores peculiarem habeant prohibitionem non accedendi ad monaſteria monialiũ, videri poteſt apud Rodriquez tom. 1. quæſt.4.art. 4. & ſeq. & apud Mirandam in tract. de monialibus q.4. art.2.

Obſerua ſecundo in præcitato textu primo loco vniuerſaliter prohiberi acceſſum. Secundo interdici frequentationem, idest ſæpius repetitum acceſſum: frequentia enim multiplicatum acceſſum denotat.

4. Rogabis quid per frequentiã adeundi monaſterium intelligãtur. Reſpondent multi DD. binum acceſſum ſufficere ad inducendam frequentiam; actus enim geminati cõſuetudinem inducunt cap. 3. in fine C. de Epiſcopali audientiã. Ita Gloſſa in cap. monaſteria v. frequentare, de vit. & honeſt. clericorum.

Alij vero id iudicandum relinquunt arbitrio prudẽtis uiri. Ita Navarr. comment. 4. num.61 de regul. Hoſtienſis cap. monaſteria num. 21 Rodriquez tom.1. quęſt.45 art.4. Sãchez loc.cit.n.111. Miranda in tract. de monialibus quæſt.4.ar.1. ſub fine, Lamas in methodo curationis in append.§.4. Campanil.in diuerſis canonic.iur.rubric.12.ca 16.n.40. Barboſa de offic.Epiſc.3.p.allegat.102.nu. 70. & alij. Quamobrem illum ego cẽſerem monaſterium frequentare, qui bis vna die, aut ter tribus diebus, aut quater in eadem hebdomada, aut ſemel ſingulis hebdomadis, vel menſibus. Secus ſi quater in anno, ſeu ſemel ſingulis tribus menſibus.

5. Obſerua tertio in præcitatis iuribus interdictum non eſſe litteras ad moniales ſcribere. Verum quidẽ eſt in aliquibus diœceſibus iure ſpeciali vetitum eſſe, ne quis litteras ad moniales mittat, vel ſcribat; ſicut etiam Gregorius XIII. ſub pęna excommunicationis ipſo facto incurrẽda interdicit aliquibus religioſis, ne litteras monialibus ſui ordinis ſcribant; nihilominus communis, & vniuerſalis prohibitio non extat contra ſcribẽtes, vel mittentes litteras.

6. Rogabis vtrum illi, quibus interdictũ eſt litteras monialibus ſcribere, ſeu mittere, incurrant pœnas ſcribentibus impoſitas, ſi litteræ ſcriptæ in via intercipiantur, aut alia ratione ad moniales non perueniãt. Ratio dubitandi eſt, primo, quia litteræ cenſentur ſcriptæ; etiamſi ad manus illius, ad quem ex mente ſcribentis dirigebantur, non perueniãt; ergo ſatis eſt litteras fuiſſe ſcriptas; etiamſi non perueniant. Secundo quia pęnæ incurruntur poſito effectu, ſeu fine intrinſeco, qui verbis exprimitur; etiamſi non adſit effectus extrinſecus, (hic enim non eſt materia legis, ſeu prohibitionis, vt pluribus docui in tract. de legibus)

ſed.

Digitized by Google

ſed ſcriptio eſt effectûs intrinſecus, ergo pœnæ contra ſcribentes impoſitæ incurruntur, ſcriptis litteris, & nondum delatis. Tertio, quia ſi lata eſſet excommunicatio aduerſus ſcribentes contra immaculatam Beatę Virginis Mariæ conceptionem, is qui ſcriberet ſtatim excommunicationem incurreret; etiamſi illius ſcripta à nullo viderentur, & legerētur ergo, &c.

His non obſtantibus, probabilius dicendum videtur, pęnas impoſitas contra ſcribentes alicui litteras nō incurri, niſi litteræ ad illum, ad quē ſcriptæ ſunt, perueniant. Ratio eſt, tum quia hæc videtur mens, & intētio ſuperioris ſcribere prohibentis: parum enim refert charateres componere, & litteras ſcribere, niſi perueniant. Tum quia licet effectus extrinſecus regulariter loquendo, non cadat ſub prohibitionem, nec ſit illius materia, ſed potius finis; nihilominus ſub prohibitionem cadit, & illius materia cenſetur, quoties ſuperior illum expreſsè, vel tacitè petit, argumento L. 1. ſi Balſatoriam C. de fideiuſſoribus, vbi habetur illum, qui promiſit iudici latronem inuenire, non ſatisfacere, niſi latronem captum iudici exhibeat. Ita Nauarr. lib. 5. de ſent. excomm. conſil. 19. Sanchez loco cit. num. 117. Rodriquez tom. 1. quæſt. 45. art. 3. Mirāda in tract. de monialibus queſt. 4. art. 5. & al j, quos in ſimili retuli de excomm. lata contra ſcribentes Cardinalibus in conclaui exiſtentibus.

Hinc patet ſcribentem monialibus litteras, quæ ad ipſas non peruenerint pœnis non affici etiamſi aliquis monialibus ore detulerit, quæ in litteris continebantur. Ratio eſt quia hoc pacto litteræ non dicūtur ad monialem peruenire, ſed ſolum indicatur, quid in litteris contineretur. Ita Sanchez loco cit. Contra Nauarrum loco cit.

Ad primam rationem in contrarium reſpondeo litteras non cenſeri complete ſcriptas ante delationē, cum nundum adſit effectus, quem ſuperior intendit.

Ad ſecundam reſpondeo ad incurrendas in præfato caſu pęnas exigi effectum extrinſecum, vt ſuperius probaui.

Ad tertiam, neganda eſt conſequentia; ratio diſparitatis eſt; quia materia illius prohibitionis eſſet ipſa ſola ſcriptura voluntariè facta, vt ſuo loco docui, dum illam excommunicationem explicarem.

PVNCTVM III.

Vtrum acceſſus ad monaſteria monialium ſub mortali vetitus ſit.

1. *Acceſſus ad monaſteria monialium inducit grauem culpam niſi paruitas materiæ excuſet.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Acceſſus ad monaſteria monialium ſine licentia, & cauſa videtur ſufficiens ad lethalem culpam, niſi ratione paruitatis materiæ, vel alterius circonſtantiæ, de quibus infra, excuſetur. Ratio eſt, quia hæc eſt natura legis, vt in materia graui ſub mortali obliget, vt docui in tract. de legibus cum Soto, Valentia, Becano, & alijs. Idemque in terminis tradunt Rodriquez tom. 1. quæſt.

1.quæſt. 45.art. 4. Homobonus 2.p. caſu 5. verſ 4. ad finem, Llamas in methodo curationis in appendice §. 4. Miranda in manuali de monialibus quæſt. 4.art. 1. Contra Nauarrum in manuali cap. 25.num.10. vbi etiam dubitat de culpa veniali Suarez tom.4.de relig.lib.1. cap.10. num.26.& 27. & Contra Sanchez loco cit. num.120.& exiſtimantem eũ, qui frequentat, grauem culpam non committere, niſi ab Epiſcopo monitus non deſiſtat; quia ante monitionem non tenetur abſtinere ab acceſſu ſub pęna excommunicationis, vel ſuſpenſionis. Verum hæc ratio ſupponere videtur accedentem ante monitionem nulla ratione peccare, quod eſt contra ipſum Sanch. exiſtimantem peccare venialiter. Quamobrem ante monitionem Epiſcopi tenetur ſub culpa ob diſpoſitionem cap. periculoſo, de ſtatu regul. in 6. poſt monitionem vero non ſolum tenetur ſub culpa, verum etiã ſub pœnis cap. monaſteria de vita, & honeſt. cleric.

An autem paruitas materiæ, vel conſuetudo in contrarium excuſet patebit ex dicendis §. 5.

PVNCTVM IV.

De pęnis contra frequentantes Monaſteria Monialium.

1 *Quas pęnas incurrant laici frequentantes Monaſteria monialium.*
2 *Quas pęnas incurrant clerici frequẽtantes præfata monaſteria.*
3 *Quas pęnas incurrant religioſi.*
4 *Religioſus grauiter peccat accedendo ad monaſteria monialium.*
5 *Religioſus pœnas incurrit ſolo acceſſu.*
6 *Religioſus tenetur præfatas pęnas ſubire ante Iudicis ſententiam.*
7 *Religioſi Sancti Ioannis an his pęnis afficiantur.*
7 *Religioſi exempti non ſubijciuntur cẽſuris latis ab Epiſcopis.*

PRimo loco explicabimus pęnas contra laicos. Secundo contra Clericos. Tertio contra religioſos.

PRIMA PROPOSITIO.

1 COntra laicos, ſine manifeſta, & notabili cauſa frequentãtes Monaſteria monialiũ, fertur excõicatio cõminatoria, quam ſolo frequenti acceſſu non incurrunt, niſi ab epiſcopo moniti, vt deſiſtant, nolint ab acceſſu deſiſtere cap. Monaſteria de vita, & honeſt. clericorũ, ibi, *ſi laici excommunicationi ſubdantur, & à cœtu fidelium fiant penitus alieni*, ideſt, ſi poſt monitionem accedant, excommunicatio contra ipſos feratur, & excommunicati declarẽtur, id enim ſignificare videntur præcitata verba, iuxta Panormitan. Ancharanum, & alios in præcitato vel dic illa verba eſſe ſinonima, & particulam, Et, accipe declaratiuè, pro, ideſt ſæpius enim contingit illam particulam coniunctiuam declaratiuè vſurpari L. 1. ff. de pactis, Gõzalez ad regulam 8. regul. 3. num. 9. & ſeq. Cenedo pract. quæſt. ſing. 50. num. 6. & 12. Panormit. Hoſtienſis, & alij in capit. Monſt., quibus adde Gutierez lib. 3. pract. quæſt. 13. num. 61. & Barboſ. de dictionibus, dict. 93. num. 7. aſſerentes dictionem, &, poſitam inter duo, quorum vnum

alteri

alteri ineſt, ambo in vnum reſolui, & vnum eſſe velut adiectionem alterius.

An vero excommunicatio ab epiſcopo lata contra accedentes ad monaſteria quælibet etiam exempta, aut alloquentes moniales incurratur ab eo, qui ad exempta monaſteria accedit, vel moniales in monaſterio exempto alloquitur.

Reſpondeo ſolutionem conſtare ex dictis de cenſuris in genere d. 1. q. 1. puncto 11. vbi docui accedendentem affici excõmunicatione lata in accedentes. Ratio eſt, quia licet locus exemptus ſit à poteſtate epiſcopi vt ſuppono, & conſequenter patrantes delicta in eo loco nõ ſubijciantur pęnis ab epiſcopo latis nihilominus excommunicatio lata contra accedentes ad monaſteria licet exempta, incurritur ab accedente ad monaſteria exempta, quia materia iſtius excommunicationis eſt acceſſus ad monaſteria, hic autem conſumatur in loco non exempto, & ſubdito poteſtati epiſcopi. Secus dicendum eſt de locutione habita in loco exempto. Ita Roland. à vale tom. 3. conſil. 33. nu. 32. Stephanus Gratianus deſceptat. forenſ. cap. 393 num. 23. & ſeq. Campanil. in diuer. rub. 12. cap. 12. cap. 16. num. 45. Barboſa de offic. & poteſt. Epiſcop. 3. p. allegat. 102. num. 75. Angelus, Vgolinus, Auila, & alij quos retuli de cenſuris in genere loc. cit. nu. 9.

SECVNDA PROPOSITIO.

Contra clericum frequentantẽ Monaſteria monialium, ſi ab Epiſcopo monitus corrigi noluerit, ferenda eſt pœna ſuſpenſionis, cap. monaſteria cit. ibi. *ſi quiſpiã clericus ſine manifeſta, & notabili cauſa frequentare præſumpſerit, per Epiſcopum arceatur* (ideſt moneatur, ſeu monendo corrigatur,) *& ſi non deſtiterit, ab officio Eccleſiaſtico reddatur immunis*, ideſt ſuſpendatur ab officio Eccleſiaſtico.

Addo clericum Monaſteria frequentantem poſſe excommunicari, & deponi, ſi corrigi nolit capit. vt clericorum de vit. & honeſt. clericorum.

Sed modo dubium eſt, vtrum clericus poſſit ſtatim ſuſpẽdi, ſi poſt epiſcopi monitionem ſemel ad monaſterium accedat.

Reſpõdeo affirmatiuè. Ratio eſt, quia hic eſt ſufficienter contumax, & accedendo dicitur non deſiſtere. Idem dic de excõmunicatione contra laicos ferenda. Ita Hoſtienſis in cap. Monaſteria nu. 2. Ancharanus, Cardinalis, Imola, & alij ibidem.

TERTIA PROPOSITIO.

Contra religioſos accedentes ad Monaſteria Monialium im poſita eſt pęna priuationis officiorum, vocis actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto incurrenda, vt patet ex decreto Sacræ Congregationis, iuſſu Sixti V. edito, anno 1590. in hæc verba. *Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi D. Cardinal. Sacræ Regularium Congregationi Præfecti ad occurrendum ſcandalis, quæ contingere poſſunt, aliiſq; iuſtis, & rationabilibus cauſis animum ipſorum pie mouentibus, de ſpeciali, & expreſſo mandato S. D. N. D. Sixti diuina prouidentia Papæ V. viuæ vocis oraculo eis facto decreuerunt, & mandauerunt nulli poſt hac religioſo cuiuſcunq; ordinis, gradus, qualitatis, & dignitatis exiſtat (Superiore, cui monaſterio, ſeu domus cura*

incumbit, viſitatore, vel viſitatoribus, confeſſarioque ordinario, & extraordinario, cum ad tempus deputabitur dumtaxat exceptis) licere abſque licentia expreſſa eiuſdem Sacræ Congregationis accedere ad monaſteria, ſeu domus quarumcunque monialium, vel ſororum, ſiue ſui, ſiue alterius cuiuſuis ordinis, ad colloquendũ, ſiue tractandum cum eis. Quod ſi aliquando mandato ſui ſuperioris aliquos religioſos ad prædicandum Verbum Dei, vel ad celebrandas miſſas in ipſarum monialium, ſeu Sororum Eccleſijs, ſiue oratorijs exterioribus, ſiue extra clauſtra exiſtentibus, mitti contigerit, prohibuerunt, ne dicti religioſi vllo quæſito colore moniales, ſorores, aut quamlibet aliam perſonam, intra clauſuram degentes alloqui poſſint. Confeſſarijs autem ſimiliter interdixerunt, ne in ædibus monaſterij ſeu domus, vel monaſterio, ſeu domui monialium, aut ſororum contiguis pernoctent, aut alios pernoctare faciant, vel alias ſecum retineãt, neve extra tempora generalium confeſsionum (quibus ſoli tantum confeſſario refectionem diurnam accipere vix permittitur, & tunc demum videlicet cum ſua habitatio, aut virorum domus, vel monaſterium, in quo degit, à monialium, ſeu ſororum monaſterio, vel domo nimium diſtat, niſi tamen, & eo caſu contrarium ſpecialiter conſtitutum ſit) ibi nullo modo comedant, reficiantur, aut cibum ſumant. Quæ omnia, & ſingula ſub pœnis priuationis officiorum, ac vocis actiuæ & paſſiuæ ipſo facto incurrendis, alijſque eiuſdem Congregationis arbitrio præceperunt inuiolabiliter obſeruari, iniungentes cunctis RR. Patribus Generalibus, Prouincialibus, & cęt.

4 Sed modo dubium eſt primo, vtrum hoc decretum ſub mortali obliget. Ratio dubitandi eſt; quia lex humana pęnalis non obligat ſub mortali in ſententia Nauarri in manuali cap. 23. numero 57. & ſeq. & aliorum.

Sed ego cum Barchio in ſpeculo monialium cap. 9. Homobono caſu 5. verſ. 4. ad finem, Claue Regia lib. 3. cap. 7. num. 34. ad finem, & alijs, quos in ſimili retuli de legibus loco proximè citando.

Reſpondeo obligare ſub mortali. Ratio eſt, tum quia Sacra Congregatio pręcipit huiuſmodi decretum inuiolabiliter obſeruari, quæ loquẽdi forma indicare videtur ſtrictiſsimam obligationem. Tum quia receptiſſima ſententia eſt legem pęnalem, grauem pęnam imponentem, obligare ſub mortali, vt pluribus docui in tract. de legibus diſp. 1. q. 1. pun. 7. §. 2. & 3. num. 26. & ſeqq.

Hoc tamen intelligitur modo id faciant de licentia Summi Pontificis, vel Sacræ Congregationis, vt per ſe patet, vel de licentia Epiſcopi nam à Sacra Cardinalium Congregatione 12. Kalen. Decemb. 1623. de mandato D. N. Vrbani VIII. cõceſſum fuit Epiſcopis, vt licentiã dare valeant religioſis alloquendi moniales, ſeruatis certis regulis, & conditionibus, vt patet ex ipſo ſacræ Congregationis decreto, ibi, *vt quatenus ſibi viſum fuerit in domino expedire, licentiam concedere poſſint per quatuor vices ad ſummum quolibet anno cuicumque regulari, vt moniales ſibi in primo, & ſecundo tantum conſanguinitatis gradu coniunctas conuenire, & alloqui poſſit. Id vero non aliter, quam ſeruata ad vnguem forma infraſcripta. Vt id nullo modo liceat diebus feſtiuis, aut in Aduentu, Quadrageſima, feria ſexta, Sabbato, & Vigilijs, prędictaque licentia obtenta ab ordinario, & ab alio, ad quem ſpectet eam concedere, conſignetur confeſſario ordinario Monaſterij, qui pęnes*

ſe

ſe retinere debeat, iſque aſſociet, & præſens ſit, & Auſcultatrices de more; non autem aliæ aſſiſtant, prædictaque licentia pro die, & hora certa, & in ſcriptis concedatur, in libris cancellariç eiuſdem ordinarij annotetur. Quod ſi prædicti locorum ordinarij per plures vices, vel in vlteriori gradu coniunctis, aut aliter, quam ſeruata forma ſupradicta licentias conceſſerint, vel permiſerint, ſciant ſe intentionis Sanctiſs. D.N. & Sacræ congregationis transgreſſores, Iudiciumque reformident; regulares autem pęnis in ſupradicto decreto contentis, ac ſi nullam licentiam obtinuiſſent, eo ipſo ſe nouerint eſſe addictos, & arbitrio ſacræ Congregationis, ſeuerius puniendos. Romæ 12. Kalendas decembris 1623.

5 Secundo dubium eſt, vtrum religioſus præfatis pęnis afficiatur vnico acceſſu. Reſpondeo affirmatiuè; quia decretum loquitur de accedentibus ſine licentia Sacrę Congregationis; non vero de frequentantibus.

6 Tertio dubium eſt, vtrum religioſus teneatur in conſcientia has pœnas ſponte ſubire ante ſententiã Iudicis declaratoriam.

Reſpondeo affirmatiuè, ſi loquamur de priuatione vocis actiuæ, & paſſiuæ, nã ad executionem huius pęnæ nulla hominis actio requiritur, vt probaui loco cit. de legibus, & ſupra quæſt. 1. de clauſura puncto 4. ad finem, contra Sanchez, & alios.

7 Quarto dubium eſt. An his pęnis ſubijciantur equites S. Ioannis Hieroſolymitani. Reſpondeo affirmatiuè, quia ſunt veri religioſi, conſequenter afficiuntur legibus, & decretis contra religioſos editis. ita declarauit Sacra Cardinalium Congregatio teſtibus Campanil. in rub. diuerſ. iur canonic. rub. 12. ca. 16. num. 43. & Auguſtin. Barboſa de offic. & poteſt Epiſcop. 3. parte allegat. 102. num. 72.

8 Quinto dubium eſt vtrum religioſi afficiantur cenſuris ab Epiſcopo impoſitis contra accedentes ad Monaſteria Monialium abſque ſua licentia.

Reſpondeo religioſos non exemptos affici præfatis cenſuris, quia iure commmuni ſubditi ſunt iuriſdictioni, & poteſtati Epiſcopi; religioſi vero exempti non afficiuntur, quia excommunicatio fertur in ſubditos, ita Quaranta verb. monaſteria monialium, verſ. dubitari. Rodriquez tom. 1. quæſt. regular. quæſt. 45. artic. 2. Sanchez li. 7 de matrim. d. 33. num. 23. & alij quos quos citat & ſequitur Barboſam de offic. & poteſt. Epiſcop. 3. parte allegat. 102. n. 73. contra Graſſium par. 1. deciſion. lib. 2. cap. 49. num. 68. & alios.

Obſerua tamen religioſos hoc tẽpore alloquentes monialem abſq; licentia, etiamſi alloquantur in monaſterio regularibus ſubiecto, puniri poſſe ab Epiſcopo ex conſtitutione Gregorij XV. in bulla de exemptorum priuilegijs, ibi, *Ad hæc tam regulares, quam ſeculares huiuſmodi nullis priuilegijs, aut exemptionibus tueri ſe poſſint, quominus ſi deliquerint circa perſonas intra ſepta degentes, aut circa clauſuram, vel circa bonorum adminiſtrationem monaſteriorum, monialium, etiam regularibus ſubiectarum, ab Epiſcopo loci, ſimiliter tamquam ad hoc Sedis Apoſtolicæ delegato, quoties, & quando opus fuerit punire, & corrigi valeant*. Idem Sacra Cardinalium Congregatio cenſuit, & Sum. Pont. Vrbanus VIII. anno 1624. approbauit.

PVN-

PVNCTVM V.

Quo pacto poſſit frequentans Monaſteria Monialium à culpa, & pęna excuſari.

1 *Paruitas materiæ excuſat, quæ etiã militat in religioſis.*
2 *Legitima conſuetudo in contrarium excuſat.*
3 *Licentia ſuperioris iuſta de cauſa cõceſſa excuſat à culpa, & pęnis.*
4 *Non eſt neceſſe vt licentia in ſcriptis detur.*
5 *Non ſufficit taciturnitas per ſe loquendo.*
6 *Non ſufficit licentia ſubreptitia.*
7 *Is licentiam accedendi concedit cuius eſt licentiam ingrediendi dare.*
8 *Licentia ad accedendum, vel ingrediendum abſolutè conceſſa non finitur primo actu.*
9 *Cauſa ob quam datur facultas accedendi debet eſſe rationabilis, & manifeſta.*
10 *Sola conſanguinitas per ſe loquendo non eſt iuſta cauſa frequentandi monaſteria monialium.*
11 *Leuior cauſa ſufficit ad accedendum, quam ad ingrediendum.*

VNICA PROPOSITIO.

1 LAici, & Clerici triplici ſaltē de cauſa excuſari poſſunt à culpa, & pęnis iure cõmuni impoſitis contra frequentantes monaſteria monialium.

Prima eſt paruitas materiæ, vt ſi quis vna, vel altera vice accedat. Ratio eſt; tum quia hic non dicitur frequentare. Tum quia iura ſimpliciem acceſſum ipſis non prohibent ſub graui pęna, ſed frequentiam. Ita Rodriquez quæſt. 45. art. 4. Sanch. numero 119.

Idem dici poteſt de religioſo, qui obtenta à ſuo Superiore licentia accedendi ad monaſterium monialiũ, cauſa concionis, aut celebrationis, pauca verba loquitur cum moniali, aut ſi facultatem habeat loquendi cũ vna, eadem occaſione, quaſi per accidens, vrbanitatis gratia, compendioſis verbis aliam alloquatur, Homobonus p. 2. caſu 5. verſ. tertio. An vero religioſus vnico acceſſu grauiter peccet, & pœnas incurrat patet ex dictis §. 4. nu. 5.

2 Secunda cauſa eſt legitima cõſuetudo in contrarium: alicubi enim vſu receptum eſt, vt fœminæ, & viri præſertim laici ſine vllo conſcientiæ ſtimulo ad monialium monaſteria accedant. Quantum autem temporis ad huiuſmodi conſuetudinem inducendam requiratur, patet ex dictis de legibus.

3 Tertia cauſa eſt licentia Superioris cum cauſa rationabili, & manifeſta, cap. periculoſo, de ſtatu regul in 6. & cap. monaſteria, de vit. & honeſt. cleric.

Verum circa licentiam dubium eſt primo, vtrum licentia in ſcriptis concedenda ſit, vel ore tenus ſufficiat.

Reſpondeo non requiri licentiã in ſcriptis, ſed verbalem ſuffice re; quia de ratione priuilegij non eſt ſcriptura niſi aliud in iure decernatur, vt patet ex dictis de legibus, de Sacramentis, & alibi.

5 Quinto dubium eſt, vtrum ſufficiat licentia tacita, quæ conijcitur ex taciturnitate, vt ſi ſuperior, ad quem pertinet licentiam concede-

re,

re, videat acceſſum, & nō reclamet, nec contradicat, ſed taceat. Reſpōdent Sanchez capit. 16. num. 114. & Rodriquez tom. 1. q. 45. verſ. 4. ſufficere tacitam.

Ego vero arbitror taciturnitatē ſuperioris per ſe loquendo, non ſufficere; quia taciturnitas non eſt ſufficiens ſignum præſtiti conſenſus, cum fieri poſſit, vt ſuperior iuſta de cauſa taceat, & nihilominus non cōſentiat. Quamobrem niſi ex ſignis appareat, ſuperiorem tacendo conſentire, cenſeo taciturnitatem non ſufficere, iuxta regulam iuris, qui tacet, neque conſentire, neque diſſentire videtur, ſaltem, dum iuſtam habet tacendi cauſam.

Quoties tamen ex ſignis, & coniecturis apparet ſuperiorem conſentire, arbitror accedentem tutum eſſe; quia hæc eſt tacita licentia. Videte quæ tradidi de Sacramentis d. 5. q. 7. puncto 4. §. 1. nu. 13. & ſeqq. de legib. de voto, & alibi.

6 Tertio dubium eſt, vtrum ſufficiat licentia ſubreptitia.

Reſpondeo non ſufficere; quia non eſt licentia, cum viribus careat: quando autem licentia ſubreptitia, obreptitia, & falſa cenſeatur, conſtat ex dictis de legibus.

7 Quarto dubium eſt, ad quem pertineat licentiam accedendi concedere.

Reſpondeo ad illum pertinere, cuius eſt licentiam ingrediendi cōcedere. Ratio eſt, quia cui licet ꝙ maius, licet etiam quod minus. Addunt Rodriquez, & Sanchez locis citatis, Abbatiſſas poſſe huiuſmodi licentiam concedere. Sed hoc ego non approbo. Tum quia nullo iure probatur poſſe hanc facultatem cōcederr. Tum quia ſicut ipſa non poteſt licentiam ingrediendi dare; ita neque accedendi, & frequentandi.

8 Quinto dubium eſt, vtrum licentia ad accedendum, vel ingrediendum primo actu finiatur.

Salas in tract. de legibus diſp. 17. ſect. 13. num. 62. Azor lib. 5. cap. 23. quæſito 3. Iacobus Sbrotius de Vicario epiſcopi lib. 2. quæſt. 211. vbi refert Iaſonem, & alios, Homobonus loco cit. verſ. hanc vero licentiam, Ricius in praxi deciſ. 646. Auguſtin. Barboſa de offic. & poteſt epiſcopi 3. p. alleg. 102. n. 59. Vgol. de officio Epiſcopi p. 1. cap. 21. §. 3. nume. 3. & alij exiſtimant primo actu finiri.

Sed oppoſitum mihi probabilius videtur, niſi aliter ex circonſtantijs colligatur de mente concedentis. Ratio eſt, quia licet priuilegium in odioſis, litigioſis, ac pœnalibus vnica actione finiatur: nihilominus in fauorabilibus, aut parum oneroſis fieri poteſt extenſio ad iteratos actus, quoties priuilegium abſolutè conceditur, niſi aliter de mente cōcedentis colligatur, vt in ſimili docui de Sacramentis diſp. 5. quæſt. 7. pun. 3. n. 3. cum Nauarro, Nugno, Sayro, Reginaldo, & alijs, & fuſius in tract. de legibus diſp. 1. quæſt. 2. puncto 10. §. 3.

9 Circa cauſam accedendi ad monaſterium monialium dubium eſt, qualis ea eſſe debeat.

Reſpondeo illam debere eſſe rationabilem, & manifeſtā. Quamobrem non ſatis eſt cauſam iuſtam eſſe, niſi ipſius iuſtitia manifeſte conſtet concedenti facultatem, cap. monaſteria, & cap. periculoſo citatis, Quando autem cauſa manifeſta cenſeatur, patebit ex dicendis puncto ſeq. §. 4.

10 Hinc

Digitized by Google

10 Hinc ſequitur, ob ſolam conſanguinitatem, vel affinitatem, non eſſe licitum ad Monaſteria monialiũ frequenter accedere; quia hæc non videtur rationabilis, & manifeſta cauſa frequentandi, cum monialis ex frequenti conſanguineorum viſitatione non leue detrimentum pati queat; excipi tamen poſſunt pater, & mater monialis, fratres, & ſorores eiuſdem: quia monialis ex iſtorum viſitatione ſcandalum pati non ſolet, ſed leuamen, & ſolamen.

11 Obijcies parentes, fratres, & ſorores non poſſunt monaſterium monialium ingredi; ergo neque poſſunt accedere.

Reſpondeo negando conſequentiam; quia leuior cauſa ad acceſſum ſufficit, quam ad ingreſſum, cum minus ſit accedere, quam ingredi, vt benè Rodriquez tom. 1. quæſt. reg. quæſt. 45. ar. 4. verſ. circa cauſam, & Sanch. loc. cit. nu. 113.

Hoc tamen limitandum cenſeo, niſi peculiaris extet prohibitio contra quoſcunque conſanguineos accedentes: fieri enim poteſt, vt iuſta ſubſit cauſa, ob quam quibuſcunq; etiam conſanguineis, acceſſus ad moniales interdicatur, vt benè Ioannes Andreas in cap. monaſteria cit. nu. 2 Hoſtienſis, Panormit. & alij ibidem, Homobonus lo. cit. verſ. 2. pag. 391.

QVAE-

Digitized by Google

QVÆSTIO IV.

De violatione clauſuræ, per ingreſſum in monaſteria monialium.

VT hæc quæſtio diſtinctè percipiatur, quinque principaliter explicanda ſunt.

Primo quid nomine Monaſterij intelligatur, & quibus perſonis vetitum ſit monaſteria monialium ingredi.

Secundo quis poſſit ingrediendi facultatem concedere.

Tertio qualis eſſe debeat hæc licentia.

Quarto quibus de cauſis concedenda ſit.

Quinto quas cenſuras, & pœnas incurrant ingredientes monaſteria monialium.

PVNCTVM I.

Quid nomine monaſterij intelligatur, & quibus perſonis monaſteria monialium ingredi non liceat.

1. *Monaſterij nomine intelligitur illud ſpatium intra quod monialis ſiſtere debet, & extra quod nequit ne breui quidem ſpatio egredi, modo tamen illud ſpatium clauſuræ deputatum ſit.*
2. *Nullus poteſt monaſterium monialium ingredi.*
3. *Neque fœmina poteſt ingredi abſq; licentia etiamſi monialis ſit, aut ingrediatur, vt fiat religioſa, ſecus ſi monialis ſit eiuſdem habitus & ordinis licet non ſit eiuſdem monaſterij.*
4. *Probabile eſt Reges, Reginas, & ipſorum filios, & filias non poſſe ſine licentia monaſteria monialium ingredi, & multo minus ipſorum familias.*
5. *Infantibus non videtur interdictus in monaſteria monialium ingreſſus modo rationis vſum nondum adepti ſint.*
6. *In dubio præſumuntur infantes adepti rationis vſum poſt ſeptennium.*
7. *Amens puber in monaſterium introduci non poteſt.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 NOmine monaſterij intelligitur illud ſpatium, quod intra monaſterij ianuam ſemper clauſam continetur, modo clauſuræ deputatus ſit, ſeu eſt locus in quo ſiſtere debent moniales, & extra quem ſe recipere nequeunt abſque violatione clauſuræ, ex quo ſequitur illi, qui intra ianuam monaſterij, quæ ſemper

ſemper claudi ſolet, ſe recipit, vocari poſſe ingreſſum in monaſterium; conſequenter pœnis ingredientium monaſteria monialium affici; etiamſi forte ad vnum, vel duos pedes intra ianuam, quæ ſolet eſſe clauſa ſe reciperet, vt probaui puncto præcedenti §.4. num. 2. Contra Graffium de caſibus reſeruat. cap.5. num.45. & Naldum v. clauſura nu. 1. Idem dic ſi ſe transferat ad viridarium, ſeu vineam monialium ſeptam, & intra clauſuræ limites contentam, vel ad chorum monialium. Sec⁹ ſi ſe ipſum ſiſtat in ianua in parte exteriori, quæ ſæcularibus patet, & ad quam monialis ſe ipſam ſine clauſuræ violatione tranſmittere non poteſt, vt bene Rodriquez tom. 1. quæſt. 46. art. 1. Sanch. in opere morali lib. 6. cap. 16. nu. 11. Suarez tom. 4. de relig. lib. 1. cap. 10. num. 6 & ſeq.

Dixi modo clauſuræ iam deputatum ſit; quia ſi ſpatium illud nondū clauſuræ deputatū, & addictum ſit, non venit nomine monaſterij; ita vt illius ingreſſus interdictus ſit, vt accidit, dum monaſterium cōſtruitur; & ædificatur, & clauſuræ nondum ſubiectum eſt. Ita declarauit Sacra Cardinalium Congreg. anno 1584. teſte Coriolano p. 2. caſu 3. quæſito 2. num. 29. Sorbo v. ingredi num. 11. & alijs.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Omnibus perſonis, cuiuſcunque generis, aut conditionis, vel ſexus fuerint, poſtquam ad eam ætatem peruenerunt, quæ ad rationis vſum requiritur, interdictus eſt in monialium monaſteria ingreſſus. Hæc propoſitio colligitur, tum ex cap. periculoſo, de ſtatu regul. li. 6. ibi, *nulli aliquatenus inhoneſta perſona, vel etiam honeſta ingreſſus, vel acceſſus pateat ad eaſdem moniales*, qui textus confirmatus fuit à Pio V. in motu proprio, qui incipit, circa paſtorales. Tum ex Trid. ſeſſ. 25. cap. 5. ibi, *ingredi intra ſepta monaſterij nemini liceat, cuiuſcunque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit*. Tum denique ex Gregorio XIII. in quadam conſtitutione, quæ incipit, vbi gratiæ, edita anno 1575. vbi auget pęnas ingredientibus, & ipſis monialibus, quæ ingredientes admittunt. Ratio huius propoſitionis eſt; quia verba prę citatorum textuū generalia ſunt; ergo generaliter ſunt intelligenda.

3. Hinc ſequitur primo, non ſolum viros, verum etiam fœminas nō poſſe monaſteria monialium ſine licentia ingredi. Et hoc verum eſt, primo, etiamſi fœmina ingrediatur, vt religioſarum habitum aſſumat: nullus enim monaſteria monialium ingredi poteſt ſine licentia; etiamſi illam ingrediendi licentiam habeat: Quamquam in præfato caſu fœmina eo animo ingrediens, regulariter loquendo, à peccato, & à cenſuris excuſabitur ratione bonæ fidei, vt bene Sanchez num. 74. Secundo verum eſt, etiamſi fęmina ſit monialis alterius ordinis, & habitus. Ratio eſt, tum quia hæc cenſetur extranea, nec potiori iure ingrediendi monaſterium alterius ordinis, & habitus gaudere videtur, quam aliæ fœminæ gaudeant. Tum quia præcitati textus abſolutè loquuntur de perſonis de cuiuſcunque conditionis, & ſtatus. Contrarium tenet Lamas in methodo Curationis, in append. §. 11. in fine, & Sanchez ex parte, lib. 6. cap. 16. num. 10. Secus dicendum eſt de moniali eiuſdem ordinis, & habitus

Digitized by Google

bitus extrà ſuum monaſterium exiſtente; hæc enim nõ cenſetur extranea; conſequenter liberum videtur Abbatiſſæ illam abſque alia ſuperioris licentia admittere. Ita præcitati Doctores.

4 Secundo ſequitur probabiliter dici poſſe, Reges, Reginas, Imperatores, Imperatrices, aliaſque cuiuſcunque dignitatis perſonas nõ poſſe monaſteria monialium ingredi. Ratio eſt, quia cap. periculoſo de ſtatu regul. in 6 & Tridentinum ſeſſ. 25 cap. 5. generaliter, & abſolutè loquũtur de perſonis cuiuſcunque generis, & conditionis.

Dixi probabiliter, vt innuerem contrariam ſententiam, quam ſequitur Sanchez loco cit. nu. 3. & Rodriquez tom 1. quæſt. 48. art. 1. aſſerẽtes Regibus, Reginis, Imperatori, Imperatrici, filijs, ac filiabus eorum, interdictũ non eſſe ingreſſum in monaſteria monialium. Ratio eſt, quia in motu Gregorij XIII. qui incipit, vbi gratiæ, dicitur ingreſſum in monaſteria vetitum eſſe quibuſcunque perſonis; etiamſi comitiſſæ ſint; ergo ſupponere videtur ingreſſum non eſſe interdictum perſonis longè ſuperioris dignitatis. Verum ad hanc rationem reſponderi poteſt illã particulam ampliatam non excludere alias perſonas altioris ſtatus verbo generali expreſſas in præcitatis textibus. Ex quo patet à fortiori familiam, quæ Reginam ſine priuilegio ingredientem comitatur, non excuſati, licet Contrarium ſentire videãtur Sanchez, & Rodriquez locis citatis in ſequenti puncto citandis, quorum ſententiam probabilem arbitror, vt conſtabit ex dicendis pũcto 4. de obligatione, qua fœminæ tenentur abſtinere ab ingreſſu in monaſteria virorum §. 2. illatione 3.

5. Dixi in propoſitione, poſtquã ad eam ætatem peruenerunt, quæ ad rationis vſum requiritur, vt indicarem ingreſſum infantum rationis vſu carentium in monaſteria interdictum non eſſe. Tum quia infantes, qui rationis vſum nundũ nacti ſunt, non ſunt capaces præcepti, vt docui de legibus quæſt. 1. puncto 6. Tum quia finis, & intentio Eccleſiæ prohibentis ingreſſum in clauſtra monialiũ eſt, vt pacis perturbatio, peccatorum incitatio, & regularis obſeruantiæ violatio euitetur: pax autem non perturbatur, nec incitatio ad peccatum ſequitur ingredientibus in monaſterium infantibus, ex quo ſequitur non ſolum ipſos infantes ingredientes; verum etiam ipſas moniales, quæ huiuſmodi infantes recipiunt, & admittunt, non facere contra leges ingreſſum in monaſteria prohibentes. Tum quia non videntur reę maioris culpæ, quam ipſi ingredientes. Tum quia finem legis non violant. Ita Sorbus verbo ingreſſus num. 2. Suarez tom. 4. de relig. li. 1 cap. 10. nu. 2. Rodriquez tom. 1. q. 46. ar. 1. Miranda in manuali tom. 2. q. 2. art. 1. concluſ. 1. Riccius in praxi deciſ. 648. Auguſtinus Barboſa de officio, & poteſtate Epiſcopi allegar. 102. num. 32. Lamas in methodo Curationis in append. §. 8. Sanchez lib. 6. cap. 16. num. 5. Nauarrus, Reginaldus, Salas, Azor, Henriquez, & alij, quos retuli de legibus diſp. 1. q. 1. puncto 6. num. 7. Contra Homobonum, Naldum, & alios ibi allegatos, vbi hanc ſententiam limitandam cẽſui, niſi ſpeciale præceptum in oppoſitum extet.

6. Quando tamen dubitatur, an infantes rationis vſum adepti ſint, prę-

præſumendi ſunt rationis vſum adepti, ſi ad ſeptenium peruenerunt. Secus ſi ſeptenio minores ſint, vt alibi probaui: communiter enim rationis vſus in ſeptenio contingit, vt bene probat Corduba q. 60. ad finem Sanchez num. 7. Emanuel Sà, & alij, quos in tract. de matrim. q. 1. pun. 4. num. 3. & alibi adduxi.

Obijcies primo in Tridentino ſeſſ. 25. cap. 5. interdicitur ingreſſus in monaſteria cuilibet cuiuſcunque ætatis; ergo pueri in hoc decreto comprehendũtur, & licet ipſi pueri infantes non peccent, peccarunt ſaltem moniales, quæ huiuſmodi infantes admittunt. Reſpondeo Concilium intelligendum eſſe de illis, qui ad eam ætatem peruenerunt, in qua rationis vſus acquiri ſolet, præceptũ enim fertur in perſonas obligationis capaces.

7. Obijcies ſecundo, introducẽs amentem iam puberem grauiter peccat; Ergo etiam introducens infantem, cum par ratio videatur. Reſpõdeo negando cõſequentiam. Ratio diſparitatis deſumitur ex ſecunda ratione allata num. 5. quia intraductione amentis puberis facile ſequi poteſt perturbatio monialium, verba iocoſa, & turpia, aliaque ſigna impudica, quæ honeſtati, & decentiæ religionis maximè aduerſantur. Ita Rodriq. loco cit. Nauar. in comm. 4. de regul. num. 155. verſ. decimoquinto quæritur, Zerola in praxi p. 1. v. moniales ad 8. quæſitum, Sanch. & Llamas locis cit. Miranda in tract. de monialibus q. 2. ar. 1. cõcluſ. 1. ſub finem. Barboſa loco cit. n. 32. ad finem Suar. tom. 4. de relig. li. 1. ca. 10. nu. 5.

PVNCTVM II.

Quis poſsit facultatem ingrediendi monaſteia monialium concedere.

1. *Facultas ingrediendi concedi poteſt ab eo cuius eſt clauſuram monialibus indicere.*
2. *Epiſcopus, Vicarius generalis, & capitulum ſede vacante, alijque iuriſdictionem Epiſcopalem habentes, concedere poſſunt licentiam ingrediendi monaſteria ſibi, & Sedi Apoſtolicę ſubdita.*
3. *Superiores religioſi poſſunt licentiã ingrediendi concedere in monaſterijs ſibi ſubditis.*
4. *Religioſus, aut alius, cui ex priuilegio Papa monaſterium aliquod ſubderetur poſſet facultatem ingrediendi concedere, quamquam ſuperiores præfati religioſi poſſunt contra ipſum inquirere an facultatem vltra caſus licitos conceſſerit.*
5. *Abbatiſſa non poteſt hanc licentiam concedere, niſi ei delegata ſit facultas à legitimo ſuperiore.*
6. *In monaſteria S. Claræ aut Conceptionis nullus ingredi poteſt ſine licentia Papæ.*
7. *Fratres minores non poſſunt monaſteria monialium ingredi ſine licentię Papæ niſi rogati ſint à prælatis monialium vt ſibi opem ferant.*
8. *Priuilegium conceſſum religioni, vel vniuerſitati, collegio, vel Ciuitati non eſt perſonale, ſed reale, & perpetuum.*
9. *Superior, qui aliter licentiam ingrediendi concedere poteſt non indiget licentia alterius in caſibus neceſſarijs modo cum paucis ingrediatur, ijſque ſenioribus, & religioſis.*

PRI-

Digitized by Google

VNICA PROPOSITIO.

1 FAcultatem ingrediendi monaſteria monialium concedere poteſt ſuperior, qui monaſterio preeſt, & cuius eſt clauſuram monialibus indicere (exceptis tamen primo monaſterijs Sanctæ Claræ, & Conceptionis, Secundo Fratribus Minoribus) Ratio eſt, tum quia, cui ligandi facultas competit, ſoluendi etiam poteſtas competere ſolet, iuxta illud, res per quas cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur. Tum quia in iure explicite non exprimuntur perſonæ, quibus concedendæ huiuſmodi licentiæ facultas competit; ergo huiuſmodi facultas tacitè conceſſa videtur illi, qui præeſt monaſterio, & cuius eſt moniales ad clauſurā cogere. Ita Francus in c. peric. nu. 5. de ſtatu regul. in 6. Ioannes Menochius ibidem num. 1. & ſeq. Sanch. & alij locis proximè citandis.

2 Hinc ſequitur primo Epiſcopū in Monaſterijs ſibi ſubditis poſſe auctoritatē ordinaria hanc facultatem concedere; auctoritate vero delegata in Monaſterijs Summo Pontifici Subiectis, vt patet ex rationibus proximè allatis; Idem dic de Vicario Generali Epiſcopi habente ad hoc ſpeciale mandatū à Capitulo ſede vacante, alijsque iuriſdictionem Epiſcopalem in ſuo territorio habētibus: in his enim eadem ratio militat. ita ex parte Suarez cap. 10. n. 11 & alij Doct. ſtatim citandi.

3 Secundo facultatem ingrediendi monaſteria, quæ regularibus ſubiecta ſunt, concedendam eſſe à Generali, Prouinciali, aliove immediato Conuentus, ſeu monaſterij Prælato; non vero alij Epiſcopo. Ratio eſt, quia illis cura monaſterij, & onus indicendæ clauſuræ in præfatis monaſterijs incumbit: non autem Epiſcopo. Ita Rodriquez tom. 1. q. 46. ar. 2. Nauar. comment. 4. nu. 60. Sanchez lib. 6. cap. 16. num. 13. Graſſius 1. p. lib. 4. cap. 23. num. 6. Miranda in tract. de monialibus quæſt. 2. art. 2. concluſ. 1. Azor. 1. par. lib. 13. cap. 8. quæſito 7. Barboſa 3. p. alleg. 102. n. 40. & alij contra Zerolam 1. par. v. Moniales ad 8. quæſitum verſ. 4. Zechium tit. de regul. cap. 3. num. 15. aſſerentes Epiſcopum poſſe hanc facultatem concedere in monaſterijs, quæ regularibus ſubiecta ſunt: & contra Suarez cap. 10. num. 13. aſſerentem hanc facultatem dari non poſſe à prælato Conuentus.

Neque obſtat, Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 5. diſiunctiuè loqui, dum aſſerit ſufficere Epiſcopi, vel ſuperioris licentiam.

Reſpondeo enim Concilium diſiunctiuè loqui, vt indicet licentiam epiſcopi ſufficere in monaſterijs ſibi ſubiectis, vel Sedi Apoſtolicæ; aliorum vero Superiorum facultatē ſufficere in Monaſterijs, quæ ipſis ſubduntur, vt bene Rodriquez, & Sanchez locis citatis, & Nauar. in cap. ſtatutum diſt. 19. q. 3. num. 99. apud Rodriquez loco cit. & apud Barboſam de offic. & poteſt. Epiſcopi alleg. 102. num. 40. & ſeq.

4 Tertio ſi daretur caſus, vt Monaſterium alicui particulari clerico ſubderetur, & non alteri facultatem ab ipſo clerico concedendam eſſe; non vero ab epiſcopo quia monaſterium ipſi clerico, non vero Epiſcopo ſubiectum eſſet, vt ſuppono. Item ſi monaſterium ex priuilegio Summi Pontificis, alicui particulari religioſo Prælato ſubijceretur, poſſet

is facultatem ingrediendi concedere; non autem Generalis, aut Prouincialis, vt patet ex ratione proximè allata: Quamqnam Generalis, aut Prouincialis, aliuſuè legitimus præfati religioſi Superior inquirere poſſet, an præfatus religioſus in danda ingreſſus licẽtia, & in ſuo munere fungendo delinquat. Ratio eſt, quia huiuſmodi religioſus eſt ipſis ſubiectus; ergo Superior contra ipſum inquirere poteſt, an ritè ſuo munere fungatur; Neque hoc pacto dicitur iuriſdictionem in monaſterium exercere, ſed in religioſum, qui ſibi ſubditus eſt. Ita Rodriquez 1. par. q. 46 art. 5. verſ. verum eſt tamen, Sanch. num. 16. vbi idem iure merito ſentiendum putat de epiſcopo reſpectu clerici, cui ſoli præfata Monaſterij cura demandata eſſet.

5 Quarto Abbatiſſam non poſſe facultatem ingrediendi monaſteriũ concedere. Tum quia, is concedere poteſt facultatem ingrediẽdi monaſterium ad quem pertinet clauſuram monialibus indicere: ad Abbatiſſam autem non ſpectat clauſurã indicere, cum etiam ipſa onere clauſuræ teneatur. Tum quia Concilium ait facultatem concedendam eſſe ab Epiſcopo, vel Superiore; conſequenter excluditur Abbatiſſa, & Priorıſſa. Ita Nauar. comment. 4. n. 59. verſ. 3. de regular. Dominicus Archidiaconus, & Ioannes Andreas, quos citat, & ſequitur Rodriq. q. regular. 1. p. q. 46. art. 2. verſ. obſerua tamen, Azor. loco cit. quæſito 6. Suarez cap. 10. num. 54. Monachus, Franchus, & alij, quos refert, & amplectitur Sanchez in opere morali libro 6 cap. 16. num. 22. contra Nauarrum ſibi contrarium apud eundem Sanchez, quod Ego apud Nauarrum nõ inueni.

Hoc tamen intelligendum eſt, niſi Epiſcopus, aliuſue legitimus Superior hanc facultatem ipſi Abbatiſſæ delegauerit: cũ enim moniales aliorum opera ſępiſſime indigeant, nec facilis ad Epiſcopum aditus pateat, iure merito epiſcopus, aliuſve legitimus monialium ſuperior poteſt hãc facultatem Abbatiſſæ, vel confeſſarijs delegare in caſibus ſæpe contingentibus, ſi ita expedire iudicauerit, Rodriquez q. 46. art. 2. ſub finem, verſ. dic quod, Nauar. comment. 4. n. 60. verſ. 4. Sanchez loco cit. num. 23. Graffius 1. parte lib. 4. ca. 23. num. 6. contra Suarez tomo 4. de relig. lib. 1. c. 10. nu. 14.

6 Præfata Propoſitio limitatur primo in ingreſſu monaſteriorum S. Claræ, & Conceptionis; ob id in propoſitione dixi, exceptis monaſterijs Sanctæ Claræ, & Conceptionis. Ratio eſt, quia ad ingreſſum in iſtarum monaſteria non ſufficit licentia Epiſcopi, vel Superioris, ſed requiritur licẽtia Papæ, prætet caſus in regula iſtarũ monialiũ exceptos. Ratio eſt, quia licet Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 5. permittat, vt quis monaſterium monialium ingrediatur de licentia Epiſcopi, vel Superioris; id tamen intelligitur, niſi ſtrictiorem clauſuram aliquarum monialium regula poſtulet: hæc enim eſt ſeruanda, quia Concilium non intendit huic derogare, vt perſpicue conſtat ex verbis eiuſdem Concilij eadem ſeſſ. cap. 22. vbi ſic habetur, *Si qui vero regulares, tam viri, quam mulieres ſint, qui ſub arctiori regula, vel ſtatutis viuũt, eos ab eorum inſtituto, & obſeruantia Sãcta Synodus amouere non intẽdit.* Ita vir quidam doctiſſimus, quem tacito nomine refert, ſed non ſequitur Rodriquez tom. 1. q. 46. art. 2. ad finem

Mi-

Digitized by Google

Miranda de monialibus q.2, artic.3. Compendiator priuileg. mendic. v ingredi monaſteria nu. 2. & ſeq. vbi id probat multis Summorum Pontificum conſtitutionibus. Idem tenet Sanchez loco citato num.20. ad finẽ niſi aliter per conſuetudinem, vel recentiora priuilegia receptum ſit cõtra Rodriquez art. 2. cit. ad finem, & art.6. ſub finem.

7 Limitatur ſecundo præfata propoſitio in Fratribus minoribus. Ob id in propoſitione dixi, exceptis Fratribus minoribus. Ratio eſt, quia huiuſmodi fratribus interdictum eſt monaſteria quarumcunque monialium ingredi abſque ſpeciali Summi mi Pontificis licentia, vt patet ex regulis ipſorum fratrum, & ex conſtitutionibus Gregorij IX. & Nicolai III. quas innuit Compendiator priuil. mendic. v. ingredi monaſteria n. 2. 9. & 10. etiamſi Alexander III. Innocentius IV. hanc facultatem alias ampliaſſent, ſeu potius regulam ſolum ad ingreſſum in monaſteria Sãctæ Claræ, & S. Dominici reſtringendam eſſe antea declaraſſent. Ita præfatus Compendiator loc. cit. præſertim num.4. & 9. Rodriq. q.46. ar. 3. initio, Sanchez loco cit. nu. 17. Miranda in tract. de monialibus quæſt. 2. art.3. concluſ.1.

Ex quo bene inferunt Rodriq., Miranda, & Sanchez locis citatis, Cardinalem, Epiſcopum, aut alium habentem priuilegium ingrediendi monaſteria monialium cum ſocijs, quos, ſecum aſſumere voluerit, non poſſe fratres minores eligere; quia iſti monaſteria monialium ingredi nequeunt abſque ſpeciali ſedis Apoſtolicæ licẽtia: in præfato autem priuilegio nulla fit mentio Fratrum minorum, vt ſuppono.

Ab hac tamen ſecunda limitatione excipiuntur Fratres Minores rogati à Prælatis curam monialium habentibus, vt ſibi opem in eo miniſterio ferãt, vt patet ex priuilegio Leonis X. quod à Rodriq. 1.p.q.47. art. 8. initio, & à Compendiatore priuileg. verbo ingredi monaſteria num. 32. in hæc verba refertur: *Leo X. conceſſit quod Fratres Minores vocati, aut inuitati à Prælatis Eccleſiarum, aut Prælatis religioſis, vel a viſitatoribus habentibus curam aliquorum monaſteriorum monialium adhoc vt viſitent prædicta monaſteria, vel exerceant omnia alia, quę in monaſterijs ſibi ſubiectis exercent, aut ad hoc, vt intrent cum ipſis Prælatis, vel viſitatoribus ad videndum officinas, & totũ monaſterium interius poſſint, ſicut poſſũt in monaſterijs ſibi ſubiectis ſiue intra, ſiue extra clauſuram viſitando, vel alia faciendo, vel cum ipſis Prælatis intrando, non obſtãte prohibitione ſuæ regulę, vel declaratione eiuſdem regulæ, dum tamen prędicti Fratres ſi fuerint ſubditi, hoc faciant de licentia ſuorũ Prælatorum*, &c. Ex quo fit, vt Guardiani, & Prælati conuentuales poſſint in iſto caſu abſque licentia Prouincialium ingredi monaſteria monialium; quia Leo X. requirit licentiam in religionis ſubditis, ibi, ſi fuerint ſubditi. Ita Sãch. num.19. & Rodriq. loco cit.

8. Obijcies Contra prefatam exceptionem. Gregorius XIII. in ſua conſtitutione edita anno 1575. quæ incipit, vbi gratię, reuocauit, & caſſauit quaſcunque licentias conceſſas quibuſcũque uiris ingrediẽdi monaſteria monialium; ergo fratres minores non poſſunt amplius, virtute priuilegij ſibi à Leone X. in præfato caſu conceſſi, monaſteria monialiũ ingredi. Reſpondeo in conſtitutione Gregorij XIII. reuocari priuile-

VNICA PROPOSITIO.

1 Duæ conditiones ad licentiã ingrediendi clauſtra monialium requiruntur. Prima eſt vt licentia ſpecialis ſit, ideſt, vt in ſpecie cõtineat facultatem ingrediendi monaſteria monialium. Ratio eſt, quia in cap. periculoſo de ſtatu regul. in 6. præſcribitur ſpecialis licentia, ibi, *niſi ſpeciali licentia.* Quamobrem non ſufficit, ſi in facultate nulla fiat de ingreſſu monaſterij mentio, etiamſi facultas detur ad quoſcunque actus, quos ſuperior concedere poteſt. Ratio eſt, quia hæc eſt facultas generalis, non ſpecialis. Si vero facultas detur ingrediendi quælibet monaſteria valida eſt, quia eſt facultas ſpecialis circa ingreſſum, licet generalis iudicetur quoad monaſteria. Valida etiam eſt licentia Generalis, vt omnes baiuli, Medici, Fabri, Chirurgi, alijque ſimiles ingrediantur. Ratio eſt, quia huiuſmodi licentia ſpecialis eſt, quoad ingreſſum, licet quo ad perſonas ſingulares in ea expreſſas ſpecialis non ſit, vt bene Sanch. lib. 6. cap. 16. nu. 28. Miranda de monial. q. 2. art. 2. ad finem, & alij, quos in ſimili retuli in expoſitione Bullę Cęnæ.

2. Secunda conditio eſt, vt licentia in ſcriptis detur, niſi periculum ſit in mora. Ratio eſt, quia ſic pręſcribitur in Tridentino ſeſſ. 25. cap. 5. ibi, *ſine Epiſcopi, aut Superioris licentia in ſcriptis obtenta*, & hoc verum eſſe arbitror primo, Contra Nauarrum in cap. ſtatuimus num. 60. & Mirandam de monial. q. 2. art. 2. concluſ. 2. non ſolum in caſibus extraordinarijs; verum etiam in ordinarijs, qualis eſt ingreſſus medicorum, Chirurgorum, & ſimilium.

Secundo hoc verum eſſe arbitror, non ſolum in foro externo, vt putat Homobonus de caſibus reſeruatis p. 2. caſu 5. verſ. 3. pag. 3. q. 2. verum etiam in foro conſcientiæ; quia Cõcilium abſolutè licentiam petit.

Ex quo ſequitur Contra Homobonum in foro conſcientiæ non ſufficere licentiam ore tenus cõceſſam multo minus ſufficit patientia, & tolerantia Superioris tacentis, & non contradicentis. Tum quia taciturnitas per ſe non ſufficit ad præſtandum conſenſum, vt docui de ſacramentis, & alibi. Tum quia, etiamſi taciturnitas ſufficeret ad cõſenſum præſtandum: tamen hic conſenſus non eſt ſcriptura expreſſus: conſequenter non ſufficit ad ingrediendum in clauſtram monialium.

Dixi in ſecunda propoſitione, niſi periculum ſit in mora; quia ſi repẽtina ſuperueniat neceſsitas, quæ aditum ad Superiorem non permittat, licitum videtur ſine licẽtia in ſcriptis obtenta ingredi, quia hic caſus per Epicheiam exceptus videtur; alioquin repentinæ neceſſitati conſultum non eſſet, vt bene Nauar. cõment. 4. nu. 60. verſ. 4. de regular. Rodriquez tom. 1. q. 46. art. 2. ad finem Azor. prima p. lib. 13. cap. 8. quæſito 8. Sanchez loco cit. num. 34. & alij. Idem dicendum eſt, ſi moræ periculum non patiatur licentiam ore tenus peti: tunc enim neceſſe non eſt licẽtiam verbo petere; quia in vtroque caſu eadem ratio militat. Secus ſi neceſſitas patiatur licentiam verbo peti: tunc enim verbo expectanda eſt; quia iura præſcribunt licentiã concedi, & tali forma concedi. Si ergo neceſſitas cogat non admittendã licentiam ſimpliciter, ſed ad omittẽdam talem formam, ſufficit talem for-

Digitized by Google

formam, ideſt ſcripturam, omittere, obtenta verbo licentia, vt bene Sanchez loco cit. num. 34. Contra Graffium 1. p. deciſ. lib. 4. cap. 23. num. 6. & Nauar. loco cit. Addunt Sanchez, & Rodriquez locis proximè citandis, in caſu repentinæ neceſſitatis, quæ aditum ad Superiorem non permittit pro obtinenda vllo modo licentia, prædictam licentiam ab Abbatiſſa petendam eſſe ſi tempus vacet ad eam petēdam. Ratio eſt, quia ſuperior præſumitur in tali euentu facultatem licentiæ concedendæ Abbatiſſę tribuere; ſicut Summus Pontifex cenſetur facultatem in caſibus neceſſitatis, in quibus ad ipſum recurri non poteſt, Epiſcopo, regulariter loquendo, tribuere, ut alibi tradidi. Ita Sanchez loco cit. num. 37. Rodriquez 1. p. q. 46. art. 2. ad finem, & q. 47. art. 4. ad finem, Barboſa de officio Epiſcop. 3. p. allegat. 102. nu. 39. Contra nonnullos alios. Sed hoc ego verum eſſe cenſeo potius ex æquitate, quam de rigore iuris; quia iure communi non competit Abbatiſſæ facultas concedendæ licentiæ, vt ſupra dictum eſt; ergo neque competit in tali euentu: habitualis enim, & tacita Superioris voluntas nihil ponit in eſſe, nec ei cōfert iuriſdictionem, quæ ipſi alias de iure non competit L. ſi repetendi ff. de condit. q. 6. cauſam, Epiſcopo vero iure ordinario facultas competit circa ſibi ſubditos, niſi prædicta facultas reſtringatur, vt alibi oſtenſum eſt.

Ex quo patet reſponſio ad rationem Aduerſariorum. Secus dicendum eſt, ſi Abbatiſſa Generalem à Prælato facultatem habeat huius licentiæ concedendæ: tunc enim licentia ab ipſa expectanda eſt; quia non dicitur eſſe periculum in mora reſpectu licentiæ, cum licentia abſque periculo obtineri poſsit ab Abbatiſſam, quæ facultatem illius concedendæ habet, vt ſuppono. Ita communiter Doctores.

3. Sed modo dubium eſt primo, vtrum qui præciſo moræ periculo licentiam verbis ſolum obtinuit, grauiter peccet ingrediendo, & pęnis contra ingredientes ſine licentia impoſitis afficiatur. Reſpondeo grauiter peccare, & prædictis pęnis affici, præciſo moræ periculo. Ratio eſt, tum quia, licet ſcriptura non ſit de eſſentia legis, priuilegij, & diſpenſationis, in genere loquēdo; nihilominus ſcriptura eſt de eſsētia illius priuilegij, ad quod Superior ſcripturā requirit; ſicut enim ſcriptura eſt de ſubſtātia contractuum, in quorum celebratione legitimus Superior ſcripturam præſcribit, aut contrahentes conueniunt, vt contractus ſcriptura perficiatur, L. contractus 16. C. de fide inſtrumentorum (tūc enim ſcriptura eſt de forma, & de ſolemnitate ſubſtantiali, vt pluribus docui de contractibus, & de legibus.) Ita etiā ſcriptura videtur de eſſentia licentiæ, ad quam Superior ſcripturam requirit. Tum quia ſic expreſsè colligitur ex Trid. ſeſſ. 25. cap. 5. vbi dicitur; *nemini liceat ingredi ſepta monaſterij, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda.* Ita Eamas. ex parte in methodo curationis, in appendice in fine §. 6. Sanch. loco cit. num. 31. & alij. Contra Mirandā quæſt. 3. art. 2. ad finem, & alios, exiſtimantes ſcripturam neceſſariam non eſſe, quando cauſa ingreſſus clara eſt.

Obijcies primo, leuitas materiæ excuſat.

excuſat à mortali, & leuis formæ omiſſio non reddit actum irritum, vt docui de legibus diſp. 1. q. 1. puncto 7. §. 5. nu. 21. cum Molina, Emanuel Sa, & alijs: omiſſio autem ſcripturæ videt ir leuis omiſſio. Reſpondeo omiſſionem ſcripturæ non cenſeri leuem omiſſionem: ſcriptura enim non eſt indicta ſolum, vt fidem exteriusfaciat, ſed vt licentia maturiori conſilio concedatur: facilius enim quiſque eſt ad verba de ore, quam ad aliquid ſcripto concedendum.

Obijcies ſecundo, qui concedit aliquid, cenſetur etiam concedere neceſſaria ad illud, & qui concedit principale, cenſetur etiam concedere acceſſoria, ſine quibus illud obtineri non poteſt L. 2. ff. de iuriſd. omn. iudic. ergo ſuperior concedens exempli gratia facultatem fabricandi in monaſterio, cenſetur etiam facultatem cęmentarijs, & operarijs conferre, vt in monaſterium ingredi valeant abſque noua licentia; cõſequenter qui tunc ſine licentia in ſcriptis ingrederetur, immunis eſſet à culpa, & à pęna, conſequenter ſuffi cit licentia verbis ſolum obtenta.

Reſpondeo concedentem princi pale non cenſeri acceſſorium conce dere, quoties in illo acceſſorio peculiaris eſt prohibitio, ſeu quoties in illius conceſſione peculiaris aliqua ratio præſcribitur, vt in noſtro caſu.

4. Secundo dubium eſt, vtrum priuilegium, quod alicui conceditur ad dandam alteri licentiam ingrediendi ſepta monaſterij monialiũ, neceſſario in ſcriptis concedendum ſit. Reſpondeo negatiuè. Ratio eſt, tum quia iura non requirunt ſcripturam in huiuſmodi priuilegio, ſed ſolũ in ipſamet licentia ingrediendi, & aliud eſt formaliter loquendo licentia ingrediendi, aliud facultas concedendæ huiuſmodi licentiæ; à diſparatis autem non valet illatio L. Papinianus exuli digeſtis de minor. Tũ quia de ratione priuilegij nõ eſt ſcriptura, niſi aliud in aliquo caſu præſcribatur, vt docui de legibus diſp. 1. q. 1. puncto 4. num. 49. cum Suarez, Salas, Azorio, Valentia, Molina, Reginaldo, & alijs.

Ex quo ſequitur neceſſariam non eſſe ſcripturam ad priuilegium Abbatiſſæ cõceſſum, vt poſſit operarijs ad monaſterij miniſteria neceſſarijs, licentiam ingrediendi dare, vt probatum eſt. Verum tamen eſt, licentiam, quam ipſa Abbatiſſa concedit, indigere ſcriptura; quia hæc eſt licentia ingrediendi; conſequẽter in ſcriptis concedenda eſt; ſicut etiam in ſcriptis concedenda eſt licentia, quæ aliquibus ad ingrediendum datur, relicta facultate, & libertate Abbatiſſæ, vt ipſa eligat quem velit, vt ſi epiſcopus licentiam hoc pacto concedat: facultatem ingrediendi facio illis, quos Abbatiſſa, vel Confeſſarius elegerit. Quamobrem approbandam cenſeo praxim, & vſum alicubi receptum, quo Epiſcopus, vel eius Vicarius facultatem quandam generalem, quoad perſonas, ſed ſpecialem quoad ingreſſum, in ſcriptis concedit quibuſdam operarijs, quorum opera indigere ſolẽt moniales circa monaſterij vſum, & cementaris, fabris, lignarijs, & ſimi libus, ſeu Petro Cæmentario cũ ſua ſocietate, ſeu illis, quos elegerit Abbatiſſa, ſeu Medicis, Chirurgis, & cęt. hoc enim non eſt priuilegium concedendæ licentiæ, ſed eſt conceſſio licentiæ, ſeu licentia ipſa ingrediendi, quam in Superioribus diximus in ſcriptis concedendam eſſe.

An verò fęmina priuilegium Apoſtolicum habens ingrediendi clauſtra monialium obtinere debeat expreſsum ipſarum conſenſum conſtabit ex dicendis §.5. nu.8.

PVNCTVM IV.

Quibus de cauſis facultas ingrediendi Monaſteria Monialium conce di poſſit.

1 *Facultas ingrediendi monaſteria monialium concedi non debet niſi ob manifeſtam monaſterij ſeu Monialium vtilitatem, cui aliter commodè occurri non poſſet.*

2 *Neceſſitas accipienda eſt moraliter non autem phyſicè.*

3 *Neceſſitas debet eſſe manifeſta, & quænam manifeſta dicatur, ſufficit tamen, vt ſuperior opinetur cauſam iuſtam eſſe.*

4 *Sacerdos cauſa confeſſionis, & aliorum Sacramentorum, aut cauſa commendationis animę, aut ſepulturæ, aut miſſæ celebrandæ in valetudinario ingredi poteſt monaſterium etiam cum ſocio, dum ſocio indiget ad præſtandum miniſterium cuius cauſa monaſterium ingreditur et ſi in licentia nulla fiat mentio de ſocio. Idem aliqui putant de religioſo quauis de cauſa ingrediente, ſed hoc mihi non probatur.*

5 *Chirurgus, Barbitonſor, & medicus ingredi poſſunt, & aliquando pharmacopola.*

6 *Superior ingredi poteſt cauſa viſitationis.*

7 *Superior ingredi poteſt aliquando ab electionem Abbatiſſæ.*

8 *Baiulus ingredi poteſt modo aliquid deferat in vtilitatem monaſterij.*

9 *Hortulanus ingredi poteſt ad irrigandum hortum.*

10 *Fœminę admitti poſſunt in obſequium monialium dum in eo monaſterio conuerſę nō exiſtunt, & hoc verum eſt etiam dum id exigit neceſsitas alicuius monialis particularis.*

11 *Sutor, & ſartor regulariter loquendo ingredi non poſſunt.*

12 *Mater, aut conſanguinei non poſſunt cauſa viſitationis ingredi.*

13 *Iudex ingredi poteſt ad expellendum malefactorem etiamſi fortè malefactor licitè ingreſſus ſit.*

14 *Iudex in præcitato caſu ingredi poteſt non ſolum vt malefactorem expellat, verum etiam, vt examinet quoties conſtat ipſum immunitate non gaudere: ſeruatis tamen conditionibus Gregorij* XIV.

15 *Puellæ admitti poſſunt cauſa educationis.*

16 *Quænam conditiones ſeruandæ ſint dum aliqua puella in monaſterium monialium educationis gratia recipitur.*

16 *Fœminæ coniugatæ, aut viduæ non admittuntur in Monaſteria monialium.*

17 *Qui ingreditur prætextu vilis miniſterij, quod re ipſa præſtare non intendit non excuſatur. Secus ſi id præſtare intendat; etiamſi ingrediatur cum aliquo prauo fine.*

19 *Non eſt licitus ingreſſus ſi tempore ingreſſus ceſſauit cauſa ob quam data fuerit facultas ingrediendi.*

20 *Non poteſt licite ingredi is, qui licentiam ſine cauſa obtinuit etiamſi cauſa tempore ingreſſus ſuperueniat.*

21 *Et hoc verum eſt etiamſi ſuperior licentiam ſine cauſa concedere voluerit.*

22 *Ingrediens monaſterium monialium*

ex.

ex iuſta cauſa, & cum licentia non afficitur excommunicatione ſi ſtatim non egrediatur, peccat tamen grauiter contra clauſuræ obligationem ſi diutius immoretur.

23 *Prælatus concedens facultatem ingrediendi abſque iuſta cauſa non afficitur excommunicatione. Secus ſi permittat ingredi.*

VNICA PROPOSITIO.

1 FAcultas ingrediendi clauſtra monialium concedi non poteſt, niſi ob cauſam neceſſitatis monaſterij, ſeu monialium manifeſtam, cui aliter commodè occurri non poſſit, quam ingreſſu extraneorum in monaſterium. Ratio deſumitur tũ ex motu Gregorij XIII. qui incipit, vbi gratiæ, in quo habetur, facultatem concedendam, & adhibendam eſſe dumtaxat in caſibus vrgentibus. Tum ex Tridentino ſeſſ. 25. ca. 5. ibi, *in caſibus neceſſarijs*. Tum ex cap. periculoſo de ſtatu regul. ibi, *niſi rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat*. Tum quia fruſtra clauſuræ obligatio inducta fuiſſet ſi quauis de cauſa facultas ingrediendi concedi poſſet.

Ex quo licet inferre, cauſam, quæ rationabilis cenſetur in præfato ca. periculoſo, ad caſum neceſſitatis reuocari in Tridentino, & in conſtit. Gregorij. Quamobrem non quæcunque cauſa, quæ rationabilis ſuperiori alias fortè viſa fuiſſet, hoc tempore ſufficit, ſed opus eſt, vt neceſſitas ſubſit, cui moniales per ſe ipſas ſine extraneorum ingreſſu commodè occurrere nequeant; non tamen neceſſaria eſt neceſſitas phyſica, ſed moralis ſufficit.

2 Vt hęc clarius intelligantur nõ nulla obſeruanda ſunt, primo neceſſitatem, de qua Concilium, & Gregorius loquuntur, non eſſe accipiendam phyſice pro ſtrictiſsima neceſſitate, ſed moraliter, dum aliquid in monaſteria per ipſaſmet moniales cõmodè fieri non poteſt abſq; ingreſſu extranei. Ratio eſt, tum quia præcepta Eccleſiæ benigne accipiuntur, & moralis neceſſitas ab ipſorũ adimpletione, regulariter loquendo, excuſat. Tum quia in cap. periculoſo non exprimitur ſtrictiſſima neceſſitas, ſed cauſa rationabilis: cũ autem Concilium Trid. adhæreat prædicto textui, & Gregorius XIII. adhæreat decreto Concilij, ſignum eſt rationabilem cauſam, quæ in morali neceſſitate cõſiſtit, ſufficere. Ita Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 16. nu. 40. Lamas in methodo curationis in appendice in fine §. 6. ver. addimus inſuper. Rodriq. p. 1. quæſt. 46. artic. 4. Miranda de monialibus quæſt. 2. art. 4. concluſ. 2. Barboſa de offic. & poteſt. Epiſcopi 3. par. allegat. 102. n 48.

Addunt tamen Sanchez, Miranda, & Rodriq. minorem cauſam requiri in concedenda licentia fœminis, quam viris, matri, aut ſorori, quam alijs, & minorem cauſam ſufficere ad ingrediẽdum in loca ſtatim poſt clauſuræ ianuam exiſtentia, quam ad loca interiora.

Sed hoc ita abſolutè intellectum mihi non probatur. Tum quia monialium clauſura formaliter violatur, tam ingreſſu fœminarum, quã virorum, & tam ingreſſu ad loca propè ianuam exiſtentia, quam ad longe remota. Tum quia vbi ius non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus; ius autem in quolibet ingreſſu neceſſitatem petit.

3 Secundo obſeruandum eſt neceſſi-

ceſſitatem, ob quam facultas ingrediendi Monaſterium concedi poteſt, manifeſtam eſſe debere; quia ſic præſcribitur in cap. periculoſo ſupra cit. ibi, niſi rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat: cauſa autem dicitur manifeſta, non ſolum, dum à toto populo ſcitur; verum etiam dum ſoli Prælato licentiam conceſſuro nota eſt: non enim idem eſt manifeſtum, & publicum, & Summus Pontifex petit cauſam manifeſtam, non publicam; Addo non opus eſſe vt cauſa, ob quam Prælatus licentiam ingrediendi concedit, ſit omnino euidens, & certa, ſed ſatis eſt vt illam, iuſtam, & ſufficientem eſſe probabiliter opinetur. Ratio eſt, tum quia alioquin aut infinitis ſcrupulis aditus aperiretur, aut Superiores, antequam alicui ingrediendi licentiam concederēt, proceſſum cōſtituere deberent, ad veritatem certo cognoſcendam, quod præter benignam Summi Pontificis intentionem in caſibus tam frequenter contingentibus eſſe arbitror. Tum quia, qui aliquid cum probabili opinione facit, prudenter operatur. Secus dicendum eſt ſi cauſa ſit dubia, vtrum ſcilicet adſit cauſa concedendæ licētiæ, vel vtrum ea ſit ſufficiens, & iuſta: operans enim cum conſcientia dubia peccat pro ratione peccati, cuius periculo ſe exponit, vt pluribus docui de peccatis, quę ibi videri poſſunt. Nonnulla etiam tradidi de diſpenſationibus, quæ huic, de qua agimus, rei accommodari poſſent, ſed hic non repeto, vt a ſuperuacanea repetitione ſuperſedeam.

4. Ex dictis colligi poteſt ſolutio multorum caſuum. Primo iuſtam ingreſſus cauſam confeſſario ſubeſſe, dum alicuius monialis confeſsionē excepturus eſt quam commodè ad feneſtellam audire non poteſt, vt ſi monialis ſit ſurda, aut ob infirmitatem decumbat in lecto. Et hoc verū arbitror, non ſolum, dum monialis ex præcepto confiteri tenetur; verū etiam dum id facit ex præſcripto regulę, vel ex peculiari deuotione, vel conſolatione; ex frequenti enim ſacramentorū vſu magna vtilitas percipitur: vtilitas autem cum morali neceſsitate cōfertur. Idem cum proportione dicendum eſt in adminiſtratione aliorum ſacramentorum, vt Euchariſtiæ, Extremæ vnctionis, vel etiam commendationis animæ, vel hortationis faciendæ moniali iā morti proximæ, aut dum officium ſepulturæ faciendum eſt. Idem dic de illo, qui ſepulturam aperiturus eſt, ſeu monialē in ſepulturam immiſſurus eſt, vel cooperaturus. Addo ſacerdotem in præfatis caſibus poſſe cum ſocio ingredi, quoties ad hæc faciēda miniſterio ſocij indiget, vt dum Sacerdos celebraturus eſt in ſacello valetudinarij, vt moniales, quę priſtinam ſanitatem nundum acquiſierūt & valetudinario ſine incōmodo egredi non poſſunt, miſſæ ſacrum audiant; ſaltem ijs diebus quibus miſſæ auditio, vel communio eſt in pręcepto: cum enim tunc temporis licitus ſit ingreſſus ſacerdoti, vt bene probat Miranda art. 16. & Barboſa num. 49. poterit ſacerdos ingredi, etiam cum ſocio, quia non decet fęminam ad altare accedere, & celebranti inſeruire, vt docui de Euchariſtia. Addit Sanchez num. 46. Sacerdotem religioſum ſemper poſſe, dū monaſterium ingreditur, cum vno ſocio ingredi; quia conſuetudo, & decentia poſtulat, vt religioſi nunquam ſoli incedant. Idem innuit Miran-

randa q.2. de monial. art. 17. ſub finẽ, & alij. Sed hoc mihi non probatur; quia nulla neceſſitas cogit ſocium ingredi, vt ſuppono, nec dedecet Confeſſarium clauſtra monaſterij ingredi, ſocio ad ianuam remanente; ſicut non dedecet religioſum in vno cubiculo negotium cum Principe agere, ſocio illum ad palatij ianuam expectante, niſi aliud circunſtantiæ aliquæ ſuadeant.

Approbo tamen, quod idem Sanchez num. 47. ſubdit, nempè in ijs caſibus, in quibus ſacerdos cum ſocio, cuius opera indiget, ingredi poteſt, neceſſariam non eſſe peculiarẽ pro ſocio licentiam, ſed ſufficere licentiam ipſi ſacerdoti explicitè conceſſam; quia hæc etiam ad ſocium extenditur. Ratio eſt, tum quia ſocius in huiuſmodi caſu in priuilegio comprehenditur ob actionis connexionem; alioquin priuilegium inutile redderetur. Tum quia ſic colligitur ex cap. licet de priuileg. in 6. vbi decernitur, priuilegium alicui conceſſum ad audienda diuina tempore interdicti extendi etiam ad familiã, quæ priuilegiarium comitatur. Vide quæ tradidi de legibus diſp. 1. q. 3. puncto 7. §. 2. num. 6. & de interdicto in tract. de cenſuris, vbi hæc fuſius explicaui.

Rogabis, vtrum licitum ſit capellano, vel confeſſario ingredi ad renouandum ſacramentum exiſtens in choro interiori. Reſpondeo negatiuè; quia renouatio ſacramenti fieri poteſt abſque ingreſſu, & exponi poteſt per feneſtellam in Eccleſia exteriori exiſtentem, & interiorem chorum reſpicientem, vt bene Miranda q. 2. a. 19.

5. Secundo colligitur licitum eſſe ingreſſum Chirurgo, Barbitonſori, Medico, alijſque ad medendũ monialis morbo neceſſarijs. Addo idem probabiliter dici poſſe, dũ monialis de ſua dubitans valetudine, medicum ad lectum acceſſiri iubet, vt ictum pulſus experiatur, licet ipſa ſine magno ſalutis detrimento ad ianuam accedere potuiſſet, ſed medicum ad ianuam vocare noluit ob magnam erubeſcentiam. Addo etiam pharmacopolam poſſe monaſterium ingredi, dum ipſius ingreſſus neceſſarius eſt, vt moniales inſtruat ad pharmaca condienda, & componenda: hęc enim eſt moralis neceſſitas. Non tamen poſſet ingredi ad præbẽdam moniali medicinam, cum per moniales præberi poſſit, vt bene Sãchez loco cit. num. 56. & alij.

6. Tertio licitum eſſe ſuperiori cum decenti comitatu à Gregorio præſcripto in motu, qui incipit, vbi gratiæ, ingreſſum cauſa viſitandi officinas, cõuentus, cellas monialium, ſeu dormitorium, ſupellectilem, ædificium conſtruendum, aut minãs ruinam; licitus etiam illi eſt ingreſſus ad occultas res conuentus tractandas in capitulo conuentuali; quia huiuſmodi rebus tractandis nullus eſt capitulo conuentuali aptior locus. Ita Lamas in methodo curat. in append. §. 7. Sanchez loco cit. num. 54. Barboſa num. 43. Miranda quæſt. 2. art. 14. vbi etiam oſtendit, an Epiſcopus ingredi poſſit monaſterium exẽptum cauſa viſitationis, vel ſaltem, dum conſtaret clauſuram in eo monaſterio violatam fuiſſe.

7. Quarto licitam eſſe Superiori ingreſſum in monaſteriũ ad electionem Abbatiſſæ, quoties magna ſubornationis ſuſpicio eſt, ſeu quoties electio canonicè fieri non poteſt, niſi ipſe in monaſterium ingrediatur.

Ratio

Ratio eſt, tũ quia adeſt moralis neceſſitas. Tum quia non præſumitur Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 7. voluiſſe ingreſſum in caſu tantæ neceſſitatis, in præiudicium boni communis illius monaſterij prohibere. Ita communiter Doctores. Secus dicendũ eſt, ſi præfata neceſſitas in electione Abbatiſſæ non impendeat: Conciliũ enim loco citato præſcribit, vt Superior, qui electioni præeſt, monaſterij clauſtra non ingrediatur, Sed ante cancellorũ feneſtrellam vota ſingularum audiat, vel accipiat. Ita Nauarr. comment. 4. nu. 59. de regular. Rodriquez quæſt. regul. tom. 1. q. 46. ad finem verſ. eſt etiam obſeruandũ, Sanchez loco cit. nu. 50. Contra Lamas in methodo curationis in append. §. 7. Miranda art. 15. concluſ. 3. Barboſa de offic. Epiſcop. 3. p. alleg. 102. num. 46.

8. Quinto baiulos iuſtam ingreſſus cauſam habere, dũ aliquod onus in monaſterium transferendum eſt, quod à monialibus commodè portari nequit. Ratio eſt, tum quia adeſt moralis neceſsitas, cum moniales oneribus portandis aſſuetæ non ſint. Tum quia ſic vſu receptum eſt. Ita Miranda q. 2. art. 17. ſub finem, Lamas in methodo curationis in append. §. 6. Sanchez loco cit. num. 16. & alij, hoc tamen limitandum videtur, modò baiuli aliquid portent in vtilitatẽ monaſterij: ingreſſus enim in monaſterium permiſſus tantummodo videtur ob monaſterij vtilitatem, ſeu neceſsitatem niſi ius naturæ, vel diuinum aliud ſuadeat. Quamobrem non videtur licitum baiulo monaſterium ingredi, vt alicuius pecuniam arca impoſitam, aut alias res magni ponderis in monaſterio deponat: hic enim de monaſterij vtilitate non agitur, vt ſuppono, niſi fortè res illæ ſint alicuius de monaſterio optimè meriti, cui hoc abſque graui monaſterij incommode denegari non poſſit, aut niſi charitas obliget ad huiuſmodi depoſitũ cauſa ſecuritatis recipiendum, quã in re prudentis ſuperioris iudicio ſtandum eſt.

9. Sexto licitum eſſe hortulanis ingreſſum in monaſteria monialium ad rigandum, & excolendum interius hortum, vt patet ex rationibus, in illatione proximè præcedenti allatis.

10. Septimo intra monaſterium licitè intromitti poſſe fœminas in obſequium, & famulatum monialiũ, quoties in monaſterio non adſunt conuerſæ profeſsæ, quæ inſeruiant; hæc enim videtur iuſta, & ſufficiens cauſa ingrediendi. Cum enim moniales choro deputatæ, habitum religioſum non ſuſceperint, vt aliorum obſequio, & famulatui, ſed vt diuinis officijs vacent, durum illis onus imponi videretur, ſi ad huiuſmodi obſequium obſtringerentur. Et hoc verum eſſe arbitror Contra Suarez tom. 4. lib. 1. cap. 10. num. 20. non ſolũ dum fœminæ ſæculares introducendæ ſunt in obſequium totius monaſterij, verum etiam dum id exigit neceſſitas alicuius particularis monialis praua vtentis valetudine, aut graui ſenectute laborãtis, aut etiam ob ſui ſtatus decentiam alicuius ſæcularis famulæ opera indigentis, vt ſi cæteris nobilitate lõgè antecellat, nec ei per conuerſas commodè inſeruiri poſsit. Quamquam in hac re magna prudentia vti debet ſuperior, cũ raro contingere ſoleat, vt neceſſitas priuatæ monialis ſufficiẽtem ingreſſus cauſam exhibeat. Non eſt tamẽ licitum

licitum ancillas habere, quæ pro ſuo libito ingredi, & exire poſſint, vt declarauit Sacra Congregatio in vna Abulenſi 20. Februarij. Ita Campanil. rub. 12. cap. 16. num. 28. Barboſa loco citato num. 61. Nauar. ex parte comment. 4. num. 66. & ſeq. de regul. Rodriquez tom. 1. quæſt. 46. art. 7. & ſeq. Sanchez loco citato num. 66. Miranda de monialibus q. 2. ar. 5. concl. 2. & art. 9. vbi tantum excipit monaſterium S. Claræ, & Conceptionis, in quibus non putat eſſe licitum admittere famulas ſæculares ad inſeruiendum moniali præ cæteris Illuſtriori nam in huiuſmodi monaſterijs ſtrictiſſima eſt clauſuræ obligatio, vt innui puncto 2. num. 1. & 6.

11. Octauo ſutoribus calceorum non eſſe licitum in clauſtra monialium ingredi, quia nullam habent ingrediendi neceſſitatem; cum menſurā calceorum cognoſcere poſſint, etiamſi non ingrediantur, vt ſi monialis ipſa tradat calceum, aut lignū ad menſuram calcei ſectum, aut alia ratione longitudinem ſui pedis declaret. Ita communiter Doctores. Idem dicendum arbitror, regulariter loquendo, de ſartore, qui veſtes monialibus facit: hic enim menſurā veſtium capere poteſt ex alijs eiuſdē monialis veſtibus, aut ex ipſamet moniali prope ianuam monaſterij apertam exiſtente. Ita Lamas in methodo curationis in Append. §. 6. Miranda in tract. de monialibus q. 2. art. 4. ſub finem Contra Sanchez nu. 43. Nauarr. loco citato num. 59. & alios.

12. Nono non licere matri, aut ſorori, alijſque cognatis monaſterium ingredi, vt monialem viſitent, aut illius profeſsioni, vel morti aſſiſtant, quia non adeſt moralis neceſſitas ingrediendi. Ita Miranda de monialibus q. 2. art. 8. Rodriquez tom. 1. quæſt. 46. art. 11. Sanchez num. 67. Zerola, Barboſa, & alij, quos retuli de legibus diſp. 1. quæſt. 1. puncto 3. num. 19.

13. Decimo Iudicem, alioſque viros poſſe monaſterium ingredi ad expellendum malefactorem, qui nō vult inde exire; quamuis enim fieri poſſit, vt huiuſmodi malefactor ingrediendo non peccet, vt ſi hoſtes, vel etiam ſatellites inſequentes fugiat, ſibique mortem, aut graue damnum timeat, niſi monaſterium ingrediatur (magnam enim cuique ius à natura tributum eſt ad ſe tuendum) nihilominus ceſſante periculo licitè non poteſt in monaſterio commorari; conſequenter Iudici, & alijs licitum videtur monaſterium ingredi ad illum expellendum, quoties prælata monialium nequit illum expellere. Ratio eſt, quia non decet viril cum monialibus commorari; cumque monialibus vires non ſuppetāt ad expellendum, par eſt, vt alij malefactorem expellant. Ita Sanchez num. 7. & ſeq. Lamas loco citato, & Rodriq. tom. 1. quæſt. 47. art. 4. ad finem verſ. nec his obſtat, vbi addit non opus eſſe in hoc caſu ad ſuperiores longè abſentes recurrere, cum ſit periculum in mora, ſed ſufficit cōſenſus Abbatiſſæ, & diſcretarum, ſed de hac re ſupra puncto 2.

14. Rogabis vtrum in præfato caſu licitum ſit iudici in monaſterium monialium ingredi, non ſolum, vt malefactorem expellat; verum etiā, vt illum examinet, vel in carcerem conijciat.

Reſpondeo diſtinguendo, vel nō omnino conſtat huiuſmodi malefactorem non gaudere immunitate, vel

vel omnino conſtat non gaudere. Si non omnino conſtat non gaudere immunitate, poteſt quidem malefactor extra monaſterium duci, & in alio loco collocari; non tamen poteſt ibi à laica poteſtate examinari, vel in carcerẽ trudi, quia ei fieret iniuria, cum ſit in loco immuni. Si vero conſtat non gaudere immunitate, poteſt Iudex ingredi, etiam vt malefactorem examinet, & in carcerem trudat obtenta tamen licentia, & ſeruatis conditionibus, quas in tract. de legibus diſp. 3. q. 7. §. 6. ex Gregorij XIV. conſtitutione recenſui cum Ant. Genuenſe, & alijs. quibus adde Sanchez loco citato n. 58. vbi ſubdit pręfatum Iudicem poſſe monaſterium ingredi, etiam abſque licentia in duplici caſu. Primus eſt, dum periculum eſt in mora; tunc enim malefactor abſque licentia, capi poteſt, quia neceſſitas vrgeat. Sicundus eſt, dum licentia iniuſtè denegatur iniuſtè enim ſuo iure priuatur. Sed Ego de hac re ſatis in præcitato tractatu, & in lib. variarum tractationum q. 1. de immunitate Sacrarum locorum, vbi primum caſũ non admiſi.

15 Vndecimo licitum eſſe puellarum ingreſſum in monaſterium monialium, educationis gratia. Ratio eſt, Tum quia educatio puellarum in magnam cedit monaſterij vtilitatẽ; cum multæ ex ipſis religioſum habitum in eodem monaſterio, in quo educationis gratia perſtiterunt, ſuſcipere ſoleant. Tum quia ſic à Sacra Cardinalium Congregatione declaratum eſſe teſtatur Stephanus Quaranta verb. Monaſteria monialium col. 11. pagina mihi 346. Mirãda in tract. de monialibus quæſt. 2. art. 6. Rodriquez tom. 1. q. 46. art. 10 Zerola 1. par. verb. Moniales quæſito 10. Suarez tom. 4. de relig. lib. 1. cap. 10. num. 21. Azor. 1. par. lib. 13. cap. 8. quæſito 4. Sanchez loco citato n. 61. Sorbus verb. ingredi monaſteria pag. mihi 359. ad finem. Barboſa. n. 62. & alij communiter, declaratio autem Sacræ Congregationis in hæc verba refertur. *Epiſcopo Hieracenſi. Reuerendiſs. D. ex Sacra Congregatione Cardinalium Tridentini Concilij interpretum amplitudinis tuæ nomine quæſitum eſt. An puellæ in monaſterijs monialium educationis cauſa manere poſſint. ij vero ſic cenſuerunt ad te ſcribẽdum. Iam dudum ab eadem Congregatione, ſtatutum eſſe, nullo Concilij decreto prohiberi, quo minus puellæ in monaſterijs monialium educentur; ſi tamen eadem Monaſteria ante concilium conſueuerunt huiuſmodi puellas recipere, ſicque à ſuperioribus monaſteriorum ſcriptam licentiam impetrauit, atque Abbatiſſæ, & reliquarum monialium conſenſus acceſſerit; Tum vero hæ ipſæ puellæ, eo veſtitu in Monaſterium intromittãtur, qui virginali pudori, & modeſtiæ conueniat, nullamque ſecum famulam adducant, nec manere in eis poſſint, niſi vſque ad ætatis ſuæ annum vigeſimum quintum, atque in eis dum erunt eandem ſeruent clauſuræ legem quam moniales ipſę, & ſi ſemel exierint, nullam habeant ad ea reuertendi facultatem.*

19 Ex qua declaratione, & ex alijs, quas præcitati Doct. addunt, colligũtur cõditiones neceſſariæ ad puellas in monaſterio monialium educationis gratia collocandas. Prima eſt, vt monaſterium conſueuerit huiuſmodi puellas recipere. Secunda, vt non ſint ſupra numerum pręfixum. Tertia eſt, vt adſit conſenſus Abbatiſſæ, & aliarum monialium, & ſuperioris licentia, & hoc tempore nõ

ſuf-

ſufficit Epiſcopi facultas, ſed requiritur etiam licentia Sacræ Congregationis. Quarta, vt veſtitu honeſto, & virginibus conueniente vtantur. Quinta, vt ancillas ſecum non adducant. Sexta, vt ſeptem annos expleuerint, & ſint minores viginti quinque annis, nec vltra vigeſimum annum retineantur. Exiſtimo tamen puellam, quæ completo vigeſimo quinto anno ſtatim non egreditur, non affici excommunicatione, ſicut nec eadem affici videtur prælata monialium illam retinendo, quia non eſt illicitè ingreſſa, nec Sacra Cardinalium Congregatio excommunicationem impoſuit. Epiſcopus tamen in tali euentu poterit huiuſmodi fęminæ terminum conſtituere ad eligendum egreſſum, vel ſuſceptionem ſtatus religioſi. Ita Sacra Cardinalium Congregatio teſtibus Cãpanil. rub. 12. cap. 16. n. 29. Franciſco Leone in Theſauro fori parte 2. cap. 16. num. 54. & Auguſt. Barboſa de offic. & poteſt. Epiſcopi 3. par. allegat. 102. num. 65. Septima, vt exiſtant in loco ſeparato à dormitorio monialium, & à loco, in quo moniales operibus manuum vacare cõſueuerunt, vulgo, lauorerio. Octaua vt monaſterio non egrediantur, & ſemel egreſſæ nequeant iterum admitti, niſi fortè moniales fieri velint.

Hinc patet quid dicendum ſit de puellis, quæ è publicis locis extrahuntur, & in monaſterio collocantur, vt ibi educentur, donec nubendi occaſio ſe offerat, aut de puellis congrua ad nubendum dote carentibus, aut de illis, quibus aliqaid legato relinquitur hac conditione, vel onere, vt in monaſterio collocẽtur; par enim omnium ratio videtur modo præfatæ conditiones ſeruentur.

17 Secus dicendum eſt de coniugatis, quæ viri ſæuitiam timentes in monaſterium recipi cupiunt; in hoc enim caſu monaſterij vtilitas ceſſat, & ex admiſſione huiuſmodi fęminarum in monaſterium, quies monialium ſæpe turbatur. Nauar. tamen lib. 4. conſil. 5. de diuortijs nu. 2. Zerola loco cit. quæſito 21. Campanil, & Barboſa locis cit. & alij putant huiuſmodi fęminas coniugatas poſſe in monaſterium recipi, donec lis dirimatur ſeruatis cõditionibus ſup. ci. Idẽ tenet Miran. de monial. q. 2. art. 7. exceptis monaſterij Sanctę Claræ, & Conceptionis. Viduæ vero recipi non poſſunt (niſi moniales in Monaſterio habili fieri velint) in his enim ceſſat ratio neceſſitatis ad eas recipiendas. Ita Doctores citati.

Sed modo dubium eſt primo, Vtrum excuſetur, qui monaſterium ingreditur prætextu alicuius vtilis operis præſtandi, & ſimul ex curioſitate inſpiciendi monaſterium, aut inuiſendi aliquam monialem. Reſpondeo non excuſari ſi ingrediatur prætextu alicuius vilis miniſterij, quod re ipſa præſtare non intendit: hoc enim facit in fraudem præcepti clauſuræ, nec iuſtam habet ingrediẽdi cauſam, quam intra petunt, (ob id non excuſantur mulieres, quę pretextu alicuius vilis miniſterij monaſterium ingrediuntur; cum tamen parum, aut nihil ibi facturæ ſint, & id miniſterium ipſorum ſtatui minimè conueniat) ſi vero ingrediatur animo re ipſa præſtandi opus, quod moniales commode præſtare nequeũt, excuſatur à peccato contra clauſuram; quia ex iuſta cauſa ingreditur

cum

cum licentia, vt ſuppono modo ingrediatur tanquam operarius, non tanquam uir nobilis cum decenti comitatu: ingrediens enim tanquā operarius, & famulus non poteſt ſecum comitatum ducere; quia famuli comitatum non ducunt; poteſt ergo ſine comitatu ingredi intuitu vilis miniſterij præſtādi; etiamſi animū, & intentionem ſimul habeat ingrediendi cauſa inſpiciendi monaſterium, aut viſitandi moniales: hæc enim intētio non tollit priorem cauſam, & vnius, & eiuſdem actionis duplex finis partialis aſſignari aliquando poteſt, vt alibi probaui, & patet in eo, qui Romam pergit cauſa viſitandi amicum, & limina Apoſtolorum; & nihilominus Romam pergeret, etiamſi amicus ibi non adeſset, aut etiam ſi Apoſtolorum limina ibi non extarent.

Hinc patet, quid dicendum ſit de eo, qui monaſterium ingreditur cū licentia ſuperioris ex cauſa vilis miniſterij neceſſarij, ſed ſimul intentionem habet turpiter loquendi, vel ingrediendi cum moniali; hæc enim praua intentio non tollit priorem ingrediēdi cauſam, ob quam à ſuperiore facultas data eſt, quamquam hic grauiſſime peccat, & grauibus pœnis ob ſacrilegij reatum puniendus eſt, vt per ſe patet. Ita ſentire videtur Zerola in praxi p. 1. verbo moniales ad 8. quæſit. verſ. 4. Sanch. in opere morali lib. 6. cap. 16. num. 49. & 69. & cap. 17. num. 28. Rodriq. tom. 1. q. 46. ar. 3. notab. 2. Immo non improbabiliter dici poſſet, hunc reum eſſe violationis clauſuræ: tum quia licet ingreſſus licitus ſit ob priorem cauſam; non tamen ob poſteriorem. Tū quia ſuperior non præſumitur facultatem pro tali caſu conceſſiſſe; quia tacitum fuit aliquid, quo expreſſo licentiam non conceſſiſſet, vel concedere non potuiſſet; ita Auguſtinus Barboſa de offic. & poteſt. Epiſcop. 3. p. allegat. 102. nu. 58. aſſerens non incidere in cenſuram ſi detineatur, & demoretur abſq; corrupta, & praua intentione.

19. Secundo dubium eſt, vtrum, qui licentiam ingrediendi cœnobia monialium obtinuit ex cauſa, quæ ſuberat tempore conceſſionis licentiæ, ſed tempore ingreſſus ceſſauit, tutus ſit in conſcientia ingrediēdo. Reſpondeo negatiuè, tum quia ceſſante cauſa diſpenſationis ceſſat diſpenſatio, vt pluribus docui de legibus. Tum quia ex motu Greg. XIII. qui incipit, vbi gratię, aperte cōſtat, excommunicatione affici, ingredientes ſine iuſta cauſa; etiamſi ex licentia ingrediantur. Idem patet ex cap. periculoſo, de ſtatu regul. ibi, *niſi rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat*, & hic textus in Concilio Tridentino ſeſſ. 25. cap. 5. innouatur.

20. Tertio dubium eſt, vtrum qui licentiam obtinuit ex cauſa, quam falſo narrauit ſuperiori, poſsit licitè ingredi, ſi tempore ingreſſus iuſta cauſa ſuperueniat. Reſpondeo negatiuè, quia huiuſmodi licentia irrita eſt, & inualida, cum ratione erroris ſit inuoluntaria, vt probaui de diſpē ſationibus in tract. de legibus: iura autem ad licitum ingreſſum requirunt licentiam.

21. Maior difficultas eſt, vtrum licitus ſit ingreſſus, ſi ſuperior conſcius erat nullitatis cauſæ, & nihilominus licentiam cōcedere voluit, vt ſi nouerat cauſam ſibi expreſſam non ſubſiſtere, aut ſi ſuo proprio motu licentiam concedere voluit ſine cauſa. Reſpondeo non eſſe licitum.

Ratio

Digitized by Google

Ratio eſt, tum quia in cap. periculoſo, quod in Trid. ſeſſ. 25. cap. 5. innouatur, ad licitum ingreſſum rationabilis, & manifeſta cauſa exigitur. Tum quia licet Tridẽtinum in præcitato cap. ad euadendam excommunicationis pœnam ob ingreſſum, mẽtionem tantummodo fecerit de licẽtia ab Epiſcopo, vel ſuperiore in ſcriptis obtenta; nihilominus nomine licentiæ non intelligitur ſimpliciter libera voluntas, ſed voluntas prudẽtiæ arbitrio accomodata, Vt bene Menochius lib. 1. de arbit quæſt. 8. num. 45. & 49. Sanchez in opere morali. lib. 6. cap. 16. nu. 73. Suarez tom. 4 de relig. lib. 1. cap. 9. num. 14. Bartolus, Ancharanus, & alij apud præcitatos Doctores, tum quia huiuſmodi licentia irrita eſt, vt pote ab inferiore collata ſine iuſta cauſa, vt clare conſtat ex motu proprio Gregorij XIII. qui incipit; vbi gratiæ, in quo motu imponuntur etiam pœnę excommunicationis reſeruatæ, & priuationis beneficiorum, & inhabilitatis illis, qui ex facultate Epiſcopi, vel ſuperiorum, ad quos pertinet facultatem concedere, ingrediuntur abſque vrgẽte neceſſitate, & moniales, quæ illos aliter admittere præſumunt, ijdem pœnis ſubijciuntur; verum tamen eſt eum, qui licentiam ingrediendi ſine iuſta cauſa bona fide obtinuit, excuſari à peccato, & à cenſuris, vt ſi cauſam bona fide aperuit ſuperiori examinandam, aut ſi neſciat ſuperiorem licentiam voluntariè concedere ſine iuſta cauſa. Ratio eſt, tũ quia ſuperioris eſt cauſam concedendæ licentiæ examinare, & approbare. Tum quia bona fides ab humanarum legum tranſgreſſione excuſare ſolet, vt pluribus docui in tractatu de legibus, & alibi pluribus in locis.

22. Quarto dubium eſt, vtrum, qui monialium cœnobia ex iuſta cauſa, & cum licentia ingreſſus eſt, grauiter peccet contra obligationem clauſuræ, & cenſuris afficiatur, ſi fini to miniſterio, cuius cauſa ingreſſus eſt, ſtatim non egrediatur. Reſpondeo non affici cenſuris, quia iſtæ latæ ſunt contra ingredientes ſine licentia, & ſine iuſta cauſa, hic autem ingreſſus eſt cum licentia, & cum iuſta, vt ſuppono: peccat tamen grauiter contra obligationem clauſuræ, quia licentia ingrediendi non eſt conceſſa, niſi ob cauſam, quam ceſſaſſe ſupponimus. Hoc tamen intelligendum eſt, niſi breui ſpatio immoretur: paruitas enim materiæ à mortali excuſat. Imo Sanch. num. 69. & Molfeſius in ſumma tract. 7. cap. 20. num. 42. Rodriquez tom. 1. q. 47. art. 11. compendiator priuilegiorum verbo, ingredi monaſteria. §. 34. Miranda q. 1. art. 20. non ſolum à mortali, verum etiam à veniali excuſat breuiter immorantem, vt ſi cauſa curioſitatis aliquantiſper in inuiſendis officinis immoretur. Ratio eſt tum quia ſic vſu receptum eſt, etiam apud viros timoratæ conſcientiæ, vt teſtatur Molfeſius, tum quia hoc eſt præceptum morale, conſequenter morali modo, & non methaphiſico explicãdum eſt: quamquam fieri poteſt, vt grauiter peccet ratione alterius circunſtãtiæ, vt ſi breuem aliquam moram ibi trahat animo percutiendi monialem, aut furandi, aut turpe aliquid faciendi, vt patet ex regulis generalibus traditis de peccatis. Immo probabiliſſimum eſt affici excommunicatione Papæ reſeruata, ſi ad malum finem in monaſterio monialium immoretur. Ratio eſt quia

hic dicitur violare clauſuram ad malum finem, vt ſuppono, violans autẽ clauſuram ad malum finem, afficitur excommunicatione Papæ reſeruata, a qua neque religioſi, aut alij habentes facultatem abſoluendi à cenſuris Summo Pontifici reſeruatis, abſoluere poſſunt, ex decreto ſacræ Cõgregationis; iuſſu Clementis VIII. edito anno 1602. 26. Nouemb. & incipit, ſacra congregatio, de quo decreto plura differui de cenſuris in genere, & de cenſuris in particulari dũ loquerer de abſolutione ab excommunicationibus Bullæ cœnę, & in cauſa duelli.

23. Quinto dubium eſt, vtrum prælatus concedens facultatem ingrediendi abſque iuſta cauſa, incurrat excommunicationem. Reſpondeo negatiuè, quia huiuſmodi excommunicatio nullibi expreſſa reperitur. An vero Prælatus permittens aliquem in clauſtra monialium ingredi abſque iuſta cauſa aliquas pœnas incurrat conſtabit ex dicẽdis in ſecunda propoſitione ſequentis §. vbi oſtendam incurrere ob motum Greg. XIII. qui incipit, vbi gratiæ.

PVNCTVM V.

De cenſuris, alijſque pęnis contra ingredientes cęnobia monialium, & contra eos, qui ingredi faciunt, permittunt, vel admittunt.

1. *Ingrediens ſine iuſta cauſa, & ſine licentia excommunicationem incurrit.*
2. *Ingrediens ſine licentia incurrit excommunicationem non reſeruatam modo non ingrediatur ad malum finem.*
3. *Ingrediens prætextu facultatum incidit in excommunicationem.*
4. *Qui ingreditur ſine licentia, ſed ſine prætextu facultatum non incidit in excommunicationem Gregorij XIII. reſeruatam.*
5. *Habens facultatem ingrediendi non afficitur excommunicatione Gregorij, niſi ingrediatur prætextu facultatum.*
6. *Ingrediens prætextu facultatum inualidè obtentarum non ligatur excommunicatione Gregorij, ſed Tridentini.*
7. *Confingens ſe habere aliquam licentiam obtentam poſt motum Gregorij non afficitur excommunicatione Gregorij; ſed Concilij Tridentini.*
8. *Ignorantia, & bona fides excuſant, priuilegium vero ingrediendi clauſtra monialium non ſuffragatur, niſi moniales conſenſum præſtent capitulariter, & per ſecreta ſuffragia eodem num. 8.*
9. *Qui prætextu facultatum ab Epiſcopo, vel ab alijs ſuperioribus obtentarum ingreditur dum non adeſt neceſsitas, incurrit excommunicationem Gregorij.*
10. *Ingrediens ex licentia, ſed non vrgente neceſsitate ligatur excommunicatione etiamſi cauſa vrgens ſubeſſet tempore conceſsionis, ſi vero non ſuberat tempore conceſsionis, ſed tantummodo tempore ingreſſus, nõ afficitur excommunicatione Gregorij, ſed Tridentini.*
11. *Prælati tam ſæculares quam regulares quas pęnas incurrant ingrediẽdo monaſteria monialium ſibi ſubditarum.*
12. *Prælati ingredientes ex cauſa neceſſaria non afficiuntur excommunica-*

nicatione etiam ſi ducant ſecum perſonas non religioſas nec ſenes.

13. *Præfata cenſuræ contra prælatos ſine vrgenti neceſsitate ingredientes non videntur reſeruatæ.*

14. *Superiores facientes vel permittentes aliquem ingredi prætextu facultatum incurrunt excommunicationem, & alias pœnas.*

15. *Quiſnam dicatur facere, aut permittere ingredi.*

16. *Non ſolum ſuperiores, verum etiã inferiores monachi, vel moniales facientes, vel permittentes ingredi prætextu facultatum perſonas prohibitas afficiuntur pęnis Gregorij* XIII.

17. *Quid nomine conuentus intelligatur.*

18. *Moniales facientes, vel permittentes fęminas ingredi afficiuntur excommunicatione.*

19. *Ad incurrendam iſtam excommunicationem non requiritur ſcientia in facientibus, vel permittentibus ingredi.*

20. *Iſta excommunicatio eſt reſeruata, quis poſsit in his pęnis diſpenſare remiſsiuè.*

21. *Monialis, quæ virum, vel fœminam in monaſterium admittere præſumit afficitur excommunicatione reſeruata; & alias pęnas incurrit.*

22. *Abbatiſſa, & aliæ ſuperiores monialium eiſdem pœnis afficiuntur admittendo aliquem in monaſterium.*

23. *Monialis admittens aliquem ingredi in caſu neceſsitatis non ligatur excommunicatione Gregorij. Imo neque Concilij ingrediens autem ligatur niſi licentiam habeat.*

24. *Is dicitur in monaſterium admittere, qui directè, vel indirectè cooperatur ingredienti.*

25. *Qui tenetur ex officio impedire & non impedit dicitur admittere, ſecus ſi non teneatur ex officio, nec aliquã actionem poſitiuam ad alterius ingreſſum faciat.*

26. *Monialis priuata, quæ alteri moniali mandat, vel conſulit, vt aliquem ingredi permittat non ligatur his pęnis, modo ipſa non concurrat ad alterius ingreſſum ex parte ingredientis.*

27. *Probabile eſt monialem, quæ non eſt cooperata ad ingreſſum alterius, ſed tamen in cauſa eſt cur ingreſſus diutius immoretur præfatis pęnis affici.*

28. *Abbatiſſa, & aliæ ſuperiores non expellentes ingreſſum ligantur præfatis pęnis.*

29. *Ad has pęnas incurrendas requiritur ſcientia non tamen ſufficere videtur bonus finis.*

30. *Præfata excommunicatio, & alia pęna à quo auferri poſsint.*

VT in hac materia, quæ ob varias Summorum Pontificum cõſtitutiones cognitu difficilis apparet, clara methodo progrediar, explicabo.

Primo loco pęnas contra ipſos ingredientes editas.

Secundo pœnas impoſitas contra eos, qui faciunt ingredi, vel permittunt.

Tertio pęnas latas contra eos, qui ingredientes admittere præſumunt.

PRIMA PROPOSITIO.

1 INgredientes clauſtra monialium ſine iuſta cauſa, & ſine licentia pœnam excommunicationis incurrunt. Hęc propoſitio patet ex Concilio Tridentino ſeſſ. 25. cap. 5.

O 2 & ex

& ex dictis §. præcedenti, dub. 2. ſed vt clarius intelligatur, diſtinguendi ſunt quatuor caſus, in quibus ſingulis peculiares extãt conſtitutiones.

2. Primus caſus eſt de illo, qui ſine licentia ſuperioris ingreditur; etiamſi alioquin iuſtam habeat ingrediẽdi cauſam, ob quam ſuperior licentiam conceſſiſſet Concilium enim Tridentinum loc. cit. excommunicat ingredientes ſine licentia in ſcriptis obtenta. An autem valeat licentia ſine ſcriptura, aut conceſſa, ſine iuſta cauſa, patet ex dictis in §. 3 num. 2. ſicut etiam ex dictis puncto 1. §. 4. num. 2. & §. 6. num. 10. patet vtrum paruitas materię, aut aliæ cauſæ ab excommunicationis pœnã incurrenda excuſent.

Obſeruæ tamen iſtam excommunicationem iure communi reſeruatam non eſſe, quia in pręfato Concilio nulla de reſeruatione fit mentio. Hoc tamen intelligendum eſt, modo quis non ingrediatur monaſterium monialium ad malum finem: violatio enim clauſuræ monialium ad malum finem eſt caſus Summo Pontifici reſeruatus à quo nemo poteſt virtute priuilegiorum hoc tempore abſoluere; vt patet ex declaratione ſacræ congregationis, quæ incipit, ſacra Congregatio; vtrum autem Epiſcopus poſſit abſoluere, quã diu delictum eſt occultum, patet ex dictis in expoſitione Bullæ cœnæ ad finem, & alibi. Extant etiam alię excommunicationes contra ingredientes peculiaria monialium cœnobia; nam contra præſumentes ingredi monaſteria Sanctæ Claræ edita eſt excommunicatio reſeruata à Gregorio IX. & Eugenio IV. contra præſumentes ingredi monaſteria monialium ordinis Pręḍicatorẽ lata eſt excommunicatio à Bonifacio IX. & contra ingredientes cœnobia monialium Conceptionis impoſita eſt excommunicatio à Iulio II. vt patet ex conſtitutionibus ſummorum Pontificum apud Rodriq. tom. 1. q. 47. art. 1. & 2. & apud Compendiatorem priuileg. mẽdic. verb. ingredi monaſteria monialium pag. mihi 331. & ſeq. in vltima editione.

3 Secundus caſus eſt de præſumentibus ingredi monaſteria monialium prætextu facultatum à ſummo Pontifice, Legato, Epiſcopo, vel alijs conceſſarum ante motum proprium Gregorij XIII. editum anno 1575. Idibus Iunij, quem refert Stephanus Quaranta, in verb. monaſteria monialium, col. 9. pag. 344. incipit, vbi gratiæ, in quo motu Summus Pontifex primo loco reuocat omnes facultates, & priuilegia cõceſſa quibuſcumque, tam viris, quã fœminis, etiam comitiſſis, marchionibus, Duciſſis, & alijs cuiuſcumque ſtatus, ingrediendi clauſtra monialium, ſimilem diſpoſitionem edidit Paulus V. in bulla 74. alias 47. quæ incipit, *monialium ſtatui*, in qua reuocat omnes facultates fęminis conceſſas ingrediendi monaſteria monialium, cum eis conuerſandi, & refectionem ſumendi.

An autem licentiæ Reginis, Imperatoribus, vel Imperatrici conceſſę in bullis Gregorij XIII. & Pauli V. reuocatæ cenſeantur, conſtat ex dictis in præcedentibus ſect. 1. & clarius conſtabit ex dicendis in ſectione ſequenti. §. 2. illat. 3. Secundo loco Greg. XIII. in præcitato motu excommunicationem ſibi reſeruatam impoſuit præſumentibus ingredi monaſterium monialium prætextu.

tu.

Digitized by Google

tu facultatum ab ipſo Pontifice, Legato, Epiſcopo, vel alijs conceſſarũ; eandem excommunicationem tulit Paulus V. contra fœminas ingredientes prætextu facultatum Apoſtolicarum. Hinc colligi poteſt ſolutio nonnullarum difficultatum.

4. Prima difficultas eſt, vtrum ingrediens monaſteria monialium abſque licentia, non tamen prætextu facultatis, incidat in iſtam excommunicationem Papæ reſeruatã. Reſpondent multi Doctores non incidere, ratio eſt, quia in materia pœnali non eſt facienda extenſio vltra propriam verborum ſignificationem; verba autem Gregorij XIII. in præcitato motu, & Pauli V. in præfata bulla ſignificant ſolum excommunicatione affici præſumentes ingredi monaſteria monialium prætextu licentiarum, ibi, *ne ipſarum licentiarũ prætextu, monaſteria ingredi audeant*, & in Bulla Pauli V. ſic habetur, *ne monaſteria prædicta pretextu licentiarũ huiuſmodi ingredi audeãt, ſeu præſumãt*, ita Suarez de cenſuris diſp. 22. ſect. 6. num. 11. & ſeq. Sairus de cenſuris lib. 3. cap. 31. num. 10. Rodriq. tom. 1. q. 47. art. 1. & q. 48. art. 2. per totum, Miranda in tractat. de monialibus q. 2. ar. 10. concl. 1. circa medium. Zerola in praxi Epiſcop. 1. p. verb. moniales q. 8. Sanch. in opere morali lib. 6. cap. 16. num. 79. Barboſa 3. par. allegat. 102. num. 37. Emanuel Sà de excommunicationibus Papæ reſeruatis num. 15. & alij contra Nauarr. in Manuali cap. 27. num. 105. excomm. 61. Coriolan. de caſibus reſeruatis 2. par. caſu. 3. nu. 40. Beiam 1. p. caſu 3. Quarãtam ver. monialium monaſteria verſ. amplia dictam conſtitutionem, Azorium 1. par. lib. 13 cap. 8. quæſ. vltimo, & alios, quorum ſententiam ſtylo, & praxi pœnitentiariæ comprobatam eſſe teſtatur Filiucius tract. 29. cap. 8. num. 170. & alibi, propterea tutius eſt hanc in praxi ſequi.

In dubium tamen vocari poſſet, vtrum Paulus V. ſimpliciter reuocauerit fęminis omnes licentias ingrediendi, an eas ſolum, in quibus cõtinetur etiam facultas conuerſandi, & refectionem corporalem ſumẽdi. Cherubinus in ſuo bullario ſentire videtur reuocari ſimpliciter quaſcũque facultates, & priuilegia ingrediendi, etiamſi in ipſis non contineatur licentia conuerſandi, & refectionem ſumẽdi cum monialibus, nã ipſe Cherubinus in sũmario Bullę deſunctiuè loquitur per dictionẽ, aut. Oppoſitum tamen alicui fortè videri poteſt non improbabile, quia Paulus V. vtitur forma loquendi coniunctiua per dictiones, ac, &, ibi, *omnes, & ſingulas licentias ingrediendi monaſteria monialium vbique locorum exiſtentium, ac cum monialibus conuerſandi, & refectionem ſumendi corporalem, ſæcularibus cuiuſcumque* ſtatus, gradus, & conditionis &c. Neque obſtat quod in §. ſubſequenti, in quo excommunicationem imponit, ſimpliciter mentionem faciat de ingredientibus. Reſpondetur enim mentionem facere de ingredientibus prætextu prædictarum licentiarum, ibi, *prætextu licentiarum huiuſmodi*, vbi notanda eſt illa dictio *huiuſmodi*, quę relaxationem habet præcedentiũ, ideſt ad licentiam ingrediendi, cõuerſandi, & refectionem ſumendi.

Obijcies primo contra ſolutionẽ huius primæ difficultatis, grauius peccat ingrediens ſine vlla prorſus licentia, quam qui ingreditur virtute alicuius facultatis, ergo ſicut iſte pe-

pœnam excommunicationis incurrit, ita etiam ille. Reſpondeo negando conſequentiam, quia in materia cenſurarum non valet argumentum à minori ad maius, & in hoc caſu Summus Pontifex prudenter ſe geſſit in huiuſmodi excommunicatione contra præſumẽtes ingredi prætextu facultatum, nam qui nullam prorſus habent licentiam abſtinere ſolent ab ingreſſu; qui vero facultatibus, & priuilegijs ingrediendi fulti erant, audaciores fuiſſent ad ingrediendum prætextu priuilegiorũ, niſi excommunicationis pœna adiecta fuiſſet.

Obijcies ſecundo Pius V. in motu proprio, qui incipit, *regularium perſonarum*, excommunicationem tulit contra fœminas ingrediẽtes monaſteria virorum prætextu facultatum; & nihilominus illa excommunicatio extenditur etiam ad fœminas ingredientes abſque vlla facultate; ergo etiam iſta extenditur ad ingredientes monaſteria monialiũ abſque vlla licentia. Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia Pius V. illam extenſionem fecit, ſeu declarauit in alio motu proprio, qui incipit, Romanũ Põtificem, edito anno 1570. die 16. Iulij, quem ad verbum adducit Cõfectus in priuileg. ordinum mẽdic. inter litteras Apoſtolicas fol. 179. & Sanch. ex parte loco cit. num. 79. de qua re infra ſect. 4.

5 Secundo difficultas eſt, vtrum qui facultatem ingrediendi habet, ſed non ingreditur prætextu facultatum, ſed perinde ſe gerit, ac ſi illas non haberet, afficiatur prædicta excommunicatione Gregorij XIII. ingrediendo.

Reſpondeo non affici, quia non innitur facultati, nec dicitur ingredi virtute facultatum. Ita Nauar. in coment. 4. nu. 62. notab. 4. de regul. Sanchez loco citato num. 80. & alij.

6 Tertio difficultas eſt, vtrum nõ ſolum ingrediens prætextu facultatum, quas nouit irritas eſſe, ob reuocationem Gregorij XIII. verum etiam ingrediens prætextu facultatum inualidè obtentarum ob ſurreptionem, aliavè de cauſa, incidat in excommunicationem. Ratio dubitandi eſt, tum quia prætextus non ſolum importat veram cauſam; verum etiam fictam, vt ſępius in ſimili docui in expoſitione Bullæ Cœnæ; ergo tamen ingrediens prætextu facultatum inualidè obtentarum ligatur excommunicatione. Tum quia idem eſt ingredi ex facultate validè obtenta, ſed iam reuocata; ac ingredi ex facultate inualidè impetrata, cum vtraque viribus careat, nec vllum ius conferat; ſicut ergo ingrediens prætextu facultatis iam reuocatæ afficitur excõmunicatione Sũmo Pontifici reſeruata; ita etiam afficitur ingrediens prætextu licentię, quam nouit inualidè obtentam fuiſſe.

His non obſtantibus probabiliter dicendum arbitror ingredientem prætextu facultatis inualidè conceſſæ, non affici excommunicatione Gregorij Decimitertij, ſed Tridentini. Ratio eſt quia Summus Pontifex in præcitato motu loqui videtur de ingredientibus prætextu facultatum, quas ipſe reuocat, ibi, *ipſarum licentiarum prætextu*: reuocatio autem non cadit ſuper licentias inualidas; non enim reuocatur, quod non ſubſiſtit, & non entis nullæ ſunt qualitates, iuxta axioma Iuriſperitorum; idem dici poſſe vir-

ſe videtur iuxta diſpoſitionem Pauli V. ſupra citatam.

Hinc patet reſponſio ad rationes dubitandi. Ad primam enim reſpõdeo, nomine prætextus non intelligi quamlibet cauſam, ſeu adductionem cauſæ, ſed illam, de qua in hoc loco ſermo eſt: hic autem ſermo eſt de ingredientibus prætextu licentiarum, quas Summus Pontifex reuocauit.

Ad ſecundam reſpondeo, eſſe idẽ, quoad ius ingrediendi, non autem quoad pœnas ingredientibus impoſitas.

7. Addo eum, qui tempore ingreſſus confingeret ſe habere aliquam facultatem ingrediẽdi clauſtra monialium obtentam poſt præfatũ Gregorij XIII. motum, non affici iſta excommunicatione; ſicut enim iſta excommunicatione nõ afficitur ingrediens vi facultatis ab Epiſcopo obtentæ poſt præfatum motum, cum in præfato motu non irritentur licẽtiæ in futurum obtinendæ (quamquam iſtam licentiam alio titulo inualidam eſſe conſtat ex dictis ſect. præcedenti ſub finem) ita neque excommunicatione huius motus abſtringetur ingrediens ficta licentia; incurrit tamen excommunicationẽ Concilij Tridentini ſeſſ. 25. ca. 5. aut Pauli V. in Bulla 74. quæ incipit, monialium, cuius Bullæ meminimus. 2. & 3.

8. Quarta difficultas eſt, vtrum ingrediens monialium cœnobia prætextu facultatum, putans ſibi licitũ eſſe ingreſſum, incidat in excommunicationem Gregorij XIII. Reſpondeo negatiuè; quia Gregorius XIII. excommunicat præſumentes ingredi prętextu facultatum: præſumptio autem ſupponit ſcientiam, vel ſaltẽ ignorantiam cum ingenti temeritate coniunctam. Idem dic iuxta bullam Pauli V.

Ex quo patet non ſolum bonam fidem; verum etiam ignorantiã vincibilem craſſam, & ſupinam ab iſta excommunicatione excuſare, vt patet ex regulis generalibus, traditis de cenſuris: ignorantia tamen craſſa, vel ſupina non excuſat ab excommunicatione lata in Trid. ſeſſ. 25. cap. 5. quia ibi ingreſſus abſolutè ſub excommunicatione interdicitur.

Quinta difficultas eſt vtrum mulieres habentes priuilegium ingrediendi clauſtra monialium de conſenſu expreſſo monialium, & ſuperiorum ipſarum eximantur ab excõmunicatione, ſi conſenſum à ſingulis ſeorſim obtineant. Reſpondeo negatiuè. Ratio eſt quia Summus Pontifex Vrbanus VIII. in quodam motu proprio edito die 27. Octobris. 1624. incipit, ſacroſanctum Apoſtolatus miniſterium, præſcripſit conſenſum obtinendum eſſe à monialibus capitulariter, & per ſecreta ſuffragia, ibi, *motu proprio, & ex certa ſcientia noſtra; harum ſerie decernimus, atque declaramus, conſenſum dictarum monialium, de cętero per eaſdem moniales capitulariter, & per ſecreta ſuffragia præſtandum eſſe, & præſtari debere, alias licentiæ huiuſmodi mulieribus, quibus conceſſæ fuerunt, nullatenus ſuffragentur, & quæ ſanctimonialium monaſteria vigore licentiarum prædictarum, abſque conſenſu capitulariter, vt præfertur præſtito, ingredi pręſumpſerint, ſententias, cenſuras, & pęnas contra clauſuras monaſteriorum monialium violantes inflictas ſe nouerint incurſuras.*

9. Tertius caſus eſt de illis, qui prætextu facultatum ab Epiſcopo, vel ab alijs ſuperioribus, ad quos per-

Digitized by Google

pertinet facultatē ingrediendi concedere, in caſibus neceſſarijs conceſſarum, præſumunt ingredi in caſibus non neceſſarijs: iſti enim præſumentes ingredi prætextu dictarum facultatum abſque neceſſitate incurrūt excommunicationem, priuationem beneficiorū, & inhabilitatem ad illa: ſic enim clare habetur in motu Gregorij XIII. qui incipit, vbi gratiæ, ibi, *quin etiam ſub iiſdem pœnis ipſo facto incurrendis prohibemus, atque interdicimus omnibus, & quibuſcunque perſonis Eccleſiaſticis, & ſæcularibus, ac etiam ordinum quorumcunque, etiam mendicantium regularibus, ne prætextu licentiarum ab Epiſcopis, vel à Superioribus, quibus illas concedendi in caſibus neceſſarijs tantum ex decreto Tridentini facultas tribuitur, monaſteria ipſa monialium prohibito, ſed neceſſitatibus vrgentibus dumtaxat ingredi, neue moniales ſub iiſdem pęnis illos aliter admittere præſumant.*

10. Hinc ſequitur illum, qui obtenta ab Epiſcopo licentia ingrediendi monaſterium ingreditur, dū cauſa ingrediendi ceſſauit, affici præfatis pęnis; quia dicitur ingredi neceſſitate non vrgente. Et hoc verum eſt, etiamſi tempore conceſſionis licentiæ cauſa illius cōcedendæ adeſſet; parum enim refert ad has pęnas incurrendas, cauſam iuſtam fuiſſe tempore conceſſionis licentiæ, non autem tempore ingreſſus. Summus enim Pontifex illam ſubeſſe vult tempore ingreſſus. Ex oppoſito, ſi cauſa tempore conceſſionis licentiæ non aderat, ſed ſuperuenit tempore ingreſſus, ingrediens his pęnis non afficietur; quia Summus Pōtifex has pęnas tulit contra ingredientes prętextu licentiæ in caſibus non vrgentibus: hic autem ingreditur in caſu vrgente, vt ſuppono. Verum licet iſte in hoc caſu non afficiatur pęnis conſtitutionis Gregorij XIII. afficitur tamen excommunicatione Cōcilij Tridentini ſeſſ. 25. cap. 5. explicata iam in primo caſu; quia huiuſmodi licentia irrita eſt.

Vtrum vero ingrediens ſine vlla licentia, aut illam habens, ſed illi non innitens, afficiatur his pęnis Greg. XIII. patet ex dictis in caſu præcedenti non affici, quia iſtæ latæ ſunt contra ingredientes prætextu facultatum.

Solutio aliarum difficultatum, quæ occaſione iſtius tertij caſus proponi hoc loco poſſent, clare conſtat ex dictis in præcedentibus.

11. Quartus caſus eſt de Prælatis ingredientibus abſque neceſſitate monaſteria monialium ſibi ſubditarum, iſti enim ſi vltra caſus neceſſitatis ingrediantur, afficiuntur pęnis ſtatim adducēdis: Prælati enim ſæculares pontificali dignitate præditi pro prima vice, qua citra caſum neceſſitatis ingrediuntur, incurrūt interdictū ab ingreſſu Eccleſiæ, Pro ſecunda contrahunt ſuſpenſionem à munere pontificali, & à diuinis. Pro tertia vero vice, & deinceps excommunicatione ipſo facto afficiuntur. Prælati regulares incurrunt excommunicationem, & ſimul priuationem omnis officij, & miniſterij, vt perſpicuè conſtat ex motu Gregorij XIII. edito die 23. Decembris anno 1581. cuius tenorem ex parte hic referre habet. *Harum tenore, auctoritate Apoſtolica declaramus, Prælatos omnes, tam ſæculares, quam regulares, quibus cura, & regimen monaſteriorum monialium quouis modo incumbit, facultate ſibi ex officio attributa ingrediendi monaſteria prædicta; ita demum vti poſſe, ſi id faciant in caſibus neceſſarijs, &*

à pœn-

Digitized by Google

à paucis, ijſque ſenioribus religioſis perſonis comitati. Quoniam vniuerſos, & ſingulos Epiſcopali, ſeu maiori, ac etiam Cardinalatus dignitate prǽditos, ac quorumuis ordinum Abbates, Priores, Miniſtros, & alios quoſcunque Superiores regulares ſerio monemus, vt facultate huiuſmodi, qui eam habent, prǽterquam in caſibus, vt præfertur, neceſſarijs nequiquam vtantur; quod ſi contrafecerint eadem auctoritate Apoſtolica ſtatuimus, atque decernimus, qui pontificalis dignitatis fuerint, eos pro prima vice, qua contrafecerint ingreſſu Eccleſiǽ interdictas, Pro ſecunda à munere Pontificali, & à Diuinis ſuſpenſos: Ac deinceps ipſo facto abſque alia declaratione excommunicatos exiſtere. Regulares vero omni officio, & miniſterio priuatos excommunicationi ſimiliter ſubiacere, non obſtantibus, &c.

Ex dictis patet primo differẽtia inter Prælatos ſæculares, præditos dignitate Põtificali, & alios Pontificalem dignitatem non habẽtes, quod licet nulli poſſint licitè ingredi monaſteria monialium ſibi ſubdita, vltra caſus neceſſitatis: ſoli tamen Prǽlati Pontificali dignitate præditi prædictis pœnis afficiũtur; quia Gregorius, dum pęnas contra Prǽlatos ſæculares imponit, horum tantummodo meminit, ob id Vicarius Generalis, aut Abbates, alijque iuriſdictionem Epiſcopalem non habentes his pęnis non ſubijciuntur ingrediendo, vt benè Sanchez lib. 6. cap. 16. num. 99. Ratio eſt quia Pontificali dignitate carent, vt ſuppono.

Secundo patet Prælatos regulares ingredientes monaſteria monialium ſibi ſubdita affici excommunicatione, & priuatione officij, & miniſterij, non ſolum, dum tertia vice, & deinceps vltra caſus neceſſitatis ingrediuntur; verum etiam prima, & ſecunda vice. Ratio eſt, quia Summus Pontifex non meminit primi, & ſecundi ingreſſus regularium, ſicut fecerat, dum loqueretur de Epiſcopis, ſed pęnam excommunicationis, & priuationis officij, & miniſterij abſolutè imponit Prǽlatis regularibus abſque neceſſitate in monaſteria monialium ſubdita ingredientibus. Ita Sanchez loco cit. num. 102. Quamquam Ego probabilem arbitror opinionem Lamas in methodo curationis in append. §. 7. exiſtimantis, Prælatos regulares his pœnis excommunicationis, & priuationis ſubijci tantummodo pro tertia vice, & ſeqq. Ratio eſt, tum quia in pęnis mitior pars accipienda eſt. Tum quia hoc pacto ſeruatur proportio inter pœnas Epiſcopis, & Prǽlatis regularibus inflictas; ideo probabiliter ſuſtineri poſſe videtur Prǽlatos regulares prima vice interdictos eſſe ab ingreſſu Eccleſiæ; Secunda vice ſuſpenſos eſſe à diuinis. Tertia vice, & deinceps affici excommunicatione, & priuatione omnis officij; quid autem nomine officij intelligatur, patet ex dictis puncto 1. §. 1. num. 6. vbi etiam explicatum eſt verum huiuſmodi priuatio incurratur ante ſententiam, & à quo poſſit conualidatio officij obtineri.

12 Tertio Prǽlatos, tam ſǽculares, quam regulares ingredientes ex cauſa neceſſaria non affici excommunicatione; etiamſi ſoli ingrediantur, vel etiamſi ducant ſecum perſonas non religioſas, nec ſenes. Ratio eſt; quia licet faciãt cõtra præfatũ XIII. motum; tamen pęnæ illius motus extenduntur ſolum ad ingredientes in caſibus non neceſſarijs.

13 Quarto excommunicationem in hoc quarto caſu expreſſam, non eſ-

ſe

gredi contra diſpoſitionem Pauli V. nam Paulus V. loquitur de Abbatiſſis, Prioriſſis, & ſuperioribus. Sed de hac re fuſius in quęſito proxime ſequenti.

16. Quæres ſecundo, vtrum omnes, & ſinguli qui viros, vel fęminas in monaſteria monialium, aut fœminas in monaſteria virorum ingredi faciunt, vel permittunt, excommunicationem, aliaſque pęnas in propoſitione expreſſas contrahant. Reſpondent Sanchez, Rodriquez, & Miranda locis citatis, & Barboſa num. 37. tantummodo ſuperiores, & conuentus vtriuſq; ſexus his pęnis affici, faciendo, vel permittẽdo ingredi perſonas, quarum ingreſſu clauſura violatur. Ratio eſt, tũ quia in motu Gregorij citato mentio fit dumtaxat Abbatiſſarum, Abbatum, Conuentuum, aliorumque ſuperiorum vtriuſque ſexus facientium, vel permittentium ingredi in ſua monaſteria, domos, vel loca. Tum quia ſi Summus Pontifex voluiſſet etiam moniales, & monachos priuatos cõprehendere, vſus fuiſſet nomine monialium, vt infra fecit, vel dixiſſet religioſos vtriuſque ſexus. Idem abſque dubio dicendum eſt de bulla Pauli V.

Ego tamen probabiliter cenſeo non ſolum Superiores; verum etiã inferiores pęnis Gregorij affici, modo faciant, vel permittant ingredi prætextu facultatum à Summo Pontifice, vel ab alijs ante prædictũ motum conceſſarum. Ratio eſt, quia Sũmus Pontifex non ſolum expreſſit ſuperiores; verum etiam alias perſonas quouis nomine vocentur, ibi, ſuperioribus, & perſonis, ſed nomen perſonæ genericũ eſt, & complectitur quaſcunque perſonas; ergo quælibet perſonæ facientes, vel permittentes ingredi viros, vel fęminas in monaſteria monialiũ, aut fęminas in monaſteria virorum, has pęnas incurrunt; alioquin Summus Pontifex ſuperfluè locutus fuiſſet; ita Lamas in methodo curationis §. 12.

Ad primam rationem in contrarium patet reſponſio ex noſtra rõne.

Ad ſecundam reſpondeo non expreſſiſſe nomen monialium; quia loquebatur de facientibus, vel permittentibus ingredi monaſteria vtriuſque ſexus, nec vſus eſt nomine monachi; quia non omnes religioſi, qui ad clauſuram obligantur, monachi vocantur; vſus ergo eſt nomine perſonæ, quod genericum eſt, & commune religioſis vtriuſque ſexus.

Dixi in mea reſponſione, modo faciant, vel permittant ingredi prætextu facultatum, vt aduerterẽ prædictas pœnas non incurri ab eo, qui permittit aliquibus ingreſſum abſque prætextu dictarum facultatum: admittens enim aliquem in clauſtra monialium ingredi non virtute prædictarum facultatum, non videtur præfatas pœnas incurrere; quia hoc nullibi expreſſum reperitur, & textus loquitur de permittentibus ingredi prætextu facultatum, ibi, *nequaquam prætextu huiuſmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant, uel permittant.*

Neque obſtat dicere, participantem in crimine crimimoſo affici eadem excommunicatione, quam is, cum quo participat, contraxit, cap. nuper de ſent. excomm. Reſpondeo enim ad incurrendam excommunicationem cap. nuper, opus eſſe, vt is cum quo participamus ſit excommunicatus denunciatus, vt docui in tract. de cenſuris in genere, & hic de

ex-

excommunicationibus in particulari.

Addo eum, qui ingredi permittit habentem prędictas licentias; non tamen ingredientem virtute illarũ, ſed ex propria malitia, ac ſi illas nõ haberet, non affici excommunicatione, & alijs pęnis; quia non dicitur permittere ingreſſum virtute prædictarum facultatum. Si vero habens prædictas facultates velit virtute illarum ingredi; monialis autem, ſeu religioſus non permittat ingredi virtute illarum, ſed hunc prætextum reſpuat, ac ſi licentiam, & facultatem nunquam obtinuiſſet, monialis permittens ingredi cõtrahit præfatas pęnas; quia re ipſa permittit vſum iſtarũ facultatum, dum permittit ingredi aliquem ingrediẽtem pretextu facultatum. Ita Sanch. num. 80. Nauarr. comment. 4. nu. 62. de regul. & alij.

17. Rogabis quid nomine Conuentus intelligatur. Reſpondet Rodriquez tom. 1. q. 47. art. 3. nomine Conuentus non intelligi religioſos in vnum collegialiter Congregatos ſed ſuperiorem, & ipſius conſultores, quorum cõſilio ſuperior vtitur.

Ego vero nomine conuentus intelligo religioſos in vnum capitulũ coactos, & congregatos; conſequenter hos omnes qui cõſenſum ingreſſui præſtiterunt, aut non contradixerunt, dum commodè poterant, his pęnis affici; quia hoc pacto conuentus delinquit, vt bene Sanch. num. 85. Addit tamen Sanch. nu. 86. ſuperiorem, qui priuatim, & non coacto conuentu cum ſuis conſultoribus tractat de permittendo ingreſſu, affici quidem pęnis huius motus; quia in motu expreſſa mentio fit de ſuperioribus; conſultores vero non affici; quia tunc non veniunt nomine conuentus, nec conuentus nomine ſuffragium tulerunt. Ego vero ſentio iſtos prædictis pęnis affici, non quatenus conuentus, vt bene in hac parte Sanch. ſed quia ſunt perſonæ permittentes ingreſſum, quem impedire poterant, & tenebantur.

18. Quæres tertio, vtrum ſuperiores monialium, vel etiam ipſæmet moniales facientes, vel permittentes in ſuum monaſterium ingredi fęminas, his pœnis ſubijciantur. Ratio dubitãdi eſt, quia in textu dicitur, ne quemquam ingredi faciãt, vel permittãt: illa autem particula, quemquam, eſt maſculini generis: in materia autem pœnali, & odioſa fęmininum ſub maſculino non continetur ex Decio regul. fęminæ 114. ff. de regul. iur. Salas de legibus diſp. 21. ſect. 3. verſ. 12. & alijs.

His non obſtantibus, oppoſitum ſuſtinendum eſt. Ratio eſt, tum quia illa particula, quemquam, cadit ſuper perſonas in præcedẽtibus expreſſas: in præcedẽtibus autem nõ ſolum ſermo erat de uiris in cœnobia monialium ingredientibus; verum etiã de fœminis. Tum quia plurimi Doctores ſentiunt ſub maſculino fœminum comprehendi, etiam in materia pœnali, & odioſa, vt docet Menoch. de adipiſcend. poſſeſs. remed. 4. num. 61. & ſeq. Tiraquellus, & alij apud Sanch. loco cit. num. 89. Tum quia præcitata verba Italico ſermone hunc ſenſum faciunt, che non laſcino entrar niſſuno; hoc autem pacto non ſolum excluduntur viri; verum etiam fœminæ.

19. Quæres quarto, vtrum ad incurrendam iſtam excommunicationem requiratur ſcientia, ſeu præſumptio. Reſpondeo negatiuè; quia in

textu

textū non dicitur, præſumāt permittere, vel facere ingredi, ſed dicitur, *ingredi faciant*, vel permittant; conſequenter in hac re ſtandum eſt regulæ generali, quam tradidi de cenſuris in genere dum loquerer de cauſis excuſantibus à cenſuris. Secus ſi loquamur de excommunicatione contenta in bulla Pauli V. in qua adhibentur verba, audeant, vel præſumant.

20. Quæres quinto vtrum excommunicatio lata contra faciētes, vel permittentes ingredi, ſit reſeruata Summo Pontifici. Reſpondeo affirmatiuè. Ratio eſt, quia Summus Pōtifex eandem infert excommunicationem facientibus, vel permittentibus ingredi, quam tulerat contra ingredientes, ibi, *ſub eadem excommunicationis pœna*, &c. at contra ingredientes tulerat excommunicationē reſeruatam; ergo, &c. Ita Lamas in methodo curationis §. 52. initio, Sanch. loco cit. num. 83. Suarez tom. 5. de cenſur. diſp. 22. ſect. 6. num. 14. & alij. Alias vero pęnas ſibi Sūmus Pontifex non reſeruat; conſequenter auferri poſſunt ab illis, quos expreſſimus ſect. 1. §. 5. num. 4.

SECVNDA PROPOSITIO.

21 MOnialis, quæ virum, vel fœminam prætextu facultatis ingredientem, admittere præſumit in monaſteriū extra caſū neceſſitatis, incurrit ipſo facto excōmunicationem Papæ reſeruatam, & priuationem officiorum, & inhabilitatem ad illa. Hæc propoſitio expreſsè habetur in motu Gregorij XIII. qui incipit, Vbi gratiæ, cuius verba ſuperius retuli in expoſitione tertij caſus num. 9. & probaui num. 16.

Hic tamen breuiter ſingulas huius propoſitionis particulas explicabo.

Dixi moniales, vt innuerem hāc excommunicationem latam eſſe cōtra moniales, aliquem in ſua cœnobia admittentes. Quamobrem ſi ſuperior monialium, aut alius inducat aliquem ad ingrediendum monaſterium monialium, non ligatur his pęnis; quia textus loquitur de monialibus.

22. Rogabis, vtrum Abbatiſſa, aliæque monialium ſuperiores, his pęnis afficiantur, admittendo aliquem in monaſterium. Reſpondeo affirmatiuè. Ratio eſt, tum quia, ſi Summus Pontifex velit ſub monialium nomine comprehendere Abbatiſſas, aliaſque ſuperiores, certū eſt illas comprehendi, Summus autē Pontifex ſub nomine monialiū vult Abbatiſſas comprehendere: non enim veriſimile eſt Summum Pontificem velle priuatas moniales, ad quas ex officio non pertinet ingreſſum impedire, tam graui pœna punire; Aabatiſſas, vero quæ tenētur ex officio impedire, & non impediendo maius peccatum committunt, immunes eſſe. Tum quia licet in materia pęnali, regulariter loquēdo, Abbatiſſæ non veniant nomine monialium, nec Abbates nomine monachorum, ex communi Doctorum ſententia in cap. finali de ſimonia; nihilominus ſub eo nomine veniunt in materia ad ſalutem animarum ſpectante, vel in materia accōmodata, & proportionata monialibus, & Abbatiſſis, vt in hoc caſu contingit. Panormit. Clement. 2. n. 2. de procurat. Sanch. lib. 6. cap. 16. num. 91. Mandoſius de priuileg. ad instar gloſ. 7. num. 28.

Dixi, quæ virum, vel fœminā, &c.

vt indicarem huic excommunicationi ſubijci monialem, quæ cuiuſuis ſexus perſonã admittit: textus enim generaliter loquitur: nam vtitur verbo relatiuo, illos, quod refertur ad perſonas ſuperius in eadem clauſula expreſſas: ſuperius autem vſus fuerat verbo generali, ibi, *interdicimus omnibus, & quibuſcunque perſonis Eccleſiaſticis, & ſecularibus.*

23. Dixi extra caſum neceſſitatis; quia ſi vrgente neceſſitate aliquem admittat, non ligatur pœnis huius conſtitutionis: nam textus loquitur de admittente in caſibus nõ vrgentibus, ibi, *ſed neceſſitatibus vrgentibus ingredi, neue moniales ſub ijſdẽ pœnis illas aliter admittere præſumant*; vbi notanda eſt illa particula, aliter, quæ relationem habet ad neceſſitates vrgentes.

Vtrum vero admittens aliquem ingredi in caſu neceſſitatis, ſed abſque licentia ſuperioris, ligetur excõmunicatione Concilij Tridentini ſeſſ.25.cap.5. conſtat ex ſupra dictis, non incurrere; quia iſta excommunicatio nullibi expreſſa reperitur. Secus dic de ingrediente, vt ſupra dictum eſt num 2.

Dixi admittere, vt explicarem cauſam materialem, ideſt actionem, ob quam moniales contra hunc motũ delinquentes, his pœnis afficiũtur: hæc autem eſt admiſſio.

24. Sed modo dubium eſt, quid ſit admittere aliquem in monaſterium. Reſpondeo idem eſſe, ac directè, vel indirectè cooperari ingreſſui, exercendo actionem poſitiuam, aut negatiuè ſe habendo, dum ex officio impedire tenetur.

Hinc ſequitur primo, monialem quæ ianuam ingredienti aperit, manutrahit, aut alicui conſulit, iubet, ſeu mandat, vel approbat, vt ingrediatur, affici præfatis pœnis; quia directè cooperatur ingredienti.

25. Secundo monialem, quæ tenetur ex officio impedire ingrediẽtem, & non impedit, in prædictas pœnas incurrere; quia cum ex officio impedire teneatur, & non impediat, indirectè cooperatur, conſequenter ingredientem admittere cenſetur. Quamobrem his pœnis ſubijcitur Abbatiſſa, aliæque monaſteriorum prælatæ, & præfecta ianuæ, ſi aliquem ingredi permittant: iſtæ enim tenentur ex officio impedire, & non impediendo indirectè cooperantur ingreſſui, vt bene Suarez de cenſuris tom.5.diſp.22.ſect.6.nu. 14. Miranda quæſt.2.art. 12.concluſ. 3. Sanchez loco cit.num.93.

Tertio priuatas moniales, quę nõ obſtant ingredienti, in has pœnas non incurrere: cum enim non teneantur ex officio impedire, vt ſuppono, non cenſentur directè, vel indirectè ingreſſui cooperari; conſequẽter non dicuntur admittere: hoc tamen dupliciter limitari poteſt, primo modo non permittant aliquem ingredi prætextu facultatum: tunc enim probabile eſt affici excommunicatione iuxta dicta num. 16.

Secundo limitatur modo actionem aliquam poſitiuam non præſtẽt qua faciant aliquem ingredi: tunc enim directè cooperarentur ingreſſui, vt ſi aliquem inuitarent, aut manutraherent, & cæt. conſequenter dicerentur admittere.

26 Quarto monialem priuatam, quæ alteri moniali mandat, vel conſulit, vt aliquem ingredi faciat, vel permittat, non affici his pœnis. Ratio eſt, tum quia ipſa, iuxta communem loquendi modum, non dicitur admit-

admittere,ſed remote cooperari ingreſſui. Tum quia hæc eſt regula generalis, quam ſæpius tradidi de cēſuris in communi, quod cenſuræ latæ in facientes, non ligant mandantes, vel conſulentes, niſi exprimantur. Secus dic ſi inuitet, aut conſiliū præſtet ipſimet ingredienti, vt ingrediatur: tunc enim ligatur; quia directè, & immediatè cooperatur in greſſui: hic etiam addi poſſent limitationes, quas illatione præcedente adduxi.

Dixi monialem priuatam; quia ſi monialis quæ conſilium alteri moniali præbet, vt ingredi permittat; non ſit priuata, ſed prælata, ſeu alia, quæ ianuæ curam habeat, afficitur excommunicatione, alijſque pœnis conſulendo, vel mandando; quia cum ex officio impedire teneatur, & non impediat, indirectè cooperatur ingreſſui: conſequenter dicitur ingreſſum admittere. Ita Sorbus, & Rodriquez, quos citat, & ſequitur Sanchez loco cit. num. 94. Coriolanus de caſibus reſeruatis p. 2. caſu 3. num. 36.

27 Quinto monialem priuatam, quæ iam ingreſſum alloquitur, vel comitatur, ſi ſua locutione, vel comitatu in cauſa non ſit, vt ingreſſus diutius immoretur, non videtur rea prędictarum pęnarum; quia ipſa non dicitur admittere, cum non induxerit ad ingreſſum, vt ſuppono, nec in cauſa ſit, vt ingreſſus moram in monaſterio trahat. Si vero in cauſa ſit, vt immoretur, probabile eſt, eſſe obnoxiam prædictarum pęnarum; quia non ſolum is dicitur admittere, qui introducit, ſeu cooperatur ingreſſui in fieri, ſed etiam qui cooperatur ingreſſui in facto eſſe, & ſicut voluntarie retinens bānitum in ſua domo, quam bannitus ipſo inſcio greſſus fuerat, ligatur pęnis contra admittentes bannitos in ſua domo latis; ita monialis retinens, ſeu cooperans immediatè retentioni alicuius iam ingreſſui in monaſterium, incurrit pęnas editas contra moniales admittentes aliquem ingredi; ita in fortioribus terminis ſentire vidētur Rodriquez, & Sorbus apud Sanchez num. 95. exiſtimantes eum, qui approbat ingreſſum, cenſeri admittere, ſignificat etiam approbare.

Non videtur tamen improbabilis opinio Sanchez loco cit. & aliorū exiſtimantium, monialem, quæ ingreſſum alloquitur, vel comitatur, non affici prædictis pęnis; etiamſi in cauſa ſit, vt ingreſſus diutius immoretur. Ratio eſt, tum quia non dicitur admittere ad ingreſſum, cum ille iam ingreſſus eſſet. Tum quia ſicut is, qui bona fide ſine peccato ingreſſus eſt, non incurrit pœnas editas aduerſus ingredientes cænobia monialium; ita monialis, quę ad actū ingreſſus non eſt cooperata, non videtur incurrere pęnas impoſitas monialibus admittentibus ad ingreſſum, licet in vtroque caſu peccatū contra obligationem clauſurę committatur, vt patet ex ſupradictis ſect. 1.

Verum iſtarum rationum ſolutio facilè colligi poteſt ex ratione à me allata.

Ad primam negatur antecedens.

Ad ſecundam negatur paritas: aliud enim eſt ingredi, aliud aliquē in monaſterium admittere, primum denotat actionem ingreſſus. Secundum actionem, qua quis introducitur, vel introductus detinetur.

28 Ex dictis à fortiori patet prælatam, aliāque cui onus impedien-

di

di ingreſſum incumbit, præfatas pœnas ſubire, non ſolum ſi ingreſſum ſua locutione, vel comitatu diutius detineat; verum etiam ſi non expellat, dum commodè poteſt expellere.

Præterea patet quid in ſimili ſentiendum ſit de religioſis, qui fęminas iam ingreſſas alloquuntur, & in cauſa ſunt, vt quā primū non exeant, de qua re infra in vltima ſect.

29 Dixi in propoſitione, pręſumit admittere, vt indicarem ad has pœnas incurrendas requiri ſcientiam, vel ingentem temeritatem, quæ ſcientiæ cooperatur; conſequenter nō ſufficere bonam fidem, inaduertentiam, obliuionem, aut etiam ignorantiam vincibilem, craſſam, & ſupinam, vt alibi ſæpius oſtenſum eſt. Ratio eſt, quia Gregorius in ſuo motu vtitur verbo præſumunt, quod auſum temerarium ſignificat. Imo Sanchez, Rodriquez, & Sorbus locis ſupra citatis, & Coriolanus 2. parte caſu 3. num. 32. ab his pęnis excuſare videntur monialem, quę aliquē etiam illicitè ingredientem bona fide admittit, exempli gratia, vt illū abſcondat, ne ab hoſtibus percutiatur, vel à ſatellitibus capiatur, vel alio bono fine, & hoc idem in terminis tradunt de religioſo, qui bono fine mulierem in ſuum monaſteriū admittit; quia non dicitur auſu temerario admittere, ſeu pręſumere.

Sed hoc mihi non probatur, quoties monialis nouit prohibitionem, ſcitque ingredientem illicitè ingredi. Ratio eſt, quia poſita hac ſcientia, monialis re ipſa præſumit illum ingredi in caſibus non neceſſarijs contra diſpoſitionem præfati motus Gregorij XIII. Idem ſentio dicendū de religioſo, qui mulierem in monaſterium ſuum admittit, ſciens ſe nō poſſe illam admittere: bonus enim finis non tollit ſimpliciter præſumptionem contra præceptum.

30 Dixi excommunicationem Papæ reſeruatam, vt conſtaret iſtius excommunicationis abſolutionem a quolibet confeſſario impendi non poſſe. Vide dicta in propoſitione ſecunda quæſito 5. nu. 20. vbi etiam innui an aliæ pęnæ ſint reſeruatæ, & a quibus auferri poſſint.

An autem Epiſcopus poſſit abſolutionis beneficium cōferre, ſaltem dum delictum eſt occultum, patet ex ſupra traditis ſect. 1. §. 5. & ex alibi dictis pluribus in locis: non enim neceſſe eſt ea explicare; quorum ſolutio ex regulis generalibus conſtat.

QVAE-

QVÆSTIO V.

De violatione Clauſuræ ob ingreſſum fœminarum in monaſteria Religioſorum virorum.

VT in explicatione iſtius queſtionis debito progrediar ordine, quatuor principaliter explicabo.

Primo quid nomine monaſterij intelligatur.

Secundo quænam fœminæ monaſteria religioſorum ingredi nequeant.

Tertio quas pęnas incurrant fęminæ ingredientes, & religioſi eas admittentes.

Quarto quibus de cauſis excuſari poſſint fæminæ à peccato, & pœnis ingrediendo Monaſteria.

PVNCTVM I.

Quid nomine Monaſterij intelligatur.

1 Monaſterium eſt ſpatium illud, quod intra monaſterij ambitum continetur.

2 Prædia, & domus ruſticæ nō ſunt obnoxia clauſurę, conſequenter religioſus poteſt fęminas ad huiuſmodi loca cauſa audiendi ſacra admittere.

3 Chorus non eſt pars monaſterij.

4 Sacriſtia aliquando eſt pars monaſterij, aliquando non.

5 Infirmariæ hoſpitia, & ſimilia loca non ſunt Monaſteria.

6 Horti contigui monaſterio ſubijciuntur clauſurę.

1 NOmine monaſterij, in quo clauſura ſeruanda eſt, intelligitur totum illud ſpatium, quod intra monaſterij ſepta continetur. Ita ſentire videtur Rodriquez tom. 1. quæſt. 46. art. 1. Nauar. lib. 1. cōſil. 66. num. 3. & ſeqq. de regular. Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 17. n. 12. vbi refert. Paz. in pract. tit. 1. p. 5. cap. 3. §. 3. num. 32. Vide ſupra dicta quæſt. 1. pun. 1.

2 Hinc ſequitur primo, prædia, domos ruſticas, & alia loca à monaſterio ſeparata non ſubijci clauſuræ; quia nomine monaſterij non veniūt, nec intra monaſterij ambitum continentur. Ita comm. Doct.

Objjcies Pius V. interdixit ingreſſum in domos, & monaſteria; cum autem non ſint idem monaſteria, & domus, (nam particula, &, ponitur inter diuerſa) ſignum eſt,

Summum Pontificem interdixiſse ingreſsum nõ ſolum in monaſteria; verum etiam in domos,& loca ſeparata.

Reſpondeo monaſteria,& domos ad idem ſignificandum adhiberi; nã particula, &, non ſemper ponitur inter diuerſa, ſed aliquando vſurpatur pro particula, ſeu, vel dic accipi declaratiuè, vt cum Cenedo, Gonzalez, & alijs in ſimili ſuperius oſtẽdi; conſequenter hinc non ſequitur Summum Pontificem interdixiſse fœminis ingreſsum in domos, & loca ruſtica religioſorum, quæ clauſuræ ſubiecta non ſunt.

Obſeruat tamen Sanchez loco ci. num.13. religioſum non debere fęminas in huiuſmodi loca recipere, nec teneri illas in eo loco admittere ad ſacrum audiendum, etiamſi illæ nequeant alio in loco ſacrum audire.

Ego vero quoad hunc vltimum caſum aliud ſentiendum arbitror, niſi aliquod ſubſit honeſtatis periculum, vel aliud recta prudentia in caſu particulari ſuadeat: cum enim fęminę poſſint intra monaſterij clauſtra, cauſa diuinorum admitti, vt infra explicabo, multo magis vrgẽte præcepto audiendi diuina, admittendæ erunt in loca clauſuræ minimè ſubiecta, niſi aliqua peculiaris obſtet circonſtantia.

3 Secundo chorum Eccleſiæ religioſorum non eſſe obnoxium clauſuræ; quia eſt pars Eccleſiæ, nec intra monaſterij ſepta continetur. Et hoc verum eſt; etiamſi religioſi ſoleant ibi ſe induere,& præparare ad celebrandum: militat enim eadem ratio.

4 Tertio ſacriſtiam, ad quam nõ patet aditus, niſi per clauſtra monaſterij, ſubijci clauſuræ; conſequenter licitum non eſſe fęminis ad illã ingredi, vt communiter fatentur Doctores. Sacriſtia vero, cuius ianua in Eccleſia exiſtit, ita vt religioſi ad illam accedere nequeant, niſi per Eccleſiam tranſeant, vt eſt Sacreſtia Are Cœli in Vrbe Roma, non videtur ſubiecta clauſuræ; quia intra monaſterij ſepta non continetur. Neq; obſtat ratio Sanchez nu. 17. Illa, inquit, ſacriſtia non eſt pars Eccleſiæ; Ergo eſt pars monaſterij.

Reſpondetur enim negando conſequentiam; ſicut ſi Ego hoc pacto argumentarer, non eſt pars monaſterij, ergo eſt pars Eccleſiæ, immerito neganda mihi eſſet conſequẽtia. Quamobrem in tali euentu, illa ſacriſtia neque eſt pars Eccleſiæ, vt docui de ſacrilegio in materia luxuriæ, quæſt.4. de matrim. puncto vlt. neque eſt pars monaſterij; quia intra monaſterij ambitũ nõ cõtinetur.

Si vero ſacriſtia duas habeat portas, vnam in Eccleſia exiſtentem, alteram in clauſtro religioſorum, vt eſt ſacriſtia Sancti Bernardi in Vrbe, probabilius arbitror huiuſmodi ſacriſtiam nomine monaſterij comprehendi: cum enim non ſit pars Eccleſiæ, & nihilominus vergat ad monaſterium; cenſetur in tali euentu pars monaſterij, ad quod vergit; cõſequenter ibi clauſura ſeruanda eſt. Ob id Patres Capucini ab Illuſtriſſima Cardinalium Congregatione, quę regularium negotijs præeſt, reſcriptum obtinuerunt, quo declaratum fuit, ſacriſtias ipſarum ſub clauſura comprehendi, teſte Coriolano de caſibus reſeruatis par.2. caſu 3. q. 4. num. 31.

In praxi tamen non condemnarem illos religioſos, apud quos vſu rece-

receptum eſt, vt fœminas in ſacriſtiã cauſa confeſſionum audiendarum, aut alia de cauſa admittant; quia nõ omnino perſpicuum eſt, ſacriſtiam ſub monaſterij nomine comprehendi, vt bene in hac parte Sanchez n. 17. ad finem.

5 Quarto infirmarias, ſeu domos deputatas ad recipiendos infirmos, vel ad excipiendos religioſos tanquam hoſpites, non obſtringi clauſura, quia nomine monaſterij non cõprehenduntur: non enim conuentũ habent, & Eccleſiam. Ita declarauit declarauit Sacra Cardinalium Congregatio, teſte Sorbo, verbo ingredi, num. 11. Sanchez loco cit. nu. 19. & Coriolano quæſito 2. num. 29. vbi idem aſſerunt declaratum de Monaſterijs, in quibus nundum poſitus eſt religioſorum conuentus, ſed ſolum nonnulli religioſi pro fabricæ ſeruitio deputati ſunt. Idem dici poſſe videtur de illis domibus, in quibus in forma Conuentus, ſeu Collegij non viuitur, nec ibi eſt Eccleſia cum Euchariſtia inſtar aliorum monaſteriorum, illæ enim domus potius hoſpitij, quam monaſterij rationem habere videntur. Hoc tamen limitandum arbitror, niſi huiuſmodi domus aliàs ſubiectæ fuerint clauſuræ: has enim adhuc clauſuræ ſubiectas eſſe arbitror, etiamſi hoc tempore, iniuria religioſorum inhabitantium, in forma conuentus in illis non viuatur.

6. Quinto hortos religioſorum, monaſterio contiguos ſubiectos eſſe clauſuræ. Tum quia intra monaſterij ambitum continentur. Tum quia ſic vſu receptum eſt. Tum quia horti monialium ſunt affecti onere clauſuræ; alioquin moniales ad illos ſe conferre non poſſent, (cum limites clauſuræ excedere nequeant) & extranei poſſent ad illos impune admitti, quod eſt falſum; ergo etiam horti religioſorum onus habẽt clauſuræ. Ita Sorbus verbo ingredi nu. 1. Sanchez nu. 15. Coriolanus loco cit. num. 30. & alij.

Obijcies Innocentius IV. & Nicolaus III. declarantes quid intelligatur nomine monaſteriorum Sanctæ Claræ, ad quæ fratribus minoribus interdictus eſt ingreſſus, dixerunt intelligi dormitoria, clauſtra, & officinas interiores, ſed horti nõ ſunt clauſtra, dormitoria, & officinæ interiores; ergo horti nõ veniũt nomine monaſterij; conſequenter neque onere clauſuræ afficiuntur; omiſſa reſpõſione Coriolani, Rodriquez, & aliorum, quæ non eſt vniuerſalis. Reſpondeo nomine officinarum interiorum comprehendi omnia loca intra monaſterij ianuam exiſtẽtia, ſiue ſint culina, refectoriũ, atriũ, horti, ſiue alia loca intra clauſuræ ambitum exiſtentia.

PVNCTVM II.

Quænam fœminę religioſorum monaſteria ingredi nequeant.

1. *Omnibus feminis interdictus eſt ingreſſus in monaſteria virorum.*
2. *Non ſolum fęminæ coniugatæ, aut viduæ, verum etiam puellæ, quæ rationis vſum nactæ ſunt, vel ad ſeptennium peruenerunt, nõ poſſunt monaſteria virorum ingredi etiamſi matrimonio aptæ non ſint.*
3. *Fundatrices non poſſunt ingredi niſi fortè in regula ipſorum religioſorũ habeatur, vt fundatrices decenter*

P 2 comi-

Verum ad hanc rationem reſpondetur nomine mulierum intelligi quaſcunque fæminas poſtquam ad rationis vſum peruenerunt. Tum quia Pius V. in præfata declaratione ſui motus declarauit velle comprehendere omnes, & quaſcunque mulieres, tam in genere, quam in ſpeciem. Tum quia in dubijs, legis intelligentia deſumenda eſt ex ratione legis, quæ ipſius anima dicitur. L. cum ratio ff. de bonis damnato mens autem prędictarum legũ eſt, ut occurratur periculo impudicitiæ, & incontinentiæ, cui ſufficienter conſultum non fuiſſet, ſi liberum eſſet puellis, rationis vſum habentibus monaſteria religioſorũ ingredi. Quid autem ſentiendum ſit quãdo dubitatur, an puella vſum rationis adepta ſit, conſtat ex ſupradictis, & ex dictis de legibus.

3. Secundo fæminas fundatrices non poſſe monaſteria religioſorum à ſe fundata ingredi; quia ſub nomine mulierum comprehenduntur, & præfati Summi Pontifices generaliter, & indiſtinctè loquuntur. Ita Rodriquez loco citato num. 3. Sanch. nu. 7. & alij.

Hoc tamen intelligitur, præciſa iuſta cauſa, vel priuilegio Summi Põtificis, vt infra oſtendam. Imo probabile eſt fundatrices poſſe ingredi monaſteria religioſorum habentiũ regulam, vt fundatrices decentur comitatæ ingredi poſſint ipſorum monaſteria. Ratio eſt, tum quia Superior non præſumitur velle ſtatutis inferiorum derogare, niſi id exprimat. Tum quia Gregorius XIII. interrogatus, an intenderet huiuſmodi regulæ ſuo motu derogare, negatiuè reſpondit, teſte Sorbo, verbo ingredi monaſteria ad finem, Rodriquez tom. 1. q. 48. ar. 1. Sanch. loco citato, & alijs.

4. Tertio, nõ ſolum fæminas priuatas, verum etiam publicas in dignitate conſtitutas, vt Comitiſſas, Marchioniſſas, Duciſsas, & alias cuiuſcunque ſtatus, & conditionis mulieres, non poſſe hoc tempore monaſteria religioſorum ingredi. Tum quia ipſorum priuilegia in vtroque motu reuocantur. Tum quia in pręcitatis motibus ſermo generalis eſt de mulieribus cuiuſcunque ſtatus, & conditionis.

5 Excipi tamen probabiliter poſſunt Reginæ, Imperatrices, ac ipſarum filiæ; quia iſtę ſunt ſpeciali nota dignę; & nihilominus de ipſis nullum verbum reperitur in præcitatis motibus, Imo ſatis clare videntur exceptæ, vt patet, ex contextu verborum Pij V. ibi, *omnes, & ſingulas facultates, ac licentias ingrediendi monaſteria, ac domos quorumcunque regularium ordinum conceſſas mulieri cuiuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, etiam Comitiſsis, Marchioniſsis, Duciſsiſque, tenore præſentium reuocamus, caſſas, & irritas, decernimus*, cum enim Summus Pontifex, in enumeratione perſonarum in dignitate conſtitutarum nõ progrediatur ad alias maioris dignitatis, ſignum eſt, nolle ſuam conſtitutionem vlterius extendere. Ita Doctores ſtatim citandi.

Addo idem dici poſſe; etiamſi prefatæ Reginæ, Imperatrices, ac ipſarum filiæ nunquam habuerint priuilegium. Ratio eſt, quia ipſæ in præfatis motibus non exprimuntur, ſed potius tacitè excluduntur, nec alibi reperitur ius prohibens ſub mortali ingreſſum fęminarũ in monaſteria religioſorum, vt bene obſeruat Suar. de cenſuris tom. 5. diſp. 22. ſect.

22. ſect.6.num.12.Sanch. loco cit.n. 9. ergo præfatæ Reginæ, Imperatrices, ac ipſarum filiæ videntur poſſe monaſteria virorum ingredi;etiamſi nullum habeant priuilegium: non enim opus eſt priuilegio, vbi non eſt prohibitio. Ita ex parte Rodriquez q.48.art.1.verſ. circa quam decretalem, Sanch. loco citato num.5. Suarez tom. 4. de relig. lib. 1. cap.7. num. 5.

Obijcies Pius V. in declaratione ſui motus, declarauit in ſuo motu comprehendi omnes, & quaſcunq; mulieres, tam in genere, quam in ſpecie, quæ verba cũ generalia ſint, generaliter intelligenda videntur de quibuſcunque fæminis in qualibet dignitate conſtitutis. Reſpondeo illa verba,in præfata declaratione poſita fuiſſe non ad includendas Reginas, Imperatrices, ac ipſarum filias, quæ ſpeciali nota dignæ ſunt, ſed ad comprehendendas omnes,& quaſcunque alias fæminas, tam prætendentes ſe facultatem ingrediendi habere, quam non prætẽdentes.

An autem præfatæ Reginæ, aut aliæ fęminæ priuilegium habentes ingrediendi, poſſint fęminis comitatæ ingredi conſtabit ex dicendis §.4. num. 3.

6. Quarto ſequitur religioſos grauiter peccare admittendo feminas in ſua monaſteria. Ratio eſt, tum quia cooperantur delicto fæminarum. Tum quia ſpecialiter ipſis interdictum eſt, fæminas in monaſteria admittere,vt probabo §.ſequenti.Secus dicendum eſt,dum religioſi fæminas licitè ingrediẽtes admittunt: tunc enim non cooperantur peccato nec prohibentur admittere.

7. Sed modo dubium eſt, vtrum fæmina ingrediens monaſterium religioſorum,in quo nouit nullum religioſum tunc temporis adeſſe, ſed omnes cauſa proceſſionis, vel negotij exiſſe, grauiter peccet, & pęnis ingredientium afficiatur. Ratio dubitandi eſt,quia ceſſat ratio prohibitionis, cum nullus religioſorum ob ipſius ingreſſum perturbari queat; ergo ceſſat etiam prohibitio,cap.cũ ceſſante de appellat.

His non obſtantibus.Reſpondeo grauiter peccare,& pœnis ingrediẽtium affici; quia facit contra legem, fæminarũ ingreſſum in monaſteria virorum grauiſſimis pœnis interdicentem, & per accidens eſt finem legis in aliquo caſu non violari: lex autem reſpicit id,quod eſt per ſe,nõ id quod eſt per accidens.

Ad rationem dubitandi reſpondeo rationem prohibitionis ceſſare per accidens.

PVNCTVM III.

Quas pęnas incurrant fęminæ ingredientes,& religioſi eas admittentes, & quis poſsit in illis pœnis diſpenſationem, & abſolutionem conferre.

1. *Fæminæ ingredientes monaſteria virorum afficiuntur excommunicatione reſeruata etiamſi ingrediantur abſque prætextu facultatum.*
2. *Religioſi facientes, vel permittentes fæminas ingredi prętextu facultatum, aut introducentes, vel admittentes ligantur excommunicatione Papæ reſeruata.*
3. *Solus Papa, vel habẽs ab ipſo priuilegiũ po-*

poteſt abſolutionem in hac excommunicatione conferre.

PRIMA PROPOSITIO.

1 FOeminæ ingredientes monaſteria virorum incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatã. Hæc propoſitio patet primo ex quodam motu Pij V. edito anno 1566. 14. Octobris, qui incipit, regulariũ perſonarum, vbi Summus Pontifex reuocat omnes licentias ingrediendi monaſteria religioſorum, & excommunicationem Sedi Apoſtolicæ reſeruatam infert fœminis ingredi præſumentibus, ibi, *diſtrictè prohibentes mulieribus quidem prædictas facultates, & licentias prætendẽtibus ſub excõmunicationis latę ſententiæ pœna, poſtquã harum litterarum notitiam habuerint, à qua non poſſint, niſi à nobis, aut Romano Pontifice, qui pro tempore fuerit, abſolui, præterquã in mortis articulo, ne dictas domos, & monaſteria ingredi audeant.* Et quamuis in præfato motu ſermo ſit de fæminis, prætextu facultatum ingredientibus; nihilominus idem Pontifex alibi declarauit, eidem excommunicationi ſubijci fœminas quaſcumque ingredientes; etiamſi nullam prętendant habere licentiã vt patet, tum ex Bulla Pij V. ſupra citata, tum ex praxi ſacræ pęnitentiariæ teſte Filiucio tract. 15. cap. 5. q. 7. num. 118. tum ex verbis declarationis, quam ex Aleſſandro Cardinali Cribello refert Quaranta, verbo monaſteria, & Conuentus (quamuis illi non adhæreat Suarez tom. 4. de relig. lib. 1. cap. 7. num. 8.) in hũc qui ſequitur, tenorem. *Sanctiſſimus in Chriſto Pater, & D. N. D. Pius Diuina prouidentia Papa V. viua vocis oraculo Nobis facto dixit, & declarauit fuiſſe, & eſſe mentem, & intentionẽ ſuam, quod eius littera in forma breuis ſub die 24 Octobris 1596. Pontificatus ſui anno primo edita, in quibus mulieribus quibuſcumque monaſteriorum regularium ingreſſus, cum derogatorijs clauſulis, & irritantibus decretis, prohibetur, non ſolum comprehenderent, & comprehendant mulieres habẽtes, & habere prætendentes facultatem, & indulta ingrediendi huiuſmodi monaſteria ſed etiam omnes quaſcumque mulieres alias tam in genere, quam in ſpecie.* Secundo eadem propoſitio patet ex alio motu Gregorij XIII. vbi ſub eadem excommunicationis pęna ipſo facto incurrenda cauetur, ne fęminæ monaſteria virorum, prætextu licentiarum à Summo Pontifice, Legato, vel alijs conceſſarum ingredi audeant.

Ex quo licet inferre primo, fęminas ingredientes monaſteria virorũ abſque vllo licẽtiarum prætextu nõ incidere in excommunicationẽ Gregorij, ſed Pij V. quia Gregorius loquitur de ingredientibus cum præfato prætextu, nec aliud de ſua mente expreſſit.

Secundo fæminas à præfata excommunicatione excuſari non ſolum ob bonam fidem; verum etiam ob ignorantiam vincibilem craſſam ſupinam, & affectatam; quia ad incurrendam iſtam excommunicationem requiritur audacia. Secus ſi adſit licentia, vel ingens temeritas, quæ ſcientię comparatur, & ſæpe coniuncta eſt cum ignorantia affectata, vt docui de cenſuris in communi, & alibi pluribus in locis.

Digitized by Google

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Religioſi, qui faciunt, aut permittunt fęminas ingredi ſua monaſteria, prætextu facultatum à Summo Pontifice, vel ab alijs conceſſarum, incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam, & priuationem dignitatum, & beneficiorũ, inhabilitatem ad illa, & alia in poſterum obtinenda, vt expreſsè patet ex motu Gregorij XIII. qui incipit, vbi gratiæ, cuius verba ſuperius retuli ſect.3.§.5.num.14.

Alij vero religioſi, qui fæminas in monaſteria intromittere, vel admittere præſumunt, etiamſi fæminę abſque prætextu facultatum ingrediantur, incurrunt ipſo facto ſuſpẽſionem à diuinis, & præterea priuationem officiorum, & inhabilitatẽ ad illa, & alia in poſterum obtinenda, vt expreſsè decernitur in motu Pij V. qui incipit, regularium perſonarum, ibi, *ipſis vero monaſteriorum, & Conuentuum Abbatibus, Præpoſitis, Prioribus, & alijs Præſidentibus quocunque nomine vocentur, & eorum monachis, canonicis, & fratribus ſiue mendicantibus, ſiue non mendicantibus, ſub priuationis officiorum, quæ in præſenti obtinent, & inhabilitatis in poſterum ad illa, & alia omnia, & ſuſpenſionis à diuinis ipſo facto ſine alia declaratione incurrendis pœnis, ne eas introducere, admittereue præſumant.* Immo Filiucius tract.25.cap.5.quæſito 7.num.119. probabili putat huiuſmodi religioſos affici excõmunicatione, in bulla Greg. XIII. citata, & ita caſu receptum eſſe in ſacra pœnitentiaria teſtatur. Hoc tamen ego intelligendum puto ſi religioſi permittant fæminas ingredi prætextu facultatum, vt dixi initio ſecundæ propoſitionis, & fuſius oſtendi ſect.3.§.5.num.4.

Hinc patet differentia inter vtrũque motum: nam in primo motu Gregorij nõ requiritur præſumptio; in ſecundo vero Pij V. requiritur. Præterea in primo opus eſt, vt fœminę ingrediantur prætextu facultatũ, quod in ſecundo non poſtulatur.

Quid autem nomine officiorum intelligatur, & vtrum ipſorum priuatio, & inhabilitas ipſo facto incurratur abſque vlla ſententia ſaltem criminis declaratoria, explicatum eſt ſect.1.§.4. & latius in tract. de legibus. Quid item ſignificet verbum introducere, ſeu admittere ſupra explicatum eſt.

An autem fæminæ, quæ iuſta de cauſa in monaſteria virorum ingrediuntur, his pœnis afficiantur ſi finita cauſa, ob quam ingreſſæ ſunt, diutius immorentur; conſtabit ex dicẽdis §. ſequenti, vbi etiam loquar de viris illas comitantibus, vel ad interiores officinas ſe recipientibus.

TERTIA PROPOSITIO.

3 NVllus pręter Romanum Põtificem, vel habentem ab ipſo priuilegium poteſt extra mortis articulum à præfata excommunicatione abſoluere. Ratio eſt, quia præfati Pontifices abſolutionem ſibi reſeruant. Addit Filiucius loco citato iſtam excommunicationem reſpectu regularium introducentiũ fœminas ad malum finem reſeruatã etiam eſſe pœnitentiarijs Sancti Petri. An autem habentes priuilegiũ abſoluendi ab excommunicationibus Papæ reſeruatis poſſint ab huiuſmodi excommunicatione abſoluere patet ex dictis in bulla Cœnæ diſp.1.

diſp. 1. quæſt. 22. Vide quæ tradidi ſect. 1. §. 5. vbi etiam explicaui quis poſſit in pœna priuationis officiorũ & inhabilitatis diſpenſare.

PVNCTVM IV.

Quibus de cauſis fęminæ ingredientes monaſteria virorum excuſari poſsint à culpa, & pœnis contra ingredientes latis.

1. *Fęminæ habentes priuilegium à ſede Apoſtolica poſt conſtitutiones Gregorij XIII. & Pij V. poſſunt monaſteria virorum ingredi.*
2. *Si in eo monaſterio extet regula non admittendi fęminas, & in priuilegio non fiat mentio huius regulæ non poteſt fęmina virtute priuilegij ingredi.*
3. *Fęmina alicuius dignitatis quæ poteſt monaſterium ingredi poteſt ſecum decentem familiam ducere.*
4. *Fęmina licitè ingredi poteſt ob neceſsitatem, exempli gratia ad lactãdum infirmum. ſeu medendum dum aliud remedium commodum non eſt.*
5. *Strictior eſt clauſura monialium, quam virorum.*
6. *Fęminæ poſſunt ingredi monaſteria virorum cauſa miſſæ, funeris, functionis, proceſſionis, vel alterius diuini officij, vel dum tantus eſt populi concurſus, vt mulieres commode ingredi, aut egredi poſsint.*
7. *Fęminę poſſunt ingredi monaſteriũ cauſa audiẽdę miſſæ in capella clauſtri modo ad alia loca non progrediantur.*
8. *Item dum recitantur horæ canonicę dum fit benedictio cãdelarum, &c.*
9. *Item ingredi poſſunt dum fit lotio pedum modo tunc legatur euãgelium, vel alia oratio fiat.*
10. *Poteſt fęmina ingredi dum emittitur profeſsio non autem dum habitus ſuſcipitur.*
11. *Fœmina poteſt ingredi cauſa concionis ſepulturæ proceſsionis, vel dum adeſt magnus populi cœtus impedientis ingreſſum, vel egreſſum.*
12. *Fęmina non poteſt ingredi ad audiendam comediam, vel diſputationem.*
13. *Fęmina ingrediens monaſterium tempore diuinorum officiorum, ſeu concionis, &c. non animo audiendi diuina, vel concionem, excuſari probabiliter poteſt à peccato, & pœnis contra clauſuram.*
14. *Fœmina non peccat contra clauſuram ſi ingrediatur occaſione proceſſionis, quam prælatus indixit hoc fine, vt fœminæ ingredi poſsint. Idem aliqua ratione dici poteſt de ipſo religioſo proceſsionem ad eum finem indicente.*
15. *Fęmina quæ iniuſta de cauſa ingreſſa eſt tenetur ſtatim moraliter egredi, non tamen afficitur excommunicatione ſi ſtatim non egrediatur.*
16. *Fęmina iuſta de cauſa ingreſſa non afficitur excommunicatione, etiamſi ad ulteriora loca progrediatur Seorſum dic de religioſis admittentibus.*

TRibus de cauſis excuſari poſſe fœminas monaſteria religioſorum ingredientes innui ſupra §. 2. Videlicet ob priuilegium, neceſsitatem, & diuinum officium intra monaſterij clauſtra celebrandum. De his ſingulis agere decreui in hoc §. omiſſis alijs cauſis generalibus excuſantibus à peccatis & à cenſuris, de quib. ſuo loco ſufficiẽter actũ eſt.

PRI-

PRIMA PROPOSITIO.

1 PRiuilegio Sũmi Pontificis, ob tento poſt conſtitutiones Pij V. & Gregorij XIII. excuſari poſſunt fæminæ, monaſteria religioſorum ingredientes. Ratio perſpicua eſt; quia ingreſſus fæminarum in monaſteria religioſorum iure Pontificio interdictus eſt; Ergo priuilegio Summi Põtificis licitus fieri poteſt, præciſis circonſtantijs extrinſecis: eius enim eſt legem relaxare, cuius eſt condere.

Dixi priuilegio Summi Pontificis; quia inferior Summo Pontifice non poteſt huiuſmodi priuilegium condere, vt pluribus docui de legibus, vbi etiam docui quandonam priuilegium, vel diſpenſatio irrita ſit, & ſurreptitia, quæ non eſt neceſſe hic ſingillatim repetere, cum ad regulas generales pertineant.

Dixi obtento poſt conſtitutionẽ Pij V. & Gregorij, quia priuilegia antea obtenta reuocata ſunt ab ijſdem Pontificibus in præcitatis motibus.

2. Hic ſolum dubium eſt primo, vtrum priuilegium Summi Pontificis conceſſum fæminis ad ingrediẽdum monaſteria religioſorum proſit, quãdo ipſorum religioſorum ſtatuto cautum eſt, ne fæminæ ingrediãtur, ſeu admittantur. Reſpondendum videtur nõ prodeſſe. Ratio eſt, tum quia tacitum eſt aliquid, quo expreſſo Summus Pontifex priuilegium non conceſſiſſet. Tum quia ſtatuta inferiorum ignota ſunt ſupremo Principi; conſequenter ſupremus Princeps non præſumitur velle illis derogare, niſi exprimat, cap. 1. de conſtitut. in 6. Ex quo ſequitur fæminam non poſſe virtute talis priuilegij ingredi; immo ingrediendo peccare, & pænis fæminarum, ſine legitimo priuilegio ingredientium, affici, niſi, ratione bonæ fidei excuſetur: nam huiuſmodi priuilegium irritum eſt. Ita Sanchez num. 32. vbi refert Rodriquez in Summa p. 2. ca. 60. num. 6. Sed hoc ego apud Rodriquez non inueni, id tamen ſuſtinere debent Suarez, Rebellus, Reginaldus, & alij, quos retuli de legibus diſp. 1. quæſt. 1. puncto vltimo. §. 3. n. 40. & quæſt. 3. puncto 8. §. 3. numero 14.

3. Secundo dubium eſt, vtrum fęminæ, priuilegium ingrediendi monaſteria virorum habentes, poſſint comitatę alijs fæminis ingredi. Reſpondeo poſſe comitatas fęminis honeſtis, iuxta decentiam ſui ſtatus ingredi. Ratio eſt, tum quia non eſt veriſimile Summum Pontificem velle, vt fæmina alicuius dignitatis ſine comitatu incedat; præſertim cum fæminæ magnæ dignitatis non ſoleant ſine famulatu fæminarum incedere. Tum quia ſic colligitur ex cap. licet, de priuileg. in 6. vbi habetur, eum, qui tempore interdicti priuilegium obtinuit audiendi diuina officia, poſſe ſecum ad diuina officia familiam, quæ ipſum comitari ſolet, adducere. Hinc patet quid dicendum ſit de Reginis, & ipſarum filiabus, quas ſupra dixi probabiliter poſſe ſine peculiari priuilegio monaſteria religioſorum ingredi.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 FOęminæ ingredientes monaſteria religioſorum ob inſtantem neceſſitatem, cui alia ratione commode occurri nequeat, excuſari

ri poſſunt à peccato, & pęnis contra fęminas ingredientes impoſitis. Ratio eſt, quia præcepta Eccleſiæ benignè accipienda ſunt: iugum enim Chriſti ſuaue eſt, & onus eius leue, teſte Ioanne Apoſtolo.

Hinc ſequitur licitum eſſe fœminæ ingreſſum in monaſterium virorum ad lactandum religioſum infirmum, qui huiuſmodi lacte iudicio medicorum valde indigeat, nec cōmodè poſſit extra monaſterium trāſferri. Idem dic ſi monaſterium in eo loco poſitum ſit, in quo alius non inueniatur, qui certo morborum generi mederi ſciat, præter fęminam eius rei peritam. Ita Sorbus verbo ingredi nu. 6. Rodriq. tom. 1. quęſt. 46. art. 7. ſub finem, verſ. & idem omnino dicendum, Sanchez lib. 6. cap. 17. num. 30.

5. Hic obiter addendum cenſeo pluribus de cauſis licitum videri fœminis ingreſſum in monaſteria virorum, quā viris, aut fęminis in monaſteria monialium, ſtrictius enim interdicta videtur violatio clauſuræ monialium, quam virorum; quia maior perturbatio ſequi ſolet ex ingreſſu alicuius in cęnobia monialium, quam ex fęminæ ingreſſu in monaſteria virorum: ſexus enim fœmineus debilior eſt, & infirmior.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Fœminæ ingredientes monaſteria religioſorum cauſa proceſſionis, miſſæ, funeris, vel alterius diuini officij, vel etiam cauſa concionis audiendæ, vel dum tantus eſt populi concurſus, vt mulieres commode ingredi Eccleſiam nō poſſint, aut egredi; quam per clauſtra, vel alia religioſorum loca, excuſantur à culpa, & pęnis. Hęc propoſitio perſpicuè conſtat ex quadam declaratione Pij V. cuius authenticam atteſtationem exhibuit Alexander Cardinalis Cribellus anno 1568. die 26 menſis Ianuarij, quam refert Stephanus Quaranta v. monaſteria, & Cōuentus, col. 3. & Rodriq. tom. 1. qu. 48. art. 3. initio in hæc verba. *Idem ſanctiſsimus D. N. eodem viuæ vocis oraculo Nobis facto, quod propter hoc, & per dictas ſuas litteras non intelligit, quod mulieribus precludatur aditus accedendi ad monaſteria, & loca regularia. ac eorum clauſtra, quando in eis miſſæ, & alia diuina officia celebrantur, ac quando proceſsiones fiunt, & quando Chriſti fidelium cadauera ibi ſepeliuntur, ac etiam pro eis ſuffragia fiunt, ſed libere conceſsit, & concedit eiſdem omnibus mulieribus facultatem, vt ad illa loca, in quibus dicta pia opera exercētur, cum alijs Catholicis perſonis accedere libere, & licitè poſsint; ſimiliter quod quando Diuinum officium in Eccleſia monaſteriorum, & regulariū locorum huiuſmodi proponitur, vel propter aliam quamcunque cauſam eſt tantus concurſus populi, quod commode ingredi nō poſsint, & egredi per principalem portam Eccleſiæ, conceſsit, & concedit eodem viuæ vocis oraculo vt dictæ mulieres vna cum alijs ſæcularibus perſonis poſsint ingredi, & egredi per portam clauſtri monaſteriorum, & regularium locorum huiuſmodi, dummodo recto tramite accedāt ad portam, qua exitur à monaſterio, non obſtantibus priuilegijs, & litteris Apoſtolicis, ac quibuſcunque in contrarium facientibus.*

7. Hinc ſequitur primo fœminas ingredi poſſe monaſterium religioſorum, dum miſſa celebratur in aliqua capella in clauſtro monaſterij exiſtente. Hoc tamen intelligendū eſt, modo fęminæ ad alia loca non

pro-

Digitized by Google

progrediantur. Ratio eſt, quia Summus Pontifex concedit facultatem accedendi ad loca, in quibus diuina officia peraguntur, non autem ad alia, ibi, *vt ad illa loca, in quibus dicta pia opera exercentur, cum alijs catholicis perſonis libere accedere poſsint*. Hæc eadẽ limitatio accomodanda eſt ſubſequentibus illationibus, & præterea ipſis religioſis, qui huiuſmodi fœminas ad vlteriora loca introducunt, ſeu admittunt, vt patebit ex infra dicẽdis. An autem ipſæ fęminæ vlterius progredi ẽtes incurrant excommunicationem, infra explicabo poſt tertium dubium.

8. Secundo fęminas poſſe ingredi monaſterium, dum ibi perſoluuntur horæ canonicæ, aut officiũ Beatiſſimæ Virginis, vel defunctorum, aut fit ſolemnis benedictio candelarum, aut oliuarum, aut adoratio crucis cum orationibus ab Eccleſia inſtitutis, aut aliæ ſimiles ceremoniæ, quæ ſolemniter fiunt ex inſtitutione Chriſti, vel Eccleſiæ, vel dum ſolemniter canitur Epiſtola, vel Euangelium. Ratio eſt, quia hæc veniunt nomine diuinorum officiorum: fęminis autem permittitur ingreſſus cauſa diuinorum officiorum. Secus dic ſi religioſi aliqui priuatim horas canonicas in clauſtro recitent; quia Summus Pontifex intelligendus eſt de diuinis officijs communibus, ad quæ alij ſolent admitti, vt clare cõſtat ex dictis de cenſuris diſp. 5. puncto 4. num. 1. & ſeq. vbi fuſius explicaui quid nomine diuini officij intelligatur, & præter DD. ibi citatos idem ſentire videntur Rodriquez tom. 3. quæſt. 48. art. 3. Sorbus verbo ingredi num. 7. Sanchez loco cit. nu. 22. & ſeq.

9. Tertio fęminas ingredi poſſe, dum fit lotio pedum in die cęnæ. Ita præcitati DD. quod ego limito, modo interim publicè legatur Euangelium, aut aliqua oratio ſolemniter recitetur. Ratio iſtius limitationis eſt, tum quia, licet ipſa lotio eo tẽpore facta, ſit pium opus; non tamẽ eſt diuinum officium: Summus autem Pontifex non conceſſit facultatem ingrediendi ob quodlibet piũ opus, ſed ob diuina officia, & ob alias actiones in præfata declaratione expreſſas; & licet in præfata declaratione ſemel adhibeantur verba, pia opera, nihilominus illa ſunt relatiua, & referuntur ad opera in pręcedentibus expreſſa, vt legenti præfatam declarationem perſpicuè cõſtabit ex illis verbis, *in quibus dicta pia opera, &c.* Tum quia ſequeretur fœminas poſſe in monaſteria nonnullorum religioſorum admitti quoties religioſus è longinquo venit: vſu enim nonnullorum religioſorum receptum eſt, vt quoties religioſus extraneus, aut itinere defatigatus ad monaſterium redit, religioſi conueniant ad lotionem pedum.

10. Quarto fęminas ingredi poſſe, dum aliquis in clauſtro profeſſionem emittit, cum ſolitis religioſorum ceremonijs: hæc enim nomine diuini officij venit, vt alibi docui. Idem aſſerunt Sorbus, Rodriquez, & Sanchez locis citatis, dum aliquis intra clauſtrum admittitur ad ſuſcipiendum habitum. Sed hoc ego vniuerſaliter non approbo, niſi diuinum aliquod officium ſimul fiat: ſuſceptio enim habitus, præciſe, nõ eſt diuinum officium.

11. Quinto fęminas ingredi poſſe, dum concio in monaſterio habetur, vel dum aliquis ſepelitur, vel dum anniuerſaria celebrantur, vel ſuffra-

ſuffragia pro mortuis fiūt: hæc enim omnia in præfata declaratione excipiuntur.

Sexto fęminas ingredi poſſe cauſa proceſsionis, vt ſi religioſi proceſſionem per clauſtra faciant, aut ſi Euchariſtiam ſolemniter, & publicè ad infirmum deferāt, caſus enim proceſſionis in pręfata Pij V. declaratione excipitur.

Septimo fęminas ingredi poſſe monaſterium dum Eccleſia populi multitudine adeo plena eſt, vt fęminæ per portam Eccleſiæ principalē, commodè ingredi, vel egredi nequeant, vt patet ex ipſa declaratione, hoc tamen intelligitur modo nō diuertantur ad alia loca, ſed recto tramite accedant ad portam qua exitur è monaſterio: ſic enim in præfata declaratione dicitur, an vero diuertendo ad alia loca afficiantur excommunicatione dicitur infra.

12. Octauo fæminas non poſſe ingredi monaſteria virorum dum comedia agitur, vel diſputatio Theologica inſtituitur. Ratio eſt, quia hæc non veniunt nomine diuini officij.

13. Sed modo dubium eſt primo vtrum fœmina, quæ tempore proceſſionis, vel diuinorum officiorum ingreditur monaſterium religioſorū cauſa videndi monaſterium, vel ob prauum finem, excuſetur à peccato, & à pęnis impoſitis contra fæminas monaſteria virorum ingredientes. Reſpondendum probabiliter videtur excuſari à peccato contra clauſuram; modò ad alia lòca non progrediatur. Ratio eſt, quia tunc temporis non extat humana prohibitio, cum fęminis ingreſſus in monaſteria virorum, liberè concedatur tempore diuinorum officiorum, & præfatorum piorum operum, ibi, *quando in eis miſſa, & alia diuina officia celebrantur*, concedit, vt ad illa loca accedere liberè, & licitè poſſint, & valeant. Ex quo patet à fortiori excuſari à peccato contra clauſuram, ſi ingrediatur cauſa diuinorū officiorum, & ſimul ob prauum finem, vt patet, tum ex ratione proximè allata, tum ex dictis in prima ſectione, verum tamen eſt ingredientem peccare pro ratione praui finis ob quē ingreditur, vt patet ex regulis generalibus traditis de peccatis, etiam ſi probabile ſit non facere contra obligationem clauſuræ.

Dixi in reſponſione, *probabiliter videtur*, vt innuerem valde probabile eſſe fæminam, quæ monaſteriū ingreditur, non cauſa intereſſendi diuinis, vel audiendę concionis, ſed ſolum animo conſpiciendi monaſterium, aut ob prauum finem non excuſari à peccatis, & pęnis fæminarum ingredientium clauſtra religioſorum. Ratio eſt, tum quia mens, & intentio Summi Pontificis hæc videtur eſſe, vt fæminæ tunc temporis ingredi poſſint cauſa piorum operum, quæ in declaratione exprimuntur; tum quia ſicut habens licentiam ingrediendi cænobia monialium tēpore neceſſitatis non excuſatur à culpa, & pœnis violantium clauſurā monialium, ſi nulla ratione ingrediatur ob neceſſitatem; ita non excuſatur fęmina ingrediens monaſteria virorum, ſi nullā ratione ingrediatur cauſa diuinorum officiorum, vel aliorum operum; quorū intuitu Summus Pontifex facultatem ingrediēdi monaſteria fæminis indulget. Ita Sanch. n. 28. Idem innuit Rodriquez q. 46. a. 3. notab. 2.

Hinc patet quid dicendum ſit de religioſi.

religioſis admittentibus fæminas.

14. Secundo dubium eſt, vtrum fæmina quæ nouit proceſsionem extraordinariam indici à Prælato religioſorum, vt ipſa, vel aliæ ingredi poſſint, poſſit licitè ingredi. Reſpõdendum mihi videtur ingredi poſſe. Tum quia iure ſuo vtitur. Tum quia vbi ius non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus, fieri tamẽ poteſt, vt ratione praui finis, vel alterius circunſtantiæ peccet, vt per ſe patet.

Hinc patet quid dicendum ſit ad illam quæſtionem, qua quæritur, vtrum religioſus, qui proceſſionem fieri præcipit, vt ea occaſione mulieres monaſterium ingrediantur, peccet, & pœnas incurrat admittentiũ fęminas.

Sanchez loco citato num. 23. & Rodriquez quæſt. 46. art. 3. in medio verſ. circa quam declarationem. Reſpondent huiuſmodi religioſum peccare contra conſtitutiones Summorum Pontificum, conſequenter videri reum pœnarum, quas incurrunt religioſi admittẽtes fęminas in ſua monaſteria. Ego vero arbitror peccare quidem ab vſu poteſtatis, & cõſequenter pęna dignum eſſe, non tamen affici præfatis pęnis; quia non admittit fæminas illicitè ingredientes: quoties enim fęminæ ius habẽt ingrediendi, non peccant religioſi eas admittẽtes. Ita Coriolanus par. 2. caſu 3. num. 34.

15. Tertio dubium eſt, vtrum fęminæ, quæ iuſtam habuerũt cauſam ingrediendi, teneantur egredi ſtatim finita iuſta cauſa ingreſſus. Reſpondeo teneri; quia ceſſauit cauſa manendi in monaſterio. Hoc tamẽ intelligendũ eſt moraliter, nõ metaphyſicè, vt ſupra in ſimili dictũ eſt.

Rogabis, vtrum fęmina, quæ diutius immoratur, afficiatur pęnis ſuperius explicatis. Reſpondeo negatiuè; quia illæ videntur impoſitæ contra fęminas ingredientes ſine licentia, non vero contra morantes, vt in ſimili ſupra explicatum eſt.

16. Addo probabiliter dici poſſe, huiuſmodi fęminas, quæ licitè, & bono fine ingreſſæ ſunt, excuſari ab excommunicatione, etiamſi poſtquam ingreſſæ ſunt, ad vlteriora monaſterij loca progrediantur. Ratio eſt, quia licet peccent contra obligationem clauſuræ, immorando, vel vlterius progrediendo, nihilominus pęnam excommunicationis incurrere non videntur, quia hæc lata eſt contra fæminas præſumentes ingredi monaſteria religioſorum; fæmina autem ingreſſa non dicitur ingredi, ſed immorari, vel ad loca monaſterij ambulare, percurrere, aut viſitare.

Obijcies contra id, quod dictum eſt de fæminis ad vlteriora loca progredientibus, Pius V. in declaratione cõceſſit fęminis facultatem progrediendi ſolum ad illa loca, in quibus miſſæ, proceſſiones, concio, funus, & alia diuina officia peragũtur, ergo fæmina, quæ vlterius progreditur, afficitur excommunicatione. Reſpondeo negando conſequentiã. Ratio eſt, quia licet fæmina peccet, vlterius progrediendo; non tamen dicitur ingredi monaſterium, ſed monaſterium perluſtrare; conſequenter non afficitur excommunicatione lata contra fæminas ingrediẽtes: nam in declaratione non continetur excommunicatio, ſed in eo datur facultas ingrediendi in certis caſibus: excommunicatio autem cõtinetur in motu Pij V. & in eo ſermo

ſolum

Digitized by Google

ſolum eſt de fæminis ingrediẽtibus; non vero de immorantibus, vel vlterius progredientibus. Oppoſita tamen ſententia valde probabilis eſt, & idem à fortiori probabilius dicendum videtur de religioſis comitantibus huiuſmodi fęminas; quia non ſolum religioſi introducentes fœminas afficiuntur excommunicatione, & alijs pęnis; verum etiam admittentes, vt patet ex motu Pij V. religioſus autem, qui mulierem comitatur ad eum monaſterij locum, ad quem præfatæ mulieri non licet accedere, dicitur mulierem admittere. Ita Sanch. loc. cit. num. 29. Rodriquez in expoſitione prædicti motus num. 19.

Idem dicendum videtur de fęmina, quæ tempore concionis, vel diuini officij, vel alterius iuſtæ cauſæ ſuperius recenſitæ ingreditur monaſterium, animo accedendi ad alia loca, in quibus concio, vel diuinum officium non celebratur: nam tunc ingreditur monaſterium cõtra præceptum Pij V. & ipſomet ingreſſu violat clauſuram.

FINIS.

Digitized by Google

INDEX

Quæſtionum, & difficultatum, quæ in Tractatu de Clauſura enucleantur.

QVAESTIO I.

De obligatione, qua moniales monaſterio egredi prohibentur.

Pun. I. Quid ſit clauſura. 2

Pun. II. Quænam moniales ad clauſuram teneantur, ita vt monaſterio egredi nequeant. pag. 3

Pun. III. Quo iure clauſura monialiũ introducta ſit. 5

Pun. IV. Quibus cenſuris, & pœnis afficiantur moniales clauſuram violantes egreſſu à monaſterio. 7

Pun. V. Qui poſſit ab excommunicatione, & pręfatis pęnis abſoluere & diſpẽſare. 9

Punct. VI. Quinam ius habeant cogendi moniales ad clauſuram. 12

Punct. VII. An magiſtratus ſæcularis teneatur ſub excõmunicatione auxiliũ Epiſcopo pręberecirca clauſuram monialium. 13

Punct. VIII. Ad quem pertineat facultatem exeundi monaſterio monialibus concedere. 15

Punct. IX. Quibus ex cauſis facultas exeundi monialibus concedi poſſit. 18

QVAESTIO II.

De obligatione, qua religioſi viri clauſtro ſine licentia exire vetantur.

Pun. I. Vtrum religioſi viri ad clauſurã teneantur. 27

Punct. II. De religioſis habitum ſuæ religionis dimittentibus. 30

Pun. III. De religioſo profeſſo matrimonium ſine licẽtia Papæ cõtrahente. 44

Pun. IV. De religioſo vltra mare proficiſcente ſine licentia ſui ſuperioris. 45

Pun. V. De religioſo adeũte curias principum abſq; ſuperiorũ ſuorũ licentia. 47

Pun. VI. De religioſo conferente ſe ad ſtudia abſq; licentia ſuperioris. 52

Q Pun. VI.

Digitized by Google

Pun.VII.De religioſo monaſterio egrediente ad audiẽdas leges, vel medicinã. 57
Pun. VIII. An etiam magiſtri, ſeu doctores ligẽtur excommunicatione docẽdo religioſum leges, vel medicinam, aut in ſcholis retinendo. 61
Pun. IX. De transeũtibus ab vna ad aliã religionẽ. 68
§. 1. Vtrũ tranſitus ab vna ad aliã religionẽ licitus ſit. 68
§. 2. Quo iure, & quibus perſonis competat ius tranſeũdi ad religionẽ arctiorẽ. 71
§. 3. Quænã conditiones ſeruandæ ſint, dũ quis ab vna ad aliã religionẽ trãſit. 74
Prima Difficultas. Vtrũ trãſiẽs ad aliã religionẽ petere debeat licẽtiã à ſuperiore, & à quo ſuperiore. 75
2. Diffic. Vtrum tranſitus ab vna religione ad aliã fieri debeat bono affectu, & ſine dãno primæ relig. 86
3. Diffic. Vtrum tranſitus ab vna religione ad aliã fieri debeat in arctiorem. 87
§. 4. De effectibus conſurgentibus ex trãſitu ab vna ad aliam religionem. 89
Prima Diffi. De effectibus ex tranſitu ad aliam religionẽ cõſurgẽtibus circa perſonas ipſas tranſeũtes. 89
2. Diffic. De effectibus ex trãſitu ad aliam religionem conſurgentibus circa bona ipſius religioſi. 91
§. 5. De pœnis contra religioſos ad aliam religionem tranſeuntes. 103
Prima Diffic. De pœnis contra religioſos ad aliam religionem in caſu permiſſo aduolantes. 104
2. Diffic. De pœnis, ſeu cenſuris cõtra religioſos, quibus vetitum eſt ad alias religiones tranſire. 107
Pun. X. De religioſis contra profeſſionem reclamantibus, & ob id à religione diſcedentibus. 113
Prima Diffic. Ad quid teneatur religioſus inualidè profeſſus. 114
2. Diffic. Quibus ex cauſis religioſo competat ius reclamandi contra profeſſionem. 119
3. Diffic. Quid ſeruandũ ſit

ab eo.

ab eo, qui cõtra profeſſionẽ reclamare intẽdit. 133

4. Diffic. Quo tempore faciẽda ſit reclamatio, vt religioſus dimitti poſſit. 134

5. Diffic. Quam culpam, & pęnam incurrat religioſus reclamans contra profeſſionem. 138

Pun. XI. De apoſtatis, & fugitiuis, eorumq; fautoribus, ſeu receptoribus. 140

§. 1. Quiſnã dicatur Apoſtata, & fugitiuus. 140

§. 2. De obligatione, qua religionũ prælati tenẽtur erga fugitiuos, & Apoſtatas. 144

§. 3. An apoſtata & fugitiuus pęnã aliquã incurrat. 146

§. 4. Vtrum Apoſtatæ præter has pęnas, incurrant aliquam irregularitatem, vel cenſuram. 150

§. 5. An recipiens, ſeu detinẽs Apoſtatas cenſuram aliquam incurrat. 155

Pun. XII. De eiectis à religione, & pœnis ipſis impoſitis. 156

§. 1. Vtrum religioſi profeſſi a religione eijci poſſint. 156

§. 2. Vtrum religioſus eiectus teneatur ſe corrigere, & ad religionem redire. 165

§. 3. Vtrum religioſus eiectus eximatur à votis, & oneribus religionis, quamdiu in ſæculo manet. 166

§. 4. Vtrũ religioſus eiectus, ad aliam religionem tranſire valeat, teneatur, vel cogi poſſit. 170

§. 5. Vtrum religioſus à religione eiectus teneatur obedire Epiſcopo, aut ei ſe præſentare, & habitũ ſuæ religionis deferre. 172

§. 6. Vtrum eiectus à religione promoueri poſſit ad ordines, vel ab ijs ſuſcipiendis, vel exercendis ſuſpenſus remaneat. 174

§. 7. Ad quẽ pertineant bona, quę religioſus à religione eiectus acquirit. 175

QVAESTIO III.

DE prohibitione, & pœnis contra accedentes, vel frequentantes monaſteria monialiũ impoſitis.

Pun. I. Quid ſit acceſſus ad monaſterium. 177

Pun. II. Quænam perſonæ prohibeantur ad monaſte

riã monialiũ accedere.179
Pun.III. Vtrũ acceſſus ad monaſteria monialium ſub mortali vetitus ſit. 181
Pun.IV. De pœnis contra frequẽtantes monaſteria monialium. 182
Pun. V. Quo pacto poſſit frequentans monaſteria monialium à culpa, & pœna excuſari. 186

QVAESTIO IV.

DE violatione clauſuræ per ingreſſum in monaſteria monialium.

Pun.I. Quid nomine monaſterij intelligatur, & quibus perſonis monaſteria monialium ingredi non liceat. 189
Pun. II. Qui poſſit facultatem ingrediendi monaſteria moniaiiũ cõcedere. 192
Pun. III. Qualis eſſe debeat licentia ingrediendi clauſtra monialium. 196
Pun.IV. Quibus de cauſis facultas ingrediendi monaſteria monialium concedi poſſit. 200
Pun. V. De Cenſuris, alijſq; pęnis contra ingredientes cœnobia monialium, & contra eos, qui ingredi faciunt, permittunt, vel admittunt. 210
Pun.VI. De cenſuris, & pœnis contra eos, qui aliquẽ in cęnobia monialium ingredi faciunt, permittunt, vel admittunt. 218

QVAESTIO V.

DE violatione clauſuræ ob ingreſſum fęminarum in monaſteria religioſorum virorum.

Pun. I. Quid nomine monaſterij intelligatur. 225
Pun. II. Quænam fęminæ religioſorum monaſteria ingredi nequeant. 227
Pun. III. Quas pęnas incurrant fęminæ ingrediẽtes, & religioſi eas admittẽtes & quis poſſit in illis diſpẽſationem, & abſolutionẽ conferre. 230
Pun.IV. Quibus de cauſis fęminæ ingredientes monaſteria virorum excuſari poſſint à culpa, & pęnis cõtra ingredientes latis. 233

INDEX

Notabilium quæ in Tractatu de Clauſura Continentur.

A

ABbatiſſa non poteſt exire, vt viſitet monaſterium, cementarios, vel ſua monaſteria q. 1. p. 9. nu. 3. fol. 12.

Abbatiſſa poteſt exire ad praſtandum iuramentum fidelitatis ſeculari domino feudi. Imo ſi ei conſtet licentiam à ſuperiore denegari, adhuc exire poteſt, ſecus ſi dubitet. q. 1. p. 9. nu. 9. f. 21.

Abbatiſſa non poteſt licentiam ingrediendi concedere niſi ei delegata ſit facultas à legitimo ſuperiore. q. 4. p. 2. num. 5. fol. 194.

Abbatiſſæ non poſſunt facultatem exeundi concedere. q. 1. pun. 8. num. 2. f. 16.

Abbatiſſæ, & aliæ ſuperiores monialium quibus pœnis afficiantur admittendo aliquem in monaſteriũ q. 4. pu. 5. n. 22. 221

Abbatiſſa, & aliæ ſuperiores non expellentes ingreſſum quas pœnas incurrant q. 4. p. 5. num. 28. f. 223.

Abbatiſſa profeſſionem monialis acceptare poteſt. q. 2. pun. 10. diff. 2. §. 6. num. 3. fol. 129.

Abſolutio ſuſpenſionis latæ contra Apoſtatas Summo Pontifici reſeruata eſt. q. 2. p. 11. §. 4 nu. 11. fol. 155.

Accedendi licentiam is concedit cuius eſt licentiam ingrediendi dare. q. 3. p. 5. nu. 7. fol. 187.

Accedendi ad monaſteria monialium facultas debet eſſe rationabilis, & manifeſta q. 3. p. 5. nu. 9. f. 187.

Acceſſus ad monaſteria monialium inducit grauem culpam niſi paruitas materiæ excuſet. q. 3. pun. 3. num. 1. fol. 181

Acceſſus quotuplex requiratur, vt quis monaſterium frequentare dicatur q. 3. pun. 2. num. 4. fol. 180.

Acceſſus nomine quid intelligatur q. 3. p. 1. num. 1. fol. 177.

Acceſſus ad monaſteria monialium leuiorẽ cauſam requirit quam egreſſus. q. 3. pun. 5. num. 11. fol. 188.

Acceſſus ad ſtudia cuinam cenſeatur ſub excommunicatione prohibitus. q. 2. p. 6. num. 3. fol. 53.

Admittere in monaſterium dicitur qui directè, vel indirectè cooperatur ingredienti. q. 4. pun. 5. num. 24. fol. 222.

Admittere dicitur ea, quæ ex officio tenetur impedire, & non impedit, ſecus ſi nõ teneatur ex officio, nec aliquam actionẽ poſitiuam ad alterius ingreſſum faciat. q. 4. p. 5. num. 25. fol. 222.

Admittere quiſnam poſſit ad profeſſionẽ. q 2. pun. 12. diff. 2. §. 6. num. 2. fol. 128.

Amens pubes in monaſterium monialium introduci non poteſt. q. 4. pun. 1. num. 7. fol. 192.

Annus nouitiatus ſufficere videtur ad profeſſionẽ etiamſi nouitius eo expleto exierit, & poſtea iterum admiſſus fuerit abſque alio nouitiatu. q. 2. pun. 10. diff. 2. §. 2. num. 4 f. 123.

Appellatio quãdonam religioni interdicta cenſeatur. q. 2. pun. 9. §. 3. diff. 1. num. 4. fol. 77.

Apoſtata quiſnam dicatur. q. 2. p. 11. §. 1. num. 1. fol. 140.

Apoſtata, & fugitiuus non ſunt idem. q. 2. pun. 11. §. 1. fol. 142.

Apoſtata, & fugitiuus vbique capi poteſt à ſuo Superiore. q. 2. pun. 11. §. 3. num. 1. fol. 144.

Apoſtata non gaudet priuilegijs religionis ſi dimiſſo habitu prætendat irritam eſſe profeſſionem. q. 2. p. 11. § 3. n. 2. f. 147

Apoſtata aut fugitiuus gaudet priuilegijs totius religionis. q. 2. p. 11. §. 3. num. 3. fol. 147.

Apoſtata, vel fugitiuus priuatur alimentis. q. 2. pun. 11. §. 3. num. 4. f. 148.

Apoſtata fugiens cum habitu ſue religionis iure communi non afficitur excommunicatione. q. 2. pun. 2. num. 5. fol. 33.

Apoſtata eligi poteſt in ſuperiorem peracta pœnitentia, niſi alia ſubſit circunſtãtia. q. 2. pun. 11. §. 3. nu. 6. fol. 150.

Apoſtata iure communi non eſt excommunicatus. q. 2. p. 11. §. 4. nu. 1. fol. 151.

Apoſtata in aliquibus religionibus excommunicationem incurrit. q. 2. pun. 11. §. 4 num. 2. fol. 51.

Apoſtatæ religionum participantium priuilegia Societatis Ieſu non ſunt excommunicati præciſis ſuæ religionis priuilegijs. q. 2. pun. 11. §. 4. num. 3. fol. 151.

Apoſtata non poteſt ordines ſuſcipere, nec ſuſceptos exercere, q. 2. pun. 11. §. 4. nu. 4. fol. 151.

Apoſtata, qui tempore Apoſtaſiæ ſacrum ordinem ſuſcepit non poteſt dimiſſa apoſtaſia ad ſuperiorem ordinem promoueri ante diſpenſationem Summi Pontificis. q. 2. pun. 11. §. 4. num. 10. fol. 154.

Apoſtatam detinens quandonam ligetur excommunicatione. q. 2. pun. 11. §. 1. fol. 155.

Apoſtatam ordinis Prædicatorum detinens in ſuis monaſterijs excommunicatione ligatur. q. 2. pun. 11. §. 5. num. 2. fol. 155.

B

BOna religioſi cuinam acquirantur dũ ab vno monaſterio ad aliud eiuſdem religionis monaſterium tranſmittitur. q. 2. pun. 9. §. 4. diff. 2. num. 1. fol. 92.

Bona quæ priori monaſterio acquiſita fuerant remanent apud prius monaſterium dum religioſus ab vna ad aliam religionem tranſit, niſi fortè poſterius monaſterium cogatur religioſum ſuſcipere. q. 2. pun. 9. §. 4. diff. 2. num. 2. fol. 93.

Bona monaſterij incendio, vel alia ratione deſtructa ad quem pertineant. q. 2. p. 9. §. 4. diff. 2. num. 3. fol. 94.

Bona religionis à Summo Pontifice deletæ cui acquirantur. q. 2. pun. 9. §. 4. diff. 2. num. 4 fol. 95.

Bona acquiruntur ſecundo monaſterio dum alicui relicta fuerunt hac conditione, vt monaſterium in ijs non ſe ingerat. q. 2. p. 9. §. 4. diff. 2. num. 11. fol. 98.

Bona quæ religioſus acquiſiuit poſt tranſitum ad aliam religionem non pertinent ad primam. q. 2. pun. 9. §. 4. diff. 2. num. 12. fol. 98.

Bona ad quem pertineant dum quis à religione capaci ad incapacem tranſit. q. 2. pun. 9. § 4. diff. 2. num. 13. fol. 98.

Bona cuinam acquirantur dum religioſus extra monaſterium degit. q. 2. p. 9. §. 4. diff. 2. nu. 14. f. 99.

Bona religioſi eiecti cuinam acquirantur. q. 2. pun. 9. §. 3. f. 93.

C

CApucini recipientes fratres minores de obſeruantia ſine licentia Papæ excommunicationem incurrunt, quam etiã contrahunt ipſimet fratres de obſeruantia tranſeuntes ad capucinos. q. 2. p. 9. §. 5. diff. 2. nu. 2. fol. 108.

Cardinalis religioſus, cuinam acquirat bona poſt Cardinalatum. q. 2. p. 9. §. 4. diff. 2. num. 17. f. 100.

Chirurgus, Barbitonſor, & medicus ingredi poſſunt monaſteria, & aliquando pharmacopola. q. 4. p. 4. nu. 5. f. 203.

Chorus non eſt pars monaſterij. q. 5. p. 1. n. 3. f. 226.

Clauſura quid ſit. q. 1. p. 1. nu. 1. f. 2.

Clauſura non eſt de iure naturali ſed poſitiuo humano. q. 1. p. 3. nu. 1. f. 6.

Clauſura monialium arctior eſt quam virorum. q. 5. p. 4. nu. 5. f. 235.

Clauſura eſt de iure naturali diuino q. 1. p. 3. nu. 2. f. 6.

Clauſuræ violatio reſpectu religioſorum virorum non eſt peccaminoſa mortaliter per ſe loquendo. q. 4 p. 1. nu. 2. f. 27.

Clauſura quot modis violari contingat. q. 2. p. 1. nu. 6. f. 29.

Clauſtro egredi quiſnam dicatur. q. 2. p. 7. num. 3. f. 58.

Clericorum nomine non veniunt religioſi.

aut

aut Clerici in dignitate conſtituti. q. 3. p. 2. num. 3. f. 180.

Conuentus nomine quid intelligatur. q. 4. p. 5. nu. 17. f. 220.

Comitantes, vel recipientes moniales iniuſtè egreſſas modo ſint cauſa egreſſus, vel perſeuerantiæ in egreſſu excommunicationem incurrũt, ſecus ſi in cauſa vrbanitatis, vel conſanguinitatis eas recipiant. q. 1. p. 4. num. 5. fol. 8.

Conuentus totus non eſt conuocandus dum alicui religioſo concedenda eſt licentia exeundi ad ſtudia. q. 2. p. 6. nu. 11. f. 56.

Conuentus totus tranſire poteſt ad arctiorẽ religionem. q. 2. p. 9. §. 2. nu. 5. f. 73.

Conuerſæ, & Tertiariæ tenentur clauſura, etiamſi in illis monaſterijs antea ſeruata non fuerit clauſura. q. 1. p. 2. nu. 2. f. 4.

Conuerſæ recipi, & admitti poſſunt ad profeſſionem in monaſterijs monialium q. 1 p. 9. nu. 16. f. 23.

Conſenſus Conuentus requiritur dum aliquis ad profeſſionem admittendus eſt. q. 2. pun. 10. diff. 2. §. 6. num. 6 f. 130.

Conſenſus, qui defuit in profeſſione ſufficiẽtem exhibet cauſam reclamandi contra profeſſionem q. 2. pun. 10. diff. 2. §. 1. n. 1 fol. 119.

Conſanguinitas ſola per ſe loquendo non eſt iuſta cauſa frequentandi monaſteria monialium q. 3. p. 5. nu. 10. f. 188.

D

Dies profeſsiones computatur in ſpatio quinquennij. q. 2. p. 10. diff. 4. num. 2. fol. 134.

Doctor ſeu magiſter detinens religioſum in ſuis ſcholis, qui habitum dimiſit excommunicationem incurrit etiamſi eum non doceat q. 2. p. 8. nu. 6. f. 65.

Doctor ſeu magiſter retinens in ſuis ſcholis religioſum habitu exutum non ligatur excommunicatione ſi eum retineat dum lectio non habetur. q. 2. pun. 8 num. 9. fol. 65.

Doctor ſeu magiſter docens aliquem dum nouit religioſum in domo propinqua ipſum audire non ligatur excommunicatione. q. 2. pun. 8. nu. 10. f. 66.

Doctor ſeu magiſter quidnam facere teneatur dum aduertit religioſum adeſſe in ſua ſchola, qui dimiſſo habitu intendit ipſum audire. q. 2. p. 8. nu. 11. f. 66.

E

Electus in perpetuum à religione mendicantium tranſire poteſt ad non mendicantes. q. 2. p. 9. §. 5. diff. 2. nu. 19. 112.

Eiectus à religione per fraudem ab ipſo eiecto commiſſam non tenetur quidquam religioni reſtituere q. 2. p. 12. §. 1. n. 14. 164.

Eiectus ad tempus tenetur regulas obſeruare eo modo quo poteſt q. 2. pun. 12. §. 3. n. 6. 170.

Eiectus à religione quandonam habitum religionis deferre poſſit. q. 2. p. 12 §. 4. nu. 2. 171.

Eiectus à religione ſuſpenſus eſt ab exercitio ordinum. q. 2. p. 12. §. 6. nu. 1. 174

Eiectus non remanet ſuſpenſus ſi iterum recipiatur, vel ad aliam religionem tranſeat. q. 2. p. 12. §. 6. nu. 3. 174

Eiectus a religione quandonam ſit irregularis. q. 2. p. 12. §. 6. n. 5. 175

Eiectus à religione non poteſt ad mortem damnari à ſuperioribus religionis q. 2. p. 12. §. 6. n. 7. 175

Eiectus à religione ſi iterum accipiatur admittendus non eſt in eodem loco q. 2. p. 12 §. 2. nu. 2. 165

Eiectus expendens aliquid inutiliter peccat contra paupertatis votum q. 2. p. 12. §. 3. nu. 2. 167

Eijciendi facultas cuinam competat q. 2. p. 12. §. 1. nu. 15. 164

Eleemoſinarum dimidia pars monialibus pauperibus diſtribuenda eſt. q. 1. p 9. nu. 17. 23

Epiſcopus dans licentiam monialibus exeundi excommunicatione ligatur. q. 1. p. 4. nu. 4. 8

Epiſcopi, & ſuperiores religioſorum habent ius cogendi moniales ad clauſuram reſpectiuè q. 1. p. 6. nu. 1. 13

Epiſcopi, & alij ſuperiores implorare poſſunt Principum, & magiſtratuum auxilium, & hi tenentur ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda opem ferre q. 1. p. 6. nu. 2. 13

Epiſcopus poteſt facultatem exeundi monialibus ſibi vel ſummo Pontifici ſubiectis concedere, monialibus vero ſubditis religioſis concedunt ſuperiores religioſi, & ſimul Epiſcopus. q. 1. p. 8 nu. 1. 16

Epiſcopus regularis tranſire poteſt ad arctiorem religionem petita prius à Summo Pontifice licentia. q. 2. pun. 9. §. 2. num. 7. 73

Epiſcopus regularis an poſſit renunciato Epiſcopatu tranſire ad laxiorem religionem. q. 2. pun. 9. §. 2. nu. 8. 73

Epiſcopus religioſus bona quæ acquirit à die confirmationis pontificiæ acquirit Eccleſiæ cuius eſt Epiſcopus. q. 2. p. 9. §. 4. diff. 2. nu. 16. 99

Epiſcopus, Vicarius generalis, & capitulū ſede vacante aliique iuriſdictionem Epiſcopalem habentes concedere poſſunt licentiam ingrediendi monaſteria ſibi, & ſedi Apoſtolicæ ſubdita. q. 4. p. 2. num. 2. 193

Epiſcopus an poſſit profeſſionem alicuius acceptare. q. 2. p. 10. diff. 2. §. 6. num. 4. fol. 130.

F

FOemina non poteſt in religione virorū profiteri neque è contra. q. 2. p. 10. diff. 2. §. 5. nu. 1. 125

Fœmina non poteſt monaſteria monialium ingredi abſque licentia etiamſi monialis ſit, aut ingrediatur vt fiat religioſa, ſecus ſi monialis ſit eiuſdem habitus, & ordinis licet non ſit eiuſdem monaſterii. q. 4. p. 1. nu. 3. 190

Fœminæ quæ non ſunt verè moniales non habent onus clauſuræ. q. 1. p. 2. nu. 4. 5

Fœminæ profeſſionem emittentes hac conditione, vt in domo propria remaneant ad clauſuram non tenentur. q. 1. pun. 2. numero 5. 5

Fœminæ admitti poſſunt in obſequium monialium dum in eo monaſterio conuerſæ non exiſtunt, & hoc verum eſt etiam dū id exigit neceſſitas alicuius monialis particularis. q. 4. p. 4. nu. 10. 204

Fœminæ coniugatæ, aut viduæ non admittuntur in monaſteria monialium. q. 4. p. 4. & q. 5. p. 4. nu. 2. 161. & 234.

Fœminæ in dignitate conſtitutæ non poſſunt hoc tempore virtute priuilegiorum ingredi monaſteria monialium. q. 5. p. 2. nu. 4. 229

Fœmina grauiter peccat ingrediendo monaſteria religioſorum, etiamſi tunc temporis nullus in monaſterio religioſus exiſtat. q. 5. p. 2. n. 7. 230

Fœminæ ingredientes monaſteria virorum afficiuntur excommunicatione reſeruata etiamſi ingrediantur abſque prætextu facultatum. q. 5. p. 2. n. 1. 231

Fœminæ habentes priuilegium à ſede Apoſtolica poſt cōſtitutiones Gregorij XIII. & Pij V. poſſunt monaſteria virorum ingredi q. 5. p. 4. nu. 1. niſi obſtet regula cuius facta non fuerit mentio in ipſo priuilegio. 234

Fœminis omnibus interdictus eſt ingreſſus in monaſteria virorum. q. 5. p. 2. num. 1. fol. 228.

Fœmina alicuius dignitatis, quæ poteſt monaſterium ingredi, poteſt ſecum decentem familiam ducere. q. 5 p. 4. n. 3. 234

Fœmina licitè ingredi poteſt ob neceſſitatē, exempli gratia, ad lactandum infirmū, ſeu medendum, dum aliud remedium cōmodum non eſt q. 5. p. 4. num. 4. 234

Fœminæ poſſunt ingredi monaſteria virorum cauſa miſſæ, funeris, concionis, profeſſionis, vel alterius diuini officij, vel dum tantus eſt populi concurſus, vt mulieres commodè ingredi, aut egredi poſſint. q. 5. p. 4. n. 6. & nu. 11. 235

Fœminæ poſſunt ingredi monaſterium cauſa audiendæ miſſæ in Capella Clauſtri, modo ad alia loca non progrediatur. Itē ingredi poſſunt dum recitantur horæ canonicæ dum fit benedictio candelarum, &c. q. 5. p. 4. n. 7. & 8. 235

Fœminæ ingredi poſſunt monaſteria virorū dum fit lotio pedum, modo tunc legatur Euangelium, vel alia oratio fiat. q. 5. p. 4. n. 9. 236

Fœmina ingredi poteſt monaſteria virorū dum emittitur profeſſio, non autem dum habitus ſuſcipitur. q. 5. pun. 4. num. 0. fol. 236.

Fœmina ingredi non poteſt ad audiendam

conc-

comœdiam, vel diſputationem. q. 5. p. 4. num. 12. 237

Fœmina ingrediens monaſterium virorum tempore diuinorum officiorum, ſeu concionis, &c. non animo audiendi diuina, vel concionem, excuſari probabiliter poteſt à peccato, & pœnis contra clauſuram. q. 5. p. 4. nu. 13. 237

Fœmina non peccat contra clauſuram ſi monaſterium virorum ingrediatur occaſione proceſſionis quam prælatus indixit hoc fine, vt fœminæ ingredi poſſint. Idē aliqua ratione dici poteſt de ipſo religioſo proceſſionem ad eum finem indicente. q. 5. p. 4. nu. 14. 238

Fœmina, quæ iuſta de cauſa monaſteria virorum ingreſſa eſt, tenetur ſtatim moraliter egredi, non tamen afficitur excommunicatione ſi ſtatim non egrediatur q. 5. p. 4. nu. 15. 238

Fœmina iuſta de cauſa ingreſſa non afficitur excommunicatione, etiam ſi ad vlteriora loca progrediatur. Secus dic de religioſis admittentibus. q. 5. p. 4 num. 16. f. 238.

Fratres reformati excommunicationem incurrunt tranſeundo ad fratres conuentuali obſeruantiæ. q. 2. p. 9. §. 5. diff. 2. nu. 3. 109.

Fratres minimi excommunicatione ligantur recipiendo fratres minores de obſeruantia q. 2. p. 9. §. 5. diff. 2. nu. 3. 109

Fratres minores non poſſunt monaſteria monialium ingredi ſine licentia Papæ, niſi rogati ſint à Prælatis monialium, vt ſibi opem ferant. q. 4. p. 2. nu. 7. 195

Fugitiuus à religione quis dicatur. q. 2. p. 11. §. 5. nu. 1. 155

Fundatrices nō poſſunt ingredi monaſteria niſi fortè in regula ipſorum religioſorū habeatur, vt fundatrices decenter comitatæ admittantur. q. 5. p. 2. nu. 3. 229

G

Generalis, aut prouincialis poteſt facultatem concedere religioſo ſibi ſubdito accedendi ad ſtudia. q. 2. p. 6. num. 8. fol. 55.

Generalis Societatis Ieſu facultatem ſuis religioſis concedere poteſt tranſeundi ad quaslibet religiones. q. 2. p. 9. §. 5. diff. 2. num. 16. 112

H

Habitum dimittendi facultas ad quē pertineat. q. 2. p. 2. num. 31. f. 44.

Habitum ſuæ religionis quiſnam dimittere dicatur. q. 2. p. 2. nu. 2. 31

Habitus dimiſſio quænam ſufficiens cenſeatur ad incurrendam excommunicationem. q. 2. p. 2. n. 21. 39

Hermaphroditus an inualidè profiteatur. q. 2. p. 10. diffic. 2. §. 5. num. 2. 125

Hermaphroditus poteſt contra profeſſionē reclamare etiamſi profeſſus ſit in religione virorum, & virilis ſexus in ipſo prævaleat ibid. nu. 3. 125

Hæreditas, quæ iam delata fuerat, ſed nō adita antequam religioſus profiteretur in ſecunda religione, pertinet ad primam religionem. q. 2. pun 9. §. 4. diſ. 2. num 7.

Hæreditatis tempus quodnam inſpiciendum ſit quo ad hæreditatis acquiſitionē. q. 2. p. 9. §. 4. diſ. 2. nu. 7. 96

Horti contigui Monaſterio ſubijciuntur clauſuræ. q. 5. p. 1. nu. 6. 227

Hortulanus ingredi poteſt monaſteria monialium ad irrigandum hortum. q. 4. p. 4 num. 9. 204

I

Incorrigibilis quiſnam dicatur. q. 2. pū. 12. §. 1. nu. 6. 159

Impedimento perpetuo dirimente profeſſionem laborans elapſo quinquennio audiri poteſt. q. 2. p. 10. diffic. 4. n. 7. 137

Impeditus ad reclamandum intra quinquennium an ad huc poſſit elapſo quinquennio reclamare. q. 2. p. 10. diſ. 4. num. 4. f. 135.

Impotentia ad ſeruandam religionis regulam non eſt cauſa ſufficiens ad reclamandum contra profeſſionem. q. 2. pun. 10. diffic. 2. §. 6. num 10. 132

Infantes in dubio poſt ſeptennium præſumuntur rationis vſum adepti. q. 4. pun. 1. n. 6. 191

Infantibus non videtur interdictus in monaſteria monialium ingreſſus, modo rationis vſum nō dū adepti ſint. q. 4. p. 1. n. 5. 191

Digitized by Google

Infirmariæ, hoſpitia, & ſimilia loca non ſunt monaſteria. q. 6. pun. 1. nu. 5. 227

Ingredi nemo poteſt in monaſteria S. Claræ, aut conceptionis abſque licentia Papæ. q. 4. p. 2. nu. 6. 144

Ingredi licite non poteſt in monaſteria monialium, qui licentiam ſine cauſa obtinuit, etiamſi cauſa tempore ingreſſus ſuperueniat. q. 4. p. 4. nu. 20. 208

Ingredi facere, aut permittere quiſnam dicatur. q. 4. pun. 5. num. 15. 218

Ingrediendi facultatem habens monaſteria monialium non afficitur excommunicatione Gregorij niſi ingrediatur prætextu facultatum. q. 4. p. 5. nu. 5. 214

Ingrediendi monaſteria monialium facultas concedi non debet niſi ob manifeſtam monaſterij, ſeu monialium vtilitatem, cui aliter commode occurri non poteſt. q. 4. p. 4. nu. 1. 201

Ingrediendi facultas concedi poteſt ab eo, cuius eſt clauſuram monialibus indicere. q. 4. pun. 2. num. 1. 193

Ingrediens monaſteria monialium ex iuſta cauſa, & cum licentia non afficitur excommunicatione, ſi ſtatim non egrediatur, peccat tamen grauiter contra clauſuræ obligationem, ſi diutius immoretur. q. 4. p. 4. n. 22. 209

Ingrediens ſine iuſta cauſa, & ſine licentia excommunicationem incurrit. q. 4. p. 5. num. 1. 211

Ingrediens ſine licentia incurrit excommunicationem non reſeruatam, modo non ingrediatur ad malum finem. q. 4. p. 5. nu. 2. 212

Ingrediens prætextu facultatum in excommunicationem incidit. q. 4. pun. 5. num. 3. 212

Ingrediens ſine licentia, ſed ſine prætextu facultatum non incidit in excommunicationem Gregorij XIII. reſeruatam. q. 4. p. 5. n. 5. 214

Ingrediens monaſteria monialium prætextu facultatum inualide obtentarum non ligatur excommunicatione Gregorij, ſed Tridentini. q. 4. pun. 5. nu. 6. 214

Ingrediens prætextu facultatum ab Epiſcopo, vel ab alijs ſuperioribus obtentarũ dum non adeſt neceſſitas excommunicationem Gregorij incurrit. q. 4. p. 5. num. 9. 215

Ingrediens ex licentia, ſed non vrgente neceſſitate ligatur excommunicatione etiãſi cauſa vrgens ſubeſſe tempore conceſſionis, ſi vero non ſuberat tempore conceſſionis, ſed tantummodo tempore ingreſſus non afficitur excommunicatione Gregorij, ſed Tridentini. q. 4. p. 5. n. 10. 216

Ingrediens monaſteria monialium fingens ſe habere aliquam licentiam obtentam poſt mortem Gregorij non afficitur excõmunicatione, ſed Concilij Tridentini. q. 4. p. 5. n. 7. 215

Ingrediens prætextu vilis miniſterij, quod re ipſa præſtare non intendit, non excuſatur; ſecus ſi id præſtare intendat etiamſi ingrediatur cum aliquo prauo fine. q. 4. p. 4. num. 18. 208

Ingrediens monaſterium monialium cum licentia verbis ſolum conceſſa grauiter peccat, & pœnas incurrit. q. 4. p. 3. num. 3. 198

Ingreſſus licitus non eſt ſi tempore ingreſſus ceſſauit cauſa ob quam data fuerat facultas ingrediendi. q. 4. p. 4. n. 19. 208

Iudex ingredi poteſt monaſteria monialium ad expellendum malefactorem, etiamſi forte malefactor licite ingreſſus ſit. q. 4. p. 4. n. 13. 205

Iudex ingredi poteſt monaſteria monialiũ non ſolum, vt malefactorem expellat, verum etiam vt examinet quoties conſtat ipſum immunitate non gaudere, ſeruatis tamen conditionibus Gregorij XIII. q. 4. p. 4. n. 13. 205

Laici frequentantes monaſteria monialium quas pœnas incurrant q. 3. p. 4. n. 1. 182

Leges, vel medicinam docens coram religioſo non grauiter peccat, nec excommunicationem incidit. q. 2. p. 7. nu. 10. 51

Leges vel phyſicam docens religioſum profeſſum poſt dimiſſionem habitus excommunicationem incurrit. q. 2. p. 8. n. 3. 64

Legum nomine quid intelligatur. q. 2. p. 8. num. 5. 65

Licentia ſpecialis quænam dicatur. q. 2. p. 9. §. 5. diffic. 2. n. 15. 111

Licen-

Licentia exeundi monaſterio monialium dari debet in ſcriptis, alioquin non tenet q. 1. p. 8. n. 4. 17
Licentia tacita non excuſat religioſum euntem vltra mare ſine licentia ſui ſuperioris, ſed licentia debet eſſe in ſcriptis expreſſa. q. 2. p. 4. n. 3. 46
Licentia quænam requiratur vt religioſus immunis ſit ab excommunicatione accedendo ad ſtudia. q. 2. p. 6. n. 7. 54
Licentia tranſeundi ad aliam religionem valida eſt etiamſi in ſcriptis conceſſa nõ fuerit. q. 2. p. 9. §. 3. diſ. 1. n. 17. 85
Licentia ſuperioris iuſta de cauſa conceſſa ad accedendum ad monaſteria monialium excuſat à culpa, & pœna. q. 3. p. 5. n. 3. 186
Licentia ad accedendum, vel ingrediendum abſolute conceſſa non finitur primo actu. q. 3. p. 5. n. 8. 187
Licentia ad ingrediendum monaſteria monialium debet eſſe ſpecialis. q. 4. pun. 3. num. 1. 197
Licentia ingrediendi monaſteria monialiũ dari debet in ſcriptis etiam in caſibus ordinariјs etiam pro foro interno, conſequẽter taciturnitas, aut licentia oretenus nõ ſufficit q. 4. p. 3. n. 2. 197
Licentia accedendi ad monaſteria monialium neceſſe non eſt, vt in ſcriptis detur. q 3. p. 5. num. 4. 213
Licentiam ſpecialem quiſnam habere cenſeatur. q. 2. p. 5. n. 7. 50

M

Magiſtratus ſæculares quinam dicantur. q. 1. p. 7. n. 4. 14
Magiſtratus ſæculares non præbentes Epiſcopo auxilium circa clauſuram monialium excommunicatione ligantur. q. 1. p. 7. n. 1. 14
Magiſtri, & Doctoris nomine quid intelligatur. q. 2. p. 8. n. 14. 67
Mater aut conſanguinei non poſſunt cauſa viſitationis monaſteria monialium ingredi. q. 4. p. 4. n. 12. 205
Materiæ paruitas excuſat vbi nõ eſt perfecta clauſura violatio, ſecus ſi adſit perfecta tranſgreſſionis cauſa, etiamſi monialis vno pede diſtet à ianua clauſura; idem valet in egredientibus clauſtrà monialium. q. 1. p. 8. num. 7. & quæſt. 3. p. 5. n. 1. 17. & 186.
Mendicantem ad ordinem non mendicantem admittens ligari non videtur excommunicatione ſi hoc faciat prætextu priuilegiorum. q. 2. p. 9. §. 5. diffic. 2. num. 13. 111
Mendicantium nomine quinam intelligantur q. 2. pun. 9. §. 5. diſ. 1. n. 6. 106
Metus, aut vis, eſt ſufficiens cauſa ad reclamandum contra profeſſionem factam per vim vel metum. q. 2. p. 10. diſ. 2. §. 1. nu. 3. 120
Minimi ſubtrahentes ſe ab obedientia correctorum excommunicationi ſubijciuntur. q. 2. p. 9. §. 5. diff. 2. n. 8. 110
Monachi omnes, & Canonici regulares nõ habentes adminiſtrationem ligantur excommunicatione dum ad Curias Principum accedunt animo nocendi ſuis prælatis vel monaſterijs. q. 2. p. 5. n. 12. 51
Monachi, vt excommunicationem incurrant accedendo ad Curias Principum animo nocendi ſuis prælatis, vel monaſterjs debent adminiſtrationem habereq. 2. p. 5. n. 13. 51
Monachi, & Abbatis nomine quinam intelligatur. q. 2. p. 8. 153
Monachus qui bono animo curiam ingreſſus eſt, ſed poſtea in curia commoratur intentione dãnum inferendi ſuis prælatis vel monaſterijs excõmunicationem nõ videtur incurrere iuxta probabiliorem auctoris opinionem. q. 2. p. 5. n. 4. 49
Monachus accedens ad curias principum animo nocendi non excuſatur ab excommunicatione ſi hoc faciat ex ignorantia. q. 2. p. 5. n. 14. 52
Monaſteria monialium accedere omnibus interdictum eſt. q. 3 p. 2. n. 1. 179
Monaſterij nomine quid intelligatur. q. 4. p. 1. n. 1. & q. 5. p. 1. n. 1. 189
Monaſterij nomine cuius acceſſus interdicitur non intelligitur monaſterium materialiter ſumptum, ſed ipſæ moniales. q. 3. p. 1. n. 1. 177
Monaſterium monialium ingredi nemo poteſt. q. 4. p. 1. n. 2. 190

Moniales omnes poſt profeſſionem tenentur ad clauſuram. q.1.p.2.n.1. 4
Moniales clauſuram non ſeruantes quot peccata committant. quæſt. 1. punct. 2. num. 6. 5
Moniales egredientes, dantes licentiam, recceptantes, excommunicationem, & alias pœnas incurrunt. q. 1. p. 4. n. 1. 7
Moniales conuerſæ ob neceſſitatem petendæ eleemoſinæ exire poſſunt ſeruatis conſtitutionibus Pij V. q.1.p.9.n.15. 23
Moniales Turris Speculorum in Vrbe non ſunt propriæ moniales. q.2.p.11.§.1 n.3. 141
Monialibus litteras ſcribere non eſt vniuerſaliter interdictum. q.3 p 2.n.5. 180
Moniali interdicitur egreſſus ad viſitandos parentes infirmos. q.1.p.9. n.5. 20
Monialis tranſire poteſt ad arctiorem religionem. q.2.p.9.§.2.n.4. 72
Monialis volens ad arctiorem religionem tranſire non ſatisfacit petendo licentiam ab Abbatiſſa. q.2.p.9.§.3. diff.1. n.11. fol. 80
Monialis non poteſt ſecum ferre dotem, dum ad ſui inſtantiam, vel ad inſtantiã ſecundi monaſterij transfertur ad aliud Monaſterium. q.2.p.9.§.4. diff.2. num. 6. 95
Monialis non poteſt ad domos monaſterio contiguas accedere etiamſi ibi degant fœminæ colligendis eleemoſinis deputatæ. q.1.p.1.n.2. 3
Monialis recipiens ſe ad alieni tecti partem, vel transferens ſe extra ianuam diſtantia vnius pedis, vel rotam ingrediens an excommunicatione ligetur. q. 1.p.1.n. 3. & p.4.n.2. 3. & 8
Monialis non poteſt ſe recipere ad Eccleſiam exteriorem. q.1.p.1.n.4. 3
Monialis monaſterio egreſſa ſi domo in qua conſtituta eſt exeat non violat clauſuram q. 1. p.1.n.5. 3
Monialis excuſatur à peccato, & pœnis ſi vrgente neceſſitate exeat tenetur, tamen dum extra monaſterium exiſtit cauſam ſui egreſſus ſuperiori ſignificare. q.1. p. 8. n.5. 19
Monialis, quæ iuſta de cauſa egreſſa eſt nõ afficitur excõmunicatione ſi finita egreſſus cauſa ſtatim reuertatur. q. 1. p.4. nu. 3. 8
Monialis vt licitè exeat requiritur licentia cum iuſta cauſa. q.1. p.9. n. 1. 19
Monialis non poteſt exire, vt curam nepotum gerat. q.1. p.9. num.4.
Monialis exire non poteſt ad parentes infirmos viſitandos. q.1. p.9.n. 19
Monialis poteſt monaſterio exire dum bellũ geritur contra infideles, periculumque graue impẽdet ab infidelibus q. 1. p.9. nu. 7. 20
Monialis poteſt exire dum totus conuentus in alium locum transfertur. q.1.p. 9.nu. 8. 21
Monialis exire poteſt ad reformandum monaſterium eiuſdem ordinis, vel vt ibi ſit Abbatiſſa, vel ianuæ præfecta, vel magiſtra nouitiarum, & finito miniſterio poteſt reuerti ſi velit etiamſi ſocia redire nolit. q.1.p 9.n.10.
Monialis poteſt ad perfectiorem religionẽ tranſire. q.1.p.9.n.11. 21
Monialis poteſt ad aliud monaſteriũ tranſferri cauſa punitionis in cauſis in quibus ita iura decernunt. q.1.p.9. n. 12. 22
Monialis ad aliud monaſterium transferri poteſt cauſa correctionis. q.1. p. 9. nũ. 13. 22
Monialis eijci poteſt in ſententia nonnullorum, etiamſi emendatio non ſpectetur, ſed auctor cenſet monialem ob incorrigibilitatem eijci non poſſe q. 1.p.9. nu. 14. & q.2. p. 12.nu.9. 22
Monialis exire non poteſt è monaſterio ob infirmitatem non contagioſam, etiãſi alioquin mortalis ſit. q.1.p.9.n 18. 24
Monialis, quæ iuſta de cauſa egreſſa eſt tenetur finita egreſſus cauſa redire quam primum poteſt moraliter, non metaphyſicè. q.1.p.9.nu.21. 26
Monialis quæ virum, vel fœminam in monaſterium admittere præſumit, aut ingredi permittit, afficitur excommunicatione reſeruata, & alias pœnas incurrit q.4.p.6.nu.18. & 21. 220. & 221
Monialis permittens aliquem ingredi in caſu neceſſitatis non afficitur excommunica-

nica-

nicatione Gregorij. Imo neque Concilij. Ingrediens autem ligatur, niſi licentiã habeat.q 4.p.6.nu. 26. 222

Monialis, quæ non eſt cooperata ad ingreſſum alterius, ſed tamen in cauſa eſt, cur ingreſſus diutius immoretur excommunicatione reſeruata ligatur, & alijs pœnis q 4 p.6.n.27. 223

Monialis priuata, quæ alteri moniali mandat, vel conſulit, vt aliquem ingredi permittat non ligatur pœnis, modo ipſa non concurrat ad alterius ingreſſum ex parte ingredientis.q 4.p.6.n. 26. 222

N

Neceſſitas ingrediendi monaſterium debet eſſe manifeſta, & quenam manifeſta dicatur, ſufficit tamen vt ſuperior opinetur cauſam iuſtam eſſe q. 4.p.4.nu. 3. 201

Neceſſitas accipienda eſt moraliter non autem phyſicè.q. 4.p.4. n. 2. 201

Nouitiæ non tenentur ad clauſuram.q 1.p. 2.n. 3. 5

Nouitiatum, vel profeſſionem, an quis ſuſcipere poſſit animo aduolandi ad aliam religionem.q.2.p.9.§.1.n.2. 69

Nouitius eiectus non eſt ſuſpenſus. q. 2. p. 12.§.6.n 2. 174

Nouitius non eſt Apoſtata deſerendo religionem. q.2. p.11.§.1.nu.2. 141

Nouitius non incurrit excommunicationẽ exeundo è clauſtro, ad audiendas leges, vel medicinam.q.2.p.7. nu.14. 60

Nouitiatus an interrumpatur ob ſuperuenientem dementiam. q. 2.p.10. diff.2.§. 2. nu.2. 119

Nouitiatus integer requiritur ad profeſſionem, alioquin datur locus reclamationi contra ipſam. q. 2.p.11.diff.2. §.2.nu. 1. 121

Nouitiatus fieri debet in legitima ætate, & quenam ſit ad ipſum legitima ætas. q.2 p.11.diff.2.§.2.nu. 2. 122

Nouitiatus peragi debet anno continuo. q. 2.p.10 diff.2.§.2.nu. 3. 123

Nouitiatus peragi debet hoc tempore in habitu religionis. q.2.pun.10. diff.2.§.2. nu 5. 124

Nouitiatus quandonam peragi poſſit extra monaſterium. q.2.p.11.diff. 2. §. 2. nu. 6. 124

O

Officij nomine quid intelligatur.q.2.p. 9.§.5.diff. 1.nu.4. 105

Officiorum nomine dignitatum, & adminiſtrationum quid intelligatur.q. 1.p.4.n. 6. 9

Ordinum ſacrorum ſuſceptio non ſufficienter indicat religioſum tacitè ratificaſſe profeſſionem.q.2.pun.10.diff.5.num.3. 139.

Ordines ad quos mendicantibus prohibetur tranſitus quinam ſint. q.2.p.9.§.5.diff. 2.nu. 12. 110

P

Papa non poteſt ſine cauſa concedere licentiam tranſeundi ad laxiorem religionem.q.2 p.9.§.3.diff.1.nu.18. 83

Parochus fieri poteſt religioſus abſque diſpẽſatione.q.2.p.9.§.2.nu.9. 74

Paruitas materiæ excuſat, quæ etiam militat in religioſis.q.2.p.5.nu. 1. 186

Pœnæ latæ contra violatores clauſuræ an incurrantur ante vllam Iudicis ſententiam. q.1.p.4 & q.2.p.12.§.2.num.4. f.7. & 141.

Pœnæ impoſitæ contra non ſeruantes decretum Sacræ Congregationis circa fugitiuos, & Apoſtatas enumerantur.q. 2.p. 11.§.2.nu 6. 142

Pœnam priuationis officiorum quis auferre poſſit.q. 1.pun.5. nu.5. 12

Penſionarius religioſus cuinam acquirat bona. q.2.pun.9.§.4. diff.2. nu.18. 100

Pontifex ſolus abſoluit ab excommunicatione, quam monialis contraxit exeundo à monaſterio dum excommunicatio publica eſt. q.1.pun.5. nu. 1. 10

Prædia, & domus ruſtica non ſunt obnoxia clauſuræ, conſequenter religioſus poteſt fœminas ad huiuſmodi loca cauſa audiẽdi ſacra admittere.q.3.p.1.nu.1. 225

Prælati religionum non reuocantes annuatim fugitiuos, vel eiectos, priuationem officiorum, & alias pœnas incurrunt.q.2 p.12.§.2.nu.2. 145

Prælati tam ſæculares quã regulares quas pœnas incurrant ingrediendo monaſteria mo-

mo-

monialium, ſibi ſubditarum. q. 4. p. 5. n. 11. 216

Prælati ingredientes ex cauſa neceſſaria non afficiuntur excommunicatione, etiāſi ducant ſecum perſonas non religioſas nec ſenes. q. 4. p. 5. n. 12. 21

Prælati non tenentur ſub mortali decretū clauſuræ quot annis publicare. q. 1. p. 6. nu. 3. 13

Prælatus monaſterij non afficitur excommunicatione accedendo ad ſtudia ſine licentia. q. 2. p. 6. n. 14. 56

Prælatus religionis, aduolare poteſt ad perfectiorē religionē. q. 1. p. 9. §. 2. n. 6. 73

Prælatus non debet religioſum alterius religionis laxioris admittere, dum illi denegatur à ſuo ſuperiore licentia tranſeūdi. q. 2. p. 9. §. 3. diff. 1. nu. 3. 77

Prælatus concedens facultatem ingrediendi abſque iuſta cauſa non afficitur excommunicatione, ſecus ſi permittat ingredi q. 4. p. 4. nu. 23. 210

Priuilegium conceſſum religioni, vel vniuerſitati, Collegio, vel Ciuitati non eſt perſonale, ſed reale, & perpetuum. q. 4. p. 2. nu. 8. 195

Priuilegium concedendæ licentiæ ingrediendi monaſterium non indiget ſcriptura q. 4. p. 3. nu. 4. 199

Priuilegium ingrediendi clauſtra monialium non ſuffragatur, niſi moniales cōſenſum præſtent capitulariter, & per ſecreta ſuffragia q. 4. p. 5. nu. 8. 215

Profeſſio in arctiori religione facta valida eſt, etiamſi petita, vel obtenta non fuerit licentia, q. 2. p. 9. §. 3. diff. 1. nu. 7. 78

Profeſſio mendicantis in religione non mēdicanti facta irrita eſt.

Profeſſio facta ſub conditione de futuro non eſt valida ante conditionis euentum q. 2. p. 10. diff. 2. §. 1. nu. 4. 120

Profeſſio facta ante legitimam ætatem non valet non ſolum, vt profeſſio, verum neque vt votum ſimplex q. 2. p. 10. diff. 2. §. 1. nu. 6. 125

Profeſſio validè acceptari poteſt ab excommunicato, vel ſuſpenſo, niſi fortè ſuſpenſus ſit à poteſtate admittendi ad profeſſionem. quæſt. 2. punct. 10. diſ. 2. §. 6. num. 7. 131

Profeſſio acceptari poteſt per laicum. q. 2. p. 10. diff. 2. §. 6. nu. 8. 131

Profeſſio irrita defectu admittentis coaleſcit accedente conſenſu illius, qui poteſt admittere, modo nomine illius acceptata fuerit. q. 2. p. 10. diff. 2. §. 6. n. 9. 131.

Profeſſionis ratificatio quid requirat. q. 2. pun. 10. diff. 1. n. 3. 116

Puellæ admitti poſſunt in monaſteria monialium cauſa educationis, & quando. q. 4. pun. 4. n. 15. 206

Puellæ, quæ rationis vſum nactæ ſunt, vel ad ſeptennium peruenerunt, non poſſunt monaſteria virorum ingredi, etiamſi matrimonio aptæ non ſint. q. 5. p. 2. num. 2. 234

R

RAtificans profeſſionem an frui poſſit priuilegijs, ac ſi ab initio validè profeſſus fuiſſet. q. 2. p. 10. diffi. 1. num. 6. 116

Ratificatio profeſſionis an nouum conſenſum ex parte acceptantis exigat. q. 2. p. 10. diffic. 1. num. 4. q. 2. pun. 10. diff. 1. num. 6. 116

Reclamare intendens non auditur dimiſſo habitu. q. 2. p. 10. diff. 3. n. 1. 133

Reclamatio conceditur contra profeſſionem factam extra legitimam ætatem. q. 2. p. 10. diff. 2. §. 3. n. 1. 124

Reclamatio conceditur contra profeſſionē factam ab eo, qui non erat ſui iuris. q. 2. p. 10. diff. 2. §. 4. nu. 1. 126

Reclamatio contra profeſſionem conceditur, dum adfuit defectus poteſtatis in accipiente. q. 2. p. 10. diff. 2 §. 6. num. 1. 128

Reclamatio non conceditur contra profeſſionem, quando non præceſſit informatio præſcripta à Sixto V. q. 2. p. 10 diſ. 2. §. 6. n. 11. 132

Reclamans dimiſſo habitu poterit eo aſſumto reclamare, & audiri. q. 2. p. 10. diff. 3 num. 2. 133

Reclamans contra profeſſionem validam pœnis apoſtatarum ſubijcitur religionem deſerendo. q. 2. p. 10. diff. 5. n. 1. 139

Re-

Digitized by Google

Reclamans contra profeſſionem inualidam mortaliter non peccat. q.2. p.10. diſ.5. nu.2. 139
Reginæ, & ipſarum filiæ poſſunt monaſteria religioſorum ingredi, etiam abſque peculiari priuilegio. q.5. p.2. n.5. 229
Reges, Reginæ, & ipſorum filij non poſſunt ſine licentia monaſteria monialium ingredi, & multo minus ipſorum familia. q.4. p.1. n.4. 191
Religio quomodo diiudicari poſſit arctior alia. q.2. p.9. §.3. diff.3. n.3. 88
Religio an inſtitui potuerit cũ facultate expellendi religioſum abſque iuſta cauſa. q.2. p.12. §.1. n.11. 162
Religio perfectior quænam dicatur. q.2. p.9. §.3. diff.3. n.2. 88
Religionum prælati tenentur fugitiuos Apoſtatas, vel eiectos reuocare, ſi ſpem habeant emendationis. q.2. p.11. §.2. num.1. 144
Religioſi S. Ioannis quibus pœnis afficiantur monaſteria monialium frequentantes. q.3. p.4. n.7. 185
Religioſi exempti non ſubijciuntur cenſuris latis ab Epiſcopis. q.3. p.4. n.8. 185
Religioſi grauiter peccant admittendo fœmina in ſua monaſteria. q.5. pun.3. numero 2. 232
Religioſi quas pœnas incurrant monaſteria monialium frequentantes. q.3. p.4. n.3. 183
Religioſi etiam conuerſi, vel oblati tranſire poſſunt ad arctiorem religionem. q.2. p. 9§. 2. n.3. 72
Religioſi facientes, aut permittentes fœminas ingredi prætextu facultatum, aut introducentes, vel admittentes, ligantur excommunicatione Papæ reſeruata, q.5. p.3. n.2. 231
Religioſi cuiuſcumque ordinis excommunicationem incurrunt recipiendo patres Societatis Ieſu, non obtenta à Generali licentia, eadem excommunicatione ligantur ipſimet Patres ſine præfata licentia tranſeuntes. q.2. p.9. §.5. diff.2. num.5. 109
Religioſi Clauſtrales ſubijciuntur excommunicationi recipiendo minimos. q.2. p.9. §.5. diff.2. n.6. 109
Religioſi minores excommunicationem incurrunt recipiendo fratres ordinis Prædicatorum, q.2. p.9. §.5. diff.2. n.7. 109
Religioſi mendicantes incurrunt excommunicationem tranſeundo ad non mendicantes. q.2. p.9. §.5. diff.2. n.10. 110
Religioſi Societatis Ieſu ligantur excommunicatione dimittendo habitum religioſum. q.2. p.2. n.24. 40
Religioſi habentes priuilegium abſoluendi poſſunt abſoluere in foro conſcientiæ, etiamſi delictum ad forum externum deductum ſit. q.1. p.5. n.3. 10
Religioſi dum delictum eſt publicum abſoluere non poſſunt. q.1. p.5. n.4. 10
Religioſi ordinis humiliatorum excommunicationem incurrunt aliquem recipiendo. q.2. p.9. §.5. diff.2. n.8. 109
Religioſi viri non tenentur ad clauſuram perpetuam. q.2. p.1. n.1. 27
Religioſus vir quandonam excuſetur ab omni culpa exeundo à monaſterio. q.2. p.1. n.3. 28
Religioſus vir quando poſſit, vel teneatur monaſterio egredi, vt parentibus ſubueniat q.2. p.1. n.4. 28
Religioſus vir an poſſit de licentia ſui ſuperioris manere extra monaſterium ſine habitu. q.2. p.1. n.5. 29
Religioſus in omni loco & tempore habitum ſuæ religionis deferre debet, ſaltem ex honeſtatis debito. q.2. p.2. n.3. 32
Religioſus monaſterio fugiens indutus ſuis veſtibus non afficitur excommunicatione lata contra dimittentes, quamuis fugiat abſque Superioris licentia. q.2. p.2. n.4. 32
Religioſus, qui per ſententiam perpetuo carceri damnatus eſt, non ligatur excommunicatione fugiendo ſine veſtibus. q.2. p.2. n.6. 33
Religioſus, qui nudus fugit, aut cum ſolis femoralibus, in excommunicationem incidit. q.2. p.2. n.7. 33
Religioſus excommunicationem incurrit non ſolum dum totum ſuæ religionis habitum dimittit, verum etiam dum partem detinet alia dimiſſa, ſed ex parte

re-

Digitized by Google

retentâ nequit religioſus dignoſci. q. 2. p. 2. n. 8. 33
Religioſus profeſſus excommunicationem incurrit induendo habitum nouitiorum quoties nouitij diuerſo habitus genere vtuntur. q. 2. p. 2. n. 9. 34
Religioſus excommunicationem incurrit occultando veſtes ſuæ religionis, alio habitu ſuperimpoſito. q. 2. p. 2. nu. 10. 34
Religioſus excommunicationem incurrit accedendo ad aliquem locum ſine habitu, etiamſi facultatem à ſuo ſuperiore ad illum locum accedendi obtinuerit. q. 2. p. 2. n. 11. 35
Religioſus non deferens habitum in ſuo monaſterio, excommunicationem incurrit iuxta probabiliorem ſententiam. q. 2. p. 2. n. 12. 35
Religioſus non incurrit excommunicationem ob quamlibet habitus dimiſſionem. q. 2. p. 2. num. 13. 36
Religioſus excuſatur ab excommunicatione dimittendo habitum cauſa ſeruandæ vitæ, dum per loca Turcharum, vel inimicorũ trãſiturus eſt. q. 2. p. 2. n. 14. 36
Religioſus non incurrit excommunicationem dimittendo habitum cauſa alicuius ludicræ actionis. q. 2. p. 2. n. 15. 37
Religioſus aſſumens habitum alterius religionis contra iura, excommunicationem incurrit; licet multi Doctores oppoſitum ſentiant. q. 2. p. 2. nu. 16. & 17. 37
Religioſus dimittens habitum ſuæ religionis ignorans prohibitionem non incurrit excommunicationem. q. 2. p. 2. n. 18. 38
Religioſus dimittens habitum incurrit excommunicationem etiamſi animum habeat illum iterum aſſumendi. q. 2. p. 2. n. 19. 38
Religioſus dimittens habitum breui tempore non incurrit excommunicationem, etiamſi intentionem habuerit diutius dimittendi. q. 2. p. 2. nu. 20. 38
Religioſus dimittens habitum ligatur excommunicatione, etiamſi ipſius ordo inſtitutus fuerit poſt cap. 2. vt periculoſa, de religioſis domibus. q. 2. p. 2. n. 23. 40
Religioſus promotus ad beneficiũ parochiale incurrit excommunicationem dimittendo habitum ſuæ religionis. q. 2. p. 2. n. 25. 41
Religioſus creatus epiſcopus nõ tenetur ſub excommunicatione habitum ſuæ religionis deferre. q. 2. p. 2. num. 25. 41
Religioſus ad dignitatem Abbatis electus habens propriam diœceſim nulli Epiſcopo ſubiectam non tenetur ſub excommunicatione habitum ſuæ religionis deferre. q. 2. p. 2 nu 26. & 27. 41
Religioſus creatus Epiſcopus, vel Abbas cum dignitate quaſi Epiſcopali tenetur adhuc tribus votis religionis. q. 2. p. 2 n. 28. 42
Religioſus ad Cardinalatus apicem euectus non ſubijcitur excommunicationi habitũ ſuæ religionis non deferendo. q. 2. p. 2. nu. 29. 43
Religioſus dimittens habitum ſuæ religionis excommunicationem incurrit, etiamſi phyſicam, vel leges ſine ſuperioris licentia audire nõ intendat. q. 2. p. 2. n. 30. 43
Religioſus profeſſus matrimonium ſine Summi Pontificis licentia contrahens excommunicatione ligatur. quæſt. 2. pun. 3. nu. 1. 45
Religioſus transferens ſe ſine licentia ad partes tranſmarinas, vbi eſt maior fidelium pars, non ligatur excommunicatione. q. 2. p. 4. n. 4. 46
Religioſus conferens ſe ad partes tranſmarinas ſine licentia excommunicationem incurrit etiamſi id faciat abſque prauo animo, vel ſcandali periculo. q. 2. p. 4. n. 9. 47
Religioſus ad curiam Principum accedens animo damnum inferendi ligatur excõmunicatione etiamſi nullum damnum re ipſa inferat. q. 2. p. 5. n. 5. 49
Religioſus accedens ad curias Principum intentione damnum inferendi ſuis prælatis, vel monaſteriis ſubijcitur excommunicationi etiamſi ad præfatas curias accedat cum licentia ſui prælati. q. 2. p. 5. n. 6. 49
Religioſus quibuſnam perſonis intẽtionem nocendi habere debeat vt incurrat excommunicationem latam contra accedentes Curias Principum animo nocendi. q. 2. p. 5.

Digitized by Google

q.2.p.5.n.8. 50

Religioſus accedens ad curiam animo nocendi alteri religioſo, qui non ſit prælatus, non incidit in excommunicationem. q.2.p.5. num.9. 50

Religioſus habens intentionem nocendi alteri religioni, aut alteri monaſterio, nõ obſtringitur excommunicationis vinculo. q.2.p.5.nu.10. 50

Religioſus accedens ad ſtudia ſui Oppidi ſine licentia ſui prælati, non incurrit iſtam excommunicationem. q.2.p.6.nu. 4 53

Religioſus non afficitur excommunicatione accedendo ad aliud monaſterium ſuæ religionis, in quo ſtudia exercentur. q.2 p.6.n.5. 53

Religioſus transferens ſe ad aliud monaſterium ſuæ religionis intentione dandi operam ſtudijs, quæ extra monaſteriũ exercentur, non incurrit excommunicationẽ, ſi intentionẽ habeat degẽdi in monaſterio ſuæ religionis. q.2.p.6. n.6. 53

Religioſus accedens ad ſtudia ex licentia inualida non eximitur ab excommunicatione. q.2.p.6. nu. 9. 55

Religioſus non eximitur ab excommunicatione, dum egreditur ad ſtudia non conuocato conuentu, etiamſi alioquin adſit conſilium maioris partis religioſorum. q.2. p.6. num. 12. 56

Religioſus audiens medicinam, vel legem in eadem ciuitate non incurrit excommunicationem. q.2.p.7.nu. 4. 58

Religioſus exiens de clauſtro alia de cauſa quàm occaſione audiendi phyſicam, vel leges, non incurrit excommunicationem q.2.p.7.n. 5. 59

Religioſus non exiens cauſa audiendi medicinam vel leges nõ videtur in excommunicationẽ incidere, etiamſi poſtea extra clauſtrum permaneat animo eas audiendi. q.2.p.7.nu. 6. 59

Religioſus qui clauſtro exiuit animo audiẽdi phyſicam, aut leges excommunicationem incurrit etiamſi, poſtea illas non audiat modo ad monaſterium intra duos menſes non reuertatur. q.2.p.7.n.7. 60

Religioſus monaſterio egreſſus intentione audiendi medicinam, vel leges excommunicationem incurrit, etiamſi poſtquã egreſſus eſt mutauerit intentionem illas audiendi q. 2.p.7.nu. 8. 60

Religioſus egrediens monaſterio ad docendum medicinam, vel leges non incurrit excommunicationem iuxta communiorẽ Doctorum ſententiam. q.2.p.7.n.9. 61

Religioſus, qui clauſtro egreſſus eſt animo audiendi leges, vel phyſicam, non incurrit excommunicatione, ſi intra duos mẽſes ad clauſtru redeat. q.2.p.7.n.11. 61

Religioſus, qui licentiam tranſeundi ad aliam religionem obtinuit, prius inquirere debet religionẽ, à qua recipiatur, antequam monaſterio egrediatur q. 2. p.9. §.3.diff.1.nu.5. 77

Religioſus tranſiens ad aliam religionem in quanam religione manere teneatur, dum lis in hac re ſubertitur. q.2.p.9.§.3. diff.1.nu.8. 79

Religioſus volens tranſire ad arctiorem religionem non tenetur licentiam à Conuẽtu petere. q.2.p.9 §.3.diff.1.n. 10. 80

Religioſus habens beneficium, penſionem vel dignitatem cuinam acquirat. q.2.p. 9.§.4. diff.2.nu.15. 99

Religioſus promotus ad prioratum, vel abbatia alterius monaſterij, acquirit priori monaſterio. q.2.p.9 §.4.diff.2.n. 19. 101

Religioſus acquirens aliquid poſt trãſitum ad aliã religionem pertinet ad ſecundã religionẽ. q.2.p.9.§.4.diff.2.n. 20. 101

Religioſus non acquirit ſecundo monaſterio etiam illa bona, quæ priori monaſterio acquiſita fuiſſent eo tempore, quo ipſe in eo monaſterio extitit, ſi monaſterium capax bonorum extitiſſet. q.2.p.9. §.4.diff.2. n.21. 101

Religioſus inualidè profeſſus non incurrit pœnam tranſeundo ad aliam religionẽ. q.2.p.9 §.5.diff.1.nu.5. 105

Religioſus mendicans excommunicationẽ incurrit tranſeundo ad nõ mendicantes, etiamſi religio ipſius inſtituta fuerit poſt legem huiuſmodi tranſitum prohibentem. q.2.p.9.§.5.diff.2.nu.18. 112

Religioſus inualidè profeſſus non tenetur ex vi profeſſionis, regulam, aut vota ſeruare.

ſeruare. q. 2. p. 10. diff. 1. n. 1. 114

Religioſus inualidè profeſſus tenetur profeſſionem ratificare, aut intra quinquenniū reclamare. q. 2. p. 10. diff. 1. n. 2. 114

Religioſus inualidè profeſſus in foro conſcientiæ licitè exire poteſt; dum in foro externo nullitatem ſuæ profeſſionis probare non poteſt. q. 2. p. 10. diff. 3. n. 3. 138

Religioſus inualidè profeſſus quam cenſuram incurrat ſuſcipiendo ſacros ordines q. 2. p. 10. diff. 3. n. 4. 139

Religioſus inualidè profeſſus priuilegijs religionis nō gaudet q. 2. p. 10. di. 5. n. 5. 140

Religioſus fugiens è carcere cenſetur fugitiuus. q. 2. p. 11. §. 1. nu. 9. 144

Religioſus confugiens ad ſuperiorem abſq; licentia immediati prælati, vt ab iniqua eius vexatione liberetur nō eſt fugitiuus q. 2. p. 11. §. 1. n. 9. 144

Religioſus non poteſt abſque iuſta cauſa expelli à religione. q. 2. p. 12. §. 1. n. 1. 157

Religioſus iniuſtè expulſus à religione, an petere poſſit alimenta non ſolum præterita, verumetiam futura. q. 2. p. 12. §. 1. n. 2. 157

Religioſus an poſſit abſque licentia ſuperioris in iudicio comparere tamquam actor, vel reus. q. 2. p. 12. §. 1. n. 3. 158

Religioſus poteſt à religione eijci iuſta concurrente cauſa. q. 2. p. 12. §. 1. n. 4. 158

Religioſus, qui celato aliquo vitio profeſſionem validam emiſit, expelli poteſt. q. 2. p. 12. §. 1. n. 7. 159

Religioſus expelli non poteſt virtute priuilegiorum religioni conceſſorum, niſi priuilegia poſt decretum Congregationis, iterum confirmata, vel conceſſa fuerint q. 2. p. 12. §. 1. nu. 8. 160

Religioſus ſemel eiectus à quonam alendus ſit ſi poſtea iterum admittatur non in eodem ſed in alio monaſterio. q. 2. p. 12. §. 1 n. 10. 161

Religioſus ſocietatis cōgruenter peccat dādo cauſā eiectionis. q. 2. p. 12. §. 1. n. 12. 163

Religioſus Societatis liber remanet ab obligatione votorum, niſi per fraudem vel peccata hac intentione commiſſa expulſus ſit. q. 2. p. 12. §. 1. nu. 13. 163

Religioſus profeſſus tenetur ſeruare vota religionis ſubſtantialia. q. 2. p. 12. §. 3. nu. 1. 166

Religioſus eiectus tenetur ſe corrigere, vt iterū admittatur q. 2. p. 12. §. 2. n. 1. 165

Religioſus eiectus tenetur vota ſubſtantialia ſeruare etiamſi votum aliquod emiſerit vltra tria conſueta. q. 2. p. 12. §. 5. num. 4. 168

Religioſus ſocietatis non tenetur votis, poſtquam eiectus fuit à religione q. 2. p. 12. §. 3. nu. 5. 168

Religioſus eiectus, etiam emendatus, ad aliam religionem etiam laxiorem tranſire poteſt, ſi deſperet fore vt ad primam admittatur. q. 2. p. 12. §. 4. nu. 1. 170

Religioſus eiectus non tenetur aliam religionem ingredi. q. 2. p. 12. §. 4. n. 2. 171

Religioſus eiectus cogi non poteſt ad ingreſſum in aliam religionem. q. 2. p. 12. §. 4. num. 2. 172

Religioſus eiectus non tenetur ex voto obedire Epiſcopo, ſed tamquam ſubditus. q. 2. p. 12. § 5. nu. 1. 172

Religioſus grauiter peccat accedendo ad monaſteria monialiū. q. 3. p. 4. nu. 4. 184

Religioſus pœnas incurrit ſolo acceſſu ad monaſteria monialiū. q. 2. p. 4. n. 5. 185

Religioſus frequentans monaſteria monialium an ſtatim incurrat cenſuram abſque ſententia Iudicis. q. 2. p. 4. n. 6. 185

Religioſus, aut alius cui ex priuilegio Papa monaſterium aliquod monialium ſubijcitur, poteſt facultatem ingrediendi monaſterium concedere, quamquam ſuperiores præfati religioſi poſsint contra ipſum inquirere an facultatem vltra caſus licitos conceſſerit. q. 4. p. 2. nu. 4. 193

Religioſus facultatem habens tranſeundi ad laxiorem religionem non poteſt ingredi religionē equitum militarium. q. 2. p. 9. §. 3. diff. 1. n. 15. 84

Retinere aliquem in ſcholis quiſnam dicatur. q. 2. p. 8. nu. 7. 65

Retinens religioſum poſtquam habitum dimiſit. q. 2. p. 8. 66

Retinens religioſum poſt dimiſſum habitū in ſuis ſcholis non afficitur excommunicatione ſi retinens non ſit Doctor. q. 2. p. 8. num. 13. 67

Sacri-

INDEX.

S

Sacriſtia aliquando eſt pars monaſterij aliquando non.q.5 p.4.n.4. 216

Sacerdos cauſa confeſſionis, & aliorum ſacramentorum, aut cauſa commendationis animæ, aut ſepulturæ, aut miſſæ celebrandæ in valetudinario, ingredi poteſt monaſterium Monialium, etiam cum ſocio, dum ſocio indiget ad præſtandum miniſterium, cuius cauſa monaſterium ingreditur, etiamſi in licentia nulla fiat mentio de ſocio, idem aliqui putant de religioſo quauis de cauſa ingrediẽte ſed hoc mihi nõ probatur.q.4.p.4.n. 4. 202

Scribentes litteras monialibus nõ ligantur cenſuris, niſi ipſamet litteræ ad moniales perueniant.q.3.p.2.n.5. 180

Seruus non poteſt validè profiteri.q.2.p.10 diff.2.§.4.nu.3. 124

Superior religionis an poſſit religioſũ aliquem admittere animo admittendi illũ extra monaſterium permanere.q.2.p.9. §.3.diff.1.nu.18. 85

Superior Conuentus non poteſt inſcio conuentu aliquem ad profeſſionem admittere q.2.pun.10 diff.2.§.6.nu.5. 120

Superior concedens licentiam tranſeundi ad arctiorem religionem, non tenetur cauſam conceſſionis iudicialiter cognoſcere.q.2.p.9.§.3.diff.1. n. 16. 85

Superior religioſorum non poteſt religioſis facultatem concedere audiendi leges, vel medicinam. q.2. p.7. n. 16. 61

Superior alicuius ordinis non incurrit excõmunicationem transferendo ſe vltra partes tranſmarinas ſine licentia.q 2. p.4. num.8. 47

Superior concedens religioſo alterius ordinis licentiam eundi vltra mare non ligatur excommunicatione.q. 2.p.4.n.6.46.

Superior concedens facultatem alicui religioſo litterato, ſed non prouido, vel experto transferendi ſe ad partes tranſmarinas non eximitur ab excommunicatione. q.2.p.4.num 5. 46

Superior ingredi poteſt monaſterium monialium aliquando ob electionem Abbatiſſæ.q.4.p 4.nu.7. 203

Superior ingredi poteſt monaſteriũ monialiũ cauſa viſitationis. q.4.p.4.n.6. 203

Superior, qui alteri licentiam ingrediendi monaſterium monialium concedere poteſt, non indiget licentia alterius in caſibus neceſſitatis, modo cum paucis ingrediatur, iiſque ſenioribus, & religioſis.q. 4.p.2.nu.9. 196

Superioris iudicio ſtandum eſt, quando dubitatur an religioſus bono vel prauo animo aliam religionem ingredi velit.q. 2.p.9 §.3. diff.2. nu. 3. 88

Superiores concedentes licentiam exeundi moniali graui infirmitate, ſed non contagioſa laboranti puniendi non ſunt. q.1. p.9.num. 19. 24

Superiores facientes, vel permittentes aliquem ingredi prætextu facultatum incurrunt excommunicationem, & alias pœnas.q.4.p.5 n. 14. 218

Superiores, vel etiam inferiores monachi, vel moniales facientes, vel permittentes ingredi monaſteria monialium prætextu facultatum perſonas prohibitas afficiuntur excommunicatione, & pœnis Gregorij. XIII. q. 4.p. 5.nu.16. 219

Superiores religioſi poſſunt licentiam ingrediendi concedere monaſteria ſibi ſubdita.q.4.p.2.nu.3. 193

Suſceptio ſacrorum ordinum non ſufficienter indicat religioſum tacitè ratificaſſe profeſſionem.q.2.p.10.diff.5.n.3. 139

Sutor, & ſartor regulariter loquendo monaſteria monialium ingredi non poſſunt.q. 4.p.4.n.11. 205

T

Tempus quinquennij ad reclamandum conceſſum incipit à die profeſſionis, etiã reſpectu illius qui nullitatẽ profeſſionis ignorabat.q.2.p.10.diff.4.n.3. 135

Tempus ſeu ſpatiũ duorum menſiũ intra quod religioſus ad monaſterium redire debet, vt excõmunicationis pœna ſit exẽptus, quo tempore computandum ſit. q 2. p.7. n.12. 60

Tempus reclamandi contra profeſſionem quodnam ſit.q.2 p.10.diff.4. n.1. 134

Tertiariæ tenentur clauſura, etiamſi in illis monaſterijs ſeruata non fuerit clauſura.q.1.p.2 nu.2. 4

Ter-

Tertiarij heremitæ deferentes habitum minimorum excommunicationis gladio feriuntur. q.2.p.9.§.5.diff.2.nu.9. 110

Tranſeundi licentia ad æqualem, vel laxiorem religionem à quo petenda ſit. q.2.p.9.§.2. diff.1.num.12. 81

Tranſeuntes ad aliam religionem incapaces ſunt quorumcumque beneficiorum. q.2.p.9.§.5.diff.1.nu.1. 104

Tranſire volens ad arctiorem religionem, a quonam licentiam tranſeundi petere debeat. q.2.p.9.§.3.diff.1.nu.9. 80

Tranſiens ad aliam religionem nō tenetur ad vota primæ religionis. q.2.p.9.§.4. diff.1.n.1. 89

Tranſiens ad aliam religionem ſedere debet in ſecunda religione iuxta tempus quo profeſſionem in ſecunda emiſit. q.2.p.9.§.4.diff.1.num.2. 90

Tranſiens ad aliam religionem quandonā à prima iterum recipiendus ſit. q.2.p.9 §.4.diff.1.num.3. 90

Tranſiens ad aliam religionem, vt ibi ſit prælat⁹ finito officio remanet religioſus primæ religionis. q.2.p.9.§.4.diff.1.n.4. 91

Tranſiens ad aliam religionem non poteſt quicquam ſecum deferre abſq; licentia ſuperioris primæ religionis. q.2.p.9.§.4.diff.2.n.5. 95

Tranſiens ab vna religione ad aliam non tenetur nouum peragere nouitiatum. q.2 p.9.§.2.n.10. 74

Tranſiens ad arctiorem religionem tenetur ſuo ſuperiori cauſam tranſitus aperire. q.2.p.9.§.3.diff.1.nu.2. 76

Tranſiēs ad arctiorem religionem licentiā à ſuo ſuperiore petere tenetur. q.2.p.9.§.3. diff.1.num.1. 76

Tranſiens ad aliam religionem non eſt proprie Apoſtata, etiamſi forte tranſeat ad laxiorem. q.2.p.11.§.1.n.4. 141

Tranſiens ad aliam religionem, ibique ſacrū ordinem ſuſcipiēs non eſt ſuſpenſus ab exercitio illius ordinis. q.2.p.11.§.4.n.6. 152

Tranſiens ad aliam religionē priuatur loco in Capitulo quo ad honores, nā vero priuatur loco in Choro, inhabilis tamē efficitur ad q̄libet officia, & adminiſtrationes, etiā extra religionē. q.2.p.9.§.5.diſ.1.n.3. 105

Tranſitus ad arctiorem religionem conceditur petita à ſuperiore licentia, etiamſi licētia denegata fuerit. q.1.p.9.§.3.diff.1.nu.6. 78

Tranſitus ab vna religione ad aliam fieri debet bono zelo. q.2.p.9 §.3.di.2.n.1. 86

Tranſitus ad aliam religionem in dubio præſumitur factus bono, & non prauo animo. q.2.p.9.§.3.diff.2.nu.2. 86

Tranſitus ad aliam religionem fieri debet ſine damno primæ religionis. q.2.p.9.§.3 diff.2.nu.4. 86

Tranſitus ad aliam religionem fieri debet in perfectiorē. q.2.p.9.§.3.diſ.3.n.1. 87

Tranſitus ab vna ad aliam religionem an licitus ſit. q.2.p.9.§.1 n.1. 68

Tranſitus ad arctiorem religionem conceditur nō ſolum iure humano verum etiā iure naturali diuino. q.2.p.9.§.2.n.1. 71

Tranſitus ad arctiorem religionem conceditur omnib. religioſis. q.2.p.9.§.2.n.2. 71

V

Vicarius Epiſcopi poteſt moniali facultatem exeundi concedere, quam poteſt Epiſcopus etiam in monaſterijs ſedi Apoſtolicæ ſubditis. q.1.p.8.n.3. 16

Vir coniugatus non poteſt validè profiteri per ſe loquendo. q.2.p.10. diff.2.§.1.n.2. 126

Vir coniugatus profeſſus abſque licentia vxoris non poteſt elapſo quinquennio reclamare q.2.p.10.diff.4.n.5. 137

Vſusfructus deuoluitur ad ſecundum monaſterium, ad quod religioſus tranſit, niſi relictus fuerit cōtemplatione prioris monaſterij. q.2.p.9.§.4.diff.2.n.9. 97

Vſusfructus in dubio præſumitur relictus contemplatione monaſterij q.2.p.9.§.4 diff.2.nu.10. 97

Vxor repetere poteſt virum profeſſum abſque ſua licentia. q.2.p.10. diff.4.num.6. 137

FINIS.

Index notabilium erratorum, quæ me abſente, ſub prælo irrepſerunt, prætermiſsis tamen virgulis, & punctis ferè infinitis, quorum omiſsio aliquibus in locis non leuem parit obſcuritatem. Quamobrem admonitum lectorem cupio, vt antequam huic ſe tradat lectioni errata corrigere velit, ne prauo ſe ferri ſinat affectu in librum, & ipſius Auctorem.

Pag. 3. col 1. lin. 20. factam, corrige, factum.
pag. 3 col 2. lin 30. nequeunt, corrige, nequeant.
pag 4. col 2. lin. 8. committunt, corrige, committant.
pag 5. col. 1. lin. 24. quas, corrige, quos.
pag. 6. col. 2. lin. 14. præſcripta, corrige, præcepta.
pag 7. col. 2. lin. 3. reuertatur, corrige, non reuertatur.
pag. 8. col. 1. lin. 34. qui, corrige, quæ.
pag. 11. co. 1, lin. 17. abſolutiones, corrige, abſolutionis.
pag. 12. col. 2. lin. 15. vi res, corrige, vires.
pag. 15. col. 2. lin. 7. præciſæ, corrige, præciſè.
p. 16. col. 2. lin. 13. Monaſterijs, corrige, in Monaſterijs.
pag. 17. col. 2 lin. 26. fieri, corrige, & fieri.
pag. 19 col. 2. lin. 30. ſi, corrige, n. 51.
pag. 20. col 2. lin. 23. Corbus, corrige, Sorbus
pag. 21. col. 1. lin. 37. bona, corrige, bono
pag. 21. col. 1. lin 2. ſuperius, corrige, ſuperior
pag. 21. col. 1. lin. 30. rata, corrige, rota
pag. 21. col. 2. lin. 36. ex quo infert, corrige, verſ. ex quo infero
pag. 22. col. 1 lin. 2. declarat, corrige, declarauit
pag 22. col. 2. lin. 5. aliquam, corrige, aliquem
pag. 23. col. 1. lin. 24. ſequuntur, corrige, ſequantur
pag. 23. col. 1. lin. 27. pectendas, corrige, petendas
pag. 23. col. 1. lin. 32. paſtorales, corrige, paſtoralis.
pag. 23. col. 2. lin 2. præcitatis, corrige, in præcitatis.
pag. 24. col. 2. lin. 16. Zerolam, corrige, Zerola.
pag. 24. col. 2. lin 43. tenentur, corrige, tacantur.
pag. 25. col. 2. lin 31. ant, corrige, aut.
pag 26. col. 2. lin 9. metaphiſicæ, corrige, metaphiſicè.
pag. 31. col. 2. lin. 35. vetat, corrige, veter.
Pag. 33. col. 1. lin. 33. adiudicatus, corrige, & adiudicatus.
pag. 33. col 1. lin. 36. habitam, corrige, habitum.
pag 33. col. 2 lin. 30. fortem, corrige, partem.
pag. 33 col. 2 lin. 36 &, corrige, vt.
pag 34. col. 2. lin. 18. vtuntur, corrige, eodem vtantur.
pag. 35. col. 1. lin. 37. eluderetur, corrige, eluderetur.
pag. 35. col 1. lin. 6. ordinandi, corrige, ordinat.
pag. 36. col. 2. lin 26. vel præcauendum, corrige, vel ad præcauendum.
pag. 37. col. 1. lin. 5. eiuſdem, corrige, cuiuſdam.
pag. 37. col. 1. lin. 9. alijs, corrige, alij
pag 40. col. 2. lin. 7. d. corrige, & diſp.
pag. 40. col. 1. lin. 27. fruuntur, corrige, fruuntur.
pag. 42. col. 1. lin. 19. Pontif. corrige, Pontifici
pag. 44. col 2. lin. 19. remiſſione, corrige, remiſſiuè
pag. 45. col. 2. lin. 3. ſcandalis, corrige, ſcandali.
pag 45. col. 1. lin. 29. accedant, corrige, audeant
pag 45. col. 1. lin. 31. experientia, corrige, experientiæ.
pag. 46. col. 1. lin. 31. transferentibus, corrige, transferentibus ſe ad partes tranſmarinas.
pag. 46. col. 2. lin. 9. litteratum, corrige, litteratum.
pag. 46. col. 2. lin. 42. religionis, corrige, & religionis.
pag. 47. col. 1. lin. 43. cauum, corrige, caſum.
pag 47. col. 2. lin. 39. accedendo, corrige, accedens
pag. 48. col. 1. lin. 36. excuſantur, corrige, excuſatur
pag. 50. col. 2. lin. 33. Præfatos, corrige, Prælatos
pag. 52. col. 1. lin. 19. accedendi, corrige, accedendo
pag. 56. col. 2. lin. 31. de ſuis, corrige, de his
pag. 62. col. 2. lin. 25. adde Tertia Propoſitio.
pag 61. col. 2. lin 30. ac acceſſores, corrige, & ſucceſſores
pag. 6, col. 1. lin. 1. magnopere, corrige, cap. non magnopere
pag. 64. col. 1. lin. 14. Doctor, corrige, Doctores
pag. 65. col. 1. lin. 9. Tertio, corrige, Tertia
pag 65. col. 1. lin. 21. diu, corrige, diei
Pag. 66. col. 1. lin. 41. Suetiæ, corrige, ſcientia
pag. 67. col. 1. lin. 27. & alij, corrige, & alijs

pag. 70. col. 1. lin. 1. deſceſſus, corrige, diſceſſus
pag. 70. col. 1. lin. 9. decepit, corrige, decipit
pag. 70. col. 1. lin. 14. prætextus, corrige, prætextu
pag. 70. col. 1. lin. 11. Leſſius, corrige, Syluester
pag. 70. col. 1. lin. 37. iniecrat, corrige, iniectunt
pag. 72. col 1. lin. 27. etiam, corrige, etiamſi
pag. 73. col. 2. lin. 28. inſtam, corrige, inſtas
pag. 73. col. 2. lin. 38. reduci, corrige, reduci
pag. 70. col 1. lin. 43. verb. corrige, &
pag. 76. col. 2. lin. 37. Innocentius, corrige, Hoſtienſis
pag. 77. col. 2. lin. 45. Sanct corrige, Sanctarel.
pag. 78. col. 2. lin. 6. proprium, corrige, propoſitum
pag. 79. col. 1. lin. 19. immediatus religioſus, corrige, immediatus religionis
pag. 79. col. 1. lin. 29. Hic, corrige, Huic.
pag. 79. col. 1. lin. 42. culdam, corrige, culpam
pag. 80. col. 2. lin. 39. ingrediendi, corrige, egrediendi
pag. 81. col. 1. lin. 16. temperies, corrige, intemperies
pag. 84. col. 2. li. 9. ſubdictis, corrige, ſubiectis
pag. 85. col. 1. lin. 17. debent, corrige, debeat (ex cap.
pag. 86. col. 2. lin. 22. colligitur ex cap. corrige, colligitur
pag. 86. col. 1. lin. 25. aut contemptu, corrige, aut ex contemptu
pag. 86. col. 2. lin. 32 verum, corrige, verum
pag. 87. col. 1. lin 34. meliora, corrige, ad meliora
pag. 87. col. 2. lin. 25. & ad quem, corrige, ad quem
pag. 87. col. 2. lin. 36. Epiſcopis cap licet, corrige, Epiſcopis in Cap. licet
pag. 87. col. 2. lin. 39. in cap. corrige, & in cap.
pag. 88. col. 2. lin 18. dijudicare, corrige, diudicare
pag 90. col. 1. li. 4. laticinijs, corrige, lacticinijs
pag. 90. col. 1. lin. 16. Barboſam, corrige, Barboſa
p. 93. col. 2. lin. 23. monaſterio, corrige, priori monaſte.
pag. 94. col. 2. lin. 15. aliud, corrige, ad aliud.
pag. 94. col. 2. lin 37. & alijs corrige, & alijs
pag. 95. col. 1. lin. 36. nihil habet ſed vſus, corrige, nihil proprij habet, & vſus
p. 98. col. 1. lin. 7. in contẽplatione, corrige, contẽplatione
pag. 98. col. 1. lin. 25. abſoluto, corrige, abſolutè
pag. 99. col. 2. lin. 11. legitima, corrige, legitimi (quiſis
pag. 101. co. 1. lin. 36. monaſterio, corrige, monaſterio ac-
pag. 102. col. 1. lin. 41. incluſus, corrige, excluſus
pag. 102. col 2. lin. 39. facta, corrige, factam (na
pag 104. col. 1. lin. 28. primus eff. [illegible], corrige, prima pe.
Pag. 106. col. 1. lin. 40. penſiones, corrige, poſſeſſiones
pag. 112. col. 2. lin. 7. propoſitionis, corrige, reſponſionis
pag. 113. col. 1. lin. 4. poſt verbum concedere, adde, & communicatio illius priuilegij prohibetur alijs Religioſis
pag. 113. col. 2. lin. 13. ad, corrige, defendo, ad
pag. 113. col. 2. lin. 39 quod, corrige, quid
pag. 115. col. 1. lin vlt. etiam, corrige, vitam
pag. 116. col. 1 lin. 11. Hæc, corrige, Nec
pag. 118. col. 1. lin. 7. validius, corrige, validus
pag. 118. col. 2. lin. vlt. ratificauerit, corrige, ratificauit
pag. 120. col 2. lin. 7. frenchiam, corrige, frequentiam
pag. 121. col. 2. lin. 5. delenda ſunt octo verba incipiendo à verbo propterea, quia multa alia verba ibi prætermiſſa fuerunt ab impreſſore
pag. 121. col. 2 lin. 11. cum, corrige, nam
pag. 124. col. 2 lin. 21. Riccius, corrige, Riccius
pag. 124. col. 2. lin 40. diei, corrige, diei aditus
pag. 125. col. 2. lin. ult. iuribus, corrige, viribus
pag. 126. col. 2 lin. 5. nequeat, corrige, nequeat
pag. 126 col. 2. lin. 10. verum, corrige, virum
pag. 126. col. 2. lin. 41. nam, corrige, verum
pag 127. col. 1 lin. 28. viribus, corrige, virilis
pag. 127. col. 2. lin. 33. viribus, corrige, virilis

pag.

Digitized by Google

pag. 128. col. 2. lin. 16. acceptat, corrige, acceptet
pag. 129. col. 1. lin. 33. reſeruata, corrige, reuocata.
pag. 129 col. 1. lin. 43. acceptaret, corrige, acceptat
pag. 130. col. 1. lin. 5. Monaſteris, corrige, Monaſterijs
pag. 130. col. 2. lin. 10. aliquem, corrige, aliquam
pag. 131. col. 1. lin. 30. non admittendi, corrige admittẽdi
pag. 131. col. 2. lin. 17. præfatam corrige, factam
pag. 135. col. 1. lin. 1. Suareza corrige, Syluestea
pag. 136. col. 2. lin. vlt. Suarez, corrige, Sacræ
pag. 138. col. 1. lin. 1. audiendi, corrige, auditi
pag. 138. col. 1. lin. 29. Tum, corrige, tunc
pag. 139. col. 1. lin. 38. conſtat, corrige, conſtabis
pag. 144. col. 2. lin. 20. eandem, corrige, eadem
pag. 146. col. 2. lin. 31. vitibus, corrige, vicibus
pag. 149. col. 1. lin. 35 religioſo, corrige, religio
pag. 151. col. 2. lin. 1. General, corrige, Generali
pag. 152. col. 2. lin. 37. à Pio V. corrige, à Pio IV.
pag. 152. col. 2. lin. 40. n. 3. corrige. n. 30. (probatur
pag. 152. col. 2. lin. 42. mihi non probatur, corrige, mihi
pag. 153. col. 1. lin. 15. laicorum, corrige, laxiorem
pag. 155. col. 2. lin. 6 omne, corrige, omnes
pag. 155. col. 2. lin. 7. conditioni, corrige, conditionis
pag. 155. col. 2. lin. 23. nitar, corrige, nitor
pag. 157. col. 2. lin. 30. Filiuc., corrige, Felinus
pag. 158. col. 1. lin. 35. tit., corrige, tit. ergo neque præterita neque futura alimenta petere poteſt (teſt eijci
pag. 158. col. 2. lin. 23. eijcere poteſt, corrige, ei ci, po-
pag. 158. col. 2. lin. 26. reſerandæ, corrige, reſecandæ
pag. 160. col. 2. lin. 27. in prima reſponſione, corrige, in primi dubij reſponſione tionis
pag. 162. col. 2. lin 20. emendationis, corrige, amanda-
pag. 163. col. 1. lin. 31. contrariam, corrige, contrarium
pag. 164. col. 2. lin. 2. religioſis, corrige, religionis
pag. 164 col. 2. lin. 14. ratum, corrige, ratam
pag. 165. col. 2. lin. 33. at corrige, vt
pag. 165. col 2 lin. 25. Emanuel, corrige, Emanuelem
pag. 166. col. 2. lin. 16. diſpenſatio, corrige, diſpenſat
pag. 167. col. 2. lin. 6. Sanctatellus, corrige, Sanctarelli
pag. 168. col. 2. lin. 29. Dices religioſus, corrige, Dices ſi religioſus.
pag. 169. col. 2. lin. 29. iuſta, corrige, iuxta
pag. 169. col. 2. lin. 23. ſicut, corrige, ſicut enim
pag. 171. col. 1. lin. 30. eiectus, corrige, eiectis (ctioni
pag. 172. col. 2. lin. 34. iuriſdictionem, corrige, iuriſdi-
pag. 173. col. 1. lin. 14. Pontificis, corrige, Sũmo Pontifici
pag. 173. col. 1. lin. 16. præcipientis, corrige, præcipienti.
pag. 173. col. 2. lin. 27. præciſum, corrige, prauium.
pag. 174. col. 2. lin. 18. nouam, corrige, nouum
pag. 175. col. 1. lin. 10. habent, corrige, habet (ueatur
pag. 175. col. 1. lin. 11. promoueantur, corrige, promo-
pag. 175. col. 1. lin. 28. eſt, corrige, ſit
pag. 176. col. 1. lin. penult. obierint, corrige, obieris
pag. 178. col. 2. lin. penult. vel inſpiciat, corrige, vel nõ inſpiciat.
pag. 178. col. 2. lin. vlt. vel ab ipſis inſpiciatur, corrige, vel ab ipſis non inſpiciatur
pag. 179. col. 2. lin. 12. accederet, corrige, accedit
pag. 181. col. 1. lin. 3. &, corrige ſed
pag. 181. col. 1. lin. 6. immaculatam Beatæ Virginis corrige, immaculatiſſimæ Virginis. (mantem
pag. 182. col. 1. lin. 10. & exiſtimantem, corrige, exiſti-
pag. 182. col. 2. lin. 31. accipe, corrige, accipi.
pag. 184. col. 2. lin. 20. id faciant, corrige, id non faciant
pag. 185. col. 2. lin. 20. Barboſam, corrige, Barboſa
pag. 185. col. 2. lin. 38. ac, corrige, ab
pag. 185. col. 2. lin. 40. punire, corrige, puniri
pag. 187. col. 2. lin. 16. eximant, corrige, exiſtimant
pag. 190. col. 1. lin. 7. reciperet, corrige, recipiat.
pag. 190. col. 2. lin. 7. puncto præcedenti §. 4. corrige, quæſt. 1. puncto 4. (cumque
pag. 190. col. 2. lin. 40. de cuiuſcumque, corrige, cuiuſ-
pag. 191. col. 1. lin. 18. ſequitur, corrige, ſequuntur
pag. 191. col. 1. lin. 33. ampliatam, corrige, ampliatiuam
pag. 192. col. 1. lin. 15. peccarunt ſaltem, corrige, peccabunt tamen
pag. 192. col. 1. lin. 29. intraductione, corrige, introductione
pag. 193. col. 1. lin. 21. Menochius, corrige, Monacus
pag. 197. col. 2. lin. 20. clauſtram, corrige, clauſtra
pag. 197. col. 2. lin. 43. admittẽdã, corrige, ad omittẽdã
pag. 198. col. 1. lin. 35. q. 6. corrige, ob
pag. 198. col. 2. lin. 3. Abbatiſſam, corrige, Abbatiſſa
pag. 199. col. 1. lin. 4. Emanuel, corrige, Emanuele
pag. 201. col. 1. lin. 37. ſubſit, corrige, ſubſit
pag. 201. col. 2. lin. 5. monaſteria, corrige, monaſterio
pag. 202. col. 1. lin. 23. conſtituere, corrige, conſtuere
pag. 204. col. 1. lin. 13. feneſtrellam. corrige, feneſtellam
pag. 204. col. 2. lin. 12. interius, corrige, interiorem
pag. 205. col. 1. lin. 12. in quibus, corrige in quod
pag. 205. col. 2. lin. 15. magnam, corrige, magnum
pag. 206. col. 1. lin. 23. vrgeat, corrige, vrget
pag. 206. col. 1. lin. 24. ſecundus, corrige, ſecundus
pag. 206. col. 2. lin. 36. addunt, corrige, adducunt
pag. 207. col. 2. lin. 16. ſup. ci. corrige, ſupracitatis
pag. 208. col. 1. lin. 28. ingrediendi, corrige, congrediẽdi
pag. 209. col. 1. lin. 32. ijdem, corrige, ijſdem
pag. 209. col. 2. lin. 25. excuſat, corrige, excuſant
pag. 211. col. 2. lin. 37. Prima Propoſitio, corrige, Vnica Propoſitio
pag. 212. col. 2. lin. 41. ſectione ſequenti §. 2. corrige, quæſt. ſequenti puncto 2.
pag. 213. col. 2. lin. 38. relaxationem habet præcedẽtia, corrige, relaxationem habet ad præcedentia
pag. 214. col. 2. lin. 2. innitur, corrige, innititur
pag. 214. col. 2. lin. 17. tamen, corrige, etiam (ius
pag. 215. col. 1. lin. 31 abſtringetur, corrige, obſtringi-
pag. 216. col. 2. lin. 38. habet, corrige, habet
pag. 217. col. 1. lin. 24. interdictas, corrige interdictos
pag. 217. col. 2. lin. 29. pun. 1. §. 1. corrige q. 1. pun. 4.
pag. 218. col. 1. lin. 3. ſit, corrige, nulla ſit
pag. 218. col. 2. lin. 9. & tum, corrige, & facultatum
pag. 218. col. 2. lin. 23. volente, corrige, volentem
pag. 218. col. 2. lin. 24. audeant, corrige, audent.
pag. 219. col. 2. lin. 33. nequaquam, corrige, nequẽquã
pag. 219. col. 2. lin. vlt. & hic de, corrige, & d.
pag. 221. col. 1. lin. 30. ſect. 1. §. 5. corrige, q. 1. pun. 5
pag. 223. col. 1. lin. 14. Dixi, corrige, Dixi in verſ. 4
pag. 223. col. 1. lin. 33. non videtur rea, corrige, non videri ream
pag. 223. col. 1. lin. 40. prædictarum pœnarum, corrige, prædictis pœnis
pag. 223. col. 2. lin. 2. greſſus, corrige, ingreſſus
pag. 223. col. 2. lin. 6. ingreſſui, corrige, ingreſſi
pag. 223. col. 2. lin. 14. ſignificat etiam approbare, corrige, nam verbum admittere, ſignificat etiam approbare
pag. 224. col. 1. lin. 10. ſect. corrige, quæſtione
pag. 224. col. 2. lin. 28. ſect. 1. §. 5. corrige, quæſt. 1. pun. 5
pag 226. col. 2. lin. 40. ipſarum, corrige, ipſorum (rauit
pag. 227. col. 1. lin. 24. declarauit declarauit, corrige, decla
pag. 227. col. 1. lin. 35. iniuria, corrige, incuria
pag. 229. col. 1. lin. 9. ſpeciem, corrige, ſpecie
pag. 229. col. 1. lin. 36. decentur, corrige, decenter.
pag. 230. col. 1. lin. 32. §. 4. corrige, puncto 4.
pag. 230. col. 1. lin. 39. §. ſequenti, corrige, pun. ſequẽti
pag. 231. col. 2. lin. 36. licentia, corrige, ſcientia
pag. 232. col. 1. lin. 13. ſect. 3. §. 5. n. 14. corrige, q. 4. p. 6
pag. 232. col. 1. lin. 36. probabili, corrige, probabilites
pag. 232. col. 1. lin. 39. caſu, corrige, vſu
pag. 232. col. 2. lin. 2. ſect. 3. §. 5. nu. 4. corrige, quæſt. 4. pun. 5. nu. 4.
pag. 232. col. 2. lin. 15. ſect. 1 §. 4. corrige, quæſt. 1. p. 4.
pag. 233. col. 1. lin. 2. ſect. 1. §. 5. corrige, q. 1. p. 5.
pag. 233. col. 2. lin. 37. §. 2. corrige, p. 2.
pag 237. col. 1. lin. 23. dicitur, corrige, dicetur
pag. 237. col. 2. lin. 3. celebratur, corrige, celebrantur
pag. 237. col. 2. lin. 7. ingrediatur, corrige, ſi ingrediatur

Digitized by Google